
LILIVM INTER SPINAS
COLLEGIVM · GRASSINEVM

ANDREÆ ALCIATI I. V. C. EMBLEMATA

Cum Claudij Minois ad eadem Commentariis & Notis Poſterioribus.

Quibus Emblematum omnium aperta origine, mens auctoris explicatur, & obſcura omnia dubiáque illuſtrantur.

LVGDVNI,
APVD HÆRED. GVLIELMI ROVILLII.

M. D C.

CLAVD. MINOS IVRISC. LECTORI, S.

QVOD ſolet iis liberis contingere, qui extra nuptias nati non ſic audenter patrem ciere poſſunt, ne pudorē eius onerent, ſi tamen ea ſint indole & iis moribus vt non indigni ſuorum conditione videantur, poſtmodum à patre vel agnoſcuntur, vel adoptionis iure aliquo eos librorum in numerum aggregant, nec naturales modo, ſed & legitimi aut certè ciuiles appellantur: Idem de meo hoc qualicunque libello non temerè dixerim, quem cum primis meę pubertatis annis inchoaſſem, & ex amicorum arbitratu edi eſſem paſſus, volitare ita ſæpe per manus hominum cœpit, & famam neſcio quam auctori ſuo ac parenti quærere, vt iam ſepties vel eo plus Antuerpiæ primum apud Chriſtophorum Plantinum nobilem Typographum, tum Lutetiæ cuſus ac recuſus, & aliquoties per me illuſtratus, nondum tamen ſuis omnibus numeris abſolutus (quod non niſi homini otio abundanti licuit) ſi non placere omnino ſaltem non diſplicere primum viſus ſit, nec alio ſanè nomine quam quod eruditis viris non planè improbaretur. Sic itaque tandem ex communis famæ calculis me eo pellexit ac flexit, vt ſe agnoſcerem haberemq; liberorum iure ac numero, quaſi qui paterno nomine ſe non prorſus indignum prę̨ſtaret. In quo tamen ne me communis decipiat φιλαυτία, velim ex fide bona hoc

temperamentum & quaſi cautionem adiici vt quandiu ſtudioſis literarum proderit habeatur pro meo, meiſque in ſacris maneat : ſin autem vilitate ſua vel (quod ita dixerim) inertia videbitur ad piper vel ſcōbros amandandus , aut conquieſcat aut lateat, vel quod de ſuo Aiace olim Cæſar Auguſtus ſub ſpongia hęreat,ne quid hac mea ſcriptione horis ſtudioſorum melioribus præiudicium afferatur.Licet enim, ſi conſultis credimus quod noceat nemini & aliis proſit,facilè condonandum videatur ſi quid tamen vel incuria vel humana parum cauit natura hac vel ſuperioribus editionibus , quas ego quidē polire melius nondum contigit aliis atque aliis negotiis auocatus,ſpero me breui nouam & poſtremam editionem adornaturum cum multis fortéque non pœnitendis acceſſionibus quas ad vmbilicum penè iam perduxiſſem , ſi vacui temporis vſura paulo benignior mihi permiſſa eſſet. Cuius rei fidem ſum tibi propediem facturus Lector, ſi modo ea quam non ſemel pro tuo candore ſum expertus tua æquanimitas mihi,ad perficiendum quod incœpi augeat induſtriam. Vale.

VIRI

V I R I   D O C T I S S.

NICOLAI GVLONII LITERARVM GRÆCARVM LVTETIÆ PROFESſoris Regij, de his in Alciati Emblemata commentariis.

Ἐννέωρος μεγάλου Διὸς ἦν Μίνως ὀαριστὴς,
  Τῆς κνώσσου βασιλεὺς, ὥσπερ Ὅμηρος ἔφη, Odyſſ. τ.
Τοῦ παρὰ καὶ μῆτιν δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλὴν,
  Ἀρχομένοις ὁσίοις Κρησὶν ἔθηκε νόμους.
Τὸν δ' ἡμὸν Μίνω μοῦσαι θρέψαντο, καὶ αὐταὶ
  Δῶκαν ἑοῖ δάφνης ἱερὸν ὄζον ἔδειν,
Ἐκ δὲ πιεῖν κρήνης ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
  Τοῦ δὲ λορεσσάμενος μοῖραν ἄειρε θεῶν.
Οὕνεκα ῥητήρων εἴτ' ἐνθυμήματα φαίνει,
  Ἐκ χρυσέου στόματος νάματα λαμπρὰ ῥέει.
Εἴτε παλαιοτέρων ὑπομνήματα φθέγγεται ἀνδρῶν,
  Οὐ νέος, ἀλλὰ νόος γηραλέος φρονέει.
Εἴτε σαφηνίζει κρυφίων αἰνίγματα μύθων,
  Μάντις ἀληθέης Οἰδίποδος κρατέει.
Αἱ δὲ, παρεκβολαὶ Αλκιατοῦ εἰς δαίδαλα ἔργα,
  Ἀτρεκέως τοῦ ἐμὸν μαρτυρέουσι λόγον.

D. GVLONII EPIGRAMMA LATINIS EXPRESSVM NVMERIS.

TER ternos Iouis auditor rex Gnoſſius annos,
Mæonidæ vt cecinit Muſa verenda, fuit:
A quo conſilium, ſacros mentiſq; receſſus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At noſtrum Muſæ Minoem aluere benignæ,
Cuius Apollinea tempora fronde tegunt.
Dantq; Heliconiadum ſacros haurire liquores,
Inde ſatur retulit munera læta Deûm.
Oratorum igitur ſiue enthymemata torquet,
Aureus ex ſacro defluit ore lepos:
Seu reſerat nobis veterum monimenta virorum,
Mens cana illius nil puerile ſapit:
Siue etiam abſtruſas res prorſum ænigmata pandat,
Oedipodem vates veridicus ſuperat.
Explanata quidem Alciati hæc Emblemata, paſſim
Teſtantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinenſis.

Stephani

Stephani Paſquier, in ſupremo Senatu Pariſienſi Patroni.

QVAESITOR Minos vrnam mouet. hoc tibi, Clandi,
Emblema in prima fronte notato libri.
Atque hic auguſta ſedeat ſub imagine Minos,
Omnia qui iuſto temperet imperio.
Hoc autem cur te ſortiri ſchema velimus,
Si petis, in promptu plurima cauſa ſubeſt.
Nam ſi Lethæo reuocas Emblemata ab Orco,
Alciatum campis reddis & Elyſiis:
Si veterum laudas laudanda, errata repurgas,
Pro merito tribuens præmia cuique ſuo,
An tu non iſto es Minos Emblemate dignus,
Qui cum Minois nomine, nomen habes?

Germani Andeberti, Aurelij Indict. Reg. Præſidis.

An tibi, an Alciato plus, Minos docte, pararis
Nominis & famæ, qui neget ambiguum?
Sic ænigma facis, nodoſa Emblemata ſoluens:
Vis ſolum hoc? tu te vincis, & Alciatum.

Nicolai Quaterſolidi præfecturæ Columerienſis Vicelegati.

TE ſemel vt vidi, facilem doctúmque repentè
Agnoui, verbis mellifluumque tuis.
Vt vidi, haud deceptus ego, neque me abſtulit error,
Nam bene conueniens tu tibi nomen habes.
Nimirum (ignoſcant Charites, Muſæque politæ,
Et, ſi quid peccem, parcat Apollo mihi.)
Nominis hoc anagramma tui & cognominis è re eſt,
O ANIMVS DVLCIS, quē tua ſcripta probant.

CLAVD. MINOS DIVIONENSIS.

LECTORI STVDIOSO ET CANDIDO.

PRotogenem *pictorem ſua ætate nobilem, tam improbo fuiſſe ſtudio, tamque indefeſſa pingendi cura diligentiaque memoriæ proditum eſt, vt Apelli parem in omnibus futurum dicerent; ſi manum de tabula tollere potuiſſet: adeò vtile in omni vitæ humanæ inſtituto vulgatum illud,* μηδὲν ἄγαν, *vt Iſocratea in compoſitione cura diligentior à pleriſque reprehendatur. Quod ideò à me dictum volo, amice Lector, vt planum tibi faciam, quis meæ commentationis in hæc Emblemata modus à me ſit adhibitus: in quo nimirùm è multis quæ facilè cogere citra negotium poteram, ea duntaxat in ſuos locos contuli, quæ ad rem præſentem magis accommodata viderentur. In quo malui, breuiùs omnia perſequi, & leuiter attingere, quæ nemini eſſe ignota ſuſpicabar, quam quaſi* ῥαψῳδεῖν, *perque locos communes identidẽ exſpatiari. Sed ne te pluribus morer, nõ erit alienum, ſi re ab ouo ducta, quod aiunt, huius meæ lucubrationis conſilium explicem, vt eadem via compertum habeas, quid quantumque in literis contenderim, quóſque labores hactenus incredibili facultatum penè omnium inopia laborans in ipſis pueritiæ meæ rudimentis ſum perpeſſus. Quo tempore cùm ſperarem me liberatum in difficultatibus, & pænè dicam, miſerijs, quibus exerceri & interdum obrui pupillus ſolet omni parentum ope deſtitutus, manendum quaſi aliqua in vigilia mihi ſtatuebam,*

neque

neque animum ita deijciebam,vt à liberalium artiũ ſtudio penitùs auocaret:tametſi neque fortuna, neque alia melior occaſio hunc mihi fructum,quẽ Dei beneficio videor cõſecutus,haud quaquã polliceri videretur. Nam me(anno ætatis duodecimo) per ſeptennium fermè ad inferiores relegatum ſcholas,& nodis,quibus me expedire non niſi ſerò admodum potui, detentum conſtrinxit inimica & certè moleſta ſortis conditio,quæ ſtudia mea neſcio quo veterno quaſi ſopita & fermè extincta reddidit. Quibus tamen in ærũnis ſic animus occalluit,vt ſeptem anni citiùs elapſi ſint, quàm meum me otiũ tam malè collocaſſe ſenſerim. Quæ quanquã vera ſint, tamen cùm exantlatos à me labores in memoriam reuoco,& certè quod ſummo & præpotenti Deo immortales habeã gratias,qui me hoc veluti gyro includi primùm voluerit: atque me,quanquam ea ætate nimium rudem,nec dum ſatis cõfirmatum,prouinciam ſuſcipere conceſſit,ad quã partim ætatis imbecillitate, partim etiã ingenioli modulo ac captu omninò erã ineptus. Poſtquam enim linguæ Latinæ & Græcæ, Mathematũ & Philoſophiæ peripateticæ rudimenta delibaſsẽ, earumque diſciplinarum cognitionem aliquam certè mediocrẽ percepiſſem in paleſtra viri literatiſſimi L. Baezæ, Hiſpani hominis(cuius in Logicis & Arithmeticis cõmentationes in lucem editæ à doctis commendantur) opportunitatem aliquã ſum nactus ea omnia recoquendi ſedulius,quæ per triẽnium & eò plus in Philoſophico ſtadio primùm hauſerã. In quo quidem diuturna certè,parumque vtili meditatione retexendo, hærendũ mihi diutius fuit quàm vnquã cogitaſſem, vt quaſi ſcopulum Siſyphium toto fermè ſepte nnio effractis penè viribus voluerem. Quæ tamen à me dicta,nolim à quoquã ſic accipi,ac ſi quas in ſtudiis ærumnas pertuli, tam moleſtè ferre debeam:nihil enim eſt quod tanti faciam labores neſcio quos,aut ſpõtaneas illas moleſtias,quæ ſtudioſos comitari ſolent:quanquã tamẽ(vt id ingenuè ac liberè) dubius ſim

an ratione aliqua conqueri mihi liceat, quòd fortunam non tam iniquam habuerim, quàm ingenium inani admodũ & ruſticano quodã pudore præpeditũ. Dei enim optimi maximi beneficio (cuius munere ac dono ſum id quod ſũ) recreari paululũ occepit ingenij mei languor: & ita hucuſque perueni, vt nunquam me pœnituerit tantillis laboribus adeptum ſtudiorum fructus vberiores quàm vnquam cogitaſſem: non quòd ingenio me valere iactẽ (quod in me quàm ſit exiguũ, planè ſentio) ſed quòd mihi naſci cõtingerit tẽpore feliciore, quo inciderim in præceptorem cordatiſſimum, multiplici rerũ cognitione locupletẽ, & quod in maximis duco, cui meũ ſtudium probari haud dubiè perciperem Ex eo itaque cũ exceſſi, quantum in me fuit, bonorum auctorum Græcorũ Latinorũque pomœria libero, & quieto animo peruolutaui, erat enim mihi otij ſatis: bibliothecas virorum aliquot eruditorũ adij, quantũ mihi conceſſum fuit, & eruditiones alicuius cõparandæ inſtrumenta quamplurima perquiſiui, eaque auidè arripui, quaſi diuturnã ſitim explere cupiens, vt ea mihi nota eſſent, quorum poſtea vſum aliquẽ, quanquam admodum mediocrẽ ſum diligentia & ſtudio conſectatus. In his itaque cum mihi viderer aliquantò implicatus, deque multis multa conſultarem, commodè incidit in manus meas Alciati liber Emblematũ, quem recens nobis Lugduno aduectum, & aliquot annis ante, Pariſiis excuſum, nouerã à philologis omnibus non nimiùm commendari. Quem cùm de manibus ferè non deponerem, & multa in eo perobſcura deprehenderẽ, in quibus hærebam diutiùs, & in multis nitendo ſudans, quòd tunc quos vellem imprimis libros non haberẽ, ſciſcitabar ex Leodegario Agathochthonio, Benedictino Diuionẽſi, homine verè pio, & in Hebræa, Græca, Latinaque lingua nõ mediocriter verſato, vnde mihi omnes nodi & ſcrupi diſſolui poſſent. Ille quidẽ de nõnullis me liberè admonuit, ſed hoc maximè, vt fontẽ ipſum, ſi fieri poſſet, adirem, ex quo nimirùm

Emble

Emblema quodque ſumptum eſſe conſtaret: & Alciatũ Alciato interprete, quoad eius maximè fieri poſſet, enarrarem: id eſt, Alciati ſcripta alia, quòd id præſtarem cõmodiùs, ſedulò & accuratè voluere: vtque ingenij vires periclitari paterer, meque nihilo ſegniùs exercerem, cùm ſtudia mihi alia grauiora non ſuppeteret, ipſa omnia Emblemata ſcholiis & cõmentariis illuſtrarem. Cuius viri conſilio primùm nõ leuiter inflammatus, primas lineas (quantum per ætatẽ certè tenellam & cõſilij inopem licebat) ducere incepi: in quo primo impetu ſatis mihi ſuum conſcius, me non ſecus atque vrſinũ fœtum incõditum planè & informem peperiſſe. Quòd enim mihi hic auctor impẽſiſſimè placeret, eũ ſumma perlegi auiditate: cuius opes admirabiles vt accuratiùs & meliùs aperirem mihi, alios pleroſque qui ad hoc argumentũ tam plauſibile facere videbãtur, deuoraui: perque multas Philologiæ areas locupletiſſimas ſumma cum voluptate exſpatiatus ad extremum id mihi lucrifeci, quod nũquam fuiſſem conſecutus, niſi animum ad hanc rerum explicandam difficultatem applicuiſſem. Et quidẽ non potuit hic liber vel ob argumenti ſplendorem varietatemque vel auctoris nomen clariſſimum apud omnes qui nõ ſunt alieni à Muſarum amœniorũ choro, non gratiſsimus eſſe: cuius lepores & concinnitatem eò pluris facio, quò video maiorem cum voluptate vtilitatẽ in eo coniunctã, quàm aliis penè innumerabilibus qui quotidie manibus teri conſueuerũt. Quis igitur mihi iure ſuccenſeat, aut paulò etiam iniquiùs frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando collocarim? Non enim meã qualẽcunque induſtriam & ſtudium ab hoc genere ſcriptionis putaui vnquam alienum eſſe debere, quanquam non parũ in eo eſſe difficultatis agnoſcerem, quæ niſi ab homine & otio & litteris abundãte, vix ſolui poſſe videretur. Quod ſi quis, vt ſunt varia & iniqua ferè hominũ iudicia, animo reputet cõmentarium nullo labore à nobis abſolutum, cenſeatque id operis

quibuſ

quibuſlibet aut etiam Grammaticulis comitti non minus quàm mihi potuiſſe, vehemẽter errat. Quotus enim quiſque eſt (abſit arrogantia dicto) qui vel Ethicæ diſciplinæ aut phyſiologiæ ignarus, ne dicam hiſtoriæ aut linguæ Græcæ prorſus inſcium, qui vnũ aut alterum Emblema pro dignitate enarrarit? At vt iſthæc miſſa faciam quis noſter in eo explicãdo & illuſtrando libello conatus fuerit & induſtria, vt eruditos non latuerit, ita imperitis non poteſt nõ eſſe perobſcurum & valde ignotum, qui non plus ea de re quàm cæci de coloribus iudicent. In quo ſi non ingenij dexteritas aliqua vel rerũ peritia melior eluceſcat, certè diligentia quædam obſeruari non obſcurè ab iis poteſt qui ſunt æqui rerum æſtimatores. Id verò maximè, niſi fallor, perſpicuum erit in obſeruando fonte & origine cuiuſcunque Emblematis, in comparandis vtriuſque linguæ auctoribus, qui magnum videbantur adferre adiumentum ad ſingulas notas & explicationes, vt denique in cumulandis iis locis, qui ſparſim apud Alciatũ in ſcriptis aliis prolixiſſimis habeantur. Quæ cùm dico, ſcio equidem quid mihi obiici hoc loco poſſit: quaſi qui velim diligentiam ab omnibus approbari meam, vt nihil omninò cõcedam iis qui in eo libello primùm enarrando elaborarunt, ſuamque nobis induſtriam probauerunt. Certè, vt verum fatear, modeſtiùs de me ſentio, quàm vt velim incidere in minimam arrogantiæ ſuſpicionem: ſed vt aliorum ingeniorũ ſum candidus æſtimator, ita velim hoc mihi tribui concedique, vt de me nõ falſa iactanti mihi credatur. Ne enim diſſimulare videar, ſcio ante annos octodecim, Sebaſtianum Stokamerũ Germanum in aliquot Alciati Emblemata ſcripſiſſe commẽtariola (ſic enim appellat) familiariter admodũ & ſtudio facili concinnata: ſed an fuerit auctoris mentem, & argumẽti ſplendorem ſecutus, aliorũ eſto iudicium. Loquor de Torneſij Lugdunenſis Typographi editione, non de alia quadã quam ante aliquot annos adornauit Plãtinus hac noſtra ætate dili-

gen

gentiſſimus Typographus: ea enim aliquot acceſſionibus longè alia eſt quàm prior: quod non erit obſcurũ ei qui editionẽ vtramque conferre volet: at vel poſterior, vtut ſit, ea eſt tamẽ, vt eruditorũ oculis non ſatis digna videatur. Sed eſto: ſcripſit Stokamerus ille in aliquot Emblemata, non tamẽ attigit omnia: ſi quidẽ fortè diuinare nõ potuit quid in aliis auctor ſibi vellet: ita quædam perobſcura ſunt, vt vel multa rerũ cognitione, vel Delio natatore ſit opus ei qui ea cõmodè velit explicare. Adhæc, etiamſi Bartholomæus Anulus vir eruditus, breuibus verbis, omnium ferè Emblematum ſententiã complexus ſit, eum tamen non puduit aliquot intacta omninò prætermiſiſſe, quã ob cauſam neſcio, niſi quod veriſſimũ eſſe video quod vulgò dicitur, Docti eſt etiam quædam ignorare: vel, vt cũ Poeta, Non omnia poſſumus omnes. Nihil enim moror Ieſuitanæ familiæ ſodalem aliquem, quẽ accipio ante annos ſex in hac Academia publicè interpretatum hæc eadem Emblemata: ſed tamẽ quædã, nõ omnia attigit: quàmnam ob cauſam neſcio, nec vt ſciam ſum admodum ſollicitus: me tamen non fugit, ſi perſecuturus eſſet quod inceperat, aliorũ quorundã induſtria ei fuiſſe vtẽdũ, aut certè vigilias maximas eũ impenſurũ in explanandis rebus tã varijs tanque ingeniosè ab ingenioſiſſimo Iureconſulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictũ nolim, vt Ieſuitæ illi quicquã detrahi velim (quãdoquidẽ lubens faueã literatis omnibus, cuiuſcũque profeſſionis & inſtituti habeantur) non hoc dico, inquã, vt mihi canere videar, qui nihil aliud poſſim de me aſſerere, quàm quod ingenio pœnè nullo ſim: & ſi quid ſit, illud diligẽtiæ cuipiã velim tribui potius quàm acumini aut dexteritati. At ſi ad iuſtã carminũ tam lepidorũ explicationẽ multa deeſſe obiecerit aliquis, dico, nihil eſſe quod omnib. numeris abſolutũ dici & perfectũ poſſit. Sũ equidẽ, vt verè dicã, quod potui, cõſecutus, nullũque vnquã laborẽ in bonis auctoribus euoluẽdis, qui in hoc mihi poſsẽt eſſe cõmodiores, effugi, vt ipſam

auсto

auctoris mentem elicerem: quam ſi nondum aſſecutus omni parte videar, tamẽ quantum à me fieri potuit, ornatus ſum, vt eo nomine noſtram qualemcunque diligẽtiam doctis non nimium moroſis probatum iri confidam. Quam ſi gratã ſtudioſis, vt vtilẽ ſpero, & aliqua dignam approbatione intellexero, efficient profectò, vt qualiſcũque noſtra induſtria excitetur ad eam commẽtationem non modo illuſtrandam, ſed etiam locupletãdam. Quid enim deſperẽ ſtudium eiuſmodi gratum fore, cùm res per ſe iucunda & fructuoſa mirabiles amores in animis eorũ qui ſunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à nobis Orator, Poëta, Historic⁹, Philoſophus: aut aliquis alius ſcriptor, ſi γνώμαις inſignioribus tanquã ſtellulis effulgeat & ſplendeſcat: quæ cùm alicubi leguntur, digito aut trãſuerſo calamo notari ſolent, vt memoriæ commodiùs infigantur, & citiùs occurrant, cùm iis opus erit. Atqui has ſententias non paſſim, nec ſemper, nec vbiuis reperire eſt facile, cùm nullum ſit Emblema, quod præter ſententiã non afficiat animũ rei nouitate, & egregia quadam antiquitatis cognitione. Adhac γνῶμαι ſunt interdum obſcuriores, neque omnibus peruiæ eſſe poſſunt: Emblema aut ſubiectæ picturæ cauſa, aut carminis ἑρμηνεία aut ἐπιγραφῇ, aliquã facilitatem habet, in qua poſſit animus conquieſcere. Proinde nõ mirum videri debet ſi hoc ſcribendi genus & Alciato, & viris pleriſque grauibus admodum placuerit, vt aliquid eiuſmodi ludis eruditis conſequi poſſent, quod ſtudia grauior dulci (vt ita dicam) lenimento reficeret. Id enim ſimile præſtitere poſt Alciatum Gulielmus Perrerius Tholoſas, qui Moroſophiam centum Latinis & totidem Gallicis tetraſtichis conſcripſit. Hinc pegma Coſtalij habuimus, hinc Bartholomæi Anuli pictã Poeſim egregiè & ſollerter elaboratam: mitto enim Bocchij laudatum ingenium, qui in hoc genere ſummũ ſe artificem præſtitit: poſtremoque omnium optimè poſt Alciatum, ſi quid mihi credendũ ſit, Ioannes Sambucus, & Adrianus

Iunius,

Iunius, ſua nobis Emblemata cuderunt, quibus nihil ingenioſius aut accuratiùs adinuentum, nihil diligentiùs elucubratum aut abſolutum eſſe conſtat. Sed vt ſuperior ætate Alciatus fuit, ita, ni fallor ſe priorẽ & ingenij ſollertia, & doctrinæ laude præſtitit: quem cùm hoc in genere primas tenere dicam, quas ſuo iure mihi repetere videatur, non eſt quòd quis ſuſpicetur me nonnihil famæ doctiſſimorũ huius ſeculi virorum Iunij Sambuci, Achillis Bocchij detraxiſſe Id verò ſtudij genus niſi fuiſſet liberale cenſendum & docto homine dignum , noluiſſent ipſi profectò viri tanti ſuam induſtriam contuliſſe, aut bonas interdum horas collocaſſe in iis quæ nihili facienda eſſe duxiſſent. Sed de his iam ſatis.

Conſilium & methodus horũ Commentariorum.

Supereſt vt breuiter tota noſtræ commentationis rationẽ explicẽ, iisque reſpondeã quos ad obtrectãdum citiùs quàm imitandum paratos fore præſentio. In hac tota ineunda ratione nihil magis obſeruandum eſſe duxi, quàm ſcrupos omnes & mæandros difficiliores, vt locos etiã obſcuros enarrare, & Emblematum penè omnium origenem ex ſuo fonte ductã repetere, poſtremoque vſum cuiuſque loci & ſententiæ facilem pro virili parte adiicere. Quàm verò perſpicuè & comodè id à nobis tentatũ ſit nõ dico perfectum, alij viderint: aliquid certè laboris & diligentiæ obſeruari nõ obſcurè poteſt, doctrinæ nullã mihi tribui dari ue laudem poſtulo: in quo tamen ab iis qui ſeriò docti ſunt & literis politioribus exculti, faciliùs aliquam gratiã impetrare mihi videbor , quàm imperitis & quibuſdam nebulonibus, qui omnia nõ modò temerè vellicãt, ſed, quod ait Comicus. niſi quod ipſi faciũt, nihil rectũ putãt. Nullum adhuc ſcriptorem legi, qui cuilibet in omnibus ſatiſfecerit. Nã in multis cura aut labor deſideratur, in aliis ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, vel Latinæ proprietas: in aliis deniq; multorũ auctorũ lectio, aut hiſtoriarũ cognitio: quaſi verò virtutes hæ omnes ſingulæ in ſingulis tam facilè deprehẽdi poſſent. Non enim me latet in Virgilij poëma

mate, Seruij Grāmatici diligentis & accurati operam ſæpenumerò deſiderari: quemadmodū nec deſunt, qui itidem in Porphyrionis & Acronis commentariis in Horatiū obſeruent: ſed certè hi mihi videntur moleſtiſſimi cēſores, qui cùm nihil faciant, nulloque ſe labore nobis cōmendent, importunè tamen de aliorum ſcriptis conqueruntur. Nō tamen vt mea qualicunque commentatione præiudicatū alicui velim, quaſi mea tam vnicè probem, vt nolim aliquādo vel emēdari, vel caſtigari. A qua ſuſpicione quātum abhorream, qui me propiùs agnouerūt, facilè liberabunt: qui nihil aliud à doctis requirā, quàm vt haſce minutias ſua reprehenſione in quibus erratum fuerit, aliquando dignentur: vt in iis recognoſcēdis parem diligentiam atque operam impertiā. Non enim noſtros errores emendari feremus impatienter, neque nos vllo modo piguerit audire potiora ſuggerētem & meliora: vt nec moleſtum erit priorē ſententiam commutare, ſi quid minùs accuratè tractatum aut expenſum à nobis quiſpiā cōqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica literarū cauſa præuaricari, & ea docere quæ aliquando putem dedocenda. Quod tamen nec ſine exēplis nec rationibus me præſtaturū intelligēt, ſi modò adſit aliqua in iudicādo æquitas, cùm nemini dubiū ſit, poſteriores cogitationes meliores eſſe: & in monumentis veterū legamus, Hippocratē artis medicæ principē quædā à ſe non ſatis diligenter tradita, primùm emendaſſe, ne cæteri etiā in idē impingerēt. Idē factū à M. Tullio meminimus, qui cùm Rhetorici libri, quos adoleſcēs ſcripſerat, nō ſatis placerēt, vt min⁹ elucubratos dānare magna parte maluit, quàm corrigere, ſcripſitque accuratiùs libros alios oratorios, quos tāti fieri à doctis agnoſcim⁹. Sed & Fabius duos libros à ſe primùm De arte dicēdi ſcriptos, quòd non ſatis probarentur, expūxit, & duodecim illos vtiliſſimos nobis magno ſtudioſorum omnium applauſu dedit, in quibus videtur & priores emēdaſſe, & perfectius aliquid reliquiſſe. Quod illis

igitur

igitur tantis viris laudi datum eſt in ſuis retractandis, non debet nobis eſſe damno vel fraudi, vt meminerint quorum maximè intereſt, doctiores permulta ſcire, non tamen omnia. Itaque vt ſeueriorem omnem obiurgandi anſam præcludã, ſubinde Horatianum iſtud apud eum qui ſit reprehenſurus, oppono, vt & ſeipſum norit, & errata mea me non deprecantem ſuſtineat.

Si quid nouiſtis rectius iſtis,
Candidus imparti: ſi non, his vtere mecum.

Lutetię CIↃ. IↃ. LXXX.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI EX LIB. POETICES VI. DE ALCIATI Emblematis IVDICIVM.

ALCIATI, prẹter Emblemata, nihil mihi videre contingit, ea verò talia ſunt, vt cum quouis ingenio certare poſſint. Dulcia ſunt, pura ſunt, elegantia ſunt: ſed non ſine neruis, ſententiæ verò tales, vt etiam ad vſum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB. II. DE POETIS NOSTRORVM temporum.

ALCIATVS poteſt inter poëtarum collegium & conſortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuerſis in vrbibus iam impreſſa, vt ſunt epigrammata & Emblemata. De hoc enim illud veriſſimè dici poteſt quod eſt apud Ciceronem de Scæuola, Iuriſperitorum eloquentiſsimus, eloquentium Iuriſperitiſsimus: addam ego, & polyhiſtor, bonúſq; poëta. Sed noſtra commendatione non indiget Alciatus, qui ſuis ſcriptis iam toti orbi illuſtris & clarus habetur.

BARTHO

BARTHOLOMÆVS ANVLVS, libello cui nomen fecit de Iuriſprudentia à primo ſui ortu ad Academiam Biturigum deducta.

Alciatus tandem Alcides velut alter, & Alce,
Μηδὲν ἔργων ἀναβαλλόμενος, καὶ πάντα διελθὼν
Ad Gallos venit tanto eius nomine motos,
Apperuitque viam ruptas per vt Annibal alpes,
Qua ſua fida comes Iuriſprudentia, rerum
Regina, ad regni tranſcenderet intima Franci,
Hunc Biturix, mediam quam totam amplectitur vrbem
Françia, Metropolis gremio felice recepit,
Hunc Biturix magnis excepit honoribus, ampla
Et mercede, prius quantam non ceperat vllus,
Ac Saluatori (qui munere functus honeſto,
Iamque ſenex erat emeritus) ſuccedere fecit,
Primus ab Auſoniis leges regionibus ille
Tranſtulit ad Gallas doctor clariſſimus aras,
Doctrinæ humanæ pariter, Iuriſque peritus,
Eloquio pollens, lingua & polyhiſtor vtraque,
Primus & ille tuba veluti clangente vocauit
Militiam ad iuris ſtudioſos vndique mundi
Partibus ex variis turba coeunte frequentes,
Auribus appenſos dicentis ab ore diſerto,
Mirantesque virum tantùm ſua verba ſonantem.

é 2

IO. M. TOSCANVS SVO
Italiæ peplo, lib. 3.

CHara mihi ante alias vrbs noſtræ gentis origo,
Et cui debentur teneris documenta ſub annis
Prima meis, quam natali præponimus oræ,
Inſubrum regina tibi quo munere grates
Vberius referam, quàm ſi quo ſidera adibus
Alciati æternis intexam nomina chartis?
Clarius hoc non priſca tibi, non vltima ſecla
Conceſſere decus: princeps polluta negando
Barbariæ ſancta heu legum myſteria monſtro
Herculea purgauit ope, & viuacia ferro
Colla renaſcentis ſuperauit & ignibus Hydræ.
Hic quam compedibus miſerè conſtrinxerat audax,
In ſcelus omne dolis fucans violentia rectum,
Iuſtitiam cæco produxit carcere in auras,
Fallendique artes ſublata ambage retexit.
Margine qua Siculo tellus ad littus Iberum
Porrigitur, quaque Aemonias declinat ad Arctos
In Scythicum pelagus, ripamque binominis Iſtri,
Noſſe quibus labor eſt veterum decreta Quiritum,
Hoc duce ſacra petunt priſci penetralia iuris:
Hoc ſine tuta via eſt nulli, veſtigia ſi quis
Alterius premat, in præceps huc deuius error
Tranſuerſum trahit, & ſperato fruſtrat honore.

Andræas in Alciato, Mediolanenſi pago natus, ſexcentos ante annos à barbaris hominibus captiuam detentam Iuriſprudentiam primus in libertatem aſſeruit. Ab illis enim elegantiſſima veterum Iureconſultorum reſponſa, fœdis, & ineptis commentariis deturpata, locis etiam innumeris ob inſcitiam deprauata

ta reſtituit, & priſtino nitori reddidit,ſuis ea doctiſſimis æquè ac elegantiſſimis notis illuſtrans. Teruntur quotidie doctorum manibus numeroſa eius de Iure Ciuili volumina,quibus magiſtris apud Tranſalpinas nationes illuſtres emerſerunt Iuriſconſulti,Duareni, Cuiacij,Zazij,Hottomãni,vel alij quorum fama peruulgata eſt.Poëticam fœliciſſimè eum attigiſſe argumento ſunt Emblemata toties Typis recuſa, atque in Italicam, Gallicam,& Hiſpanicam linguam cõuerſa.

V. C.

ANDREÆ ALCIATI I. C. MEDIOLANENSIS VITA.

PER CLAVDIVM MINOEM IVRISC. CONSCRIPTA.

ANDREAS ALCIATVS in pago Alciato ſeu Alzato Mediolanenſi natus, è nobili Alciatorum familia, Iuriſconſultorum & politorum hominum gloriam incredibili ſtudio ac virtute longo poſt ſe reliquit interuallo. Is adoleſcens cùm primum ingenij cultum caperet, non pœnitendos inſtitutores à quibus edoceretur, nactus eſt, ſed maximè Ianum Parrhaſium, quo Romæ ac Mediolani litteras humaniores ſummo omnium applauſu docuit. Eas primas artes Alciatus auidè arripuit, ſéque iis non leuiter tinxit, earum tamen vſum omnem ad peritiam iuris, cui ſe totum addicebat, optimè referendum eſſe duxit, vt ea ſtudia, in quibus alij, tanquam apud Syrenios ſcopulos conſeneſcunt, huic vni ancillarētur. Ille itaque quod ſeriò & percupidè eam iuris ſciētiam perſequeretur, breui admodum ſpatio temporis ita promouit, vt dignus exiſtimaretur, qui Doctoris inſignibus cohoneſtaretur. Eo primùm honore donatus ſic ab omnibus ſuſpiciebatur, tantámque de ſe admirationem concitabat, vt de rebus etiam grauiſſimis, & quæ non niſi veteranis, & longo vſu exercitatis viris proponi ſolitæ eſſent, argutè politéque reſponderet. Rogatus enim à Quæſitore, quem appellant, hæreticæ prauitatis de re admodum perplexa & dubia, quæque iam antè multos ſanè doctos, tum Theologicæ rei peritos, tum iuris profeſſores exercuerat, ita ſatisfecit, vt Quæſtor ille non tam ab homine, quàm ab ipſo edoctus oraculo abierit: agebatur de ſupplicio Lamiarum, & earum mulierum quæ veneficæ aut ſortilegæ vulgato vocabulo nominantur: ſed cùm Lamiarum ſeu ſtrigum non eſſet vna ſpecies, ex iiſque aliæ dicerentur in Crucem imminxiſſe, CHRISTVM Deum abnegaſſe, præſentes ipſas & vigilantes, veneficiis atque deuotionibus infantes ex-

tinxiſſe: aliæ nonnullæ aliquando matribus interminatæ, noctu ad earum filios, quamuis foribus obſeratis, valuiſque occluſis irrepſiſſe, eos faſcino preſſiſſe: quos pueros conſtabat morbo repentino captos & medicis non cognito deceſſiſſe. Reſpondit in has illáſque Quęſtorem debere ſuo fungi munere. Quanquam enim (dicebat) ex iis aliæ reuera, & vt vulgus loquitur, perſonaliter non acceſſiſſent, tamen id Lemuribus ſuis videri mandaſſe. Quædam etiam nihil vltrà egiſſe arguebantur, niſi quòd ſub arbore Tellina choreas duxiſſent, quod tamen hæ negabant. Et ea quidem vna ſuſpicione, quamquam ſolo vulgi rumore vagaretur, eas tamen volebat Quæſtor tormentis ſubiici, eo quòd in fauorem fidei, conſciorum & conſceleratorum teſtimonium admitteretur. Alciatus, contrà, id verum de iis quæ vigilantes vidiſſent, non quæ dormientes & in ſomnis: multaque alia præclarè, quibus totam hanc quæſtionem ſoluit, vt nihil ad eam dubitationis relinqueret. Ergo Mediolani per triennium moratus, ſeſe foro parabat, munuſque aduocationis cum aliqua laude, certè magna fide ac religione ſuſtinebat, cùm nomen cœpit eius ad cæteras nationes, nedum ſuos Italos propagari. Accitus enim eſt ad publicum profitendi munus ab Auenionenſibus, propoſito ei ſtipendio ſexcentorum cùm nunquam ad eum diem cathedram, quod ipſe ait, cõſcendiſſet, qua in vrbe per aliquot annos ita ingenium ſuum & induſtriam probauit, vt vnus penè inter laudatos iuris interpretes, ſoluſque egregiè doctus prędicaretur. Ea hominis fama excitatus FRANCISCVS I. ingeniorum ſollers & munificus æſtimator, Alciatum ad Biturigum Academiam vocauit, anno Chriſtiano 1529. honorario illi duplicato, adeò vt pro ſexcentis, ſecundo ſui aduentus anno, mille & ducenti præſtarentur. Qua in vrbe Galliæ celebri, & qua nobilium auditorum frequentia, quantum ille laborum ſumma ſua laude pertulerit, ídque quinquennium explerit quo fuit in Gallia. Superſunt etiam hodie teſtes longè multi, laudati viri, qui Alciatum docentem audiuerunt: teſtes etiam libri editi æterna digni memoria, quos ille ſucciſiuis horis ſummo ſtudio, paríque ingenio reliquit. Cùm enim ad laborem, non ad otium ſe vocatum à magno principe, & in Academia Galliarum florentiſſima intelligeret, ne quid de ea laude, quam multis magniſq; vigiliis conſecutus erat, imminui pateretur, initium duxit ab ea Conſtitutione, quę eſt De quinque pedum præſcriptione, magna omnium, ſanéq; doctorum hominum admiratione, eóque ſucceſſu laudis, vt

is

is labor, vel potius indefeſſi animi contentio, ianuam famæ nunquam intermorituræ aperuerit. Non eſt mihi animus ſingula percurrere quæ magna doctrinæ laude, pariq́ue dignitate toto eo quinquennio perfecit, eius orationem vix poſſum trãſilire quam ille habuit ex tẽpore cùm FRANCISCVS Rex auditorium eius ingreſſus, præſens intereſſet. Eam vnam laudem è multis non vltimam fuiſſe cenſemus, tanto principi placuiſſe, eius auditoris animum demulſiſſe, vt quaſi Regia illa maieſtas Iuriſprudentiæ in ſuo ſedenti ſolio faſces ſubmittere videretur. Ea viri ad publicam vtilitatem nati virtus, cùm in dies incrementum caperet, FRANCISCVS SFORTIA Mediolanenſium Dux, ſui popularis amore ac gloria captus, eum moras nectẽtem, penéque tergiuerſantem ad patriam reuocauit: vtq́ue omnem excuſationis remoram interciperet, ſenatoria dignitate ornauit, & vt Ticini docendi partes ſuſtineret ab eo impetrauit. Oratione ea quam publicè Ticini habuit fatetur ipſemet ſe de longinquis regionibus à principe Sfortia ſola virtutis commendatione agnitum, fuiſſe reuocatum, & ſummæ dignitatis codicillis ornatum, amplo etiam donatum honorario vt profeſſionis munus obiret. Paulò poſt certis de cauſis Bononiam, ſtudiorum omnium altricem petiit, in qua totos quatuor annos ea celebritate ius ciuile docuit, vt nullus ſatis doctus è ſcholis redire putaretur, niſi qui Alciatum audiuiſſet. Quod quoties animo complector, ſuccurrit illud Homericum de Tireſia,

Οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι.

Nam præter eloquentiam, qua ille vnus ſua ætate prudentiam iuris illuſtrabat, linguæ vtriuſque cognitionem, qua ſuos æquales omnes anteibat, ingenio adeò felici & vbere hiſtoriam omnem vetuſtatis hauſerat & expreſſerat, vt nihil penitus ignorare videretur: iuris labyrinthos ita ingenioſè penetrabat, ea myſteria purè diſertéque tractabat, vt veterum laudem penè adæquaret, recentium induſtriam facilè ſuperaret. Ticinum reuocatus, ita iubente CAROLO IMPERATORE, per annos aliquot illic reſedit, nihil de incœptis laborib9 remiſit, gloriam quam tot vigiliarum impenſis mercatus erat, auxit, vt putaret ſibi exemplar propoſitum Herculis, cui apud Tragicũ, finis vnius laboris, ad ſequentem gradus pararetur. Ferrariam deinde inuiſit, Ducis HERCVLIS honorificis adductis cõditionibus, & proſtratam Academiam ea ſollertia extulit, qua cæteras euexerat, penéque excitarat. Ea in vrbe, vt in aliis

quas incoluerat, non modò viua voce profitendo, ſed & permulta variáque ſcribendo id effecit, ne viuis & præſentibus modò conſuleret, ſed & poſteris idem multò cumulatius præſtaret. Poſt multos tandem peregrinationum labores, Ticinum repetiit, in eáque vrbe ſuarum fortunarum tabulas poſtremò collocauit; docuit tres, quatuórve ad ſummum annos, vir qui nullis ætatis difficultatibus, neque quietis alicuius, quam capere poterat, blanditiis delinitus, à cœpto opere ac ſtudio ceſſauit. De qua tamen adeò frequenti concurſatione, quam pleriſque ſuſpectam præſentiebat, ſeipſum publicè ita purgauit, vt non temerè rationem probabilem reddiderit. Quid enim ſi Auenione primum, quid ſi Ticini, Bononiæ, Biturigibus profeſſus ſit, tanquam qui nuſquam poſſet conſiſtere? prompta enim excuſatio hæc illi fuit: nam dum bellicos furores ſubterfugeret, tutámque ſuis quietem ſtudiis perquireret, diutiſſimè peregrinatum, principúmque iuſſionibus huc atque illuc agitatum certam ſedem tenere non potuiſſe dicit: enimuerò meminerat Plautini verbi, Di nos tanquam pilas, homines habent: ita ſe raptum inſtar lignorum, quæ pro fluctuum impetu feruntur, varièque agitatum: quicquid tamen erroris hoc fuerit, in publicam ſemper vtilitatem ceſſiſſe. Aliis etiam rationibus inconſtantiæ huius culpam deprecabatur neminem eſſe dicebat qui Solem vituperaret, quòd dum radiis & calore ſuo cuncta viuificet, ambitum terræ omnem circumquaque percurreret, nec quemquam, qui eo animo fixas ſtellas laudaret, vt errantes improbaret. Celebratum Homeri carminibus Vlyſſem, quod mores hominum multorum & vrbes viderit, ſed & philoſophos veteres, vt Pythagoram, Platonem, Apollonium, alióſque multos, doctrinæ cauſa, peregrinationes maximas ſuſcepiſſe Dionem Pruſienſem, quod ad Celtas & Sarmatas ſe cõtuliſſet, tanti à Traiano Imperatore factum, vt reuertentem aureo curru exceperit: & Ariſtotelem, ei qui ciuilis adminiſtrationis ſtudia profiteretur, admodum conuenire peregrinationẽ, exiſtimaſſe, ídque Hippodami Mileſij exemplo, qui diu per multas vrbes errauit, priuſquam aliquid ſcribere ſit aggreſſus, idem de Lycurgo, Solone, Zaleuco, Philolao, multíſque præterea aliis proditum, hinc illud Sophoclem, *οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα*, domi manendum cuncta cui ſunt proſpera, ſapientes de iis intelligere dũtaxat, qui priuatim vitam agerent, quiq; domi & in otio marceſcere citra publicum incommodũ poſſent: alioqui publico litterarum profeſſori, qui verſaretur

in

in hominum luce & frequentia, haudquaquam conuenire, linguam quæ plurimis Academiis prodeſſe poſſit, intra vnius loci cancellos, in quo propter bellorum ſtrepitus & horrores gymnaſium nullum ſit, concludere multùm profeciſſe hac ratione profeſſores alios: ſibi peregrè agēti firmiſſimum ſemper fuiſſe in doctrina præſidium: legalem hanc profeſſionē ſibi tanquam Palladis ægiferæ clypeum, quo ſuperatas Gorgones, id eſt monſtra omnia fabulæ prodiderunt. Et hæc quidem ille, vt paſſim multa de ſua peregrinatione: quam tamen tam crebram locorum mutationem nihil moramur, quin potius eximiam hominis ſollertiam admiramur. Ille diſciplinarum liberalium, hiſtoriæ omnis, Græcæ & Romanæ linguæ fretus ſubſidiis, iuris ſtudia nitori priſtino fœliciter reſtituit, æmulatus veteres quoſdam magni nominis Iuriſconſultos, Herennium, Modeſtinū, Antiſtium Labeonem, Atteium Capitonem, alióſque, qui pares fuere in vtriuſque linguæ cognitione, artiumque meliorum facultate. Iam verò ſi quid aliquando inter diſputandum pronunciarit aduerſus receptas à maioribus opiniones, hoc nō eo animo fecit, vt lectorem etiam reluctantem in ſuam ſententiam pertraheret, ſicuti obiectum illi fuit à quibuſdam maleuolis, qui omnia eius conſilia ſiniſtrè acciperent. Multa enim dum doceret, varia quaſi fercula, vt in apparatiſſimo conuiuio ſolitus erat apponere, ex quibus quod magis ſaperet, vocati conuiuæ pro ſuo arbitratu eligerent. In qua tentanda iudiciorum alea, quàm ſe prudenter & circumſpectè geſſerit, id argumento eſt, quod ſe ad vtrunque compararit: vt ſi fortè populari aura exciperetur, non ideò tamen exſultaret: didicerat enim ex Biante plures eſſe malos, & non quicquid continuò multis placeret, id ſapientibus arridere: contra ſi paucis probaretur, non ideò remittendum animum, cùm, deſerto ab omnibus auditoribus diſcipulo, Antigenides, mihi cane & Muſis, dixerit. Sic enim aduerſus inſanam hominum, quorundam petulantiā, adeóque caninam facundiam ſeſe obfirmabat, vt neque cauillis moueretur, neque conuiciis ab incœpto curſu reuocaretur. Qua de re tamen maturiùs paulo poſt. Duodecim poſt annos, cùm ciuilis & Pontificij iuris profeſſoriis inſignibus donatus eſſet, Paradoxa & diſpunctiones in publicum emiſit, opus, vt ipſe dicit, elaboratum horis ſucciſiuis, & à candidato adhuc & tirone. Quoties enim ea quę à ſuis doctoribus acceperat, ſtudio ipſe ſecum perpēderet, ſi qua eſſent quæ probabilibus argumētis digna refutatione viderentur, ne quod occurrebat memoria

protinus excideret, quibuſdã quaſi aduerſariis deſcribere conſueuerat: quę omnia tũ in manus accepta, cũ paulò accuratius expoliſſet, in codicem veráſq; tabulas referenda duxit, tandémque ſtudioſis omnibus communicauit. Quod opus non tam vt gloriam, cuius illa ętas ſolet eſſe auidiſſima, captaret, à ſe fatetur editum, quàm vt ratione aliqua Doctorum, qui tum ſtudia iuris profitebãtur, iudicium cõuelleret, qui bonarum literarum cognitionem non modò Iureconſulto non neceſſariam vbiq; aſſeuerabant, ſed contrariam potiùs, & ſeriis omnibus ſtudiis blãda quædam & illici voluptate repugnãtem: quapropter non ſecus quàm à nauigãtibus Homericas illas Sirenes, euitãdam, Vlyſſiſq; ſequendum exemplum, qui ſe malo nauis illigaſſet, ſociiſq; aures cera illeuiſſet, ne vocum modulatione capti à cœpto curſu aberrarent. Quæ tamen quia dici fierique hominum more agnoſcebat, qui ea facilè aſpernarentur quæ aſſequi ipſi non poſſent, à ſuo propoſito non diſcedebat, nihiloque ſecius induſtriam ſuam excitabat. Interdum tamen eorũ conuicia non ferebat, qui quòd elegãtiùs quàm cæteri diſputaret, pro obſcuro inceſſebatur vulgò, adeò vt imperiti auditores ceu noctuæ ad Solem caligarent: quinetiam aliquando inclamarent, *Indoctiùs loquare, ſed apertiùs.* Quod tamen nõ tam auditorum, quâm Profeſſorum iudicium fuit, qui creſcenti gloriæ Alciati apertè inuiderent. Ex iis Doctoribus neminem in pretio fuiſſe habitũ conſtat (vno aut altero exceptis) qui non omnium aliarum artium rudis eſſet. Satis igitur ſibi factum eo tempore arbitrabatur, ſi ſuum litteris humanioribus honorem ſeruaſſet, iungique eas ſua ætate ſapientiæ ſtudiis poſſe docuiſſet. Quod dum viua voce, & ſcriptis conatur, iuris Doctores tanquam transfugam eum inſectabãtur, iidémque libris editis laceſſere non deſinebant, apud humanitatis verò profeſſores, tanquã omninò alienus eſſet, nec ſibi locus, nec ratio vlla conſtabat: quorum alij eum tãtò æri ſoluendo non eſſe, alij prædiis prædibuſque non ſatis idoneum: alij alia cõminiſcebantur, quo factum, vt maximam apud omnes inuidiã, gloriæ loco, adeptus ſibi videretur, & huius incaſſum cœpti conatus tęderet, vel potiùs malò edoctus laboris eũ pœniteret, donec paulatim libri quos emiſerat in publicum, & docẽdi ratio quam ſequebatur, in multis gymnaſiis ſeſe inſinuarint. Nec verò ipſe, quoties occaſio fert, diſſimulat ſe reiecta ſeculorũ aliquot ante lapſorum conſuetudine, quã iuuenis erat amplexatus, ad imitationẽ & præſcriptam veterum iuris explicandi rationem omni conatu ſtudióque reuocaſſe. Sed quod obſeruaret eſſe qui barbaras & impolitas interpretationes

pretationes elegantioribus præferrent,& tritico neglecto cum atauis veſci mallent glandibus, cumprimùm hanc diſciplinam profiteri cœpit, eo quod nondum ſibi tantùm auctoritatis comparaſſet, ſeruire ſcenæ ac tempori cogebatur, quantumque fieri poterat, ſtudia ſua diſcipulorum auribus accommodabat. Interea tamen de trita vulgatáque docendi ratione identidẽ querebatur, ſuoſque monebat, ad vtilitatem publicam valdè pertinuiſſe Iuſtiniani edictum obſeruari, & eam ſtudiorum ſequi methodum, quam ipſe præmio Digeſtorum præfixiſſet. Humana quadam curioſitate deceptos longè multos modum non tenuiſſe, & eò planè deuentum, vt Alciatus ipſe, quique in eodẽ ſtudio verſarentur, dare manus conſuetudini pridem receptæ cogerentur, non enim æquales, non auditores, non gymnaſiorũ præfectos omninò permiſſuros antiquatum & obſoletum morem in vſum reuocari, pluris eos facere cœptam ducentis ab hinc annis docendi viam, quàm legiſlatoris ipſius iuſſum. itaq; ſe ea de re ſecutum fore poſthac, neque moturum eo nomine controuerſiam, id nihil eſſe aliud quam aduerſus torrentem natare, eique ſe diſcrimini permittere, vt qui

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

In quo cùm diutiùs hæſiſſet, non deſtitit tamen quin ſe totum componeret ad veterum imitationem: non tamen, in tanta opinionum varietate ac diſſenſione, alicui ſectæ nomen dedit, aut in alicuius magiſtri verba iurauit, quòd optimè cenſeret, vt in omnibus aliis artibus, ſic in ea maximè quam profitebatur, primas partes tenere ſanum iudicium, vixq; fieri poſſe, qui natura dubiæ ſanitatis eſſet, idem legalis ſapientiæ certus doctor euaderet. Nec verò eſt quod quis exiſtimet αὐθαδίας aut etiam φιλαυτίας eum ſtudio captum quædam ſuo tempore innouaſſe, aut ſecus docuiſſe quam qui ſuperiore ſeculo floruiſſent, ſi quibus locis erraſſe veteres doctores animaduerteret, eorum nominibus parcebat, ſed tanquam aliud agens oſtendebat quatenus eis ſtandum eſſet, in quo ſuũ candorem certè laudandũ exhibuit. nouerat enim tributũ fuiſſe vitio Ariſtoteli, quod quæ cõpilaſſet, eis accepta nõ referret à quibus acceperat: cõtrà vbi eos peccaſſe animaduertiſſet, nominatim carperet atq; inſectaretur. ſibi Iuris interpreti agendũ eſſe modeſtiùs, quia moralis quam profitebatur ſapientia, hoc ceu inhumanum & inciuile non admitteret, altercandi ſtudium eiuſmodi ad nihil conferre aliud quàm artis opprobriũ, nec cedere in laudem altercantis. Eo conſilio Alciatus ſua ſtudia publicæ vtilitati prodeſſe voluit, & citra omnem ambitionem bona fide ſuos auditores

docuit. Videbat hominum varia eſſe iudicia, & quot capita tot ſenſus: eſſe qui breuitatem eam affectarent quam veteres Dynus, Oldradus, Rainerius ætate ſua ſecuti ſunt, alios qui copiam maiorem vellent, etiam citra acumen vllum, qualis in Barbatio, Felino, aliiſque nonnullis agnoſcitur, quoſdam ſubtilia perquirere, & cum Aretino, Socino, Ruino imaginari malle, vel ἀεροβατεῖν καὶ περιφρονεῖν τὸν ἥλιον, per aëra incidere, & citra Solem ſatagere, quod de Socrate Ariſtophanes ait. Sed ipſe longo vſu didicerat, neminem vnum ſequendum eſſe, at optima quæque de ſingulis decerpenda: quod prudentiæ opus planè ſingulare ab eodem perſecutum, nedum tentatum, quo ſuum Iuriſprudentiæ lumen redderet. De elegantia vero & polito genere dicendi, quam in ius Doctores non ferebant moroſi quidam veterani, vt qui à ſuis magiſtris perſuaſi errorem vſu confirmatum mordicùs tenebant, ille quædam diſputauit, idque ſuis vigiliis conſecutus eſt vt vincta barbaries à philoſophiæ iuris latifundiis ablegaretur. Quod cùm faceret, non tamen veterum, doctorum ſane hominum, auctoritatem eleuauit: de iis ſemper candidè ſenſit: eorum doctrinam magni fecit, quanquam ſermonis elegantia caruerint: id enim vitium non hominum, ſed tēporum fuiſſe perſpicebat. Conuenire quidem Iuriſconſulto oratoriæ artis facultatem cenſebat: faciliorē enim aditum ad ius Quiritium præſtare, non tamen corpus efficere, ſolam eius ſuperficiem colorare, maximos fuiſſe Iuriſconſultos Bartolum, Baldum, Caſtrenſem, Accurſium, quos conſtat ne ſummis quidem labiis politiores artes attigiſſe, eorū non ferendam cenſuram qui ſupercilio grauiſſimo in eos inuehuntur eo vno nomine quod bonarum litterarum rudes extiterint: id enim perinde eſſe ac ſiquis minoris Aſtrologum faciat, quod Muſicam ignoret: Galenum præſtantiſſimum medicum nullo habeat in numero, quod Euclidis geometræ nunquā circinū in manus ſumpſerit. Eos itaque ſummos iuris Doctores euoluebat, quos propter inſignem peritiam colebat imprimis, neque ob linguæ minus politæ horrorem dedignabatur: interea tamen quicquid ex eorum fertilibus areis ad ſuum excolēdum ſtudium colligebat, puræ Latinæque locutionis fluuiis irrigabat. Quod apertius quàm anteà ſibi faciundum cenſuit accitus in ſcholam Biturigum, cum tertius Pandectarum tomus pro lege Academiæ eſſet explicandus: titulum enim de verborum obligationibus ad explicandum eſt aggreſſus, in quo non prætermittebat, quæ à Bartolo & recētioribus copioſiùs & acu-

tiùs

tiùs ob materiæ ſubtilitatẽ explanata fuerant, qualia ſunt quæ ad moræ purgationem, quæ ad pœnalis ſtipulationis commiſſionem, quæ ad renuntiationem fideicommiſſorum pertinent. Et profitẽti frequentes aderant nobiliſſimi ex Gallia, Germaniaque adoleſcentes, qui eius doctrinæ illicio capti, eaque Suadæ medulla non leuiter allecti, vna cum viris doctiſſimis, qui ei frequentes aderant, mirati tamen eum tritã in ſcholis & nimium patienter approbatam docendi rationem conſectari, ſtimulos illi admouerunt, ne id quod ſciret meliùs & politiùs eos ita celaret, vt inuidere videretur. Cum ergo incuſabant illi, vt qui ceu Plautinus Euclio, quos in pectoris penu theſauros haberet, occluderet, nec in apertum referret, dicebant nihil abſurdius, quàm qui optima quæque haberet in manibus, ad imitandum ea non proponere, obſeruabant eum aduerſus legum ſcita quæ tractaret ipſe, non ſolùm facere, ſed & recentiores alios iuſſiſſe Iuſtinianũ κατὰ πόδα interpretationes fieri, nihilque magis ſemotũ ab antiquorũ vſu & cõſuetudine, quàm toto anno decẽ leges magno apparatu explicare, verboſéq; cõmentarios conficere, cœpiſſe quidẽ Pyleum, Acurſium, Azonem, & gloſſematum ſcriptores alios, quod in ſe fuit, leges ad litteram explicare, nec id eis infeliciter ceſſiſſe negotiũ: ſubſecutos Bartolum, & qui didaſcalici rectè nominantur, vt ſunt Caſtrenſis, Alexander, Iaſon, qui certis doctrinæ limitibus & cancellis ius concluſere, hos non parua laude dignos, ſuóque ſeculo principes habitos, non putabant eſſe ſequendam nouiſſimam opinioſorum ſectam non multis antè annis enatam, quæ modum omnem exceſſiſſet, quæque iam in ſtudiorum perniciem retineretur hos eſſe vt viperinos fœtus parentibus exitiales, vt qui ætate poſteriores ſeniorum ſententiis aduerſarentur, omnemque horam quam doctrinæ impendiſſe debuerant, contradicendo inſumere, de Bartoli verbis, aiebant, non debere Doctorem ita anxiè ſollicitum in multis & à propoſito alienis immorari, ſatis eſſe quod ſentiret intelligi, & breuiter admoneri, clarioréque ordine quam feciſſet ipſe: non illius tantum, ſed cæterorum ſententias, ſi quæ ad rem facerẽt, adducendas videri, ſe minimè probare fatebantur Doctores eos qui ſuggeſtus paſſim occuparent, quatuor aut ſex ad ſummum leges toto anno interpretari ſolitos. Alciatum centum poſſe: & quot illi conſtitutiones, eum totidem integros cum ſuis titulis tractatus illos, viros quidem bonos, ſed non ſatis eruditos, ſola in rubrica tres menſes inſudare: qua ex lectionum pompa neminem ferè doctiorem redire

domum: multos ſed ignaros Doctorum laborem admirari paucos qui inde aliquid præficerent. Et ea quidem ſanè vehementi & acuta auditorum oratione permotus Alciatus, vt qui ſe omnibus vtilem & morigerum doctorē pręſtare cuperet, poſtea non niſi perſpicua & luculenta oratione docuit, non niſi quæ optima eſſent propoſuit, immò iudicio & ratione ſuis ea conuiuis apponi voluit quæ conferrent ad valetudinem, non quæ cuique facerent ad ſtomachū. Iam verò cùm ipſe ſuo munere defungi poſſet vnius horę ſpatio, maluit tamen clepſydras duplicare: nēpe vt viua voce, integra hora doceret: altera verò dictaret, quò qui poſſent aut etiam vellent exſcribere, id ceu auctarium ab eo conſequerentur. Opportunè id quidem & ingeniosè cogitatum ab erudito homine, qui citra fucum omnē doceret: intelligebat enim Iuriſconſulto memoriam eſſe maximè neceſſariam, quam non parum obtunderet aut etiam imminueret anxia illa cogitatio, quæ circa iuris ſubtiles quæſtiones implicaretur. Poſt auditionem ideo aſſiduam & diligentem non poſſe leuari meliùs, quàm ſcriptione obſeruabat: quāquam enim eſſent aliqui qui valerent excellenti illo naturæ bono, memoria, tamen & temporis interuallo, & curis interdū hebetari quędā in ipſo orationis curſu minus ab auditore percipi, quæ ex commentario facilè intelligeret. Quam præclaram ſanè & commodam docendi rationem plerique poſtea ſunt omni conatu perſecuti, ſed neſcio an ex multis pauci ſint aſſecuti. Ex hoc flagranti ſtudio ſummaque animi contentione ad id gloriæ peruenit quam nunquam antè ſperauerat, id non ſemel faſſus eſt, vt ad idem ſtudiorum iter ingrediundum adoleſcentes excitaret. Bellica primùm clade, afflicto cenſu, cùm nuſquam in patria pedem figere tutò poſſet, ad profeſſionem iuris, quam ſacram anchoram vocat, ſe confugiſſe ait: ab ea ſalutem, honorem, opes, ſummum denique decus eſſe conſecutū. vtque Zenonem dixiſſe ferunt, cùm naufragus enataſſet, ſe nunquam feliciùs nauigaſſe, quàm cùm rebus amiſſis vacare philoſophię cœpiſſet: ſic Alciatū, cùm in patria nimio otio marceſſeret, atrocitate bellorum tandem excitatum cœpiſſe peregrinari, & ad diſciplinam confugiſſe, quæ illi fuerit vt Myrtili clypeus. fuiſſe illum ingentis animi militem, ſcuto dimicare ſolitum, quem, cùm ad expeditionem maritimam nauigaſſet, ſubmerſa fortè, naui, eidem clypeo innixum, in tutum ſe recepiſſe. De hoc legitur epigrāma Græcum, quod ipſe retulit in claſſem Emblematum. Id eiuſmodi eſt. ---*Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,*

Cùm

Cùm premerérque ſolo, cùm premerérque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit, idem
Naufragum apprenſus, littus ad vſque tulit.

Profectionis autē ad alias nationes occaſio quanquam non vna eſſet, eam tamē à multis exteris approbari voluit, non ſe vltrò, vt omnis egentem opis, erronem, & ignotum obtrudere. hîc ne quidem poſſum tranſilire ſanè lepidum ea de re carmen Albutij Aurelianenſis ad Alciatum, quo eum monuit, vt de tumultibus Italicis ſe ſubduceret, in Galliam concederet, illícque profiteretur, in quo materiam ſumpſit à pomi Perſici tranſlatione, quod ſuo in ſolo noxium, in exteris conſitum tandem haberi cœpit in pretio. Sic ergo ille:

Quæ dedit hos fructus arbor, cœlo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe prius:
Tranſlatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi,
Alciate, hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria, in pretio es maiore futurus:
Multùm corde ſapis, nec minus ore vales.

Sua quædam correxit ætate maturior quæ ſibi adoleſcenti fatetur excidiſſe, ex eo à quibuſdam reprehenſus, id ſe feciſſe maxima ratione nec ſine exemplis innuit. Cùm enim famę ſuæ conſuleret, noluit in publica ſtudiorum cauſa præuaricari. idem factum ab Hippocrate, Medicorum Principe, qui ne poſteri errarent, quædam malè à ſe tradita primus correxerit. fecit M. Tullius, qui cum libri Rhetorici, quos adoleſcens emiſerat, parum probarentur, alios oratorios adornauit, & à ſe antè tradita damnauit, & earum rerum occaſione in quibus lapſus eſſet, nouis libris editis ſuam gloriam permultum auxit. Eodem etiam modo Fab. Quintiliano qui duobus à ſe ſcriptis libris de Rhetorica, quod nec ſibi, nec aliis placerent, duodecim illos magna cura elaboratos, ſingulari doctrinæ laude confectos edidit. Quod ergo aliis gloriæ datum eſt, fraudi non debuit eſſe Alciato. dandam hanc ſcriptoribus veniā, hócque præmio ad ſtudia illuſtranda, vel etiam quoquo modo eſſe alliciendos, in quibus emendatio ſit erranti conceſſa, & noua, quod dicitur, permittenda lima, qua niteant & poliantur ea quæ aut incuria fuderit, aut humana natura parum cauerit, vt ait Flaccus. Nec verò inficiatus eſt rectè ab eodem ſuaſum, vt in nonum annum

ſcripta premantur, quæ diutius durare velimus: ſed ferè nullum eſſe ex omnibus, qui ſit præceptum hoc ad vnguem ſeruaturus, quoſdam enim, qui ex tempore, quàm à cura præſtantiores habeantur, alios qui ſic ingenio ſuo indulgeant vt compeſcere nimiam licentiam non poſſunt, nonnullos etiam reperiri qui à ſe conſcripta ſemel approbent, corrigendi tædium non ferant dixiſſe Ouidium decentiorem eſſe faciem cui næuus ineſſet aliquis.

Hac celebritate famæ notus Alciatus, vt à viris ſolidè doctis cultus eſt (miſſos lubens facio exteros, imprimíſque Iacobo Minutio, Ioanne Selua, Petro à Stella, multíſque aliis qui verè ſanéque de ingeniis iudicare poterant, ſic quibuſdam certè maleuolis & inuidis obtrectatoribus malè acceptus, & numquam exagitatus eſt) Longouallium infeſtum habuit, hominem interdum ſine mente ac ſine iure tumultuantem, Alciato detrahentem, alios etiam in eam contentionis rabiem velis remiſque pertrahentem. Fuit etiam illi æmulus, & σύνδρομος in Italicis academiis, doctor quidam iuris, nomine Alexandrinus, à quo non ſemel prouocatus, ſæpéque conuiciis impetitus nihil reſpondit: vt tamen interdum ſolet eſſe acrior viri boni iracundia, indignè tulit eum quaſi ſibi opponi, & in eodem ſuggeſtu ſucceſſorem nominari, quod oſtendit hoc carmen.

Altiuolam miluus comitatur degener harpam
Et prædæ partem ſæpe cadentis habet.
Mullum proſequitur, qui ſpretas Sargus ab illo
Præteritáſque auidus deuorat ore dapes:
Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudentum.
Vtitur hoc lippo curia tanquam oculo.

Ita læſus ſibi temperabat, ſed tamen ne foro cedere prorſus videretur, iniuriam acceptam interdum vlciſcebatur: quod idē fecit prouocatus intolerabili planéque indigna Franciſci Floridi maledicentia, qui Zazium, Budæum, Alciatum, viros incomparabiles fuerat auſus laceſſere, poſtquam enim hominis inſaniam, petulantiam, oriſque duritiam pertuliſſet, ipſe qui ſtili acumine facile confodere Floridum poterat, ſatis habuit hoc vibrare ſatyricon, nomine paululum immutato, verſóque in Ranciſcum Olidum.

Audent flagriferi metulæ, ſtupidìque magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere,
Reddemúſne vicem opprobriis? ſed nonne cicadam
Ala vna obſtreperem corripere iſtud erit

Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flagris?
Negligere eſt ſatius quod nequeas regere.

Relictis Biturigibus Italiam repetens, vrbem eam in ſe veneficam, hoc tetraſticho, grati animi teſte donauit.

Vrbs Biturix inuitus amans, te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi:
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire,
Ergo vale & felix ſit tibi Ianicium.

Quod tamen ab homine candido candidè ſcriptum carmen maledicus quidam nugator, Alciati nomini neſcio qua cauſa infenſus, ita ſuggilauit, vt totidem numeris ei calumnioſè occineret,

Non nos, ſed noſtros nummos Alzatus amabat,
Qui tacitus ſpretis vanuit hoſpitibus.
Ille ergo valeat vitulos paſturus: at illum
Noſtra vel horrentem frigore lana teget.

Ex quo illud verum intelligimus vſurpatum iam olim, felicitatem omnem inuidiæ obnoxiam: ſolam miſeriam carere inuidia. Qua tamen nugacitate minimè deterritus Alciatus, perinde ſe geſſit vt Hercules ille in ruſticum Lyndium, cuius inſanas voces contumeliarum plenas non magis curabat ac muſcas: aut vt Hecate, quæ canum latratus nihil moratur. Ea ratione facilè coniicimus ſcriptum Emblema aduerſus inanem quorundam impetum.

Lunarem noctu vt ſpeculum canis inſpicit orbem,
Séque videns, alium credidit eſſe canem
Et latrat: ſed fruſtrà agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

Sed & Doctor quidam nouus, & Ciſalpinus profectus in vniuerſitatem Tectoſagum (ea eſt Tholoſa) in ea peregrinatione non ſolùm Italorum vitia, qui quorumdam mos, ſed & virtutes ſe addidiciſſe gloriatus, cuiuſdam legis aggreſſus explicationẽ in eum ſermonem incidit, vt diceret aliter à ſe legum nodos intelligi quã ab Alciato, qui nihil apud nos inquit, facit, quam quod florettat iura. docti tum quidã aderant, qui his auditis, ſeu hominis arrogantiam peroſi, ſeu riſus captandi cauſa, dixerunt, quæ Alciatus florettat iura, iſte oletat. Ea fuit magnæ & præſtãtis ſanè virtutis comes inuidia, quæ virum omni genere laudis admirabilem toto profeſſionis tempore continenter exercuit. Is quanquam ſano, viuidóque habitu corporis à natura conformatus, quo tempore de minuendis laboribus, quos mul-

tos grauéſque pertulerat, ob ætatem ingraueſcentem cogitaret neque dum excederet annum ætatis octauum & quinquageſimum dolore pedum primùm leuiter correptus, deinde paulò grauiùs & crebriùs adeo vt continuę febris ſymptoma illi morbo adiungeretur, paulatim confectus intra decem & quatuor dies, integris ſenſibus, animam Deo reddidit, ineunte anno Chriſtiano, ad Romanæ curiæ calculum, 1559. Ticini ſepultus honorificè in baſilica vrbis, vir cui (auſim dicere) plus ſua patria, quam ipſe patriæ debeat: vnus qui multis annis obſitam & occupatam quibuſdam quaſi opinionum ſenticetis, & vinctam barbariæ laqueis Iuriſprudentiam aſſeruit, vindicauit, perpurgauit, quem qui perſtrinxerunt, aut inuidi aut etiam maleuoli: qui parcus laudarunt, parum candidi; qui pro dignitate coluerunt, eiuſque doctrinam ſanè vtilem ſunt amplexati gratos ſe & probos nec leuiter eruditos præſtiterunt.

Hìc ſymbola hominis omni laude poſteritatis digniſſimi non prætermittam, quæ ad rarã illius doctrinam virtutémque prædicandam non parum pertineant, vnum fuit gentilitium, vt ipſe in Emblematis teſtatus eſt, ad nomen Alciatorum familiæ alludens, in ſcuti planitie depicta conſpicitur Alce, fera Germanica, quæ vnguibus tenet epigramma, μηδὲν ἀναβαλλόμενος cuius ſymboli explicationem ipſemet edidit Emblemate, ad hunc modum.

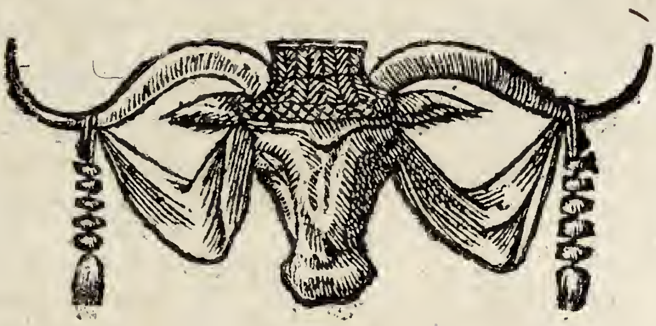
Alciatæ gentis inſignia ſuſtinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος,
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti
Qui tot obiuiſſet tempora geſta breui?
Nunquam, inquit, differre volens: quod & indicat Alce:
Fortior hæc dubites, ocyor amne ſiet.

Alterum ſymbolum ſibi ipſi proprium & præclarè fecit, vti me pridem Paulus Iouius docuit, eo libello ſanè venuſto quem de ſymbolis armorum & amoris lingua patria ſcripſit, caduceus eſt Mercurij inter duo Amaltheæ cornua, cum inſcriptione hac, ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται, huius hæc ſententia:

Vnguibus implicitis geminis caduceus alis
Inter Amaltheæ cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros, fandique peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet:

In ea tamen icone Alciati, ad viuum expreſſa, qua me nuper donauit ANDRAEAS THEVETIVS, Coſmographus Regius

gius vir lectiſſimus, ſubtus expreſſa oſtenduntur inſignia familiæ Alciatorum: quorum alterum gentilitium eſt, cuius ſic ſe planities habet à læua, turricula, qui erecta ſtans aquila corona inſignita ſummo in apice conſpicitur: à dextra, repagula quatuor, ſupra ſicuti planitiem, galea (ſignum dignitatis equeſtris) ſuperius etiam ceruinum caput, porrectis & eminentibus anterioribus animalis pedibus, in apice, ſententia eſt de qua dixi, μηδὲν ἀναβαλλόμενος: Quæ ſingula ſi quis attendat accuratè facilè percipiet, ab ingenioſo & ſollerti homine nihil aut cogitatum aut prætermiſſum quod ad illuſtrandum nomen ſuum (vt optimi cuiuſque gloria ducitur) aut augendam rei literariæ dignitatem conduceret.

SYNTAGMA DE SYMBOLIS: STEMMATVM ET SCHEMATVM *ratione, quæ inſignia ſeu arma gentilitia vulgò nominantur: Deque Emblematis.*

DE SYMBOLIS & rerum notis nonnulla plerique ſcripſerunt: eorum tamen nemo eſt adhuc, quod ſciam, qui eam rationem & argumentum ſit accurata diſputatione perſecutus. Id vt præſtare quodammodò poſſim, quòd videam eas partes hoc loco mihi demandatas, de inuentione ſymbolorum, eorumque vſu & fine quædam, ſi non accuratè, at certè breuiter dicenda mihi videntur, ne ſubinde cogat anxiè repetere quæ ſemel dixiſſe ſatis erit.

Quæ fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nobis eſt vel ſola coniectura primos illos homines, ſed potiſſimùm Ægyptios & Chaldæos, qui in ſchola Memphytica philoſophati ſunt, imò ante expreſſam notarum aut characterum inuentionem & ſcripturę vſum, reperiſſe ſymbola quædam rudia, vt animalium, vel ſiderum, vel rerum aliarum, quæ ἱερογλυφικὰ, id eſt, ſculpturas ſacras appellarunt: quod primùm ab his factum eſſe conſtat, ne ab imperita multitudine myſteria & arcana ſapientiæ, quam colebant puris animis ac manibus, facilè profanarentur, ſed ab iis duntaxat intelligerentur, qui ſacris iiſdem initiati eſſent. Quarum rerum initia prima fuiſſe admodum rudia & ſimplicia nemo ambigit, qualia ſolent eſſe rerum penè omnium principia, quæ à rebus minimis orta tandem progreſſum ampliorem, & certè maiorem conſequuntur. Quod nobis planum eſſe poterit, ſi eam inuentionem, quam Ægyptiis & Chaldæis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic præclaræ inuentioni Græci adiecerunt, tanta profectò cum venuſtate & apparatu, vt poſteriores Græcorum cogitationes prioribus his, & fermè incultis Ægyptiorum ſignis præferre nō dubitemus. Eo enim factum eſſe crediderim, quod

etiam inuento ſcripturæ vſu à curioſis quibuſque ingeniis, ſed maximè philologis, Imperatoribus, ducibus, & aliis etiam, quibus politior quædam literarum cognitio, rerumque meliorum elegans & culta natura placuit, auctus ſit & aſſeruatus non ſine litterarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vſus. Ad quam philologiæ partem quodam modo hoc Syntagmate declarandam (non enim mei pudoris eſt magnum quidpiam de me polliceri, quicquid ſit, velim ſtudioſi æqui conſulant: nam aliis fortaſſe trado lampada, qui perficient quod hîc à me inchoatum potiùs quàm perfectum) fingamus primum nobis aliquem ordinem familiarem, vt eruditos homines, & maximè rerum antiquarum ſtudioſos hac qualicunque; ſed tamẽ familiari commentatione iuuemus.

Quid Symbolum & quotuplex ſit huius vocis acceptio.

SYMBOLVM ita Græci definiunt: *σύμβολον ἐστὶν ἐξ οὗ ἐστὶν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γνῶναι*; eſt id quo aliquid coniectamus & cognoſcimus. Vocabuli huius multæ ſignificationes occurrunt: ex quibus hæ ſunt in primis. Symbolum accipi vulgare eſt pro ſigno quod epiſtolæ, vel vaſi, aut dolio, aut ceteris eiuſdẽ generis imprimitur, ne reſignentur à quibus minimè oporteat: idque nos vulgari lingua Marquam nominamus. Deinde pro bellico ſigno, quam Teſſeram vocant, Gallis *Mot du guet.* Tertiò idem ſonat ac collatio vel pecunia, qua plures in vnum conferunt ad epulas & conuiuia celebranda: quo ſenſu plerique viri eruditi etiam Symbolum & Symbolam vſurpant neutro & feminino generibus, & quibuſdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, eſſe legendum. Quartò, Symbolum nuptiarum annulum ſignificat. Quintò, coniecturam ſeu indicium, quo prænoſcimus aliquid, vel coniicimus, vel obſeruatione dignum putamus, quo ſenſu ad res varias transferri teſtãtur auctorum monimenta. Sextò, pro Principis numiſmate ſumitur. Septimò, pro argumento, ſeu etymo, ſeu denique vaticinio aut nota quadam qua quidpiam occultatur, ſed tamen doctis auribus intelligendum proponitur; quo ſenſu poſtremo nos Symbolum ad Emblematis naturam accommodamus, & veluti ad finem noſtri huius Syntagmatis explanare conamur.

De Symbolis Aegyptiacis.

OBSERVAMVS itaque à ſapientibus Ægyptiis Symbola

bola primùm fuiſſe vſurpata illa, quæ ἱερογλυφικὰ nuncupabant; quibus ſuam raram illam quidem & reconditam ſapientiam ſolis iis agnitam eſſe volebant, qui ea ſe dignos præſtarēt. Ab ea enim conſultò & prudenter hiſce ingenioſis & eruditis Symbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eóque modo arcana illa doctrinæ reuera primæ & arduæ, caſtis beneque rotundis auribus & præparatis animis excipi volebant. Inſignis eſt apud Clementem Alexandrinum locus 5. Strom. quo loco ait, Ægyptios & Hebræos Symbolis vſos fuiſſe reconditis, vt ſapientiæ diuinæ eos participes efficerent; qui rebus ſacris initiati eſſent. Addit etiam nefas exiſtimatum Platoni, eum qui minimè purus eſſet, ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob cauſam ſacra vaticinia ænigmatis reddita olim fuiſſe conſtat, nec vera myſteria oſtendi iis ſolita, qui temerè & impudenter accederent, ſed qui primùm purgati eſſent, ſeſeque diligenter præpararent. Obſeruat idem eos, qui ab Ægyptiis docerentur, primùm quidem arripuiſſe viam & rationem, quæ vocabatur ἐπιστολογραφικὴ, id eſt, ad epiſtolas ſcribendas comparata methodus: alteram, qua ſacerdotes vtebantur, id eſt, ἱερογραμματεῖς: tertiam & poſtremam ἱερογλυφικὴν nominabant, id eſt ſacram quandam ſculpturam vel cælaturam: ex quibus maximè celebris fuit ea quæ συμβολικὴ dicebatur. Longior eſſem, ſi exempla Clementis vſurparem, quæ eadem penè ſunt apud Orum Niliacum. Sed vnum id duntaxat. Omnes quotquot vetuſtis temporibus de rebus diuinis aliquid ſcriptis mandarunt, tam Barbari quàm Græci, rerum principia occulta eſſe voluerunt, & ipſum verum (τ' ἀληθὲς) ænigmatis, ſignis, ſymbolis, & allegoricis quibuſdam figuris tradiderunt. Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: quæ cauſa eſt cur Apollo Pythius cognomen λοξίας habuerit, eò quòd obſcurè ac obliquè reſponderet. Cum Clemente illo polyhiſtore vnà coniungam Plutarchum, qui diſputatione περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος idem omninò docet, interque alia oſtendit hoc veterum Ægyptiorum inſtitutum fuiſſe, vt ab iis legerentur reges, vel ex ordine ſacerdotum, aut eorum qui militiæ nomen darent: eò quòd illi ob fortitudinem, hi verò ob ſapientiam magni ac celebres haberentur. Si quis è bellicoſis rex crearetur, ſtatim ſe ſacerdotibus erudiendum dabat, idemque ſapientiæ particeps efficiebatur, eius inquam ſapientiæ quæ fabulis pleraque occultabat,

& obſcuro quodam verborum inuolucro veritatem complectebatur. Hæc eius verba: εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις ἐχούσης. Quod certè ipſi notant, cùm Sphinges ad templorum limina locant: innuunt enim eam, quam de rebus ſacris doctrinam profitentur, ea ſapientia conſtare, quæ obſcura ſit, & inuolucris quibuſdam lateat.

De Pythagoræ ſymbolis.

CERTE antiqua illa Pythagoræ ſymbola huius Philoſophiæ vſum non minimum præbuere; quæ cùm à Tyrrheniis (apud quos fuit educatus, teſte Plutarcho) aut ab Ægyptiis, vt relatum eſt ab Iamblicho nobili Philoſopho, accepiſſet, ita excoluit, vt magnam ſuæ doctrinæ partem hiſce myſteriis occluſam eſſe voluerit. Tradit enim idem Iamblichus, eos olim deſignaſſe per nauis gubernatorem, ſupremum Deũ, primum motorem, & primam illam cauſam rerum omnium; vt oſtenderent omnia Dei prouidentia curaque adminiſtrari: vt per mundi lutum, materiam aptam ad generandum, ipſúmque corpus intelligi volebant. Atqui & interdum non alio ſymbolo Deum deſignabant, quàm oculo depicto, cui & baculum ſeu ſceptrum ſubſtituebant: quandoquidem Deus vnus eſt, qui omnia videat, & penes quem ſit præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen ſtantem baculum ad aliud referunt, nempè ad naturã diuinam ἄφθαρτον καὶ ἀκίνητον, id eſt, mutationi minimè obnoxiam, & quæ nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto poſſit. Hanc Ægyptiorum Philoſophiam Chæremon complexus eſt, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illuſtrarunt excellentes quidam Philoſophi & ſcriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pauſanias, Porphyrius, Plinius, Apuleius, Plutarchus: quámque noſtra ætate penè intermortuam magno labore ac induſtria, imò verò admirabili penèque diuino ingenio excitauit, ſuiſque perfecit numeris Pierius Valerianus, magnis illis Hieróglyphicôn Commentariis. Cuius primæ ſapientiæ vſum; ne id diſſimulare videar, retinuerunt multò ante Pythagoram Moſes, Salomon, aliíque Hebræorum ſapientes: ſunt & qui de Chaldæorum ſymbolis ex Pſelli commentariis, quibus magica oracula ſeu Chaldaica Zoroaſtres exequitur, nonnulla poſteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum,

florum,

florum, animalium, ſtellarum, rerumque aliarum pleráque inuoluebant; vt minimè putem commodius ſapientiæ veterum quaſdam reliquias ad noſtra vſque tempora tranſmitti potuiſſe. Id verò ſi quis velit oſtenſum eſſe aliqua exemplorum farragine, ſtatim colliget, pro fertilitatis ſymbolo Papauer vſurpatum; Cupreſſum pro morte; Oliuam ſignum pacis; Laurum & Hederam ingenij ſemper virentis, Malum cotoneum connubij; notam iiſdem habitam fuiſſe, vt Satyrum vel Capram libidinis; Leonem terroris, iracundiæ, dominatus: Solem anni, Lunam menſis, & cętera alia longè multa, quæ immenſo labore paríque doctrina idem Pierius executus eſt.

Vnde profectus Stemmatum vſus.

EX QVO factum eſſe conſtat, vt ſapientes quique poſteri inuentioni huic tam ingenioſæ multum ornamenti adiecerint ſuis tum libris, tum diſputationibus: ſic etiam permulti nobiles & generoſi, viríque principes, qui bellicis olim negotiis præfecti ſunt, vt etiam hodie, qui eundem dignitatis gradum obtinent, quo ſui nominis atque familiæ ſplendorem quam latiſſimè propagarent, ſtemmata quædam & ſymbola ſibi vſurparunt. Et certè omnibus penè gentibus in more poſitum fuit, vt ſpeciale aliquod ſignum militare haberent, quo faciliùs cogi poſſent, & in vnum conuocari locum milites, qui vel ſparſi vel fuſi extra caſtra eſſent. Occurrit mihi quod Diodorus Siculus I. Βιβλιοθ. retulit, quo loco initium eiuſmodi ſchematum videtur repetere à temporibus Oſiris, his planè verbis: τὸ δὲ σιῶ Ὀσίριδι συνεστρατεῦσθαι δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα, διαφέροντας ἀνδρείᾳ, ἀμφοτέρους χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπὸ τινῶν ζώων οὐκ ἀνοικείων τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ. Pindarus enim teſtis eſt Amphiaraum in expeditione Thebana pictum draconem in clypeo circũtuliſſe: Statius Capaneum hydræ: Polynicem Sphingis imagine, vſos in ſcutis fuiſſe. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in ſcuto Leonem vnà cum epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν: Vlyſſes delphinem: Typhonem Hippomedon ore fumos efflantẽ: Perſeus Meduſæ vel Gorgonis caput. Neque enim dubium poteſt eſſe quin & ceteri nobiles ſuæ inſignia familiæ, ſeu ſymbola quædam propria ſibi vendicarint. Homerus alter 8. Æneid: id minimè ſibi prætermittendum putauit, cùm Turni auxiliares copias memorat, quorum hominum arma ſignáque

diligenter & ſtudioſè perſecutus eſt. Cimbrorum & Teutonum bello illo horribili, quod in Mario Plutarchus deſcribit, id memoria dignum notat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, ſuis in peltis, ſcutis, aliiſque id genus bellicis inſtrumentis, non modo nitorem armorum fuiſſe, ſed & depictas ferarum imagines. Nonnulli putant Marium primum Aquila pro ſchemate vſum, vt præter ceteros teſtis occurrit Val. Maxim. Primis enim imperij Romani temporibus, in expeditionibus bellicis, cùm educenda eſſet acies, aut etiam manus conſerendæ, pro ſigno, fœni manipulis vtebantur: vnde legiones manipulares primò appellatas eſſe conſtat. Sed cùm incrementum aliquod cepiſſet imperium, ſigna alia ſibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri, pro vario Principum arbitrio, qui militibus præficiebantur. Sed vt ea demùm Aquila vſurpari cœpta eſt pro publico & perpetuo imperij Romani ſymbolo; ſic vſus inualuit, vt quæcunque legio diſtinctas inſignium notas haberet. quod poſteris ita tranſmiſſum eſt, vt eius rei memoria, quanquam longa temporum intercapedine, longoque ſpatio, & penè vetuſtatis oblitione demerſa, ſcriptorum beneficio, tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expreſſa fuiſſe tropæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri ſibi curarat. Plutarchus verò ait in eo ſummi pretij lapillo, qui Pompeij fuit, quique poſt mortem eius, Cæſarem coëgit ad lacrymas, Leonis conſpicuam fuiſſe imaginem enſem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam plerique ludicrum eſſe cenſeant, auſim tamen dicere id ſapientibus olim hominibus familiare habitum pro certo conſtare: quod declarant erudita & literata illa ſympoſia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos ſi verè Principes agant, literatis colloquiis ſuas epulas condire par eſt: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & teſſeris, qui cubis & foliorum luſu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, ſed interea permultum otij & pecuniarum impeditur, multóque plus temporis inſumitur, quàm neceſſe eſſet, cùm in ea ſymbolorum doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudicium augeatur, exerceatur memoria, mirifica oblectatio capiatur. Sed hæc miſſa faciamus. Quàm enim ſuperioribus anteactis ſeculis

culis hic ſymbolorum vſus magnis quibuſdam viris arriſerit, exemplis innumerabilibus teſtatum habemus: Quin id antiquarij & ſtudioſi longè antè, & hoc noſtro ſeculo diligenter obſeruarunt in quibuſdam priſcorum temporum numiſmatis æreis & argenteis, tum ſaxis & ædificiis, longa ſeculorum caligine, & quaſi ſenio ferè omninò collapſis, ex quibus illorum veterum hominum ſtudium agnoſcunt in obſeruandis familiis, vel gentis alicuius ſtemmatis, aut effingēdis iis quę ipſi ſuo arbitratu conceperant, quæque vel multis, vel certè paucis, & quidem eruditis atque ingenioſis propoſita eſſe cupiebant. Siquidem, vt è multis pauca ſublegam, Alexāder Magnus Serpentis imagine vſus eſt, quòd ſe à Ioue Ammone patre ſub forma ſerpentis eſſe natum credi vellet. Auguſtus Cæſar magnam ſui animi moderationem, alienúmque ab omni temeritate iudicium, id eſt maturitatem in rebus gerendis oſtenſurus, in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè cauſa iuſſerat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cęlari voluit, altero quidem tarditatem, altero verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imagine in ſigillo ſeu ſphragidio ſumpſiſſe memorant: quo plerique coniiciunt eum deſignaſſe ſuam in rebus obſcuris illuſtrandis, & conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem ſolertiam, quod tamen ſignum commutauit Repub. primùm compoſita, & imagine Alexandri Magni poſtea fertur vſus, fortaſſe vt Monarchiam, qua ſe dignum putabat, intelligeret: quam vbi magna, planéque inaudita felicitate conſecutus eſt, non alia delectatus eſt imagine quàm ſua. Mæcenas eques Auguſto familiariſſimus, Ranam vſurpauit, fortaſſe Seriphiam, vt quibuſdam placet, ad arcani fidem, quam vnicè obſeruabat ille, deſignandam. Titus Veſpaſianus Auguſtum æmulatus, proprium ſibi ac peculiare ſchema vel ſymbolum habuit, quo maturandum eſſe præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narratur hiſtoriis Eccleſiaſticis, & D. Hieronymi Commentariis, literam Hebræam T A V, ſalutis fuiſſe olim ſignum etiam Paganis ipſis habitum, quod parietibus templi Serapidis paſſim viſum fuit. Nullus eſt ex noſtris, quin audierit aut legerit memorabilem illam Conſtantini Magni expeditionem aduerſus Maxentium, qua maximè ſignis militaribus ſignum Dominicæ Crucis tum primùm cœpit. Et certè Crux meritò pro ſalutis nota vſurpari cœpta eſt, quòd T literæ, quod fuit olim abſolutionis ſi-

gnum, videatur reſpondere, ſi picturam & lineas ſpectes.

Quid enim vt externa illa quæ innumerabilia ſunt, tranſiliam; vt quæ leguntur de Athenienſium Noctua, Perſarum Aquila aurea, vel Solis effigie, aut igni ſacro, Thebanorũ Sphinge, Oſiridis cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem ſcriptores faciunt? Sed neſcio quo modo nos magis delectant & afficiunt domeſtica, vt eſt Nauis illa, quam pro ſtemmate habuerunt Franci veteres, ſicuti Sidonius Appollinaris & Panegyriſtes ille Pacatus teſtantur: quod idem ſignum Pariſiorum eſſe adhuc apertè videmus: vt tria illa Repagula rubea ſeu vectes, quibus in publico ſtemmate Burgundiones vſi ſunt, vt Vrſi, quibus Heluetij: vt Leones, quibus Germani quidam duces: vt Igniarium vnà cum ſilice, quo equites illi torquati, qui à Burgundo duce primùm inſtituti ſunt? longum enim eſſet in ſingulis immorari, & ad ea omnia explicationes adiicere. Quid, inquam, nunc memorem veterum illorum Gallorum ſtemmata & inſignia, quæ ſibi vel ingenioſi finxerunt, aut aliqua nacti ſunt occaſione, vel tanquam hæreditario iure poſteri vſurparunt? Quia tamen multus eſſem, imò verò fortaſſe nimius in ea rerum veterum commemoratione, quas ſubinde fateri cogimur longa vetuſtatis obliuione nobis pœnè deletas & obliteratas: facilius videtur, meo quidem iudicio, in iis pedem, vt ita loquar, figere, quæ non tam priſcorum hominum libris, quàm ipſo noſtrorum patrum, & quidem huius ætatis hominum exemplo, planè attinguntur. Itaque præter publicum & ſolenne imperij Germanici ſtemma, quod Carolus quintus ſuperioribus annis pro imperatorio iure habuit, ſymbolum etiam peculiare ſibi vendicauit, duas Herculis columnas, vnà cum ſymboli anima VLTERIVS: Lodoïcus XII. antequàm ad regnum euectus eſſet, aliqua ratione Hiſtricem, quem Porcum ſpiceum vulgus appellat: Franciſcus I. felicis memoriæ Princeps, tria lilia, quibus alij Reges regio nomine fuerunt vſi ad hæc noſtra vſque tempora, & Salamandram aliqua cauſa propriam ſibi fecit: Henricus II. eius filius, creſcentem Lunam, vnà cum hemiſtichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Franciſci ſoror, heroïna verè illuſtris, Heliotropium non ſine cauſa ſibi legit: Carolus IX. duas columnas in ſe complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, deſcripto epigrammate: Catharina Medicea,

dicea, Regum mater, Iridem ſeu cœleſtem arcum, adiecto ſymboli argumento, φῶς φέρει ἠδὲ γαλήνην: Annas Mommorancius, militum magiſter, nudum Enſem, vnà cum verbo ΑΠΛΑΝΟΣ: Mareſcallus Santandreus nodum Gordium: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouius ipſe: Cardinalis Borbonius, paſtoriciæ dignitatis notam, Enſem ſeu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt: Carolus Lotharenus Cardinalis Hederam altæ pyramidi hærentem, vnà cum verſiculi parte altera TE STANTE VIREBO: Franciſcus Turnonius Cardinalis cæleſte Manna: Chriſtophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus, Phœnicem ſe in igne comburentem, vnà cum ſententia, PERIT VT VIVAT: Ferrarienſis denique Cardinalis Heſperidum mala ab inſomni non cuſtodita dracone, quo virtutes ſignificari conſtat. Alphonſus Arragonum rex libro aperto, ad libertatem deſignandam, vti maluit. Franciſcus Sforcia cùm ducatum Mediolanenſem obtineret, Canis ſibi ſymbolum pingi fingíque curauit, vnà cum epigrammate, NEMO QVIETVM IMPVNE LACESSET. Duo inter cętera Principū Italorum ſymbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentis illius Medicei, & alterum Proſperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici diſtinctas, albo, viridi, rubeo; vnà cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutem triplicem, Fidem, Spem, Charitatem, retulerunt Hic verò Columna, quo tempore Rauennati Reipub. præfectus, vrbem obſeſſam defendebat, duplicem ramum complicatum pro ſymbolo circumtulit; alterum è Cupreſſo, è Palma verò alterum, vnà cum ſententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Caſanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis; victoriæ hunc eſſe notam volebat: vt ſignificaret in ea expeditione ſibi certiſſimum eſſe mori, vel vincere. Quibus profectò notis & ſignis illuſtribus magni illi heroës ac Principes excellentem aliquam ſuorum animorum cogitationem obſcurè oſtendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar ſingula percenſere, cùm quoſdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè ſtudioſos aliquando diſputare audiebam, memini vltrò citróque habitos ea de re ſermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter conjectanea mihi comparaui. Nam vt priſca illa

& externa prætercam, quidam auctores ſunt non omninò mali, à quibus accepimus priorum Galliꝫ Regum, qui à Pharamũdo profecti ſunt, inſignia fuiſſe tres Bufones aut Rubetas: nonnulli tres Coronas malunt: alij Leonem qui Aquilam ad caudam habeat. In quo illi boni ſcriptores temerè interdum & ſine iudicio caligant: quippè qui quod Regum quorundam peculiare ſymbolum fuerit, ad alios etiam tãquam commune omnium referant. Videri autem certius poteſt, tribus Liliis primum Clodoueum fuiſſe vſum, cùm primùm ſuadente Clotilde vxore lectiſſima, religioni Chriſtianæ nomẽ dedit: quod liliorum trium ſtemma poſteri etiam Reges ad noſtra vſque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica hiſtoria, quo loco vitam Gulielmi Nothi perſequitur, auctor eſt Reges Anglos ad eam vſque regis illius ætatem certas inſignium notas minimè habuiſſe: ſed pro regum varia ſucceſſione, etiam ſigna illa fuiſſe varia. In quibus omnibus primò excogitãdis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel ſculpendis, non video quid veri certíque ſtatui certò poſſit: niſi dicamus pro animorum & opinionum varietate miram ſemper penéque incredibilem ſymbolorum eiuſmodi varietatem extitiſſe. Eſſet quidem imperiti hominis, parumque in rerum veterum hiſtoria exercitati, qui auderet affirmare nullam ſubeſſe ſententiam in ea ingenioſa inuentione ſtemmatum, ſchematum, inſignium & ſymbolorum, quæ veteres ipſi non tam ſtudiosè affectaſſent, niſi ſuæ doctrinæ ſolertioris, ſuæ laudis & gloriæ, ſuarúmque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam eſſe voluiſſent.

Symbolorum tria genera.

CETERVM ne hoc quidem prætermiſſum velim ſymbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia eſſe & varia: quorum tamen rationem multiplicem ad quoſdam quaſi cancellos reuocare poſſumus. Quædam enim hiſtorica ſunt, alia phyſica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum natura, ingeniosè ad mores vt plurimùm traducitur. Hiſtorica ſunt ea, quæ ducuntur ex hiſtoriis, vt Leænæ ſtatua ærea in acropoli Athenienſi poſita, de qua 13. Emblem. Triumphus M. Antonij triumuiri de M. Tullio interfecto. 29. Emblem. Hunni Scythici deſcriptio. 37. &c. Phyſica verò, vt Bacchi & Palladis ſimulacris eadem ara erectis. 23. vt de Ciconiæ ἀντιπε-

λαργίας

λαγγία, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci poſſe facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non ſemper ita perſpicuè, moralis ſententia eliciatur.

Differre inter ſe ſchemata, imagines, ſeu inſignia, ſymbola.

QVOD cùm fortaſſe pluribus oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuccenſeat, vt qui nullum planè diſcrimen conſtituam inter ſchemata illa ſeu inſignia vel arma, quæ vocantur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum vel publica nationum aut ciuitatum ſymbola. Scio equidem vt primò de ſchematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis qui omninò non ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe puto, quod ſymbolo & nota non conſtet: ſed tamen non omnia ſymbola ſtemmata eſſe poſſunt. Alterum enim, nempè ſymbolum, latiùs: ſtrictiùs verò & ſpecialius alterum accipi compertiſſimum eſt.

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortaſſè finem olim Romani ſumpſiſſe videantur imagines, vt poſteri, & hodie Nobiles ſua illa ſtemmata. Ij certè nobiles erant, qui ſui generis imagines poterant oſtendere, teſte M. Tullio; quæ cauſa fuit, vt ſæpè imagines pro nobilitate vſurpari familiare ſit auctoribus. Eas Romæ patricij in primis ſibi tribuerunt, & qui ſoli maiores magiſtratus, nempè Ædilitatem maiorem, Præturam, Cenſuram, Conſulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, libr. 6. Polybius me docuit, Plinius 35. vt etiam M. Tullius permultis locis. Erant enim ſimulacra quædam oris ſimilitudinem artificioſè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas in inſigniore domus parte poſitas armaria lignea includebant. Eas autẽ imagines diebus feſtis exornabant apertis armariis: cúmque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus eſſet, in funere circũ ferebantur, addito, vt magnitudine quam ſimillimi apparerent, reliquo corporis trunco. Eas demum cereas fuiſſe me locus admonet Plinianus, quam citaui proximè: vt indè appareat maiorum imagines poſteris etiam temporibus nominatas: ſed non ita tamen vſurpatas. Nam inſignia Nobilium imagines habent illas quidem, ſed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus poſteriora ſecula cœperunt habere ſua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id eſt inſignia gentilitia: quæ vt ad honorem & gloriam veteribus vſurpata ſunt, ſic certè vti credibile eſt, fuere poſteà virtutis

præmia

præmia, & rerum præclarè geſtarum aperta teſtimonia.

Quæ ſpectentur in ſymbolis.

Ad extremum itaque quid ad conficienda ſymbola in primis obſeruandum ſit, adiiciam, vt tandem (eorum gratia maximè, qui hanc liberalem & ingenioſam cognitionem colunt) formulam quandam apponam ſymbolorum conficiendorum, expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouij doctrinam, qui non modò notas heroïcas Principibus multis excogitauit, ſed & artem quandam apertam & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

Symbolorum id proprium & peculiare eſt, vt gyris quibuſdam & Mæandris, nempè obſcuris ſententiarum inuolucris obtegantur. Si enim tam aperta & popularis eſſet inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis eſſe videretur; quod ſymbolis Ægyptiorum, Chaldæorum, Pythagoreorum, Græcorum, & aliorum, vt iam antè quadam ex parte demonſtratum eſt.

Deinde, in eo vel maximè ſita eſt Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitatéque quadam plurimum ſententiæ contineant: quod obſeruandum notat auctor grauis & acutus Demetrius Phalereus.

Id præterea obſeruatur vt plurimùm, vt ſymbolum habeat aliquam cum adagio ſeu parœmia ſimilitudinem. Et quidem ſæpenumerò fit, vt ſymbolorum & adagiorum eadem natura eſſe appareat, quanquam inter ſe ratione quadam differant. Quod Plutarchus diligenter obſeruauit in quibuſdam: & præter eum Apuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur, Ex quocunque ligno Mercurium non fieri, ſignificabant omnia & quæuis ingenia minimè ad doctrinam capeſſendam idonea; neque cuiuſque animum ita eſſe à natura informatum, vt ingenij cultum tam commodè capere poſſit.

Quæ tamen fortaſſe magis attinent ad ea ſymbola, quæ oratione viuáque voce vſurpatur, non ea quæ παράσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna poteſt intercedere ſimilitudo, vt nuſquam eſſe non poſſit inter res & verba non minima cognatio: aut ſi magis placeat, vt ænigmata, ſic ſymbola ſunt alia in verbis, in ſententiis alia; quædam etiam in vtroque, imò interdum literis atque ſyllabis. Quod pluribus illuſtrarem, ſi putarem id ſtudioſos aliquo tandem modo remorari.

Ars quædam inueniendorum & excogitandorum ſymbolorum.

Ei itaque, qui ſymbolum aliquod vel ſchema commodè volet effingere, ſpectanda hæc primùm proponuntur, vt iuſta ſit animi & corporis analogia (per animum, ſententiam vno, altero, vel certè paucis comprehenſum verbis intelligo: nomine corporis, ſymbolum ipſum deſignari placet.) Deinde, ne ita tenebricoſum ſit & obſcurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conſpici & diiudicari poſſit, ſi fortè aliquid interiectum habeat: vt interdum ſunt ſidera, ſtellæ, luna, ſol, ignis, vnda, nubes, ſiluæ, rupes, ſpeluncæ, & alia innumerabilia. Quartò, ne qua humana forma, niſi admodum raro, depingatur. Poſtremò, adhibeatur interdum anima illa ſymboli lingua quadam nobili miniméque vulgari, vt id παράσημον καὶ ἄγαλμα, ingenioſáque inuentio, quæ cogitationem requirat, & eam quidem eruditam, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auerſum animum non habeant, Græcè aut Latinè commodè ſolet: aut denique, ſi magis placeat extera quadam lingua, ídque ſententia breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemiſtichio, integro verſu nonnunquam, qui vel recens natus, vel aliundè petitus ſit, dummodò argutiarum aliquid & ſalis contineat. De ſymbolis, ſchematis, & ſtemmatum ratione iam ſatis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

De Emblemate.

Plerique ſunt non ſatis acuti, qui Emblema cum Symbolo, cum Ænigmate, cum Sententia, cum Adagio temerè & imperitè confundunt. Fatemur Emblematis quidem vim in ſymbolo ſitam eſſe: ſed differunt, inquam, vt Homo & Animal: alterum enim hîc maximè generaliùs accipi, ſpecialiùs verò alterum norunt omnes qui aliquid iudicij habeant. Emblema ænigma non eſt, quanquam interdum cum ænigmate aliquam ſimilitudinem habeat: Ratio enim quædã eſt apertior in Emblemate, propter notas quæ apertæ & perſpicuæ ſunt: Ænigma verò in verbis ambiguum eſt & obſcurum, vt etiam viros alioqui ſolertes & ingenioſos interdum longua mora teneat. At Symbolorum & Emblematum, de quibus maximè

ximè hîc agimus, ratio debet eſſe clarior & apertior: vt quemadmodum ab iis imperiti arceantur, ſic docti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema eſt γνώμη ſeu ſententia, quanquam ſæpè Emblemata ſententias in ſe contineant: niſi fortaſſe qua ratione Emblema ſumitur μετωνυμικῶς pro epigrammate ſeu explicatione Emblematis. γνώμη enim verbis exprimitur: & niſi fallor, aliter γνώμη eſſe minimè poteſt, niſi pro eo vſurpetur, quod ἐνθύμημα diceremus. Emblema enim ſæpenumerò eſt ἄφωνον nec ſemper neceſſe eſt in Emblemate eſſe adiectum epigramma. Denique, vt vno verbo, Sententia & Emblema videntur mihi differre vt verba & res, ſeu ſigna quædam rerum, & res ſignatæ. Denique non eſt adagium vel parœmia: quia Emblema eſt aliquid ingenioſè ab ingenioſis excogitatum, vt ita dicam: adagium vero ſermo ſit in ore omnium verſans. In quo aduertendum an ij acutè viderint, & non potius aberrarint, qui quaſcunque ſententias, adagia, ſimilia, apophthegmata, hiſtorias ad Emblemata poſſe reuocari cenſuerunt, quaſi ex re quauis Emblema cudi & confici deberet.

Supereſt itaque Emblematis nomen explicemus, ſi priùs Alciati verba ex Commentario in tit. De rer. & verborum ſignific. appoſuerimus. Verba ſignificant, inquit, res ſignificantur: tametſi & res quandoque ſignificent, vt Hieroglyphica apud Orum & Chæremonem, cuius argumenti & nos carmine libellum compoſuimus, cui titulus eſt Emblemata. Hæc ille.

Emblema quid, vnde dicatur, & quomodo id nomen propriè, quomodo figuratè accipiatur.

DICITVR Emblema, quicquid interſeritur ornatus cauſa, non modò parietibus & pauimentis, ſed & rebus aliis permultis, vt vaſis, pateris, veſtibus: cuiuſmodi ſunt clauiculi, aut imagines aureæ vel argenteæ, vniones & gemmæ, ceteráque generis eiuſdem. ζωωτὸν vel δαίδαλμα dicitur Euſtatio, nempè ornamentum exemptile quod innoxiè demi poteſt vaſis aureis vel argenteis, idémque reponi. Id enim nominis deductum eſſe conſtat παρὰ τῶν ἐμβάλλεσθαι, aut ἐπιμεβλῆσθαι, quod eſt inſerere, interponere, vel iniicere. Antiquitùs enim lapillis quibuſdam quadratis & minutè ſectis politiſque, in quibus icones quædam intertextæ eſſent, ædes magnatum & Principum regiæ vt plurimùm ornabantur, vt colligere eſt ex Pauſania, Plutarcho, Apuleio, Philoſtrato, & aliis pleriſque: cuius etiam rei vſum aliquem videmus in quibuſdam templis, tum ædibus publicis

& pri

& priuatis, vt noſtra hæc ætas antiquitatis æmula pridem eſſe cœpit. Itaque μεταφορικῶς hic Emblemata vocantur carmina, quibus imagines, agalmata, pegmata, & id genus alia ſcitè adinuenta, variè & eruditè explicantur. Sed & oratio variis verborum rerúmque pigmentis & lenociniis Rhetoricæ artis elaborata Emblematis referta dici figuratè poteſt. Notum enim illud M. Tullij ex Lucilio;

Quàm lepidè lexeis compoſta vt teſſerulæ omnes
Arte, pauimento atque Emblemate vermiculato.

Verba ſunt Lucilij Poëtæ Comici, apud quem Scæuola exagitabat Albutium, qui nimis eſſet in ornatu & ſtructura verborum: in quo non vitabat affectatum dicendi genus doctis auribus odioſum. Non poſſum ſubticere à M. Tullio Verrem reprehendi acerrimè, quòd Emblematum vim, quæ eſſet in Siculorum vaſis, abſtuliſſet: quódque Suetonius ait Tiberium reprehendi acerrimè, quòd Emblematum vim, quæ eſſet in Siculorum vaſis, abſtuliſſet; quódque Suetonius ait Tiberium elegantiæ verborum ſtudioſiorem, emblematis vocem aſpernatum in quodam patrum decreto: commutandum enim verbum cenſuiſſe, & pro peregrino Romanum conquirendum.

Ceterùm plerique vel ſuſpicari vel obiicere poterunt hîc ab Alciato Emblemata impropriè dici: cùm ea carmina videantur potiùs expoſitiones eſſe & explicationes Emblematum, id eſt eorum ſymbolorum vel ſimulacrorum, quæ ab antiquis petita hîc magna parte repræſentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiuncta non temerè aliquando ſubiectorum habere rationem metonymicῶs, & ſententiam vel epigramma dici poſſe, quod Emblema in ſe complectatur.

GLA

CLARISS. VIRI ANDR. ALCIATI IN LIBRVM EMBLEmatum Præfatio, ad Chonradum Peutingerum Auguſtanum.

DVM pueros iuglans, iuuenes dum teſſera fallit,
Detinet & ſegnes chartula picta viros,
Hæc nos feſtiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illuſtri ſignáque facta manu:
Veſtibus vt torulos, petaſis vt figere parmas,
Et valeat tacitis ſcribere quiſque notis.
At tibi ſupremus pretioſa nomiſmata Cæſar,
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipſe dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

Ad Chonradum.] De Chonrado illo Peutingero, cui hoc opuſculum dicatum conſtat, tantùm ea dicam & huc referam, quæ ſcriptorum noſtri temporis lectione conſequi potui. Andræas Cratander in Epiſtola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: Chonradus Peutingerus, eximium illud Auguſtanorum Vindelicorum decus & ſpecimen, qui cum incomparabili auctoritate, quam in gnauiter ſuſtinendis molibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus eſt, egregiam humanorum ſtudiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quo animo depugnet, vel inde ſatis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationum reliquias, & venerandæ vetuſtatis exemplaria tranſmiſit, tanquam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expreſſiùs Henricus Pantaleon Proſopographiæ parte 3. eiuſdem Chonradi vitam, laudéſque perſtrinxit. Sic autem: Chonradus ille, Auguſtæ Vindelicorum ex honeſta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem educatus eſt. Is cùm felici ingenio eſſet præditus, à teneris annis literis incubuit, & in primis legum lectioni diligentem operam impendit. Hinc factum,

Chonradus Peutinger.

factum, vt iuris doctor omnium acclamatione creatus fuerit. Accedebant multæ heroicæ virtutes,& rerum agendarum dexteritas. Itaque patriæ vtilis ciuis & ſingulare ornamentum extitit,atq; à Maximiliano Cæſare inter ſuos conſiliarios cooptatus fuit.Quinetiam hunc Eraſmus Roterod.plurimùm ob eruditionem dilexit,& inter ſummos amicos habuit.Scripſit is anno 1506. Sermones conuiuales, in quibus multa de mirandis Germaniæ antiquitatibus referuntur:præterea de gẽtium quarundam emigratione Epitomen,quæ Procopio,& aliis hiſtoricis in editione adiecta. Erat enim Chonradus rerum antiquarum ſingularis æſtimator, qui eiuſmodi indagare, & poſteris proponere magna delectatione erat ſolitus:tandem ætate confectus obiit, & apud ſuos honorificè ſepultus eſt. Hactenus Pantaleon,quæ omnia pænè mihi videntur ſumpta ex 18.Epiſt. Eraſmi.

Dum pueros.] Diſſimilitudine ſuum negotium cum aliorum otio conferens,tria luſorum genera ponit,ex adiuncto tempore quo hoc opuſculum ſcripſerit. Pueri nucibus delectantur: hincque vulgò trita prouerbia,Relinquere nuces; &, Ad nuces redire. Adoleſcentes & iuniores teſſera delectantur, quod eſt aleatorum. Segnes autem, quique corporis motum refugiunt, chartulis pictis oblectantur.

Iuglans.] Nux.

Teſſera.] Dicitur teſſera,quicquid ex omni parte quadratũ eſt. Gel.lib.1.c.20.& Cæl.Rhodig.lib.20.c.14.& 27.Cubus à Græcis dicitur: eſtq; corpus ex ſex lateribus æquali latitudine planitierum per quadratum.Is cùm eſt iactus,quam in partem incubuit,immotam habet ſtabilitatem,vt ſunt etiam teſſeræ,quas in alueum ludentes iaciunt.Budæus 5.De aſſe.

Emblemata cudimus.] A fabris aurificibus,vel aliis ſculptoribus ἀλληγορία.

Feſtiuis horis.] Diebus genialibus, quibus animum remittebã à ſeuerioribus ſtudiis.vel,feſtiuis horis.i.ſubciſiuo tempore.Sic enim Mar. Tullius, cùm dies aliqui dabantur ad ruſticandum, vt etiamnum dantur iuſtitiorum dies noſtris Senatorib.ad eorum numerum accommodabat quæ ſcribebat, teſtis eſt ipſe 1. de Legibus.

Artificum illuſtri.] Hic verſiculus deſcriptionem continet τῶν ἐμβλημάτων, qua de re iam ſatis, ſed hîc aduerte materialem cauſam.

Veſtibus vt torulos.] Finalis cauſa,& vſus Emblematων. Torulos

autem appellat eminẽtias quaſdam in veſtibus,corollis, & aliis ſimilibus. Cicero in Oratore perfecto, de mediocri genere dicendi loquens,Addit,inquit, aliquos vt in corona toros, omnémque orationem ornamentis modicis verborum ſententiarúmque diſtinguit. Sunt itaque toruli, ornamenta ex auro vel argento,quæ petaſis.i.pileis, aut penulis veſtibúſque adiici ſolent. Palam eſt illud ex Amphitruone Plauti: Tum meo patri autem torulus inerit aureus ſub petaſo.

Petaſis.]pileis,galeris,&c.Petaſum, Arcadicum pileum ſignificatione primaria eſſe,didici ex Heſychio.πέτασος τὸ τῶν ἐφήβων φόρημα,ſic enim legendum in Heſychio,non φρόνημα, vt in vulgatis.Suetonius ait, Auguſtum non niſi petaſatum, hoc eſt velato capite ſub dio ſpatiari ſolitum.Certè & Poëtæ & petaſatum Mercurium faciunt.Id nominis à πετάννυσθαι,pandere, vel extendere deflectitur: quod pilei genus galero non abſimile volunt.Prudentius 2.in Symmachum:

Nec petaſo inſignis poterat Lacedæmone capta
Mercurius ſeruare ſuas de clade palæſtras.

Parmas.]Parma,ſcutum breue peditum, pelta etiam dicta à Plinio.Nonius in dictionibus Parma,& Veles.Martialis:

Hæc quæ ſæpè ſolet vinci,quæ vincere raro,
Paria tibi ſcutum pumilionis erat.

Varro De lingua Latina,& Alexander ab Alex.6.c.22.

Tacitis notis.] Sic ſe habent Ægyptiorum Hieroglyphica, vt etiamnum hodie ſymbola ea,quæ armis,ſcutis,ſignis militaribus,& ceteris id genus apponi ſolent. De quibus lepidum & eruditum ſcripſit Dialogum Paulus Iouius, nos in noſtro ſyntagmate quædam adduximus.

At tibi ſupremus.]Optatio ex diſſimilibus. Idem ferè diſſimilium locus eſt apud Horat.Ode 8.lib.4.Carmin.

Donarem pateras gratáque commodus,
Cenſorine,meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas,præmia fortium
Gratorum:neque tu peſſima munerum
Ferres,diuite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit,aut Scopas.
Sed non hæc mihi vis:non tibi talium
Res eſt,aut animus deliciarum egens
Gaudes carminibus:carmina poſſumus
Donare, &c.

Huius autem diſſimilitudinis hæc mihi videtur germana ſenten

ſententia:Poſſum ego tibi,Chonrade , Emblematum quorundam ſiluam & cumulum ex veterum auctorum bibliothecis aggregare:at magnus Imperator (cui ſis à conſiliis) poteſt tibi commodè & munificè ſuppeditare veterum artificum manupretia,ſtatuas , imagines ingenioſè pictas , ſolerter expreſſas, ſculptas,efformatas:ipſiſſimas inquam imagines, non picturam quandam nudam aut deſcriptionem, qualis mea hæc eſt chartacea.

Supremus Cæſar.]Maximilianus Imperator, cuius conſiliarium fuiſſe Peutingerum paulò antè meminimus ex Eraſmo.

Ipſe dabo.]τὸ πρέπον in libro Poëtico Poëtæ conſecrato.Non enim modò videndum quid , ſed & cui des,Seneca De beneficiis:Vide ne mittas munera ſuperuacanea,vt fæminæ arma, ruſtico libros,& ſtudioſo retia.Id enim eſt ac ſi cani des paleas,& oſſa aſino.Sic Martialis 14.lib.ſed non eodem tamen ſenſu:

Non ſunt munera quæ putas puella,
Cùm donat vacuas poëta chartas.

AD ILLVSTRISS. MAXIMIL. DVCEM MEDIOLAN. SVPER inſigni Ducatus Mediolanenſis.

EMBLEMA I.

Exiliens infans ſinuoſi è faucibus anguis,
Eſt gentilitijs nobile ſtemma tuis.
Talia Pellæum geſſiſſe nomiſmata regem
Vidimus, hiſq; ſuum concelebraſſe genus:
Dum ſe Ammone ſatum, matrem anguis imagine luſam,
Diuini & ſobolem ſeminis eſſe docet:
Ore exit, tradunt ſic quoſdam enitier angues.
An quia ſic Pallas de capite orta Iouis?

PRoponit ſchema gentilitium ſiue inſigne Ducatus Mediolanenſis, in quo ſerpens cæruleus in aureo æquore infan-

tem,

tem,vel anniculum puerum rubore tinctum euomens, conſpicitur. Cuius quidem ſchematis rationem adferam, ſi priùs huc tranſtulero, quod idem noſter auctor ea de re ſcripſit cap. 43. De ſingulari certamine, vt Alciatus ipſe Alciatum enarret hac in parte. Sic enim ille: Celebre eſt in Annalibus Othonis Vicecomitis cum quodam Sarraceno in Aſia certamen, quem ille manu captum confoſſumque galeæ ornamento priuauit, idque gentilitiis inſignibus ſuis addidit, hoc eſt, vipera vix natum, & adhuc manantem ſanguine infantem ore euomens: nimirum ab Alexandro Magno acceptum Emblema. Siquidem in eius antiquis nomiſmatis idem ſigillum reperire eſt, quo Ioue ſe natum rex ille per ambages oſtendebat. Etenim ſerpentis forma pluribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Súntque in Aſia genera ſerpentum, quos ore parere hominum opinione receptum eſt. Hactenus ille celebratur itaque ſtemma eiuſmodi à diuina & antiqua origine, perenníque nobilitate, è ſano Sapientiæ capite, promanante. Sed inſtituenti mihi commētaria integra, quoad eius maximè fieri poteſt, occurrit præter alia, quæ de hoc ſtemmate Ducum Mediolanenſium retulit Franciſcus Petrarcha, Rerum memorabilium libro 4. ad finem: cuius hæc pœnè verba ſunt: Azo Vicecomes, qui deinde Mediolani Principatum obtinuit, magni animi iuuenis, patris iuſſu cum copiis tranſmiſit Apenninum. In ea expeditione cùm fortè deſcendens equo requieſcit, ingens vipera, nullo aduertente comite, in galeam Principis iuxtà poſitam irrepſit: quam cùm mox capiti reponeret, famoſo quidem & horrifico, ſed prorſus innocuo lapſu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lædi paſſus adoleſcens ille animoſus, ad omen geminæ victoriæ traxit, hincque factum tandem, vt ipſe pro ſigno bellico vipera vteretur. Et hæc quidem Petrarcha, magni nominis raræque eruditionis auctor: quam narrationem, cùm adoleſcens Bononiæ ſtudiis operam daret, ſe ſæpè audiuiſſe ſcribit. Idem pænè Gabriel Simeon Italus retulit, eo Compendio, quod lingua patria edidit de Ducibus Mediolanenſibus: cuius tamen verba huc conferre minimè attinet. Paulus autem Iouius, noſtra patrumque memoria hiſtoriæ ſcriptor inſignis, cum Alciato conuenit, eo nempè libro, quo Mediolanenſ. Principum Vicecomitum vitam eſt complexus. Ait enim Othonem (ſacro in bello contra Turcas & Sarracenos, Bulionio Godofredo duce) inſigni pietate & magnitudine

Alciati locus.

Franc. Petrarcha.

Gabriel Simeon.

Paul. Iouius.

animi virum, nihil territum Volucis Sarraceni ferocitate, qui medio in campo ad ſingulare certamen fortiſſimum quemque ex acie Chriſtiana prouocabat, cum eo fuiſſe congreſſum, tandémque eum non minore fortitudine quàm felicitate deuiciſſe: déque confoſſi hoſtis galea opimum plenúmque immortali gloria ſpolium retuliſſe, auritam ſcilicet, viperam inexplicatis ſpiris minaciter à cono caſſidis erectam, & puerum paſſis manibus deuorantem, quod vnum auſpicatæ virtutis argumentum, non modò gentilitiæ laudis geſtamen fuit, ſed & poſteris id inſigne audacter vſurpantibus, & imperia, & opes, & latè gloriam portendit. Fuere qui exiſtiment Volucem ex ſtirpe Alexandri Magni progenitum, tuliſſe pro inſigni viperam, ex Olympiadis fabula, puerum parturientem, quòd ea à dracone ſe compreſſam fuiſſe, Iouis imagine, prædicaret. Sic Iouius. Ceterum id ſtemma nobile & antiquum video. Si quis enim veterum Ægyptiorum notas, quas Hieroglyphicôn nomine appellabant, obſeruari ex Oro maximè Niliaco, facilè diſcet eos imagine ſerpentis, Imperatorem regémque deſignaſſe. Quid enim dominium orbis, quid prouinciæ Principem, quid regem optimũ & tutelarem ſiue cuſtodem, quid heroem, quid nominis & famæ amplitudinem figura ſerpentis exprimebant, niſi quòd ſpectato huius animalis admirabili genio, conditionem & dignitatem Principum eo ſchemate ingenioſo eruditis hominum oculis proponi volebant? Iactatum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui populi diſpendio ſuas opes adaugerent Anguem, niſi anguem deglutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ eſt, ſerpentes olim adiunctos leonibus, qui Opis Deæ ſimulacris apponi erant ſoliti, quo ſignificabant orbis Principatum. Anguis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem viréſque repræſentabat. Quòd autem ſerpens ita ſæpè depictus conſpiceretur, qui ſibi caudam mordicùs ore retineret, pauci ſunt qui explicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorum quorundam hominum coniectura, qui aiunt eo intellectum, & quaſi ob oculos poſitum fuiſſe Regem eum, qui finem ſibi actionum omnium & conſiliorum prudenter & accuratè proponeret, cuíque vltima, imò verò minima etiam curæ eſſent. Eo enim nomine Auguſtus, Antoninus Pius, Traianus, Hadrianus, Pertinax, Seuerus Alexander ad cælum euecti ſunt: contrà malè ceſſit Heliogabalo, Caracallæ, Commodo,

Quid per ſerpentem Ægyptij deſignabant.

Quid per ſerpentem qui caudam mordicus teneat.

modo, Domitiano & aliis permultis Reipub. Romanæ peſtibus, quòd ſimul atque ad ſummum illum Principatum conſcenderunt, abiecta cura publica, ſibi tantùm ſeruire, ſuáſque perſequi cupiditates, quo iure, qua iniuria, voluerunt. Ceterùm Anguis imagine, Rex cuſtos & tutelaris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis, populus ſuum in Regem ſtudium (cuius beneficentiam grato animo agnoſcebat) non alio modo poſteris commendabant, quàm ſerpente vigili, ſurrecto vertice, & elato pectore, quod Homericum illud declarat, οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα: Non decet virum conſultorem, qualis Princeps eſſe debet, tota nocte dormire. Apud Horatium eo quidem ſenſu, ſerpens Epidaurius appellatur, vt apud Græcos ὄφεως ὄμμα, ad vigilantiam deſignandam. *Serpens Epidaurius.* Denique tam fuit inſigne & celebre id Hieroglyphicum ſerpentis, vt non temerè Imperator clariſſimus Epaminondas vſurparit extremo ad Mantineam confecto bello: cuius memores poſteri columnam erexerunt, appenſo clypeo, in quo ſculptus draco eſſet. Eius monumenti rationem affert Pauſanias, quia is Imperator laudatiſſimus ex Spartiatarum genere, quod Thebis antiquiſſimum fuit, ortum duxiſſe putabatur, quorum id gentilitium inſigne eſſet, vt qui ab anguineis illis dentibus à Cadmo telluri mandatis eſſent oriundi. Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici ſtemmatis arcanum illuſtrandum adiiciam. In oſtentis enim & præſagiis, Angue ſumma nominis dignitas & amplitudo portendebatur, non modò iis, qui ad regij dominatus, aut etiam regni faſtigium expectabantur, ſed & iis, qui arte quadam vel ingenio celebritatem quandam ſibi compararunt. *Anguis quid ſignificabat.* Vt enim retulit 1. De diuinatione M. Tullius: Cùm Roſcius in cunabulis eſſet, educarettúrque in Selonio, qui eſt campus agri Lanuuini, noctu lumine appoſito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum ſerpentis amplexu, quo aſpectu exterrita clamorem ſuſtulit. *Roſcius.* Pater autem Roſcij ad aruſpices retulit: qui reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc ſpeciem Praxiteles cælauit argento, & Archias expreſſit verſibus. hæc Cicero. Spartianus auctor eſt, Seuero imperium præmonſtratum: ei enim in ſtabulo dormienti ſerpens caput cinxit, & ſine noxa expergefactis atque acclamantibus familiaribus, abiit. *Seuerus Imp.* Ferunt & Anguem portendiſſe imperium Aureliano, quamquam ille me-

Aurelia. Imp.

diocrium fortunarum & parentum eſſet. Nam cùm eius pueri peluim ſerpens cinxiſſet, neque vnquam potuiſſet interfici, poſtremò mater eius anguem occidi noluit. Mulier hæc templi Solis ſacerdos erat, diuinationum minimè ignara, quippè quæ familiarem hunc ſerpentem, tanquam genium agnoſceret. *Tyberius Cæſar.* Tyberius Cæſar ſerpentem draconem in deliciis habuit, eíque ſua manu cibum miniſtrauit: quem cùm is corroſum à formicis obſeruaſſet, monitus eſt cauendam eſſe ſibi vim multitudinis: formicis enim populum ſignificari. *Maximinus Iunior.* Maximini Iunioris, qui à patre regni particeps factus eſt, dormientis caput ſerpens circundedit, futuræ dignitatis præſagium. Idem pænè, quod de Alexandro Magno, refertur de Pomponia Africani Scipionis matre, & *Augusti mater.* Actia matre Auguſti Octauij, quæ in templo Apollinis ſomniauit ſe cum Dracone congreſſam, indéque factum, vt macula picti Draconis in corpore conſtanter hæreret, quæ nunquam poſtea eximi potuit. Sed hæc ſatis.

Fauces. Sinuoſus anguis.

Sinuoſi è faucibus angius.] Fauces ſunt gulæ partes interiores. Plinius: Summũ gulæ fauces vocantur, poſtremùm ſtomachus. Sinuoſus autem epitheton ſerpenti conueniens: ſinuoſum enim dicimus à longo ſinu, & μεταφορικῶς apud eundem noſtrum auctorem poſtea, ſinuoſi in faucibus antri.

Stemma.

Stemma.] Nobiliores erant, qui ſui generis imagines & ſtemmata proferre poterant. Budæus Annotat. in Pandectas. Vſurpatur plerunque pro corona: deductum enim eſt id nominis à στέφεσθαι, vt illud Homericum,

στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

Alciat. refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Miſcellan. P. Nannij.

Gentilitia ſtemmata.

Gentilitiis.] Pro imaginibus poſteriora tempora inſignia gẽtilitia habuerunt, quæ arma vel armaria vulgò dicuntur: quæ ipſa quoque primùm, vt ſimile eſt veri, virtutis fuere præmia ac rerum præclarè geſtarum decora. Budæus.

Pellæus Alexander.

Pellæum regem] περιφραστικῶς pro Alexandro, vt apud Iuuenal. 10. Sat.

Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis. Auſonius Paulino:

Ocyus illa iugi fatalis ſoluere lora

Pellæum potuiſſe deum reor.

Sic autem dictus à Pella vrbe Macedoniæ. Pompon. Mela lib. 2. quam etiam Plin. Alexandri patriam appellat. 35. lib.

Præclarus Alexandri ortus.

Suum genus.] Iuſtinus lib. 12. ait Alexandrum, virum ſupra humanam potentiam magnitudine animi fuiſſe præditum.

Qua

Qua nocte cum mater Olympias concepit, viſa per quietem eſt cum ingenti ſerpente volutari, nec Dei decepta ſomnio. Nam profectò maius humana mortalitate opus vtero tulit, quàm cùm Æacidarum gens ab vltima ſæculorum memoria, & regnum patris, fratris, mariti, & deinceps maiorum omnium illuſtrauerit: nullius tamen nomine quàm filij clarior fuit. Plutarchus auctor eſt, quòd cùm Ammonis ſacerdos Alexandrum ſalutaturus, linguæ vitio præpeditus, pro παιδίον, filiole, dixiſſet παῖ Διὸς, id eſt, Iouis fili, hinc cæleſtis originis gratiam captatam, cui initia dediſſet error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile ſibi fuiſſe ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandum enim erat, ne aliquis ſibi repugnaret. Id cur factum ſit, lege Auguſtin. De ciuit. lib. 3. cap. 4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Apuleium primo Floridorum.

Dum ſe Ammone ſatum.] Iupiter Ammon ab arena dictus, quòd ſub arietis forma coleretur in templo à Libero patre in arena condito. Qua de re multa Lilius Gyrald. Syntagmate 2. hiſt. Deor. Politian. cap. 52. Miſcellan. Lege & Hygin. lib. 2. De ſignorum cæleſt. hiſtoriis. *Iupiter Ammon.*

Tradunt ſic quoſdam enitier angues.] Plinius lib. 8. capitul. 23. & Solinus cap. 30. Polyhiſt. Amphiſbænas ore parere tradunt: his enim caput eſt geminum, hoc eſt, & ad caput & ad caudam. Neminem quidem ſtudioſorum latêre velim, id commodè atque perſpicuè relatum ſcriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis me ingrati animi arguat, qui ex tam fœcundo ac copioſo rerum ſelectiſſimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim. *Amphisbena.*

Enitier.] pro eniti παραγωγή. Enixæ dicuntur feminæ, nitendi, hoc eſt conandi & dolendi labore perfunctæ. Nexum enim dicimus arctum & colligatum. Nonius. Id quidem ad zonæ ſolutionem referri non inconcinnè poteſt, qua partus deſcribitur à poëtis, nempe quòd omni nexu oportet mulier ſoluatur, vt commodiùs enitatur & pariat. Callimachus Hymno in Iouem: *Eniti.*

ἐπεὶ τῆμος δὴ † ῥεῖα ὅτ' ἐλύσατο μήτρην, id eſt, quando peperit. quod & admonet Græcus ſcholiaſtes Alcimede apud Apollonium Argonaut. 1. filij diſceſſum lugens, † ῥεῖα.

— ὦ ἐπὶ μούνῳ

μήτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον. quo loco ſcholiaſtes ab altero non diſſidet, quin & adiicit, ὅθεν καὶ λυσιζώνης ἄρτεμι-

δὸς ἱερὸν ἐν ἀθήναις. Quorum locorum mihi copiam pro ſua humanitate fecit Ioannes Frater, Baiocenſium gymnaſij hac in Pariſiorum Academia primarius, vir vtriuſque linguæ periti︎ſſimus,& cum quo,literarum nomine, mihi nuper amicitia interceſſit.

Cur Pallas è Iouis nata cerebro, *An quia ſic Pallas,&c.*]Teſtis eſt Pindarus Olympode 7.cuius rei rationem (ſed aliam atque aliam reddunt Fulgentius Mythologic. 2.Phornutus De natura deorum, Gyraldus Syntagm.11.Ouid.Faſtor.3.epimythia etiam ſua tradit,ſed longè alius diuerſa.Ex his enim alij ſpeculationem Phyſicam,alij ethicen,alij alia conſiderant. Themiſtius oratione 10.*σὺ δὲ προσκαλεῖς τοὺς φιλοσόφους* (alloquitur Imperatorem Valentem) *κἂν ἀποκνῶσι, καὶ ὁπόσον σὺ χρόνον τοῖς ἐπιχώρας μένῃς, ἀνάγκης χειμερίζεις τῶν λόγων. τοῖς στρατηγοῦσι δὲ οἱ φιλοσοφοῦντες ἐν ἴσῃ προεδρείᾳ, γνώμης ἅμα καὶ δυνάμεως σε θεραπευούσης. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς γεννῶσιν οἱ ποιηταὶ τοῦ Διός, ἐνδεικνύμενοι καλῶς ὅτι προσήκει τῶν βασιλέων μήτε λόγον ἄπρακτον, μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐκφοιτᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν ἔνεργον εἶναι, καὶ γέμειν τοῦτο δραστήριον.* Exiſtimo autem cum Pindari ſcholiaſte ad 7. Olympior.figmentum id eſſe referendum eò,vt dicamus omnes artes & diſciplinas,è Iouis cerebro, id eſt ſummi & præpotentis Dei mente & ſapientia prodiiſſe.Perſpicuum enim nobis eſſe debet, vt alia omnia bona, ſic ipſas quoque ingenuas artes à Deo nobis eſſe communicatas. Et quanquam Dei beneficio nobis] hæc Minerua generetur,ductore tamen & magiſtro primùm opus eſt.Nemo enim eſt,qui doctrinæ laudatiſſimam *ἕξιν* comparare ſibi queat,qui non bonis præceptoribus ſeſe tradiderit inſtituendum. Hinc enim à minuendo quod neruos minuat, Mineruam dictam putant. Pallas autem vel *ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ*, ab haſta vibranda,vel à Pallante occiſo:qua de re poſtea fuſiùs.

De capite orta Iouis.] Imitatus videtur illud Propert. è lib.3.

Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI.de Pallade,

Hinc de patre ferunt ſine matris fœdere natam,
Prouida conſilia quòd neſcit curia matrum.

Poſtremum hunc verſum(quod obiter moneam)vna voce corruptum,Beroaldus emendat annotat.in Caligulam Suetonij,ac pro,conſilia, legi mauult,conſilium. Ego cum meo Iureto ita meliùs & commodiùs,niſi me coniectura fallit:

Prouida conſilij quòd non ſit curia matrum.

Me

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II

BITVRICIS veruex, Heduis dat ſucula ſignum:
His populis patriæ debita origo meæ eſt.
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit, nunc eſt vbi numine Tecla
Mutato, Matris virginis ante domum.
Laniger huic ſignum ſus eſt, animalq́ biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

NIhil mihi videtur hîc affingere, quàm quod Mediolani, vrbis Inſubrum notiſſimæ, notationem eliciat ex duarum Galliæ ciuitatum ſchematibus publicis. Ait enim Heduos porci, Bituriges arietis habuiſſe ſignum, memineram

qui

Heduorum & Biturigũ ſchemata. quidem Alciatum Parerg. iuris 5.c.13. alterius meminiſſe. Huius hæc verba : Habebant & ciuitates ſua ſigna, quibus originem aut cultum teſtarentur. Hinc in nomiſmatis Atheníenſium plerunque vidimus noctuas. Sic Claudian.

—ad mœnia Gallis
Condita lanigeræ ſuis oſtendentia pellem.

Quò fortaſſe pertinet quæ de Mediolani iactis fundamentis refert Liuius 5. ab vrb. cond. Ex Heduorum itaque & Biturigum ſchematibus publicis hîc conſtituit Mediolani ἔτυμον. Mediolanum autem à ſue mediatim lanato denominationem ſumpſit. *Mediolanũ vnde nominatum.* Dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerentur (vt præter alios retulit D. Ambroſius) aper eſt repertus media parte lanatus : Alij à Medo Inſubrum duce nominatum Mediolanũ malunt. Vrbs eſt metropolis Galliæ Ciſalpinæ, à Gallis Inſubribus condita 359. annis ante Chriſtum natum : quanquam Olanum ducem Tuſciæ primùm eandem excitaſſe teſtetur Cato fragmento 7. Origin. Hinc docti plerique prodiêre, inter quos non infimum, ſed merita gloria certè inſignem Alciatum iure adſcripſerim, qui hoc emblemate Mediolanum natale ſolum non illepidè celebrat. Hoc obiter aduertendum, Imperio in Orientem tranſlato, veteri quaſi ſeneſcente Roma, Imperatores, Mediolano capi & delectari cœperunt, vnde in tantum excreuit ea vrbs, vt à Procopio 2. Gotthici belli, prima inter Occidentis vrbes poſt Romam dicatur, & facilè ceteris anteire, vt magnitudine, ita & hominum frequentia, reliquiſque fortunæ bonis. Auſonius Catalogo illuſtrium vrbium:

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ cultæque domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores : tum duplice muro
Amplificata loci ſpecies, populíque voluptas
Circus, & incluſi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæque arces, opulenſque moneta,
Et regio Herculei celebris ſub honore lauacri,
Cunctaque marmoreis ornata periſtyla ſignis,
Mœniaque in vallis formam circundata limbo:
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ad id illuſtrandum multa ſuppeditabunt Geographica Volaterrani & Munſteri : ille quidem lib. 4. hic verò 2. longè plura retulit. Quædam etiam petenda ex hiſtoria Liuiana lib.

5, ab V.c.vt iam admonui.

Bituricis veruex.] veruecem hîc pro ariete fortaſſe poſuit κατα-χρηστικῶς, ſed parum refert. Bituriges autem (quorum ciuitas metropolis eſt Biturix) Aquitaniæ populi ſunt, quorum fines ab Heduis Ligeris diuidit fluuius, de qua lib. 8. belli Gallici Cæſar. Vrbs eſt Academiâ florentiſſimâ celebris, in qua per quinquenium magna cum laude ius ciuile docuit Alciatus: quod ex aliquot ſuorum operũ locis colligere eſt facile, tum vel maximè his verſibus (quorum mihi copiam fecit ante aliquot annos, vir eruditus, qui Alciatum doctorem illic audiuit) quibus Biturigem donauit, cùm Italiam repeteret: *Bituriges.* *In Academia Biturigum profeſſus eſt Alciatus.*

Vrbs Biturix inuitus, amans te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire.
Ergo vale, & felix ſit tibi lanicium.

His autem alludit ad Biturigum ſtemma, quod non nihil adiuuat huius loci enarrationem. Quibus Alciati verſibus contumelioſè reſpondit neſcio quis: quo iure, qua iniuria, non eſt meum diſquirere, niſi quòd exiſtimem nihil tam bellè fieri dicive poſſe, quin malè interpretando poſſit deprauarier. Huius anonymi hoc eſt maledicum tetraſtichon,

Non nos, ſed noſtros nummos Alzatus amabat,
Qui tacitus ſpretis vanuit hoſpitibus.
Ille ergo valeat vitulos paſturus: at illum
Noſtra vel horrentem frigore lana teget.

Ceterùm cùm ait vitulos, porrò Italos intelligit: cuius rei cauſam ex Gellio petas licet, lib. nempè 11. cap. 1. quæ tamen à me obiter dicta ſint.

Heduis dat ſucula ſignum.] Hedui, qui & Auguſtodunenſes, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & in Francorũ regno ſiti, olim fratres & conſanguinei à Romanis appellati. Cæſar Comment. belli Gall. lib. 1. *Sucula.*] pro ſue, diminutiuum. *Hedui.*

Vetus hoc Gallica lingua ſonat.] Nimirum Gallicè, Milan, dicimus, à mediatim lanato ſue. Sidonius Apollinaris lib. 7. epi. 1. *Vetus lingua Gallica.*

Et quæ lanigero de ſue nomen habet. Veterem linguam Gallicã ait, vel propter Gallos Inſubres à quibus Mediolanum excitatum iam docuimus: vel propter veterem linguam, quam longè aliam fuiſſe quàm quæ nunc nobis eſt vulgaris, & veriſimile eſt, & docti plerique autumant.

Culta Minerua, &c.] Ait olim cultam illic Mineruam fuiſſe, nunc autem D. Teclam à populo Chriſtiano coli. Hæc virgo & martyr ſub Nerone apud Iconium, Pauli diſcipula. *D. Tecla Martyr.*

Nun

Nunquam procraſtinandum.

EMBLEMA III.

*A*LCIATAE *gentis inſignia ſuſtinet Alce,*
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti,
Quî tot obiuiſſet tempore geſta breui?
Nunquam, inquit, differre volens. quod & indicat Alce:
Fortior hæc, dubites, ocyor ánne ſiet.

Alciatorum ſchema.

PRincipis & patriæ hactenus inſignia quaſi depinxit: nunc ſuæ familiæ gentilitium ſtemma proponit & explicat Alciatos enim ab Alce fera nuncupatos, à fortitudine nimirum & diligentia commendabiles tacitè indicat, ſumpto argumento ab Alces feræ natura, quæ equi robore, cerui celeritate, &, ni proceritas aurium & ceruicis diſtingueret, iumento ſimilis habetur, auctore Plinio lib. 8. capitulo 15. Quod quidem appoſitè illuſtrat eleganti Alexandri apophthe

phthegmate, qui quærenti qua tandem via tanta ſibi adeò celeriter comparaſſet, reſpondit (quod vnguibus Alces inſertum legitur) μηδὲν ἀναβαλλόμενος, nihil differendo aut recraſtinãdo. Siquidem optima & accommoda belli comes eſt feſtinatio: quo fit, vt qui imperant, quò rerum difficultates, quæ nonnihil remorando vltrò ſeſe offerunt, arcere faciliùs poſſint, eò pede citiſſimo neceſſe ſit properare. Eam enim ob rem Alexander ab omnibus fermè laudatur, quòd ſua præcipiti in rebus agendis cura & induſtria, Principum omnium celeritatẽ multis quaſi ſtadiis anteuerterit. Narrant enim eum pedites ſic inſtituiſſe, vt ſua celeritate equorum curſum adæquarent: ipſe ne quidem ſibi parceret, noctes vt plurimùm inſomnes traduceret, ſéque crepitaculo excitaret, ſiquando ſomno corripi ſe ſentiret, quo maximè tempore vigilandum eſſe intelligeret. Itaque cùm ab eo Darius impeteretur, maximè conquerebatur nullum ſibi ſatis longum relinqui ſpatium, quo Alexandrum pro viribus, & ea qua præſtabat animi contentione atque copiis, retunderet. Hoc enim præcipuè curabat Alexander, vt diu noctuque, magnis itineribus confectis, improuiſum hoſtem offenderet. quem animum etiam adoleſcens habuiſſe memoratur. Huic enim cùm Ariſtoteles diceret expectandam eſſe robuſtiorem ætatem, qua longè melius & opportunius ad res bellicas animum applicaret: At metuendum mihi eſt, inquit, ne dum annos exſpecto firmiores, audacem iuuentutem interea mihi præripi per incuriam patiar. Hunc Cæſar imitatus, ardua quæque quaſi temerè & ſine conſilio aggrediebatur, imò vero dicebat de iis conſultandum non eſſe, quòd ad ea perficienda maximam vim celeritas haberet. Non prætermittam Æliani locum de celeritate Alexandri in rebus conficiendis, variæ hiſtor. libr. 10. Alexander Philippi filius ter decem ſtadiis continuo itinere confectis, antequàm quietem caperet, exercitus cum hoſtibus conflixit, & eos vicit. Ἀλέξανδρος τρὶς τετρακόσια στάδια ἐφεξῆς μεθ᾽ ὅπλων ὁδοιπορήσας, συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπαῦσαι τὸ στρατόπεδον, ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν. Rectè Flau. Vegetius libro quarto capitul. 31. in rebus bellicis celeritatem amplius ſolere prodeſſe quàm virtutem. Huc facit M. Tullius 6. Philipp. Nam cùm pleriſque in rebus gerendis tarditas & procraſtinatio odioſa eſt, tum hoc bellum indiget celeritatis. Videram etiam quod idem habet oratione de Pompeij laudibus, ſeu, vt inſcribitur, pro lege Manilia: Non enim illæ

Alexandri feſtinatio.

Iulij Cæſaris celeritas.

Virtutes Imperatoriæ.

illæ ſunt ſolæ virtutes Imperatoriæ, quæ vulgò exiſtimantur: labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agẽdo, celeritas in conficiendo, conſilium in prouidendo, &c. & deinceps: vnde illam tantam celeritatem, & tam incredibilem curſum initum putetis: non enim illum eximia vis remigum, aut ars inaudita quædam gubernandi, aut venti aliqui noui, tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, ſed hæres, quę ceteros remorari ſolent, non retardarunt. Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hæc enim prolixiora fortaſſe. Monemur itaque hoc lepido carmine maxima quæque perfici diligentia, & virium firmitate (quæ duo apertè repræſentat Alce) & aſſidua tam animi quàm corporis cura contentione feliciter abſolui. Nullus enim eſt repertus hactenus (niſi ſit à fortuna quadam benigniore lactatus) qui abſque aliquo labore improbo, conſtantiaque animi ſit aliquam ſummam laudem conſecutus. Citatur ex aliquo veterum: Ἀλέξανδρος μὲν τολμῶν, πονῶν, καὶ ἐργαζόμενος, μήτε καθήμενος ἐυτυχεῖ. i. Alexander audendo, laborando, agendo, non deſidendo, ſummam celebritatem conſecutus eſt.

Celeritatis & diligentiæ laus.

Huic conuenit illud Heſiodi:

μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras, ſemper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Martial. *Non bene diſtuleris, videas quod poſſe negari.* Id vnum ex præceptis Socratis refertur à Xenoph. 2. ἀπομνημονευμάτων, Quicquid agas, promptiſſimè, atq; optimè & diligenter agere.

Fortior hæc, dubites. &c.] Id eſt, an fortior, velociórne ſit Alce, dubium eſt. quo ſubindicat vires celeritate pares, & contrà celeritatem viribus æqualem eſſe debere: alterum enim ſine altero non multum poteſt adferre commodi, immò damna plerumque maxima, funeſtúmq; exitium hinc cõſequitur. Alcem deſcripſit Cæſar 6. Comment. quæ ſi quis cõferat cũ Plinianis, facilè aduertet id tã facilè non poſſe conciliari. Didici ex quibuſdam Germanis eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce, veriora eſſe quàm quæ à Cæſare. Is enim retulit aliorum quorundam, qui eam fortaſſe feram nunquam viderant opinionem: at eam eſſe, qualem Plinius deſcribit, experientia conſtare.

In Deo lætandum.

EMBLEMA IIII.

ASPICE *vt egregius puerum Iouis alite pictor*
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi.
Quiſne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde ſenex.
Conſilium, mens atque Dei cui gaudia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

CONſilium noſtrum fuit hac noſtra qualicunque commentatione, primùm quidem fontem Emblematis ex inſigniore quodam ſcriptore petere, vſumque indicare ſententiæ, quam peritus noſter artifex non modò animo committit, ſed etiam ob oculos ponit. Ne tamen videar, quod faciunt alij nonnulli

nimiam lectionis diligentiam oſtentare, non ſemper initio tam ambitioſè, vel ſuperſtitioſè potiùs, vt ita loquar, originem indicabo, ſed poſtquàm quædam præfatus ero, de iis quæ ad ſubiectum argumentum neceſſaria videbuntur. Statim enim me recipio ad huius carminis ingenioſi ſententiam, ſi quædam prius vice præludij & quaſi diſputationis anticipare. Vniuerſam poëſim ænigmatum eſſe plenam docet Plato in Alcibiade 2. quippè quę non ſit cuiuis intellectui facilis, quòd rerum veritas quibuſdam verborum inuolucris obtegatur. Huiuſmodi autem figmenta tribus modis explicari poſſunt, vt plerunque veterum monimentis deprehendimus; quidam enim phyſicen, alij ethicen inſpiciunt: nonnulli etiam rei Theologicæ rationē habent, vti ex doctrina Platonicorum plerique docti viri. Sic enim Homerus ingeniorum vertex quatuor illa prima ϛοιχεῖα inter ſe pugnantia, & ſeſe mutuò producentia effinxit ſub nominibus Iouis, Iunonis, Neptuni & Plutonis. Ad mores traducitur allegoria, vt cùm Palladem cum Marte diſſidia & pugnas ciere aiunt, eam nempè animi partem, quæ ſit rationis expers, in ſuperiorem ſeſe attollere intelligimus, virtutíque vitium aduerſari: quo de genere eſt ea, quam nunc ſumus explicaturi, fabula. Ad Theologicam verò rationem nonnulla referuntur, vt cùm cœlum ſuo motu tempus producat, quæque gignat perpetuò abſumens, imaginem quandam intelligimus eſſe Dei, Cœlum, Rheam atque Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælius (vel Cælius) eſſentiam diuinam præfert, Rheam vitam, Saturnus autem eiuſdem mentem. Quæ antè viſum eſt operæpretium admonere, vt maturiùs ad noſtri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus, Poëtáſque veteres, quantum fieri poterit, ab inepta quorundam ſciolorum contumelia vindicemus. Eos enim tale quippiam in fabuloſis narrationibus obſeruare voluiſſe crediderim, quale priores illi Iuriſperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) obſeruarunt, qui vt auctoritatem aliquam obtinerent, eámque augerent, artem ſuam vulgarem eſſe noluere, niſi cùm Cn. Flauius primus eam propalauit, qui eam ob rem dictus eſt cornicum oculos cōfinxiſſe. Eodem planè modo veteres illi poëtæ ſub aliquo quaſi velo certè obſcuro, fabuloſiſque ornamentis res ſuas occultarunt, vt imperitam plebeculam à myſteriis ſapientiæ reconditioris arcerent. Quod & Lactantius indicat, lib. 1. c. 11. & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè geſta ſunt, in aliquas ſpecies obliquis figurationibus cum decore aliquo conuerſa traduxiſſe, & mendacium nō in factis, ſed in nominibus

Poëſis penè tota ænigmatis plena.

Quatuor elementa totidē deorum nominibus intellecta.

Cur Pallas cum Marte diſſideat.

Saturnus, Rhea. Macrob. 1. Saturn.

Quem ad finem poetæ figmentis vſi ſint.

Allegoriæ poeticæ ratio.

minibus admiſiſſe. Quamobrem inepti & planè ἄμυσοι ſunt, qui in Poëticis narrationibus, & figmentis explicandis, ipſas tantùm voces, nudáque vocabula, aut etiam ſimplices γνώμας conſiderant, nec ea potiùs eliciunt, quæ ſenſum aliquem abſtruſiorem contineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos, aut operum lineas quaſdam conſpiciunt, aut vt qui mercibus inuolutis appoſitas imaginum teſſerulas admirantur, nec quid intus lateat, aut incluſum eſſe poſſit, animaduertunt. Habet enim diuinum hoc ſtudium neſcio quid latens & recōditum, quod æquè omnibus peruium & apertum non ſit, ſed ei duntaxat homini, *Laus poëticæ.*

Ingenium cui ſit, cui mens diuinior,

Vt Flaccus loquitur, ſicuti nō obſcurè aliquot diſputationibus eſt à diuino Platone traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poëtas ipſos Philoſophis ſapientia neutiquam poſteriores, aut inferiores fuiſſe, præter alios quoſdam Platonicos cōtendit Maximus Tyrius. Hi enim ſeſe videntur populari auræ, & infimæ plebeculæ accommodaſſe, dum fabuloſa eiuſmodi prodiderunt, quæ diuinis rationibus accōmodarunt, rem quidem aperta ratione abſtruſiorem, ænigmatis autem clariorem, æqualiter à ſcientia atque inſcitia diſtantem, fidem ſibi facientem propter id quod iucundum eſt, & admirationem, aliáq; non ſatis vulgò perſuaſa: adhæc quæ animum ad rerū exiſtentium perueſtigationem, & eorum quæ remota ſunt, inquiſitionem diligentem concitet. *An poëtæ philoſophis poſteriores.* Qua in re præſtanda hi ſanè homines magnum quiddam effecere: quandoquidem auribus humanis inſidias quaſdam ſunt commenti, ij quidem re ipſa Philoſophi, nomine autem Poëtæ rem inuidioſam ad eam artem reuocarunt, quę populū admodum demulceat. Seſe enim perinde habet erga multitudinem popularē Philoſophus, atque diues aliquis in eos qui premūtur inopia. *Poëtæ nomine, re philoſophi.* Sic autem videmus natura cōparatum, vt qui vitio ſunt alicui addicti, virtutem contrariam non ſuſtineant, niſi eam ſuperinductus aliquis fucus adumbrarit. Habetur autem Poëta mollis & facilis, propterq; delectationem diligitur, & propter virtutē nequaquam, aut ſaltē rarò cognoſcitur. *Poëtæ ſe vulgo, facilius accommodant.* Ita enim medici ſalubre quoddam alexipharmacū dulci aliquo liquore aſpergunt, ne deterreatur æger ſaporis aut ſucci acrioris amaritie. Eodem planè modo de Philoſophia illa veteri ſentiendū, quæ ſententiis ſuis figmentorum aut carminum, tanquam veſte cultúque magnifico tectis, priſcorum hominum animos primùm cepit atque deliniuit: neque ſecus id quidem, quàm diſſimulata

Poëtica eadem ac philoſophia. diſciplinæ moleſtia ad inſtitutionem & morum feritatem cicurandam illexit. Nec eſt autẽ quod in dubium reuoces, vtri melius de diuinis tractarint, Philoſophíne an Poëtæ: quin potius ſtudium vtrumque tanquam inito fœdere, mutuò ſeſe cõplecti deprehendas, vt eadem non diuerſa putes. Cùm enim Philoſophum ais, Poëtam etiam intelligis: & cùm Poëtam, Philoſophũ quoque innuis. Hæc & multa alia Tyrius, quæ huc conferre placuit, ne in ſequentibus repetere ſubinde cogar, quod ſemel admonuiſſe ſatis erit, vt quantum Poëtis debeamus, philologus intelligat, noſtrumq́; conſilium in narrationibus mythologicis, & Poëticis allegoriis planum aliquando faciamus. Si enim fabulam nudam aut hiſtoriam attexere ſatis eſſe ad commentationes has, quanquam tenues, exiſtimaſſemus, anſam ridendi, carpendiq́; hæc, tanquam Poëtarum deliria & nugamenta præberemus: (nonnulli enim ſunt, & fuere iam olim, qui poëticum hoc ſtudium vt planè nugatorium aſpernẽtur) & maximè hoc *Ganymedis fabula variè accepta.* de Ganymede figmentum, quod reprehendit Lactant. D. Aug. De ciuit. 18. c. 13. & ipſe Plato 1. De legib. ſub perſona Atheniẽſis hoſpitis, nimirum ob inſanum pæderaſtiæ flagitium. Sed quia non video quàm ſit neceſſe ſingula tam anxiè perſequi, quin potius ad propoſitum finem me continuò recipere iam *Quid per Ganymedẽ intelligimus.* tandem par ſit; agè verò, per Ganymedem ab aquila raptum, animam humanam intelligimus, quæ, vt ait Plotinus, tum condere caput intra cœlum dicitur, cùm relicta quaſi corporis ſecretione, cæleſtia mentis oculo cõtemplatur: quod ſanè abſque raptu quodam fieri minimè poteſt. Plato etiam in Phædone & Theæteto, cùm iubet animã à corpore ſeiungere, non loco ſegregandam eſſe intelligit; ſed monet ne corpori animus adhæreſcat, neque ob corporis cõmerciũ à mẽte ſuperiore fiat alienus, conerurque, quantum fieri poterit, ſubditã ſibi animæ ſpe*Vnde Emblema ductum.* ciem ad ſuperiora perducere. Cõſtat autem ſumptum Emblema ex Xenophontis Sympoſio, quo loci concinnè & appoſitè Ganymedis ἔτυμον explanat. Ait enim Deos & Heroas animę amicitiam multò pluris facere, quàm vſum qui ex corpore percipitur. Iupiter enim quarũ formã (cùm eſſent mortales) amauit, has ipſas mortales eſſe ſinit: quorũ verò animas eſt amore proſecutus hos immortalitate donauit; de quorum numero Hercules, Caſtor ac Pollux eſſe dicũtur, cũ aliquot aliis, quos Heroas appellabãt. Sic etiã aſſeuerat Ganymedem nõ corporis, ſed animi gratia à Ioue in Olympũ fuiſſe raptum. Cuius quidẽ rei & teſtimoniũ ex ipſo nomine colligamus licet. Habetur enim alicubi apud

apud Homerũ *γάννυται δέ τ' ἀκούων*, lætatur audiendo: & alibi, etiam *πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς*, id eſt, ſapientia plena mente cõſilia ſciens. Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis, ſed mentis deliciarum nomen Ganymedes referens, inter Deos eſt relatus. Sed dum vacat, huc aſcribam verba Philoſophi, vt aliquo tandem onere candidatos linguæ Græcæ leuare poſſim: *Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη συγγενόμενος, εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι. ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγασθείη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει. ὧν Ἡρακλῆς μὲν καὶ Διόσκουροί εἰσι, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι. καὶ ἐγὼ δέ φημι καὶ Γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ Ὁμήρῳ,*

——γάννυται δέ τ' ἀκούων.

τοῦτο δὲ φράζει ὅτι, ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἀλλοθί που,

——πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

ἐξ ὧν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ Γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμηται. Hæc fermè Xenophon. Facillimum mihi eſſet repetere agalmatis hiſtoriam, niſi fallor à Plinio, qui ſic habet lib. 34. cap. 8. Leocras aquilam ſentientem quid recipiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per veſtem, &c. perindéque facilè ex Homeri ſcholiaſte ad 4. Iliad. Homericæ. Sed quid opus in tantillo libro tam multis? Ceterùm raptum eiuſmodi Alciatus traducit ad eos, qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quaſi domicilium penetrant, tamque ſibi placent in iis quæ Deo grata ſunt, vt in hac etiam vita nonnihil æternæ beatitudinis deliciarum experiantur. Ab hoc non diſſentit Homeri ſcholiaſtes ad 4. Iliad. qui Iouis nomine primam intelligentiam *πρῶτον νοῦν*: Ganymedis verò, eum qui conſiliis diuinis gaudeat; *τοῦτο γὰρ ὁ Γανυμήδης, ὡς ὁ νοῦς ἔχει οἰκεῖον τὸ τοῖς μήδεσι γάννυσθαι.* Hoc penè ſenſu dixit Naumachius vetus poëta, pulcrum eſſe virginem puris ſemper cogitationibus delectari, id eſt (nam Græca perbellè conueniunt huic. Ganymedis etymo)

——καλὸν

παρθενικὴν καθαροῖσιν ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν. Sed & Grammatici non modò, quin etiam Philoſophi non poſtremi nominis beatos ſeu felices, quos *εὐδαίμονας καὶ μακαρίους* appellant, non alio ſenſu iis id impoſitum nomen putant, quòd habeant

Locus Plinij.

Iupiter quid.

Felices qui

aliquem cum Diis conſenſum. Nam & εὐδαιμονεῖν Ariſtotelis interpretantur εὖ ζῆν: nonnulli etiam θεωρεῖν, μακαρίους autem à μάλα, καὶ τοῦ χαίρω. Locus Ariſtot. eſt Moral. ad Nicomach. 7.

Auium regina aquila, & Iouis ales.

Iouis alite.] Aquilæ περίφρασις. Hanc auium reginam appellant, crediditque antiquitas eam Ioui tela miniſtrare & fulmen. Horatius 4. Carm.

Qualem miniſtram fulminis alitem,
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permiſit expertus fidem
Iupiter in Ganymede flauo.

Phornutus eam Ioui eſſe ſacram vult, quòd volandi pernicitate aliis auibus excellat, ἱερὸς δ᾽ ὄρνις, inquit, αὐτοῦ ὁ ἀετὸς λέγεται εἶναι, διὰ τὸ ὀξύτατον τοῦτον εἶναι τῶν ἄλλων πτηνῶν. Lege Plinium lib. 10. c. 4. & 5. Pierium Valerian. lib. 19. Hieroglyphicôn. Sunt qui aliò conuertunt aquilam: nauem enim intelligunt, cuius inſigne aquila eſſet; aut legionem militum, qua legione raptus eſſe putauit. Lactant. lib. 1. c. 10. Fulgentius Mythologic. 1.

Hom. Iliad. υ.

Puerum Iliacum.] Ganymedem, ab Ilio Troïæ ciuitate, qui Troëm patrem habuit Troïæ regē: & à Poëtis dicitur ab aquila raptus, & in cœlum ſublatus, vt Deorum præficeretur aqualiculis. Martialis lib. 1.

Aethereas aquila puerum portante per auras
Illæſum timidis vnguibus hæſit onus.

Puerilis ſimplicitas Deo grata.

Quiſne Iouem tactum puerili, &c.] Puerilem ſimplicitatem, id eſt, innocentiam & mentis puritatem Deo gratiſſimam eſſe paſſim teſtantur ſacræ literæ. Quò illud ſacri oraculi referendum: Sinite paruuli ad me veniant. &, Niſi efficiamini ſicut paruuli, &c.

Homerus cur Mæonius dictus.

Mæonius finxerit vnde ſenex.] Homerus, qui Mæonius cæcutiēs appellatur à Martiano Capella lib. 1. de nuptiis Philologiæ, à Mæone regē à quo educatus fertur, ita cognominatus. Therſagoras apud Lucianum in Demoſth. encomiò, ita de Homero verba facit: πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν, ἢ ποταμὸν, καὶ μητέρα * μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν δρυάδων.

** μελανίππην.*

Ganymedis nomē vnde.

Conſilium, mens atque Dei, &c.] Μυθολογία eſt, in qua aduertendum, quàm graphicè & commodè Ganymedei nominis vim exprimat, γάνυμι enim, vel γάνυμαι, lætor eſt: reſpondétque his quæ dixit, Gaudia præſtant: & μήδεα conſilia, vnde γάνυσθαι μήδεσι τοῦ Διὸς, Emblematis & figmenti ſenſum explanat.

Sapien

Sapientiâ humanâ ſtultitia eſt apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID *dicam? quonam hoc compellem nomine monſtrum*
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt draco?
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis,
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis:
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt feræ.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum ſpecies, ſed relligione carentem,
Terrena tantùm quique curet, indicat.

HOc in monſtro deſignãdo verbis vſus eſt obſcuris, & ſententiis planè ænigmaticis. Id tamen quicquid ſit aperto primùm fonte, deinde auctoris conſilio, ſi tamen poſſim com-

modè, illuſtrare conabor. Totum hoc fermè videtur imitatus ex gryphis monoſtichis, & diſticho quodam, quæ in collectaneis epigr. Græcorum legimus, quæque huc adſcribemus. Sunt autem εἰς χείρωνα ἱπποκένταυρον, lib. 4. Anthologiæ, his verbis:

Fons Emblematis.

Ἀνδρόθεν ἐκκεχυθ' ἵππος, ἀνέδραμε δ' ἱππόθεν ἀνήρ.
Ἀνὴρ νόσφι ποδῶν, κεφαλῆς δ' ἄτερ, αἰόλος ἵππος.
Ἵππος ἐρεύγεται ἄνδρα, ἀνὴρ δ' ἀποπέρδεται ἵππον.
Ἵππος ἔην ἀνάρχιος, ἀνὴρ δ' ἀτέλεστος ἔκειτο,
Ὅν γε φύσις παίζουσα θοῷ ἐνεκέντρισεν ἵππῳ.

ad verbum ſic effertur:

Ex viro deſcendit equus, aſcendit autem de equo vir.
Vir ſine pedibus, ſine capite autem celer equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum,
Equus non habebat principium, vir autem carebat fine:
*Sed hunc natura ludens acri equo * miſcuit.*

** infixit.*

Quid hoc monſtro intelligatur.

Hoc informi monſtro, quod nec omninò formam humanam, nec omninò ſerpentinam figuram habeat, natura quidem duplici, quódque necdum certam appellationem ſortiri poſſit, ij notantur, qui anima rationis participe à Deo informati, terrena tantùm ſapiunt: & neglecta conditione ſui meliore, humi repunt, in naturámque belluinam degenerant. Mõſtrum enim, vt hìc exprimitur, in hominem non deſinit, nec eſt feræ principium: non enim finem ſpectant Epicurei homines, propter quem homini ſit conceſſa ratio, qua miſerè abutuntur, eamque ſpõtanea quadam & exitioſa ignoratione inficiunt. Tales fuerunt rigidi illi Philoſophiæ ſatellites, qui cùm perpetuò dogmatis ſapientiæ veteris, & ſibi parùm conſtantis adhæſerint, nihil aliud ſpirarunt quàm quæ terræ ſunt, tametſi vnum illis videretur eſſe ſtudium cæleſtia diuináque contemplandi: quos ideò exagitat vir ſanctiſſimus Auguſtin. libris De ciuit. Dei, Lactantius, Euſebius, & alij multi. Opinor autem hìc Alciatum exempli cauſa Cecropem appoſuiſſe, nec quidem ab re. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit, ſimulacrorum vſum induxit, aras conſtruxit, & ſacra diis fecit (teſte Euſebio, Herodoto, & pluribus aliis) quæ omnia ante ea tempora omninò fuerant inaudita. Quòd verò, primus inter marem & feminam certa connubia dicatur inſtituiſſe, quæ antè vaga eſſent & incerta, διφυὴς, id eſt biformis, eſt nominatus. Hincque colligere licet mundi ſapientiam, quam technis & præſtigiis ſatanicis inuexere priores illi Principes, meram fuiſſe ſtultitiam, cùm perſpicuum ſit eam longè

Epicurei.

Philoſophi.

Cecrops biformis.

longè deſciuiſſe ab inſtitutis illis priſcorum patrum, qui leges diuinas à Noëo, & eius meliori poſteritate hauſerant. Hos itaque vafros, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena ſunt, & quorum Deum venter eſt, ex hominum albo reiicimus. Neque enim hominum appellatione digni ſunt, quanquam planum ſit eos rationis, doctrinæ cuiuſdam & humanitatis haud expertes fuiſſe: nam ea re caruerunt, qua ſola deffert homo à reliquis animantibus, id eſt religione, in qua certè nos homines ſummum bonum conſtituimus. Quanquã enim homo ſit vera & expreſſa Dei imago, ſi tamen ſic ſe abiiciat atque proſternat, vt opificem Deum ignoret, in belluarum numerum meritò eſt aggregandus. Id porrò totum poteſt conuerti in profligatos, & perditos huius ſeculi ἀθέους, & voluptarios Epicuri aſſectatores, qui neglecta futuri boni ſpe, ſuas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adeſt, quódque præſens eſt. Id quidem ego argumentum non inuitus explicarem copioſè: ſed ſatius eſt vt breuius cõtraham, ſi ſtudioſum quemque admonuero, id cõmmodiùs repeti poſſe à Lactantianis Inſtitutionibus, maximéque lib. 2. cap. 3. & ſequent. item lib. 3. cap. 10. lib. 5. cap. 15. & iis quæ ſequuntur, vt denique lib. 6. capitib. 1. 7. 9.

Qua maximè re homo à mutis animalibus differt.

Quid dicam? quonam &c.] Quæ noua ſunt, ſtupenda, aut admirationis aliquid præ ſe ferunt, vt quę à communi rerum natura ſunt aliena, deſcribi ferè ſolent quibuſdam verborum ſubobſcuris ambagibus & rerum inuolucris, vt hîc fit ab Alciato in monſtri huius periphraſi. Totum certè δικαστικὸν, vti periculoſæ plenum aleæ doctis viſum, mihi quidem non potuit non videri perobſcurum. Quòd ſi rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentaui tamen quid hac in parte vires alioqui imbecilles poſſent, & aliis tradidi lampada, vt maiore tandem induſtria diligentiam aliquam noſtram obſcurent.

Obſcura obſcuris deſcripta.

Quæ dum interea meditor, fortaſſe non malè vno claudam prouerbio, quod hîc obſcurè proponitur: Id igitur prouerbium vſurparunt duo eccleſię Chriſtianæ lumina, Nazianzenus Gregorius, & Chryſoſtomus: Ille quidem in epiſtolis ſic, τὴν πεζὴν στέργειν φιλοσοφίαν, καὶ κάτω μένουσαν, pedeſtrem amplexari, humíque manentem philoſophiam. Idem monodia in Baſilium: ὧν ἀνδραποδώδης καὶ κάτω νενευκὼς ὁ βίος: quorum vita ſeruilis eſt, qualis mancipiorum & humum ſpectans. Sic Chryſoſtomus adhortatur, humi repentes cogitationes erigamus, ἵνα τοὺς χάμαι συρομένους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν. Mitto

enim quod de paganorum ſtudio multi è noſtris tradiderunt, quos alicubi Theodoretus χαμαιζήλους καὶ ἐπιγείους appellat: id eſt, rerum caducarum & humi repentium ſtudiis addictos. Sed Lactantiana quædam lucem huic loco afferent, meo quidem iudicio, ex cap.3.lib.2. Quos homines (de philoſophis loquitur) philoſophus ac poëta Lucretius grauiter accuſat tanquam humiles & abiectos, qui contra naturæ ſuæ rationem ad veneranda terrena ſe proſternant, ait enim:

Et faciunt animos humiles formidine Diuûm,
Depreſſóſque premunt ad terram. alio loco ſic idem:
Nec pietas vlla eſt, velatum ſæpe videri
Vertier ad lapidem atque omnes accedere ad aras,
Nec procumbere humi proſtratum, &c.

Paulo pòſt, non oportet ſublimes & excelſos animos aduocari, atque in terram premi, ſed nihil aliud, quàm cæleſtia cogitare.

Biforme, quod non eſt homo, &c.] Secũdi hi quinque verſiculi ſenarij ſunt trimetri Iambici. Obiter admoneo hic confundi virum & hominem, draconem cum angue ſiue ſerpente, &c. quæ ænigmatum lex eſt. Adhæc obſcuris verbis de induſtria videtur vſus, vt rem abſtruſam, & quaſi reconditam inſculpere potius quàm delineare videatur.

Anguem pedit homo, &c.] Hic Græcorum more non abſumit vocalem, quæ in cæſura hac remanet integra, idque ferè fit rei difficultatis aut grauitatis oſtendendæ ergô. Ceterùm nouè videtur vſus his verbis, pedit, & eructauit, quæ vim magnam habent ad demonſtrandam monſtri huius obſcœnitatem. Rem enim turpem turpia verba decent.

Pedere & eructare, obſcœna verba.

Nec finis hominis eſt, &c.] Non deſinit in hominem, quòd finem non ſpectet, cuius maximè cauſa conditus homo ſit: nec habet feræ principium, quòd primò anima rationis participe donatum à Deo ſit, vt omnibus aliis animantibus excelleret, ſicuti copioſa diſputatione Cicero 1. De legib.

Plin. 7. cap. 56.

Sic olim Cecrops, &c.] Cecrops regionis Atticæ rex primus, qui Athenarum arcem extruxit: hinc Cecropidæ Athenienſes. Pauſanias ait eũ διφυῆ, hoc eſt, naturæ duplicis, ſuperiori parte viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm inſtituerit in Attica regione. Malim tamen referre ad id quod ſuperiùs attigi, de ſuperſtitione nimirùm, & idolomania, quam primus illic dicitur induxiſſe. Lege D. Aug. De ciuitat. cap. 8. lib. 18. Iuſtin. lib. 2.

Cecrope rex Athenienſium.

Doctis Athenis.] Doctis, μεταφορὰ epitheti. Doctas poſuit, propter celebratiſſimã toto orbe ſcholã. Hinc enim magni Oratores,

res, hinc Rhetores, hinc Sophiſtæ, hinc clari denique legum latores. Plutarchus huius epitheti vim expreſſit commentario, *πότερον Ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι*. Reuera hæc vrbs, inquit, multarum etiam aliarum mater, artiumque benigna parens, quarum alias prima reperit, inque lucem miſit, aliis honorem, vim, incrementa contulit. Græcè verò ſic: *πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν εὑραμένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη. ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν.* Cicero I. de Oratore, omnium doctrinarum inuentrices Athenas appellat. Sic idem pro Flacco: Adſunt Athenienſes, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atque in omnes terras diſtributæ putantur. Hæc ſunt præclara certè & antiqua vrbis Athenarum eulogia. Sed occurrunt etiam aliorum quorundam non pœnitenda teſtimonia: ſic enim Velleius Paterculus ad finem I. hiſt. Rom. Vna vrbs Attica pluribus annis eloquentiæ, quàm vniuerſa Græcia, operibuſque floruit, adeò vt corpora gentis illius ſeparata ſint in alias ciuitates. Ingenium verò ſolis Athenienſium muris clauſa exiſtimes. Apuleius enim 10. Aſini aurei: Quale autem & illud iudicium apud legiferos Athenienſes & catoſillos, & omnis ſcientiæ magiſtros. Idem Apolog. I. Apud Athenienſes cattos Melecides fatuus. Et Iuſtin. lib. 5. Athenas vocat patriam communem eloquentiæ. Lib. 2. idem ſcripſerat, literas certas ac facundiam, & ordinem ciuilem, diſciplinæ veluti templum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. quam Iuliano dictam volunt: Ipſæ illæ bonarum artium magiſtræ & inuentrices Athenæ. Quid enim tranſiliam cum aliis quamplurimis Caſſiodorum, qui lib. 12. Variarum. epiſt. 15. Athenas ſedem eſſe ſapientium dictas ab antiquis ait?

Laus Athenarum.

Sic & gigantes, &c.] Gigantes terrigenæ dicuntur à Poëtis, id eſt, terræ filij, vt vi nominis intelligitur, *γῆ*, terra, *γίνομαι*, fio, naſcor. vel, *παρὰ τὸ ἐκ γῆς εἶναι*, quaſi *ἐκ γῆς γεγενημένοι*. fuerunt autem ſtaturæ admirabilis, quorum pedes in ſerpentum volumina deſinebant, iique in Deorum perniciem nati putabantur: cum quibus pugnare auſi, fulmine concuſſi ſunt. Pugnã hanc attigit Pindarus in Nemeis. Huius figmenti rationem Mythologi adferunt, eámque traducunt ad homines quoſdam impios, qui Deos negligerent, aut etiam negarent: quorum pedes in draconum volumina deſiiſſe aiunt, quòd nihil ſuperum, nihil rectum cogitarent, totius eorum vitæ greſſu ad inferna mergente. Macrob. Saturnal. I. Quod epimythion hexa-

ſtico complexus eſt Bartholom. Anulus in picta Poëſi: hunc enim ſcriptorem, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil verebor:

Tale gigantæum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, at ſpernat, vel neget eſſe Deum:
Et tantum, quantum ſenſu exteriore mouetur,
Commodat ad præſens ſe, vel ad id quod adeſt.
Hoc genus anguipedum mythici finxere Poetæ,
Quorum affectus humi (ſegnis ad alta) repat.

Si vacat, lege Pierium Valerianum lib. 16. & 25. Hieroglyphic. Miſſos facio, qui multi multa de gigãtibus, quorum alij, fuiſſe negant, quidã contrà & certè plures, non enim vacat ſublegere quæ de gigantibus tradunt Herod. in Clio. Plin. 7. c. 16. Solin. cap. 5. tantùm admonuiſſe ſat eſt. Ego quidem facilè mihi perſuaſerim hoc gigantum nomine intelligi veteribus barbarã & impiam gentem, quæ ſub hominis figura feritatem exerceret, à quibus honeſtarum rerum inducta fuerit ἀταξία, quales deſcribuntur à poëtis Cyclopes, Læſtrigones, aliique qui ferinis moribus vagabantur, inſontes & probos quoſque impunè lædebant, nullam diuini humanique iuris rationem habebant.

Hæc vafrum ſpecies, &c. ἐπιμύθιον, ſeu figmenti ſententia.

Vaſer. *Vafrum.*] Vafrum, callidum, & quaſi valde Afrum. Nonius. Cicero de repub. 3. Non ſunt in diſputando vafri, non veteratores, non malitioſi.

Religio homini propria. *Relligionem carentem.*] In qua tamen ſummum hominis bonũ eſſe liquidò conſtat: cetera enim quæ putãtur eſſe homini propria, in ceteris quoque animalibus deprehenduntur. Religio ſola differẽtes homines à belluis facit: quam qui non admittit, alienus à natura hominis, vitam pecudum ſub humana ſpecie viuit. Lactant. lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 10. & de ira Dei, capit. 7. & 8. Notabo ad extremum humanam ſapientiam (quæ apud Deum ſtultitia dicitur D. Paulo) hìc potiſſimùm reprehendi, quippè quæ religione caruerit. Vult autem Lactantius vnam cum altera, id eſt, religionem cum ſapientia inſeparabili nexu colligari, in quibus hominis officium, & veritatem omnem incluſam eſſe colligat. Religio enim, quæ ſine ſapientia ſit, non religio, ſed ſuperſtitio putanda eſt: ſapientia verò ſine religione, mera eſt ſtultitia, de qua eſt illud Prophetæ: Perdam ſapientiam ſapientum & prudẽtiam prudentum reprobabo, & D. Pauli, 1. Cor. 1. & 3. cap.

Humana ſapientia cur ſtultitia dicatur. *Lib. 3. c. 11.* *Eſa. 29. Abd. 1.*

Ficta

Ficta Religio.

EMBLEMA VI.

REGALI reſidens meretrix pulcherrima ſella,
Purpureo inſignem geſtat honore peplum.
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Si, Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta ſtolidas relligione capit.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipiant, quamq́ue obliquis interpretationibus contorqueant, & ad ſuos affectus accommodẽt, vt potè odio partium laborãtes, certè recenſere pudet. Quanquam enim ſalua fide & pudore, aliorum ſententias in medium afferre poſſem, ne cui tamẽ ſto-

machum

machum moueam, tutius eſſe iudico veterum hominum doctrinam potiùs, quàm nouorum placita conſectari. Id ex D. Ioannis ἀποκαλύψεως 17. ſumptum eſſe clarum eſt: quod quidem de ementita religionis obſeruatione, & veræ pietati oppoſita intelligitur. Ea eſt collectio reproborum, quæ meretrix dicitur, quòd Deo rerum omniũ auctore neglecto, & vero ſpõſo Ieſu ſeruatore, impuro, illicito & nouo quodam cultu, id eſt, fucatę religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur inſidere. Aureum poculum manu tenet, id eſt, hypocriſim perſequitur, qua diſſimulatis vitiis, & ſapientiæ fucatæ auro, pietatis veræ prætextu, quãplurimis imponit, qui ebrietate plus quàm fanatica correpti, miſerè præcipites in ima ruunt. D. Auguſtinus lib. 20. De ciuitatę Dei, idem planè hunc locum interpretatur: Quæ ſit iſta beſtia, inquit, quamuis ſit diligentiùs inquirendum, non tamen abhorret à fide recta, vt ipſa impia ciuitas intelligatur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, ſimulatio eius mihi videtur: in eis videlicet hominibus, qui velut fidem profitentur, & infideliter viuunt. Fingunt enim ſe eſſe quod non ſunt, vocaturque non veraci effigie, ſed fallaci imagine Chriſtiani. Hactenus ille. Calix aureus adagij vice vſurpatur à D. Hieronymo: Multa de perfectione dicuntur, ait, vt qui volumen Philoſophi neſciunt, ſub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis. Origen. de vana & fucata eloquẽtia totum hoc intelligi voluit. Eos enim, qui apud gentiles, inquit, eloquentiæ laude floruerũt, peſſimorum dogmatum ſermones mortiferos, id eſt, venenum in calicẽ aureum infuderunt. Lubens equidem huc referrem, quæ in eã ipſam rem cõmentati ſunt nõnulli ę neotericis viri certè eruditi doctrinæque veteris amantes. Sed ex auctorum recentium fluuiis meos agellos tã ſæpe irrigare iam nõ eſt animus, ne quis philologus mihi pro ſuo iure diem dicat: quòd longè pulcrius ſit (vt Varro dicit apud M. Tullium) adire fontes, quàm riuulos conſectari. At vt ad rem propiùs: Promptum quidem id nobis, verumque eſſe conſtat: decipimur ſpecie recti. Nam vt prudẽtiam malitia, & temperãtiam immanitas in voluptatibus aſpernandis, & magnitudinem animi ſuperbia in animis extollendis, & deſpicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effuſio, & fortitudinem audacia: ſic ſuperſtitionem religio imitatur. Vt enim olim apud Græcos nonnulli Philoſophi pallio barbaque promiſſa raram quandam ſapientiam pollicebantur, ſemperque habebant in ore libertatem & honeſti ſtudium, cùm

Falſa religio quæ.

Aureum poculum.

Virtutem vitia imitãtur.

Pſeudoſophi.

ex'iis longè multi vitiis pluſquam vulgaribus, planeque ſeruilibus laborarent: Vtque apud Iudæos Phariſæi & Eſſæi triſti vultu, latis phylacteriis, & cultu quodam fucato, apud imperitum & rude vulgus venabantur ſanctitatis opinionem: ita etiã, quod dicere nos admodum pudet & tædet, ſed dicẽdum tamẽ, inter Chriſtianos homines fuere iam olim, & adhuc hodie sũt, reuera nimis multi, qui ſuis præſtigiis fictáque doctrina imperitos homines ineſcant, quibus errorum quaſi poculo miſerrimè & fallaciſſimè imponunt: iique tandem facti ebrij erronea perſuaſione tanquam mente capti, puriſſimos veræ & ſimplicis doctrinæ fontes aſpernantur, & ita inſanientes ad belluę nutũ ſeſe totos componunt, vt nunquam poſtea dę commutãdo vitę miſero ſtatu cogitent. *Phariſæi.* *Pſeudochriſtiani.*

Regali reſidens, &c.] Adiuncta ſunt maieſtatis & regiæ cuiuſdam magnificentiæ, turpitudo & impuritas regio in ſolio locũ habet, qui ſoli virtuti debebatur. At nulla vitia præſentiorem inuehunt perniciẽ, quàm quæ ſplendoris & honeſti veſte tegũtur. Sedere enim in Hieroglyph. maieſtatẽ & auguſtum honorem exprimit, vt eſt à Pierio relatum lib. 43. Veſtis purpurea, pudoris & verecundiæ notam, idem lib. 40. Hieroglyphic. *Quæ vitia maxime perniciosa.* *Purpura.*

Peplum.] Sacrum & ſolemnę veſtimentum. Prouerbium hinc fluxit, Peplo dignus, ab Ariſtoph. deductum, de ſtrenuo & inſigni quodam viro. Suidas tamẽ peplum ait eſſe *ἱμάτιον γυναικεῖον καὶ ποικίλον, ὅτι περίαπτος τις ὤν.* *Peplum.*

Latices,] Latex, quòd intra aliquid lateat, dictus humor quiuis. Hîc vinum ſacrum, vt apud Virgil. in 4.

–Latices nigreſcere ſacros.

Illice forma.] Illiciente & ſeducente. Illicere eſt illaqueare. Nonius. vel illice, ab illex, id eſt, ſine lege. Plaut. Lectus illex eſt, eſca meretrix.

Capit.] Decipit & & allicit. Virgil. 1. Georg.

--Neque inſidiis noctis capiere ſerenæ.

Cicero 3. Offic. ex veterum legum formula: Nam quanti verba illa, vti ne propter te fidémue tuam captus, fraudatuſúe ſim. Et in iure ſępe, capere pro decipere: vt, Non capitur qui ius publicum ſequitur. l. 116. de reg. iur. D. Sæpe etiã titulo de Minorib. vt l. 3. 11. & l. 12. hinc captionem accipi pro fraudatione, fallacia, damno non rarò reperimus, l. 1. de in integrum reſtitut. l. 1. in fin. de vacat. mun. l. 3. de coll. bon. D. Et captioſum pro fallaci atque damnoſo, l. 41. de vſucap. vt & aliquot locis aliis.

Non

Non tibi, ſed religioni.

EMBLEMA VII.

ISIDIS effigiem tardus geſtabat aſellus,
Pando verenda dorſo habens myſteria.
Obuius ergo Deam quiſquis reuerenter adorat,
Piaſque genibus concipit flexis preces.
Aſt aſinus tantum præſtari credit honorem
Sibi, & intumeſcit, admodum ſuperbiens:
Donec cum flagris compeſcens. dixit agaſo
Non es Deus tu, aſelle, ſed Deum vehis.

Sacerdotes honore afficiendi.

SAcerdotes, Epiſcopi, & qui rebus ſacris præſunt, in honore ſunt habēdi, ob id maximè, quòd ſacris præſint, quorū ſunt admi

adminiſtri, licet interdũ aut vitiis pluſquàm vulgaribus implicati, aut ignari & ſtupidi habeantur. Hi verò vt ſuum munus & officium curare vel maximè debent, ſic quantã dignitatem ſuſtineant, ipſos ſubinde animo ſecum reputare par eſt. Meminerint tamen ſe homines eſſe, nec ſibi arrogent impenſiùs, quòd tantum miniſterium gerant, & rerum diuinarum curam, quaſi humeris impoſitam habeãt, ne, vt aſinus audiuit, Non es Deus, ſed Deum fers, illi audiant: Non vobis hæc, ſed Deo ſoli omnis *Præfecti ac*
eſt tribuenda gloria. Itidem dici poteſt de præfectis Imperato- *miniſtri*
rum aliorumq; principum cùm popularẽ applauſum excipiunt *Principum.*
audacius quàm par eſt in prouinciis, in quibus vicem regiam obtinent. Sic enim adeò modeſtè, tamq; circumſpectè ſeſe gerere debent, vt priuati honoris nomine nihil, ipſius Principis laudi vel minimum detrahant, & ſe interea norint quales ſunt. Eſt enim operæpretium τοὺς ἐν ἀξιώμασι τιμωμένους γινώσκειν, ὅτι ἄνθρωποι εἰσίν. Succurrit mihi exemplum nobile Cornelij Galli Ægypti prouinciæ præfecti: is quia ſeſe geſſiſſet inſolentiùs, multáque flagitioſè feciſſet, ſtatuas etiam ſibi locari paſſus & Pyramides in altum tolli, quibus à ſe geſta continerentur; accuſatus eſt à Valerio Largo: cognitioni pręfuit Auguſtus: ignominia notatus eſt Gallus: vetuitque Cæſar, ne reus prouinciam poſtea obtineret. Retulit Dion. lib. 53. Huic penè ſimile quod narrat Corn. Tacitus lib. 4. de Lucilio Capitone; qui procurator Aſiæ ſub Tiberio accuſatus eſt in ſenatu à prouincialibus, quòd vim prætoris vſurpaſſet, militúmque manu ad comitatum vſus eſſet: itaque conuictus, in exilium pulſus eſt. Laudatur à Plutarcho Vticẽſis Cato, quòd quæſtor factus ſcribarum, officiorum, aliorúmque generis eiuſdem minuerit eam prærogatiuam, quã longo tempore vſurpauerant: iuſſit enim, miniſtros non magiſtros ſe eſſe meminiſſent. Sumptum eſt Emblema ex Gabriæ *Fons Em-*
apologis. Sic enim ille: *blematis.*

Ὤμοις ὄνος παρῆγεν ἀργυροῦν βρέτας,
Ὅπερ συναντῶν πᾶς τις αὖ ἐπροσκύνει,
Τύφῳ δ' ἐπαρθεὶς, μὴ θέλων ἔμενεν ὄνος,
Ἤκουσεν, οὐ θεὸς σὺ, τὸν θεὸν δ' ἄγεις.

Qui verſiculi quoniam cõmodè (ſed περιφραστικῶς) redditi ſunt à Gabriele Faerno Cremonenſi, conferam huc perlibenter:

Simulachrum aſellus baiulans argenteum,
Cùm id tranſeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratia eſt fieri ratus:
Iámque inſolenti elatus arrogantia
Nolebat ambulare, donec aſpero

Probè dolatus fuſte clunes, audijt:
O ſtultè, non es tu Deus, ſed fers Deum.

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Fabulæ huius rationem vno diſticho complexus eſt Ioan. Mercerus, Hebręæ linguæ Doctor regius: quod memini ab eodem non ſemel in ſuggeſtu obiter dictum:

Quid ſibi vult aſinus tergo myſteria portans?
Indoctos videas ſæpè præeſſe ſacris.

Quid per aſini ſymbolum veteres intellexerunt. Non erit à re alienum, ſi adiecero, aſinum à veteribus Ægyptiis ſapientiæ, fortitudinis, laboris indefeſſi, & frugalitatis eſſe ſymbolum. Qui enim ſapientiæ ſit operam daturus, eũ oportet victu eſſe tenui, omnia quę in vitam humanam cadere poſſunt, æquo ferre animo, neque ad vllam excandeſcentiam aut contumeliam ſeſe conuertere: animo eſſe paruum, ſimplicẽ & inopem, vt aſinus eſt, qui nullum inter carduos & lactucam diſcrimẽ faciat: nullum denique ſit onus quod detrectet: & vbi opus fuerit, pro boue terram proſcindat, ſitq́; totius humanæ cõmoditatis aſſiduus miniſter, vt etiam, quod adagio dicitur, portare myſteria compellatur. Lege Pierium Hieroglyph. lib. 12. Et hęc quidem mihi meditanti, ſuccurrit illa mordax & acuta Cornelij Agrippæ declamatio, quã de ſcientiarũ vanitate inſcripſit, *Aſini encomium per Cornelium Agrippam.* ad cuius finem adiunxit Aſini encomium, de quo homine quid omninò ſentiam, nihil habeo neceſſe dicere: niſi quòd cum in literas declamitauit, videri voluit egregiè literatus: quanquam tamen non minùs apud ſanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quàm otioſè ſolers in vanitate artium inſectanda.

Iſis. *Iſidis effigiem, &c.*] Iſis, vxor Oſiridis, Ægyptia dea, inuenit hordei ſegetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autẽ quæ Io. de qua Ouid. 1. Metamorph. Diodor. lib. 1. c. 2. Cuius & meminit D. Aug. lib. 8. cap. vlt. aliiſque locis. Lactant. 1. cap. 11. & 15. quídque ea ſignificetur, enarrat Macrob. cap. 20. primi Satur. & poſtremò Lilius Gyrald. Syntagmate 12.

Pando dorſo.] Reflexo, curuo propter impoſitum onus. Ouid. 4. Metamor. *Suſtinet, & pando non fortiter hæret aſello.* Idẽ 1. Faſtor.

Venerat & ſenior pando Silenus aſello. & 3.
Vtq́; piger pandi tergo reſidebat aſelli.

Item 2. Amor. *Currit in immenſum panda carina ſolum.*

Myſteria. *Habens myſteria.*] Alludit ad parœmiã, ὄνος ἄγων μυστήρια. Sũt autẽ myſteria, arcana quædã vulgo minimè cõmittenda, & iis tantùm cognita, qui iiſdẽ ſacris initiantur; ἀπὸ τοῦ μύειν τὸ στόμα, ab ore obſignãdo, omnib⁹ enim myſteriis ſilẽtij fides debetur.

Quà

Quà Dij vocant, eundum.

EMBLEMA VIII.

In triuio mons eſt lapidum: ſupereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij eſt igitur tumulus. ſuſpende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monſtret iter:
Omnes in triuio ſumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, oſtendat ni Deus ipſe viam.

DIdicimus ex Stephano & Heſych. Græcis auctoribus, Mercurium Hodium & Hegemoniũ fuiſſe priſcis appellatum (ὅδιος καὶ ἡγεμόνιος ἑρμῆς) tum à viis & ſemitis, in quibus ſtatuebatur ad viam monſtrandam peregrè proficiſcentibus. Proinde Hermæ, id eſt, ſtatuæ Mercurij, & lapidei ligneíve

Mercurius cur Hodius & Hegemonius dictus.

Mercurij officia.

cippi ſolebant in triuiis erigi ad indicanda viarum diſcrimina, quia αυτῷ δέον εἰς πᾶσαν πρᾶξιν ἡγεμόνι χρῆσθαι, ait Phurnutus. Viatores itaque ſtatuis ſolebant lapidum aceruos cumulare: ſic enim Deum putabant honorari, ea. ſ. re quæ in promptu eſſet & obuia: vel quòd ita viam repurgare viderentur, vel quòd eo lapidum cumulo Dei effigies prætereuntibus eſſet notior. Vlpianus, auctor Græcus, annotat ad oration. Demoſt. aduerſus Leptinem, Hermas. i. Mercurios eiuſmodi fuiſſe quadrangulos, ſuperiore parte Mercurij figuram referentes, inferiùs inſcriptiones viarum oſtendentes. Qua de re Gyraldus Syntagmate 9. Iuuenalis huc reſpexit, cùm ait, *truncoq; ſimillimus Hermæ*: & Prouerb. Mercurio dextro, & Mercutiale, & Bifrōs Mercurius. Hoc autem quaſi ænigmatico monemur, ea tantùm ſequenda eſſe, ad quæ Deus & natura nos idoneos eſſe voluit, cùm ſummæ fatuitatis & dementiæ ſit, aliquid inuita, quod aiunt, Minerua ſuſcipere & perſequi. Rectè dicebat Cato apud Ciceronem, naturam optimam ducem ſequendam, nihilq; aliud fuiſſe olim gigantum more bellare cum Diis, niſi naturæ repugnare. Sed & D. Paulus adhortatur, eam vt ſortem vitæque rationem teneamus, cui nos Deus addixit. Sed quoniam menti humanæ ea eſt innata cæcitas & ignoratio, vt qua via ſit eundum planè ignoret, omni piæ vitæ cultu, & ſummiſſa mente ad eum perfugiendum eſt qui ſe viam, qui veritatem, qui vitam eſſe faſſus eſt; quem qui ſequitur, in tenebris non ambulat: continuóque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendum, γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι: Oſtende mihi, Domine, viam in qua ambulem. Certè & Socrates apud Platonem in Critone, pergendum ea ſolùm eſſe via, qua Deus nos ducit, aſſeuerat. Quò pertinet illud Perſij è 3. Satyra:

Herma. *Sequenda natura.* *1 Cor. 7.* *Epheſ. 4.* *Pſal. 143*

— diſce quem te Deus eſſe
Iuſsit, & humana qua parte locatus es in re.

Ceterùm ne tranſiliam quod ad rem pertinere videatur, hîc Mercurij nomine olim Deorum nuncij, vel ſacras literas (quæ nobis diuinam voluntatem aperiunt) intelligimus: vel Prophetas & Doctores, ſacri & cæleſtis oraculi nuncios, ex quibus orthodoxam ſalutis æternę viam & rationē excipere eſt neceſſe. Serta autem ſuſpenſa, honorē cultumque aliquem obſeruantiæ exhibendum eſſe ſignificant. Hoc addam poſtremò, videri hoc Emblema non malè referri poſſe ad cuiuſque vitæ genus & inſtitutum, ad quod ingrediundum cùm difficilè ſit, opus eſt aliquo Mercurio, id eſt, pręceptore ſeu doctore, qui viam doceat.

Quid nomine Mercurij. *Serta.*

Mercurij

Mercurij eſt igitur tumulus.] In aliis quibuſdam exemplaribus legitur Cumulus:ſed vtraque lectio tolerabilis. Tumulus, quaſi tumens tellus,pro ſepulcro frequentiùs vſurpari ſolet. Qui verò loco vocabuli tumulus,aut cumulus,legi malunt, facies,non mihi probantur: quia vocabulum, facies,pro effigie aut ſtatua hîc veram Latinitatem non ſapit. Non deſinam priùs, quàm quod improba lectione obſeruaui,ſtudioſis rerum antiquarum communicem. Olim conſuetudine receptũ fuit,vt ſuperſtitioſi temerè oblatos in via lapides ſtipitéſque,tanquam numina colerent. Apuleius de aſino: Neque iuſtus religioſam moram viatori obiecerit,aut ara floribus redimita,aut ſpelunca frondibus inũbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata: vel enim colliculus ſepimine conſecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel ceſpes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus. Propertius

Tumulus.

Et quicunque ſacer,qualis vbique lapis,

Xenophon: Καὶ τοὺς μὲν οὔθ' ἱερῶν, οὔτε βωμῶν, οὔτ' ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβεσθαι.

Suſpende viator Serta Deo.] Plinius hiſtoriæ mundi 21.c.2. Inter ſacra tantùm & bellicos honores, coronis nomen ſuum vindicantibus. Idem 3.c. Et iam tunc coronæ Deorum honos erat. Quibus ex locis intelligimus, coronas ſtatuis rebúſque ſacris olim ſolitas appendi. Quòd ſi quis auctoritatem etiam aliorum ſibi dari poſtulet,adferre poſſum Apuleium, qui ſic 3. De aſino aureo. In ipſo verè meditullio, inquit, Hipponæ Deæ ſimulacrum reſidens ędiculę,quod accuratè corollis roſeis,& quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4.lib. Iamque per plateas commeantem, populi frequenter floribus, ſertis, & ſolutis adprecantur. Idémque libro vndecimo,ſimulacrum Lunæ deſcribẽs: Corona, ait, multiformis variis floribus ſublimem diſtinxerat verticem. Et paulò poſt. Dextra proferens ſiniſtram Deæ coronam, mihi etiam Hercules coronam conſequenter. Itémque: Nam ſibi viſus eſt quiete proxima, dum magno Deo coronas exaptat. Ad hunc veterum ritum reſpexit Ouid. Faſtorum 2. de Arione loquens, qui citharœdus à piratis captus, iamque de vita deſperans,

De coronis quæ ſtatuis Deorum appendebãtur.

—— capit ille coronam
Quæ poſſet crines, Phœbe, decere tuos.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis, vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam, honoris cauſa ſcilicet, cùm à Diis omnibus numeraretur.

Viatores homines. *Viator.*] Quicunque ſis hac in vita hoſpes, vt omnes reuera ſunt. Plato vitam noſtram modò viæ, modò peregrinationi ſimilem facit, παρεπιδημία γὰρ ὁ βίος.

Omnes in triuio ſumus, &c.] Iuxta Ouidianum illud, Faſtor. 5.

Vt ſtat, & incertus, quà ſit ſibi neſcit eundum,
Cùm videt ex omni parte viator iter.

Theognis: ἐν τριόδῳ ἕστηκα: In triuio conſiſto. vt enim viã ſæpe pro conſilij ratione poni ſolenne eſt Græcis: ſic τριοδὸν pro incertitudine conſilij. Itaque Plato 7. Legum, καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος, &c. monet ne ad rem nouam & inuſitatam amplectendam accurramus, ſed conſiſtamus, quaſi ad triuium aliquod venerimus. & Minutius Felix in Octa. vt qui rectam viam neſcit, vbi, vt fit, in plures vna diffinditur, hæret anxius, nec ſingulas audet eligere, nec vniuerſas probare: Sic cui non eſt veri ſtabile iudicium, &c. Sic hac in vita tot tantæq; ſeſe offerunt difficultates & ſalebræ. Adde quòd tam craſſa, tamque ſupina hominum mentibus inſita ſit ignoratio, vt quid potiſſimùm ſequi debeat, quiuis ignoret, & niſi adiutus ope cæleſti, in certam aliquam viam ſe recipere non poteſt. Dicebat enim ipſe ſalutis inſtaurator: Sine me nihil quicquam efficere poteſtis. Nec verò ſumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis; ſed ſi ad aliquid idonei videamur, id certè ex Deo eſt, ait D. Paulus, 2. Cor. 3.

Trames. *Tramite vitæ.*] Curriculo vitæ & decurſu. Toto diſticho eandem continuat ἀλληγορίαν à viatoribus. Trames, tranſuerſa & obliqua ſemita.

Oſtendat ni Deus ipſe viam.] Alluſio ad illud Pindari: Διὸς ἐκ προοιμίου, ab Iouis procemiò, quo ſignificatur conatus omnis noſtri principium à Deo ſumendum eſſe. Ariſtides oratione panegyrica: ἀλλ' ὥσπερ ἔφη Πίνδαρος, θεοῦ δείξαντος ἀρχὰν, οὐδὲν δὴ τὸ κωλῦον. Sed, vt ait Pindarus, Deo initium oſtendente, nihil erit impedimenti. Idem auctor alio loco eandem ſententiam vſurpauit: θεοῦ δὲ, φησὶ Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχὴν, εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον: Deo initium monſtrante, ait Pindarus, facilis eſt ſemita ad inueniendum quod propoſitum eſt.

Fidei

Fidei Symbolum

EMBLEMA IX.

STET depictus HONOS tyrio velatus amictu,
Eiusq; iungat nuda dextram Veritas.
Sitq; AMOR in medio caſtus, cui tempora circum
Roſa it, Diones pulchrior Cupidine.
Conſtituunt hæc ſigna Fidem, Reuerentia Honoris
Quam fouet, alit Amor, parturitque Veritas.

EX antiquiſſimo marmore, quod etiã viſitur hodie Romæ, ſumptum Emblema. Eſt autem Fidij ſimulacrum, quod imagine imberbi, ſed ætate matura, cui adiectum nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virginea eſt facie, manum por- *Vnde tractum Emblema.*

Fides adiunctis cauſis deſcripta. rigit: in medio AMOR puer. His tribus ſimulacris FIDES deſcribitur: quippè quæ veritate, fide & amore nitatur. Veritatem matrem habet, illam quidem nudam & ſimplicem non comptam fuco aliquo, non velo tectam. Et quidem fides definitur, dictorum conuentorúmque conſtantia & veritas, quæ *Fides quid.* ideo parentem habere Veritatem dicitur, & eam nudam, quod in pactis, cõuentionibúſque nihil fucatum eſſe, aut à verò alie- *Veritas nuda.* num debeat: cui adhęret Honos porrecta dextra, tanquam *Honos.* ſtabilis cuiuſdam, firmique pacti pignus. Is Honos purpurea indutus veſte, quòd veritas faciliimè poſſit imminui & labefactari, niſi adſit honoris & reuerentię quædam ratio, qua eadem fulciri opportunè & cum dignitate poſſit. Hoc etiam virtutis *Pudicus amor.* præmium, & honeſtatis omnis tanquam patrem nutricium, pictores & plaſtæ nobis adumbrarunt. At locum medium occupat honeſtus Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit. Niſi enim tanquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuę conſocientur hæc inter ſe alioqui diuerſa, vinculum nullo penè negotio diſſolui poterit. Id etiam *Sancta τριὰς Sabinis præfigurata.* totum referre par eſt ad antiquam illam veterum Sabinorum præfigurationem ſacroſanctæ τριάδος, apud quos, diu ante CHRISTI ſeruatoris aduentum, erat ſimulacrum quoddã triplici facie, cuius etiam nomen triplex, nempè Sanctus, Fidius, & Semipater, haud dubiè pręcipuum religionis Chriſtianę myſterium repræſentans. Quod ab Ouidio deſcribitur 6. Faſtor. *Iupiter, Piſtius, Sanctus, Sagus.* Sanè Diony. Halicarn. lib. 4. ait Iouem, Piſtium eſſe dictum, quem Romani Sanctum appellabãt, qui & ſagus, Piſtius, Sanctus, & fidei ſponſor aliis nominibus efferebatur. Coniicere eſt Piſtium eundem fuiſſe cum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος καὶ πίστος, Fidius nominari commodè poteſt. Sed & *Fidij ſimulacrum.* hodie in Romanis antiquitatibus Fidij ſimulacrum ita effictũ conſpicitur. Marmor eſt in feneſtræ modum formatum, in quo tres imagines effictæ ſtatuuntur. Dextra quidem virilis habitu pacifico, ſiniſtra verò vt muliebris, eodem habitu, coronam in capite lauream geſtans, quæ dextram dextrę iungat cum priore imagine. In harum duarum mediò ingenui puerili effigies cernitur, cuius ſupra caput hoc legitur, FIDII SIMVLACRVM: apud imaginem dextram virilem HONOR: in ſiniſtra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyrald. Syntag. 1. 2. & 10. Hiſtoriæ Deorum.

Honor Deus. *Stat depictus Honos, &c.*] Honorem pro deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutem. & Ouid. Faſt. 5. ex Honoris, &

Reue

Reuerentiæ coniugio ortam eſſe Maieſtatem voluit. Plin. 35. cap.10. Auguſt. De ciuit.4.cap.21.& 24. Adiiciam obiter: Amor honori adiunctus verecundiam creat, imò verò ipſamet verecundia dici non ineptè poteſt, quò ſpectat illud M. Ciceronis ex Lælio: Maximum ornamentum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiam. itaque in iis perniciosſus eſt error qui exiſtimant libidinum, peccatorúmque omnium patere in amicitia licentiam.

Tyrio amictu.] Purpurea veſte. Ex Tyro vrbe Phœniciæ conchylia, & murices aduehuntur, quorum ſanguine fit purpura. Plinius lib.5.cap.19. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura conſtat. Et lib.35.c. 6. Quare Puteolanum potiùs laudatur, quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vnde pretioſiſſimæ purpuræ. De purpuræ autem inuentione, ſi vacat, lege Caſſiodorum initio lib.1. Variarum formularum.

Iungat nuda dextram VERITAS.] Fingebatur ἀλήθεια, vt ſcribit in Amphiarao Philoſtratus, virgo niueis induta veſtibus. Hippocrates in quadam ad Philopomenem Epiſtola, eam depingit mulierem pulchram, magnam, ſimpliciter ornatam, illuſtrem ac ſplendidam, cuius oculorum orbes pro lumine nitebant, vt aſtrorum & ſtellarum fulgorem viderentur imitari. Nuda hîc dicitur, quòd qui eam colunt, aperti ſunt ac ſimplices, nullo modo fraudulenti, aut inſidioſi, aut quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debeat, aut quòd in luce & oculis omnium agnoſci velit. Hinc Horat.1. Carm.

Veritas Dea quomodo picta.

Nuda Veritas cur.

— & Iuſtitiæ ſoror
Incorrupta Fides, nudáque Veritas.

Ceterùm Fidei ſymbolum in dextris iunctis conſpiciebatur, idque Numæ Pompilij inſtituto. Moris etiam fuit, vt fidei faciendæ & comparandæ gratia dextras coniungerent. Quod multis auctorum meliorum locis facile eſt obſeruare. Veritatis nudæ rationem docuit libro 44. Hieroglyphicôn Pierius: ſymbolum verò dextrarum coniunctionis Gyrald. 1. Syntagmate Hiſtoriæ deorum: poſt ceteros omnes vir eruditus Cœlius Curio appendice Hieroglyp. Pierij quædam non pœnitenda retulit.

Dextra ſymbolum Fidei.

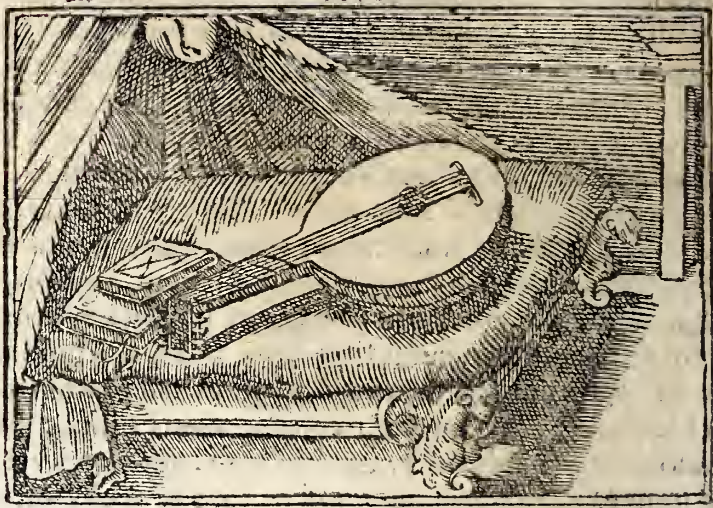
Diones pulchrior Cupidine.] De duplici Cupidine, & Venere duplici, maturiùs poſtea. Dione Veneris mater ex Ioue, vnde Venus Dionæa. Virgil.3. Æneid.

Sacra Dionææ matri, diuiſque ferebam.

Fœdera.

Ad Maximilian. Mediolanen. Ducem.

EMBLEMA X.

HANC *citharam, à lembi quæ forma halieutica fertur,*
Vendicat & propriam Muſa Latina ſibi,
Accipe Dux: placeat noſtrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum ſociis fœdera inire paras.
Difficile eſt, niſi docto homini, tot tendere chordas:
Vnáque ſi fuerit non bene tenta fides,
Ruptáve (quod facile eſt) perit omnis gratia conchæ,
Illeque præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coeunt proceres in fœdera: concors
Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.
At ſi aliquis deſciſcat (vti plerumque videmus)
In nihilum illa omnis ſoluitur harmonia.

PRincipi ſuo indicat, quanta vis concordiæ ſit, ſumpta comparatione à lyræ temperato, aut confuſo concentu: ea enim conſtans ex ſummis, mediis, & infimis chordis concinnam reddit harmoniam, ſi tamen eam vir artis peritus aptauerit. Eodem quoque pacto Reſpublica omnis variæ ac diuerſæ conditionis hominibus compoſita, firma & concordi pace ligatur, ſi modò Principem habuerit idoneum, qui & conſilio & vſu rerũ valeat, quique beneuolentiam, aſſenſum, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione præ aliis quotquot vſquam fuere ab omni ſeculorum memoria terrarum Dea gentiumque Roma perſtitit, quãdiu Principes habuit pacis & trãquillitatis ſtudioſos, iidéque auctoritare dignitateq; cõmendabiles. Cicero de Republica diſputans, inducit Scipionem eum, qui Carthaginem deleuit, de Republ. verba facientem, quando iã iamque peritura præſentiebatur. Cùm enim Scipio in 2. lib. fine dixiſſet, vt in fidibus ac tibiis, atque cantu ipſo ac vocibus, concẽtum eſſe quendam tenendum ex diſtinctis ſonis, quem immutatum ac diſcrepantem aures eruditæ ferre nõ poſſunt, eúmque concẽtum ex diſſimillimarum vocum moderatione concordẽ tamen effici & congruentem: ſic ex ſummis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt ſonis, moderata ratione ciuitatem conſenſu diſſimillimorum concinere: & quæ harmonia à muſicis dicitur in cantu, eam eſſe in ciuitate concordiam, arctiſſimum atque optimum omni in Repub. vinculum incolumitatis, quæ ſine iuſtitia eſſe non poteſt: quod à Cicerone petitum conſtat è 4. De republ. Platonis, cuius hæc verba: ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὡμοίωται; τί δή; ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφήν, ἡ δ' ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύει. εἰ δὲ πλήθει ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων. ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Hæc ex Ciceronis libris de Republica retulit diuus Auguſtinus libro 2. capite 21. De ciuitat. Dei. Sed hoc loco non erit alienum, ſi admoneam Romanos veteres per Lyræ Hieroglyphicum concordiam deſignaſſe, vt & veteres alij iudicium compoſitum, concordiam inæqualium, rectam

Reipubl. cum Lyra comparatio.

Locus inſignis è 2. de Repub. Ciceronis.

Quid per lyram veteres intellexerint.

bonámque inſtitutionem, rationem, amorem, ſedatum animum, & alia plura; vt commodius ad concordiam ſuadendam ſymbolum ab Alciato minimè videatur excogitari potuiſſe. In lyra enim diuerſæ chordæ ſimul componuntur; & ad eundem tonum temperantur: quod prudens & ſedatus homo præſtat vel in ſuis affectibus rationi ſubiiciendis, vel in œconomia moderanda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varij ac diuerſi, cùm ſinguli ſint, non poſſunt non habere ſingulas de rebus opiniones: ſed ſapientis tamen Principis moderatione in vnum quaſi harmoniæ concentum conueniunt. Iſidorus quidem Cynicus meritò Neronem increpabat; quòd cùm Muſicæ arti operam daret, Nauplij mala bene caneret, ſua verò bona malè diſponeret; neque ſibi vllum in vita concentum proponeret. Et Diogenes Muſicos ſtultitiæ arguebat, qui lyræ chordas optimè iuxta ſuæ artis leges compararent, animum verò minimè componerent. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animum harmoniæ & concentus nomine appellarit: & Ariſtophanes ſapientem hominem & Gratiis ornatum, optimum Muſicum & citharœdum eſſe. Nam idem Plato putauit Muſarum nomen à μύειν, quod ſonat idem ac honeſte inſtituere. Sed inter ceteras ſymboli huius ſignificationes, mihi placet admodum ea, qua ratio, qua mens, qua iudicium, & recti perſpicientia intelligitur. Sic enim plerique optimi ſcriptores (inter quos principatum quendam ſibi ſuo iure Cicero vendicat) cōcordiā à corde deflectunt: cor enim animus videtur, eò quòd in corde ſit animi principatus: vnde cōcordes, vecordes, & excordes denominantur. Alij concordiam à chorda deriuari malunt, quòd variæ chordæ cantum vnum faciant. Iam verò quia ſtudiorum conſenſus atque ſimilitudo amorem pariat, Platoni lyra conſecratur, & annumeratur inter ea quę ſunt amoris monimenta. Cùm enim in ſe lyra ſuauitatem Muſicam contineat, non malè videtur habere quandam cum Venere, Amore, Gratiis ſimilitudinem: quippè quæ blando ad ſe homines illicio pertrahat. Ceterùm ea ſedati animi iucunda gratàque imago, imò verò laborum, ſtudiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit inſtitutis Lacedæmoniorum expreſſa, apud quos erat ſolenne, vt ad lyræ aut tibiæ, vt alij volunt, ſonum aciem inſtruerent: & Achilles non alia ratione furibundum animum ſedabat, quàm lyræ modulis: vt planè mihi Hieroglyphicum iſtuc mirabile eſſe videatur. Sed de lyra plus ſatis, & fortaſſe πάρεργα: niſi quòd huc referrem lubens,

Concordia vnde dicta.

quæ

quæ de lyra retulit Stobæus ex Euryphamo Pythagoreo, cap. περὶ εὐδαιμονίας, quo loco humanā vitam cum lyra nō inconcinnè confert. Non poſſum etiam, quin hoc loco memorem, quæ Diogenes Pythagoreus diſputat apud eūdem Stobæum, c. περὶ βασιλείας, Regis eſſe munus vt Rempubl. lyræ inſtar moderetur; nempe, vbi priùs ſibi ipſi imperarit ex præſcripto legis: quippè qui noſſe debeat populi, quem ſibi commiſſum habeat, harmoniam & concentum ad eam legem ſibi accommodandam eſſe.

Hanc citharam, &c.] Hîc lyram pro teſtudine, quæ vulgò eſt Lutina, accipit, cuius inuentionem Mercurio referunt. Polydor. lib. 1. cap. 15. *Lyra ſeu teſtudo.*

Alembi quæ forma halieutica.] Quæ formam habet lembi, nauiculæ breuis & celerrimæ. Lazar. Baifius lib. De re nauali. Halieutica autem per ſimilitudinem ſcaphæ piſcatoriæ. Hinc Halieuticum opus, in quo de piſcibus tractatur. ἁλιεὺς enim piſcator. vt Ouidius Halieuticon opuſculum ſcripſit: quod tamen plerique viri docti Lucano tribuunt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32. cap. 2. *Lembus.* *Halieutica.*

Vendicat & propriam, &c.] Vendicet ſibi propriam quantumuis, inuentionem tamen Græcis debet. Sed tamen Italos id ſibi vendicare ſuſpicor, quòd apud eos lyrę vſus ſit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Muſicæ prima inuentione collegit Polydorus Virgil. lib. 1. cap. 15. *Lyræ inuentio.*

Quo noua cum ſocijs, &c.] Hiſtorias Italicorum bellorum tibi compares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, ſi vacat:

Gratia.] Concentus, decorum, ſuauitas.

Conchæ. Lyræ, teſtudinis.

Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.] θέσις admodum efficax, planéque iis neceſſaria, qui ſuum imperium volunt eſſe ſtabile & permanens. Sic Iſocr. ad Nicoclem: φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν τις δύναιτο. Et Claudian. *Optimæ principis cuſtodia quæ.*

Non ſic excubiæ, non circum ſtantia pila;
Vt tutatur amor.

Præclarè Ageſilaus, cū rogaretur cur Sparta nō cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter ſe cōſentientes, ſatis eſſe ad vrbis præſidium reſpondit. Dicebat etiam ciuitatē non ſaxis, aut vallis, ſed incolarum virtute muniri, quos nimirum ſi iungat concordia, nullus poteſt firmior eſſe mur⁹. Ad id reſpexit Cicero 2.

Phi

Philip. Nónne igitur millies perire eſt melius, quàm in ſua ciuitate ſine armorum præſidio non poſſe viuere? Sed nullum eſt iſtúc, mihi crede, præſidium: charitate & beneuolentia ſeptum oportet eſſe, non armis. Plutarch. ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι, nihil cõmendatius eſſe viro ciuili ait, quàm vt ſuos ciues amicitia mutua, concordiaque deuinciat, litium & diſcordiarũ occaſionem omnem tollat. λείπεται δὴ τῷ πολιτικῷ μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενὸς ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, τὸ ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν, ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, &c. Nec verò aſpernanda vox eſt Agaſiclis, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi abſque ſtipatoribus & ſatellitio poſſet: Si ſubditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Periandri vel Antigoni pręclara huc reſponſa conferam? Horum enim alter dictitabat, ſumma ope nitendum eſſe iis, qui tutò regnare vellent, vt beneuolentia potiùs quàm armis ſtiparentur: alter, amicis ſuadentibus, vt ſi Athenas caperet, firmis & validis eam præſidiis muniret, rectiſſimè dixit, nullum imperij firmius & ſtabilius eſſe præſidium, quàm ciuium beneuolentiam. Idémque penè Syneſius: εὔνοια μόνη καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare poſſum, quin adiiciã iſtuc ex Arato Plutarch. Veram ac ſtabilem ciuium beneuolentiã, optimam eſſe principis cuſtodiam: οὐδὲν, οἷον ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Graſſatores enim & latrones ſeſe tutantur præcipitiis & rupibus, quantum poſſunt: Regi autem nihil fide & beneuolentia ſuorum firmius aut munitius eſſe vnquam poteſt.

Deſciſcat.] Diſcordet, aut factiones concitet,

Soluitur.] Diſſoluitur.

Harmonia vnde dicta.

Harmonia.] Fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare. Fab. c. 10. lib. 1. Inſtit. Orator. & Macrob. 1. Saturn. c. 6. Laudatur Iuſtiniano, Nouella conſtitutione 8. καλή τε καὶ σύμφωνος τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία: qua ſoluta ſequitur ἀταξία & perturbatio omnium Reipubl. ordinum.

Silen

Silentium.

Emblema XI.

Cvm tacet, haud quicquam differt ſapientibus amens:
Stultitiæ eſt index linguaque voxque ſuæ.
Ergo premat labia, digitoque ſilentia ſignet,
Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.

ID expreſſum eſt ἐκ τοῦ Παλλαδᾶ, 1. Anthologiæ Græcorum epigrammatum:

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατός ἐστι σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἴσχρότατον.

Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namque tacendo tegit.

Sic

Prudentes pauciloqui. Sic enim ferè non diſtinguitur imperitus à docto, à circumſpecto prudentique homine imprudẽs, ſi linguam cohibuerit. Eam ob rem facile eſt coniicere, cur quos Homerus, ingeniorũ vertex, ſapientiſſimos effinxerit, eoſdẽ & ſilẽtes ferè, aut certè pauciloquos eſſe voluerit. Nouerat enim ſilentium, & parcum ſobriumque orationis vſum, ſpecimen habere grauitatis: cõtráq; apud ſapientes maximè, loquacitatẽ indicem eſſe ſtultitiæ. Ne-*Therſites Homericus.* que enim alio nomine Therſitem morionem vituperatione dignũ arguit, quàm quòd loquax eſſet, quàm quòd obſtreperus, importunè garrulus & ſeditioſus. Is enim nõ propriè loquitur, non verba facit, vt alij, ſed tumultuatur: θερσίτης μοῦνος ἀμε-*Neſtor eloquens.* τροεπὴς ἐκολῴα. Neſtori conſultiſſimo ſeni tribuit orationẽ melle dulcius ab ore fluentem: τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων *Menelai oratio cordata.* ῥέεν αὐδή. Menelao argutã illam quidem, & nunquã à re diſcedentem breuiloquentiam: παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος. Vlyſſi grandem & vehementem, ſed diu tamẽ co-*Vlyſſis oratio vehemẽs.* gitabundum facit, antequàm loqui incipiat. Rectiſſimè dictum eſt à quodam ex veteribus, loquendi magiſtros nos habere homines, tacẽdi verò Deos. Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pytha-*Pythagoreorum ſilentium.* gorica & Spartanus ille Licurgus, qui ſuos à pueris ſilẽtio initiari voluit. Notum eſt adagium Græcorum, Tutum ſilẽtij præmium: & illud Simonidis, Locutum fuiſſe pœnituit, tacuiſſe verò nunquam. Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principem Megabizum ſermo. Is enim Princeps cùm, animi cauſa, in pictoris officinam deſcẽdiſſet, & vnà cum ſuis de arte pingendi diſputare *Megabizus reprehenſus à Zeuxide.* ad oſtentationem auderet: Cùm primùm huc veniſti (inquit Zeuxis) & linguam cõtinuiſti, pueri mei neſcio quid de te magni ſibi pollicebantur, quippè qui tuum cultum tuamque purpuram obſeruarent: ſed vbi de arte, quam non tenes, loqui cœpiſti, te continuò vt ridiculum hominem eſſe putarunt. Quidã captiuus cùm duceretur ad Antiochum regem, qui hominem comitabantur, iubebant eſſe præſenti animo, experturum for-*Iocus intempeſtiuus,* taſſe regis clemẽtiam, vbi ad eius oculos perueniſſet: Nulla ergo mihi ſpes, inquit: alludens ad luſcum regem. qui iocus intẽpeſtiuè iactus homini fuit exitioſus. Meritò apud Pindarũ celebratur Thebanus Epaminondas, qui quanquam multa ſciret, *Laus Epaminondæ.* pauca tamen loquebatur. Et certè frequenter vſuuenit, vt qui plus habeant pectoris, vt ita dicam, id eſt, in quibus & eruditio & prudentia maior, ij minus habeant linguæ. Demaratus cùm *Demaratus.* in cõſeſſu quodam ſileret, rogatus an id faceret ſtultitia, an ſermonis inopia? Atqui, inquit, ſtultus nũquam tacere poteſt. Non

poſſum

poſſum tranſilire abſque piaculo auream Zenonis vocem, qui Athenis exceptus à quodam Principe vnà cũ regiis oratoribus (quòd ille ſciret eos eruditis ſermonibus oblectari, curauit & quoſdam Philoſophos arceſſere) ſolus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiunt illi) quidnam ſumus noſtro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis eſſe ſenem, qui tacere ſciat inter pocula. Quod non ſimpliciter dignum laude habitum eſt, magnum enim eſt ſemen taciturnum eſſe, cùm ea ætas ſit admodum garrula: fortaſſe maius, quòd inter pocula, vbi non vno nomine ad loquẽdum homines prouocantur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquaciſſima. Itaque olim dictum eſt in neſcio quem, qui quamdiu ſiluit, tamdiu magnus & grauis habitus eſt: Philoſophus hic videri poterat, ſi tacuiſſet. Pindarus Iſthmiorum 1. Herodoti Thebani encomio, Sæpenumerò tacuiſſe, gloriam maiorem afferre dicit: ἢ πὰν πολλάκι καὶ τὸ σεσωπαμένον, εὐθυμίαν μείζω φέρει. Ad eundem omninò ſenſum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur vel in primis Ino Euripidea, nimirum ſe ſcire σιγᾶν τε ὅπου δεῖ, καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές. Non deſinam priùs, quàm huc retulero pulchrum certè Pythagoræ Samij elogium quod ſcriptum reliquit Apuleius 2. Floridorum; quandoquidem de ſilentij laude mihi verba facienti occurrat, quod aliquis ex veteribus longè antè dixerat, nullos certè fore ſapientiæ fructus, niſi qui à radicibus ſilentij proficiſcantur. Sic igitur hic noſter Apul. Tot ille doctoribus eruditus (Pythagoram intellige ab Ægyptiis, Chaldæis, Pherecide Syro, Anaximandro Mileſio, Epimenide Cretenſi, aliiſque multis edoctus) tot tamque multiiugis comitibus diſciplinarum toto orbe hauſtis, vir præſertim ingenio ingenti, ac profectò ſupra caput hominis animi auguſtior, primus philoſophiæ nuncupator & creditor, nihil priùs diſcipulos ſuos docuit quàm tacere: primáque apud eum meditatio, ſapienti futuro linguam omnem coërcere: verbáque quæ volantia poëtæ appellant, ea verba detractis pennis, intra murum candentium dentium premere. Prorſus inquam hoc erat primum ſapientiæ rudimentum, meditari, cõdiſcere: loquitari, dediſcere: &c. Idem fuit Iamblici Pythagorei præceptum, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, linguam cohibe præ aliis omnibus ad Deorum exemplum. Sed ad id argumentum copioſè locupletandum, conſultò repete quæ habet doctiſſimè congeſta Plutarch. commentario De garrulitate, & tractatu De Iſide & Oſiride: quo loco docet quid

Zeno ſenex, inter pocula taciturnus.

olim Harpocrates apud Ægyptios myſterij habuerit. De ſilentij vtilitate Gellius lib. 11. c. 10. Plin. 3. c. 5. & 28. c. 6. Prouerb. Tutum ſilentij præmium.

Amens. *Amens.*] Qui mente eſt minuta, vel qui à mente deſcendit, Varro. hic, pro ſtulto, vel eo qui non malè Abderologus dici poteſt, id eſt, ſtulta loquens, quíque nihil niſi nenias, nugáſque meras effutiat.

Stultitiæ eſt index, &c.] Stultitiæ argumentum manifeſtiſſimũ eſt lingua effrenata, interpres eſt enim mentis & conſilij.

Ergo premat labia.] Ad id Iuuenal. Satyr. 10. apparet alluſiſſe:

—Digito compeſce labellum.

Labra vnde dicta. *Labia.*] Plutarchus 8. Sympoſiacôn, problem. 6. Labra, quòd iis cibus capiatur, appellationem ſortita eſſe vult. i. λαμβάνειν τὴν βοράν. Sed id fortè nihil ad rem, vt pluribus diſputare, an labia, vel labias ſit legendum, neque enim me mouet Gellius & Apuleius, qui labias vſurpant in voce feminina. Gellius quidem lib. 10. Noctium, c. 4. bis vſurpauit labias in feminino. Et Macrob. 2. Saturn. c. 2. citat quoſdam verſiculos, in quibus eſt; Cucurrit ad labias mihi. Sanè Apuleius lib. 3. Aſini aurei, dixit labias pendulas: lib. 10. contorta in modum linguę extremâ labiâ grandiſſimum calicem vno hauſtu perhauſi: hic enim labia extrema, eſt ſextus caſus. Eodem: labias modicas ambroſio rore purpurantes ſuauiari. At, quid opus pluribus? certè labias & labia citra differentiam veteres dicebant: quanquam Donatus ad Eunuchum diſtinxerit non aptè profectò, vt labra, ſuperiora, labia, inferiora ſint; & virorum labra, mulierum labia; & labias aſinorum: quod an verum vnquam fuerit, cęteris relinquo diuinandum.

Digitoq; ſilentia ſignet.] Alludit ad illud Ouid. ex Metam. IX.

Quique premit vocem, digitoq; ſilentia ſuadet.

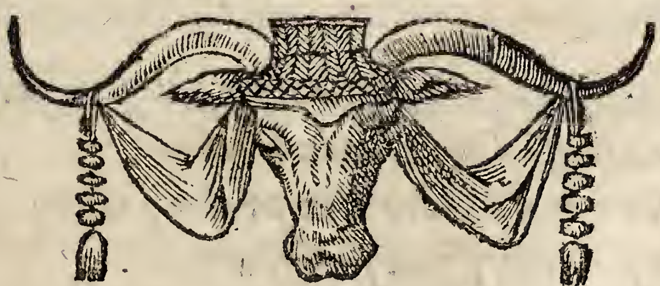
Martianus Capella lib. 1. Verùm quidam redimitus puer ad os compreſſo digito ſalutari, ſilentium commonebat. Et Apuleius lib. 1. De aſin. aur. At ille digitum à pollice proximum ori ſuo admouens, & in ſtuporem attonitus: Tace, tace, inquit, &c. Reſpexit autem ad id quod de ſimulachro Serapidis auctores referunt, cui præpoſitus erat ſilentij Deus Harpocrates, digito labia comprimens, aut Angerona ore ſera obſignato. D. Auguſt. De ciuit. 18. c. 5. Gyrald. Syntag. 1.

Serapidi prępoſitus Harpocrates.

Reddere, & facere Harpocratem, quid. *Pharium vertat in Harpocratem.*] Apud Catullum reperitur formula hæc loquendi prouerbialis, Patruum reddidit Harpocratem: pro eo quod eſt, imponere ſilentium. Idémque dixit, Et factum

ctum me eſſe puta Harpocratem:id eſt omninò taciturnum & ſilentem. Politian. Miſcel. cap. 83. Prouerb. Reddidit Harpocratem.

Vertat in Harpocratem.] Verba Plutarchi ſunt ex diſputatione de Iſide & Oſiride: *τὸν ἁρποκράτην οὔτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινὰ νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστὴν, διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον, ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον ἐν τῷ μεσορῆ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες λέγουσιν, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων*. i. Harpocrates non eſt habendus Deus imperfectus, aut etiam infans, vel certè qui leguminibus præficiatur, ſed præſes atque cenſor aliquis nouæ, imperfectæ & incompoſitæ hominum de Diis ſententiæ. Itaque & digitum ori admotum habet, quod ſignum præ ſe fert taciturnitatis & ſilentij: proinde qui menſe Meſore offerunt ei legumina, dicere ſolent, Lingua fortuna, lingua genius.

Non vulganda conſilia.

EMBLEMA XII.

L I M I N E *quod cæco, obſcura & caligine monſtrum,*
Gnoſiacis clauſit Dædalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in prælia geſtat,
Semiuiroq́; nitent ſigna ſuperba boue:
Nóſque monent, debere Ducum ſecreta latêre
Conſilia, auctori cognita techna nocet.

Minotauri effigies in ſignis militaribus.

MInotauri effigiẽ inter ſigna militaria Romanis ideò fuiſſe ſcribit Feſtus, quòd non minus occulta eſſe debeant conſilia Ducum & Principum, quàm fuerit olim domicilium Minotauri labyrinthus: idque vel maximè in bellicis expeditionibus obſeruari debet. Vt enim momenti plurimum ad victoriã habet

habet taciturnitas, ita ſæpenumerò ingentes adfert calamitates linguæ intemperantia. Dion auctor eſt, Tiberium Cæſarem, cùm aliquando apud eum quiſpiam percontaretur, quid cauſæ eſſet cur ſua conſilia minimè committeret iis quibus tutò fidere poterat, reſpōdiſſe, Aut nulli, aut paucis cognitum eſſe oportere Principis conſilium. Id quod nouerat exactè & Metellus Macedonicus, qui ſciſcitāti cuidam ex amicis, qua ratione tam ſubito conſilio vteretur: Si ipſam, ait, veſtem ſcirem conſiliorum meorum eſſe conſciam, eam confeſtim abiicerem. Etenim σύμβουλος ἱερὸν ἐστι χρῆμα; Conſultor res eſt ſacra: proinde non cuiuis communicanda. Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῆς γνώσεως ἑαυτούς; Qui potentiorum mala inquirunt, ſæpè antè ſeipſos peſſundant, quàm cognouerint quod quærebant. Etenim qui ſolis radios, & ſplendorem omnibus apertum diffuſumque nolunt intueri, ſed ad ipſum ſolem conuertunt oculorum aciem, excæcantur. Itaque Philippides Comicus, cùm Lyſimachus ipſi dixiſſet, ſe velle de ſuis aliquid rebus impartiri: Quiduis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiam arcani. Quæ enim ſuauiſſima & viſu pulcherrima Reges habent, ea liberè oſtentari volunt, vt ſplendida cōuiuia, opes, munificentiam: ſi quid autem ſit arcani, id quidem non eſt mouendum, neque vel minimum attingendum, &c. Nota eſt hiſtoria de Fuluio, cui peſſimè ceſſit, quòd arcanum Principis Auguſti Octauij credere vxori non dubitaſſet. Scribit Q. Curtius lib. 4. de Alexandri rebus geſtis, Perſarum morem eſſe vt arcana regum mira fide celent: vt non metus neque ſpes vocem eliciat qua prodantur occulta: vetus enim diſciplina Regum ſilentium vitæ periculoſo ſanxerat. Linguam grauius caſtigari, quàm vllum probrum: nec magnam rem ſuſtineri poſſe putant ab eo, cui tacere graue ſit, quod homini facillimum natura eſſe voluerit: hæc ille. Huc reponenda verba Caſſiodori ex formula Notariorum, libro ſexto Variarum: Nō dubium eſt, ait, ornare ſubiectos Principis ſecretum, dum nullis æſtimantur neceſſaria poſſe committi, niſi qui fuerint fide magna ſolidati. Publicum eſt quidē omne quod agimus: ſed multa non ſunt antè ſcienda, niſi cum fuerint Deo auxiliante perfecta: quæ tanto plus debent oculi, quanto amplius deſiderantur agnoſci, Regis conſilium ſolos decet ſcire grauiſſimos. Imitari debent armaria, quę continent monumenta chartarū, vt quando ab ipſis aliqua inſtructio quęritur, tunc loquantur. Totum autem diſſimulare debent, quaſi ſcientes neſciant. Nam ſolicitis

Tiberius.

Metellus Macedonicus.

Philippides Comicus apud Lyſimachum.

Fuluio malè ceſſit ob detectū principis arcanum.

inquiſitoribus ſæpè & vultu proditur quod tacetur, &c.Leo imperator, lib. De bellico apparatu: In rebus(ait) occultis & abditis fideles adhibe tibi & temperantes viros & taciturnos, & qui in ſua & non aliorum poteſtate ſunt, cùm ſecretæ res iſtæ, vt ſecretiores fiant, minimè ad cognoſcendum multitudine indigent. Onoſander lib. De optimo imperatore,ca. De conſiliis non euulgandis, ſcribit, Stulti inconſideratíque eſſe temerè in vulgus cõſilium promere, & multitudine arcanum intempeſtiuè committere. Improbi enim,& qui de Repub. malè ſentiunt. eiuſmodi obſeruant occaſiones:quas nacti, in hoſtes confeſtim transfugiunt, eum nuncium allaturi,vnde ſibi honores & præmia conſequi poſſerentur. Nec fuit vnquã vllus exercitus, de quo pleraſque ob cauſas tum liberi, tum ſerui in hoſtes haud cõmigrent:vbi pręſertim arcanum aliquod atque ſeriũ tractari ſentiunt,vel conſerendi manũ,& prœliandi tempus aduentare animaduertunt. Hæc ferè ille. Ceterùm acerba certè lex fuit olim apud Ægyptios, qua iubebatur iis abſcindi linguam qui Reipub.arcana,quæ tecta eſſe oporteret, alicui detexiſſent, vt retulit Diodor.Siculus.Laudabile fuit inſtitutum maiorum quo obſeruabatur vt ſi quis de Repub. quidpiã rumore alióve modo,id ad magiſtratum deferret anteà,néve cum alio quoquam cõmunicaret,ne inde publicis rebus detrimenti aliquid importaretur,Magiſtratus quæ accepiſſet,vel occultaret,ſi ita videretur,vel multitudini proderet. Eam ob rem Athenis,cùm hoſpes veniſſet in officinã tonſoris,narrare cœpit victos eſſe Atheniẽſes in Sicilia:tonſor ſtatim ad magiſtratũ renunciauit: hoſpes: quia non ſatis conſtanter affirmaret, vel quia vrbem totam eo rumore perturbaſſet,vinctus,tortúſque eſt,donec certiore nũcio de vero conſtitiſſet. Reuera multùm refert in rebus tã magni momẽti non temerè ſpargi rumores falſos, vel parum veri ſimiles:vnde ex ſumma profuſáque lętitia mæror acerbiſſimus, ſummáque conſternatio:aut contrà,ex mærore,lętitia nimia & immoderata. quo nihil vel corporum valetudini, vel publicæ ſecuritati perniciosius. Referrem exemplum Val. Maximi de Publio Vatienó, ſed obuiũ eſt cuique,lib. 1.cap.8.cui etiam argumento bellè conuenit,quod idẽ ſcribit initio lib.2.Valerius: ſingula enim exſcribere non vacat. Interea tamen non prætermittam quod Ammian.Marcellin.21.apud Perſas neminẽ conſiliorum fuiſſe conſcium, præter optimates taciturnos & fidos, apud quos ſilentij quoque numen coleretur. Vide Vegetium De re militari cap.6.lib.3.Frontin.Stratagem.lib.1.cap.1.

Limin:

Limine quod cæco,&c.] Deſcriptio periphraſtica labyrinthi,in quo recluſus fuit Minotaurus.Plin.36. cap. 13. Monſtrum hoc ex Paſiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, idque arte Dædalea,quod ſuperiore parte hominem, inferiore taurum referebat.Ouid.2. De arte: Minotaurus.

Dædalus occluſit conceptum ſemine matris
Semibouémque virum,ſemiuirúmque bouem.

Hiſtoriam referunt Hygin.Palæphat.lib.1.Fabuloſ.narration. Virgil.in 6.Ouid.8.Metamorph.

Dedalus.] Dædalus ingenioſiſſimus faber,cuius inuenta plurima narrat Plin.lib.7. cap.56. Dædalus.

In latebris Gnoſiacis.] In tenebris labyrinthi Cretenſis. Gnoſos vrbs Cretæ clariſſima fuit Minois regia.Hinc Gnoſiacus, & Gnoſius adiect. Gnoſius.

Romana phalanx.] Exercitus Romanus. Phalanx vocabulum Macedonicum,pro cuneo & acie militari, connexione atque teſtudine quadrata militum. Phalanx.

Signa ſuperba.] Vexilla militaria.

Techna.] τέχνη, pro fraude, cauillatione: aliàs artem ſignificat. Techna.

Nec quæſtioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIII

CECROPIA effictam quam cernis in arce Leænam,
Harmodij (an necis hoſpes?) amica fuit.
Sic animum placuit monſtrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta, ſuo non prodidit vllum
Inditio, eliguem reddidit Iphicrates.

Leænæ meritricis patientia in tormentis.

PAtientia & fortitudo pluſquàm virilis in muliercula extremis etiam cruciatibus affecta, tenacem fidem & illibatam, & ad miraculum conſtantem arguit. Fuit Leæna ſcortum Harmodij & Ariſtogitonis, adoleſcentum in Athenieſi ciuitate nobilium, qui cùm inter ſe conſilium iniſſent de tollenda Piſiſtratida

tidarum tyrannide, & Hiparchum duntaxat, è tyrannis alterum, de medio ſuſtuliſſent: (Hippiam enim fuerãt adorſi) ſucceſſu conatus caruit: Hæc capta fuit, & torta fidiculis, vt conſilia iuuenum proderet: ſed cruciatibus, quanquam grauiſſimis, nõ ceſſit: quin in his poſt multos cruciatus, animam exhalauit. Eam ob rem Athenis, vt honor ei haberetur (non tamen tanquam ſcorto) animal nominis eius erectum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice, vt honoris cauſa intelligeretur. Exemplum hoc conſtantiſſimæ mulieris adfert Tertullian. & in Apologetico, & ad Martyres: quò noſtri fierent animoſiores, & conſtantiores in tormẽtis quibuſcumque perferendis Chriſtianæ perſuaſionis nomine: quandoquidem leui adeò de cauſa repertæ mulieres eſſent, quæ tam forti animo pro amicorum ſalute ac fama non modò cruciatus intolerabiles parui feciſſent, ſed & ſpontaneæ morti ſeſe dediſſent. Hæc enim ipſa, carnifice iam defeſſo, poſtremò linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni ſæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniuratos proderet, ſi etiam victa voluiſſet, ait idem Tertullian. Exempla permulta eadem penè ſunt apud Valer. Max. lib. 3. cap. 3. idémque omninò Plutarch. in vita Hyperidis Rhetoris: & hoc memorabile Leęnę facinus celebrat, commentario περὶ ἀδολεσχίας. Eadem in tormẽtis patientia, vel pertinacia potiùs, prodita memoriæ fuit de quodam, qui Principem Gonzagam proditurus erat, & in hoſtium manus traditurus. quam hiſtoriam petas licet ex Cardani 8. cap. 40. De rerum varietate. Hiſtoriam hanc de Leæna plurimi retulerũt, vt Pauſanias in Atticis, Athenæus Dipnoſoph. 13. cap. 24. Plin. lib. 7. cap. 23. idémque lib. 34. cap. 7. Gellius 9. cap. 2. & 17. cap. 21. & Lactantius lib. 1. cap. 20.

Cecropia in arce.] Id eſt, Athenienſi, à Cecrope ſic dicta, vti ſup. memorauimus ex Plinio.

Virginis.] Virago ἀντιάνειρα, vel ἀνδρίς. Symmachus αὕτη κληθήσεται ἀνδρίς, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη. hoc eſt, vocabitur hæc virago, quia ex viro ſumpta eſt. Ouid. Metam. 2. Virago.

—— *bello metuenda virago.*

de Pallade loquens, quæ virili ſit animo & virtute. Et Martian. Capel. lib. 6. de eadem: Conſultiſque virûm præſis, hinc dicta virago. Auſon. epigr. 1. Treſſæque viraginis arma retractat. ſic appellatur Iuturna 12. Æneid.

Fidibus.] Fidiculæ dicuntur chordulæ, non etiam vngulæ, vt putat Iſidorus 5. Etym. cap. 27. quo loco ſcribit, Vngulas dictas, Fidiculæ vel fides.

quòd effodient:hæ & fidiculæ,quia his rei in eculeo torquentur,vt fides inueniatur. At Val.Maxim. libr.3. capit. De patientia, apertè oſtendit fidiculas eſſe funiculos ſeu chordulas: Rupit verbera,ait,fidiculas laxauit, ſoluit eculeum. Sueton.in Caligula cap.33.Quin & ſubinde iactabat exquiſiturum ſemel fidiculis de Cæſonia ſua,cur eam tantoperè amaret.Idem in Tyberio refert,eum Imperatorem excogitaſſe genus tormenti, vt repentè veretris deligatis fidicularum ſimul,vrinæque tormento homines diſtenderet. De his Seneca lib. 3.De ira,cap. 3.Apparatúſque illi reddendus eſt ſuus,eculei,& fidiculæ & ergaſtula.Ammian.Marcell.lib. 29. Intenduntur eculei; expediuntur pondera plumbea cum fidiculis & verberibus,&c.l.1. C.Theodoſ. De quæſtionib. Nullas omninò ob fidiculas perferendas inconſultis ac neſcientibus nobis,&c.& l.2.cod.Decuriones ſiue ob alienum,ſiue ob ſuum debitum exortes omninò earum volumus eſſe pœnarum,quas fidiculæ & tormenta conſtituunt. Extat in iure mentio eculei, vngularum, ſeu fidicularum.l.4. Cod.ad leg.Iul.mai.l.16.Cod.de quæſtionib.l.8. Cod.de malef. & Mathem.Curtius in 6.de Alexandri geſtis, Philotam ait poſt fidiculas lampadibus ardentibus tortum fuiſſe. Sed de fidibus aut fidiculis plus ſatis.

Iphicrates. *Iphicrates.*] Huius meminit Plinius 34.cap.8.

Conſi

Conſilio & virtute Chimæram ſuperari, id eſt, fortiores & deceptores.

EMBLEMA XIIII.

Bellerophon vt fortis eques ſuperare Chimærã
Et Lycÿ potuit ſternere monſtra ſoli:
Sic tu Pegaſeis vectus petis æthera pennis,
Conſilióque animi monſtra ſuperba domas.

NVlla eſt tanta difficultas, aut etiã vis, quæ conſilio & magnitudine animi ſopiri, & tolli tandem non poſſit. Quanquam enim nobis interdum ſit cõcertandum cum fortioribus, & fraudum omni genere inſtructoribus, pugnæ tamen minimè eſt cedendum, ſi modò panoplia firmiſſima prudentiæ cõſtantiæque muniti & inſtructi ſimus. Notius enim eſt quàm vt con- Conſilij & fortitudinis vis.

firmare neceſſe habeam, nihil tam arduum tamque inacceſſum eſſe, quod dexteritate ingenij attingere & aſſequi nõ poſſimus: nullas deniq; tãtas vires aut molimina impetere poſſe, quæ tolerantia & mentis dexteritate non retundantur. quod hoc epimythio bellè proponit. Bellerophõ eques præſtãtiſſimus, & adoleſcẽs formæ dignitate inſignis, ab Antia Prœti Regis Argiuorum vxore ſolicitatus ad amorem, idque cùm cõſtanter eiſſet auerſatus, mulier doloris & odij impatiens, ad maritũ detulit, ſeque ab adoleſcente fuiſſe appellatam mentita eſt. Itaque exul factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus aleiſque valde periculoſis expoſitus, non tamen animum abiecit, ſed permultis laboribus exantlatis victor euaſit; & denique ad Chimæram delendam nõ tam vocatus, quàm coactus, Pegaſo equo alato vectus, monſtrum virtute incredibili cõfecit. Fabulam hanc copioſè & eruditè nõ modò retulit, ſed & ad hiſtoricam fidem reuocauit Sabellic. 5. Enn. 1. Non grauabor autem huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophõte, deque Chimæra, ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hæc eſt ſententia: Fabuloſum eſt quod in Licia dicitur eueniſſe, tametſi hoc publica fama receptum ſit. Narratur itaq; ad eum modũ: Amiſodarus, ſeu Iſaras, vti nominatur à Lyciis, ex Lyciorũ colonia, quæ iuxta Zeliã erat, venit vnà cum nauibus piraticis, Chimaro duce, homine bellicoſo, ſed crudeli admodum & efferato. Huius nauis in prora Leonis, in pupi Draconis habebat inſigne. Cumque noxæ multum Liciis intuliſſet, mareque infeſtũ habuiſſet, vt ne quidem traiici tutò poſſet, neq; vrbes maritimæ proinde habitabiles eſſent, in eam quidem expeditionẽ ſuſcepit Bellerophontes, & ad extremum interfecit, fugientemque Pegaſo inſecutus: atq; Amazones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde ſequitur: Sunt qui affirment Chimæram illam Poëtarum figmẽtis decantatam, montem fuiſſe Soli oppoſitum, in quem Solis radij cùm retroflecterentur, & vehementem æſtum in planiciem retorquerent, factum eſſe vt inde fruges marceſcerent. Quæ mali cauſa cùm nota eſſet Bellerophõti, excidi iuſſit ipſe præcipitij partem eam, quæ lęuiſſima putabatur, & plurimum ſolarem æſtum reflectebat. ſed quòd non ei eſſent habitę gratiæ, iratus ad vlciſcendum Lycios ſe contulit: tãdem tamen à mulieribus placatus eſt. Eandem hiſtoriã complexus eſt integram enarrator Homeri ad Iliad. ζ. vt & lib. 1. Palæphatus: ἀλληγορικῶς autem Fulgẽtius 1. Mythologicôn. Vide Prouerb. Bellerophontis literas.

Bellerophontis hiſtoria.

Bel

Bellerophon.] A Bellero Corinthiorum Principe à ſe interempto ſic denominatus, quaſi malorum occiſor. τὰ βέλλερα enim mala dicuntur: vel quaſi βουληφόροντα, ſapientem conſultorem dixeris, vt apud Homer. βουληφόρον ἄνδρα, vt vult Fulgentius. Bellerophō vnde dictus.

Chimeram.] Chimæra, monſtrum triforme, priore parte Leonem, Draconem poſteriore, media Capram referebat, flammas ore euomebat Homerus: πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα, δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. Proinde Virgil. in 6. flammis armatam ait. quo loco Seruius aſſerit reuera montem eſſe in Lycia, cuius tum cacumē arderet, iuxta quod Leones eſſent: media verò paſcua, & ima ſerpentibus plena, quem habitabilem feciſſe poſtmodum Bellerophontem. A qua ſententia parum diſcedit Palæphatus, cùm ait, ante planitiem montis Chimæræ Leonem fuiſſe quendam, Draconem autem retrò, ex quibus paſtores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi acceſſiſſet, montem occupauit, poſteáque iniecto igni feræ perierunt. Triformis eſt autem Chimæra (qua notatur amoris petulantia, id eſt, κῦμ' ἔρωτος) quia voluptas corporis inſultu leonino primùm inuadat, deinde procacitatē & laſciuiam inducat, poſtea verò pœnitentiam & venenum. Fulgent. 3. Pierius 1. & 14. Hieroglypic. Chimæra qualis & quid fuerit. Chimæra cur triformis.

Pegaſeis pennis.] Pegaſum nauim fuiſſe, qua vectus eſt Bellerophon, tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, ſi fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobiléſque vtrinque remorum ordines procul ſpectantibus, alatorum præbent animalium ſpeciem. Ad allegoriam verò ſi referamus, per Pegaſum (ex Meduſæ cęde prognatum) famam & immortalitatem nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent. & Pierius lib. 4. Pegaſus quid.

Petis æthera.] Prouerbialis formula, pro, laudem conſequeris immortalem.

Conſilioque animi.] Plus conſilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis infinitis perſpicuum eſt.

Monſtra ſuperba] ἀλληγορικῶς, pro doloſis ſycophantis, obtrectatoribus, & aliis generis eiuſdem. Monſtra hominum ſycophāt.

Vigi

Vigilantia & Cuſtodia.

EMBLEMA XV.

INSTANTIS *quòd ſigna canens det gallus eoi,*
Et reuocet famulas ad noua penſa manus:
Turribus in ſacris effingitur ærea peluis,
Ad ſuperos mentem quòd reuocet vigilem.
Eſt leo, ſed cuſtos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

Duo paſtoris eccleſiaſtici munera.

DVAE ſunt Epiſcopi neceſſariæ dotes, vt eius cui animarum cura demandata ſit: nimirùm vt iis quibus præſit, cõtinuo ſtudeat, vt nihil eorum eis deſit, quod ſpectet ad ſidei veræ profectum & augmentum: néve quis à recta via deſciſcat, aut ſacræ doctrinæ terminos tranſiliat. Nec verò eſt ſatis, vigilantem eum

etiã cuſtodẽ ſeſe fortiſſimũ præbeat,id eſt,cum cura & vigilantia,quæ perpetua ſit oportet, & etiã neceſſe habeat coniunctã cũ moribus doctrinã,qua & ſuos inſtituat,& alienos etiam hoſtes,atque erroneos homines forti animo retũdat, veræque & ſanæ inſtitutionis quaſi haſta percellat. Quod duplici ſymbolo hîc oſtẽditur,ſumpto argumẽto ab iis animalibus,quæ & ſacris in turribus,& pro foribus templorũ apponi ſolẽt,gallo nimirũ, & leone: quorum alter vigilantiam, cuſtodiam alter deſignat. Sanè non citra myſterium veteres gallum editiori ſacrorũ tẽplorum loco cõſtitui voluerunt, quo paſtoris potiſſimùm vigilantia repræſentaretur.Quò ſpectat illud D.Gregorij ex homilia quadã: Quiſquis populi ſpeculator ponitur, inquit,debet in alto ſtare per vitam, vt prodeſſe poſſit per prouidentiam. Sunt præterea qui Doctores ſacros hieroglyphicè galli nomine,velint intelligi, propterea quòd illi inter præſentis vitæ tenebras venturã lucem,quaſi cantãdo prænunciẽt.Vt verò gallus interuallis aliquot noctis, modò hos,modò illos excitat, & tempus antelucanũ diſcrimine aliquo partitur:ita pro ratione perſonarum, aliarumque circumſtantiarum, doctrinã ſalutarem animis inſerere debet.Quantum verò ad leonem pertinet, Aegyptij vigilãtem innuere cùm vellent,aut etiam cuſtodem,leoninum caput appingebant:leo enim clauſis oculis vigilat,dormit apertis.quocirca nõ ab re ad ſacra clauſtra & fana leones erigũtur,tanquã cuſtodes,ait Orus, & Pierius lib.1. Hieroglyph. ex quo cetera petas licet,ſi quid præterea deſideres.Nõ poſſum illud Plutarchi tranſilire, lib.De Pythiæ oraculis: *ὁ δὲ ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἀπόλλωνος, ἑωθινὴν ὑπεδήλωσεν ὥραν, καὶ καιρὸν ἐπιούσης ἀνατολῆς*: i. qui gallum in manũ pinxit Apollinis, matutinum tempus, & ſolis ortum inſtantem ſignificare voluit. Apuleius lib. 2. Commodum noctis indutias cantus perſtrepebat chriſtatę cohortis.Ouidius in Faſtis gallum Noctu cædi ſcribit à Romanis:

Gallus cur ſacris turribus ſtatuatur.

Quid per Leonem.

Nocte deæ Noctis criſtatus cæditur ales,
Quòd tepidum vigili prouocet ore diem.

Et elegantiſſimè Plinius lib. 10.cap.21. Proximè, ait,gloriam ſentiunt & hi noſtri vigiles nocturni,quos excitandis in opera mortalibus, rumpẽdoque ſomno natura genuit. Norunt ſidera,& ternas diſtinguũt horas interdiu cãtu. Cum Sole eunt cubitũ,quartaque caſtrenſi vigilia,ad curas laboremque reuocãt. Nec Solis ortũ incautis patiũtur obrepere, diẽq; veniẽtẽ nũciant cantu,ipſum verò cãtum plauſu laterum, &c.Aelianus 4.

animal.

animal. hiſtoriæ, cap. 29. ὁ ἀλεκτρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἐνθουσιᾷ φασι, καὶ σκιρτᾷ. ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι. ᾠδικώτατος δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλόν ἐστι τηνικάδε. i. Gallum gallinaceum exoriente Luna, vt afflatum diuino quodam ſpiritu bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipſum fallit, tum vehementiſſimè vocē contendēs. Lucre. 4. ſic:

Quinetiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara conſuetum voce vocare.

Poëticam rationem huius antelucani gallorum cantus tradit Lucian. in Somn. ſiue Gallo: Philoſophicā Heliodorus Æthiopic. 1. his verbis: καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾄδουσιν, εἴτε, ὡς λόγος, αἰσθήσει φυσικῆς τῆς τοῦ ἡλίου καθ' ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θᾶττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείροντες. At verò pulcherrimum D. Ambroſij locum ex lib. 5. capit. 24. libri, quem Hexaëmeron inſcripſit, apponere non grauabor, quòd ſit huic Emblemati valde accommodus: Galli cantus ſuauis eſt in noctibus, nec ſolùm ſuauis, ſed etiam vtilis, qui quaſi bonus cohabitator & dormientem excitat, & ſollicitum admonet, & iter facientem ſolatur, preſſum noctis canora ſignificatione proteſtans. Hoc canente, latro ſuas relinquit inſidias: hoc ipſe Lucifer excitatus oritur, cælúmque illuminat. hoc canente, mœſtitiam trepidus nauta deponit, omníſque crebrò veſpertinis flatibus excitata tempeſtas & procella miteſcit: hoc canente, deuotus affectus exilit ad precandum: legendi quoque munus inſtaurat. hoc poſtremò canente, ipſa Eccleſiæ petra culpam ſuam diluit, quam, priuſquàm gallus cantaret, negando contraxerat. Iſtius cantu ſpes omnibus redit, ægris leuatur incommodum, minuitur dolor vulnerum, febrium flagrantia mitigatur, reuertitur fides lapſis, Ieſus titubantes reſpicit, errantes corrigit. Hæc ille. quo ex loco facilè videmus, quid nobis ſtatuendum ſit in vitæ & ſtudiorum ratione, cùm vir ille ſanctiſſimus tantum elaboret in eo explanando myſterio.

Inſtantis eoi.] Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auſon. in Eidylliis:

—ter clara inſtantis eoi
Signa canit ſerus deprenſo Marte ſatelles.

Et reuocet famulas.] Ouid. 1. Amorum, eleg. ad Auroram.

Tu, ne feminei poſſint ceſſare lacerti,
Lanificam reuocas ad ſua penſa manum.

Idem

Idem de Lucretia 2.Faſtorum:

Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant.

Et in Epiſtolis:

Néue traham ſerua grandia penſa manu.

Aerea peluis.] περίφρασις nolæ ſiue tintinnabuli, cuius inuentionem repete ex 6.Polydori c.13. De pelui ærea ipſe Alciat.8. Parerg. cap. 11. Nola ſeu tintinnabulum.

Cuſtos oculis quia dormit,&c.] Sic Orus habet lib. 1. ἐγρηγορότα γράφοντες, ἢ καὶ φύλακα, λέοντος γράφουσι κεφαλὴν, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, μέμυκε τοὺς ὀφθαλμοὺς, κοιμώμενος δὲ ἀνεῳγότας τούτους ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τοῦ φυλάσσειν σημεῖον, διόπερ καὶ συμβολικῶς, τοῖς κλέιθροις τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρειλήφασι: Vigilantem & ſedulum hominem & cuſtodem cùm Ægyptij volunt oſtendere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilans oculos claudit; eoſdem cùm dormit, apertos habet: quod quidem cuſtodiæ atque excubiarum ſignum eſt. Vnde & non abſque ſignificatione, templorum clauſtris leones, qui ſint cuſtodum loco, appinxerunt. Leonem quidem παρὰ τοῦ λάειν, λᾶν, à videndo, deductũ volunt. Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit, ob mercatorum vigilantiam. Quid per leonem Ægyptij deſignabant.

Νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

EMBLEMA XVI.

Ne credas, ne (Epicharmus ait) non ſobrius eſto:
Hi nerui humanæ membraq; mentis erunt.
Ecce oculata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ ſobrietatis olus:
Quo turbam oſtenſo ſedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida ſeditione grauem.

DVo hîc pręcepta cuique honeſti ſtudioſo traduntur, nimirum vt ſobrietatem amet, & credulitatem leuem & temerariam vitet: quam ad rem duabus (ſuo more) notis vtitur, nempè pulegio, & oculata manu: illo quidem, vt ſobrietas paruo cõtenta ſignificetur: hac verò, qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero I. Epiſto. ad Atticum, carmen hoc Græcum citat: Priuatis rebus meis, inquit, propter infirmitatem bonorũ, iniquitatem malorum, odium in me improborum, adhibeā quandam

dam cautionem & diligentiam, atque ita Siculis inſuſurret Epicharmus cantilenam illam ſuam:

Νῆφε, καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν:

M. Tullij locus, vnde petita eſt Emblematis epigraphe.

Ac noſtræ quidem rationis ac vitæ quãdam formam, vt opinor, vides. Alteram autem partem idem vſurpauit lib. De petitione Conſulatus. Quamobrem, ait, Epicharmion illud teneo, neruos atque artus eſſe ſapientiæ non temerè credere, hęc Cicero. Relatum eſt etiam ab Alciato noſtro lib. Parergon. 4. c. 8. Sobrietas virtutum penè omnium ſeminarium eſt: quã vnam qui habeat, & cæteras etiam facillimè habuerit. Plato in Charmide tẽperantiam, vitæ hominum cuſtodem appellat, in Gorgia præcipit, vt qui ſanus ac beatus eſſe velit, hanc virtutem exerceat. Et Xenophanes nihil in homine naſci mali poſſe, qui temperantiam fuerit amplexatus. Itaque quotquot ſapientes olim habiti ſunt, temperatiſſimi prædicantur: vt Socrates, qui quòd tenui victu eſſet, ea peſte ſæuiſſima tactus non eſt, quæ Atticum inuaſit. Et Plato, apud quem cùm nobilis imperator Timotheus cænaſſet moderatis cibis exceptus, poſtridie illi factus obuius, dixit, Qui apud te, Plato, cænant, ſequenti die bene ſe habent. Nominatur & Pythagoras inter ſobrios, qui etiam dicebat, Vẽter pinguis non gignit ſenſum tenuem, idem cùm offendiſſet aliquem inſigniter obeſum; Non deſines, inquit, tibi moleſtiorem carcerem ſtruere? Prætermitto Græcorum veterum frugalitatem laudatam ſapientibus, qui ſemel tantùm interdiu epularentur. Ergo Plato delatus in Siciliam, cùm nullum iſthic patriæ frugalitatis veſtigium obſeruaret, admiratus eſt inſulę corruptiſſimę deprauatum morem, quemadmodum refert ipſemet in epiſtola quadam ad Dionis propinquos. Apud veteres Romanos, frequentior pultis vſus, quàm panis fuit: & eorum bonę valetudinis quaſi quædam mater erat frugalitas, inimica luxurioſis epulis, & aliena nimiæ vini abundantiæ, & ab immoderato Veneris vſu auerſa. Val. Max. lib. 2. c. 5. Hæc etiam virtus nõ modò philoſophos, ſed & Imperatores commendauit, vt Fabricium, Curium, Coruncanium, Catonem, Cæſarem Iulium, alióſque multos. Credulitas verò aut maturè admittenda, aut ſtatim repellenda, cùm nemo citiùs fallatur, quám qui temerè credit: nemóque rectiùs iudicet & certiùs qui rem exploratam habet. Theocriti proinde laudatur illud:

Sobrietatis laus.

Credulitas.

Μὴ πίστευε τάχιστα πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.

Ne crede citiſſimè, ni priùs finem videas.

Retulit etiam id Epicharmium Clemens 4. Stromatum, & ad

inſtitutum Chriſtianum accommodat. De credulitate, quædam mox adiiciam.

Epicharmus.

Epicharmus.] Siculus, Philoſophus & Poëta, Comœdię inuentor, Suida teſte.

Ne non ſobrius eſto.] Duo negata vni affirmationi æquiualent.

Nerui, membráque.] Μεταφοραὶ, quibus vim vtiliſſimi præcepti illuſtrat.

Sobrietas animi robur.

Hi nerui humanæ, &c.] Ρώμη ψυχῆς σωφροσύνη, vt refert alicubi Stob. quo ſenſu dixit Iuſtin. genitricem virtutum frugalitatem. Hic neruos & membra ſumit μεταφορικῶς: vt apud Demoſt. νεῦρα πολέμου τὰ χρήματα: vt M. Tullius, vectigalia, neruos Reipub. dicit. ſic Fabius lib. 1. mollem educationem neruos omnes animi & corporis frāgere, & Dion in Veſpaſiano, pecunias neruos eſſe imperij ſemper dixerunt, id eſt, νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονείας τὰ χρήματα ἀεὶ ποτε εἶτε ἔλεγον.

Oculata manus.

Oculata manus.] Adagium, quo rerum certitudo ſignificatur, vſurpatum à Plauto:

Cùm à piſtore panem petimus, vinum ex œnopolio,
Si æs habent, dant mercem: eadem nos diſciplina vtimur.
Semper oculatæ noſtræ ſunt manus, credunt quod vident.

Vim Prouerbij videtur expreſſiſſe Terentianus ille leno, cùm ait Adelphis; Nunquam ego adeò aſtutus fui, quin quicquid poſſem, mallem in præſentia auferre potius. Et ſacræ literæ admonent omni ſpiritui credendum non eſſe.

Non ſtatim fidendum.

Credens id quod videt.] Herodotus: ὦτα τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν: Aures ſunt hominibus magis incredulæ quàm oculi. Heſiod. autem 1. ἔργων ſub finem:

Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

Cuius ſentētiæ vim tenere debent qui verſantur in Rebuſp. & negotiis grauioribus implicantur, ſed maximè tēporibus periculoſis. Si enim propter amicitiam multorū fucatam vix fratri fides interdū ſit habēda, perpetuò meminiſſe debemus Pythagoricæ parœmię, Ne cuiuis dextram inieceris, quandoquidem hominum ea ſit improbitas & verſutia, vt non modò ſermo, ſed & frons, vultus & oculi ipſi perſępè mentiantur. Apollonius rogatus à rege Babyloniæ, qua ratione quietus in ſuo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fidem habueris. Nulla enim regibꝰ maior pernicies impendet, quàm cùm delatoribus facilem ad ſe aditum præbēt. Plato de Repub. magiſtratum optat, qui ſit τὰ ὦτα διατεθρυλλημένος, id eſt, qui aures obtuſas habeat ad rumores & fabulas populares. Addā & id Plautinū è Truculento:

Non laudandus eſt is, qui plus credit quæ audit quàm

Quæ

Quæ videt, non placet, cùm illi plus laudant quæ audiunt
Quàm quæ vident, pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.

Quod tamen non probatur Apuleio, initio Floridorum, qui vt inſeruiat argumẽto quod tractat, plus fidei aurium quàm oculorum eſſe adhibẽdum vult. Huius hæc verba: Non itidem maior mens Socrates: qui cùm decorum adoleſcentem, diuq; tacentem conſpicatus eſſet: Vt te videam, inquit, aliquid eloquere. Scilicet Socrates tacentem hominem non videbat: etenim arbitrabatur homines non oculorum, ſed mentis acie & animi obtutu conſiderandos. Nec iſta re cum Plautino milite cõgruebat, qui ita ait: Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti decẽ. Imò hunc verſum ille ad examinandos homines conuerterat: Pluris eſt auritus teſtis vnus, quàm oculati decem. Atqui ſi magis pollerent oculorum quàm animi iudicia, profectò de ſapiẽtia foret aquilæ concedendum. Homines enim neque longè diſſita, neque proximè adſita poſſumus cernere, &c. Apuleius tamen aliò ſententiam torquet, vt dixi, neque propriè contrarium quid à Plauto ſtatuit, ſed certè diſſimile. Ad rem redeo. M. Tullius in Lælio, Hæc in fabulis ſtultiſſima perſona improuidorum & credulorum ſenum. Non minimum commendarunt ἀπιστίαν quidam ex veteribus, non quidem vt omninò fidem omnibus abrogemus, ſed vt nullo non loco circũſpecti ſimus, videamuſq; quatenus dextra ſit huic vel illi admouenda. Demoſthenes hanc ἀπιστίαν vnam ait omnibus qui ſapiunt conceſſam à natura cuſtodiam ſalutis & fortunarũ. Homerus Vlyſſem quem ſapientiſſimum facit, non alio vſum præſidio dicit, neque alia ratione terræ mariſq; periculis euaſiſſe, quàm quòd nemini ſe crediderit, & callidè conſilia ſua texerit. Heſiodus nõ ab re monet, vt neque fratri quiſquam adeò fidem habeat, aut etiam negotium aliquod vel ioco tranſigat niſi teſte adhibito. Nullus eſt qui neſciat ab inimicis nobis importari grauiſſima incommoda: ſed longè pernicioſius damnum ab amico creatur ſæpenumero; quia ſit alioqui facilè inimici effugere inſidias: ab amico verò, aut eo qui amici nomen mentiatur, quis ita prouidè cauteq; ſibi cauerit quin interdum opprimatur? Niſi moleſtum eſſet, oſtenderem multo plures ab amicis quàm inimicis oppreſſos eſſe: plures vrbes proditione captas, quã vi expugnatas: plures in veterum libris, ipſaque vita quotidiana reperiri amicorum queſtus, quam inimicorum accuſationes. Verũ longior eſſet oratio ex multis exemplis, quædam ſatis erunt. Dion periit, quamquam ſuſpicaretur inſidias ſibi ſtrui à Calippo, ſed

veritus eſt obſeruare amicum & hoſpitem. Antipater Caſſandri filius, vocato ad cœnam Demetrio, illóque viciſſim ſequẽti die vocato, veritus ei diffidere, à cæna oppreſſus eſt. Sed ne longior ſim, lege orationem Dion. Chryſ. περὶ ἀπιστίας.

Pulegium.

Pulegium.] Siti & vinolentię contrarium, cuius vires permultas habet, Plin. lib. 20. cap. 14. & Apul. De herbar. virtutib. ca. 92. multa.

Heraclitus vt concordiam ſuaſerit.

Heraclitus.] Heraclitus in ſeditione quadam rogatus à ciuibus, vt cõcordiam ſuaderet, ſuggeſtum aſcẽdit, calicem frigida compleuit, infuſam digito farinam miſcuit vnà cum pulegio, ídque bibit, & hinc diſceſſit: nimirum reipſa loquens, plerúque ſeditiones ex luxu rerúmque ſuperfluarum vſu oriri: inter eos autem facilè conſtare concordiam, qui modicis ac tantùm neceſſariis eſſent contenti. Plutarchus De garrulitate.

Magna vis eſt orationis non modò, ſed & geſtus viri boni.

Quo turbam oſtenſo, &c.] In eo nonnullis fortaſſe σκοτεινὸς habendus eſt Heraclitus, ſed certè hac ambage, & ſymbolis aphonis plus fortè perſuaſit, quàm alius quiſpiam oratione prolixiſſima, ſiquidem πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν περιόδων ἓν ῥῆμα καὶ νεῦμα πίστιν ἔχοντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγεῖται: Plerũque vir, cuius perſpecta fides eſt, vno verbo vel nutu longas aliorum orationes ſuperat. Sic enim fidẽ fecit Amaſidi Pittacus, cùm linguam immolatitiæ victimæ remiſit, tanquam membrum omnium vel optimum, vel peſſimum. Sic Anacharſis, cùm apud Solonem repertus eſt eo geſtu dormiẽs, vt dextram haberet admotam ori, ſiniſtram pudendis: vt ſignificaret maiore ſtudio & cura linguã eſſe cohibendam, vt pars omnium maximè rebellis. Quid enim vel Sciluri facinus ad concordiam ſuos liberos adhortantis, vel Tarquinij ſuperbi ſumma papauerum capita baculo decutiẽtis huc commemorem, cùm hæc iam vulgò trita ſint? Olim enim cùm nondum Platonis opera, vel Carneadis, aut Chryſippi ſapientia loquax eſſe didiciſſet, omnia breuibus oraculis, aut ſymbolis, interdúmque ἀφώνοις, non minus commodè tradebantur, quæ pertinerent ad vitæ humanæ cultum & informationem. Sed audiamus Plutarchum ea de re ſtudioſè commentario περὶ ἀδολεσχίας differentem: οἱ δὲ, inquit, συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς ἃ δεῖ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται, καὶ θαυμάζονται διαφερόντως, ὡς Ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπεῖν περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα, καὶ τῶν ἀλφίτων ἐπιπάσας, καὶ τῷ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν, ἐνδειξάμενος αὐτοῖς ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσιν ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρεῖ τὰς πόλεις.

πῶ

Πῆ παρέβην; τί ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

EMBLEMA XVII.

ITALICÆ *Samius ſectæ celeberrimus auctor*
Ipſe ſuum clauſit carmine dogma breui:
Quò prætergreſſus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quenque ſibi.
Quod didiciſſe Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum geſtant quæ pedibus lapidem:
Ne ceſſent, neu tranſuerſas mala flamina raptent.
Qua ratione, hominum vita regenda fuit.

HVnc Pythagoræ verſiculum in primis obſeruari diligenter, & addiſci cuperem, ab iis maximè qui ſtudia liberalia ſectantur, & ex iis fructum aliquem ſperant vberrimum. Per-

Errores eorũ quis literas adiſcunt,

multi enim ex iis peccant, quòd nõ ſatis attẽti ſepta, vt ita dicã, lectionis tranſiliunt; & aliis rebus animum applicantes, non vidẽt ſe abſcedere ab eo laudabili & ingenuo inſtituto, cui nomen dederunt. Alij ſunt, qui quanquam laborioſi, non ſunt attenti ſatis, aut adiiciunt animum ad quæ agunt: Alij denique, quanquam multa, & quidem ſæpè diúque agant, tamen innumerabilia, aut certè multa prætermittunt in tranſcurſũ, quæ ad inſtituti laboris perfectionem valde conducerent. Sed præſtat Alciatum magiſtrũ audire citiùs, qui ita ſuos auditores adhor-

Locus Alciati ex prælectione quadam.

tatus eſt quadam prælectione, ab iiſdem primùm rogatus, qua præcipuè methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum: Præeat nobis (inquit ille) vetuſtiſſimus Italicæ Philoſophiæ auctor Pythagoras, qui diſcipulos ſuos carmine Græco, quod maximè neceſſarium adipiſcendæ diſciplinæ eſſet, admonuit, quodque quotidie eos in ore habere iuſſit. Id eſt eiuſmodi: πῆ παρέβην, τί δ᾽ ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη, Etenim hæc tria non tam

1. Quò tranſgreſſus.

præcepta, quàm oracula vnicuiq; noſtrûm ſemper ante oculos eſſe debent. In primis ſcilicet, ne qua in re aut excidas, aut trãſuerſus ab inſtituto tramite feraris. quod iis cõtingit, qui aliis in rebus animi intentione occupata, ad ſcholas tamen accedunt: vt qui vel amore capti, vel armis rixiſq; deditì, vel aleæ luſuiq; mancipati, vel artibus illicitis addicti, ſcholaſtici tamen nomẽ ſeruant. In hos Annæus Seneca veteris Iuriſconſulti verbis inuehitur. Etiam magna, inquit, pars vitæ elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus. Qui enim auribus ſolis prẹſentes, mentem aliò intendunt, ij aliud agere Latinis dicuntur. Alterum eſt, vt attendamus ad id quod agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna voluptate afficiamur: ſi verò quid malè vertiſſe viderimus, in futurum abſtineamus. Etenim præmium virtutis maximum ipſa eſt animi voluptas. Iiſce enim iu-

2. Quid agis?

uenibus, qui in ſophiſticis cauillationibus, vel legum optimarum ambagibus diutiùs immorantur, rectè quis dixerit: Vide quid agas. Cuius rei exemplum in huius anni lectionibus accipi poteſt. Fuerunt florẽte Romano imperio varij in eorum Republ. magiſtratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconſules, vt Præſides prouinciarum, vt clariſſimi, vt ſpectabiles, vt illuſtres: & ſi qua alia ſunt huiuſmodi nomina. Hæc hodie mutata Reipubl. forma exoleuerunt, nec vllo in vſu permanſerunt, ſed vnuſquiſque iudex eam habet cognominationem, quæ ſibi vel lege municipij vel Principes ſui diplomate conceſſa eſt. Ideóque parum refert diutiùs in veterum magiſtratuũ muneribus dignoſcen

ſcendis verſari. Bartolus certè & veteres nõ vltra tres, aut quatuor lectiones hac in re videntur conſumpſiſſe. Quòd ſi quis maiorem anni partem hoc in argumento tranſigere velit, huic rectè præceptum Pythagoricum inſuſurrabitur, Vide quid agas. Superest tertium, ne quid agendũ omittamus, in quo ſanè adeò peccant vniuerſi ſtudioſi, vt vix vllum ſuperſit remedium. Et hæc quidem Alciatus: cuius diſputationem, & apertam dilucidamque huius carminis explicationẽ huc attexere malui, quàm quidpiam aliud comminiſci, aut aliundè minus opportunè inculcare. Conſtet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapſum in tribus eſſe potiſſimùm, aut cùm ſecus quàm oporteat, facimus, quod eſt plus, quàm deceat: aut quod omiſſum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Priori reſpondet illud, πῆ παρέβην, quò tranſgreſſus? alteri verò, τὶ δ' ἔρεξα. quid feci? tertio, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη, quid feci non conueniens? Solebat itaque ſuos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo verſarent. Sic autem ille in Aureis carminibus:

3. Quid omittis agendum?

Triplex hominum lapſus.

Aurea Pythagoræ carmina.

Μὴ δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
Πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν,
Πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη,

Quæ interpretatus eſt auctor epigrammatis de viro bono, his quidem verbis:

Non prius in dulcem declinet lumina ſomnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quæ prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?
Cur iſti facto decus abfuit, aut ratio illi?

Lepidiſſimum hoc Pythagoræ carmen vidit Seneca lib. 3. De ira, c. 36. cuius verba non piget huc adiicere: Omnes ſenſus perducendi ſunt ad firmitatem. Natura patientes ſunt, ſi animus illos deſinat corrumpere, qui quotidie ad rationem reddendam vocandus eſt. Faciebat hoc Sextius, vt conſummato die cùm ſe ad nocturnam quietem recepiſſet, interrogaret animum ſuum, quod hodie malum tuum ſanaſti? cui vicio obſtitiſti? qua parte melior es? Deſinet ira, & erit moderatior, quæ ſciet ſibi quotidie ad iudicem eſſe veniendum. Quid ergo pulchrius hac conſuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille ſomnus poſt recognitionem ſui ſequitur, quàm tranquillus, altus ac liber, cùm aut laudatus eſt animus, aut admonitus, & ſpeculator ſui, cenſorque ſecretus cognoſcet de moribus ſuis? Vtor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cùm ſublatum è conſpectu lumen eſt, & conticuit vxor, moris iam mei conſcia, totũ diem

Præclarus Senecæ locus.

mecum ſcrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo, quare enim quicquam ex erroribus meis timeã, cùm poſſum dicere: Vide ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco, &c.Neque eſt alienum etiam quod relatum eſt apud Apuleium 1.Florid.de Gymnoſophiſtis loquens: Vbi, ait, menſa poſita, priuſquàm edulia apponãtur, omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officiis ad dapem conueniunt. Magiſtri perrogant,quod factum à lucis ortu ad illud diei bonum fecerit.Hic alius ſe cõmemorat inter duos arbitrum delectum ſanata ſimultate,reconciliata gratia,purgata ſuſpicione,amicos ex infenſis reddidiſſe.Itidem alius, ſeſe parentibus quidpiam imperantibus obediſſe, & alius aliquid meditatione ſua repeiſſe,vel alterius demonſtratione didiciſſe:denique ceteri commemorant.Qui nihil habet ad offerre,cur prandeat,impranſus ad opus foras extruditur.Hęc Apul.Confer Hieroclis commẽtarium ad carmina Pythag.& Arrianũ diſſertationum Epicteti lib.4.c.6.huc enim transferre ſingula,nihil attinet. Ceterùm Gruem cum lapillo depictam, prudentiæ ſymbolum fuiſſe notum eſt. Docent enim probatiſſimi auctores, lapillum Grues ideò ferre,dum in ſublime volant, vt illius lápſu explorent,ſupra terrámne an mare volitent: quod ex ſono intelligunt, ac proinde conſidẽdum,an vlterius progrediendum ſit.Maximus Tyrius diſputatione 40. lapilli arrepti aliam rationem adfert, nimirùm quod propter imbecillitatem corporis aláſque parum fultas,inſtar nauis fluitent à ventis impulſæ, quod cùm intelligunt,non ante ſe volatui credunt,quàm lapidem apprehẽderint, firmamentum videlicet vacillaturi volatus, ſalutiſque cuſtodiam. Harum prudentiam cùm non ignoraret cordatus homo Deucalion,à diluuij fluctibus ſeruatũ aiunt gruum beneficio: quarum quidem ſuperuolitantium clangore admonitus enatauit,teſte Pauſania. Non erit huc conferre alienum, quod ſcitè & ad hunc locum accommodatè Plutarc.retulit lib. *πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα.* ſic enim habet: *ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πλήσεως πρὸς ἄνεμον, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττουσιν ὅπως μὴ κατὰ οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρώρους. σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα, τά τε βραγχία κατασταλλεῖ, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες.* id eſt, Illa verò gruum ad ventum

Apuleius de Gymnoſophiſtis.

Gruis ſymbolum.

Gruum volatus.

tum aciei commutatio, non vnius,ſed & vniuerſi maritimi generis eſt: ſiquidem & æſtum fluctúſque contrà natando niti, & eadem de cauſa aquaticis omnibus mos eſt: cauent quippè ne ventus à tergo incumbens, ſquamas ſubrigat cieátque, atque ita nudatum & exaſperatum corpus vulneret. vnde in ventum obnixíque fluctibus curſum dirigunt: ſic enim à vertice ſciſſi fluctus & branchias cohibent, & per ſumma delati minus infeſtant, & horrorem non incutiunt. Hæc ille. Aſcriberem alium locum non minùs cõmodum ex eo quem ſcripſit ipſemet De animal. ſolertia libro: ſed indicare duntaxat hîc mihi ſatis eſto. Ammian. Marcellin. lib. 18. de Barbatione garrulo quodam nebulone, eodémque proditore: Ignorabat, inquit, notum Ariſtotelis ſapiens dictum, qui Calliſthenem, ſectatorem & propinquum ſuum, ad regem Alexandrum mittens, ei ſæpe mandabat, vt quàm rariſſimè & iucundè apud hominem loqueretur, vitæ poteſtatem & necis in acie linguæ portantem. Ne ſit hoc mirum homines profutura diſcernere nonnunquam & decentia, quorum mentes cognatas cæleſtibus arbitramus: animalia ratione carentia ſalutem ſuam interdum alto tueri ſilentio ſolent, vt exemplum eſt perquam notum: Linquentes orientem grues ob calorem, plagámque petentes occiduam, cùm montem penetrare cœperint Taurum aquilis abundantem, timentes fortiſſimas volucres, roſtra lapillis occludunt, ne eis eliciat vel neceſſitas extrema clangorem: iiſdémque collibus agiliore volatu tranſcurſis proiiciunt calculos, atque ita ſecurius pergunt, &c. Neſcio an huc conferre auſim Virgilij illud ex 10. Æneid.

— quales ſub nubibus atris
Strimoniæ dant ſigna grues, atque æthera tranant
Cum ſonitu, fugiúntque notos clamore ſecundo.

Vide Plin. lib. 10. cap. 23. Pierium Hieroglyph. lib. 17. & Prouerb. Grues lapidem deglutientes.

Italicæ Samius ſectæ, &c.] Pythagoram Italicorum Philoſophorum ſectæ auctorem fuiſſe teſtatur Cic. 1. Tuſcul. & D. Auguſtin. in lib. De ciuit. 8. cap. 2. Venit autem in Italiam Tarquinio Superbo regnante, tenuitque magnam illam Græciam cum honore & diſciplina, tum etiam auctoritate. Multáque poſt ſæcula ſic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alij viderentur. Samius autem ab inſula Samo denominatus eſt. Huius vitam pete ex Laërtio, Plutarch. Plin. lib. 2. Gellio lib. 1. & 4. De huius doctrina Ouid. Metam. 15. Pythagoras.

Quò

Quò prætergreſſus?] Lege Prouerb. Quò tranſgreſſus?

Quod didiciſſe gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hanc in rebus agendis nobis propoſuit, nimirùm ὡς αἰσχύνεσθαι τοὺς λογισμοὺς ποιεῖν ἢ φρονεῖν ἃ μὴτ' ὄρνιτες: vt vereri addiſcant homines rationis participes, ſi deteriores ſe præſtiterint auibus in vitæ actionibus.

Mala flamina.] Aduerſi & impetuoſi venti.

Prudentes.

EMBLEMA XVIII.

IANE bifrons, qui iam tranſacta futuraque calles,
Quique retro ſannas, ſicut & antè, vides:
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quòd
Circumſpectum hominem forma fuiſſe docet?

Ianum

IAnum biformem ſeu bicipitem veteres quidã plaſtræ & pictores effinxerunt, vel quòd ferinũ & ſilueſtrem cultum ſuorũ hominũ in ciuilẽ mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinę gẽtis crederetur: aut quia Solem, quem eundem cum Iano volebant eſſe, cæleſtis aulæ ianitorem putarent, quippè qui eam oriens aperire, occidens verò claudere videretur. Sed tamen id tam celebre, variiſque nominibus decantatum Iani bicipitium quamplurimi ad ſolertiam prudentiamque regis retulerunt: ſi quidem prudentis eſt præterita noſſe, futuris verò multo antè prouidere. quod ſignificauit Perſius, inquiens: Ianus biceps cur. Prudentis officium.

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinſit. Terent. in Adelph.

Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt,

Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt, Proſpicere.

Et certè hic regis optimi typus eſt, qui cùm ceteris præſit, debet etiam prudentia, aliiſque virtutibus antecedere. Neq; enim alia ratione puto Ægyptios oculum in ſceptro regio ſuis hieroglyphicis deſignaſſe, quàm vt in Principibus, ſummíſque Regibus maximè, prudentiam, tanquam Reipub. vigilantem ac proſpicientem oculum eſſe debere ſignificarẽt. Hoc de figmẽto multi Poëtæ luſerunt, quorum alij ad alia ingeniosè traxerunt. Ouid. 6. Faſtor. Typus optimi regis.

—— *Videt Ianus quæ poſt ſua terga geruntur.*

Sed maximè in primo, vbi faciei duplicis rationes alias adfert. Macrob. 1. Saturn. Creditur inquit, geminam faciem prætuliſſe, vt quæ ante, quæque poſt tergum eſſent, intueretur. Quod procul dubiò ad prudentiam regis, ſolertiamque referendum eſt, qui & præterita noſſet, & futura proſpiceret; ſicut Anteuorta & Poſtuorta, diuinitatis ſcilicet aptiſſimæ comites apud Romanos colũtur. Quò ſpectat adagium πρόσσω καὶ ὀπίσω, A fronte & à tergo: quod eſt diligẽter inſpicere, & præterita cum pręſentibus & futuris conferre. Eundem fuiſſe Ianum cum Noëo (qui poſt diluuium vitem vinumque adinuenit) auctor eſt Beroſus, (niſi tamen nos fallit Beroſi nomen) quanquam diſſentiat Lilius Gregorius ſub finem Syntag. 4. Sed bicipitij huius cauſam aliam & eãdem penè attulit Plutarch. in quæſtion. Romanis: Nempè quòd genere Gręcus ex Perrhœbia fuerit, atque in Italiam profectus, ſedibus apud barbaros poſitis, linguã vitæque rationem mutauerit. ſic enim fama receptum eſt? vel quòd Italos, qui ferinis eſſent adhuc moribus, quiq; iniuſtè viuerent, ad aliud vitæ traduxerit & reuocari inſtitutum, ita vt agriculturam & ciuilem cultum eos docuerit. Sic verò ille: διὰ Macrobij locus. Ianus idẽ qui Noëus.

τί τὸν Ἰάνον διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν οὕτως καὶ πλάττουσιν, πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει ἕλλην ἐκ περραιβίας ἦν (ὡς ἱστοροῦσι) διαβὰς δὲ εἰς ἰταλίαν καὶ συνοικήσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν, ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν ἰταλίαν αὐτὸς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἔθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε,

Imago Iani bifrontis,ſed corona ſpicea in numis etiam nũc conſpicitur,tributa Pompeio ob curam annonæ,de qua Eriſius in Nomiſmatis:qua ſimilitudine deceptus Theodor. Canterus eandem effigiem Iano tribuit lib.vlt.Variar.lection.

Sanna. *Sannas.*]Irriſiones ab occipitio diſtorto, & labris contortis, Perſ.1. Satyr. *Occipiti æco,poſticæ occurrite ſannæ.*

Prudens

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

NOCTVA Cecropiis inſignia præſtat Athenis,
Inter aues ſani noctua conſilij,
Armiferæ meritò obſequiis ſacrata Mineruæ,
Garrula quo cornix ceſſerat antè loco.

VErborum parſimonia ſapientes maximè decet, eorumque perſpicacitas in rebus obſcuris & difficilibus agnoſci verſaríque debet. Eo enim præcipuè differt ab imperito & ſtulto prudens, rerúmque ſciens, quòd pauciloquus, quodque oculatus in iis ſit, ad quæ alij conniuent, vel oculorum mentis obſcura caligine cæcutiunt. Eius quidem rei ſymbolum eſt Noctua, olim Athenienſium inſigne, ac Mineruæ ſacra, nimirùm propter

Pauciloqui qui ſapientes.

propter oculos cæſios : quod indicat parœmia, γλαῦξ ἵπταται: priſcis enim Athenienſibus Noctuæ volatus, victoriç ſignũ cenſebatur. Iuſtin. lib. 23. rei huiuſce cauſam Hieroni duci aſcribit cui adoleſcenti prima bella ineunti, Aquilam in clypeo, Noctuam in haſta conſediſſe refert. Quod oſtentum, & in conſilio cautum, & manu promptum, Regémque futurum ſignificabat. Alij malunt referre ad numum aureum & argenteum, in quo inſculpta erat Noctua. Vnde fluxit prouerb. Noctuas Athenas: Pierius 20. Hieroglyph. Gyrald. Syntagm. 11.

Cur noctua Mineruç ſacra, & Athenarũ ſymbolũ.

Sed quorſum hoc Emblema, dixerit aliquis, aut quodnam argumentum habet? Nimirum ciuitatem optimis moribus ac legibus inſtitutam ſapientia, conſilio maturo, recta prudentia firmari, ſpreta inani hominum loquacitate. Itidẽ de ſingulis magiſtratibus, quique Remp. adminiſtrent, eſt ſtatuendum: qua ratione Demoſthenes, aliique boni oratores aduerſos habebãt demagogos, blãdóſque concionatores qui vulgi cupiditatibus inſeruiebant: nec minùs eos inſectabantur quàm ſophiſtas obſtreperos optimi quique Philoſophi. Certè epigraphes argumẽtum, quod habet inſtar oraculi, *Prudens magis quàm loquax*, poſſem nõ incommodè illuſtrare Fabij Maximi exemplo, qui quo tẽpore Annibalem iuueniliter exultãtem ſua patientia fregit, multis cõuiciis militari laſciuia impetitus, non ponebat rumores ante ſalutẽ: niſi occurreret laudatũ Eteonici facinus. Is Lacedęmoniis pręfectus, cũ accepiſſet ſuos milites in inſula Chio annona laborantes tacitè cõiuraſſe in inſulares Chios vtq; ſeſe diſcernerent, arundinem manu pileóue circuntuliſſe: cenſuit ille non aperta vi (quod fieri commodè non poterat) agẽdum: ſed quindecim delectis comitibus per vrbem incedẽdo, qui primus ei obuiam veniebat arundinem habens, obtruncari iuſſit. Cauſſam ſciſcitantibus nihil aliud reſpõdebat, quàm id à ſe factum, quòd geſtaſſet arundinem. Itaque ceteri coniurati arundines ſtatim depoſuerunt. Imò Eteonicus Chiis conuocatis ne vllũ quidẽ de cõiuratione verbum fecit, ne metũ aut ſuſpicionẽ iniiceret, ſed pecunias imperauit, quas iuſſit militibus diſtribui, ne quid noui molirentur. Ii ſtatim paruërę. Sic paucorum pœna periclitantibus multis occurſum eſt. Retulit Xenoph. 2. rerum Græcar.

Athenæ vnde nominatæ.

Cecropiis Athenis.] Athenas Cecropias à Cecrope Rege, & Atheniẽſes Cecropidas appellari, iam in ſuperiorib. attigimus. Athenæ autem ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς (ne iterum adhuc repetere cogamur) hoc eſt, Minerua, quæ nomen huic ciuitati impoſuit.

D.Au-

D.Auguſt.18.De ciuit.c.9. ex Varrone diuerſum ab aliis ſentit. Vide Platon.in Cratylo.

Armiferæ Mineruæ.]Minerua ex cerebro Iouis armato proſi- liit.Mihi ſuccurrit illud Anacreontis de roſa: Minerua cur armata è Iouis cerebro proſiliit.

Πολεμοκλόνον τ' ἀθήνω,
Κορυφῆς ἐδείκνυε Ζεύς,

Id eſt, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata ſcuto & haſta Minerua:& Ouid.6.Faſtor.

Creditor armiferæ ſignum cæleſte Mineruæ.

Idem 2.Amorum,eleg.6.

Viuit & armiferæ cornix inuiſa Mineruæ.

Martial.initio epigramm.

Accipe belligeræ crudum thoraca Mineruæ.

Meminit & in Olympiis Pindar.Ode 7.Armata autem fingitur (ait Phornutus)in ipſo ortu, quòd ſapientia ſuis ipſius præſidiis ſatis inſtructa ſit ad maximas & difficillimas res obeundas. Deinde artium omnium & belli Dea, quòd & diſciplinarum liberalium vſum, & bellorum adminiſtrationem ſine ſapientia mancam,& inanem eſſe intelligimus.Pindar.Scholiaſt. Armata cur Pallas.

Armiferæ merito,&c.]Noctuam dicatam fuiſſe Palladi,repudiata cornice, copioſè tradit Ouid. 2. Metamorph. Minerua Erichthonium Cecropis filiabus ciſtella viminea incluſum,ſeruandum tradiderat,& ne aperirēt,interdixerat. Quod cùm neglexiſſent, Coronis factum Mineruæ indicauit, vnde ab eiuſdem comitatu repulſa eſt,& in cornicem mutata.Sic enim conqueritur: Noctua cur Palladi ſacra, reiecta cornice.

— Mihi gratia talis
Redditur,vt dicar tutela pulſa Mineruæ,
Et ponar poſt noctis auem: mea pœna volucres
Admonuiſſe poteſt,ne voce pericula quærant.

Cuius poſtrema verba mythologiam habēt.Garruli enim, quíque nimio linguæ vitio laborant, haud vnquam poſſunt cum ſapientibus & cordatis viris habere cōmercium:quin vbi apud eos aliquid effutierint, tandem odioſa infamiæ labe aſperguntur,& à conuictu laudato virorum honeſtorum, & virtute inſignium abeſſe coguntur.De noctuę prudentia Dion Chryſoſtomus doctè ac lepidè oratione Olympica,quę eſt 12.Hoc etiam addere non grauabor,quòd Alciatus ſcribat, Mineruæ noctuā meritò conſecratam,nempe ab Euſtathio ingenioſè ad 1.Iliad. rationem redditam:*γλαῦκα* ſacram eſſe *τῇ ἀθρητικῇ ἀθηνᾷ, διὰ τὴν πρὸς τὸ ἀθρεῖν τοῦ γλαύσσειν ταυτότητα*: quia nimirum *ἀθρεῖν* & *γλαύσσειν* idem ſignificent.

G

Cornicum & vlularũ diſſidium.

Garrula quo cornix.] Memini legere me apud Plutarch. De odio & inuidia, inter cornices & vlulas perpetuum eſſe diſſidium, quarum vel occiſarum ſanguinem permiſceri quidam negant: vt etiam ſi quis confundat, vtrumque ſeorſum diffluere narrent. Ælian. lib. 3. c. 9. de animalib. perſpicuè idem tradit. ἐπεὶ δὲ ἡ γλαὺξ ἐστὶν αὐτῇ (ſupple κορώνῃ) πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύει τοῖς ᾠοῖς τῆς κορώνης, ἡ δὲ μεθ' ἡμέραν ἐκείνην ταὐτὸ δρᾷ τοῦτ' εἰδυῖα ἔχειν τὴν ὄψιν τὴν γλαῦκα τηνικαῦτα ἀσθενῆ.

Maturandum.

EMBLEMA XX.

Maturare iubent properè, & cunctarier omnes,
Ne nimium præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneide telum:
Hæc tarda eſt, volitant ſpicula miſſa manu.

IN rebus arduis, & quibus neglectis aliquid periculi eſſe poteſt, cauendum à nimia celeritate, atque etiam mora: ſed videndum maximè, vt maturè non modò ſuſcipiamus, ſed & conſectemur quod nobis propoſitum eſt, ne hac vel illac aberrãdo parte nos quodammodo pœniteat. Plutarch. oratione ad Apollonium: σοφοὶ δὲ, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἐπος ἤνεσαν περισσῶς: Sapientes iſtud quidem, Ne quid nimis, præter modum celebrarunt. Laudatur & illud Phocylidis:

Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.

Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίας δ᾽ ἀλεεινάς:

Eo enim vel maximè nomine Ariſtidem vrbe pepulerũt Athe-

nienſes, quòd nimis iuſtus eſſe videretur. Eodem penè modo Epheſij Hermodorum. At vt modum aliquem exemplis etiam imponamus, hoc vnum addamus ex Liuio: In bello Punico ſecundo, Terentio Varroni, homini iuueniliter exultãti & temerario datus eſt collega Paulus Æmilius, maturus ætate & conſilio, vt ſua prudentia feruorem alterius temperaret. Sic Fabium Max. creatum aliquando belli ducem memini, eum quidem cũctatorem & maturum, vt Marcelli celeritatem reprimeret. Id ſi placet ad nimiam quorundam ſtudioſorum induſtriam referre, ſic ſtatuo. Præceptum hic eſt rebus in omnibus agendis validiſſimum, quo aurea mediocritatis regula commendatur. Sicuti nihil magis expedit quàm agrum optimè colere: ita ſæpe putatur inutiliſſimum nimio ſe labore conficere. Plantæ aqua mediocri aluntur; immodica ſuffocantur: ſic iuuatur ingenium laboribus ac ſtudiis moderatis; contrà obruitur ſi immoderatè exerceas. Nam vt plerũque luſciniis euenit ob nimium canendi ſtudium, quo mirificè delectantur, vt in eo exſpirent, nempe quas, vt ait Plinius, ſpiritus deficiat citiùs, quàm cantus: Ita nõnulli, ſtudiis intenti plus quàm par ſit, in ipſo conatu interdum emoriuntur. Cæterùm nulla opera, quanquam ab illuſtri artifice profecta, commendatur, quę immoderata ſit, vt Apelles Protogenis tabulas admirabatur quidem, vt immenſi laboris: in hoc tamen non laudabat, quòd manum ponere de tabula vix vnquam poſſet, ſignificabat ei nocere nimiam diligentiam; quam etiam in compoſitione Iſocratea reprehendit Fabius: adeò modus in rebus, & certi denique fines ſpectandi ſunt in omni capiendo conſilio, labore ſuſtinendo, aggrediendo, perficiendóque negotio, vt quod ait Flaccus,

Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam,

Quibuſdã certè in negotiis celeritate opus eſt: mora obeſt, hoc enim citat ex neſcio quo Plutarch. τιθεμένων ἀγώνων, πρόφασις ἀρετὴν ἐς αἰπὺν ἔβαλε σκότος: Certaminibus iam propoſitis, cunctatio virtutem profundas in tenebras deiicit. Itaque M. Curtius Dentatus Conſul, cùm delectũ ſubitum coactus eſſet educere, nemoq; iuniorum reſpondiſſet, coniectis in ſortem tribubus omnibus Polliæ, quæ proxima exierat, primum nomen extractum vrna citari iuſſit, eo non reſpondente, bona haſtæ ſubiecit. Quod cùm illi nunciatum eſſet, accurrit ad tribunal Conſulum, collegiumq; tribunorum appellauit. At Cõſul Dentatus appellationẽ non recepit, bona eius & ipſum vendidit, non tam feſtina

feſtinatione pœnæ,quàm præueniendi periculi cauſa, quando res,tumultuſq; belli moram dilationemque non reciperet,dum interim cognoſceretur de excuſatione aut immunitate. Retulit Val.Max.lib. 6. Aliis in rebus probatur tardum conſilium vt multo præſtantius:contrà nimium præceps damnatur, vt quod adiunctam pœnitentiam habeat.Sic Lucian.epigram.

Ἡ βραδύπους βουλὴ μέγ' ἀμείνων, ἡ δὲ ταχεῖα
Αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

Sed de his iam ſatis.Virtus ea maturitas appellatur,illa quidem media inter celeritatem nimiam & tarditatem. Nigidius apud Gellium lib.10.c.11.Maturè, inquit, eſt quod neque citius eſt, neque ſerius,ſed medium quiddam & temperatum eſt.Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur,quæ neque cruda & immitia, neque caduca & nimiũ cocta,ſed tempore ſuo temperatè adulta. Interpretationẽ hanc Nigidianã duobus verbis eleganter expreſſit Auguſtus Cæſar: nam & dicere in ſermonibus,& ſcribere in epiſtolis ſolitum ferunt *σπεῦδε βραδέως*,per quod monebat, vt ad rem agendã ſimul adhiberetur & induſtriæ celeritas, & tarditas diligentiæ : ex quibus duobus contrariis fit maturitas. Sic Poëta Neptunũ inducit diſceſſum ventis imperantem, vt & citò diſcedant, tanquam fugiant, & tamen flandi mediocritatem in regreſſu teneant,tanquam maturè.i. temperatè abeuntes. Veretur enim, ne in ipſo diſceſſu claſſi noceant,dum raptu nimio tanquam per fugã redeũt.Ceterùm id duabus notis Hieroglyphicis ob oculos ponitur.Telum enim velocitatis agilitatiſque indicium eſt, vt explicat lib.Hieroglyph.42.Pierius.Remora autem impedimentum & tarditatem deſignat,idẽ lib.30. Alij rem planè eandem ſignificantes,Delphinum Remoræ adiunxerunt,vt Paul.3. Pont.Max.Alij anchoram Delphino copularunt, vt Aldus Manutius nobilis typographus.Eraſmus Prou.Feſtina lentè,id pluribus explanauit : in quod vberrimum copioſæ orationis quaſi fluuium congeſſit.

Maturitas.

Auguſti dictum.

Telũ quid.

Remora quid.

Echeneide.]Remota,vel echeneis, à ſiſtendis nauibus ſic appellata,*παρὰ τοῦ ἔχειν τὰς ναῦς, ναῦς*, de qua in ſequentibus opportunius.

Volitant ſpicula miſſa manu.]Ouid.ferè ſic 1.de Ponto, eleg.4.

— Sarmatica ſpicula miſſa manu.

Neſcio an huc etiam rectè contulero quod de Cymodocæa Nympha Virgilius in decimo:

— Fugit illa per vndas
Ocyor & iaculo,& ventos æquante ſagitta,

In deprehenſum.

EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM *quacunque fugis, te perſequor: at nunc*
Caſſibus in noſtris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere noſtras:
Ficulno anguillam ſtrinximus in folio.

Fugax tandem deprehenſus.

ALlegorica proſopopœia in quemuis deprehenſum, & fugacem, qui ob ſcelera notatus ſemel atque iterum è manibus iudicum ſublatus, & pro temporis occaſione ſubterfugiis vſus, non tamen poſſit effugere & expedire ſeſe, ſi tandem correptus arctiori nodo illigetur. Id facilè & commodè poteſt illuſtrari nobilibus hiſtoriis, de Perſe, Pſeudophilippo, Iugurtha, qui Romanorum infeſtiſſimi hoſtes dolis, fraudibus, ſubterfugiis vſi, vt vix capi poſſe viderentur, tandem tamen ſuccubue

cubuerunt:ſed libri ſunt in omnium manibus. E multis quę occurrunt, vnum ſublegere placet ex Iuſtino: Hanno Carthagi-nienſis adeò diues erat, vt ceteros ciues opibus anteiret, is de occupando regno cogitauit, ſed interfecto primùm ſenatu: quod machinatus ſimulatis filiæ nuptiis, plebi in porticibus publicis, Senatui ſuas in domo epulas parari mandauit, vt poculis veneno infectis ſenatores tectiùs enecaret, & ita Remp. inuaderet. Quo tamen conſilio nefario per miniſtros detecto, magiſtratibus placuit ſcelus declinari, non vindicari; periculum enim erat ne plus negotij exhiberet res cognita, quàm cogitata. Itaque decreto cohibuerunt, vt modus nuptiarum ſumptibus ſtatueretur. Quo conſilio præuentus Hanno, ſeruitia concitat, rurſúſque conſtituta cædibus die, cùm iterum ſe proditum vidiſſet, munitum caſtellum cum viginti ſeruorum millibus occupauit, ſed comprehenſus eſt ad extremum, dum ſibi conatur Afros, & Mauritanos conciliare. Virgis cæſus, effoſſis oculis, & manibus cruribúſque fractis, necatus eſt: corpus verberibus lacerum cruci affigitur. Filij quoque cognatique, quãquam innoxij, vltimo ſupplicio affecti. Sed ne ſim longior, id & opportunè torqueri poteſt in eos qui fallacis ſunt fidei, quique crebrò furtim ſe ſubducunt ab iis, apud quos verum dicere neceſſe habeant: vti pleroſque (heu nimium multos) noſtra hac tempeſtate vidimus, qui aliud in ore promptum habent, aliud in pectore clauſum tenet, quod de Catilina Salluſtius ait; ſicque imponere aliis aſſueuere, vt non vereantur perfricta fronte pertinaciùs obſiſtere iis quos ſibi iuſtè interdum aduerſari norunt. Quod & accommodari poteſt in pertinaces quoſdam & refractarios, qui diuinis oraculis demum in noſtram ſententiam pertrahuntur, cùm eos nihil morentur humana. Ducta eſt ſimilitudo à natura anguillæ; quæ quia ſit lubrica, facilè contineri nequit, niſi folio fici ſcabro & aſpero. Lege prouerb. Cauda tenes anguillam: & Anguilla in ſtrigmento, in Eraſmicis & Iunij adagiis. Anguilla lubrica.

Ficulno anguillam, &c.] Alluſio ad Prouerb. Folio ficulno anguillam. Cui poteſt videri aliud finitimum quod refertur ab aliis, inter Orci cancros adhærere: pro arctè irretiri, vt nulla pateat effugij ratio.

Cuſtodiendas virgines.

EMBLEMA XXII.

Vera hæc effigies innuptæ eſt Palladis: eius
Hic Draco, qui dominæ conſtitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? cuſtodia rerum
Huic data: ſic lucos, ſacráque templa colit.
Innuptas opus eſt cura aſſeruare puellas
Peruigili. laqueos vndique tendit amor.

Cur Palladis ſimulacrum Draconem premerat.

PHidias clariſſimi nominis ſtatuarius, Palladis ſimulacro Draconem appoſuit, quem pedibus Dea cõprimeret: quo ſignificabat virgines & puellas (fuit enim Pallas virginitatis numẽ) peruigili cura continendas eſſe, vt ea ratione ſit optimè mulie

muliebri pudicitiæ conſultum. Nunquam eſt enim committendum, vt otio ſeſe dedant, aut plus quàm ſatis eſt, vagentur: quandoquidem eo ſexu nihil fragilius ſit aut imbecillius. Val. Maximus lib. *6.* refert exemplum longè præclarum de Publio quodam Mænio, qui ſe pudicitiæ accerrimum vindicem præſtitit. Nam in libertum ſuum, quanquam admodum gratum ſibi, animaduertit, quòd filiæ ſuæ iam nubili oſculum dediſſet: cùm præſertim non libidine, ſed errore lapſus videri poſſet. Et quidē pœnæ grauitate, teneris adhuc puellæ ſenſibus caſtitatis diſciplinam ingenerari magni æſtimauit: eique tam triſti exēplo præcepit, vt non modò virginitatem illæſam, ſed etiam oſcula ad virum ſincera perferret. Sanè Draco à viſu, quem acutiſſimum habebat, nómen apud Græcos habuit, id eſt παρὰ τοῦ δέρκεσθαι: nam δέρκομαι eſt, acutiſſimè video: vt & ὄφις, ſerpens, ab ὄπτω, ideóque Palladi ſacer eſt, quia vocabulum id παρὰ τοῦ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum plerique tradunt, prudentiámque hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & ante omnes intelligat. Porrò quòd hîc ſcribat veram eſſe Mineruę virginis effigiem, nec tamen explicet per partes, ſed Draconem tantùm adiungat, vigilantiæ veluti miniſtrum, non videtur alienum, ſi Deæ panopliam ſubiecero. Puella igitur armata virum ſapientem aduerſus omnes animi perturbationes ſe armantem, & vitiis animo forti reſiſtentem ſignificat: vel quòd virtutem ſuis ipſius præſidiis inſtructam ſatis eſſe intelligimus, vti iam dictū eſt. Galeam habet criſtatam in capite, quod referendum eſt ad iudicium, & cōſtantiam qua vel maximè ſapientis cerebrum, arx & propugnaculum animi, potiſſimùm valeat: haſtam verò longam, quòd oratione percutiat eminus: Scutum cryſtallinum viri ſapientis magnam ſolertiam repræſentat, qua ſeipſum haud aliter intus diiudicat, quàm ſi in ſpeculo cryſtallino ea quæ externa ſunt, contempletur. Sed illud Gorgoneo capite terribile apparet, quod formidinis & terroris imaginem eſſe volunt: quam alij pectori Palladis appingunt, quia ſapiens in pectore terrorem habet, quo aduerſarios afficiat. Inde enim Tritogeniam dictam eſſe vult Phornutus, quòd malis terrorem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum, quòd ſapientia ſit multiplex, ſeu quòd tecta & operta ſit, neque cuilibet ſeipſam conſpiciendam præbeat. Candidus in eo color ſimplicitatem reſpicit: aureus internitens, vim ſapientiæ fulgurantem: purpureus fulgorem penetrantem. γλαυκῶπις ideò eſt, καὶ φοβερὰ, καὶ χαροπὴ, καὶ δει-

Draco vnde nomen habet.

Cur armata Pallas.

Galea.

Scutum.

Caput Gorgonis in clypeo.

Pallium.

νῶς ἀνδρικὴ, quòd vt illuſtris eſt & conſpicua, vt quidam volunt, ſic & formidabilis. Non enim tam cæſios habet oculos, vt acutè non videat: ὁρᾷ γὰρ δριμύ. vnde & ὀφθαλμῖτις καὶ ὀπτιλῖτις dicta, templúmque habuit à Diomede poſitum, nomine ὀξυδερκοῦ Ἀθανᾶς. Ceterùm alij, & Homerus maximè, tradunt eam glaucis eſſe oculis & cæſiis: qua ratione huic conſecrentur Dracones, & Vlulæ, nimirùm ob ſimilitudinem oculorum: acutiſſimo enim viſu eſt Draco, & quandam excubandi vigilandíque vim habet, nec venatione capi poſſe videtur. Draconi autem ſimilem eſſe virtutem indagatricem aiunt, quæ diligentiſſimè omnia perſcrutetur, rimetúrque ſtudio indefeſſo: ideóque ab acuto viſu illi nomen factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non præter rem tamen, attexere quod perſpicuè docuit Ponticus Heraclides in allegoriis Homericis: ἡ δὲ σὺν φρονήσει μετάνοια, δικαίως ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀθηνᾶ νομίζεται. σχεδὸν γὰρ ἡ θεὸς, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ συνέσεως ἐπώνυμός ἐστιν, ἀθρηνᾶ τις οὖσα, καὶ πάντα τοῖς λεπτοτάτοις ὄμμασι τῶν λογισμῶν διαθροῦσα. διὸ δὴ καὶ παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν. ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα, οὐδεμίᾳ κηλῖδι μιανθῆναι δυνάμενον, ἔκ τε τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς γεγενῆσθαι δοκεῖ. τοῦτον μὲν γὰρ ἀπεφηνάμεθα τὸν χῶρον ἰδίως λογισμῶν εἶναι μητέρα: Quæ coniuncta eſt cum prudentia pœnitudo, iure apud Poëtas Athena, id eſt Minerua nuncupatur. Etenim eius nomen non aliundè ducitur, quàm ab intellectu, vt Athena tanquam ἀθρηνᾶ vocetur, hoc eſt contemplatrix, & nihil non inſpiciens acutiſſimis mentis oculis. Itaque virginem eam manere dicunt: quia prudentiæ vis non perit, neque vlla fœdari macula poteſt. Adhæc putatur è Iouis orta capite: quem locum præcipuè rationum eſſe matrem oſtendimus. Sed hactenus ſatis. Lege Phornutum lib. De natura Deorum, Fulgent. Mytholog. 2. Gyral. 11. Syntag. & Pierium Valerian. 14. Hieroglyphic.

Dracones & Vlulæ Palladi cõſecrantur.

Innuptæ Palladis.] Hinc παρθένος dicta. eo enim nomine culta eſt in Acropoli Athenienſi: vnde & templum Parthenon. eius autem virginitas puri & incorrupti eſſe ſymbolum, Phornutus ait.

Pallas virgo.

Cur Diuæ comes hoc animal? Huius quidem rei meminit obiter Plutarchus, commentario De Iſide & Oſiride.

Lucos ſacráque templa colit.] Nimirũ vt cuſtodiæ ſymbolum: eadem enim ratione hortis Heſperidum ſeruandis præfectus eſt Draco peruigil.

Virginum cuſtodia.

Innuptas opus eſt, &c.] Phocylidis eadem eſt ſententia:

Παρ

Παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλεΐστοις θαλάμοισι,
Μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσῃς.
Γάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσι.
Clauſa tibi virgo thalamis ſeruetur honeſtis,
Nec ſinito hanc ad connubium foris vſque videri.
Forma puellarum ſeruata parentibus ægrè eſt.

Quò ſpectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici deflectũt à παραθεῖν τῇ μητρὶ, quòd virgo apud matrem manere debeat. quem morem veterum Heſiodus attigit 2. ἔργων. Vnde παρθένος dicatur.

Οὔτε δόμων ἐντοσθε φίλη παρὰ μητέρα μίμνει.

Sed & Homerus in perſona Penelopes, vult pudicam mulierem vix ſolam in medium procedere, ſed ancillis comitibus ſtipatam. ſic enim ille:

Οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολος δύ' ἕποντο. id eſt,
Haud ſola, aſt illam duæ famulæ comitabantur.

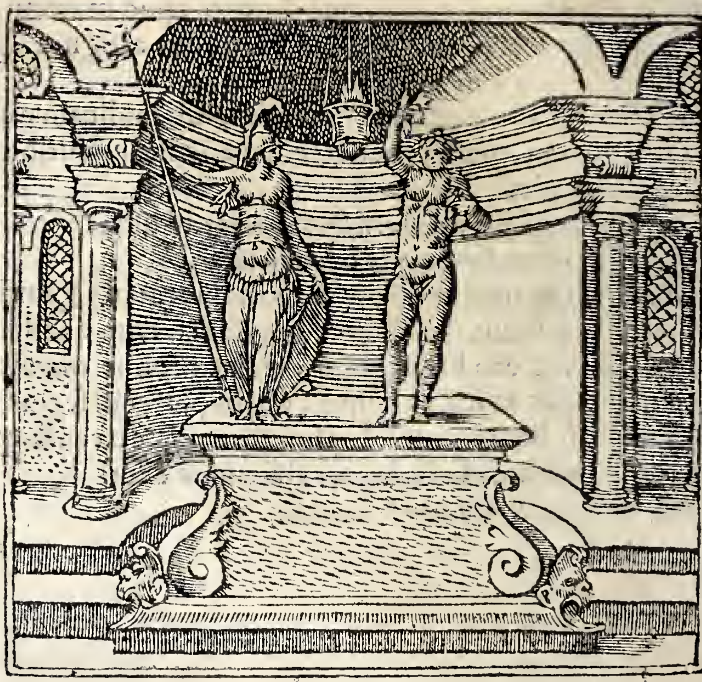
Val. Maximus exemplum ſeueritatis memorat in Q. Antiſtio, qui vxorem repudiauit, quòd illam in publico cum quadam libertina vulgari ſecretò loquentem vidiſſet. Is enim maluit occurrere incunabilis & initiis culpæ, quàm perfectũ ſcelus vindicare. Itidẽ fecit Sempronius Sophus, non alia de cauſa, quàm quòd vxor, ignorante ſe, ludos ſpectare auſa eſſet.

Laqueos vndique tendit amor.] γνώμη.

Vino

Vino prudentiam augeri.

EMBLEMA XXIII.

*H*AEC *Bacchus pater, & Pallas communiter ambo*
Templa tenent, ſoboles vtraque vera Iouis.
Hæc caput, ille femur ſoluit: huic vſus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum,
Iunguntur meritò: quod ſi qui abſtemius odit
Vina, Deæ nullum ſentiet auxilium.

Qui Dij veteribus habiti.

PRo diis fuiſſe veteribus habitos, qui ſibi beneficiis humanum genus deuinxiſſent, notius eſt ex M. Tullij libris De nat. Deor. Lactantio & Euſeb. quàm vt confirmare ſit neceſſe. Tantùm obiter admonebo, quoſdam Deos iiſdem olim tēplis & aris fuiſſe cultos, vt Cererē & Neptunum, quòd abſque ſale cibi

cibi penè omnes inſipidi ſint, refert Plutarc. Sympoſ. 4. Vt Herculem & Muſas, quia Euandrum literas docuit Hercules, idem teſtis eſt in quæſtion. Rom. Sic denique Mercurium iuxta Venerem ſtatuere, vt oſtenderent matrimonij voluptatẽ maximè orationis indigere: itemque Suadam & Gratias, vt innuerent coniuges inuicem quæ vellet, perſuadendo impetrare debere. Certè reperio apud auctores quoſdã Græcos, nomine peculiari Deos nuncupatos eſſe σωνάους, quibus delubrum commune fuit. ij etiam dicti ὁμωχέται vt apud Thucydidem. Vt & metaphoricôs Synesio epiſt. 1. σωνάος ἡ ποιητικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ. Romæ etiam in inſcriptione priuatæ cuiuſdam domus, teſte Fabricio, Διὶ ἡλίῳ μεγάλῳ σαραπίδι, καὶ τοῖς σωνάοις θεοῖς. De his verò ſatis. Plinius autem lib. 23. ait, Vino ali vires, ſanguinem coloremque hominum, & mentem augeri cum nobilioribus partibus. Gellius lib. 15. cap. 2. ex Platonis ſententia, vinum ingenij fomitem eſſe refert, virtutiſque incitamentum, ſi mẽs & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à nugatore quodam citatum ſic emendat Gellius: Sed enim, inquit in primo & ſecundo De legibus, non vt ille nebulo opinabatur, ebrietatem iſtam turpiſſimam, quæ labefacere, & minuere hominum mentes ſolet, laudauit: ſed hanc largiorem paulò, iucundioremque vini inuitationem, quæ fieret ſub quibuſdam quaſi arbitris, & magiſtris conuiuiorum ſobriis, non improbauit: Nam & modicis honeſtiſque inter bibendum remiſſionibus refici integrarique animos ad inſtaurãda ſobrietatis officia exiſtimauit: redditque eos ſenſim lætiores, atque ad intentiones rurſum capiẽdas fieri habiliores. Hęc Gellius. Hinc illud vulgò tritum emanaſſe ſuſpicor. Vinum acuit ingenium, Commodè itaque ἄγαλμα proponit Bacchi, & Palladis, eodem altari erectis, vt nimirùm ſignificetur prudentiæ incrementum eſſe aliquod, ſi Bacchi, id eſt, vini generoſi, ſed moderati, vſus acceſſerit. Etenim vinum prõptiſſimum habetur liberè loquendi tanquam calcar: itaque & vino facundiam & inuentionem tribuit Plutarchus. Adhæc

Dij multi iiſdẽ aris poſiti.

Vini vis.

Plato quatenus vinũ laudet.

Cur Bacchus & Pallas eadem ara locarẽtur.

Ennius ipſe pater numquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda.

Et Æſchylus, poëta clariſſimus, nõ niſi inter pocula tragœdias ſcripſiſſe fertur. Quid plura? Narratur & priſci Catonis ſæpè mero caluiſſe virtus. Præterire non poſſum quod ſcribit Atheneus Dipnoſoph. 10. cap. 13. ex Polybio, vinum mulieribus olim interdictum: cauſam verò adiicit? ὡς λαθεῖν ἐστιν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non poſſe, vt quæ mulier vinum

bibe

biberit, lateat. Ea cauſa maximè puto ab eodem Gellio ſcriptum lib. 13. cap. 11. Conuiuarum numerum à Gratiis ad Muſas deſinere. Sic veteres Bacchum Muſis adiunxerunt, quia vino non minimùm vires ingenij excitentur: quam ob cauſam laudata ſunt hominum veterum ſympoſia: eoque nomine Homerum puto ſuos Heroas, ipſumque Vlyſſem inter pocula de rebus lõgè ſeriis facere diſſerentem. quod Virgil. egregiè imitatus eſt. Scio quid Plutarchus ſentiat quo loco diſputat, An ſit inter pocula de rebus grauibus diſſerendum: ſed locum indicare mihi ſatis eſt ad alia properanti. Videtur porrò Alciati carmen confictum ex agalmate illo Διονύσου καὶ Ἀθηνᾶς lib. 4. Epigram. Græcorum, quod tale eſt:

Εἰπὲ τί σοι, ξυνὸν καὶ Παλλάδι, τῇ, γὰρ ἄκοντες
 Καὶ πόλεμοι, παρὰ σοὶ δ' εὔαδον εἰλαπίναι.
Μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα,
 Ἴσθι ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῇδε πέλω.
Καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος. οἶδεν ἅπας μοι
 Ἠῷος δμηθεὶς Ἰνδὸς ἀπ' ὠκεανοῦ.
Καὶ μερόπων δὲ φυὴν ἐγεγήραμεν ἡ μὲν, ἐλαίῃ,
 Αὐτὰρ ἐγὼ ἐγλυκεροῖς βότρυσιν ἡμερίδος.
Καὶ μὴν οὐδ' ἐπ' ἐμοὶ μήτηρ ὠδῖνας ὑπέτλη,
 Λῦσα δ' ἐγὼ μηρὸν πάτριον, ἣ δέ, κάρη.

Quem dialogiſmum ſic Latio donatum reperi:

Dicito, quid commune tibi eſt cum Pallade? namque
 Spicula ſunt illi, ſed tibi vina ſacra.
Talia ne temerè Diuos ſpectantia quæras,
 Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi curæ, tum belli gloria, & iſtud
 India teſtatur robore victa meo.
Prodeſt illa viris ſucco frondentis oliuæ.
 Pocula ſed noſtro munere læta bibis.
Per me nec genitrix vllos eſt paſſa dolores:
 Femur ego ſolui, ſed caput illa patris.

Bacchus cur pater.

Bacchus pater.] Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater, Apollo pater. Liberum autem patrem nominatum aiunt, quòd cùm in India bellaſſet, multas ſecum feminas abduxiſſet, quæ Bacchæ dicebantur.

Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati.

Soboles vtraque vera Iouis.] Bacchus Iouis ex Semele filius, de quo poſtea. Pallas ex Iouis capite nata, vt ſuperiùs expoſitum eſt. Suſpicor hoc in loco nõ temerè Bacchum vnà cum Minerua coniungi, & vtrumque ſobolem Iouis dici: vt notet duo præſtan-

ſtantiſſima munera homini à Deo conceſſa, quorum alterum ad animum, nimirùm prudentia, alterum ad corporis vires inſtaurandas, nempè, vinum, pertineat.

Ille femur ſoluit.] Hoc vberiùs in ſequentibus.

Huic vſus oliui.] Olea Mineruę tribuitur, quòd ſemper vireat, & aliquid ſemper habeat glaucedinis, & quòd oleum nihil cõtineat humidi admixtum, ſed ſemper ſincerum & *ἀκήρατον* perſeueret: ita & virginitas, ait Phornutus. Sunt qui ſertum oleæ aſſignent, quòd arbor hæc pacis ſit ſymbolum, ideoque arma ferri dicuntur, bellaque ſuſcipi, quò tandem commodiùs in pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem. Olea quid Mineruæ ſacra.

Inuenit primus at ille merum.] Præter alios quàm plurimos, teſtis eſt Plin. 7. cap. 56.

Iunguntur meritò.] Antiphanes proinde *τὸ ζῆν* idem ac *τὸ πίνειν*, aut *πιεῖν* ſignificare dicit, id eſt, viuere eſſe bibere.

Abſtemius.] A vino abſtinens. temetum, vinum antiquis fuit. Gellius lib. 10. Ouid Metamorphoſ. 15. Abſtemi.

——*Gaudetque meris abſtemius vndis.* Varro:

Quantoperè abſtemias mulieres voluerint eſſe, &c. Nonius.

Pruden

Prudentes vino abſtinent.

EMBLEMA XXIIII.

Q V I D *me vexatis rami? ſum Palladis arbor,*
Auferte hinc botros , virgo fugit Bromium.

VIdetur hîc παλινῳδεῖν. Superiori enim dixit epigrãmate eum qui à vino abhorreat,haudquaquam prudentẽ eua dere:quod rationibus aliquot,ſi non omninò neceſſariis,ſalten tamen probabilibus confirmari poteſt.Nunc autem prudente à vino abſtinere debere ponit.At hæc inter ſe ſic conciliare e facile, ſi dicamus prudentis eſſe vino moderatè vti:ſecus enin ſumptum , rationem obturbat , curas , vigoremque animi im pedit , vt meritò ceſſerit in Prouerbium, Sapientiam vino ob umbrari , ait Plinius. Cuius quidem rei non inſcius Romu lus , vino ſemper eſt vſus parciſſimo. Capitale fuit Romani matroni

matronis vinum attingere,vnde inſtitutum, vt cognatis oſculũ ferrent,reprehendendi cauſa,quò indicium odor faceret ſi bibiſſent. Sed & M.Cato refert,non ſolùm probro affectas, ſed mulctatas quoque à iudice mulieres non minùs ſi vino vſæ eſſent,quàm ſi adulterium admiſiſſent. Egnatius Metellus vxorem,quòd vinum bibiſſet,interemit:cuius facti nec accuſatorē, nec reprehenſorem habuit, vnoquoque exiſtimante optimo exemplo illam violatæ ſobrietatis pœnas pependiſſe, ait Val. Max.lib.2.cap.1. Et ſanè,inquit,quæcunque femina vini vſum immoderatè appetit,& virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam teſtis eſt,matronas liberas vino abſtinuiſſe,vt etiam ſeruos, item & ephebos omnes ad annum vitæ triceſimum, quod & apud Maſſilienſes in vſu fuiſſe nonnulli tradunt.Proditum eſt ab Æliano,lib.2.c. 37. De var. hiſt. Zaleuci legem apud Locrenſes fuiſſe, qua ſi quis merum bibiſſet,niſi valetudinis cauſa medico id iubente, morte mulctabatur.Ex quibus perſpicuũ eſt,quàm olim odio habiti ſint ebrioſi, vinóque deditì.Porrò hîc oliua, Mineruæ arbor, vitem increpat,quæ ſuos ramos implicet,& admoueat oliuis. Sumptum eſt autem diſtichon ex eo Græco incerti:

Romulus ſobrius.

Matronæ Rom.vinũ non attingebant.

Quibus vinum interdiceretur.

Παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, βρομίου τί με θλίβετε κλῶνες:
Αἴρετε τοὺς βότρυας, παρθένος οὐ μεθύω.

Fons Emblematis.

Quod Iambicis dimetris ſic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Mineruæ,non Bromij?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Retuli paulò antè monitũ Polybij certè graue, *λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον*, fieri non poſſe,vt quæ vinum biberit mulier, lateat. Bellè conſentit illud Varronis ex Agathone: Virgo de conuiuio abducatur ideò, quòd maiores noſtri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerunt. Ouid.3.artis:

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo,
Digna eſt concubitus quoſlibet illa pati.

An verò etiam conciliabimus ad epigrapham huius diſtichi Plautinum iſtud?Non vinum moderari,ſed vino ſolēt, qui quidem probi ſunt.

Sum Palladis arbor.]Plin.lib.12.c.1.& lib.17.cap.44. teſtis eſt. Phornutus & Martianus Capella lib.6.

Mineruæ oliua ſacra, Pacifera dicta:humanis vſibus nõ pol-

luebatur, nec temerè Deorum aris accẽdebatur. Græci quidan negabant ab impudicis plãtatam creſcere, fructúmve ferre, ita que à virginibus, & caſtis duntaxat inſeri volebant.

Botros.] Βοτρὶς, gemma, pro racemo accipitur συνεκδοχικῶς.

Virgo fugit Bromium.] Abhorret à vino.

Bacchus Bromius. Bromius autem Bacchus dicitur: παρὰ τὴν βρόντην refertur, id eſt, tonitru, qui dum naſceretur, eſt auditus, vt fabulantur: vel à βρέμω, fremo. Ouid. Metamorph. 4.

— Bacchúmque vocant, Bromiúmque Lyæum,

Iuuenal. 6. Satyr.

— Bromium committere noli.

Et ad rem appoſitè Theogoniæ ſcriptor non inuenuſtus, Pylades:

A ſtrepitu Bromius, quòd vociferetur Iacchus:
Quòd curis ſoluat corda, Lyæus erit.

Reperi citatum ex Ennio Athamante:

His erat in ore Bromius, his Bacchus pater,
Illis Lyæus vitis inuentor ſacræ.

In ſtatuam Bacchi.

DIALOGISMVS XXV.

Bacche pater, quis te mortali lumine nouit,
Et docta effinxit quis tua membra manu?
Praxiteles, qui me rapientem Gnoſſida vidit,
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, tenerâque etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm ſuperare ſenem?
Muneribus quandoque meis ſi parcere diſces,
Iunior, & forti pectore ſemper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua deſunt:
Quos niſi dementeis talia ſigna decent?

Hoc doceo, noſtro quòd abuſus munere ſumit
Cornua, & inſanus mollia ſiſtra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Abſit, an humanis vreris ipſe focis?
Cùm Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum puluere merſit aquis.
Hinc ſapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, quî vis miſcerier? & quæ
Te ſanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aquæ, calicem ſumpſiſſe falerni
Qui cupit, hoc ſumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltra, alacer, ſed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium, ſunt pendula guttura, dulce
Tu fluis. heu facilè commoda nulla cadunt!

Vini incõmoda. BAcchicæ ſtatuæ profert ἐπιμύθιον ἠθικὸν per Dialogiſmum quo demonſtrat incommoditates & damna quæ temulentiam conſequantur: nam ex immodica vini potione ebrietas: ex ebrietate furor, quo nihil vel miſerius, vel exitialius videri nedum cogitari poteſt. Deinde ſumendi vini legem quandam præſcribit omnibus vtilem, & planè neceſſariã. Omnia ſigillatim diligentiùs aperiam, ne quid interturbẽ. De fugiẽda ebrietate Plinius fuſum orationis riuulum exprompſit lib. 14. toto 22. ca. Prouerbium, Vinum caret clauo: &, Vinum ſenem, etiam nolentem, ſaltare impellit. Plato 3. De Repub. & 6. De legib.

Bacchus Liber pater. *Bacche pater.*] Cur Baccho Liberi patris impoſitum nomẽ ſit Plutarch. explicat κεφαλ. ῥωμαϊκῶν libro: quòd nimirum bibentibus libertatem ingeneret. Nonnulli enim per vinolentiam liberi & feroces efficiuntur: aut quia liba exhibuerit, aut quòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius. i. Liber appellaretur.

Mortali lumine.] Humanis oculis, hæc ad figmentum. Nam nefas olim fuit Deos fuiſſe homines putare.

Praxiteles. *Praxiteles, qui me, &c.*] Id Plinius attigit inter plurima Praxitelis opera laudatiſſima lib. 34. c. 8. Oriũdus hic celebris artifex ex ea Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia dicebatur, &

ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

Rapientem Gnoßida.]Ariadnen intelligit, Minois Cretenſium regis filiam,quæ Theſei amore capta,Minotauri necandi occaſionem ei præbuit,ea lege vt ſe vxorem duceret.Sed eam Theſeus in inſula Naxo ſomno ſepultam reliquit, cuius miſertus Bacchus eam ſibi connubio iunxit,quam in cœlo raptam, Coronam Gnoſſiam appellant. Ariadne à Baccho rapta.

Cur iuuenis,&c.]Ouid.3.Faſtorum: Cur iuuenis Bacchus.

Siue quod ipſe puer ſemper iuueniſq; videris,
Et media eſt ætas inter vtrumque tibi.

Et in Metamorph.

——Tibi enim inconſumpta iuuenta,
Tu puer æternus,tu formoſißimus.

Iuuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter trãigendos maximè conferat,ſi parciùs,&,vt decet,ſumatur: vel quòd hilares & lætos faciat.Gyrald.Syntag.7.

Lanugine.]Barba molli,à lanæ ſimilitudine,vt eſt in cotoneis malis. Lanugo.

Queas Pylium cùm ſuperare ſenem.] Alluſio eſt ad Prouerb. proximè citatum, Senem vel nolentem vinum ſaltare compellit: cui conuenit illud ex Athenæo: Vinum inſanire facit.

Οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει:hoc eſt,
Inſanire facit ſanos quoque copia vini.

Huc ſpectat quod Plato De legib.1.ait: non ſolùm ſenem fieri bis puerum,verùm etiam temulentum. Per ſenem Pylium *σωφρονικὸς*,ſenem quemuis ſapientem hominem intelligit, qualem Neſtorem Homerus celebrat in Iliade.Quem tamẽ locum de Bacchi iuuenta, non de vi, ſed de ætate & tempore intelligendum eſſe mihi facilè perſuadeo cum Ioan. Fratre viro ſanè docto;mirari enim poſſit aliquis Bacchum iuuenem ſemper videri,cùm ſit ille Neſtore annoſior.Nam & apud Lucianum Iupiter ridet Cupidinem,qui ſe puerũ eſſe iactet, cùm ſi *ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ Ἰαπετοῦ*. Quam amici hominis explicationem lubens admitto,vt eruditam dignámque quæ probetur omnium calculis.

Tympana non manibus,&c.]Tympanum luxuriæ inſtrumẽtum dicitur à Iuſtino.lib.30. Suſpicor Baccho tribui tympanũ, tanquam hilaritatis ſignum notiſſimum, vel propter ſtrepitum inconditum,quem edere interdum ſolent qui vino ſunt onuſti. Tympanũ cur adiunctum Baccho.

Plutarchus de Ptolemæo Iuniore,qui temulentus in palatio, tympano communi obambulabat. Graue, inquit, & calamito-

ſum ſi Cleomenes opperiretur otium diſſolutum Regis Cybeleij præſtigiatoris, vbi primùm ille tympanum poſuerit, & tripudiantium cœtus dimiſerit. Græcè ita: δεινὸν γὰρ εἰ Κλεομένης κάθηται μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀναμένων, ὅταν πρῶτον ἀπόθηται τὸ τύμπανον, καὶ κατεπαύσῃ τὸν θίασον.

Cornutus Bacchus. *Capiti non cornua deſunt.*] Ouid. in Epiſt. Sapphus:

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Nam priùs ab Orpheo in Hymnis βουκέρως, καὶ δικέρως eſt appellatus. Diodorus in 5. rationem reddit, quòd priùs boues iugo iũxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite arietino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutius accipit, quòd audace vinum reddat. Veteres cornibus pro poculis vſos, & eam o[b] cauſam Bacchum dici cornutum & temulentũ ſcholiaſtæ qui[dam] tradunt.

Vini vſus. *Hoc doceo, noſtro, &c.*] Sic Plin. c. 1. lib. 23. Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi. Stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, triſtitiæ cura hebetatur, vr[i]na & algor expellitur, ſomnus conciliatur: Cõtrà, ſi nimius adhibeatur vini vſus, belluina cornua capeſſimus, & in furore[m] intolerabilem nonnunquam ruimus.

οἶνος vnde dicatur. *Hoc doceo, noſtro quòd abuſus, &c.*] Non me fugiebat, vnde vini, τοῦ οἴνου, appellationem Plato in Cratylo deduceret, nemp[e] παρὰ τὸ οἴησιως τὸν νοῦν ἐμπιμπλᾶν, quòd opinione mẽtẽ opplea[t], vel, vt etymolog. ἀπὸ τοῦ ὀνήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed a[d] hũc locum mihi ſatis fecerit Plutarchi monitum ex 7. Sympo[s]. Probl. 10. cuius hæc eſt ſententia: Quod verò ſummum eſt, [vt] in conſultatione de rebus arduis imprudens atque imperit[us] rerum ſequatur prudentiores, hoc vinum ebriis adimit. Ide[o] enim Plato vino nomen ait impoſitum eſſe οἶνος, quòd efficia[t] vt qui biberint, ſapere ſe putent, οἴεσθαι νοῦν ἔχειν.

Quòd abuſus munere ſumit cornua.] Athenæus lib. 13. οἴνου κατιόντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπαναπλεῖ κακὰ ἔπεα καὶ τὰ μαινόμενα: Vino [in] corpus deſcendente, aſcendunt verba improba & furioſa.

Sumit cornua.] In effuſam prolabitur audaciam. Ouid. 1. Art[is]

Cornua quid. — *Tunc pauper cornua ſumit.* & 4. Triſt.

Iam ferro in pugnas, & nondum cornua ſumpſi;
Nec mihi ſumendi cauſa ſit vlla velim.

Idem 3. Amor. eleg. 10. quo loco ſignificat ſe reſipuiſſe, & [a] amoris laqueis extricaſſe ſe, ait,

Venerunt capiti cornua ſera meo.

Plato Dialogo De impoſitione nominũ, οἶνον dictum vult, qua[ſi] οἰό

οἴδιον nempè, διὰ τὸ οἴκσιως ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν. quod Horatius 1.
Carm. videtur circumlocutione expreſſiſſe:

——ſæua tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Addis cornua pauperi.

Ouid. 4. Faſtorum.

Mitte pater caput huc, placatáque cornua vertas.

Quo loco admonendi mihi ſunt Philologi, Bacchum veteribus κεραςφόρον depictum, id eſt cornutum, aut cornigerum: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inueniſſe credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus pingebatur. Plato aliam cauſam hiſtoricam retulit 2. Legum, & poſt eum Athenæus Dipnoſoph. 2. Olim ſoliti erant in capiendo potu cornibus vti pro poculis: hinc verbum κεράσαι, pro, vinum fundere: & κρατὴρ, quaſi κεράτηρ, quod à nomine κέρας deflexum eſt. Pompeius Feſtus ad moralem ſententiam accepit, quòd qui temulenti ſunt, adeò interdum truces apparent, vt cornua habere videantur. & Scholiaſtes Horatij ad Odam 19. ſecundi Carm. ibi, Bacchum cornutum quid finxerint.

Te vidit inſons Cerberus aureo cornu decorum——

ait cornua Baccho tribui ſolita, quia ebrietas arrogantiam & audaciam gignit.

Mollia ſiſtra.] Ebrius ad muſicam, vt aſinus ad Lyram. Siſtro dulci & ſonoro inſtrumento in ſacris Iſiris vtebantur veteres. Martial. Siſtrum.

Hæc quatiet tenera garrula ſiſtra manu.

Ouid. de morte Tibulli,

Quid nos ſacra iuuant, quid nunc Ægyptia proſunt
ſiſtra?——

De ſiſtro, Pierium Hieroglyph. 48. diligenter euolue. Inſtrumentum hoc æneum fuit, curuum ad lebetis formam, vt Plutarch. commentario de Iſide retulit: circum erant parua quædam cymbala ſeu tintinnabula, & in eius parte ſuperiore ſculpta erat felis humana facie: in ima verò, figura Iſidis & Nephthys.

Quid vult ille color membris, &c.] Nuda fiebant Bacchi ſimulacra, inquit Phornutus, vt naturam vini oſtenderent, quòd arcana detegat. Horat. 1. epiſt. Nudus Bacchus.

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.

Rubedo autem colorem ſatis indicat, hincque cognomẽ Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13. Igneus. Bacchus.

Cùm Semeles de ventre parens,&c.] Notiſſima eſt fabula, quam fusè tractat Ouid. 3. Metamorph. dicitur opera matris Bacchus vtero prodiiſſe, fabula nimirùm calorem eius & feruorem innuente, ait Phornutus: tali enim natura eſt vinum, vim obtinens igni parem. Sed apud Poëtas eſt: Femori Iouis inſutum ad perfectionem veniſſe, quòd ſecundò femoribus vinum matureſcat ac perficiatur. cùm primùm enim maturum eſt, vſui prorſus eſt imperfectum: ſed pedibus calcatum, fit perfectius. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ eſt etiam tum æſtu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus confici videtur. Et hæc quidem φυσικῶς. Alij modo alio enarrant. Prouerb. Perdidiſti vinum infuſa aqua, fabulæ huius origo affertur. Veteres enim merum bibebant, non ſine noxa, donec Staphilius Sirrheni filius docuiſſet vini diluendi rationem. Plato etiam admonebat, Bacchum temulentũ Deum ſobriis Nymphis temperandum eſſe, id eſt, vinum aqua miſcendum. quod hoc Epigrammate Meleagri compertius eſt:

Fabula de ortu Bacchi ad quid.

Αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος
Νίψαν, ἀπὸ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
Τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Id ego ita olim conabar reddere:

Bacchus Nymphis temperandus.

Proſiliit rapido cum Bacchus ab igne puellus,
Eſt Nymphis lotus pulverulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gratus fit Bacchus: at illum
Ni miſcere ſinas, igneus ardor erit.

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perſpicuè docuit, citans illud ex Illiad. ζ.

Ὥς ποτε μαινομένοιο Διονύσοιο τιθήνας, &c.

Ait enim Bacchum ſeu Dionyſium *μαινόμενον* appellatum à Poëta, id eſt, inſanum, & furentem, quòd nimio vino inſani homines fiant. Bacchi nutricibus, vites intelliguntur, quas Lycurgus pepulit per montem Nyſeron: quia conſuetudo fuit aſſeruandi vini cauſa admiſcere marinam aquam. Idem videtur ſentire Athenæus Dipnoſophiſt. 11. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempè quòd aqua immiſta vinum augeat, & temperet. Priſci autem illi Ioui duas nutrices, Iunoni vnam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quòd oporteat hunc Deum pluribus nutricum Nympharum menſuris manſuefactum eſſe ac domitum. Huc adſcribere non piget lepidum Cœlij Rhodigini Epigramma, quod,

Nymphæ Bacchi nutrices.

quod,ni fallor,è Græco confinxit:

Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,
Ardebátque vno mater & ille rogo.
Et ſpes nulla ſuper miſeræ ſuccurrere matri,
At puer in flammis non tamen vſtus erat.
Ogygis occurrit,ſed non prius attigit illum,
Succubuit multæ quàm Iouis ignis aquæ.
Ignis abit,ſed non abiit vis ignea prorſus,
Quíque cuti ſummæ parcit, in ima furit.
Nympha agitur procul:O puerum ne tangito,clamat,
Quíſquis es,ignis enim eſt,ni priùs imbre laues.

Huc facit illud Plutarch.diſputatione, An ſeni regenda Reſp. Aquam mero miſcemus,quo Deum furentem(vt cum Platone iſtuc) ſobrio altero caſtigatum temperemus. ὥς φησιν Πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον. Idem de philoſophis, qui non minus literatis ſermonibus condiunt apparatum conuiuij, quàm vinum aqua diffuſa diluit, οὐχ ἧττον ταῖς Μούσαις τὸν Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις κεραννύντες: non minus Bacchum Muſis, quàm Nymphis permiſceutes. Huc pertinent Gnemonis verba ad Nauſiclem,lib.5. Æthiop.hiſt. Apud Heliodor. καί μοι δοκεῖς καὶ τοῦ δαιμονίου μάλιστα συνιέναι, τὸν Ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκαθιδρύων, καὶ λόγων ἥδυσμα τῷ πότῳ συναναχέων. Videris mihi ſacræ rei tenere optimè rationem, qui coniungis Baccho Mercuriū, & orationis condimentum poculis admiſces. Eiuſdem lege quæſtionem primam Sympoſ.

Hinc ſapit hic,liquidis,&c.] Idem eſt illud Antinoi, ni fallor, apud Homerum Odyſſ. φ.

—— οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους
βλάπτει, ὃς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.
Vinum lædit dulce quod & alios
Lædit,quicunque ipſum abundanter capit,neque decenter bibit.

At quæ cauſa incuſandi vini,ſi quis damnum inde cōſequatur? οὐ γὰρ οἶνος ταῦτα οὐδὲ ὁ Διόνυσος ποιεῖ. τὸ δ' ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου. ὃς δ' ἔμμετρα πίνει, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. Theocritus Eidyllio 13. à Baccho dari hominibus lætitiam & dolorem ait:

οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc ſcio à variis accommodari variè. Referam, ſi commodè poſſim,quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omnis probus,liber,de Theodoro & Lyſimacho loquens: Cùm, ait,

Lyſimachus præterea rogaſſet, nũ & è patria fugatus eſſet propter ſuorum inuidiam ciuium: reſpondiſſe. Nequaquam, ſed propter excellentiam ingenij, quod patria minimè capiebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cùm nõ potuiſſet perferre vterũ, Iupiter eam miſeratus, abôrtiuũ ambuſſit & inter Deos retulit: ſic cùm patria mea minor eſſet, quàm vt caperet Philoſophum, bonus quiſpiam, ſiue Deus, ſiue Genius, Athenas, in locum fortunatiorem commodiorémque me tranſtulit, &c.

Torret ab igne iecur.] Horat. 4. Carmin.

Comeſſabere maximi,
Si torreri iecur quæris idoneum. Idémque:
——— meum —
Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenæum 10. Dipnoſoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Vino quo modo vtédum.

Sed nunc me doceas, &c.] Non ſat fuit oſtendiſſe incõmoda, & ægritudines, niſi remedia quædam adhibeantur. Præceptum itaque eſt de vino temperatè ſumendo, nimirùm vt quarta pars aquæ ſemper immiſceatur. quod tamen prçceptum pro ratione locorum, temporum & perſonarum ad ἐπιείκειαν reuocandum eſt. Prouerb. Epiſcythiſare. Athenæum 10. cap. 8. & lib. 15. ca. 15. Quò etiam pertinet illud ex Græcis epigrammatis:

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ μήδ' ἐλάχιστον,
Ἐστὶ γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.
Χαίρει κιρνάμενος τρισὶ Νύμφαις τέτρατος αὐτὸς,
Τῆμος καὶ θαλάμοις ἐστὶν ἑτοιμότατος.
Εἰ δὲ πολὺς πνεύσειεν, ἀπέστραπται μὲν ἔρωτας,
Βαπτίζεται δ' ὕπνῳ γείτονι τοῦ θανάτου. id eſt.

Nec minor eſto modus Bacchi, nec largior æquo,
Hinc mæror mentes occupat, inde furor.
Quartus tres ſecum Nymphas admittere gaudet:
Sic thalamis aptus, coniugióque venit.
Namque ſolet teneros contemnere inuitus amores,
Et ſomnum morti conciliare parem.

Intra heminas.] Significat vltra mediocres menſuras nihil adiiciendum, vel ſobriis menſuris vtendum. Neque enim Græcorum veterum, bibacitate inſignium, aut Germanorum noſtri huius temporis conſuetudo probanda, qui inter conuiuandum potando certent.

Mox ebrius, inde furit.] Gallis veteribus non ebrietas modò, ſed ebrietatis comes rixa & concertatio à Platone, aliiſq; quibuſdam

buſdã notatur.In cuius culpæ ſocietatem Germani à Cornelio Tacito vocantur,parique & vinolentiæ & contentionis appellantur nomine:ſic enim ille:Aduerſus ſitim non eadem temperantia,diem noctemque continuare potando nulli probrum.ſi indulſeris ebrietati ſuggerendo quantum concupiſcunt, haud minùs facilè vitiis,quàm armis vincentur. Crebræ, vt inter vinolentos rixæ,rarò conuiciis,ſæpius cæde & vulneribus tranſiguntur. Hæc Tacit. Obiter adiiciam quod memini legere me apud Firmicum Maternum , auctorem non poſtremi nominis, libello quo Paganorum errores cõuellit:Lycurgum Thracium ideò vites excidi iuſſiſſe,quia vinum in Thracia inſaniam furoremque pareret:quò pertinere puto initium Odes lib. 1.Carm. Horat.

Natis in vſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare,Thracum eſt.tollite barbarum
Morem,verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Qua ratione etiam Aſtyages apud Xenophontem, cùm Cyrum rogaſſet,quam ob cauſam à vino abſtinuiſſet inter conuiuandum: quia metuerem , inquit, ne in cratere mixta venena eſſent:cùm enim tu ad natalitia amicos adſciuiſti , facilè obſeruaui venena mero mixta. Sed quo tandem modo, inquit ille? Videbam enim vos, ait, neque mentis neque corporis eſſe compotes.

Res dura hæc nimium,&c.] Dura quidem, iis potiſſimùm, qui ſibi omnia effusè licere volunt.

Gramen.

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat vt Pœnos, Hannibalémque mora.
Occulit inflexo nidum ſibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos ſic fouet illa ſuos.
Saturno Martiq́; ſacrum, quo Glaucus adeſo
Polybides, factus creditur eſſe Deus.
His meritò arguitur notis tutela ſalusq́;:
Herbaq́; tot vires hæc digitalis habet.

Gramen quid ſignificet.

GRamen herbá, quæ aliis eſt ſanguinaria, celebrat, vt tutelæ præſidij ſalutisque ſymbolum. Ex ea enim corona graminea fiebat apud Romanos maximo in pretio habita. Sed & pro

propriaſ quaſdam in ea vires eſſe exemplo eſt alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare ſoleat. Adhæc Saturno & Marti gramen eſt conſecratum, ne quis eam in mininis habendam putet. Poſtremò comeſo gramine Glaucus, Deus marinus eſt habitus. His omnibus tanquam notis arcanis defẽſionem, ſalutemque intelligimus: quibus vti licebit, quoties effugij, aut præſidij ſpem voluerimus oſtendere: vt ſi potentior aliquis nos opprimere conetur, aut quiſpiam in nos malè affectus noxam inferre; nos in legum tutela, & iuris noſtri innocentia fiduciam collocãdo, prouerbiali hoc ſchemate vtemur, dicemúſque nos gramineas habere frõdes. Vt autem varij ſeſe caſus offerunt, ita diuerſis modis iſtuc vſurpari poteſt. Graminis ſymbolum ſignificare mihi videtur certiſſimum ærumnarum omnium, & infortuniorum quaſi præſens alexipharmacum: quod & de diſciplinis, humanioribus, integritate animi, aliiſque generis eiuſdem, quorum portus tutiſſimus eſt, intelligi facilè poteſt. De gramine Plin. cap. vlt. 24. lib. Athenæus 7. Et hæc, prima mea coniectura fuit, inops quidem conſilij, quod verum fateri cogor, vt ætas in qua minutias haſce commentabar, nunc verò Emblematis huius veram ſententiam repeto ex Feſto Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor ſignificat; quod eſt antiquæ & paſtoralis vitæ indicium: nam qui in prato curſu aut viribus contendebant, cùm ſuperati erant, ex eo ſolo in quo certamen erat, decerptã herbam aduerſario tradebant. Citatur ex Attio.

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt.

Plinius de obſidionali corona, dari ſolitam è gramine teſtatur, quod gramen decerptum erat quo loco obſeſſos ſeruaſſet aliquis. Summum enim apud veteres victoriæ ſignum fuit, herbam porrigere victos, hoc eſt terra & altrice humo & humatione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor eſt, victuſque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Itaque herbam dare ſiue porrigere gramen, eſt ſeſe fateri victum, agnoſcere victorem, præſidij & ſalutis auctorem reuereri.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obſidionalis) duci dabatur ab iis quos obſidione liberarat, ait Gellius: eaque fiebat è gramine quod eo loco natum eſſet, intra quam clauſi erant qui obſidebantur. Hãc coronã S.P.Q.R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum ſecundo, quòd vrbem Romam obſidione hoſtium liberaſſet. Hac nullam aliam fuiſſe nobiliorẽ, Corona graminea.

quæ

quæ nunquam niſi ſumma deſperatione daretur, Plinius 22. lib. cap. 3. 4. 5. memorat.

Patres, Senatores. *Patres.*] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno eſſe animo deberent, ſic nominati. Salluſt. in Catil. hi vel ætate, vel curæ ſimilitudine, patres appellabantur.

Pœni. *Pœnos Hannibalemque.*] Id eſt, Hãnibalem Carthaginenſium Ducem. Pœni, quaſi Phœni, quia duxerunt originem à Phœnicibus. quam tamen deriuationem ab aliis vſurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Æneid.

Fab. Maximus. *Mora.*] Cunctatione. Hinc Fabius cunctator appellatus, de quo Poëta 6. Æneid. Ennium imitatus, ſic:

Vnus qui nobis cunctando reſtituit rem.

Occulit inflexo nidum, &c.] Quibuſdam auibus & belluis herbarum quarũdam cognitio eſt à natura inſita, vt quod arte maxima & diligenti obſeruatione homines ipſi ſciunt, hæc naturæ beneficio ſentiãt. Quòd autem alauda ſiue galerita nidum ſibi ex gramine conficiat, ex veteri Prouerbio ſic expreſſum eſt à Caſſiano Baſſo ſcholaſtico, lib. De agricultura: Galeritæ, inquit, in gramine nidificant, vnde etiam Prouerbium,

Animaliũ quorundã ſolertia. Alauda in gramine nidificat.

Ἐν κορυδοῦ κοίτῃ σκολιὴ κέκρυπται ἄγρωστι:

Ramoſum gramen nido occultatur alaudæ.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto ſuum luſtrare nidum, impoſitis quibuſdã ramulis graminis, ſicuti aquila callitricho, cornix verbenaca ſupina, turdus myrto, palũbes lauro, vt ex Zoroaſtrę magi 15. *γεωπονικῶν* retulit literatiſſimus vir Belgij decus Iunius, adagio,

Alaudæ in nido latet gramen.

Glaucus. *Quo Glaucus adeſo, &c.*] Id variis modis ab Athenæo libro 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piſcator fuit Anthenodius, natandi peritiſſimus, qui vel cunctos ſui temporis natatores in vndis exuperabat, ait Palæphatus: nam ſolebat è portu ſpectantibus, donec iam extra eorum eſſet proſpectum, enatare. Cùm autem rediret, perſuadebat ſeſe in marinis fluctibus vixiſſe, hincque marinus Deus primùm eſt nominatus. Tradunt alij eum aliquando ob nimiam piſcium, quos ceperat, multitudinem fuiſſe defeſſum, onuſque in media via abieciſſe: vnũ ex piſcibus moribũdum herba guſtata reuixiſſe, & in fluuium proſiliiſſe. quod cùm Glaucus obſeruaſſet, eadem herba comeſa, immortalitatẽ adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comeſa herba habitat in mari. Plinius lib. 9. cap. 16. & lib. 32. cap. 11. Auſonius:

Sic

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina guſtatu poſtquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piſcibus herbas
Sumpſit, Carpathium ſubiit nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens ſcrutator operti
Nereos, æquoream ſolitus conuertere Tethyn
Inter captiuas fluitauit præda cateruas.

Ad id reſpexit Franc. Picus Mirandulan. in Voto pro ſalute cõiugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurrit.)

Num mihi firmari poſſent mea vota, maligno
Impete depulſo morbi? num pallida tabes?
Num tetris belli poterit mors improba ſuccis?
Gramine vel Glauci vel priſca Pæonis arte?

Quòd dixit gramen Saturno & Marti ſacrum, Aiſchyrion Samius in quodam Iambo ait, Saturnum ſeminaſſe gramen, quod vocat gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo Martio Romæ creſceret, & Martiali donaretur præmio. Horat. principio 4. Carminum: Gramen cur Saturno & Marti ſacrum.

Te per gramina Martij
Campi, te per æquas, dure, volubiles.

Horatius 3. Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum ſciens
Æquè conſpicitur gramine Martio.

Seruius nititur cauſam reddere, cur gramen Marti ſacrum ſit: & Ouid. etiam in Faſtis. Reuera gramen & in nominis ratione, & re ipſa, cum Marte aliquam habere ſimilitudinem videtur: nam Gramen & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & ſerpendo duci videntur: & cùm fit caſtrametatio, locus commodus, id eſt planities campi deligitur ab Imperatorum miniſtris, quo loci ſolet eſſe gramen, cuius omninò tollendi vel auellendi nulla ratio eſſe poteſt; ideoque puto ab Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabile gramen appellatum eſſe, 5. Transformat.

Polybides.] Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæſiſſe: Polibides. ſed hunc, quanquam leuem, ſcrupulum exemerunt proſopographi ex Argonautis, Apollonij ſcholiaſte. Plerique noſtræ Academiæ Pariſienſis viri eruditi mihi pridem ſignificarant, Polybidem Glaucum, διὰ τὸν πολὺν βίον καὶ ἰδεῖν, eſſe fortè denominatum, quòd ipſum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula: Sed huic tamen coniectaneo vt nõ planè ſum aſſenſus, ſic neque omninò repugnaui.

Notis

Notis.] Notis, ſymbolis.

Digitalis.] δακτύλιος, vt Ariſtolochia μακρὰ ἢ δακτυλῖτις dicta: à digitorum forma, qui interſecti ſunt. q. d. herba hęc vires tantas habet, etſi digitum non excedat. Plin. 24. cap. 19. Sunt & qui acculeatum gramen vocant trium generũ, cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, &a.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum.

EMBLEMA XXVII

ASSEQVITVR, Nemeſisq́; virûm veſtigia ſerua[t]
Continet & cubitum, duraque frena manu.
Ne malè quid facias, néve improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

Iden

NEmeſeos nomen, vt hinc ducam initium, ἀπὸ τοῦ νεμεσᾶν, indignari, ſuccenſere, iuſtè accuſare, νέμεσις verò apud Latinos nomen non habet, Plinius teſtatur lib. 28. c. 2. & Auſonius eidyllio de Moſella.

— Latiæ Nemeſis non cognita linguæ.

Adraſtia etiam dicta vltrix ſuperborum & arrogantium verborum, τιμωρὸς ὑπὲρ ὄγκων καὶ ἀχαλίνων λόγων: ait Suidas. Pauſanias Adriaſtiam ἀπὸ τοῦ μηδένα αὐτὴν ἀποδιδράσκειν: ἔστι γὰρ ἡ παρὰ τοῦ θείου δίκη ἀνέκφευκτόν τι καὶ ἀναπόδραστον: quòd nimirum ipſam nihil effugiat: nam diuina vltio eſt ineuitabilis, quæque nō poteſt effugi. Quo ſenſu puto dictum à Catullo.

—— Preceſque noſtras
Oramus caue deſpuas ocello,
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te,
Eſt vehemens dea, lædere hanc caueto.

Idē Pauſanias in Atticis, auctor eſt, Nemeſim, ſiue Rhamnuſiam ſcelerum vindicem habitam, potiſſimumque contumelioſis & elatæ mentis hominibus ſuccēſere, illóſque iuſtè perſequi & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra ſuperbiam coli fuiſſe ſolitam ſcribit: nec defuere qui apud Heſiodū Nemeſim Iuſtitiam interpretentur, cùm cecinit, αἰδὼς καὶ νέμεσις, Pudor & Nemeſis homines reliquere, & ad immortalium cœtus euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitum ſiſtens, & frenum manu tenens. De qua illud eſt in Græcorum collectaneis lib. 4. Nemeſis vindex.

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν.

Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frenum:
Illa modum ſerua: hæc admonet os cohibe.

Et aliud eiuſdem fermè argumenti:

Ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω, τίνος οὕνεκα, λέξεις,
Πᾶσιν ἀπαγγέλλων μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Contineo Nemeſis cubitum, quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

Plato Dialogo 4. De legibus Nemeſim iudicij angelum appellat; cuius ſententia proximè accedit ad noſtrā religionem: Nobis enim ex diuinis oraculis verè perſuademus ſupremum rerum omnium opificem nihil latêre, nihílque omnino impunè relinquere: quippe qui, vt cecinit Orpheus, Deus omnia videt.

Πάντ᾽ ἐφορᾷ, καὶ πάντ᾽ ἀκούει, καὶ πάντα βραβεύει.

Idem Tragic. Seneca:

Dominare tumidus, ſpiritus altos gere;

Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodũ veterum in moribus componẽdis cura, diligentiaque, qui vt oſtenderent ſuperbiã Deo præ aliis vitiis inuiſam eſſe, dixerunt eos qui hac correpti eſſent, nõ modò cenſura diuina, ſed etiã indignatione puniri: ideóque proprium ad hanc vltionem numẽ adhibuere, Nemeſeos nomine nuncupatum. Colligere eſt enim è multis, quatuor potiſſimum (ait Ficinus) nempè legem, iudicium, iuſtitiam, Nemeſim. Horum exemplum quiſque noſtrum in ſe habet, in mente legem quid agendum ſit, quid non, communi norma dictitantem, & honeſtum quidem ſequẽdum: eius verò contrarium fugiẽdum. Habet in ratione iudicium diſtinctiori quadam argumentationũ diſcurſione diſcernens, quod in hac vel illa actione poſitum eſt honeſtum eſſe vel turpe. In voluntate eſt iuſtitia, quæ eligat aut proſequatur, quod ratio per mẽtis leges ſequendum vel fugiendum dictauerit. Eſt & in imaginatione Nemeſis, quæ turpibus actionibus verbiſque ſuccenſeat, ac legitimè indignetur. Ariſt. 2. de arte dicendi, νέμεσιν pro animi commotione accipit, & pro virtute, 2. Moralium ad Nicomach. mediam illã quidem inter φθόνον καὶ ἐπιχαιρεκακίαν, id eſt, inuidiã & peruerſam lętitiã; definitur itaque in Rhetoricis, λύπη ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖ, dolor ob eius felicitatem qui ea ſit indignus, quod ita velim apertiùs explicari. Opponitur miſericordiæ Nemeſis, id eſt indignatio: ſunt itaque quodammodo inter ſe cõtrariæ: ſed non tamen propter ſe, at propter res ſubiectas: bonũ enim bono nunquam contrarium eſt. Miſericordia, eſt ægritudo ex alterius miſeria, iniuria laborantis, & is quidem affectus naſcitur ex opinione mali, non cuiuſuis, ſed eius tantùm quod vel dolorem, vel interitum afferat, dolorẽ quidem, vt ſi quis vir minimè malus pellatur in exilium, & ab amicis deſtituatur, aut aduerſæ fortunæ caſu aliquo concutiatur: interitum, vt ſi quem innocẽtem torqueri, vexaríve videamus. At Nemeſis proſpera fortuna improborum excitatur. In vtraque dolor quidã eſt: nam miſericordia dolemus innocẽtis afflicti infortunio: Nemeſi dolemus felicitate hominis improbi. Qua in re plerique falluntur qui eandem eſſe Nemeſim atque inuidiam putant, propter aliquam motuum ſimilitudinem. Nam inuidia nullum inter bonos & malos diſcrimen ponit, ſed bonis alienis cruciatur, ſeu illa dignè, ſeu indignè accidant: & inter æquales ac ſimiles præcipuè regnat. At Nemeſis ægrè fert tãtùm indignos & improbos opibus & honoribus florere: qua ratione laudabilis animi cõmotio eſt,

In mente lex.

In ratione iudicium.

In voluntate iuſtitia.

In imaginatione Nemeſis.

eſt,vt virtus exiſtimetur,& in probis tãtùm viris eſt. Cùm enim æquitas poſtulet,vt malis malè, bonis eueniat benè, certè vir probus & iuſtus maximè gaudet,cùm iuſtitia ſeruatur: vt cùm ſceleratos homines,ſicarios,graſſatores,prædatores alioſque id genus de medio tolli videt:ſic neque minùs gaudet quãdo viris bene meritis aliquid optimè ſuccedit. Quæ omnia paulò pòſt exemplis illuſtrabimus.De Nemeſi ſic Ammia.Marcel. lib. 14.ad finem: Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorũ impiorũ honorúmq; præmiatrix aliquoties operatur Adraſtia, atque vtinam ſemper,quam vocabulo duplici etiam Nemeſim appellamus.Ius quoddã ſublime numinis efficacis,humanarum mentiũ opinione lunari circulo ſuperpoſitum,vel (vt definiunt alij) ſubſtantialis tutela generali potentia partilibus præſidens fatis:quã Theologi veteres fingentes Iuſtitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia deſpectare terrena. Hæc vt regina cauſarum,& arbitra rerum,hæc diſceptatrix,vrnam ſortium temperat,accidentium vices alternans,voluntatúmq; noſtrarum exorſa interdum aliò quàm quò contendebant exitu terminans,multiplices actus permutando conuoluit. Eadémq; neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens, faſtus tumentes incaſſum, & incrementorum detrimẽtorúmque momenta verſans,vt nouit,nunc erectas mentium ceruices opprimit & eneruat,nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendũ extollit.Pennas autem ideò illi fabuloſas aptauit, vt adeſſe velocitate volucri cunctis exiſtimetur:& prætendere gubernaculum dedit eíque ſubdidit rotam, vt vniuerſitatem regere per elementa diſcurrens omnia non ignoretur. Sic ille: qui etiam lib.22. Quem ab ima ſorte adúſq; iubendum Imperatori penè elatũ,ideóque intollerabilem,humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurẽ(quod dicitur) vellens, monénſque vt caſtigantiùs viueret, reluctantem præcipitem tanquam è rupe quadam egit excelſa. Audiamus etiam Artemidorum,qui lib.2.Nemeſis, ait, ſemper bona eſt viuentibus ſecũdum legem,& moderatis hominibus, & philologis:at verò contra leges delinquẽtibus,& his qui aliquibus inſidias ſtruunt, & magnas res auſpicantur. Nam impedimento eſſe,& obſtare his quæ inconſultè & præter animi noſtri ſentẽtiam fiunt,Nemeſim vocamus.Quidam prodũt, quòd Dea hæc bona quidem in peius vertat, mala autem in melius. De eadem Nemeſi Plutarch.diſputatione.De iis qui ſerò corripiuntur à numine,multa eruditè collegit,vt & Gyrald. Syntag. 15.& Eraſm.in Prouerb.Adraſtia Nemeſis.

Locus ex Ammiano.

Artemidori locus.

Veſtigia ſeruat.]Epigramma Gręcorũ i. ἰχνεύτη eam ob rẽ dicta, id eſt, veſtigiaria, quæ veſtigia hominũ inſequatur; eſt & quædã ad prouerbiũ alluſio, ἴχνος μετιέναι, & ἴχνη διώκειν. i. veſtigiis inſiſtere, & veſtigia perſequi: quod Platoni familiare eſt.

Continet & cubitum duraq; frena.] Hæc temperantiæ ſymbola diligenter annotat Pierius Hieroglyphicôn 36. & 48.

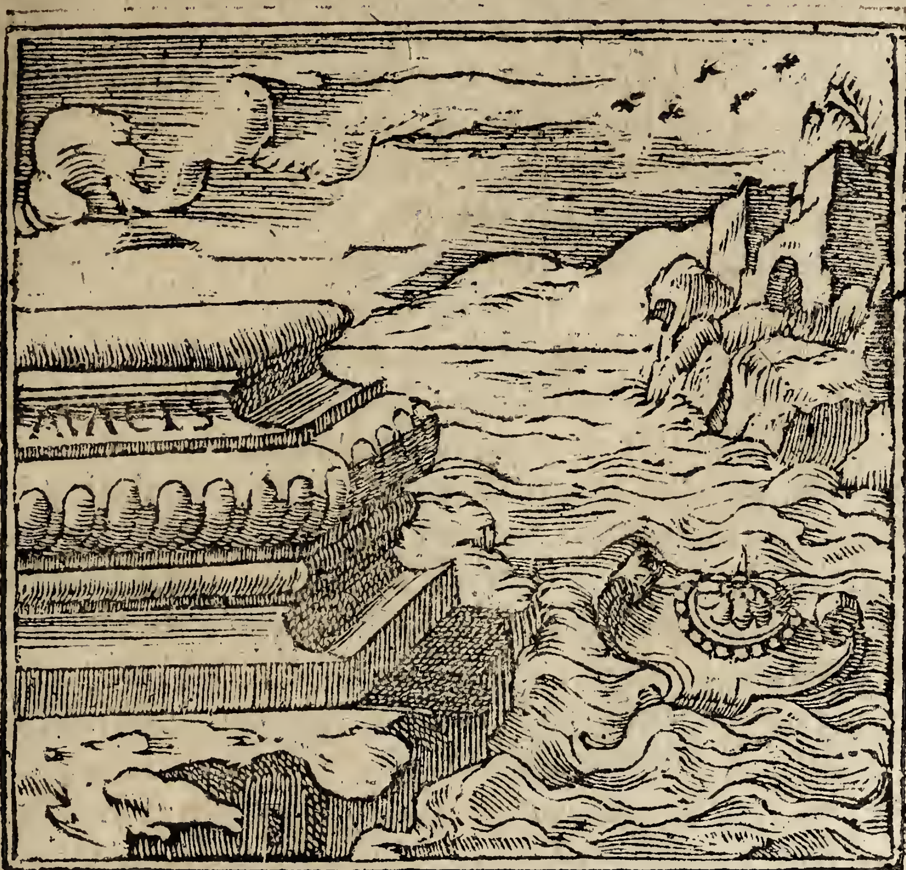
Ne malè quid facias.]Sic tãdem Nero poſt multa impia & ſcelerata facinoroſa perpeſſus eſt ſuam Nemeſim. Is enim matre interfecta, iudicium non effugit eorum qui prehendi non potuerunt, cui enim ſenatus coactus fuerat aſſentiri, huius ſtatuæ populus noctu culeum ſuſpendit; palam etiam voces audiebãtur, his conceptæ verbis: Nero matrem interfecit: quas multi ad Neronem deferebant, non tam vt afferrent interitum delatis, quàm vt Neronẽ apud Neronem accuſarent. Tandem poſt miſeram, impiam, & indignam omninò vitam, à ſenatu iudicatus eſt, vt nudus per publicum duceretur, furca eius inſerta capiti, virgis ad mortem vſque cæſus, atque ita præceps de ſaxo daretur, vt retulit Xiphilinus, & Eutropius. Paſſus eſt etiã ſuam, certè vt atrociſſimam, ſic iuſtiſſimã Nemeſim Seianus, magno quidem ſed fallaci honore ſub Tiberio lactatus, adeò vt imperatori pro collega haberetur, ſed & Liuia Druſi, filij Tiberij ab eodem ſtuprata, & Druſo veneni potione per Eudemum medicum extincto, quòd denique Pretorianos militeſq; alios multis ac magnis largitionibus ſibi deuinxiſſe, eóque in principẽ coniuraſſet, Tiberius hominem nõ aperta vi, ſed paulatim depreſſum irretiuit, eumq; in ſenatu accuſauit. Crimine patefacto Patres ita cenſuerunt; vt Seianus capite multaretur, eius corpus in Gemonias proiiceretur, in liberos etiam animaduerteretur: qua de re multa Dio. lib. 58. Corn. Taci. in 5. Val. Max. 9. cap. De improbè dictis & ſceleratè factis, aliíque multi.

Néve improba verba loquaris.]Demadi peſſimè ceſſit, qui dum funeribus neceſſaria venderet, optaſſe dicebatur vt in hac arte ſua grande maiúſque ſolito lucrum obueniret, itaque damnatus eſt, quia id votum niſi ex mala mente, peſſimoq; in Rẽpub. animo proficiſci iudicatum eſt: adeò id lucrum non poſſe ſine multorum morte contingere. Retulit Seneca de benefic. 6. Sic Thodoro præceptori Ptolomæi Ægyptiorum regis ſua lingua fuit exitio: nã cùm Pompeium interfici perſuaſiſſet, quia mortuos non mordere dixiſſet, imò verò ſeſe iactaſſet Cæſare Iulio fortiorem: in Aſia tandem à M. Bruto deprehenſus, meritas pœnas luit, vt eſt apud Plutarch.

Tandem

Tandem, iuſtitia obtinet.

EMBLEMA XXVIII.

ÆACIDÆ *Hectoreo perfuſum ſanguine ſcutum,*
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit:
Iuſtior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum poſſet adire ſuum:
Littoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce ſepulchra ferit:
Viciſti Telamoniade tu dignior armis.
Affectus fas eſt cedere iuſtitiæ.

APparet id ſumptum eſſe ex duobus Epigrammatib. Græcis lib. 1. titulo εἰς δίκην: primúmque ſic habet:

Ἀσπίδ' ἀχιλλῆος τὴν ἕκτορος αἷμα πιοῦσαν,
Λαερτιάδης δαναῶν εἷλε κακοκρισίῃ.
Ναυηγοῦ δὲ θάλασσα κατέσπασε καὶ παρὰ τύμβον
Αἴαντος νηκτὴν ὥρμισεν, οὐκ ἰθάκῃ.
Pelidæ clypeum non æquo ceſſit Vlyſſes
Iudicio, plenum ſanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit, namque natando
Is tumulum Aiacis, non Itacham petiit.

Quod autem ſequitur, Alciatus ipſe expreſſit, ſed Muſa paulùm fuſiore, addidítque poſtremo ἐπιμύθιον:

Καλὰ ποσειδάων δίκασεν πολὺ μᾶλλον ἀθήνης,
Καὶ κρίσιν, λήνων συγγενὴν ἀπέδειξε θάλασσα.
Ἀσπὶς ἐν αἰγιαλοῖσι βοᾷ, καὶ σῆμα τινάσσει,
Αὐτὸν σ' ἐκκαλέουσα τὸν ἄξιον ἀσπιδιώτην,
Ἔγρεο παῖ τελαμῶνος, ἐχέσσακος αἰακίδαο.

De armis Achillis cõtentio.

Cæterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyſſem coorta eſt nobilis illa, Poetíſque decantata cóntrouerſia, quæ ſanè Aiaci cedere coactus eſſet aſtutus & vafer Vlyſes, niſi ſua eloquentia tanquam faſcino aliquo iudices Græcos in ſuam ſententiam pertraxiſſet. His tamen armis iniuria & dolo partis, non diu potitus eſt malæ fidei poſſeſſor. Retulit enim Pauſanias non poſtremi nominis ſcriptor, ſe audiſſe ab Æolenſibus, qui Ilium poſt eius euerſionem tenuerunt, de armorum eiuſmodi prodiſſe iudicio, illudque in primis: Poſt Vlyſſis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulum tempeſtate delata. Id Deo volente factum colligit hîc Emblematographus, vt alludat ad vulgatum miſerorum & afflictorum conqueſtum, Iuſtitia verumque laborat, ſed tandem eluctatur: & quanquam prematur, non opprimitur tamen. Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depreſſa veritas emergit, & innocentiæ defenſio intercluſa reſpirat. Et pro Cœlio, exclamat magnam eſſe vim veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiamque, contraque fictas omnium inſidias facilè ſe per ſeipſam defendat. Idem in Sextiana defenſione: Alia quædam ciuem egregium iniqui iudicij procella peruertit, cæteri aut repentina vi perculſi, ac tempeſtate populari, per populum tamen ipſum recreati ſunt atque reuocati, aut omninò inuulnerati, inuiolatíque vixerunt. At verò qui ſenatus conſilium, qui auctoritatem bonorum, qui inſtituta maiorum neglexerunt, & imperitæ aut concitatæ multitudini iucundi eſſe voluerunt, omnes ferè Reipublicæ pœnas aut præſenti

Pauſaniæ locus præclarus.

Veritas, & ius, premitur, non opprimitur.

ſenti morte, aut turpi exilio pependerunt. Permultis ſanè exemplis confirmari poteſt, pleroſque iudicum iniquitate, aut etiam populari rumore, vel alio modo damnatos, déque honoris gradu deceſſiſſe, qui tandem vita functi, certiſſimis coniecturis inſontes, & ab omni obiecto crimine immunes deprehenſi, concitatam de ſe opinionem non modò abſterſerunt, ſed immortali gloria tandem donati ſunt. Opportunè ergo dictum eſt à Liuio: Veritatem laborare ſæpè, extingui nunquam. Vt enim quæ falſa ſunt, vel nullo certè laborante delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iuſta violentis hominum iniuriis interdum cedunt, ſed tandem emergunt. Rectè Menander:

Ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
Εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
Κρατεῖ, τὸ θεῖον τήν δίκην τε συλλαβών.
Tempore omni quod iuſtum eſt vincere par eſt:
Vnus vir iuſtus infinitis non iuſtis
Præſtat, Deo & iuſtitia adiuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorum hominum ſitu ſqualleant, eorum tamen virtus nullis vnquam ſeculis obſcurari omninò poteſt. Huc fortè non incommodè illud Pindari ex Od. 8. Olymp.

Κατακρύπτει δ' οὐ κόνις συγγόνων κεδνὰν χάριν,

Id eſt, Nec pulueris ſitum occulit congenitorum inclytam gratiam.

Æacidæ.] Achillis: ab Æaco Telamonis & Pelei patre.

Perfuſum ſanguine Hectoreo ſcutum.] Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

Concio iniqua.] Iniuſtum iudicium Græcorum procerum: vel iniqua concio Vlyſſis: quam repete ex Ouidij Metamorphoſ. 13. Concio, tria ſignificare Gellius lib. 18. cap. 7. notat ex Verrio Flacco: locum, ſuggeſtúmque vnde verba fierent: iam cœtum populi: & orationem ipſam quæ diceretur ad populum.

Itacho.] Vlyſſi, ab Ithaca patria.

Iuſtior arripuit Neptunus.] Aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ ſcutum & arma illi arrepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod poſtea dicet, plus ineſſe piſcibus marinis humanitatis & fidei, quàm hominibus. Seneca Declamat. 1. Controuerſiarum 7. O maria iuſtiora iudiciis, ô mitiores procellæ patre! Sic Ouid. 1. Triſtium eleg. 4. vbi poëta ſuos labores cum Vlyſſis laboribus comparat:

Cúmque minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Idem 3. eiuſdem operis elegia vndecima:

Neptunique minor quàm Iouis ira fuit.

Apud eundem, Dido Æneæ:

Iuſtior eſt animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ego comparationibus video Hyperbolen: & quidem mari nihil eſt implacabilius.

Dominum ſuum.] Aiacem, qui dominium quidem iure, poſt Achillem mortuum, animo retinuerat: poſſeſſionem verò minimè, quam Vlyſſes eloquentiæ viribus obtinuerat.

Boat.] Clamat, tranſlatè à bobus.

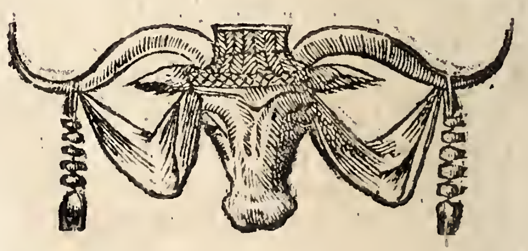
Voce.] Catachreſis, pro ſono.

Viciſti, &c.] προσωποποιΐα.

Telamoniade.] Aiax Telamonis fili.

Affectus fas eſt, &c.] ἐξήγησις & ἐπιμύθιον, ad quod illuſtrandum ſuccurrit Æliani exemplum nobile ex lib. 13. var. hiſt. de Macareo quodam ſacerdote Mitylenenſi; ſed quia liber eſt in omnium manibus, non adſcribam.

Etiam

Etiam ferociſſimos domari.

EMBLEMA XXIX.

ROMANVM poſtquàm eloquium, Cicerone perempto,
Perdiderat patriæ peſtis acerba ſuæ:
Inſcendit currus victor, iunxitque leones,
Compulit & durum colla ſubire iugum:
Magnanimos ceſſiſſe ſuis Antonius armis,
Ambage hac cupiens ſignificare duces.

TEſtis huius hiſtoriæ poteſt videri Plinius, qui ſic libr. 8. cap. 16. Primus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello cùm dimicatum eſſet in Pharſalicis campis, non ſine quodam oſtento temporum, generoſos ſpiritus iugum ſubire illo prodigio ſignificante. Plutarchus au-

Emblema tractum ex Plinio & Cicerone 2. Antoniana.

tem in Ciceronis vita copioſa oratione recenſet interitus eiuſdem cauſas, quibus M. Antonius eum ad necem poſtulauit. Nulla tamen potior fuit, quàm quòd Cicero, cum ſibi (è re ſua) maximè eſſet opus, ſeruire tempori non potuerit. Actionibus enim Philippicis in Senatu habitis ſic excanduit Antonius, vt inde omnẽ, quod aiunt, lapidẽ mouerit, quò Cicero de medio tolleretur. Cùm itaque ex vrbe diſcedens primò in Tuſculanum veniſſet, indéque tranſuerſis itineribus in Formianum, vt nauim conſcẽderet, in altum prouectus eſſet, ventíſque aduerſis agitatus, & vitæ & fugæ eum cępit tædium. Itaque reuerſus in Formianum ab Antonij militibus petitus eſt, & Popilius Lænas (quem aliquando Cicero in Senatu defenderat patronus) prominenti ex lectica, præbentique immotam ceruicem caput amputauit, & ab Antonio inter duas manus in roſtris poſitum fuit, quo loco orationes in Antoniũ Cicero habuerat. Val. Maxim. 5. cap. 3. multa Seneca 7. Controuerſ. 1. & ſuaſoriarum 6. cap. Seuerus Cornelius fatum hoc planè funeſtum ita deflet.

Abſtulit vna dies æui decus ictáque luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ;
Vnica ſollicitis quondam tutela ſaliſque
Egregium ſemper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, ritúſque togæque:
Publica vox ſæuis æternùm obmutuit armis:
Informes vultus, ſparſámque cruore nefando
Canitiem, ſacráſque manus, operúmque miniſtras
Tantorum, pedibus cuius proiecta ſuperbis
Proculcauit ouans: lubrica fata, deíſque
Reſpexit, nullo luet hæc Antonius æuo, &c.

Meminere alij quidem facinoris huiuſce Antoniani, vel potius inſolẽtiæ pluſquàm nefariæ inſani huius hominis iugatos leones ad currum iungentis. Et hoc quidem certè ſat nobis intelligi datur, nullam eſſe tantum vim, aut firmum animi propoſitum, nullius tam præfractam vocem & ſententiam, quæ non coërcerit aut edomari queat. Quoties enim vel libertas vel virtus oppreſſa, & quaſi ſopita eſt tyrannorum violentia? Vltrò ſeſe mihi offerunt exempla longè multa de iis qui indigna & immerita extincti nece à multis iam anteactis annis, deſiderium ſui nobis reliquerunt, vt eorum non poſſimus vel ſine lacrymis, vel iuſto dolore meminiſſe.

Nihil tam durum quod frãgi non poſſit.

Sed vt ad Ciceronem reuertamur: Cæſarem in ſenatu confoſſum

ſoſſum accipimus à ciuitatis Romanæ principibus; qui tyrannidem perferre non poterant; qui tamen cùm aleam periculoſiſſimi & funeſtiſſimi conſilij ſubiiſſent, longè aliud cecidit quàm putaſſent; tyrannum enim de medio ſuſtulerunt, at ipſam tyrannidem tollere non potuerunt. Statim enim perturbatis rebus, & omnium conſternatis animis eandem potentiam neſcio quo fato M. Antonius occupauit, quanquam moribus & vitæ inſtituto diſſimilis aliiſque partibus Cæſare inferior: cui apertè omni contentione animi reſtitit M. Tullius, & plerique alij nobiles Romani: quos (inito fœdere cruentiſſimo Triumuiratus) proſcripſit Antonius, ex iiſque multos interfecit. Eam quidem quam non modò antè præſentiebat, ſed planè experiebatur inſanam M. Antonij rabiem, non diſſimulat ipſe Cicero 2. Philipp. cùm ait: Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius: auctoritas huius ordinis afflicta eſt? afflixit Antonius: deſideratis clariſſimos ciues? eos quoque eripuit vobis Antonius: omnia denique quæ poſtea vidimus (quid autem mali non vidimus?) ſi rectè ratiocinabimur, vni accepta referemus Antonio. Et deinde ſubiecit: Verſatus in bello eſt, ſaturauit, ſe ſanguine diſſimilimorũ ſui ciuium. Itémque 3. Philip. ait, eum in hoſpitis tectis Brunduſij fortiſſimos viros, ciues optimos, iugulari iuſſiſſe, quorum ante pedes eius morientium ſanguine os vxoris reſperſum fuiſſe conſtabat. Certè Plinius lib. 14. cap. 22. Antonium ſanguine ciuium ebrium, & eum ſitientem nominauit. Et hæc quidem fortè ſatis. Quanquam enim ad Emblematis explanationem videamur adduxiſſe quæ ſtudioſo cuique ſatisfaciant: tamen adiiciemus, quod non parùm fortaſſe conducat ad materiam ſeu fontem carminis huius explanandum. Si enim locus eſt coniecturæ noſtræ dandus (in quo tamen nihil cuiquam velim præiudicatum) videtur id Alciatus duxiſſe potius ex Antonianæ 2. M. Tullij loco, ſed (vt pleriſque doctis videtur) corrupto, qui ſic habet: Vehebatur in eſſedo Tribunus, &c. ſequebatur eum rheda cum lenonibus, comites nequiſſimi. Nonnulli hîc legunt, leonibus, quod non probatur criticis, & iis qui maiorem probabilitatem ſectantur, quique cenſoriam virgulam in ſcriptis auctorum meliorum ſubinde adferunt. Quo ex loco ſuum videtur Emblema confinxiſſe Alciat. &, leonibus, legiſſe pro lenonibus: adhæc non rectè temporum rationem habuiſſe. Si quos moueat Plinianus locus quem attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè hac in parte auſum affirmare.

M. Antonius tyrannus.

Fons Emblematis.

Roma

M. Tullij laus.

Romanum eloquium.] κατὰ τὴν ἐξοχήν. Romanæ princeps eloquentiæ vocatur Cicero, vt etiam diſertus artifex Reipubl.adminiſtrandæ à D. Auguſtin. Plinius ſenior eum ſic lib. 7. c.30 ſalutat : Salue , inquit , primus in toga triumphum,linguæqu lauream merite, &c.

Peſtis patriæ.

Patriæ peſtis acerba ſuæ.] Allegorica nefarij hominis,Reipub.pernicioſi hoſtis, deſcriptio, quam ſępè orationibus vſurpat:vt Catillinariis,Poſt reditum , pro Sextio idē orator:vt cùm Clodium aliquãdo tetram & immanem belluam,ſæpè furiam ſæpiùs peſtem appellat. Sed & Gabinium atque Piſonem, dua imperij Romani peſtes memini nominatos eadē oratione Sextiana.Sic in Politic. Plutarcus Reipubl. Hoſtes Ariſtiona , Nabim, Catilinam, peſtes , morbum & vomicam patriæ appella id eſt , νόσημα καὶ ἀπόστημα πόλεως: ſic Virgil. Aen. 3. Harpyia peſtem & iram Deorum:& 12.

— Turni ſe peſtis ad ora
Fertque, refertque ſonans.

Non mihi tempero , quin & hæc adiiciam , in eorum maxime gratiã, quos in politioribus literis inſtituimus:quicquid lethale,noxium & damnoſum eſt, id peſtis nomine ſolere appellari verbum enim,peſtis,παρὰ τὸ πίσειν:vnde ducta vox antiqua,peſum, pernicies etiam à pernecando dicta.Salluſtius : Et ſi certa peſtis adeſſet, manſurum potius, &c.Catullus ſeipſum alloquē ita de amore ſuo,

Me miſerum aſpicite : & ſi vitam puriter egi,
Eripite hanc peſtem,perniciemque mihi.

Idem ad Rufum:

Eripuiſti heu heu noſtræ crudele venenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto , intellige hanc Reip.peſtem paulisper reprimi.& ibidem : Atque delebitur non modò hęc tam adulta Reipubl.peſtis,verùm etiã ſtirps ac ſemen malorum. Idem 2.in Anton. vt Helena Troianis, ſic iſte Reipubl. cauſa belli, cauſa peſtis atque exitij fuit. & Philip. 7.Tetram & peſtiferam belluam ne incluſam & conſtrictam dimittatis , cauete. Apuleius 5. Aſini aurei , De ſororibus Pſychæ:Sed iam,ait,peſtes illæ, teterrimæq; furię anhelantes vipereum virus nauigabant.Idem lib.7.Verùm fortuna meis cruciatibus inſatiabilis aliam denuò mihi peſtē inſtruxit.Eodem ſchemate dixit idem Apuleius 9. Aſini. De muliere quadam : Sed omnia prorſus vt in quãdam cœnoſam latrinam in eius animũ

con

confluxerant flagitia. Et Arnobius lib. 5. contra gentes, de Ioue loquens: Vt eſſet, ait, criminum ſedes, maledictorum materia, locus quidam expoſitus, in quem ſpurcitiæ ſe omnes ſcenarum colluuionibus deriuarent, &c.

Iugum.] Nolim prætermiſſum quod notat Pierius 48. Hieroglyph. iugo ſeruitutem ſignificari, & fatigationem. vnde vulgatum illud. Subdere colla iugo, pro eo quod dicimus, in ſeruitutem trahere, à bobus ſumpta metaphora. Iugũ quid.

Ambage hac.] Signis & mutis demõſtrationibus eiuſmodi, Leones enim iunxit, vt ſignificaret ſe fortiſſimos quoſque ſub iugum miſiſſe. Leo in Hieroglyph. fortitudinem, robur, & alia multa ſignat: qua de re Pier. Valerianus lib. 1. Ambages autem primaria ſignificatione pro verborum circuitu, & ſententiarum aliorſum tortarum ductu accipi ſolet: at hîc, quantum coniicio, ſchema vel pompam, aut factum inſolentem arguit, quo tacitè quid ſibi vellet, innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter ſumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu, qualis in criminibus excuſandis aut velandis adhiberi nonnunquã ſolet. Liuius 2. Per ambages tegens ingenij ſui effigiem. & 9. Vix pueris dignas ambages, ſenes & conſulares fallendæ fidei exquirere, & id quidem tranſlatitiè, propriè verò ambages ſunt flexus & mæandri fluminum. Claudianus itaque Æquoris ambages dixit, ſic ſæpe apud Cornel. Tacitum Annalib.

Leo quid.

Ambages.

Gratiam

Gratiam referendam.

EMBLEMA XXX.

AERIO inſignis pietate Ciconia nido,
Inueſtes pullos pignora grata fouet.
Taliaque expectat ſibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia ſpem ſoboles fallit, ſed feſſa parentum
Corpora fert humeris, præſtat & ore cibos.

Parentibus quantum debeamus.

OMnibus iis qui humanitatis iura colunt, ab ipſa omnium magiſtra natura perſuaſum debet eſſe quantum parentibus debeant, niſi tamen omnem humanitatem ſibi detrahi patiantur. Siquidem nō homines modò arcano aliquo ſenſu pietatis in parentes, ſed & animantium quædam, à quibus abeſt ratio admonentur. Ciconiæ enim, vt eſt apud Solin. cap. 43. Polyhiſ

lyhiſt.quantum temporis impenderint fœtibus educandis,tantum & ipſæ à pullis ſuis inuicem aluntur. Quamobrem Ægyptij cum ſignificarent hominem, qui patris curam gereret, Ciconiam & Cucupham depingebant,quòd hæ ſoleant genitoribus ſenio confectis eodem modo gratiam rependere,quo ipſæ fuerint educatæ. Is enim nidum parant, pennas vellicant inutiles,& pabulum ſuppeditant: idque quoad reſumptis pennis ſibi ipſis queant ſufficere.Itaque hæ & pietatis, & grati animi ſymbola gerũt,vt videre eſt apud Pierium lib. 17. Hieroglyph. Pudeat nos hac in re inferiores,aut etiã deteriores auibus eſſe. Atqui par eſt eo lubentiùs & alacriùs naturæ nos reddere quod accepimus, nimirum vitam eorum conſeruare tutarique, qui nobis auctores vitæ fuerunt:& quo nobilior eſt noſtra cõditio, eò affectus debet eſſe paratior ad humanæ vitæ officia obeũda, & pietatem omnem exercendam. Nobis enim ætate iam affectis,& imbecillioribus factis,itidem liberi reſtituent.Nec verò eſt quòd pluribus has naturæ leges commonſtremus, quandoquidem omnes norint poſt tria illa, quæ ad diuinum cultum ſpectant præcepta,primum rerum humanarum decretum eſſe, vt parentes ipſos in honore habeamus:cui & ſpem certumque præmium vitæ longioris adiecit ſupremus ille legis auctor Deus,ad excitandam hominum tarditatem. Heſiodus huc alludens, 1.ἔργων,ſeculum impium deſcribit ab effectis hominum ſceleratorum, qui probro contumeliaque afficient, eoſque ſenio affectos non ſuſtentabunt.Iupiter, inquit, perdet hoc genus hominum, Ζεὺς ὀλέσει καὶ τοῦτο

Ciconiæ pietas.

Γένος ἀνθρώπων οἱ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας,
Μέμψονται δ᾽ ἄρα τοῖς χαλεποῖς βάζοντ᾽ ἐπέεσι
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν οἵγε
Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν
Χειροδίκαι.

Sed vbi eſt illa naturæ vis (ait Caſſiodor. variar. epiſt. 14.lib.2. quæ amplexu copulæ deſtinatur ad poſteros?ferarum catuli ſequuntur parentes:à ceſpite ſuo virgulta non diſcrepant:propago vitis propriæ ſeruit origini,& diſcrepat homo à ſuo fuſ⁹ initio!Quid dicamus illa beneficia, quæ vel extraneam perſonam poſſunt obligare? Nutriuntur à paruulis: ipſis laboratur: ipſis diuitiæ conquiruntur: & cùm ſibi vnuſquiſque credat abundare quod poſſidet cùm à patribus adhuc quæritur, pro altera potiùs ætate peccatur.Proh dolor!non mœrebimus eorum affectum,pro quibus ſubire non recuſamus exitium?Maria ipſa ſæuis tempeſtatibus excitata genitoris cura nõ refugit,vt pe-

regrinis mercibus acquirat quod propriæ ſoboli relinquat. Aues ipſæ, quarum vita ſemper in eſcis eſt, naturam ſuam extranea ſorde non maculant. Ciconia, redeuntis anni iugiter nunciatrix, eiiciens triſtitiam hyemis, lætitiam verni temporis introducẽs, magnum tradit exemplum pietatis. Nam cùm parentes eorum pennas ſenio coquente laxauerint, nec ad proprios cibos quærendos idonei potuerint inueniri, plumis ſuis genitorum membra frigida refouentes, eſcis corpora laſſa reficiunt: & donec in priſtinum vigorem alis grandæua redierit, pia viciſſitudine iuuenes reddunt quod à parentibus paruuli acceperunt. Ideoq; non immeritò vita longa ſeruantur, qui pietatis officia non relinquunt. Hacten. Caſſiod. Et hanc quidem naturę legum, quòd plerumque à ſceleratis quibuſdam naturæ monſtris violaretur, iura ciuilia confirmarunt, vt l. 5. Si quis à liberis, D. de liberis agnoſcẽdis: & de alendis liberis ac parentib. Cod. vbi reſpõſum hoc legitur Antonini Pij: PARENTVM NECESSITATIBVS LIBEROS SVCCVRRERE IVSTVM EST. ea tamen alimenta præſtari debent pro modo facultatum: & ſi non præſtentur, captis pignorib⁹ & diſtractis cogetur quis ſatiſdare ſententię. Tractauit hoc argumentũ Baſilius Magnus orationibus εἰς ἐξαήμερον. Nonnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet, Ariſtotel. 1. De animal. hiſtoria, Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. cap. 4. Prouer. ἀντιπελαργεῖν.

Aerio nido.] Alto, ex ſubiecto, adiunctum μετωνυμικῶς. vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aeria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eadem ratione dicuntur aëriæ.

Effigies Ciconiæ, in ſceptris. *Inſignis pietate.*] Petronius Arbiter Ciconiam pietatis cultricem appellauit, hinc in numis Adriani ſculpta eſt, cum inſcriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitùs ſummo in ſceptro Ciconiæ geſtabant effigiẽ, in imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatẽ plurimi eſſe faciendam: ſæuitiam & crudelitatem cohibendam atque comprimendam.

Inueſtis. *Inueſtes.*] Impuberes, & quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius. de hoc verbo multa doctè Fornerius noſter Selectionũ. 1. cap. 29.

Pullos pignora.] Appoſitio. Liberi inter virum & vxorem tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid. 3. Faſtorum:

Liberi pignora. *Inque ſinu natos pignora chara tenent.*

Sic Nouella Valentiniani de libertis: Itaque libertus, qui ciuis

uis Romani priuilegium fuerit conſequutus, ſiue vnicum pignus, ſiue plures cuiuſlibet ſexus habeat filios, cùm mori cœperit, ſoboli ſuæ omnes proprias ſi maluerit facultates ſupremo ſecurus dimittat arbitrio. Claudia. 1. De raptu Proſerpinæ, vbi Pluto quæritur ſe priuari ſpe ſobolis:

Aſt ego deſerta mœrens inglorius aula
Implacidas nullo ſolabor pignore curas?

Et paulo pòſt de Cerere:

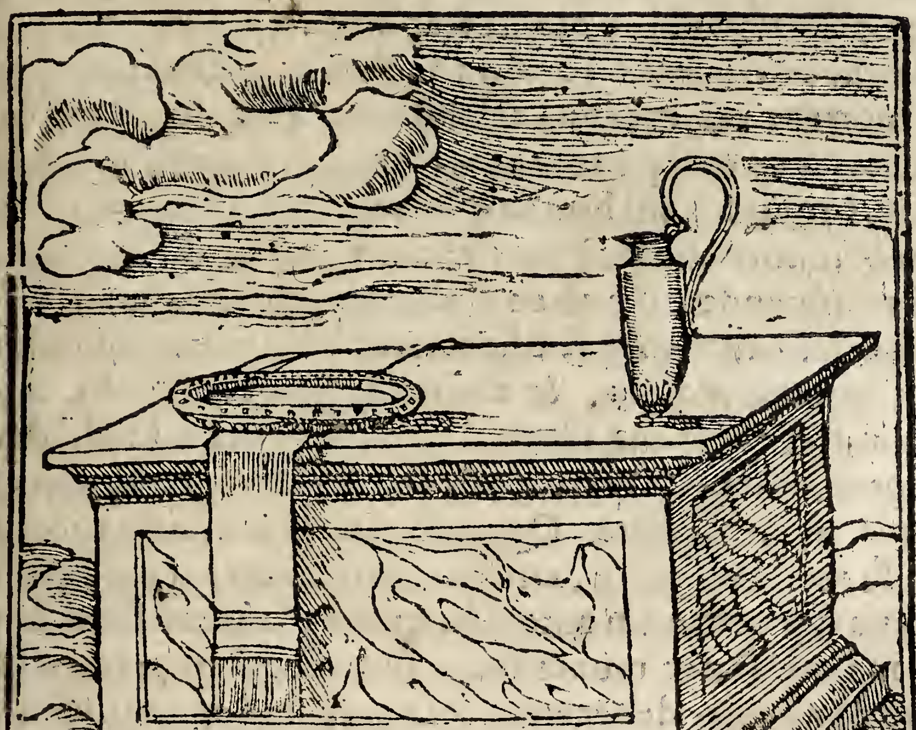
Commendat Siculis furtim ſua pignora terris.

Idem 3. eiuſd. operis,

— Reuocat tandem cuſtodia chari Pignoris. —

Abſtinentia.

Emblema xxxi.

Marmorea in tumulis vna ſtat parte columna
Vrceus, ex alia cernere malluuium eſt.

Ius hæc forma monet dictum ſine ſordibus eſſe,
Defunctum puras atque habuiſſe manus.

Ariſteæ locus de Iudæorum ritu in manibus abluendis.

HÆc Epigraphe non plena ſatis eſſe, & argumento carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi ſic. *Abſtinentia à muneribus capiundis.* Cęterùm cùm nuper fortè fortuna incidiſſem in Ariſteæ Græci ſcriptoris librum, qui eſt De lege diuina, commodè ſeſe locus obtulit huic Emblemati non parum accommodus. Ille ſic; ἐπηρώτησαν δὲ καὶ τοῦτο τίνος χάριν ἀπονιζόμενοι τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὔχονται διεσάφουν δὲ, ὅτι μαρτύριον ἐστὶ τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακὸν, πᾶσα γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χειρῶν γίνεται, καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέροντες ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα. id eſt, Interrogarunt (Iudęos intelligit) cuius rei cauſa manus abluerent vota facturi, ſignificarunt illi id, fieri in teſtimonium & argumentum nullius ſceleris perpetrari. Nám quòd per manus omnes conatus ſoleant expediri, ita pulchrè & ſanctè ad iuſtitiam omnia referebant. Nonnulla ſunt apud Caſſiodorum præclara monita, quæ ad id maximè faciant, ex eo petat qui volet lib. 9. epiſt. 19. & lib. 11. epiſt. 8.

Aqualis & malluuiū.

Marmorea in tumulis.] Hæ ſunt iudicis æquiſſimi notæ, quibus poſt mortem vel maximè celebretur. Siquidem vrceolus vel aqualis vna tumuli parte; malluuium cum mantili in altera depictum, arguit ſepulti hominis in adminiſtranda iuſtitia æquitatem & innocentiam. Quæ virtutes vt iudicem quemque maximè commendant; ſic ab eo ſi abſcedant, non iudex, ſed impius & inhumanus carnifex habendus eſt. Reclamant enim aduerſus iniquos iudices, & diuinæ & humanæ conſtitutiones, quòd in Republ. bene liberalitérque inſtituta nihil debeat incorruptiùs obſeruari, quàm iudiciū, quòd lingua ſæpiùs quàm nummis peruerti ſolet. Quamobrem non iniuria Cicero dicebat ſe non intelligere, cur qui ſententiam pecunia corrumpit, pœna dignus ſit: qui autem oratione, laudem ferat. At præcipuè iudicis eſt nec muneribus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri: debet enim ipſe perpetuò meminiſſe Deum habere ſe iudicem, cuius oculum nihil effugere aut præterire poſſit. Adhæc, quantum ad ſymbola propoſita ſpectat, malluuium & vrceus integritatem iudicis, & à muneribus capiundis abſtinentiam repræſentant. Manuum ſiquidem abluendarum geſtus olim fuit innocentiæ quædam aperta demonſtratio. Cùm enim quis ſe inſontem & immunem à crimine ali-

Virtutes iudicis.

Manus abluere quid olim.

quo vellet indicare, ſed nec vllum in eo admittendo aſſenſum præbuiſſe, præſentibus quibuſdam manus abluebat, vt ex ea manuum munditie puritatem animi declararet. Huc quidem ſpectat illud regij Pſaltis, Lauabo inter innocētes manus meas: idémque eſt intellectum à peruerſó noſtri Redemptoris iudice Pilato, cùm accepta aqua manus abluit, innocentiam profeſſus, criménque in Iudæos reiiciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph. 35.

Vrceus.] Vas terreum aut æneum ad aquam excipiendam aut hauriendam. Malluuium, ſiue pollubrum, vas eſt ſiue lebes ad manus abluendas, quaſi manulauium. Vrceus.

Ius dictum.] Iudex, vt vult Varro, iuncto verbo dicitur, qui ius dicit. Ius dicere ipſorum eſt magiſtratuum. Cicero pro Flacco: Qui anno antè ius dixerat. Idem ad Atticum: Quippè ius Laodiceæ me dicere cùm Romæ Plotius dicat. & 10. Antoniana: Qui cùm Prætor vrbanus eſſet, vrbe caruit, ius non dixit. Ius dicere.

Sed id paulò diſtinctius eſt explicandum, ne mihi diem dicant iuris ſtudioſi. Didicimus itaque ex Vlpiano, l. Ius dicentis, D. de iuriſdic. omn. iudic. Ius dicentis, hoc eſt Prætoris, officium eſſe latiſſimum. At non modò prętorem intelligimus iuris dicentis nomine, ſed & præfectum vrbi, vt D. de off. pręf. vrb. l. 1. &, De in ius voc. l. 2. præſidem prouinciæ, l. cùm hi. §. ſed nec mandare, D. de tranſact. & ædilem curulem, qui certis de cauſis ius dicebat, l. 1. de ædilit. edict. fuit tamen magis vſitatum, vt ius dicentis verbo, Prætor appellaretur, velut iuri dicundo præ aliis conſtitutus, l. 2. §. populo, D. de orig. iur. At de vrbis prætore id modò intelligimus: alij enim qui creati ſunt Repub. augeſcente, ius non dicebant, ſed tantùm de capitalibus quæſtionibus cognoſcebant, quæ ipſis obuenerāt ſorte, vnde Quæſitores appellati. Ne longior ſim, ita ſtatuo, alium fuiſſe à Prætore, iudicem, & à ius dicente: quod planum eſt ex M. Tullio, 2. in Verr. & pro Rabir. Poſt. Itaque diſtinguimus officium Prætoris, & ius dicentis: vt ſtipulationem etiam prætoriam à iudiciali: tametſi aliquando iudicis & prætoris nomina confundātur. Etenim temporib. Imperatorum (quo antiqua penè omnia obſoleuerunt vnà cum linguæ Romanæ puritate) iudicum nomine quicunque magiſtratus etiam maiores appellari cœperunt.

Puras habuiſſe manus.] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui purè atque integrè vitam tranſigunt: qui neque dolo neque Puræ manus.

aſtu aliis negotium faceſſunt: qui denique ſunt (vt hîc Alciatus intelligit) ἀδωροδόκητοι. i. à muneribus accipiendis alieni. Horatius paulò deflexit:

——Bene ſi quis, inquit,
Et viuat puris manibus.] Sic dicuntur in Nouell. 8. *καθαραὶ χεῖρες.*

Bonis à diuitibus nihil timendum.

Emblema XXXII.

Iunctus contiguo Marius mihi pariete, nec non
Subbardus, noſtri nomina nota fori,
Aedificant bene nummati, ſataguntq́; vel vltrò
Obſtruere heu noſtris vndique luminibus.
Me miſerum! geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyiæ, vt proprijs ſedibus eyciant.

Integritas

Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti,
His niſi ſint Zetes, his niſi ſint Calais.

QVerela eſt de duobus ſuis vicinis, qui ædificando luminibus ſuis officerēt, ſicque ab eis importunè fatigaretur, vt olim Phineus ab Harpyiis, vt parum abeſſet quin propriis ædibus expelleretur, niſi ſuccurriſſet animi probitas & integritas. Sic enim viri boni ſæpenumero ab importunis dominis deturbantur ſine vlla legum & honeſti ratione, niſi æquanimitate, vel potius numinis aliquo præſidio, & quaſi ariete vindicentur. Demoſthenes in Calliclem: τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν: id eſt, Nihil moleſtius eſſe poteſt, quàm in vicinum malum & auarum incidere. Quò etiam illud Pindari non malè quadrabit ex Nemeor. 10. Χαλεπὰ δ᾽ ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεσσόνων: Periculoſum eſt contendere cum potentioribus.

Pariete.] Proceleuſmaticus, dactyli vice.

Satagúntque vel vltro, &c.] Arguitur iniuſtus & violentus diuitum animus, à quibus in primis eſt timēdum, quippe qui neque ius neque bonum, ſed nec æquum colunt. Qua ratione puto dictum à Platone 5. legum: valdè diuites homines non eſſe bonos. Refert Plutarc. ita quendam dixiſſe Syllæ gloriāti: Quomodo vir bonus eſſe potes qui tā magnas opes poſſideas, cùm nihil à patre acceperis?

Obſtruere noſtris luminibus.] Obſtruere luminibus vicini ἐμποδίζειν τῇ ἀπόψει. eſt ſtructuram aliquam iuxta eius ædificium facere, quæ lumen eidem eripiat. Obſtruere enim luminibus, verbum antiquum iuris, vnde Cicero pro domo ſua: Cùm ille negaret, inquit, primò ſe luminibus eius obſtructurum minabatur: Idem in Bruto: Vt horum conciſis ſententiis (de Philiſto & Thucidide loquitur) interdum etiam non ſatis apertis cum breuitate, tum nimio acumine officit Theopompus elatione atque altitudine orationis ſuæ, quod idem Lyſiæ Demoſthenes: ſic Catonis luminibus obſtruxit hæc poſteriorum quaſi exaggerata altiùs oratio. Quod dictum à Cicerone per metaphoram nemo non videt, pro eo quod dixiſſet ſine tropo; impedimento fuit ne orationis Catonianæ lumina viderentur. Rectè Thucydides: πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. Ex vicinis malum bonúmve proficiſcitur. Harpyiarū verò fabulam Plutarch. lib. De vſura vitanda, torquet in debitores, qui grauentur ære alieno: tolerant enim ac ſuſtinent tan- Obſtruere luminibus quid.

quam Phineus Harpyias illas pennatas paſcentes, &c. ὡς φινεὺς ἁρπυίας τίνας ἀποπλεγίους βόσκοντες. Referam Alciati verba ex commentario ad tit. De verb. ſignific. l. 139. Finge, inquit: Concedit lex volenti lautè ædificare, vt vicinum ad proximæ rei venditionem cogere poſſit, an eum quoque adiuuabit, qui lautum ædificium perfecit, ſed addere illi aliquid deſiderat, puta hortum ampliare, vel impluuium? qua in re cùm ego impeterer, negabam adiuuari. Cùm enim ornatus vrbis ratione ita conſtitutum eſſet, & qui ciues ad expolienda ædificia incitarentur, in eo qui iam perfeciſſet, hęc ratio locum non habebat. Paulopòſt ita: Verùm cùm non tam iuri meo quàm iudicibus diffiderem, tranſegi, vt veriſſimum ſit illud Heſiodi, μὴ δ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. quod, vt ait Columella, non ſolùm de boue dicitur, ſed etiã de omnibus partibus rei familiaris, adeò refert non habere malum vicinum. hęc Alciat.

Harpyiæ quot, & vnde dictæ.

Geminæ quem tanquam Phinea raptant Harpyiæ.] Heſiodũ ſecutus, duas tantùm Harpyias ſtatuit. Virgil. trium meminit, quarum nomina Aëllo, Ocypete, & Celæno. Finguntur volucres monſtroſæ, facie virginea, vnguibus vultures referentes ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dictæ. vnde Suidas ait, ἁρπακτικοὺς δαίμονας εἶπε. Sic autem habet fabula. Phineum vxorem duxiſſe

Phineus.

Cleopatram, Boreæ & Orithiæ filiam tradunt, cúmque alteram nomine Idæam Dardani filiam ſuperinduxiſſet, eius nefario ſuaſu filios ex Cleopatra ſuſceptos excęcauit: qua de cauſa dicitur & ipſe à Diis excæcatus, in eúmque miſſæ Harpyiæ, quæ cibos & menſam eius diriperent, & turpiſſimè fœderarent. Quòd verò Zetes & Calais cum Argonautis Colchos proficiſcentes à rege Phineo ſuſcepti fuiſſent honorificè, vt eum hac intolerabili moleſtia liberarent, Harpyias magna dexteritate pepulerunt, & in Plotas vſque inſulas perſecuti ſunt. Cætera ex 3. Æneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph. Ouid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonautic. Sed quoniam nobis propoſuimus fabulis ipſis allegoricas enarrationes adiicere, non videbitur à re alienum, ſi explanemus quid Harpyiarum nomine intelligatur. Sanè vt vis nominis indicat,

Zetes & Calais.

Harpyiæ quid.

Harpyia rapacitatem notat: vnde Harpax, & harpagare verbum apud Plautum, Fulgentius ait, ideò virgines fingi, quòd rapina omnis ſterileſcat, nulliúſque ſit frugis: Volucres propter celeritatem qua feruntur, qui rapiunt: plumis opertæ, quòd latitet quicquid ab iis eruſcatum eſt. Tres verò, quoniam primò aliena expetuntur, cui ſuccedit inuaſio, & poſtremò

Cur volucres Harpyiæ.

mò abſconduntur. Hinc enim nomina è re facta. Aello, tanquam ἑλλὼν ἄλλο, tollens alienum: Ocypete, citius auferens: Celænum verò nigrum. Sunt qui per tres Harpyias, auaritiam. inuidiam & ſuperbiam intelligi velint. Opinor autem hîc Alciatum de induſtria duarum tantùm meminiſſe, vt ad rem ſuam, id eſt, duos vicinos accommodaret. Ille quidem 2. Prætermiſſorum ait, Harpyias ira tonantis aduerſus Phineum impulſas à Poëta fingi, quòd quæcunque maxima oriantur mala, iræ diuinę ſoleant aſcribi: & Theophraſtus haſce tempeſtates ſterilitates, & alia generis eiuſdem, quæ non vitio terræ, ſed cælitùs proueniunt, ἀπὸ τοῦ δαίμονος αἰτίαν appellat, id eſt, cauſam Deorum numine vrgentem. Si plura de Harpyis requiras, conſule Syntagma. 6. Hiſtoriæ Deorum Gyraldi.

Cur pluribus prædictæ.

Cur tres. Aëllo Ocypete. Celæno.

Integritas noſtra, &c.] Accommodat fabulam. Propriis ædibus cedere cogar, & his expellar, niſi mentis integritate & honeſtate vindicer, méque tuter, vt olim Phineus, Zete & Calai adoleſcentibus fortiſſimis. Vitæ innocentis conſcientia (vt hoc vel obiter adiiciam) eſt inſtar muri ahenei, qua nimirum quis ſuſtentatus, non eget Mauri iaculis, nec arcu ad retundendas inſidias iniquorum & violentorum hominum. Itaque rogatus Bias quæ vita metu careret? innocens, inquit, & eius qui ſit ſibi bene conſcius: nam omnes animum innocentem amant & charum habent, vt eſt apud Pindar. adeò vt innocentem dãnare pro grauiſſimo crimine ſit iam olim habitum: ergò malè ceſſit Archiæ quòd Archilochum interfeciſſet: Cæcilio Metello de Dalmatis citra cauſam triumphanti: Attalo regi Aſiæ, quòd inſontes amicos occidiſſet. Sed hæc ſatis: longiùs enim oratio euagatur.

His niſi ſint Zetes, &c.] Pindarus Pythior. 4.

Θυμῷ γελανεῖ θᾶσσον ἐν——
Τοὺν Βασιλεὺς ἀνέμων
Ζήταν κάλαΐν τε πατὴρ βορέας
Ἄνδρας πτεροῖσι νῶτα πε——
Φρίκοντας ἄμφω Πορφυρέοις. Id eſt:

Ridenti animo velociter ornabat rex vẽtorum Zeten Calaímque pater Boreas viros, qui alis in tergo mouebantur ambo purpureis. Boream autem ventum eſſe Septentrionalem nemo neſcit, cuius filij dicuntur Zetes & Calais, fictis ingenioſè vocabulis. Ex nominũ etymo non eſt dubium quin longe multa peti poſſint, quę quaſi nos manu ducant ad cognitionem rerum vberiorem, & quidem magis apertam. Certè mihi placet

Zetes & Calais, ad quid relata nomina.

ſcholiaſtis Pindari acumen, qui eo loco ζήτην ὡς ζαχήτην, nempè ἄγχυ ἄων, quòd nimium flet, interpretatur: καλαΐν verò, vt qui καλῶς ἄων, quia leniter flet. At ad rationem phyſicam non vſurpat Alciatus, ſed ad mores conuertit, quò faciliùs ingenioſis hominibus ſuum id carmen oſtentet.

Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti.

Nam καλαις fortaſſe ἀπὸ τοῦ καλοῦ, quo animi deſignatur integritas: animus autem quæſitor honeſti, eſt ille ζήτης à ζητεῖν nomen habens, quod quærere ſignificat. Idem video poſſe obſeruari facilè in Homericis nominibus permultis, & iis perſonis quæ à Platone inducuntur: quæ nomina interdum totius diſputationis argumentum implicant.

Signa fortium.

DIALOGISMVS XXXIII.

QVAE *te cauſa monet volucris Saturnia, magni*
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?

Hoc

Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta columbæ:
Nos aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

HOc ex Epigrammatôn Græcorum libro 3. ſumptum pulchrè eſt æmulatus: quo ſub nomine Ariſtomenis Imperatorem Carolũ V. celebrat, alluditque apertè ad aquilam, quam in ſcuto habuit, & imperiali ſtemmate, quæ fortitudinis notam præ ſe ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus antecellit: ita ille Princeps alios & fortitudine & ſplendore nominis longè antecedit. Epigramma eſt Antipatri, quod huc adſcribere non piget: **Aquila pro ſtemmate Imperatoris.**

Ὄρνι Διὸς Κρονίδαο διάκτορε, τοῦ χάριν ἕστας
Γοργὸς ὑπὲρ μεγάλου τύμβον ἀριστομένους,
Ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ' οὕνεκεν ὅσσον ἄριστος
Οἰωνῶν γενόμαν, τόσσον ὅδ' ἡμιθέων.
Δειλαὶ τοὶ δειλοῖσιν ἐφεδρήσσουσι πέλειαι.
Ἄμμες δ', ἀτρέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα. Hoc eſt:

Nuncia fare Iouis præpéſque volatibus ales,
Cur magni ad tumulum ſidis Ariſtomenis?
Hæc homines moneo, volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauidæ timidorum buſta columbæ,
Aſt ego delector fortibus vſque viris.

Volucris Saturnia.] Quaſi dixeris Iouiana: nam & Iupiter dicitur Saturnius. Vigil. in 4. **Iupiter Saturniu.**

Nec Saturnius hæc oculis pater accipit æquis.

Sic apud Homerum multis in locis *κρονίδης*.

Magni Ariſtomenis.] *ἀριστομένης*, optimæ mentis hominem ſonat, ait Pindari Scholiaſtes, & Pauſan. in Meſſenic. eum Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo iudicatum refert: quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandę planéque ſtupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaſerit, ſed tandem ab eiſdem occiſus, executo eius corpore (videndi cauſa) cor hirſutum eſt repertum. Plin. lib. 11. cap. 37. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 8. meminit Dion Chryſoſtom. oratione. 35. initiò ferè. **Ariſto-menes.**

Quantum inter aues.] Collatio partium.

Semidei. *Semideos inter.*] Semidei ſunt Heroës illuſtres, & nobiles viri, qui quoniam ad Deorum immortalium naturam quam proximè acceſſerunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipſis (qui vulgarem opinionem velis remiſque conſectati ſunt) in numero Deorum relati creduntur. Heſiodus:

Ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι. ——— Ouid. Metam. 1.
Sunt mihi ſemidei ſylueſtria numina Fauni.

Et Statius in 2. Reges ſemideos appellat. Lucianus in mortuorum dialogis ſub Trophonij perſona, ἥρως, inquit, ἐστὶν ὃ μήτ' ἄνθρωπος, ἔστι μήτε θεὸς, ἀλλὰ συναμφότερον ἐστι. Mitto quæ Plutarch. de oraculorum defectu diſputat, quæque diuus Auguſtinus 10. de ciuit. Dei cap. 21. aliique certè multi retulerunt de heroibus.

Columba pro trepidatione. *Inſideant timidæ, &c.*] Columbam pro trepidatione & timiditatis ſymbolo ponere vulgatiſſimum fuit antiquis, nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat: deducitur enim à τρέειν, quod eſt trepidare. Homerus enim ſic:

Αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Hoc eſt,

Hæ pauidæ greſſu ſimiles abiere columbis.

Ouid. 1. artis.

Vt fugiunt aquilas timidiſſima turba columbæ.

Pierius Hierogliph. lib. 22. id ſcitè perſpicuéque declarat.

Buſta,] Sepulchra. Iuuenal. Satyr. 3.

———*portandum ad buſta cadauer.*

Ouidius Faſtorum 5.

Compoſitique nepos buſta piabat aui.

Et Virgilius:

Buſtum. ———*ſemiuſtáque ſeruant Buſta.*

Cicero in Piſonem: Quorum ego furori niſi ceſſiſſem, in Catilinæ buſto, vobis ducibus, mactatus eſſem. Mortuorum cadauera olim cremabant, & cineres, quæ religiosè aſſeruabant, buſta dicebantur, quaſi combuſta. Cicero tamen 3. De legib. buſtum pro monumento accipit, vt & Suetonius pro ſepulchro.

Aquila inſigne Romanorum. *Nos aquilæ.*] Aquilam Romanorum (rerum dominorum) inſigne fuiſſe quamplurimi auctores referunt. Neque verò id ſine cauſa factum coniicio, nam vetuſti quique aquilam auium principem vocitabant: vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permiſiſſe regnum in aues vagas. Obſeruant enim

eius auis præſtantiam virium, eam politam, concinnam, intrepidam, ſtrenuam, liberalem: quę adiuncta perpetuò fortem debent Principem comitari. Sed & aquilino naſo homines regios appellarunt, teſtibus Platone & Plutarcho: ita vt Perſæ ad regnum nemini aditum liberum concederent, niſi qui ea nota inſignis eſſet, atque Cyrus ille, quem aquilino naſo fuiſſe memorabant. Pyrrhus etiam Epirotarum Imperator, Aquilæ cognomen ſibi datum à ſuis lubens admiſit. Cùm enim milites eum Aquilam appellaſſent: τί γὰρ, inquit, οὐ μέλλω τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος, Quid verò non debeo veſtris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? Imò verò apud Thebanos Aquilæ vt ſacræ aues colebantur, vt apud Aegyptios Crocodili, Ibes, Cynocephali. Imò non auſim equidē tranſilire, Aquilam olim rerum ſucceſſum proſperarum portēdiſſe, ſic enim Iupiter omen optimum cępit, cùm ſibi aduerſus Titanas proficiſcenti apparuit Aquila. Prætermitto lubens quæ prolixa ſunt in Xenophontis commentariis. Certè Aquilam alij referunt Gordij, pauperis alioqui viri, in curru per totum diem ſeſſitaſſe: vnde regnum Phrygiæ filio Midæ præmōſtratum volunt. Cùm Hiero admodum adoleſcens eſſet, & mediocriū homo fortunarum, primo bello quod vnquam iniiſſet, Aquila ſedit eius clypeo, quod præſagium regni fuiſſe creditur. Tarquinio Romam migranti Aquila pileum è capite abſtulit, vnde Tanaquil vxor vaticiniorum perita regnum illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cùm ſeptem pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit ſeptem Conſulatibus oſtenſa. Celebratur & Octauij Cæſaris Principatus primùm Aquilæ oſtento notatus. Cùm enim aliquando in via Campana prāderet, Aquila ex improuiſo panem ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittendum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recens nato, Aquilæ duæ in culmine domus per totum diem ſediſſe dicuntur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperij, nempè Aſiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non ſentio mihi ad reliqua pergendum.

Aquilæ præſtantia.

Aquilino naſo homines.

Pyrrhus, Aquila dictus.

Aquilæ ſacra aues quibus.

Aquilæ omen.

Ἀρτ

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

EMBLEMA XXXIIII.

E T toleranda homini triſtis fortuna ferendo eſt,
Et nimium felix ſæpe timenda fuit.
Suſtine (Epictetus dicebat) & abſtine. oportet
Multa pati, illicitis abſque tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: ſic ſe continet à grauidis.

Philoſophia Epicteti duobus comprehenſa verbis.

DVobus his verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, Philoſopho Epicteto familiaribus, tota bene viuendi ratio comprehẽdi poteſt. Primò ſiquidem ad patientiã adhortabatur, qua quiſque diſceret tum aduerſos fortunæ caſus, tum etiam laborem æquo animo perferendum: altero, eſſe ab omni luxu, potiſſimumque venereo

nereo præcipiebat abſtinēdum. Quæ duo præcepta duobus hiſce verbis comprehenſa, ſic Horatius illuſtrauit:

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, ſudauit & alſit,
Abſtinuit Venere & Baccho.

In tolerantia conſtans hominis animus agnoſcitur, quando ſcilicet malis non cedit, ſed cōtra audentior exſurgit. Vnica ſiquidem conſtantia hominem ab hominum communi fece diferētem maximè, & longè nobiliorem facit: quandoquidem, vt doctè cecinit Prudentius, omnibus aliis virtutibus, & ſocietatem & auxilium ſuum fortis patientia miſceat: vtriúſque omnis vidua ſit, quam non patientia firmet. At quantum conducat abſtinentia quantáſque habeat vires, pleni ſunt auctorū libri, plena antiquorum monumēta: tam enim latè patet, vt per omnia omnium virtutum domicilia ferè locū ſibi ſuo iure vendicet. Hinc apud Lactanctiū triplex ſtatuitur virtutis gradus: primus eſt à malis operibus aſtinere: alter, à verbis malis: tertius, à rerū malarum cogitatione. Sed vt paucis, quemadmodum Patientia & Abſtinentia duæ virtutes ſunt præ ceteris vtiles, ſic iis oppoſita duo vitia, Intolerantia nempè & incontinentia, multò omnium grauiſſimæ & exitioſæ maximè dicebātur Epicteto (teſte Gellio lib. 17. c. 19.) nempè cùm aut iniurias, quæ ſunt ferendę, nō toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibusque non tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, ſi quis hæc duo verba cordi habeat, eaque ſibi imperando atque obſeruādo curet, is erit plerunque impecabilis, vitamque viuet tranquilliſſimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Hactenus Gellius. Alciatus, vti hoc ob oculos ponatur, συμβολικὸν adiecit, nempè taurum roboris excelſi patientiſſimum & abſtinentiſſimum animal. Ægyptij enim ſacerdotes cùm fortem & temperantem ſignificare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus. Onerum enim & laborum omnium patientiſſimus eſt, ærumnas nullas detrectat, inſtatque operi herili quantumlibet, ſed & obſtinens eſt, quppè qui poſt vacæ cōceptum, cum illa non coëat, vt idem Orus lib. 2. literarum Hieroglyph. & Plin. lib. 8. cap. 45. Vide Pierium Valerian. lib. 3. Hieroglyphicôn. De aduerſis æquo perferēdis animo, quędam Lactantius 6. cap. 18. & Plutarchus Cōſolatione ad Appollonium de abſtinentia verò exempla longè multa ſunt apud Val. Max. lib. 4. cap. 3.

Patientia.

Abſtinentia.

Tauri ſymbolum.

Et toleranda homini, &c.] Huic reſpondet verbum ἀνέχου. Adhortatio

hortatio eſt ad patientiam:cui ſimile Virgil.illud:

Quicquid erit,ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.

Et nimium felix,&c.] Publij minus eſt is:

Fortuna cùm blanditur, captatum venit.

Tum enim maximè timenda eſt, cùm valde proſpera putatur, ergò idem Publius verè:

Fortuna vitrea eſt,quæ cum ſplendet,frangitur.

Horatianum hoc etiam vulgò tritum: *Sæpius ventis agitatur ingẽ: Pinus.* quò videtur reſpexiſſe ad illa Herodoti, in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι. τὰ δ[ὲ] σμικρὰ οὐδέ μιν κνίζει. ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ δέν[δ]ρεα, τὰ τοιαῦτα ἐπισκήπτει βέλεα, φιλεῖ γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντ[α] πάντα κολούειν.

Epictetus. *Epictetus.*] Stoicus fuit natus Hierapoli Phrygiæ, cuius quidem morum & vitæ tanta fuit admiratio, vt lucerna eius fictili tribus drachmarum milibus penderetur. Circunfertur eius nomine Enchiridion multis paradoxis refertiſſimum, quod eiu[s] auditori Arriano tribuitur: continet libellus ille quaſdam di[s]ſputationes admodum vtiles & ſuccinctas ad perturbatione[s] animi cohibendas.

Illicitis abſque tenere manus.] Id eſt tenere manus abs illicitis nam abſque, hîc non eſt vna dictio, ſed duæ, conflatæ ex præpoſitione abs, & copulatiua, que, ne quis fallatur. Suadet itaque continendas eſſe manus ab illicitis, notum hoc,

Eſt virtus,placitis abſtinuiſſe bonis.

Cui non malè conuenit Ciceronis illud Offic. 1. Bene Pericles cùm haberet collegam in prætura Sophoclem poëtam, hique de communi officio conueniſſent, & caſu formoſus puer præteriret, dixiſſetque Sophocles: O puerum pulchrum, Pericles: at enim prætorem, Sophocles, decet non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.

Tauri ſymbolo quid ſignificetur. *Sic ducis imperium,&c.*] Ægyptij cùm indicarent hominẽ modeſtum, & qui facilè poſſet à malè factis auerti, taurum gen[u] dextro ligatum pingebant. Si enim dextro genu conſtringatur manſuetum ſe præbet, & vincula conſequentem. Pierius eodem lib. 3.

Poplite.] Poples, genu eſt curuatura, pars genu oppoſita. Lucanus: ——*niſi poplite lapſo*

Vltima curuati procederet vngula tauri.

I

In adulari neſcientem.

EMBLEMA XXXV.

SCIRE cupis dominos toties cur Theſſalis ora
Mutet, & vt varios quærat habere duces?
Neſcit adulari, cuiquàmve obtrudere palpum:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus ſonipes, dorſo excutit omnem,
Qui moderari ipſum neſciat Hippocomon,
Nec ſæuire tamen domino fas: vltio ſola eſt,
Dura ferum vt iubeat ferre lupata magis.

EX Vlpiano Demoſthenis interprete, hiſtoriam primi huius diſtichi petitam ſuſpicor. Verba eius non piget adſcribere: ἀλεύας ἀπὸ γονῆς τις τοῦ ἡρακλέους θετταλὸς, ἐτυράννευσε θετ

Locus è Demoſthenis interprete.

θετταλῶν. εἶτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὴν τυραννίδα οἱ θετταλοὶ, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν φίλιππον. εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐξέβαλε τοὺς ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος. καὶ ὑπὲρ τούτου χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ θετταλοὶ, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι παγάσας καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἀγορᾶς. ἄπιστοι θετταλοὶ ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν ἰάσονα θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆναι περὶ τὴν μήδειαν. ἢ ὅτι ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ ἀθηναίων πρὸς λακεδαιμονίους μετετάξαντο, ὥς φησιν ὁ θουκυδίδης. id eſt, Aleuas quidam ex Herculis familia Theſſalus, tyrannide in Theſſalia potitus eſt: deinde huius etiam liberi. Quam cùm Theſſalli nec ferre poſſent, & quò ſe verterent, non haberent, Philippi opem petierunt. Is cùm veniſſet, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius beneficij nomine gratum ſuum animum declaraturi, vſumfructum Pagaſarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia illi cõceſſerunt. Perfidi autem exiſtimati ſunt, vel propter Theſſalum Iaſonem, quem Medeæ fregiſſe fidem conſtat, vel quia bello Peloponneſiaco, cùm vtraque acies iam ſtaret in procinctu, ab Athenienſibus ad Lacedæmonios defecerunt, vt ait Thucydides. Hactenus Vlpian. Innaſcitur autem plerunque popularis rebellio, vel ob iniquam magiſtratus adminiſtrationem, vel intolerabilem Principum tyrannidem. Accidit enim plerunque principi rerum gerendarum imperito, quod equiſoni, qui dum equum alioqui violentum moderari neſciat, nec cùm ſit opus aut freno, vt ſiſtat, aut calcaribus, vt incitet ad curſum, aut modum teneat, excutitur faciliimè, ſeque ex eius manu equus eximit: Eodem modo Princeps importunus, & in ſuos plus æquo ſæuiens, vel etiam omninò regni adminiſtrãdi prorſus ignarus, vulgi animos in ſe commouet. Eam ob cauſam dicebat Ariſtippus bene ceſſurum Regi & Principi, ſi equitandi artẽ primùm teneret: etenim ſi alias diſciplinas diſceret, id quidem hominum opera & vigiliis effici, qui tamen ſæpenumerò verum dicere ne quidem audent, vt quod ſciunt odioſum eſſe principibus, qui cùm deliquerint, argui nolunt: at equitandi peritiam Princeps nõ modò ex hominibus, ſed ex equo didicerit, qui adulari neſciat, vt homo, nec certè blandiri, vt paraſitus aut ſcurra. Si enim vel ipſe Princeps equum, vt decet, non rexerit, erratum ſtatim equus vindicabit, ſuumque ſeſſorem quicunque ſit, deiiciet. Seriò itaque prius ars hæc addiſcenda principi, aut ſeſe indignum reputet, qui in tanto dignitatis gradu ſedenti.

Equitandi peritia qua ratione in principibus eſſe debet.

ſedeat. Quod præceptum alicubi à Plutarcho literis conſignatũ memini ad hunc fermè ſenſum: Qui equos domant, iis primùm adblandiuntur, ac molliſſimè tractant, vt aſſueſcant freno: ſic popularis multitudo lenitate retinenda & excipienda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc reſpicit grauiter dictum à Scipione Africano maiore, quo, regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupienti exprobrauit, non eſſe tempus, quãdoquidem rex ipſe perpeſſus eſſet lupatum & hippocomonem. Quò etiam Stobęi ea pertinent, quæ retulit ex Epicteto, ſerm. 44. Quemadmodum, ait, bonus equorum domitor non bonos tantùm pullos alit, feroces autem famelicos valere iubet, ſed ambos ex æquo nutrit, magis verò caſtigat alterum, & cogit ſimilem fieri meliori: ſic vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficiis demereri, malos autem non continuò perdere conatur: ſed de alimento quidem minus ei proſpiciet; inſtituet verò, & vrgebit eum vehementiùs qui rationi & legi obſtiterit. Plutarch. initio De inſtitutione liberali: Qui equi à primis bene domiti annis, ſuis non obſequuntur ſeſſoribus? Qui autem indomiti perſtãt, nónne ceruice duriſſimi, & animis feroces euaſerunt? Idem De diſcrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neque bene diſcere, prę-terquàm equitare: quod his aſſentetur præceptor in exercitatione literarum, ſemper ea probans quæ puer admiſerit, cedens ac ſubmittens ſeſe plus quàm par eſt. Certiſſimum enim eſt, ſæpè ab equo ſeſſorem deiici, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca ſtudioſis penè omnibus ad manum eſſe ſcio: itaque hîc conſiſto. Nec verò hîc tranſilire poſſum, equum rectè cum populo, non quouis ſed ferocienti, & qui niſi difficulter freno pareat, ſeſſorem cum principe comparari. Didici enim frenato equo hieroglyphicè hominẽ deſignari ferocem quidem & animo inuicto, ſed qui tamen obſequatur rationi. Eſt enim equus, animal ferox & ſuperbum, ſed quod hominis leges ſubeat, & quas non egrediatur, vbi paululum aſſueuerit; ut quod ait Horatius,

Scipionis cordata vox.

Carneadis apophthegma.

Non equitem dorſo, non frenum depellat ab ore.

Sic Virgilius in Georgic.

Sed tamen iidem olim curru ſuccedere ſueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

Idipſum & obſeruatur in Carthaginis hiſtoria: cùm enim vrbis fundamenta iacerentur, caput acris equi repertum, & hinc gẽtem fore bello egregiam præmonſtratum eſt: cuius oſtenti ea

ſignificatio fuit, facilem victu per ſecula gentem. Addã & hoc, apud Onirocritas & ſomniorum coniectores, caput equi, aſini, canis, ſi in ſomnis apparuerit, ſeruitutem ſignificari. De quibus iam ſatis. Nunc ad hiſtoriam redeo, quam me non ſtatim eſſe nactum fateor, ſed penè aliud agens tandem reperiſſe. Cùm enim iam horum commentariorum, non quidem perpoliendorum, ſed ſcribendorum me ſatietas aliqua tandem caperet, quippè qui ad ſtudia grauiora feſtinarem, mihiq; permulta nõdum ſatisfacerent, quod omninò, ſicuti mihi propoſuerã initio, conſilium auctoris detexiſſe non viderer, maximeq; trium vel quatuor Emblematôn, & huius ipſius in primis, opportunè de iis verba facienti mihi, & ſtudia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctiſſimo ROBERTO VVEDIO, Tornodorenſi Glareani Loriti quondam auditore, qui per ſeptennium hac in Academia Pariſienſi diligenter & eruditè docuit) mihi venit in mentem, quod aliud agẽs ab homine amico acceperam, huius Emblematis originẽ videri hauſtam ex Diod. Siculi lib. 16. ad annum Philippi 4. Sic enim penè Diodorus: Alexandrum Phereum tyrannum interfecerũt Thebe vxor eiuſque fratres Lycophron & Tiſiphon: qua ex re ſibi gratiam popularem pepererunt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapſi, ſæuitiam tantam exercuerunt, vt Principes Aleuadæ in Theſſalia nobiliſſimi in eos coniurarint. Quòd verò id per ſe non poſſent, Philippum Macedonium in ſui auxilium aduocarunt: qui profectus in Theſſaliam, tyrannis deuictis libertatem huic populo reſtituit.

Locus è Diodor. Siculo.

Theſſalis ora.] Regio Theſſalica. i. ipſa Theſſalia.

Obtrudere palpum. *Obtrudere palpum.*] Prouerb. Plautinum, pro eo quod eſt, arte doloq; fallere, ſiue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Tranſlatio ab equiſonibus, qui refractariis equis vel manuum plauſu, vel linguæ palpo blandiri ſolent. Lege Chiliad.

Principes ab aſſentatoribus perditi.

Regia quem morem Principis.] Occurrit exemplum Conſtantini Manaſſis, de Imperatore Michaële ab aſſentatoribus miſerè perdito: In fabulis eſt (inquit ille) venatorem illum Actæonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: ſic certè cùm Michaëlem ſtipaſſent aſſentatores quidam improbi, effeminati, omninòq; malè feriati, in quod exitium miſerum, in quam malorum lernam eum non coniecerunt? Curtius lib. 8. Non deerat talia cõcupiſcẽti pernicioſa adulatio, perpetuum malum Regum, quorum opes ſæpius aſſentatio, quàm hoſtis euertit. Paterculus 2 hiſtoriæ Rom. De nepote Auguſti Caio: Nec defuit conuerſa-

tio hominum vitia eius aſſentatione alentium, etenim ſemper magnæ fortunæ comes adeſt adulatio.

Sonipes.] Equus velox & ſuperbus, à ſonitu pedum ſic dictus. Sonipes.

Hippocomon.] Ab equis ornandis ſeu componendis, vt etiam Hippocomius ab equis inſtruendis fucato colore, robur inani ſagina mentientibus, ait Quintil. & Alciat. noſter Comment. in tres poſteriores lib. Codic. Hippocomon.

Nec ſæuire tamen domino fas.] Clementia principem maximè decet, nihilq́; debet eſſe ab eo tam alienum, quàm nimia cenſuræ ſeueritas; quòd ſi cogant iura & leges in facinoroſum aliquando ſæuire, id efficere debent, non quidem perſonæ, ſed vitij odio. Clementia principis.

Lupata.] Frena aſperrima, quibus equus ferocior coërcetur, à lupinis dentibus ita nominata, qui dẽtes inæquales ſunt. Ouid. 1. Amorum: Lupata.

Aſper equus duris contunditur ora lupatis.

Claudian. 2. de raptu Proſerpinæ:

Terruit orbis equos preſsis parere lupatis.

Et Panegyrico de Probini & Olybrij conſulatu:

—— *Iuga ferrea nectit*
Cornipedes, rigidiſq́; docet ſeruire lupatis.

Obdurandum aduerſus vrgentia.

EMBLEMA XXXVI.

Nititur in pondus palma, & conſurgit in arcum,
Quò magis & premitur, hoc mage tollit onus:
Fert & odoratas bellaria dulcia, glandes,
Queis menſas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige: mentis „
Qui conſtantis erit præmia digna feret, „

OCcaſione palmæ arboris, quæ pondere preſſa non flectitur, ſed attollitur, & cuius ſuauiſſimi fructus, nempè dactyli, cum voluptate ſecundis menſis apponuntur: ad laborum & difficultatum perpeſſionem fit adhortatio, ex qua nempè ſimus vtilitatem aliquam non minimam capturi, Locus ſeſe mi offe

offert Phornuti Græci ſcriptoris, qui ait, Muſas ex veterũ ſententia coronari palma, ob nominis ſimilitudinem, eo quòd Phœnices primi credantur litteras inueniſſe. *Phornuti locus.* Probabilior autem ratio eſt, quæ ab eo ſumitur, quòd planta hæc tenela ſit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter ſcanditur, fructuſq; refert ſuaues admodum, vt non ab re Muſæ coronis vtantur è palma confectis. Græca ſi quis malit, apponam: *στεφανοῦνται δὲ φοίνικι, ὡς μὲν τινὲς νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀπὸ τῶν φοινίκων δοκεῖν εὑρήματα εἶναι τὰ γράμματα ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφερὸν καὶ εὐεργὲς καὶ ἀείζωον καὶ δυσανάβατον καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ*. Nullus eſt certè, qui eruditionis aut famę laudẽ maximam aſſequi poſſit, niſi primùm graues & moleſtos labores pertulerit. Id velim ſymbolum bene natis adoleſcẽtibus proponi, qui aliquando ſtudiorum liberalium difficultate non minimum deterrentur. Si enim fructum maximum literarum, cogitatione intimoq; ſenſu deguſtarẽt, hac vna grata boni ſpe, moleſtias quantumuis acerbas deuorarent. *Studioſi deterrentur laborum difficultatibus.* Sanè rebus in agendis propoſita ſemper debet eſſe conſtantia, quæ ſit ærumnæ cuiuſuis firmiſſimum condimentum. Ad id explicandum palmã proponit; cui ſi pondera magna imponas, ac tam grauiter vrgeas & oneres, vt oneris magnitudo ſuſtineri nequeat, nõ deorſum illa cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur. *Palmæ natura.* Idcircò in certaminibus fuiſſe victoriæ ſignum quamplurimi prodidere, hinc vulgatum adagium, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. c. 6. ex Plutarch. 8. Sympoſiac. & Plin. 16. c. 42. Conſtantiæ exempla Val. Max. habet lib. 3. c. 8.

Odoratas glandes.] Odoriferos dactylos.

Bellaria dulcia.] *Πέμματα* vel *τραγήματα*: ſuntque omnia ea quæ ſecundis menſis apponi ſolent. *Bellaria.* Gellius lib. 13. cap. 11. Locus eſt elegans apud Ioan. Saliſberienſem (auctorem quidem non ineptum, & quem non ægrè inter optimos fortaſſe haberemus, ſi meliore ſæculo floruiſſet) in Polycratico lib. 8. cap. 7. Significant bellaria, ait, omne genus menſæ ſecundæ, quoniam ibi ſolent apponi quæ pulchriora ſunt & delicatiora. Vtitur autem hoc nomine M. Varro: Bellaria, inquit, ea maximè mellita ſunt, quæ mellita non ſunt. Quod fortè eò referri poteſt, quòd vtenti gratiora ſunt ea quæ neceſſitas appetit, quàm quæ irritatio gulæ inuenit, hæc ille. Addam & locum Arnobij aduerſ. gentes lib. 7. nam & his verbis bellaria ſignificat. Pulmentorum varietatibus, ait, afficiuntur Dij cælites, vt fieri mos eſt poſt cœnarum ditium & locupletum ſaginas: fruſtilla hæc paruula pro

ſuauibus mateolis ſumunt, non quibus famen ſedent, ſed vt palatis admoueant otium, ſeque ipſos plenæ appetitu voracitatis inſtigent. Sed vereor ne quis hæc præter rem congeſta dicat.

Menſas inter.] Αναστροφὴ, pro inter menſas.

Reptans.] Nitens & conſcendens, μεταφορὰ.

Mentis qui conſtantis erit, &c.] Γνώμη, quæ complectitur totius Emblematis ſententiam. Eam illuſtremus licet exemplo nobili, vt Emblema per ſe quidem lepidum, acceſſione quadam fiat illuſtrius. Admirabilis Q. Fabij Maximi conſtantia omni laudatione ſuperior venit in mentem. Is cùm pecuniam pro captiuis Annibali numeraſſet, fraudatus ea publicè, tacuit: vt enim parentibus, ſic neque patriæ communi parenti putabat eſſe aliqua occaſione ſuccenſendum. Cùm ſibi dictatori magiſtrum equitum Minutium iure imperij ſenatus æquauit, quanquam queri poſſet, ſiluit tamen. Multis iniuriis, contumeliis, probris laceſſitus, in eodem animi habitu permanſit. In bello gerendo prouidus, rumores qui de ſe temerè à ſuis ſpargebantur, quòd cum Annibale iuueniliter exultante non confereret manus, aut contempſit aut eluſit, adeò vt ſe inuictum aduerſus iram, ſpem, metumque præſtiterit. Dignus ergo non vna palma Fabius, qui niſi ſe imprimis ſuoſque fortitudine inuictoque robore animi viciſſet, Annibalem potentiſſimum hoſtem vix etiam pugnando retudiſſet.

Omnis

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXVII.

HVNNVS inops, Scythicique miſerrimus accola Ponti,
Vſtus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretioſa tamen ſtragula ſemper habet.
Nam murinæ illum perſtringunt vndique pelles:
Lumina ſola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, ſic ventos temnit & imbres,
Tutus apudque viros, tutus apudque Deos.

EMblema hoc à Iuſtino hiſtorico petitum eſſe, facilè quiuis intelliget, qui Scytharum deſcriptionem, quam retulit

Locus è Iuſtino Hiſtorico.

ille lib.2.euoluerit:Sic enim: Scythis inter ſe fines nulli: neque enim agrum colunt,nec domus illis vlla,aut tectum, aut ſedes eſt,armenta & pecora ſemper paſcentibus, & per incultas ſolitudines errare ſolitis. Vxores liberóſque ſecum in plauſtris vehunt:quibus, coriis imbrium hyemiſque cauſa tectis, pro domibus vtuntur.Iuſtitia gentis ingeniis culta,non legibus. Nullum ſcelus apud eos furto grauius:quippè ſine tecto munimentóque pecora & armenta habentibus,quid ſaluum eſſet,ſi furari liceret? Aurum & argentum perinde aſpernantur,ac reliqui mortales appetunt.Lacte & melle veſcuntur. Lanæ iis vſus ac veſtium ignotus: & quamquam continuis frigoribus vtantur, pellibus tamen ferinis aut murinis veſtiuntur.Hæc continentia illis morum quoque iuſtitiam dedit, nihil alienum concupiſcentibus.Quippè diuitiarum cupido ibi eſt, vbi & vſus. Atque vtinam reliquis mortalibus ſimilis moderatio & abſtinentia alieni foret.Profectò non bellorũ tantũ per omnia ſæcula terris omnibus continuaretur:neque plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum conditio raperet. Prorſus vt admirabile videatur hoc illis naturam dare, quod Græci longua ſapientum doctrina, præceptiſque Philoſophorum conſequi nequeunt,cultóſque mores incultæ barbariæ collatione ſuperari:tantò plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quantò in iis cognitio virtutis.Et hæc quidem Iuſtinus. Quem locum integrum,quia pulcherrimus eſt, aſcribere malui, quàm truncatum.Hinc enim Alciatus, vt opinor,materiam traxit Emblematis, vt iam dixi:cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmate Biantis,ſententiam complectitur, & quaſi animã ingenioſæ picturæ quam ſubiecit oculis. Ea verò ſignificatur,animũ hominis pẽdere non debere ex his quæ caduca ſunt & fortuita, vtpotè quæ ſollicitudines & cruciatus innumerabiles pariant,ſed ea tantùm debere eſſe ſatis,quæ benigna natura ſit elargita,vel quæ ab ingenio proficiſcuntur. Vel intelligit paupertatem vbicunque terrarum (etiamſi ab omnibus penè miſerrima cenſeatur) eſſe tutam & ſecuram.Quam ad rem deſcribit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio pauperrimi conditionem,vt ex eo concludat,tutiores eſſe opes & facultates quæ nobis inſunt,quàm quæ petũtur aliundè. Genus hoc hominum ſic deſcribi ab hiſtoricis recentioribus animaduerto,ne vel minimùm ſtudioſi hæreant.Pannones initio eam terram tenuerunt,Pæones olim dicti: inde Hunni habuere, gens Scythica. Mox Gotthi ex inſulis Oceani Germanici profecti.

Biantis apophthegma.

Animus ab externis minimè pendens.

Paupertas vbique tutá.

Deſcriptio Hunnorũ.

poſt

poſt Gotthos Longobardi, nouiſſimè Hungari ex alia Hungaria Scythica egreſſi, quæ non lōgè à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: miſera adhuc regio, vtpote quæ ſit ſub cælo frigidiſſimo, Duci Moſcouiæ tributaria: non tamen aurum, argentúmve, quibus omninò carent, ſed pretioſas animalium pelles ſabellorum ſciſmorúmque pendunt homines. Non arant, non ſerunt, neque panes conficiunt: ferarum carnibus & piſcibus veſcuntur: aquam potant, ſub tuguriis ex virgultis contextis inter denſas ſiluas humiles habitant, vnde fit, vt homines ſylueſtribus feris commorantes, veſtimentis ſe non laneis neque lineis induant, ſed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo, vrſóve detractis. Nullius ipſis aut auri, aut argenti vſus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pellibus murinìſque corpora communibant. Facilè huc poſſem aggerere nobilem eiuſdem gentis deſcriptionem ex 31. Ammiani Marcellini, ab initio ferè, ſed ſtudioſos admonuiſſe ſat eſt.

Accola.] Incola, qui aduentitius terram colat,

Vſtus perpetuo gelu.] Vrere etiam frigoris eſt. Virg. 1. Georg. Vrere.

—— *Boreæ penetrabile frigus adurit.*

& Lucanus:

Vrebant montana niues. ——

Sic Ouidius 3. Triſtium, eleg. 2.

Plurima me pelago terráque pericula paſſum
Vſtus ab aſsiduo frigore pontus habet.

Eodem lib. eleg. 4.

—— *aſtricto terra peruſta gelu.*

Sed & Faſtor. 1.

Vos date perpetuos teneris ſementibus auctus,
Ne noua per gelidas terra ſit vſta niues

Quanquam tamen verbum iſtud, Vrere, pro moleſtiam exhibere, accipi metaphoricôs, & quidem non rarò, palam eſt. Cornel. Tacitus lib. 13. Ambuſti multorum artus vi frigoris. & Feſtus Pompeius lib. 14. ait, primum nomen inde accepiſſe frigus, quòd fructus nempè ac virgulta perurat.

Qui Cereris non nouit opes.] Qui vſum panis atque vini non habet. Sic Marcellinus in ſua vita: viſu ſunt aſperi, vt neque igni, neque ſaporatis indigeant cibis, ſed radicibus herbarum agreſtium, & ſemicruda cuiuſuis pecoris carne veſcantur.

Lyæi.] Bacchi, id eſt, vini, ἀπὸ τοῦ λύειν ſic dicti, quòd hominum membra & animos diſſoluat, vti norunt omnes. Bacchus Lyæus.

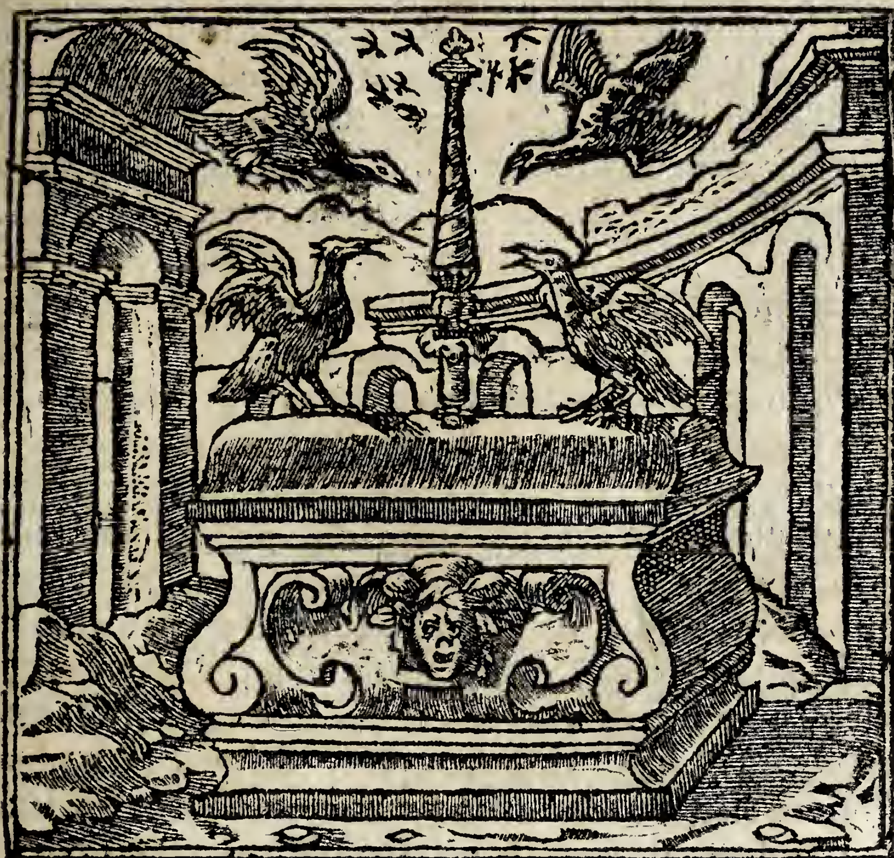
Stragula.] Veſtimenta, pallia, pro lectorum opertoriis, aliàs. Stragula.

Murinæ pelles.] E murium pellibus. Ammian. Marcell. ſic: Indumentis operiunt linteis, vel ex pellibus ſylueſtrium murium conſarcinatis. Nec alia illis domeſtica veſtis eſt, alia forenſis: ſed ſemel obſoleti coloris tunica collo inſerta non antè deponitur aut mutatur, quàm diuturna carie in pannulos defluxit defruſtata. Hæc ille. Seneca in epiſtolis meminit pelliculàrum vulpium & murium, quæ ad arcendum frigus comparatę eſſent. Has Armelinos atque Zibellinos quidam putant, ſed nondum ſcio an rectè,

Sic furem haud metuit, &c.] Sic ſanè nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quique in ſe vno ponit omnia: cui autem ſpes omnis & ratio & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil poteſt eſſe certi, nihilque quod exploratum habeat, permanſurum ſibi, ne vnum quidem diem, ait M. Tullius. Huc pertinent quæ Seneca diſputat epiſt. 14. quo loci comparat fortunæ & doctrinæ bona. Circunſpiciendum nobis eſt quomodo à vulgo tuti eſſe poſſimus. Primùm nihil inde concupiſcamus: rixa eſt inter competitores. Deinde nihil habeamus quod cum magno emolumento inſidiantis eripi poſſit: quàm minimum ſit in tuo corpore ſpoliorum. Nemo ad humanum ſanguinem propter ipſum venit, aut admodum pauci: plures computant quàm oderint. Nudum latro tranſmittit: etiam in obſeſſa via pauperi pax eſt. Ad philoſophiam ergo confugiendum: Hæ literæ non dico apud bonos, ſed apud mediocriter malos, inſularum loco ſunt, &c.

Concordiæ ſymbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

CORNICVM *mira inter ſe concordia vitæ eſt,*
Mutua ſtatque illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtantque caduntque duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat, & ſecum regia fata trahit.

PRincipibus & Regibus hæc vna & prima eſſe cura debet, vt populi concordiā tutētur, omnemq; motuū & ſeditionū cauſſas præcidant, ſi ſuū ſtatum tranquillū & ſecurū eſſe velint. **Plebis cōcordia principi neceſſaria.**

Quam

Quam concordiam & conſenſum regię poteſtatis conſeruatricem hîc proponit συμβολικῶ, adhibita cornicũ quæ ſceptrum ſuſtinent imagine. Maxima itaque debet eſſe Regum prudentia & moderatio in eorum quibus præſunt, amore fouendo, & modis omnibus perſequendo, ſi modò ſibi bene velint eſſe cõſultum. Meminiſſe ſi quidem debent imperium ſuum pẽdere à populari conſenſu. Quod ne ſit moleſtum exemplis hinc inde conquiſitis confirmare, tantummodò repetam quę auctor ipſemet in l. 15. Comment. De verbor. ſignific. attulit. Principio rerum omnium, inquit, non diuina iuſſione, ſed ex populi cõſenſu reges aſſumpti ſunt: quod & poſt Romani imperij occaſum ſeruatum fuit, cùm Carolus Magnus à populo Romano Auguſtus electus eſt, & à Pontifice Leone ſacro oleo iniunctus: quod ius populi hodie Gregoriana lege in ſeptẽ Germaniæ Primates tranſlatum eſt. Sic & Franci Chilperico eiecto, quòd regno non eſſet idoneus, Pipinum, πανηγυρικῶ conſilio ſubſtituerunt. Et cùm Pipini proles à maioribus degeneraſſet, rurſus Odonẽ, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotem Hugonem ad ſummum faſtigium euexerunt. Is Hugo eſt, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi ſunt qui etiam Francorum rebus moderantur. Et quod de maximis hiſce Regibus, nimirũ Romano & Franco, dictum eſt, idem & in inferioribus obſeruatum fuiſſe, qui hiſtoricos legerit, deprehẽdet, vt meritò cenſeã diuina lege eum iuſtum Principem eſſe, qui ex populi cõſenſu regnet, quod & Ariſtoteles tradit: qui verò inuictis dominetur, eum tyrannũ eſſe. Vnde cùm magna regna non ex ſubditorum conſenſu, ſed per violentiam primò conſtituta ſint, meritò D. Aug. de ciuit. Dei 4. magna latrocinia eſſe dixit, adducto etiam piratę cuiuſdam exemplo, qui comprehenſus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua cauſa mare haberet infeſtum: Quid tibi, inquit, vt orbem terrarum habeas infeſtum? ſed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna claſſe, Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta percurrimus, facilè obſeruamus quàm fluxa, & momentanea ſit Principum potentia, quanquã ſublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim niſi precariò, & quaſi populari ſuffragio imperant, nempe quorum niſi moderatum ſit imperium, quam citiſſimè corruit. Ælianus refert Thryſum inſignem tyrannum ſuos adeò torſiſſe, vt legem tulerit, qua nemo neque priuatim neque publicè inuicem colloqui aut miſcere ſermones auderet. Quod cùm ſub-

Locus ex Alciato.

Hiſtoria Thryſi tyranni ex Æliano.

ſubditis moleſtiſſimum & odioſiſſimum eſſet, qui nutu oculorum, manuumque geſtu animi ſenſa cogebantur exprimere, id etiã voluit eſſe prohibitum, vt moleſtiæ dolorem adiiceret intolerabilem: quiſpiam eorum locum publicũ petiit, qui multis lachrymis effuſis, alios etiam ad fletum prouocauit. Id cùm reſciſſet tyrannus, in forum ſtatim venit, quò etiam id ſi poſſet, populo eriperet, flendi nempè libertatem, ciues commoti arma regiis ſatellitibus extorſerunt, & ſuum tyrannũ de medio ſuſtulerunt. Eandem fortunę mutationem ſenſit Amaſis Ægyptiorum Rex. Cùm enim pleroſque ex ſuis extremo ſupplicio affeciſſet, alios fortunis ſpoliaſſet, & in omnes inſolentior atque ſuperbior veniret, imperium eius aliquantò toleratum eſt, donec Actiſanes Æthiopum Rex in eum irrupiſſet: tum enim odia occulta erupere, cumque multi ab eo deſciuiſſent, regno tandẽ pulſus eſt, teſte Diodoro lib. 2. Cæterùm Cornices haberi pro cõcordiæ ſymbolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. Iuuenalis Satyra prima: Amaſidis factum. Cornix quid.

Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quæque ſalutato crepitat concordia nido.

Quem Satyrici locum ſcio à pleriſque non de cornice (quod pro concordiæ nota hìc ſtatuimus) ſed de ciconia intelligi. Solent enim ad id Ouidianum iſtud adducere:

Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.

Sed cornicis imago videtur in Fauſtinæ Auguſtæ nummis cum inſcriptione CONCORDIA. Sceptrũ autem virgã regiã Hieroglophicũ regni eſſe, ex literis ſacris tradit idẽ Pierius lib. 41.

Mutua ſtatque illis. Priores editiones habent,

Inque vicem nunquam contaminata fides.

Quam autem ſequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quoſdam locos, quos poſtea indicabimus.

Quòd ſcilicet omnes, &c.] Huc, ni fallor, videtur pertinere Horatianum illud, Ode 35. lib. 1.

Iniurioſo ne pede proruas
Stantem colummnam: neu, populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.

Hìc columnæ nomine, ſceptrum Principis, ipſumque adeò ſtatum regium, populi, omniumque Reipub. ordinum concordia fundatum ſignificat: quę niſi ſeruetur, concordia, omnia peſſum eunt. Proinde Nazarius panegyriſtes: concordiã, fundamẽtum ac radicem otij, bonorum ciuium ſeminarium, quietis publicæ ſegetem appellat.

Diſcordia

Diſcordia Dea.

Diſcordia præceps aduolat.] Diſcordiam Deam coluere pagani homines, quam eandem cum Ate (de qua poſtea) plerique volunt. Vide Gyrald. Syntag. 1.

Regia fata.] Regis aut Principis mortem.

Concordia.

Emblema XXXIX.

In bellum ciuile duces cùm Roma pararet,
Viribus & caderet Martia terra ſuis:
Mos fuit in partes turmis coeuntibus eaſdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hæc ſpecies: id habet Concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

ME docuit Alciatus ipſemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam ſumpſerit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib.2.& 18.quibus oſtēditur, dextras concordiæ ſigna vltrò citroque deſtinari ab exercitibus ſolitas. Nec verò aſpernor, quod libris Genialium dierũ notat Alexander Neapolitanus, nempè Marium, cùm in Romanos maximá clade ſæuiret, quos ſeruare voluit, dextra porrecta aut ſalute data incolumes feciſſe: niſi quod ille, ſuo more, vel multa confingat, vel auctorem nō appellet ex quo aliquid mutuetur. Sed ad rem. Tacitus in lib.2. Annalium, vbi de morte Germanici agit: Iurauere amici, dextram morientis contingētes, hîc geſtus eſt datæ fidei Germanico, qua pollicebantur familiares, eius ſe mortē vlturos. Idem paulò antè: Ab rege Parthorum Artabano legati venere, miſerat amicitiam ac fœdus, & cupere renouari dextras. Hîc fœdus renouatum inter principes Germanicum & Artabanum ſignificatur. Occurrit exemplum Valerij Max. ex lib.6.cap.4.de Caio Popilio, qui legatus ad Antiochum miſſus, iſque cùm prompto animo & amiciſſimo vultu dextram Popilio porrexiſſet, inuicem ei ſuam porrigere noluit, ſed tabellas ſenatuſconſultum cōtinentes tradidit, cui cùm poſt aliquam breuem morā ſatisfeciſſet, Popilius manus eius tanquam ſocij apprehendit. Cæſar.2. De bello Gallico, tendere manus, petendæ pacis ſignum fuiſſe Gallicum memorat, vbi de Bellouacis. Item 7. Gergouiorũ mulieribus, quę pectore nudo prominentes, è muro paſſis manibus Romanos obteſtabantur. Signum item fuiſſe deditionis eodem lib. traditur, vbi de Heduis, qui manus tendere, deditionem ſignificare, & proiectis armis mortem deprecari dicuntur. Ferè tranſilierā quæ Iuſtin. de Dario moribundo retulit 11.lib. Is enim rex porrecta manu expirauit, quam vnicum pignus fidei regiæ dexteram ſe ferendam Alexandro dare dixit. Sic conqueritur Æneas Virgilian.1. Aeneid.

Origo huius Emblematis.

Lib.2. c.19.

Dextra ſymbolum fidei.

—Cur dextræ iungere dextram
Non datur? Quò pertinet & illud ex vndecimo Aeneid.
Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Cicero etiam pro Deiotaro: Per dextram ipſam, quam hoſpes hoſpiti porrexiſti. Fuit enim & hoſpitij ſymbolum apud Syros & Perſas. Hinc & Romani Principũ bene de Republ. meritorũ ſtatuas pedeſtres & equeſtres ita effinxerũt, vt dextra porrecta, idem in Rēpubl. oſtenderent. Itaq; in ipſo belli, ſeu tumultus ciuilis claſſico, ne amici cum inimicis abſque diſcrimine preme

merentur, interpoſitum eſt eiuſmodi fidei ſacramētum. Hoc de ſymbolo Pierius lib. 35.

Ciuile. Bellum. *Viribus & caderet, &c.*] Significat bellum ciuile, idque videtur ex Horatij Epod. 16. Oda imitatus?

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Itaque conſultor ille apud Antiochum Annibal rebus omnibus maturo iudicio perpenſis ait, Romanos nunquam niſi armis ſuis vinci poſſe: nec Italiam aliter quàm Italicis viribus ſubigi.

Roma terra Martia. *Martia terra.*] Roma, vel quòd fuerit ſtudiis aſperrima belli, vel propter Romulum Martis filium, vt fama tulit, ſic appellata. Ouid. 3. Triſt. eleg. 7.

Dumque ſuis victrix ſeptem de montibus orbem
Proſpiciet domitum Martia Roma, legar.

Martial. 5. lib. epigr.

Pulcrior, & maior quo ſub duce Martia Roma.

Alio quodā loco Martiam turbam, pro Romano populo dicit.

Crede mihi, nimiùm Martia turba ſapit.

Sic Symmachus lib. 1. epiſtolar. Ab exortu penè vrbis Martia &c.

Sciluru

Concordia inſuperabilis.

EMBLEMA XL.

Tergeminos inter fuerat concordia fratres,
Tanta ſimul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

COncordia, vinculum incolumitatis & pacis, tot tantáſque vires habet, vt vix ferè queat, etiamſi præ ſe ferat neſcio quid puſillum aut debile, nempè vbi ſingulorum habetur ratio. Vt enim lapides quidam inſulæ Cycladicæ (teſte Plinio) integri natant in aqua, fracti concidunt in fundum: ita Reſpublicæ diſcordiis peſſum eunt, & quàm ocyſſimè collabuntur: concordi verò pace ligatæ manent & perdurãt. Quod apertè docuit Scilurus ille Scytha, cùm moribundus ex telorum faſciculo colligato, & poſteà ſoluto inuictam concordiam filiis cõmendauit. Vis concordiæ. Sciluri factum.

M

Eam ob rem etiam finxerunt veteres, Geryonem fuiſſe tricorporem, aut tricipitem, quòd vnà cum fratribus, quos duos habebat, tanto amore tantáq; fide æuum traduxit, vt ij vno nomine Geryones dicerentur; adeóque vnicam regi animam & voluntatem ineſſe, quanquam tres eſſent, communis iactabat opinio, quòd ſanè idem omninò videtur Iuſtino ſub finem lib. 44. Nec enim moror, quòd alij id referãt ad tres inſulas Hiſpaniæ copioſiſſimas, duas nempè Balearides & Ebuſin, quibus imperauit Geryon: ſed neque quod Palæphatus, ad Trinacriam, id eſt, tricipitiam ciuitatem in Euxino ponto malit conuertere, cùm hoc nihil ad noſtrum inſtitutum pertineat. Cæterùm aiunt Geryones ab Hercule vinci nunquam potuiſſe, niſi ſeparatos & à ſe disiũctos; ex quo perſpicuum ſit, quàm firmus & inuictus ſit vnanimus ille animorum & voluntatum quaſi nexus atque conſenſus. Vniuerſi quippè concordes inuicti, qui ſinguli debiles, & nullius ſunt roboris. [illegible]c enim, vt Philoſophi loquuntur, vnita virtus valentior eſt ſeipſa diſperſa. Lege Pierium lib. Hieroglyph. 32. c. De tricipitio. Tales fuiſſe Moliones, aut Molionides obſeruo; ſiquidem D. Gregorius Nazianzenus, vt hoc obiter adiiciam, pro commodi fratrum amore, verbum Molionides vſurpauit, non ſine aliqua prouerbij facie: *οἱ Μολιονίδαι τῆς ὁμηρικῆς δέλτου τὸ θαῦμα, οὓς κοινωνία συμφορῶν ἐγνώρισε*: Molionidæ, Homerici poëmatis miraculum, quos periculorum ſocietas coniunxit. Plutarch. *περὶ φιλαδελφίας, θαυμάζουσιν οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους συμφυεῖς τοῖς σώμασι γεγονέναι δοκοῦντας*: Non aliter quam Molionidas illos admirantur, quos coalito corpore concretos fuiſſe exiſtimarunt. Hi vaſta corporis mole Augiæ regi Elidis auxiliares, oppreſſi ſunt ab Hercule atque interfecti, ait Pindarus. Interpres Homeri ad Iliad. λ quaternas manus totidemq; oculos iſtis tribui à veteribus adnotat. Horum nomina Eurytus & Creatus.

Tergimenos,] Lucretius lib. 5.

Quidve tripectora tergemini quoque Geryonæ vis.

Virgil. 8. Æneid. — *Maximus vltor*

Tergemini nece Geryonis ſpolijſq; ſuperbus

Alcides aderat.

Geryõ cur triceps & tricorpor.

Geryon vnde dictus.

Vno nomine Geryonis.] Geryon, vocabulum priſcum à gera deriuatum, quod eſt aduena, vt interpretatur Hieronymus. Nam filius Priſci Hiarbæ Numidæ fuit, ergo adueniens claſſe in Hiſpaniam, Geryonæ. i. aduenæ nomen habuit. Non poſſum hoc loco ſubticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: qu[...] loc[...]

loco monet, eum qui ſit infirmo corporis habitu, induſtrium ſibi pro ſocio debere ſumere, vt quondam Nicias Lamachum. Siquidem proditum eſt memoriæ his artibus Geryonem admirabilem fuiſſe, qui multa crura, pluresque manus atque oculos habere dicebatur, vnico tamen animo atque conſilio regni ſui fines moderaretur, hæc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis, vt Eunapius Sardianus auctor Græcus, vita Sophiſtarum: Lucianus in Toxari, ipſo extremo penè: Arrianus de Alexandri geſtis lib. 2. quo loco ſententiam retulit Hecatei de Hercule & Geryone.

Vnum nihil, duos plurimum poſſe.

Emblema XLI.

Laertæ genitum, genitum quoque Tydeos vnà,
Hac cera expreſſit Zenalis apta manus,
Viribus hic præſtat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt,
Solum mens hominem, dextráve deſtituit.

Fons Emblematis.

EMblematis huius typum obſeruo apud Homerum Iliad. κ. quo loco vnà cum Agamemnone & Menelao Neſtor conſultat de mittēdis exploratoribus in Troianorum caſtra. Hanc in ſe prouinciam recipit Diomedes animi magni vir, ſi tamen ei ſocius aliquis vnà profecturus adiungatur. Eius hæc verba:

Νέϛορ,

Νέστορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
Ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι στρατὸν ἐγγὺς ἐόντα
Τρώων, ἀλλ' εἴτις μὲν ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
Μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται.
Ξύντε δύ' ἐρχομένω, καίτε πρὸ ὁ τοῦ ἐνόησεν,
Ὅππως κέρδος ἔῃ, μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
Ἀλλάτε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. id eſt,
Neſtor me mouet cor, generoſuſq; animus,
Fortium hoſtium ſubire caſtra, quæ propè ſunt,
Troianorum: ſed ſi ſit aliquis vir qui me ſequatur,
Maior erit mihi fiducia, & audacius erit
Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat
Qualiter vtile ſit: ſolus verò quanquam intelligat,
Tamen ei tardior animus, & conſilium imbecillius.

Plutarchi diſputatio, qua ciuilem hominem informat, huc facit, cùm ita dicit: κὖ δ' ἦτις ἐγώδης, Ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτῃ τάξαντα πρῶτον, εἶτα προσκαλεῖσθαι τὸν φίλον, ὡς ὁ Διομήδης,

Εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
Πῶς κὖ ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

Cùm res aliqua proponitur, magna quidem illa atque illuſtris, ſed ardua & difficilis, laborum & operis ſocium tibi amicum aſſumito, vt Diomedes, Quòd ſi mihi alterum adiungi iubetis, inquit, quî tandem poſſim obliuiſci diui Vlyſſis? &c. Eundem Homeri locum Apuleius de dæmonio Socratis vſurpauit, & breuibus verbis explicuit: Nónne Vlyſſes, ait ille, cum Diomede deliguntur, veluti conſilium & auxilium, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihilque magnificum perfici bellè poteſt, in his potiſſimùm quæ bellica negotia reſpiciunt, niſi maturo conſilio coniungantur corporis vires. i. niſi iuuenum robuſtiorum viuacitas, ſenum & eorum qui valeant experientia, ductu regatur. Non enim ſolùm viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, ſed cõſilio, ratione, ſententia. Proinde Sophocles: Conſilium & vires.

Γνῶμαι μὲν ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοί.
Βουλαὶ τά δ' ἐξέπραξαν, οὐ χειρῶν σθένος.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: ſed eas res cõſilia effecerunt, non manuum robur. Proponitur autem ἄγαλμα, in quo ſint expreſſæ & mutuo coniunctæ effigies Vlyſſis & Diomedis, quorum alter prudentia & conſilio, alter Vlyſſis & Diomedis effigies iunctæ, quid.

verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantum profuerit, vtriuſque induſtria, & laudata ſtrenuitas in bello Troiano, notum eſt ex Homero & hiſtoricis. Huc Prouerbium εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ, Vnus vir, nullus vir: quo intelligitur quantum conferat mutuum auxilium in rebus arduis, & alioqui difficilibus. Huc etiam referendum illud, σύν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. Quam ob cauſam apud Ægyptios Mercurij gemini ſimulachrum ſic effectum conſpiciebatur, vt alterum ſenili eſſet vultu venerandum, alterum, florente iuuenta: vt ſignificarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia vires habere debere coniunctas, quòd alterum alterius egeat adminiculo.

Mercurius geminus.

Ariſtoteles 8. Moral. ad Nicomach. σύν τε δύ' ἐρχομένω, καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι, &c. quod perſpicuè declarat Salluſtius initio Catilinarij belli: Diu magnum inter mortales certamen fuit, vi ne corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priuſquàm incipias, conſultò, & vbi cõſulueris, maturè facto eſt opus, ita vtrumque per ſe indigens, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarch. diſputationem pulcherrimam, An ſeni gerenda Reſpubl. ſit. Sed occurrit mihi Heſiodi iſtud.

Πλείων γὰρ πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. id eſt,

Plus augere poteſt multorum induſtria vires.

Iámque Homericum ex Iliad. μ.

——Πλεόνων δέ τι ἔργον ἄμεινον.

Quid verò Euripideum hoc ſciens prætercam ex Phœniſſis?

——Εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. vel illud ex Heraclidis,

Μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.

In id quadrat elogium de Fauno Aboriginum rege, quod in 1. retulit Dionyſius Halicarn. ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ συνετός: vir & impiger & conſultus. De Mithridate ſic Paterculus: Conſiliis dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Theodoſij, dux conſilio, miles exemplo. Sed placet admodum quod fuit memoriæ proditum de Lælio & Scipione, quorum amicitia nõ minus quàm conſiliũ de rebus magnis celebrabatur. Itaque qui glorię Scipionis inuidebant, dicebant eum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem, nempe Lælium illius collegam geſtorum: Scipionem præclara quædam gerere, ſed Lælij conſiliis. Tradit Iul. Capitolin. Antonium Pium, nec in bellicis, nec in ciuilibus negotiis aliquid ſtatuiſſe, quàm ſumpto cum viris grauibus conſilio, dicebat enim æquius eſſe vt tot & totalium virorum

con

conſilium ſequeretur ipſe, quàm vt tot præclari homines ab vnius conſilio penderent.

Laertæ genitum.] Id eſt, Vlyſſem Laërtæ & Anticleæ filium. Hic Rex fuit Ithacæ & Dulichij inſularum vir, multichius, & aſtutus admodum, cuius nomine Odyſſea tota Homeri conſcripta eſt. Vlyſſes.

Genitum quoque Tydeos.] Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortiſſimos inſignem. Diomedes. Zenalis.

Zenalis.] Quis ille fuerit, adhuc clam me eſſe fateor ingenuè. puto equidem nomen eſſe cuiuſdam egregij pictoris, qui ætate Alciati non minus celebris fuit, quàm Alexandri tempore Apelles, aut Lyſippus, alter pictor, alter ſtatuarius: niſi aliquis malit eſſe nomen quoddam fictitium.

Solum mens hominem, &c.] Conſilium viribus deſtitutum parum conducit: contrà verò corporis robur conſilij expers, facilimè in præceps ruit. Iſocrates Paræneſi ad Demonic: *ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε. καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.*

Firmiſſima conuelli non poſſe.

EMBLEMA XLII.

*O*CEANVS *quamuis fluctus pater excitet omnes?*
Danubiúmque omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæſar
Dum Carolus populis bellica ſigna dabit.
Sic ſacræ quercus firmis radicibus adſtant.
Sicca licet venti concutiant folia.

INnuit ea vix confici, aut labefactari poſſe, quæ firmis hęrent radicibus, quæque vel longo temporis decurſu, vel inſigni aliqua virtute famam ſibi pepererunt immortalem, Id autem fermè totum mutuatus eſt ex Epigrammate quodam Crinagori εἰς Ῥώμην.

Οὐδ' ἢν ὠκεανὸς πᾶσαν πλημμυρίδ' ἐγείρῃ,
Οὐδ' ἢν Γερμανίη Ῥῆνον ἅπαντα πίῃ.

Ῥώ

Ῥώμης οὐδ᾽ ὅσον βλάψῃ σθένος, ἄχρι κε μίμνῃ,
    Δεξιὰ σημαίνειν καίσαρι θαρσαλέη.
Οὕτω καὶ ἱεραὶ Ζηνὸς δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
    Ἑστᾶσιν. φύλλων δ᾽ ἀναχέουσ᾽ ἄνεμοι.

Apponam Ioannis Sleidani verſionem, vt tyrunculus facilè deprehendat, quorſum imitatus ſit Alciatus auctorem Græcum, nec perinde ad verbum reddiderit, vt ſcilicet gratularetur Carolo V. Imperatori, qui Turcas inſigni victoria profligauit, vt mox dicemus. Sic ergo Sleidan.

Oceanus moueat licet omnes vndique fluctus,
*   Et potet Rhenum Teutona terra ſuum,*
Non cadet imperium Romæ, quo tempore Cæſar
*   Præerit, atque ſalus publica facta reget.*
Sacra Ioui quercus nam ſic radicibus hæret,
*   Et tamen aridulas huic capit aura comas.*

Id conuertitur ingenioſè ad celebres illas victorias, quas Germani Principes de Turcarum exercitu retulerunt. Cùm enim Solymannus trecentis millibus armatorum, Vngaria maiori ex parte occupata, Auſtriam ipſámque Germaniam toto conatu inuadere ſtatuiſſet, de Vienna, clariſſima Auſtriæ vrbe, obſidenda cogitauit, quod immenſo apparatu circiter Idus Septemb. anno 1529. aggredi conatus eſt, cuius minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani non ita putarent eſſe metuendum, vrbe vndique obſeſſa, tanta fortitudine reſtiterunt, vt Turcæ multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fuſtibus adigi poſſent. Sic Turca per menſem integrum continuis oppugnationibus Viennam fruſtrà tentauit, poſtridie Id. Oct. re infecta inglorius diſceſſit, & fugienti ſimilis in Thraciam rediit, multis millibus ex ſuis amiſſis.

Germanorum Principum victoriæ de Turcis.

Oceanus quamuis, &c.] Citatur ex Lucilio:

——pater optimu' diuûm,
Vt Neptunus pater.

Patrem Neptunum, vt hîc Oceanum patrem, qui aquam ſignificet, à qua cuncta oriuntur, dici palam eſt, quæ doctrina fuit Thaletis. Homerus: ὠκεανός θ᾽ ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. Idem ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα τηθύν. mater Tethys inquam, id eſt mare dicitur: vt Platoni prima illa rerum omnium materia: qua ratione Pindarus, ἄριστον μὲν ὕδωρ cecinit. Simile Virgilianum hoc,

Oceanúmque patrem rerum.

Cicero Academ. 2. Princeps Thales, vnus ex ſeptem, cui ſex

reliquos conſenſiſſe ferunt, ex aqua dicit conſtare omnia. Quò pertinent etiam Homerica iſthæc à multis decantata, quibus Oceani patris vbertas longè latéque patens oſtenditur,

Ἐξ οὗ καὶ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα
Καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρέατα πάντα ναίουσι.

Sed & Catull. Argonauticis:

Occeanúſque pater totum qui amplectitur orbem,

Oceanus pater quid, allegoricôs.

Quid ſi per Oceanum patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorem ſua celeritate, ſuóque (vt ita loquar) hominum, vel potius mancipiorum examine & inaudita multitudine, toti Europæ orbíque Chriſtiano, vt magnum & immenſum mare cæteris fluuiis bellum indicentem, dudúmque minitantem? Oceanus denique ἀπὸ ὠκύτητος, à celeritate. Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi loquitur de diluuio in terras miſſo: — *illum*

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis,
Conuocat hic amnes. ——

Intelligit itaque noſter hic auctor innumerabiles Turcarum copias in alto mari nauigantes, Danubiúmque Germaniæ fluuium nobiliſſimum numeroſo ſuo exercitu exhauriẽtes. Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numeroſiſſimum facerent, flumina exhauſiſſe finxerunt.

Sic ſacræ quercus, &c.] Comparatio appoſitiſſima. Licet ventis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidant aridæ, ipſa tamen immota ſedet arbor: ſic imperium firmis hæret fundamẽtis auguſtum & ſtabile, tametſi plerique hinc auocentur, aut pereât in bellis Turcicis. Quò pertinet illa Virgiliana collatio.

—— *veluti annoſam valido cùm robore quercum*
Alpini Boreæ nunc huc, nunc flatibus illuc
Eruere inter ſe certant, &c.

Quercus quid.

Et aduerte interea, quercus nomine ſignificari in Hieroglyph. fortitudinem, diuturnitatem, imperium firmum & principatum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian.

Firmis radicibus adſtant.]Huc fortè non omninò malè illud referam Senecæ è lib. De prouidentia. Id in quoque, ait ſolidiſſimum eſt, quod exercuit. Non eſt arbor ſolida, nec fortis, niſi in quam frequens ventus conſurgat. Ipſa enim vexatione conſtringitur, & radices certiùs figit. Et id ex Epiſtola 265. Libani Rhetoricis (quem librum Græcè ſi haberem, eò libentiùs vterer:) Ea inquit, me ne minimè quidem commouerunt. Neque enim vetuſta, & iam firmis radicibus arbor ad terram flecti vento etiam maximè furenti, facilè poteſt.

Spe

Spes proxima.

EMBLEMA XLIIII.

NNVMERIS agitur Reſpublica noſtra procellis,
Et ſpes venturæ ſola ſalutis adeſt:
Non ſecus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt, ſalſis iámque fatiſcit aquis.
Quòd ſi Helenæ adueniant lucentia ſidera fratres:
Amiſſos animos ſpes bona reſtituit.

SI quid noſtræ coniecturę dandum, ſuſpicamur id ab Alciato ſcriptum fuiſſe, quo tēpore ad Niceum colloquium, magna mnium ſpe & vocis expectabantur Reip. Chriſtianæ Princi-es potentiſſimi, Carolus quintus Imperator, & Franciſcus I. alliarum Rex: quò loci nonnulli in certam ſpem veniebant

Tempus Nicei colloquij.

fœdus

fœdus aliquod firmum & ſtabile, pacemque inter eos compoſi tum tandem aliquando & ſancitum iri: vt eo tranſacto negoti rixarum omnium & contentionum, tum denique falſarum op: nionum religione Chriſtiana tam longè lateque graſſantiur omnis occaſio tolleretur, aut certè magna parte lues iſta ſanar tur. Comparat ergo Chriſtianam Rempublicam cum naui vē tis & fluctibus hinc & illinc agitata, ſic vt parum abſit, quin in ſanis & furētibus aquis obruatur, omniumque ſpes penitùs ca dat, niſi tā craſſæ caligini & tempeſtati Deus Opt.Max. aliqui lucis immiſerit, quò bonorum virorum totiuſque populi con ſternati animi recreentur. Sunt verò qui hîc per Caſtorem & Pollucem intelligi velint ſummum Pontific. & Imperatoren à quibus vnanimi voto ad metam eandem collimātibus bello rum ceſſatio, turbationumque optata fuit quies. M. Tullius E piſt. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rempub. deſi gnauit. Conſcende, inquit, nobiſcum, & quidem ad puppin. Vna nauis eſt iam bonorum omniū: quam quidem nos damu operam vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Idem i Piſonem non ſine gratia vſus eſt eadem allegoria: Non tam fu timidus, vt qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reipub. na uem gubernaſſem, ſaluamque in portu collocaſſem, frontis tu nubeculam pertimeſcerem. Alios ego vidi ventos, &c. Et pr Sextio eandem tranſlationem mirè variat. Si mihi in aliqua na ue cum meis amicis nauigāti hoc accidiſſet, vt multi ex multi locis prædones claſſibus eam nauem ſe oppreſſuros minitare tur, niſi me vnum ſibi dediſſent, &c. Cum verò in hanc Rei publ. nauem ereptis ſenatui gubernaculis, fluitantem in alt tempeſtatibus ſeditionum ac diſcordiarum, armatæ tot claſſes niſi ego vnus deditus eſſem, incurſuræ viderentur, depugna rem potiùs cum ſummo, non dicam exitio, ſed periculo cert veſtro, quàm non id vnus pro omnibus ſuſciperem. Horat. 1 Carmin. eodem ſenſu & ſchemate.

Comparatio reip. cum naui ventis agitata.

Caſtor & Pollux quid allegoricè.

O nauis referent in mare te noui Fluctus, &c.

Præter Stobæi locum cap. 44. & alium quendam è Plutarch Bruto, quibus Rempublicam naui comparant, ſuccurrunt du alij è Panegyricis Maximiano dictis. Prioris eſt Paccati: Statin igitur præcipitantem Rempub. refrenaſti, & gubernacula flui tantia recepiſti, omnibus ſpes ſalutis illuxit, poſuere vēti, fuge re nubes, fluctus reſederunt, & ſicubi adhuc in longinquioribu terris aliqua obuerſatur obſcuritas, aut reſiduus vndarum pul ſus immurmurat, neceſſe eſt tamē ante tuos nutus diluceſcat & ſilea

ſileat. Alter verò,eſt Mamertini: Neque,inquit, cùm Reipubl. nauem ſecundus à puppi flatus impleret,ſalutarem manum gubernaculis addidiſti,&c. alia enim longiora ſunt, quàm vt huc transferri commodè poſſint. De naui quædam Pierius doctè collegit libro 47. quæ hîc commemorare nihil attinet.

Circum.] Circùm hîc aduerbij naturam induit.

Fatiſcit.] Deficit,& penè obruitur vi tempeſtatis & fluctuum. Virgil. 1. Aeneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimisque fatiſcunt.

Quòd ſi Helenæ adueniant,&c.] περίφρασις eſt Geminorum, qui Caſtor & Pollux à Poëtis dicuntur, & Iouis ex Leda filij. Hi vbi adoleuiſſent, mare piratis liberarunt, eaque de cauſſa propitij nautis olim credebantur. Ferunt, ſi horum alter appareat, tempeſtatem portendere; ſi ambo, ſerenitatem. De his ſic Plinius: Vidi nocturnis militũ vigiliis inhęrere pilis pro vallo fulgorem effigie ea, & antennis nauigantium, aliiſque nauium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, vt volucres ſedem ex ſede mutantes: graues cùm ſolitariæ venere,mergentéſque nauigia:& ſi in carinæ ima deciderint, exurentes: geminæ autẽ ſalutares,&proſperi curſus prænunciæ,quarum aduentu fugari diram illam ac minacem, appellatamque Helenã ferunt.Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſſignant, eoſque in mari Deos inuocant. Hominum quoque capita veſpertinis horis magno præſagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maieſtate abdita. De ſtellis, quæ Dioſcuri appellãtur. Plutarch. 2. Decretorum philoſophicorum,cap. 18. Ouid.ſub fines 5. Faſtorum. Diodor. Sicul. ſub finem etiam cap. 5. lib. 5. Lactant. lib. 2. cap. 2. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & alij quammulti. Sed obiter meminini legere me apud Feſtum, ſtellam ſignificare lætum ac proſperum, idque ex Ateio Capitone, auctoritatem ſecuto Seruilij Auguris. Lucem etiam ſeu lumen, id eſt φῶς pro ſpe accipi ſolemne fuit, vt apud M. Tull. 1. Philippica: Lux quædam videbatur oblata,&c. Euripid. item, φῶς ἥκει ἐμοῖς κακοῖς, lux venit meis malis. Nam & Varro de lingua Latinã 2. teſtatur, lumen pro fauſto omine veteribus fuiſſe. Ex quo illud Virgilij:

—— Subitoque fragore
Intonuit læuum,& de cælo lapſa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

In

In ſimulacrum Spei.

EMBLEMA XLIIII.

QVAE Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?
Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
Quæ miſeris promptam Spes bona præſtat opem.
Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent.
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos ſperare decet, præcido ſepultis.
Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?
Sola domi manſi volitantibus vndique noxis,
Aſcræi vt docuit muſa verenda ſenis.

Quæ tibi adeſt volucris? Cornix fidiſſimus oſcen?
Eſt bene cùm nequeat dicere, dicit, erit:
Qui comites? bonus Euentus præcepsque Cupido.
Qui præeunt? Vigilum ſomnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta aſtat? ſcelerum Rhamnuſia vindex,
Scilicet vt ſperes nil, niſi quod liceat.

ELegans eſt Spei deſcriptio per Dialogiſmum, cuius nempè vires & adiuncta conuenientiſſimis ſymbolis explicat. Ea enim hominem lætum reddit, & ſemper meliora expectantem ad mortem vſque comitatur. Ea tamen ſi importune ſit & immoderata, vltricem Rhamnuſiã ſecum aduocat, quæ vota plus æquo ambitioſa faciat irrita. Alia ſigillatim enarrabo, ſi priùs huc adſcripſero doctiſſimi viri B. Dardanij epigramma in Spem, vt, ſi fieri poſſit, cum Alciati Emblemate conferam. Eſt autem eiuſmodi: Spei effecta.

Tu quæ ſuſtentas tereti veſtigia ligno,
Eſne Dea? an noſtro ſanguine creta? Dea.
Vnde ſata? è cæca rerum caligine, & ecquæ
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Ecquinam à tergo plaudent tibi? gaudia, dic quis
Pallidulo ſemper te præit ore? Timor.
Suſpicis intento cur cælum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta ſuprema meis.
Fare, age, quæ vultus deturpet cauſa ſerenos?
Excrucior quoties irrita vota cadunt,
Cur baculo innixa es? dum paſcit opinio mentem
Cæca meam, irrepſit curua ſenecta mihi.
Quid titubas pedibus? rerum eſt ſpes lubrica: ſæpè
Quod puto complecti, labitur è manibus.

Obiter adnotarim Spem Deam à Romanis cultã ædes habuiſſe in foro olitorio. Gyraldus ait, eam ſe vidiſſe pictã in Adriani Imperatoris aureo numiſmate. Femina fuit ſtans, inquit, iuſtitię luciniam ſiniſtra manu nonnihil attolens: dextra in cubitum elata pateram proferebat, in qua repoſitũ erat veluti ciborium, id eſt, vas in floris ſimilitudine, cum hac inſcriptione SPES P. R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerunt, & ſedentem ſupra dolium cum cornice: quidam etiam cũ Nemeſi, &c. hæc ille. vide Syntag. 1. Spes Dea. Spectare ſidera quid.

Suſpectans ſidera vultu.] Hic aduertendum alicuius expectationis

tionis ſignum,quod expreſsè notauit regius Pſaltes, 120. pſalmo, ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου.& 122 πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ.

Peniculus. *Peniculis reddita imago.*] Id eſt, penicillo depicta & expreſſ. Peniculus,vel penicillus , ſiue peniculum, pictorum eſt inſtrumentum,ex caudarum extremitatibus confectum , Plin. 35.lib. Arrepto peniculo lineam ex colore duxit ſummæ tenuitat per tabulam.

Elpidius. *Elpidij fecere manus.*] Nomen eſt è re fictitium. nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος,hoc eſt,à Spe,quam depinxit, nomen habet.

Spes bona præſtat opem.] Alludit ad Prouerb. Spes ſeruat afflictos:& Spes alunt exules.Ouidius:

Spes bona dat vires,animum quoque ſpes bona firmat:
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchum, olim Romæ aram fuiſſe bonæ Spei.Cui cõuenit & verſiculus è Comœdia quapi:
ἀνὴρ ἀτοχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι.

Spes viridi veſte induta. *Cur viridis tibi palla?*] Palla veſtimenti genus eſt ad terram vſque promiſſum. Viridis autem color eorum eſt proprius , qui ſpe lactantur aliqua: dicet enim poſtea,

Nos ſperare docet viridis,ſpes dicitur eſſe
In viridi,quoties irrita retrò cadit.

Fracta tela mortis. *Quid manibus mortis tela,&c.*] Refracta mortis tela nõ temerè Spei tribuuntur,quòd viuos etiam in extremas miſerias adactos ſoletur & recreet,vt enim habet Adagium , Ægroto dum anima eſt,ſpes eſt:& Theocritus:

Θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε,τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον,
Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν,ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες,
Χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος,ἄλλοκα δ' ὕει. hoc eſt,
Fidere,Batte,decet,melius cras forſan habebis,
Sperandum eſt viuis,non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit,& claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempeſtiuam libertatem à tyranno inieçtus in caueã,in qua more feræ alebatur,ad cruciatum ignominiamque amputatis naribus,ac fœdata vulneribus facie cùm à quibuſdam admoneretur , vt inedia ſibi dolorum finem aliquem quæreret, his reſpondit.At cuncta homini,quoad viuit ſperanda ſunt.Repete pulcherrimam Spei deſcriptionem apud Ouidium 1.de Pont. Eleg.7. Quæ dum commentor , lubens adiiciam Fornerij mei,præclari certè hominis diſtichon quod ille mihi vtraque lingua,eademque ſententia ſuggeſſit : ἐλπί-

γις

Ἐλπὶς γηροτρόφος μόνων τρέφει ἔνδοθι ἦθορ,
Ἧς ἀπάνευθε θανεῖν ἥδιον, ἢ βιοῦν.
Intus alit pectus noſtrum ſpes viuida: qua ſi
Deſtituar, durum eſt viuere, malo mori.

Præcido ſepultis.] Præcidere hîc amputare vel denegare ſignificat: & dicimus, ſpem alicuius rei præcidere. i. auferre ſiue præcludere, vt apud Ciceron. 2. Verr. Præcidere.

Cur in dolioli, &c.] Ignauiæ hæc nota eſſe poteſt. Nam ferè dū ſperamus, deſidemus: ſed malim hoc ad fabulam referri, quam tradit Heſiodus de Pandora, principio fermè libri, qui ἔργα καὶ ἡμέραι inſcribitur. Hæc enim pyxidem omnibus malis refertam cùm aperuiſſet, innumerabilia calamitatū genera tum primùm homines inuaſerunt, vna tantùm ſpe in dolij labris remanente, id eſt, in ipſius ore pyxidis conſiſtente. Sic enim Heſiodus: Locus ex Heſiodo.

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ' ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
Ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη. hoc eſt, —*Tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exiliere per orbem
Curarum infeſtæ effigies: Spes ſola remanſit
Intus, & è labris ima ſub parte reſedit.

Origenes aduerſus Celſum lib. 4. hanc ridet fabulam. Ridiculū, inquit, eſt quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent homines abſq; malis, & graui dolore, & morbis moleſtioribus, quæ Parcæ mortalibus dederant: ſed fœmina manibus magnum dolij operculum auferens, diffudit hominibus, & curas atroces partita eſt; ſola autem ibi Spes in tutiſſimis domibus intus relicta eſt ſub dolij labris, nec extrà euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen Pandoram, ad humanum corpus referunt, fœmineo nomine expreſſum, quòd carnis imbecillitas minimo exſolui poteſt. Pandora.

Aſcræi vt docuit, &c.] Heſiodus ab Aſcra Bœotiæ vico. Virg. 6. Ecloga:

—*Hos tibi dant calamos, en accipe, Muſa*
Aſcræo quos antè ſeni.

Quæ tibi adeſt volucris? cornix.] Quòd vocem edat Cras, Cras, cornix Spei adiungitur.

Oſcen.] Oſcen, auis dicebatur olim ab Auguribus, quòd ore auſpicium faceret, ait Varro. Oſcen.

Locus ex Suetonio.

Eſt bene cùm nequeat,&c.]Videtur hoc imitatus,& quidẽ mutuatus ex Suetonij Domitiano,vbi agitur de Cornice,quę paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur edidiſſe illud:ἐστὶ πάντα καλῶς,quod oſtentum ſic eſt aliquis interpretatus,ait ipſe Suetonius:

Nuper Tarpeio quæ ſedit culmine cornix,
Eſt bene,non potuit dicere,dixit,erit.

Bonus Euentus.

Qui comites?bonus Euẽtus,&c.]Duo hi Spei comites vana quędam phantaſmata ingerunt, ne plus tædij adferat expectatio quàm ferre queant miſeri mortales. Boni Euentus ſimulachrũ dextrâ pateram,ſiniſtrâ ſpicam ac papauer tenens, ſculptã Romæ fuiſſe ſcribit Plin.lib.34.c.8.& 36.c.5.Boni Euentus, & Bonæ fortunæ ſimulachra in Capitolio ex Praxitelis operibus Gyrald.Syntagm.1.

Spes vigilũ ſomnia.

Vigilum ſomnia vana vocant.]Plato dicebat τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶναι, quò videtur alluſiſſe Maro in Bucolic.

——*An qui amant,ipſi ſibi ſomnia fingunt?*

Non enim eſt qui verbis poſſit facilè conſequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid ſperant.Atque his inanibus ſimulachris perinde afficiuntur, ac ſemel oblectant,vt ſi iam tenerent quæ ſibi pollicentur.

Vigilum ſomnia vana.[Pindarus Olymp.12.

——Αἵγε μὲν ἀνδρῶν
Πὸλλ' ἄνω,τὰ δ' αὖ κάτω
Ψεύδη μεταμώνια τέμνοισαι,κυλίνδοντ' ἐλπίδες. id eſt,

Spes etenim mortalium, multa ſurſum, deinde verò deorſum vana mendacia ſecantes volutant.

Scelerum Rhamuſia vindex,&c.]Quælibet enim ſperare, nõ est cuiuſlibet. Itaque in hoc præcipuè illud animo fixum hæreat, Ne quid nimis.Fortunæ, vt naturæ noſcenda eſt menſura ſua: nec verò ſapiunt qui altiùs ſperant,pluſque animi gerũt, quàm virium habeant.

I

In dies meliora.

EMBLEMA XLV.

oſtra nouo mihi ſetigeri ſuis obtulit anno,
Hæcq́ cliens ventri xenia, dixit, habe.
rogreditur ſemper, nec retrò reſpicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
ura viris eadem eſt, ne ſpes ſublapſa retrorſum
Cedat, & vt melius ſit, quod & vlterius.

RVſticus quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuariis porcinũ caput pro ſtrenis obtulit. Hinc ſibi Emblematis argumentum nactus Alciatus, ex natura ſuis (qui dum ſiliquas ore flexo colligit, ſemper vlterius progrediens, nunquam retrò ſpicit) nempè vt nihil procraſtinando meliora ſequamur, neq; mporis aliquam particulam ſinamus effluere, quod non perneat ad aliquem progreſſum, & rei meliùs gerendæ occaſiom. Alludit autem ad extremum (vt ne in minutulis etiã otio- Natura porci.

Symbolũ Caroli Quinti Imp.

ſum deprehẽdas) ad ſymbolum Caroli V. Imperatoris, quod e VLTERIVS. Quid ſi hoc referamus ad ſtudij Philoſophi aſſiduitatem, vt Plutarchus facit diſputatione de profectu m rum? Sic enim ille : ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὐκ ἔστι ληγούσης διάλειμμα πρ κοπῆς, οὐδὲ στηριγμός: In philoſophando & virtutis itinere nulla c ceſſatio, nulla perpetui progreſſus intermiſſio. Contrà, miſe & nonnunquam improbè deſipiunt qui ſuis ita malè rebus pr ſpiciunt, vt quò magis ætate prouehuntur, peiores euadunt, cuti Menedemus permultos Athenas, ſtudiorum cauſa, profi ſci dicebat, principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rh tores, tandem idiotas. Qui itaque ſe meliorẽ in dies facit, qu ſeipſum vincit: qui in deterius abit, vinci ſe ignauè permitt quod Plato 1. De legib. ait eſſe turpiſſimum : ἡττᾶσθαι αὐτὸν ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον.

Roſtra nouo.] Roſtrum nõ modò de auibus, ſed & de aliis a mantibus dicitur.

Cliens.] Litigator, qui patronum ſequitur, vt ab eo defenda in iudiciis.

Illicitu

Illicitum non ſperandum.

EMBLEMA XLVI.

Spes ſimul & Nemeſis noſtris altaribus adſunt,
Scilicet vt ſperes non niſi quod liceat.

REctè & verè Pindarus Nem. 8.

Κενεᾶν δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος:

Vanæ ſpei imbellis euentus, quo ſpectat Horatianum illud ex 4. Carmin.

Terret ambuſtus Phaëthon auaras
Spes, &c.

Meminimus in ſuperiori Spem cũ Nemeſi vnà expreſſam fuiſſe; ex quo intelligi liceret, nihil niſi quod fas & iuſtũ ſit, quódq; fieri facilè poſſit, expectandum, ſibique fingendum eſſe. Nam valdè eſt inſolens & temerarium ambire quæ nequeas aſſequi, aut ſi aſſequaris, non tamen tueri aut ſeruare poſſis. Occurrit exemplum Cæſaris Borgiæ Valentinorum Ducis, qui audacius quàm aliquis alius eiuſdem cõditionis, Imperij maieſtatem ſibi Spes cum Nemeſi.

Cæſar Borgia.

pollicitus, militaribus aliquot vexillis appingi curarat illud vu-
go Italico, *O Caſar, ô nullo*, id eſt, Aut Cæſar, aut nullus: qui ta-
dem morte miſera interceptus, vaticinij locum inuenit; ſed n
quem ſpe magnifica ſibi propoſuerat. Itaque de eo ſic luſit Sa-
nazarius:

Aut nihil, aut Cæſar vult dici Borgia: quid ni,
Cùm ſimul & Cæſar poßit, & eſſe nihil?

Idémque in eundem:

Omnia vincebas, ſperabas omnia Cæſar:
Omnia deficiunt, incipis eſſe nihil.

Obiter aduertendum diſtichon Alciati videri è quopiam Gr-
co expreſſum, ſed ad imitationem effictum:

Ἐλπίδα καὶ νέμεσιν εὔνους παρὰ βωμὸν ἔτευξα,
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

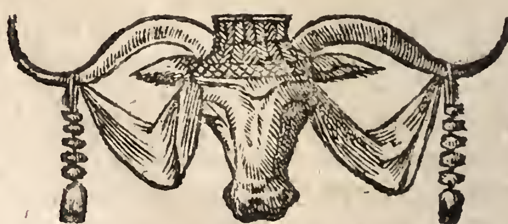
Quod ſic eleganter reddidit Politianus:

Spem ſimul & Nemeſim poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt ſperes omnia, nil habeas.

Scripſit & in eandem ſententiam lepidè ac doctè Marullus: q
quia proximè videtur accedere ad Alciati Emblema, huc adſc-
bere non grauabor:

Quænam hæc tam ſemper tam læta eſt? optima rerum
Spes bona, quæ lateri iuncta? potens Nemeſis.
Dux magis, an comes eſt? vindex magis, vnde duabus
Templa eadem? ſperes ne niſi quod liceat.

Pr

Pudicitia.

EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, domini ſi inceſtet in ædibus vxor,
Deſpondétque animum, præq́ dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ eſt cauſſa: ſit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

AElianus cap.35.lib.14.ait.Porphyrionem muliebris pudicitiæ obſeruationem eſſe matriſquefamiliâs adulterium ſuſpendio ſuo indicare. Quod Athenæus etiam commemorat Dipnoſoph. libro 9. cap.12.ex Polemonis lib.5.eorum quæ ad Antigonum & Adæum ſcripſit, retulitque Leonicus in Var. hiſt.libro 3. cap. 17.Aiunt itaque Porphyrionem domi educatum,mulieres quæ ſunt ſub viri imperio, diligenter obſeruare, eiuſmodique habere ſenſum adulterium admittentis, vt quan- Porphyrionis auis natura mira.

de hoc cognouerit, domino ſignificet, ſibique vitam ſuffocatione, vel vt alij volunt, ſuſpendio adimat; quam eſſe certiſſimam commiſſi adulterij notam aiunt. Huius rei cauſa eſt in abditis naturæ arcanis: tantúmque licet hinc colligere, quàm turpe, quámque flagitioſum ſit adulterium, cuius actu vel clanculario auis eiuſmodi vita priuetur. Itaque quantum ad id argumentum pertinet, hæc adhiberi potes pro certæ & illibatæ pudicitiæ ſymbolo. Huius etiam naturæ miraculi mentio eſt apud alios quoſdam, ſed neotericos, quorum ſtudium & induſtriam laudo: ſed veteres in primis habeo. Secundus Maternus (quem ego aliàs citaui, auctorem certe pium & doctum) ſcribit, à leone caſtiſſimo animali leænam feminam iugulari, quæ cum pardo coierit. Apud Ariſtotelem & Plinium exempla quædam alia leguntur, quibus eadem naturæ verecundia oſtenditur. Non eſt alienum quod Nouella 12. Iuſtinian. ſcribit, eos qui ſe polluunt nefario coitu, ea facere quæ bruta rationis expertia deteſtantur. *πράττειν ἀσεβῆ τε καὶ ἀνόσια, καὶ τοιαῦτά γε ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ καὶ τῶν ἀλόγων ἀποσείεται ζώων.*

Inceſtus.

Inceſtet.] Polluat ſe adulterio. Inceſtus, vel inceſtum, eſt flagitium in affines admiſſum. Non. Marcel. ſed & pro quacunque libidinoſa pollutione Seruius accipit. κίστος, pudoris cingulum, quo ſpōſæ ornabantur, per tranſlationem ſumitur pro pudore ac legibus connubij. Hinc ἀνίκεστον, pro turpi flagitio Græci accipiunt. Iuriſconſulti inceſtum ſumunt pro impudico, & turpitudinis flagitio, in propinquos admiſſo, l. vlt. D. de ritu nupt.

Deſpondere animum.

Deſpondétque animum.] Animum deſpondere, apud Ciceronem nuſquam legi Budæus opinatur: vſum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium, Columellam notat; apponit Plautin. id è Menæch. Pater eius poſtquam perdidit puerum, animum deſpondit.

Cauſſa occulta.

Abdita in arcanis.] Cauſſam occultam philoſophi appellant; vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur ſuccinum paleam trahit? id in naturæ arcanis eſſe dicitur.

In

In victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

A IACIS *tumulus lacrymis ego perluo Virtus,*
Heu miſera albentes dilacerata comas!
Scilicet hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco
Vincerer: & cauſſa ſtet potiore dolus.

EXplicatur id agalma ab Euſtathio ad Iliados Homericæ β. citatúrque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributum Virtuti, conditionem ſuam deploranti, mutatum fuiſſe à Mnaſalca Sicyonio, & in Voluptatem conuerſum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctiſſimus Camerarius. Hoc ex 3. Epigrammatôn Græcorum ſumptum: eſt enim tetraſtichon Aſclepiadis. Fons Emblematis.

Α' δ' ἐγὼ ἁ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷ δὲ κάθημαι

Ἅ ιαθτ& τύμβῳ κειραμένα πλοκάμους,
Θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, οὕνεκ' ἀχαιοῖς
Αἱ δολόφρων ἀπάτα, κρέσσον ἐμοῦ κέκριται. id eſt,
Dilacerata comas, viſus miſerabilis eheu
Conſideo ad cineres hîc Telamoniadæ,
Icta dolore graui mihi quòd fraus callida quondam.
Iudicibus Graijs antè locata fuit.

Virtutem lugere quid. Proſopopœia eſt Virtutis ad Aiacis tumulum inſidentis, & magna lachrymarum copia eiulantis, propterea quòd iniuſtè lata ſit à Græcis iudicibus ſententia de armis Achillis Vlyſſi, non autem Aiaci, cui debebantur, adiudicatis. Quo intelligi datur, quoſdam viros bonos plerumque iniquorum iudicum decretis angi, & iniuſtè de ſuo iure deturbari, nullius tamen condolentibus aut opem vel conſilium præſtantibus. Eiuſdem omninò argumenti ſequitur eodem 3.lib.Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuiſſe in littore Rethæo, vt etiam Q.Calaber: ſed fuiſſe prope Sigæum Troiæ promontorium ponit Plinius lib.5.cap.30. & Sozomen. hiſtor.tripart.cap.18.lib.2.

Dilacerata comas.] Signum doloris grauiſſimi. Sic Ouid.de Tibulli morte:

Venit inornatas dilacerata comas.

Æſchyli ſcholiaſtes ἐν πέρσαις: σύνηθες γὰρ τοῖς θρηνοῦσι τίλλειν τὰς ἑαυτῶν τρίχας. Porro Alciat.imitatus eſt Ouidian. hoc 4.de Ponto.13.

Agamemnon. *Venit ad albentes illabefacta comas.*

Iudice Græco.] Id eſt, Agamemnone, quem prauum Atridem vocat Auſon.in Epitaphio Aiacis, quod etiam huc non malè referri potuiſſet. Vide num alludat ad Prouerb. Græca fides. Sed is poſtremò locus mihi videtur altiore quadam conſideratione indigere: nam cùm dicit,

Hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco Vinceret.

Rem exaggerat ipſa Virtus lachrymarum plena, à iudicis perſona. Eſt enim indigniſſimum, virtutem à Græcis ipſis, à quibus id omnium minimè fuit expectandum, eiectam, oppreſſam ac deſertam fuiſſe: ſunt enim Græci ſapientiæ nomine cõmendati, quo etiam cæteris aliis nationibus præluceant. Atqui ſi id à Barbaris profectum eſſet, ferendum quidem aut ridendũ, denique fuerat. E multis quæ occurrunt locis ad id illuſtrandum, apponam vnum aut alterum ex M.Tullio: quibus clarorum virorum beneque de rep.meritorum caſus miſeros & indignam

fortu

fortunam conqueritur. Sic pro Sextio: Hæc audiuimus de clariſſimorum virorum conſiliis & factis: hæc accepimus, hæc legimus, neque eos in laude poſitos videmus, qui incitarunt aliquando populi animos ad ſeditionem, aut qui largitione cæcarunt mentes imperitorum, aut qui fortes & claros viros, & bene de Repub. meritos in inuidiam aliquam vocauerunt: leues hoc ſemper noſtri homines, & audaces, & malos, & pernicioſos ciues putauerũt: at verò qui horum impetus & conatus repreſſerunt, qui auctoritate, qui fide, qui conſtantia, qui magnitudine animi conſiliis audacium reſtiterunt: ij graues, ij principes, ij duces, ij auctores, huius dignitatis atque imperij ſemper habiti ſunt. At ne quis ex noſtro, aut aliquorum prętereà caſu hãc vitæ viam pertimeſcat, vnus in hac ciuitate, quem quidem ego poſſum dicere, præclarè vir de Republ. meritus, L. Opimius indigniſſimè concidit, cuius monimentum celeberrimum in foro, ſepulcrum deſertiſſimũ in litore Dyrrhachino relictum eſt, &c. Idem 1. de Oratore vbi agit de Rutilij cauſa, qui C. Marij Proconſul à publicanorum iniuriis Aſiam defenderat, inuiſus equeſtri ordini, penes quem iudicia tunc erant, in exilium pulſus eſt damnatus repetundarum. Sic itaque Cicero: Cùm eſſet ille vir exemplum, vt ſcitis, innocentiæ, cumque illo nemo neque integrior eſſet in ciuitate neque ſanctior, non modò ſupplex iudicibus eſſe noluit, ſed ne ornatiùs quidem aut liberiùs cauſam dici ſuam, quam ſimplex ratio veritatis ferebat. Et poſt: Nũc talis vir amiſſus eſt, dum cauſa ita dicitur, vt ſi in illa commentitia Platonis ciuitate res ageretur, nemo ingemuit neque inclamauit patronorum; nihil cuiquam doluit: nemo eſt queſtus: nemo Rempub. implorauit, nemo ſupplicauit. Cæterùm neſcio an conferre huc poſſim opportunè adag. quo dicitur bonos viros eſſe lacrymabiles; faciles enim ſunt ad miſericordiam viri boni piique: vt de Heraclito palàm eſt, ſic Æneas Virgil. fatur lacrymans. Dido contrà duritiem eidem exprobrans in 4.

Num fletu ingemuit noſtro? num lumina flexit?

Et Horat. in Odis Plutonem illachrymabilem facit:

Non ſi trecenis quotquot eunt dies
Amice, places illachrymabilem Plutona.

Nolim prętermiſſum quod notatur à ſcholiaſtis quibuſdã, Aiacem (de quo hìc) nominatum ab αἴ, αἴ, heu, heu, nota dolentis, ſeu lamentantis particula, & αἰάζειν lamentari eſt.

In fraudulentos.

EMBLEMA XLIX.

PARVA lacerta, atris ſtellatus corpora guttis
Stellio, qui latebras, & caua buſta colit,
Inuidiæ, praui que doli fert ſymbola pictus.
Heu nimium nuribus cognita zelotypis!
Nam turpi obtegitur faciem lentigine, quiſquis,
Sit quibus immerſus ſtellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino,
Quam formæ amiſſo flore relinquit amans.

Stellio. PLinius lib. 29. cap. 4. tradit è ſtellionibus malum medicamentum fieri. Nam, inquit, cùm ſtellio immortuus eſt

vino,

vino, eorũ qui biberint,faciẽ lentigine obducit.Ob hoc in vnguento necant ex,inſidiãtes pellicũ formæ,Alciatus li. 1.Parergôn,cap.46.id copioſè ſatis enarrat.Sic enim ait:Crimẽ ſtellionatus nomen ſumpſit à ſtellione lacerta ſtellata: quod animal malè apud veteres audiit, ſiue quia inuidũ (cùm enim eodem, quo anguis modo pellẽ exuat,eam confeſtim deuorat, tanquã vtilẽ eſſe pro comitialis morbi remedio norit, idcircòque hominibus præripiat,vt plinins lib.8.cap.31.atteſtatur) ſiue quòd ex eo malum medicamentum fiat, quo mulieres decipiuntur. Nã cũm mortuus eſt in vino,faciem eorum qui biberint,lentigine obducit:ob hoc in vnguento eum necant,ſi quæ mulieres pellicum formæ inſidiantur, qua ex cauſſa veriſimile eſt primò proditum id iudicium: an quia in id animal verſus ſit,vt canis Ouid Metamorph.5. —— *Duri puer oris,& audax*: vnde & impudentiæ eſt ſymbolum, Græceq; dicitur ἀσκάλαφος,quia ſit ἀσκελὴς τῆς ἁφῆς, contactu aſper & durus. Hæc Alciat.noſter.Sanè idem Plinius lib.30.cap.10.nullum eſſe animal dicit,ex opinione communi, quod fraudulentiùs inuideat homini:indeque ſtellionum nomen in maledictum tranſlatum ferunt. Plerique volunt ſtelliones eoſdem eſſe ac tarantulas,quas Græci ἀνακαλαβῶτας nominãt.Quia verò ex proximo Alciati loco meminerimus criminis ſtellionatus,de eo hæc pauca obiter: Stellionatus iis obiicitur qui aliquid dolo fecerint: & vbicunque nomen proprium deficit criminis, ſtellionatus obiicitur, ait Vlpian. Locum autem præcipuè habet in eo qui rem fortè alij obligatam diſſimulata obligatione per caliditatem diſtraxerit: ſed & in eo qui merces ſuppoſuerit, vel corruperit, quique impoſturam fecerit, pœna ſtellionatus nulla eſt à legibus conſtituta, quia nec legitimum crimen eſt. Cæterùm & hoc aduertendum, vt auctoris mentem apertiùs aperiamus,in pleriſque animantibus certas quaſdam notas eſſe malignitatis à natura inditas, vt caueamus ne quid inde noxæ damníve contrahamus. Vulgò enim fertur cauendum eſſe ab iis qui notis quibuſdam inſignes ſunt.Diciturque non raro eum qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare parte: quique gibbo ſit deformatus aut ſtruma,aut aliquo generis eiuſdem vitio,cæteris infeſtiorem eſſe,& magis verſipellem, ſi quid tamen vulgari hominum opinioni dandum:Vitioſum corpus vitioſæ naturę imaginem eſſe. Quod Homerus in ſuo Therſite confirmauit, qui vt deformior erat, ita etiam turpior,loquacior, & ſeditioſior, deſcribitur.

Crimen ſtellionatus.

Notæ malignitatis.

Sic Cicero pro Roſcio Comœdo cauillatur Fannium Chęream ex habitu corporis: Nónne ipſum caput, & ſupercilia illa penitus abraſa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur; nónne ab imis vnguibus vſque ad verticem ſummum (ſi quam coniecturam affert homini tacita corporis figura) ex fraude, fallaciis, mendaciis conſtare totus videtur? qui idcirco capite & ſuperciliis ſemper eſt raſis, ne pilum vllum viri boni habere dicatur. Luſit eodem penè ſchemate Martialis in Zoilum:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luſcus:
Rem magnam præſtas Zoyle, ſi bonus es.

Stellatus corpora guttis Stellio.] Virg. 4. Georg.

—— Sæpè ignotus adedit
Stellio lucifugis congeſta cubilia blattis.

Ouid. 5. Metamorph.

—— Latebraſque petit, aptumque colori
Nomen habet variis ſtellatus corpora guttis.

Huc referam non inuitus doctiſſimi viri Turnebi carmina de Stellionis eadem animaduerſione, ex Epithalamio Franciſci Valeſij: hæc enim:

Sic quæ pellicibus nuptæ inſidiantur auaris,
Quas forma plus eſſe dolent, medicata propinant
Pocula guttata lentigine ſtellio quæ tu
Inficis, vt vario ſignetur tergore vultus
Diſcolor & maculis liueſcant ora ſubortis.

Et caua buſta colit.] Ouid. 3. Amor. 8. eleg.

Mors tamen à templis in caua buſta trahet.

Dolus malus. *Prauique doli.*] Doli mali, quem Seruius definit machinationē quandam alterius decipiendi cauſſa, cùm aliud ſimulatur, aliud agitur. Labeo autem omnem fallaciam, calliditatem, machinationem ad circumueniendum & decipiendū alterum adhibitā, cenſetque ſine dolo malo aliud agi poſſe, aliud ſimulari.

Zelotypus. *Zelotypus.* ζῆλος, æmulatio ſeu inuidentia; τύπος, forma. Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet. Ea zelotypiæ opinio permultis mulieribus animum dedit viros quoquo modo tollendi de medio, vt hoc etiā adiiciam præter rem. Nam Cic. 2. de offic. refert Alexandrum Phereum ab vxore interfectum propter pellicatus ſuſpicionem. Sic Antoninū Verum Lucilla, Lemniæ viros omnes vna excepta interfecerunt: & Demetrius Antigoni filius, Nicanor, aliique à ſuis feminis interempti. Denique cùm omnia perueſtigaris, collige tecum, quòd vindicta nemo magis gaudet quàm femina. Ouid. 2. artis.

Sed

Sed neque fuluus aper mediatam ſæuus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes,
Femina quàm ſocij deprenſa pellice lecti
Ardeo,& in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammamque ruit, poſitoque decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta dei.

Lentigine.] Lentigo, macula ſubrufa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis ſimilitudinem, Lentigo.

Pellice.] Pellex, quaſi παλλαξ ἢ παλλακὶς, ait Gell. lib.4.cap. 3.vel à pellendo, quòd vxorem legitimam è thalamo pellat, vel quòd virum pelliciat. Paulus in l.144.de verb. ſign. Digeſtis ex Maſurij. Sabini ſententia pellicem pro ea ſumit quæ citra matrimonium cum aliquo conſueſcat, domique retineatur: adiditque vulgò ſic accipi, quæ cum eo ſe miſceat cui ſit vxor. Cæterùm an admittere auſim diſtinctionem Iuriſconſulti in dicta lege inter pellicem, amicam, concubinam, nondum ſatis liquet. Sed præſtat audire Demoſthenem oratione aduerſus Neæram, egregiè nomina τῆς παλλακῆς, τῆς ἑταίρας, καὶ τῆς γυναικὸς diſtinguentem: ait enim τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν. τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδων φύλακα, πίστην ἔχειν. Amicas habemus voluptatis cauſa: pellices ſeu concubinas famulitij & curæ quotidianæ gratia corporis vtimur: vxores autem ducimus vt legitimos tollamus liberos, fidamque rei familiaris cuſtodiam habeamus. Pellex.

Dolus

Dolus in ſuos.

EMBLEMA. L.

ALTILIS allectator anas, & cærula pennis,
Aſſueta ad dominos ire redire ſuos,
Congeneres cernens volitare per aera turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitque gregem,
Prætenſa incautas donec ſub retia ducat:
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine polluit ales,
Officioſa aliis, exitioſa ſuis.

Proditorũ fraudes. HAc ſimilitudine (cuius facilè ſubintelligitur apodoſis) pr ditorum animum fraudulentium apertè arguit: qui cũ ber

bene velle ſe fingant, vt ſimulatis eiuſmodi alloquiis imponāt, eò ſanè nocentiores, quò verſutiores, habendi ſunt. Sic enim plerunque inſontes & incautos in ignota diſcrimina, vel ad extremum vſque vitæ periculum adducant & compellant, ſed potiſſimùm cùm vel vitæ conſuetudine, & familiaritate, aut etiam obſequij aliqua ſpecie fucata eos tenent irretitos, modiſq; tam tenacibus illigatos, vt ſeſe hinc nequeant extricare, quo de genere ſunt veſpertiliones quidam, & ſceleratiſſimi ſycophantæ (quorum numerus quantum his temporibus accreuerit, dici nō poteſt) qui viros inculpatæ vitæ, ſimplices planè, & ab omni fuco alienos, in diſcrimen & præcipitium trahat; nullumq; non mouent lapidem, vt, quod eſt in prouerbio, in laqueos inducāt: quam ad rem cuniculis quibuſdam vtuntur, cùm impingunt nomen deteſtandi ſortilegij, vel etiam hæreſeos, aut ſectæ alicuius, vt ſecuriùs magiſque impunè ouiculam.i.hominem ſimplicem, miniméq; malum ab omni crimine tam ſceleſto, tamq; abominando alieniſſimum mactent, vel certè quocunque tandem modo exterminent; ſic vt inſons ille miſellus hac aſperſus labe (tametſi toto vitæ tempore virtuti pietatiq; nomen dederit) humanæ ſocietatis pernicies, & peſtis habeatur ab imperita multitudine, quæ vt in vitium plus quàm liceat credula, ita ob inconſtantiam maximam, quæ illi familiaris eſt, ad virtutes ipſas inuertendum ſic prompta & parata ſit, vt, quod ait Flaccus, ſincerum auidè cupiat vas incruſtare. Sed vt paucis contraham, hoc genus hominum vt exitialius & magis aduerſandum, ſic & præter alios, in quod leges animaduertant, digniſſimum. Quod enim vnicè docuit optima illa omnium magiſtra natura, hi tollunt, & improbitate iniquiore labefactant, nimirùm vbi contra ſuum ſanguinem inſidiantur, & in animas ſuas fraudem moliũtur, vt loquitur Salomon. Id totum tamen torqueri melius fortaſſe poteſt in patriæ proditores, quales fuere οἱ φιλιππίζοντες apud Græcos, apud Olynthios Laſthenes. Talis fuit Metius ille Suffetius dux Albanorum, pugnæ deſertor in bello Romanorum aduerſus Albanos, qui ſuæ proditionis pœnas dedit ab equis diſcerptus, vt lib. 1. Liuius memorat.

Altilis allectator anas.] Anatem à natandi aſſiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinæ, &c. Allectator porrò ab alliciendo. Legi alicubi morem eſſe aucupibus exoculatam columbam in reti colligare, quæ strepitu cæteras columbas ad ſe pelliceat, ea dicitur παλεύτρια, παλεύειν, quod eſt decipere, ſeducere, in laqueum allicere. Sed Anas.

audiamus ipſum Alciatum, qui ea de re ſic lib. Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Paleutrio nomen veteratori impoſtoriq; ſeruo conueniens, vnde & παλεύτριαι, quaſi allectatrices aues Ariſtoteli lib. De hiſt. animal. 9. turtures vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eoſque ad congeneres capiendos adiuuent; quod & in coturnicibus fieri conſueuit, itémq; anatibus de quibus (eſt enim aucupij genus valde iucundum) nos quandoque carmine ſic luſimus:

Altilis allectator anas, & cærula pennas, &c.] Hæc Alciatus.

Ire redire.] Ire, pro abire, vt alludat ad verba Iuſtiniani, in § Ceruorum quoque, De rer. diuiſione, in Inſtitut. in ſyluam ire & redire ſolent, & paulò pòſt: In iis animalib. quæ ex conſuetudine abire & redire ſolent. Martialis 12. lib. epigram.

Atque inter menſas ire, redire ſuas.

Garrire. *Garrit.*] Garrire, quaſi ineptè ſtrepere, Nonius, & propriũ eſt auium quidam putant.

Malec

Maledicentia.

EMBLEMA LI.

Archilochi tumulo inſculptas de marmore veſpas
Eſſe ferunt, linguæ certa ſigilla malæ.

VEſpæ tumulo affixæ Archilochi, linguæ malę petulantiam effrenem arguunt: hæ enim raucæ ſunt & mordaces, ſed nullam ab iis neque oblectationem, neque fructum comparare poſſis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. Hoc autē Archilocho intelligitur ſcriptor quiuis, inſolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios inſectans: in quo tamen neque curam, neque eruditionem poſſis deprehendere: ſed hoc tantùm notus, quòd audaciam in obtrectando maluerit oſtentare, tamq; prauè innoteſcere, quàm ſtare gratis, & cum ſilentio, vt loquitur Martialis. Fuit verò hic Archilochus Poëta Lacedæmonius, vel Parius, vt alij volunt, qui Lycamben ſocerum tam atrocibus & virulentis

Maledicentiæ nota.

Scriptor maledicus.

carminibus inſectatus eſt, vt eum adegerit ad laqueum. Hinc Prouerb. Archilochia edicta, pro contumelioſis & mordacibus:&, Archilochi patria, pro maledicis:&, Archilochum terere, pro eo quod eſt, maledicentia delectari. Quò pertinet Archilochi epithaphium ex 3. Epigram. Græcorum lib.

Ξῆμα τόδ᾽ Ἀρχιλόχου παραπόντιον, ὅς ποτε πικρὴν
 Μοῦσαν ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλῳ,
Αἱμάξας Ἑλικῶνα τὸν ἥμερον, οἶδε Λυκάμβης
 Μυρόμενος τρισσῶν ἅμματα θυγατέρων.
Ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
 Κινήσης τύμβῳ σφῆκας ἐφεζομένους. hoc eſt,

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
 Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Muſarum Helicona, Lycambes
 Luget natarum turpia lora trium.
Hoſpes abi tacitè, irrites ne fortè crabrones,
 Illius in tumulo quos habitare vides.

Pindar. 2. Pyth. ait ſe nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene ceſſerint. Sic ille:

——— Ἐμὲ δὲ χρεὼν
φεύγειν δάκος ἀδινὸν, κακαγοριᾶν.
Εἶδον γὰρ ἑκὰς ἐὼν, τὰ πόλ-
λ᾽ ἐν ἀμαχανίᾳ
ψογερὸν Ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἔθεσι πιαινόμενον. id eſt,

Me autem oportet effugere morſum imbellem & impotẽtem, maledicentiam nempè. Vidi enim iam olim multa in egeſtate poſitum conuiciatorem Archilochum, infenſis obtrectationibus enutritum, & quaſi pinguem factum. Antiſthenes dicebat Diogenem veſpis eſſe ſimilem. Veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum; aculeum autem acutiſſimum. Dion oratione 8. & Stobæus Sermon. 11.

Veſpæ obtrectatores.

Certa ſigilla.] Quæ ſunt ſymbola certæq; notæ hominis intẽperanter lingua abutentis; vt qui maledicentiſſimus fuerit.

In

In receptatores ſicariorum.

Emblema LII.

Latronum, furumq́; manus tibi, ſæua, per vrbem
It comes, & diris cuncta cohors gladijs:
Atque ita te mentis generoſum prodige cenſes,
Quòd tua complures allicit olla malos.
En nouus Actæon, qui poſtquàm cornua ſumpſit,
In prædam canibus ſe dedit ipſe ſuis.

In receptatores.] Hæc epigraphe mihi ſtatim reuocauit in mẽ-em quod de receptoribus, ſeu receptatoribus iura edixerunt, n quos nempe voluerunt acerrimè animaduerti, l. 3. §. cognoſcit, D. de off. præf. vigil. quia ſine his diu maleficia latere non oſſint. l. 1. de recepti. Sic Vlpian. in l. Congruit, de præf. vult à

præſide animaduerti in ſacrilegos,latrones, plagiarios, fures, prout eorum quiſque deliquerit:receptoreſq; eorum coërcere, ſine quibus latro diutiùs latere non poteſt. Cui ſimile illud Quintiliani ex declamatione 255. vbi ait, proximos eos eſſe transfugis à quibus transfugæ recipiuntur: quia natura ſimile ſit,facere ſcelus & probare.

Fons Emblematis à Stobæo. STobæo citatur illud ex Phauorino, ni fallor: ὥσπερ ὁ ἀκταίων ἀπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν: Quemadmodum Actæon à canibus quos alebat,diſcerptus eſt:ita paraſiti & aſſentatores eos à quibus enutriuntur,miſerè perdunt. Nonnulli ſeſe putāt inſigniores & quidem nobiliores,ſi quoſuis ſicarios, nulliuſque frugis homines & ganeones inertes,domi & menſæ ſuſcipiant, haud ſano mentis oculo prȩuidentes ſe vnà cum patrimonij comminuti damno, nominis & plerumque vitæ iacturam facere. Tutiſſimos enim ſe fore credunt, vtpotè tanto tamque generoſo ſatellitio ſtipati;& tamen non aduertunt,quanti conſtat,quámque noxia ſit ea familiaritas.Anulus in picta poëſi ſic:

Cornibus in ceruum mutatum Actæona ſumptis
Membratim proprij diripuere canes.
Næ,miſer eſt dominus,paraſitos quiſquis edaces
Paſcit,adulantum præda parata canum:
Se quibus irridendum ſuggerit & comedendum,
Seruus & ex domino corniger efficitur.

Venatores Actęones. Qui mythologica tractarunt, hoc de Actæone figmentum ad venatores referunt, qui ſuas opes miſerè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & ſumptuoſo: etenim à canibus quos aluere, tandem vltione diuina quaſi membratim dilaniantur. Nam tametſi nihil aliud ſceleris admitterent, niſi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs poſſet egenis & pauperie preſſis conferri: ea tamen culpa ſatis habet grauitatis ad prouocandum iuſtam Dei præpotentis iram, qui tot bona nobis non eſt elargitus, vt iis tam malè vtamur. Eóque grauius illi peccant, quòd rebus neceſſariis animum non applicent, vt agriculturæ,vt Reip. vt aliis honeſtis actionibus ſed omnem temporis vſuram collocant in venatu: quod fit vt in vrgentem minuſque ſibi notam penuriam præcipites ruant. Itaque dici non ab re poteſt, eos non à canibus modò ſed auibus & equis abſumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc figmento nihil aliud docuiſſe, quàm homines ca

uen

uere maximè debere, ne quid agant quod diis inuiſum ſit aut ingratum,aut quod eos in iram prouocet. Adhæc olim omnes labori fuiſſe intentiſſimos, & manibus victum quæſiuiſſe non ſeruis aut exteris ſua negotia,ſed ſibi tantùm commiſiſſe:ideóque qui laborioſi eſſent, opibus & facultatibus præ cæteris abundaſſe : contrà qui ſe otio dedebant, voluptates conſectabantur,venationi & aleæ dabant operam , in extremam rerum penuriam decidiſſe , & opibus exhauſtos eſſe, quemadmodum & ipſi Actæoni contigit. Sed id ſpeciatim in prodigos adoleſcentes non ab re licet conuertere,qui promi magis quàm cōdi,vt Phryges ſerò ſapiunt,& tum fortè , ſed fruſtrà reſipiſcunt, cùm nihil eſt amplius in loculis.Sibi quidem mirè placent,cùm ſecundis fortunæ ventis opes ſuppetunt,quibus impudentes & ignauos ganeones (qui nullum aliud ſibi penſum relictum habent,quàm vt lautas culinas aſſectentur , alienáque quadra viuant) paſcant & enutriant. At exhauſtis patrimoniis, quid illis ſupereſt niſi vt aliena compilent,tandémque in malam crucem adigantur, ab iis relicti , longúmque valere iuſſi , à quibus in conditionem tam miſeram,támque abiectam coacti ſunt?Non piget huc traducere,quæ Dion Chyſoſt.orat.10.De ſeruis , appoſitè ſcribit,ſe non putare damna à malis canibus plures accepiſſe , quàm à malis hominibus. Etenim à canibus pernicioſis vnum Actæonem aiunt(inquit ille)perditum, & his quidem in rabiem cùm acti eſſent:à pernicioſis verò hominibus dici non poſſe , quot perierint & plebeij & reges, quot etiam ciuitates, hi quidem à ſeruis, illi autem è militibus & ſatellitibus, alij ab amicis quibuſdam,nomine tenus amicis:alij quidem à filiis & fratribus , vxoribúſque damna capiunt innumera. Retulimus ſuprà ex Conſtantino Manaſſe memorabile Michaëlis Imperatoris exemplum , quem cum Actæone diſcerpto à canibus comparat:ſiquidem inconſultò illi Principi , quòd ab aſſentatoribus obſeſſus eſſet miſerè omninò ceſſit.

Veterum induſtria.

Otioſi venatores.

Locus Dionis Chryſ.

Scæua.] Proprium quoddam nomen aut fictitium non temerè ſuſpicetur aliquis.plerique,ſæua, legunt , pro , dira, crudeli, terrifica , &c. ſed malim ſcæuam accipi, vt Symmachus , pro improbo , ſiniſtræ famæ homine , rerum imperito. Quæ ſub obtentu tuo à quibuſdam ſcæuis deſignata dicuntur, ait ille. Et Græci, eum qui ſit ingenio tardo *σκαιὸν* appellant. *οὐδὲ σκαιὸν, οὐδ' ἐπιλήσμονα,* dicit Ariſtophan. 1.neque ſcæuam, neque conſilij inopem.

Manus.] Multitudo, vt maxima militum manus apud Ciceronem in Philipp.& ſæpè aliàs.

Prodige.]Cicero,Offic.Prodigi,qui epulis & viſcerationibus, & gladiatorum muneribus,ludorum venationúmque apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut breuem,aut nullam ſunt omnino relicturi.

Allicit olla malos.]Ea eſt ollæ amicitia,vt habet Prouerbium, ad quod reſpexit Martialis lib.2.

Hunc queris vina tibi,quem menſa parauit amicum,
Eſſe putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyatos,& ſumina,& oſtrea,non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

En nouus Actæon, &c.] Tangit Actæonis fabulam, quam fuſè narrat Ouidius 3. Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notiſſimam.

In

In adulatores.

EMBLEMA LIII.

SEMPER hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios ſumitque colores,
Præter rubrum vel candidum.
Sic & adulator populari veſcitur aura,
Hianſque cuncta deuorat:
Et ſolùm mores imitatur Principis atros?
Albi & pudici neſcius.

EXpreſſum id è Plutarchi libello, De diſcrimine adulatoris & amici, huius hæc verba: Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέπονθεν· ἱκανός τε γὰρ ἀπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ λευκοῦ

Emblema è Plutarcho petitum.

συναφομοιοῦται καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἀδυνάτων παρέχειν οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον.

Adulator vt Chamæleon.

Adulatori quidem omninò id accidit vt Chamæleonti : ſiquidem vt ille colorum omnium ſimilitudinem exprimit prætenquàm albi:ſic aſſentator , cùm ſe ſimilem præſtare nõ poſſit in his quæ digna ſunt ſtudio , turpia quæque imitatur quantum poteſt. Vt enim nonnulli pictores imperiti, quia nequeant aſſequi quæ pulchra ſunt & difficilia,in næuis quibuſdam ac verrucis aut rugis depingẽdis toti ſunt , & quælibet repræſentant præter ea quæ pulchra ſunt, quæque ingenioſi artificij laudem mereantur : Sic & aſſentator , vt principi viro ; cui aſſidet , aliquid gratum faciat , eius diligenter imitatur intemperantiam iracundiam , ſupercilium , acerbitatem in ſeruos , diffidentiam in domeſticos, & cognatione iunctos. Nam præterquàm quod ſponte naturæque propenſione ad deteriora propenſum eſt,videtur eo modo ſibi longè abeſſe à vitio reprehenſionis, ſi turpia imitetur.Quem morem vt barbaricis moribus conuenientiſſimum,meritò perſtrinxerunt auctores grauiſſimi : hoc enim

Alcibiades.

vitio quòd laborarit Alcibiades , vt qui ingenio eſſet verſatili & ad quiduis comparato , naturam Chamæleontis habuiſſe dictus eſt.

Arabum aſſentatio.

Sed mirum eſt ſanè quod narrant de Arabum quibuſdam populis, apud quos inualuit conſuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto,aut decurtato , populus eius regionis ęgritudinem imitetur Principis, illóque membro faſciis lanáque conuoluto, ſic in medium prodit.Quod idem de ſcur-

Scurra Philippi Macedonis.

ra quodam Philippi Macedonis memoriæ proditum accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiuſdam ciuitatis Argiuorum, vnus Philippo fuiſſet erutus oculus, poſtridie ſcurra faſcia ſimilem oculum circum ligatus proceſſiſſe fertur. Idémque cùm crus in quadam pugna Regi fractum eſſet,in eius conſpectum venire non erat ſolitus, niſi claudicans , eodémque crure colligato. Ea itaque eſt aſſentatorum mens , hoc vnum ſtudium,vt imitentur omnia , omnibus aſſenſum præbeant, præterquàm iis quæ ſunt à natura ſua longiſſimè remota , nimirùm quæ à niueo ſimplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris & verecundiæ quaſi rubori omninò ſit aliena. Nam quod Antiſthenes dictitabat, vt meretrices omnia bona præter prudentiam , ſanúmque iudicium ſuis amatoribus imprecantur: ſic aſſentatores iis quibus cum agũt. Vide Pierium in Chamæleonte,lib.27.Hieroglyph.

Chamæleon.

Semper hiat.&c.] De Chamæleonte ſic Plin.capit. 33.libro 8. Ipſe

Ipſe celſus,inquit, hianti ſemper ore,ſolus animalium nec cibo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento:& coloris natura mutabilior:mutat namque eum ſubinde,& oculis, & cauda, & toto corpore, redditque ſemper quemcunque proximè attingit,præter rubrum, candidúmque. Caſſiodorus Variar. formularum lib.5. epiſt 34. naturam Chamæleontis ad fruſtratorem debitorem non minùs ingenioſè traducit.Fugere neſcius, ſed ſuæ ſpõſionis ignarus:obliuioſus cùm relinquitur:trepidus, cùm tenetur.Mutat verba,variat conſtituta:nec in vna dicti ſui qualitate cõtẽtus,diuerſis imaginibus immutatur.Meritò Chamæleonti beſtiæ conferendus,quæ paruorum ſerpentum formę conſimilis,aureo tantùm capite,& reliquis membris ſubalbẽtis praſini colore diſtinguitur.Hæc quoties hominum aſpectus incurrerit,dum ei fugiẽdi velocitas denegatur, nimia timiditate, colores ſuos variè commutat, vt modò veneta, modò blattea, modò praſina,modò poſſit cyanea reperiri.Prouer.Chamæleõte mutabilior.

Reciprocat.] Repetit, retroflectitur,vel recipit.procare,petere eſt, vnde procax,& proci dicti.Reciprocùm verò à recipiendo dici ait Varro,quia eò redeat vnde profectũ eſt.Hinc maris & animæ reciprocatio. Hoc loco verò reciprocare propriè eſt auram reſorbere, ſubindeq; retrahere:ſic enim Liuius reciprocare pro reſpirare vſurpauit.

Veſcitur aura.] Alluſio ad Prouerb. Vento viuere. Populari aura veſci,eſt populi nugis aſſentiri, vulgi mores inſequi.

Color albus & rubeus.

Albi & pudici neſcius.] Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem ſignat, vt dicemus poſtea.

Ei

Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi non oportere.

EMBLEMA LIIII.

C O L C I D O S in gremio nidum quid congeris? eheu
Neſcia cur pullos tam malè credis auis?
Dira parens Medea ſuos ſæuiſſima natos
Perdidit, & ſperas parcat vt illa tuis?

Typus Emblematis.

HOc ex Græco Archiæ:

Αἶαι ὅλην νῆσους τε διιπταμένη σὺ χελιδὼν,
Μηδείης γραπτῇ πηκτίδι νοσσοτροφεῖς,
Ἔλπῃ δ' ὀρταλίχων πίστιν σέο τήνδε φυλάξειν
Κολχίδα, μηδ' ἰδίων φεισαμένην τεκέων,

Sic Marullus expoſuit 3. Epigrammatôn:

Quid vaga tot terras vrbeſque emenſa volucris,

To

Colchidos in ſano nidificas gremio?
Pignoribusque tuis credis malè ſana fidelem,
Ipſa ſuos partus quæ laniauit atrox?
Ni fœtus exeſa tuos Pandione nata
Phaſiaca quærit perdere ſæuitia.

Breuiùs reddidit Politianus, nimirùm tribus hendecaſyllabis:

Medeæ ſtatuta eſt miſella hirundo,
Sub qua nidificas, tuóſne credas
Huic natos, rogo, quæ ſuos necauit?

Sed breuiſſimè Borbonius noſter, vno diſticho,

Medeæ ſtatua eſt: natos cui credis, hirundo?
Fer aliò: viden hæc mactet vt ipſa ſuos?

Apoſtrophe eſt ad hirundinem, ad ſtatuam Medeæ nidificantẽ: ex quo datur intelligi, cauẽdum eſſe ab eo qui ſemel impoſuit: vel iis nullam amplius habendam fidem, qui ſemel vel quoquo modo læſerint, aut iis nullo pacto aſſentiendum, qui cùm ſua dilapidarint, vix aliorum curam commodè geret. Nemini enim res aliena quàm ſua debet eſſe charior aut cõmendatior. Quomodo enim fieri poteſt, κακῶς κεχρημένον ἄνδρα τοῖς ἰδίοις, ἄνδρα πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις. Id explicat Socrates apud Xenophontem lib. 3. ἀπομνημ. nempè colloquio cum Glaucone. Refert Plutarch. ἐν γαμικ. παραγγελ: Qua ratione Timarchum impudicitiæ & prodigalitatis accuſauit Æſchines, non tamẽ vt hominẽ probro afficeret, quàm ne deinceps ad populũ concionaretur. Qui enim rem familiarem adeò malè adminiſtraſſet, indignus videbatur qui publica crederentur. Præclarè Tiberij factũ memoratur à Corn. Tacito: qui vt honeſtam innocentium paupertatem leuauit: ita prodigos, & ob flagitia egentes Vibidiũ Varronem, Marium Nepotem, Appium Appianum, Syllam, Vitellium mouit ſenatu, aut ſpontè cedere paſſus eſt. Gorgia oratore publicè aliquando dicente vt concordiam ſuaderet, Melãthius non ſuſtinuit: aiebat enim de pace eum minimè aliis verba facere debere, qui ſibi, vxori & ancillæ concordiã perſuadere nõ potuiſſet. Idem in Laconicis: Agis Archidami filius ei minimè Duci fidẽ habẽdã dicebat, neque credendum iuuenũ exercitũ, qui ſuam ipſius patriã miſerè prodidiſſet. Id dicebat Ephoris, qui Imperat. quẽdã lubricæ hominẽ fidei in hoſtes mittebant.

Fides non habenda, ei qui fidé violarit.

Colchidos.] Medea Colchis nominata, quòd Colchorũ regis filia fuerit, quæ Iaſoni vt nuberet, aurei velleris obtinẽdi corripiendiq; viam ei cõmonſtrauit, ſed priùs Dracone ſopito. Tãdem ab Iaſone repudiata, quos ex eo liberos ſuſceperat, interemit. Repete fabulam ex 7. Metamorph. Ouid.

Medea.

Teme

Temeritas.

EMBLEMA LV.

IN PRAECEPS rapitur, fruſtra quoque tẽdit habena
Auriga, effreni quem vehit oris equus,
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

SIgnificatur nihil ei cõmittendum eſſe, qui in proprios affe- ctus nullum ſibi ſumit imperium, ſed temerè huc atque il- luc concitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulla fren nullæque habenæ continent. Similitudinem hanc mutuatus e ex Platone, qui animum noſtrum cum auriga, corpus verò & eiuſdem perturbationes cum equis comparabat. Iuxta quod a Hieronymo etiam dictum eſt, ſenſus corporũ quaſi equos eſ ſin

Cui non credendũ.

ſine ratione currentes: animam verò in aurigæ modum frena currentium retinere. Maximè enim eſt afficiendum, vt appetitus rationi obediant, eamque neque præcurrāt, nec propter temeritatem, nec propter pigritiam, aut ignauiam deſerant, ſintq; tranquilli, atque omni perturbatione careant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis eſt in Phædro, de duobus equis bono & malo, & eorum aurigę ratione, quò M. Tullius alluſiſſe viſus eſt 2. De Republ. Vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Quem locum obſeruauit Heraclides Ponticus lib. De allegoriis Homericis. Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrij ſermone 55. tractatus eſt. Neque verò grauabor locum integrum ſublegere: *τοῦτον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηΐνῳ σώματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν, ἔχουσαν μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἔχουσαν δὲ καὶ ἀτεχνίας ἐξουσίαν. ἡ δὲ, ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων, καὶ λάβηται τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβασαμένου θεοῦ καὶ ἐνισχεῖν προστάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν: καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δέ εἰσιν ἀτεχνῶς παντοδαποί, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν διωρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστής, ὁ δὲ, θυμώδης καὶ ἰτητικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δὲ, νωθὴς καὶ κεκλυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός. οὕτως ἅρμα ἐστασιασμένον ταράττει τὸν ἡνίοχον κἄτα κἂν μὲν κρατῇ ἡ αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἱππουρύμην ἄξων φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ παροινίας καὶ λαγνείας καὶ ἄλλας ἔτι ἀλικωμένας ἡδονάς, νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς.* Quæ Latinè ita ſonant: Verùm hic vnus inuentus eſt modus ab ipſo Deo, quo humana conditio minorem ſe eſſe diuina fateretur, propterea ſcilicet quòd animum terreſtri corpori, tanquam aurigam impoſuit currui, cuius & habenarum ſuſtinendarum & incitandi vim eſſet habiturus. Huic enim aurigæ, ſimul aurigandi artem, viréſque tradidit: ſimul etiam liberum abutendæ artis arbitriū dedit, qui poſtquàm inſcenderit currū, & habenas acceperit, ſiquidē felix beatúſque animus ſit, memoriamq; habeat ſe iuſſu Dei ſublatum eſſe in currum, validéque aurigationē regere debere, nimirùm habenas moderatur, regitque currum, & equorum temeritatem contundit. At equi diuerſum appetunt curſum, temereque huc atque illuc rapiunt currum, hic ad petulentiam, ingluuiem ac cōtumeliam, ille ad temeritatem atque ferociam, alius verò tarditatem, mollitiem, ſeruitutem,

fatui

fatuitatem, atque humilitatem ſectatur; cuiuſmodi ſeditionibus diſtractus currus, aurigam conturbat: & ſi vicerit eum præpotentis equi vis, fertur currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrice interdum petulantia, vnà currus & auriga ad contumelias, conuicia, impuritates, atque alias nefarias, miniméque ſinceras voluptates; interdum verò dominante iracundia, in multas variaſque calamitates vterque feratur in præceps. Huc etiam referam commodè illud D. Cypriani, ex lib. De diſciplina & bono pudicitiæ: Coërceat animus, ait, ſtimulos carnis, refrenet impetum corporis: Accepit hanc enim poteſtatem, vt illi ad imperium eius membra ſeruiret. Et quaſi legitimus ac perfectus auriga vltra conceſſas corporis metas extollẽtes ſe carnis impetus, cæleſtium præceptorũ habenis reflectat, ne vltra terminos ſuos currus iſte corporis raptus in periculum ſuum ſecum & ipſum rapiat aurigam, &c.

Cypriani locus.

In præceps rapitur fruſtra, &c.] Alludit ad illud Virgilianum,

—Fruſtra retinacula tendens,
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

Et ad prouerb. De curru delapſus. Citatus ex Platone locus eſt in Phædro, qui explicatur commodiſſimè à Plutarcho, Quæſtionum Platonic. 8. quò pertinet Ciceronis hoc è 3. Tuſcul. Exiſſe è poteſtate dicimus eos qui effrenati feruntur, aut libidine, aut iracundia. Qui igitur exiſſe è poteſtate dicuntur, ideò dicuntur, quia non ſunt in poteſtate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum eſt; hinc cõpotes & impotes, qui animum habent, vel non habent in ſua poteſtate.

Effreni quem vehit oris.] Manifeſta alluſio ad parœmiam, Os infrene, id eſt, ἀχαλίνου στόματος ἵππος.

In

In temerarios.

EMBLEMA LVI.

Aſpicis aurigam currus Phaëthonta paterni
Igniuomos auſum flectere Solis equos;
Maxima qui poſtquàm terris incendia ſparſit,
Eſt temerè inſeſſo lapſus ab axe miſer.
Sic plerique rotis fortunæ ad ſidera Reges
Euecti, ambitio quos iuuenilis agit;
Poſt magnum humani generis cladémq; ſuámque,
Cunctorum pœnas denique dant ſcelerum.

PHaëthõtis caſus hîc traducitur in Principes quoſdam Ducéſque iuueniliter exultantes, qui magno ſuo ſuorúmque malo cuncta ſurſum & deorſum vertunt: cúmque quod volunt, omne ſibi licere putent, non mirum eſt, ſi intolerabilem malo- Stulti Principes.

rum lernam ſecum aduehant. Nihil enim aliud afferre pote tam cæca præcépſque temeritas, quàm certiſſimum populi d ſcrimen,& interdum exitium. Quòd ſi illi quandoque reſipiſc (quod ferè non fit,niſi accepto damnò,eóque grauiſſimo,id ſ nè contingit, poſtquàm vulgus decidit in grauem fortunaru omnium iacturam,vt ſpei nihil reliqui habeat:ferè fit enim, Principes illi fatui & excordes,eo quod habeant in alios imp rij ac potentiæ, pro ſua libidine miſerrimè abutantur, & qu prodigant in Reip. detrimentum. Vitio datur Agamemnon quòd ambitioſus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vn Helena tot tantóſque homines ad necem poſtularit, ſuóſq ad eandem belli aleam prouocarit. Rectè Flaccus:

Fabula quæ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum & populorum continet æſtus.

Non eſt ambiguum, quin ſecurius æuum traduxiſſent,& glor credo meliorem fuiſſent cõſecuti nobiliſſimi Imperatores Cy rus, Xerxes, & Alexander, ſi ſuis contenti finibus, maluiſſent re gna propria tutari & adminiſtrare, quàm armorum alea pl quàm par eſſet, alienis inhiare. Itidẽ & innumerabiles alij, quo rum efferatior ambitio, regnandiq; cupiditas,& ſuum & popu li interitum accerſiuit. Quid enim, vt cæteros taceam, aliud fe cit Alexander, quanquam præclaris naturæ & doctrinæ ſubor natus muneribus, quàm vt graſſatorum princeps orbem circũ curſaret, ſibi ſuiſque labores & moleſtias innumerabiles crea ret, nullúmque quietis & otij finem proponeret? Huius inſati bilem victoriarum ſitim nullus vel proſperrimus ſucceſſus vn quam reſtinguere potuit: nullus honos, quamquam magnu eius ambitionem ſedauit. Itaque non contentus ampliſſim imperio Perſico, impetum fecit in Scythas, in Bactrianos, in In dos, vltrà etiam progreſſurus ſi per copias ſuas licuiſſet, aut ni morte violenta repreſſus eſſet. Quid de Pompeio? quanta vi tute & experientia viro? quàm magni à ſuis habito? nec enii vna cauſa fuit cur à Romanis, aliiſque gentibus maximo in h nore eſſet. Eum tamen miſerè occæcauit, tandemque perdid inſana ambitio, nec ſe modò, ſed & patriam & Remp. quam d fendere ſe iactabat, oppreſſit & funeſtè dilacerauit. Totus eni in aucupanda gloria, in cuius communicationem admitti n minem ſuſtinebat, dum Spartacum perdomuit: dum Lucull eripit victorias Põticas & Armeniacas; dum Metello honore de piratis ſuffuratur, vnúſque omnibus excellere, omniúmq

obſcu

obſcurare gloriam cogitat, alienauit à ſe optimorum quorumcunque animos. Ergo dum potentiam ſuam putat egregiè fultam C. Cæſaris affinitate, quem ſibi adiunxerat ad ſuas vires firmandas, ab eodem fuit oppreſſus.

Et hos quidem ſuæ ciuitatis Phaëthontas rectè dicimus, quales nimium multos ſuperior patrum & noſtra vidit ætas. Conſtantinus Manaſſes, Annal. de Michaëlo Imperatore hunc in modum ferè ſcribit: (quia enim Græca non ſuppetunt, Latinam verſionem huc conferre non verebor:) Vbi Michaëlus maturam ad ætatem peruenit, iámque ſolus amplitudinem negotiorum imperij procurare cœpit, reapſe verum illud probauit eſſe quod eſt in fabulis. Quippè mox vt alter quidam iuuenis Phaëthon, curru conſcenſo, totum Romanorum imperium perdidit, & ipſe de auito patrióque regno, veluti quodam curru, eſt deturbatus & excuſſus, non pronus tantùm cadens, ſed etiã deorſum lædens. Quippè luxurioſæ humidæque vitæ ſe dedidit, velut alter Nero, immodeſtus in vino, animo effœminato, impudicus, temulentus, omnem pecuniam in colluſores exhauriens, qui erant ſcurræ impuri, curruum agitatores, mimi, primo ſtatim diluculo temulentiæ dediti, delicias ciborum & ſuauium opſoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigẽtes, potores, ludiones, libidinum flammis furentes: qualis. ſ. olim erat ille Sardanapalus, rex Niniuitarum, &c. Quod dum meditor, vltrò ſeſe offert Caroli vltimi Burgundiæ Ducis fatum deploratiſſimum, qui propter virtutem bellicam, & ditionem ampliſſimam, inter Principes fortunatiſſimos haberi potuiſſet, ſi vim ingenij, qua pollebat, & magnitudinẽ animi qua ſe terribilem & formidabilem oſtenderat, ad ſua potius aſſeruanda, aut etiam augenda, quàm ad extera expugnanda conuertiſſet; nec ſanè tam infœlicem mortem obiiſſet. De quibus tamen aliàs fortaſſe commodiùs. Huc refert Adagium, Aut Regem, aut fatuum naſci: &, Habenas ignarus non tractet. Fabulam hanc alij aliò transferunt, nimirùm ad inſignem quandam conflagrationem, vt Plato in Timæo, cui Lucretius libr. 5. ſubſcribit. Ficinus & aliquot alij tradunt fuiſſe Cometã vaſtum natura ſolarem, qui tandem diſſolutus, intolerabiles æſtus concitauerit. Sed hæc præter rem. Si ad mores referre malis, apponere huc potes exemplum Flaminij Conſulis, cuius temeritas inſigne detrimentum ſuæ Reip. attulit. Valer. Max. 1. c. 6. Phaëthontis caſum ad principes improuidos, ambitioſos, ſuiq; officij minimè memores torſit etiam Dio. Chryſoſtomus oratione prima De regno.

Michaëlus Imperator.

Carolus Dux Burgundiorum.

Igniuomos equos.] Quatuor equi Solis naturam illius igneam indicāt: Phlegon, à φλέγω, quod eſt inflammo: Pyrois, quaſi ignitus, ἀπὸ τοῦ πυρὸς: Eous, ab ἠὼς, aurora; Aethon, quaſi ardens: Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparentes intelligi velint, vnde eſt illud, — Equi Solis.

Hæc iubet, hæc ſplendet, dein hæc calet, illa tepebit.

Malim ego à ſtudioſis legi diligenter quæ de iis Solis equis habet Ouid. 2. Metamorph.

Sic plerique rotis, &c.] Similitudinis eſt ἀπόδοσις. Fortunæ rota, cui inſidet, tributa eſt, propter varietatem & inconſtantiam. Galenus ἐν προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας egregiè fortunam eiuſq; inconſtantiam depinxit.

Furor

Furor & rabies.

EMBLEMA LVIV.

ORA *gerit clypeus rabioſi picta leonis,*
Et ſcriptum in ſummo margine carmen habet,
Hic hominum eſt terror, cuius poſſeſſor Atrida:
Talia magnanimus ſigna Agamemno tulit.

QVorundam Principum & Imperatorum ferocia & immanitas ſignis plerumque notiſque vexillaribus exprimitur, ita vt quid in animo reconditum habeāt, tacitis ſymbolis apertè oſtendant. Quid enim ſignificant in eiuſmodi ſtemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferociam, internecionem, formidinem, & cætera generis eiuſdem, quæ perpetuò ſanguinarios Duces comitantur? At vt carmen noſtrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in Signa ferocitatis.

quo eſſet depictus Leo ad terrorem aliis incutiendum: quod quidem ſcutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pependit, inſcriptione etiam adiecta:

Οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων Ἀγαμέμνων.

hoc eſt,

Terror hic eſt hominum, quique hunc gerit, eſt Agamemnon.

Leo, terrorum ſymbolum. Leo quidem pro ſigno roboris & vigilantię apud Ægyptios habebatur: ſic & ad terrificum hominem, qui reliquos aſpectu ſolo conſternaret, aſſumebatur, teſtis eſt Pierius in Leone. Plutarchus Ariſtide: Hanc iuſti appellationem, inquit, regum & potētū nullus eſt proſecutus: ἀλλὰ πολιορκηταὶ καὶ κεραυνοί, καὶ νικάτορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ καὶ ἱέρακες ἔχαιρον προσαγορευομένοις, τὴν ἀπὸ τῆς βίας, καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: ſed potius dicti ſunt vrbium vaſtatores, fulmina, & domitores: alij etiam aquilæ & accipitres vocari maluerunt, à vi & potentia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

In eos qui ſupra vires quicquam audent.

EMBLEMA. LVIII.

DVM dormit, dulci recreat dum corpora ſomno
Sub picea, & clauam cæteráque arma tenet,
Alciden Pygmæa manus proſternere letho
Poſſe putat, vires non bene docta ſuas.
Excitus ipſe, velut pulices, ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

PIndarus Nem. 10.
Καλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεισσόνων. id eſt,
Difficilis pugna eſt fortioribus repugnare velle. quod mihi declarat in Vrania Herodotus:
Καὶ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπων ἡ βασιλῆος ἐστὶ καὶ ὑπερμήκης.

Apologus hic admonet, nihil præter vires aggrediendum, nec vllum ſuſcipiendum negotium, ad quod perficiendum vires non ſuppetant. Rectè Pindar. Pyth. β.

Χρὴ καθ' αὐτὸν ἀεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον:

Oportet quiſque ſui modulum ſpectet. Sic Propertius:

Turpe eſt quòd nequeas capiti ſummittere pondus,
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.

Et Cicero 1. Officior. Suum quiſque noſcat ingenium, acrémque ſe & vitiorum, & bonorum ſuorum iudicem præbeat, ne ſcenici plus quàm nos videantur habere prudentiæ: néue hiſtrio videat in ſcena, quod non videat ſapiens in vita. Sed, ni fallor, conuerti fabula in eos poteſt, qui licet tenuis fortunæ ſint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potentiores, vel etiam doctiores impetere, quo ex conflictu nihil reportaturi ſint præter infamiam & detrimentum. Alluſio eſt ad prouerb. Cùm ſis nanus, cede. Quod intellexiſſe videtur Ammian. Marcelinus 22. lib. quò loci magnum Iuliani Imp. animum celebrat, & maledicorum in eo contemptum illud effert prouerbiali ſchemate, eóque eruto è Græco apologo quopiam: Fruſtrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilem occultis iniuriis, vt Pygmæi, Thiodamas agreſtis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuiſſe ſuſurronum & blateronum aulicorum conuiciis, quàm Hercules ille μεγαλόσωμος καὶ μεγαλόψυχος ruſtici hominis contumelioſa inſectatione, aut Pygmæorum inſultibus exterritus fuerit. Meminit figmenti huius Politian. Epiſtola quadam, his quidem verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philoſtratum Pygmæi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciat. noſter Commentar. De quinque pedum præſcriptione. Hæc cùm ſcripſiſſem, commodè ſeſe hiſtoria Pygmæorum obtulit, quam retulit Philoſtratus in ſuis Imaginibus, vnde perſpicuè video Emblema hoc petitum eſſe.

Temerarij.

Sub picea.] Piceam, quintam cedri ſpeciem eſſe docet Plinius cap. 10. lib. 16.

Alciden.] Herculem, vel Alcæo Amphitryonis & Perſei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictum volunt.

Pygmæi.

Pygmæa manus.] Pumilionum aut nanorum multitudo. Vocantur à Philoſtrato οἱ πήχεις παιδία, q. d. cubitales pueri. Euſtathius & diuus Auguſtin. de ciuit. Dei 16. cap. 8. Nanos aiunt

Pygmæos

Pygmæos appellatos à πυγὼν, vel πυχὺς, quod cubitum ſignificat. vel πυγὸς, breuis: itaque πυγμαῖος quaſi πηχυαῖος. Hi homunciones extremas Ægypti partes inhabitant, agricolationi dediti, ſubinde cum gruibus bellum gerunt. Plin. libro 7. cap. 2. aliiſque locis. Gellius lib. 9. cap. 4. Exiſtimat tamen Cardanus De rer. variet. lib. 8. cap. 40. contra quorundam opinionem, qui fabuloſos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos eſſe. Sed hæc ἀπροσδιονύσως.

Proſternere letho.] Suffocare, elidere, tollere de medio.

Vires non bene docta ſuas.] Phraſis Græca, pro non bene dimenſis ſuis viribus, nulla ratione habita imbecillitatis ſuarum virium.

Et ſæui implicitum, &c.] Partem eorum contriuit vt pulices, partem recluſit in ſinu. Leonina autem pelle dicitur vſus pro thorace Hercules poſt occiſum in ſylua Nemea leonem truculentiſſimum, de quo poſtea.

EMBLEMA LIX.

Impoſſibile.

ABLVIS Aethiopem quid fruſtra? ah deſine. noctis
Illuſtrare nigræ nemo poteſt tenebras.

Typus Emblematis.

EX Luciani Epigrammate tranſtulit. ſic enim habet:
Εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας ἰνδικόν, ἴσχεο τέχνης.
Οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι.
Quòd idem ab Eraſmo ſic eſt conuerſum:
Abluis Aethiopem fruſtrà, quin deſinis artem?
Haud vnquam efficies nox ſit vt atra dies.
Id autem ex apologo quodã Æſopico manaſſe planum eſt: quo quidem ſignificatur, ὅτι μένουσιν αἱ φύσεις ὡς προῆλθον τὴν ἀρχὴν, naturas manere vt ſuum habuêre principium. Pindar. Olymp. 13. Ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ σύγγενες ἦθος: Difficile eſt occultare morem ingenitum. Idem Ariſtophanes Veſpis: ἀποστῆναι χαλεπὸν φύσεως ἣν ἔχοι τις ἀεί: Tegere difficile eſt quã quis natu

Mores vel animũ mutare difficile.

naturam habeat. Succurrit illud Ciceron.ad Q.fratrem : hoc nunc non contendo, quod fortaſſe cùm in omni natura, tum iam in noſtra ætate difficile eſt mutare animum, & ſi quid eſt penitus inſitum moribus, id ſubitò euellere. Quò referendum Diogenis apophthegma; qui cùm improbum quendam & proteruum caſtigaret, rogatus quid faceret: Æthiopem, inquit, abſtergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi poteſt, quæ nulla arte nulláque induſtria corrigi aut mutari queunt. Sed ſpeciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata ſunt & ſimulata, vt gloriam inanem, non vitę meritis ſed precariò emptam, cuius omnia ſimulacra, vt ſic dixerim, tanquam floſculi celeriter decidunt: quandoquidem ſimulatum quicquam non poſſit eſſe diuturnum, & ficta citò ad naturam redire ſuam. Vere Flaccus:

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles, & indomitam quamdam naturam, quæ nulla vi aut arte miteſcere poteſt, vt ſunt efferata quorumdam ingenia, à quibus non poſſunt auelli quæ rudibus annis primùm percepta ſunt. Nam

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu. ———

Tametſi enim ad tempus deſinere videatur in pleriſque cacoëthes, multáque prohibeant ætas, metus, & magiſtri, cum tamen habitum delere, nedum tollere ferè non eſt qui poſſit. Aſcribam huc Epigramma lepidum Anuli ex picta Poeſi:

Indocile ingenium ſi pergas velle docere,
Infelix operam perdes: vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cùm quadrupedum in morem videatur equorum
Tollere poſſe caput, greſſus glomerare ſuperbos:
Hunc tamen aut frenis, aut ſi calcaribus vrges,
Auriculas dimittit iniquæ mentis aſellus
In terram, & pedibus poſticis calcitrat. ergo
Deſine: nam nunquam ars naturam vincet, equúſque
Nunquam ex degeneri fiet generoſus aſello,
Et nunquam ex ſtolido cordatus fiet in arte.

Ablus Æthiopem.] Huc pertinet prouerb. Æthiopem dealbare : & Æthiops non albeſcit. quò refert & illud Nazianzeni: Πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ᾽ αἰθίοψ τὸ μέλαν : hoc eſt, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorē Æthiops. Si quid de Æthiopibus pluribus requiras, conſule Plin. lib. 5. c. 8. & cap. 30. lib. 6. Æthiops non albeſcit.

Cuculi.

EMBLEMA LX.

RVRICOLAS agreſte genus plerique cucullos
Cur vocitent, quænam prodita cauſſa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non abſoluit, iure vocatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

Cuculus quis verò.

ID nobis luculenter enarrauit Alciatus ipſemet lib. 7. Parerg. iuris, cap. 5. his verbis: Cuculum vocant, qui matrimonij ſui incurioſus ſit, quique vxorem ſuam mœchis permittat. Cucubitare verbum confinxerunt, quaſi cuculitare. Ego Cuculos peculiari

culiari cōuicio agricolas dictos apud veteres legi, qui negligẽtes, ſocordes, tardique eſſent, quòd non priùs putatas viter haberent, quàm cuculus canere cœpiſſet. Horatius:

——Magna compellans voce cucullum.

Græcè κόκκυξ à voce dicitur, vt appareat veteres Græcos ypſilō per υ eo more quo nos Latini facimus, pronũciaſſe. Recẽtiores Grammatici Cuculos dici hos homines putant à natura auis, quæ in alienum nidum, maximè Hypolaidis, quam ipſi Curucā vocant, oua ſua transfert. Sed hac ratione nō cuculi, ſed curucæ dici debuiſſent; cùm nō ipſe in alienum, ſed alij in ſuum nidum congerant: vnde & adulterium dictum, quaſi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaque Cuculi nomen abuſiuè in eos eſſe traductum, quorum impudicæ ſunt vxores; cùm ij contrà cuculi potius vocari debeant, qui alienas vxores adulterant, ſpectato nimirum auis ingenio, quæ ſua in nidis alienis oua ponere ſoleat. Idem reperies Adagio Eraſmico, Cuculi. Vide Plin. 18. c 26. & Pierium lib. 25. Hieroglyph.

Scio etiā nomen Cuculi, alio accipi ſenſu, vt pro inepto homine, rerumque imperito, vt apud Lycophronem Aiax κόκκυξ appellatur, ſicuti Meleager Glauconis filius inſulſus cuculus, κόκκυξ ἠλίθιος apud Platonem Comicum.

Vere nouo cantat Coccyx.] Vnde & pro verni temporis ſymbolo ponitur Cuculus. Sic Heſiodus;

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:
Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Quo tempore vites, &c.] Illud eſt quod Plinius ait, probro ſolere obiici vindemiatoribus, ſi cuculus eos deprehendiſſet vitem putantes, & Horat. 1. Sermon.

Tum Prœneſtinus ſalſo multumque fluenti
Expreſſa regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpè viator
Ceßiſſet, magna compellans voce cucullum.

Vel

Veſpertilio.

EMBLEMA LXI.

ASSVMPSISSE ſuum volucri ex Mineide nomen,
Socraticum auctores Chærephoonta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

CHærephon Athenienſis, Socratis diſcipulus, tam pertina-
citer libris incubuiſſe fertur, vt lucubrationibus nocturn[is]
extenuatus, maximum pallorem maciemque contraxerit, v[t]
Chærephō Noctua dictus. vulgari ioco Noctua, vel, vt aliis placet, Veſpertilio ſit vocita-
tus. Apud Ariſtophanem, in macilentum & pallore confectu[m]
petitur dicterium prouerbiale, οὐδὲν διοίσεις Χαιρεφῶντος τὴν φυ-
σιν, nihil natura differs à Chærphonte. Philoſtratus in præfa[tione]
vi

vit. Sophiſtarum, duos fuiſſe eius nominis tradit, quorum alter Buxeus eſt cognominatus (vt πυξίνυς Græci nominãt, qui ſunt lurida cute, & texturæ rarioris) quòd admodum pallidus eſſet. ille enim lucubratione nimia ſanguine laborabat: is que eſt, qui cognomen habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentiſſiméque momordit, qui etiam Gorgiæ ſtudiũ taxare auſus ſit. At quantum coniicere eſt, id non torquetur in pallorem qui ex ſtudiis contrahitur, ſed in labes quaſdam corporis, quæ animi vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, aſſiduisque lucubrationibus propè iam perditos, non ideò ludibrio ſunt habendi; ſed potius qui veſpertilionis æmulati naturam, vidẽtur aliquo modo tum vocem, tum vultum humanum exuiſſe in eo, quòd in luce hominum verſari refugiũt. Ex quorundam qui non extant commentariis Ælian. refert in 9. Variȩ hiſt. Philetam quendam Coüm fuiſſe adeò macilentum, vt occaſione etiam leuiſſima ſubuerti poſſet: qui ne à ventis tolleretur, ferreis ſoleis vtebatur. Id tamen figmẽto ſimilius eſſe quis non videt ad iocandum?

Volucri ex Mineide.] Id eſt, veſpertilione. Mineides Thebanæ Mineides. ſorores cùm Liberi patris ſacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiſo, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum ſono perterritæ, telis inſtrumẽtiſque ſuis in vites ac hederam repentè commutatis, omníque loco feris repleto, noctu fugientes, in veſpertiliones transformatæ ſunt. Ouid. 4 Metamorph. Hinc volucrem Mineidem pro veſpertilione dixit Alciatus.

Fuſca viro facies.] Eius quidem rei cauſſam referre non temerè poſſumus ad lucernarum fuliginem, qua lucubrantes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

Aliud

Aliud.

EMBLEMA LXII.

Vespere quæ tantùm volitat, quæ lumine luſca eſt,
Quæ cùm alas geſtet, cætera muris habet,
Ad res diuerſas trahitur: mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, iudiciùmque timent.
Inde & Philoſophos, qui dum cæleſtia quærunt,
Caligant oculis, falſaque ſola vident.
Tandem & verſutos, cùm clam ſectentur vtrumque,
Acquirunt neutra qui ſibi parte fidem.

QVanquam veſpertilionis nomen ad multa traduci poſſit, ſpeciatim tamen triplici hominum generi accommodat Alciatus. Primò veſpertiliones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi ſe continent, neque in medium prodire audent: hi quidem lucifugæ à Seneca & Apuleio appellati: vel qui grauati ære alieno noctu tantùm prodeunt, ne à creditoribus offendantur, & in ius quoquo modo vocentur. Deinde conuertitur id nominis in quoſdã, rigidos Philoſophiæ ſatellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea quæ ſunt abſtruſa prorſus atque abdita, ſcrutantur, ac rerum cęleſtium naturam conquirunt, quę à nobis longè remotę, neque oculis intueri, neque tãgi manu, neque percipi ſenſibus poſſũt? & tamen ſic de his diſputare auſi ſunt, vt quæ aſſeruerunt, probata certáque videri velint. At profectò longè ſecus habendum nobis eſt. Illi enim dum contradicendi ſtudio inſaniunt, dum etiam quæ falſa proferũt, arctè & accuratè defendũt, aliorumque argumenta, quanquam vera, refutant audaciùs, nõ tantùm illis elapſa veritas eſt, quam ſe quærere ſimulant, ſed & ipſa eã potiſſimùm ſuo vitio perdunt. Socrates cùm eſſet omnium Philoſophorum vel Apollinis oraculo ſapientiſſimus iudicatus, tamen vt cæterorum argueret ignorantiam, dicebat ſe duntaxat hoc vnum ſcire, quòd nihil ſciret. Videbat enim oculatiſſimus ille veritatis indagator, Philoſophiam illam humanam nihil in ſe habere certi, nihil veri, nec (vt plerique cenſent) doctrinam ipſam diſſimulauit, vt alios refelleret, ſed quadã ex parte veritatem nouit: humanam enim ſapientiam nullam eſſe faſſus eſt, adeoque quam Philoſophi ſcientiam profitebantur, quæ tum maximè verſabatur in ſiderum inſpectione, contempſit, deriſit, abiecit.

Mala nomina.

Philoſophi cæci.

abiecit. Tertiò & poſtremò nomen hoc traducitur in callidos & verſipelles ancipitis fidei homines, qui nec hui⁹ ordinis ſunt nec illius, cum vtroque tamen colludunt, & plerumque tanta dexteritate res agunt ſuas, vt cum vtraque parte communicādi ius habere videantur, & vtramque (vbi collibuerit) conuiciis proſcindere & ridere : cúmque aliud temporis exiget occaſio, eandem probabunt & extollent. Genus hominum certè vt verſatile & infidum, ſic deteſtandnm maximè & execrandū. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem neque mentem habent ſibi conſtantem? Non dubium eſt, quin alios, cum quibus verſantur, fallant, cùm ſeſe ipſi priùs fefellerint. Si enim veritatis eſſent aliqua tandem parte ſtudioſi, darent operam profectò, vt ſocietatem cum melioribus & ſapientibus inirent, iiſque adhęrerent, contrarios verò fugerent, & ſeriò, non perfunctoriè aut oſcitanter, & quaſi aliud agentes aduerſarentur. Sed quid lucri, aut præmij denique? nimirùm quòd mendaces atque impoſtores, quibus non credatur, etiāſi vera dixerint: ſed & illud adiicitur, quòd vtrique patri ſuſpecti & odioſi apud omnes turpiſſima infamiæ labe aſperguntur. Vtrinque enim proditorum habentur loco, quibuſque neutra pars ex animo fauere poſſit, quo fit, vt qui factionis vtriuſque ſibi contrariæ conuictores & aſſeclæ voluerint haberi, non raró ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum dux, ancipitis & dubiæ fidei homo, ruptor Albani, Romaniq; fœderis ; cuius alio loco memini : vt fuerunt in bello Italico Senenſes : in quo cùm ſe medios gererent in neutram partium inclinatos, ſedato tādem bello à diuiſis militibus confoſſi ſunt, vnde feſtiuè dixit quidā magni nominis Princeps, Senenſibus idem accidiſſe, quod iis ſolet, qui mediam domus partem incolunt, vt fumo ab inferioribus, puluere autem & ſtrepitu vexentur ab iis qui ſupernas partes teneant. Sapienter itaque à Solone ſancitum eſt, vt qui in ciuili diſcordia & populi diſceſſione duas in partes, non vni aut alteri ſe adiunxiſſet, ſed ſolitarius, neutérque à communi malo ciuitatis ſeceſſiſſet, is domo, patria, fortuniſq; omnibus priuaretur, & exul extorriſq; eſſet; quod non inflammandæ aut augēdæ diſcordiæ, ſed compeſcendæ potius, aut etiam extinguendæ gratia decretū eſt. Idem Phauorinus Philoſophus inter fratres & amicos diſſidentes faciendum eſſe cenſebat, vt qui eſſent in medio partis vtriuſque beneuoli, ſi in concordia amittenda parum auctoritatis quaſi amici ambigui habuiſſent, tum alter in alteram partem diſcederet, vt hac via concordiam vtriuſque in-

Verſipelles.

Solonis lex.

ſtaurarent. Eo conſilio Cicero actionibus in Catilinam, vult i fróte, nedum in animo inſcriptum eſſe quibuſcunque ciuibus vt omnes apertè fateantur quid de bello tam nefario & peri culoſo ſentiant. Sed ad alia feſtinandum, ſi prius monuero, He ſychium dixiſſe, veſpertilionem impurum hominem, quique i ambiguo ponat ea quæ fidei ſunt, repræſentare, vt ſunt qui om nibus etiam diſſimillimis ſectis adhærent, quibus non iniuri ἀπὸ τοῦ μαραίνεσθαι inditum nomen eſt. Pierius lib. 2. Sed perleg ipſius Alciati caput integrum 16. lib. 9. Parerg. qui locus egre giè tibi Emblema declarat.

Veſpere quæ tantùm volitat, &c.] Veſpertilio, voluere biform animal, à veſpere nomen trahens, quòd veſperi volitet, de qu Plin. c. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alicubi tetraſtichon ho naturam veſpertilionis exprimens:

Vt quadrupes & auis volitat, diſcurrit, & inter
Quadrupedes non eſt nec numerandus aues:
Lacte ſuos nutrit pullos, & non parit ouum:
Sunt alæ, dentes, labra, pedeſq; duo.

Aduerte autem illud (*Veſpere quæ tantùm volitat*) referri ad prim genus hominum quos attigimus, eorum nempè qui infame ſunt, & iudicium formidant.

Quæ lumine luſca eſt.] Membrum hoc refertur ad caligante Philoſophos.

Quæ cùm alas.] Hæc pars ad poſteriores reſpicit, nempè ve ſutos & infidos, qui de ſe poſſunt quod eſt apud Varron. in Ag thone, profiteri:

Quid multa? factus ſum veſpertilio, neque
In muribus planè, neque in volucribus ſum.

Calligant oculis.] Caliginem inducunt, obſcurant.

Ira

Ira.

EMBLEMA LXIII.

Alcæam veteres caudam dixere leonis,
Qua ſtimulante iras concipit ille graues.
Lutea cùm ſurgit bilis, crudeſcit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

ID è ſcholiaſte Apollonij Rhodij ad libr. 4. *ἀλκαίη λέγεται κυρίως ἡ τοῦ λέοντος οὐρὰ, ἀπὸ δ' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι.* Alcæa dicitur præcipuè leonis cauda, qua nimirum ad robur & fortitudinem excitatur. Impotentem & indomitum furorem ſignificantes Ægyptij, leonem catulos cauda flagellantem pingebant: leonem quidem ob iram, catulos verò cæſos, quoniam eorum oſſa inter ſe colliſa ignem videntur emittere. Plinius 8. libr. leonis irati ſigna colligens, ait: Leonum animi index

Leo cauda catulos verberans quid.

cauda,ſicut & equorum aures.Immota ergo,placidus,clemens blandientiq́ue ſimilis, quod rarum eſt:crebrior enim iracundia eius.In principio terra verberatur,incremento terga, ceu quodam incitamento,flagellantur,&c.ex quibus colligere eſt facilè, quantus ſit leonis concitati furor. Admonemur itaque iræ impetum cohibendum eſſe, omnéſque occaſiones deuitandas, quòd ea perturbatio ſic hominem extra ſe deiiciat, vt in belluã ferociſſimam quaſi transformet.M.Tullius 1.De officiis : Licet ora ipſa cernere iratorum , aut eorum qui aut libidine aliqua aut metu commoti ſunt,aut voluptate nimia geſtiunt:quorum omnium vultus,voces,motus, ſtatúſque mutantur. Quid tandem? Ælianus 5.hiſt.animal.c.39. idem quod Plinius:déque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib.13.cap. 14.eiuſdem animal.hiſt.Sic ad finem ſui clypei Heſiodus:

Ira cohibenda.

Δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως, ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
Σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα,
Ἐμμεμαὼς δ' ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.

id eſt, *Sæuum videns oculis,vt quando nactus leo corpus,*
Quique alacriter admodum vnguibus ſæuis pelle
Diſſecta,quam citiſſimè lenem animum abſtulit;
Alacriter adhæc furibundum cor explet.

Sed huc propiùs accedit Lucani pulchra deſcriptio è lib.1. quo loco Cæſarem cum leone furibundo comparat:

Aeſtiferæ Libyes viſo leo cominus hoſte,
Subſedit dubius,totam dum colligit iram.
Mox vbi ſe ſæuæ ſtimulauit verbere caudæ,
Erexitq; iubas,vaſto & graue murmur hiatu
Infremuit,dum torta leuis ſi lancea Mauri
Hæreat,aut latum ſubeant venabula pectus,
Per ferrum tanti ſecurus vulneris exit.

Exemplo eſt Alexander Macedo,totius penè Orientis victor qui ſubita quadam ira correptus,Clytum nutricis ſuæ filium (a quo fuerat ad Granicum amnem ſeruatus) interfecit ; quemq́ue prouinciæ præfecerat,conuiuio admouerat,multiſque honoribus,vt amiciſſimum,donauerat, impetu neſcio quo inflammatus ferro traiecit.At paulò pòſt cùm ad ſe rediiſſet,ereptum telum ex Clyti vulnere in ſeipſum doloris impatientia vertebat, niſi ſuorum manibus fuiſſet prohibitus. Itaque ſummè nobis elaborandum eſt in ira domanda,vel ſaltem ſic compeſcenda & continenda,ne nobis poſſit vllum adferre nocumentum : hanc enim

Ira percitus Alexãder amicũ interfecit.

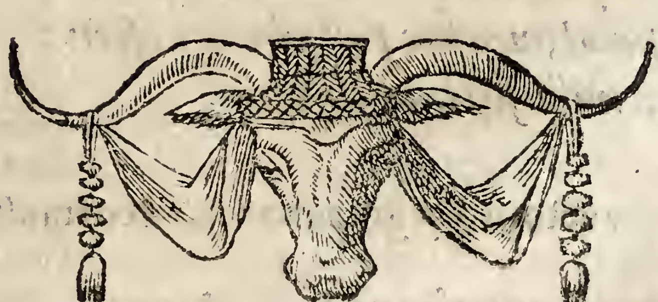
enim qui vicerit, hoſtem ſe viciſſe omnium maximum & perniciosiſſimum dicere non iniuria poteſt. Euolue totum Plutarchi librum De ira cohibenda, & Val.Max.9.c.3.

Alcæam veteres caudam, &c.] Teſtis eſt Pierius Hieroglyph. lib.1. Leonis caudam ab eruditiſſimis Alcæam, ἀπὸ τοῦ δι αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quòd eius incitamento ad fortitudinẽ exercitetur, vt dixi iam. Alcæa.

Lutea cùm ſurgit bilis.] Bilis Græcè χολὴ, omnis humor eſt in nobis calidus ſiccus. Duplex primùm ſtatuitur, naturalis vna, quæ ſimplici nomine bilis appellatur, eſtque vtilis ad alendum corpus: Alia verò eſt quæ recedit à naturæ mediocritate, additoq; nomine vitium deſignante ſolet appellari, eſtque in multiplici differẽtia: alia enim rubra, alia glaſtea, alia nigra, flaua alia, liquida, aquoſa, fuſca, &c. puto hîc intelligi glaſteam, quæ ἰσατώδης glaſtum colore cæſio refert, eam medici faciunt acerrimam, calidiſſimam, mordaciſſimam, quæque extremam inter bilis genera malignitatem obtineat, in ventriculo & circa ipſum gignitur à calore vehementiſſimo. Præter Galeni commẽtarios ea de re plura perdoctè diſputat Fernellius De functionibus & humoribus lib.2.c.3.& 9.

Crudeſcit.] Crudus fit, commouetur, excitatur.

Atro felle.] Fel, iræ folliculus, quæ hominem pro ſui conditione commutare ſolet.

In eum qui ſibi ipſi damnum apparat.

EMBLEMA LXIIII.

CAPRA *lupum non ſponte meo nunc vbere lacto,*
Quod malè paſtoris prouida cura iubet.
Creuerit ille ſimul, mea me poſt vbera paſcet:
Improbitas nullo flectitur obſequio.

ID ex incerti auctoris Epigrammate Græco tranſtulit, quod eſt eiuſmodi:

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα.
Ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
Αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, καθ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
Ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται.

Id eſt, *Capra lupum lacto mammis inuita, ſed illud*
Paſtoris cogit mens malè cauta mei.

Nutritu

Nutritus per me, tandem fera ſæuiet in me.
Vertere naturam gratia nulla poteſt.

Videtur confictum hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiuſdem eſt argumenti apologus. Id torquetur in ingratos, eóſque potiſſimùm qui perniciem iis adferunt de quibus bene meriti ſunt: quo genere hominum nihil peius aut deterius educere vel gignere terra poteſt: tantúmque id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuitia, ingratitudinis ſolo nomine contineri dicantur. Quid verò execrabilius eſſe poteſt, quàm iis vitam adimere, aut etiam quodam torquere pacto, qui nobis viuendi cauſſas ſuggeſſere, dederúntque operam, vt quod ſumus, eſſemus? C. Toranius ingratiſſimus filius trium virûm partes ſecutus proſcripti patris ſui prætorij & ornati viri latebras, ætatem, notáſque corporis quibus agnoſci poſſet, centurionibus edidit, qui eum perſecuti ſunt. Senex tamen pater de filij vita magis, quã de ſua ſolicitus; petiit an incolumis filius eſſet, & an imperatoribus ſatisfaceret. At ipſe eſt qui te nobis prodidit, inquit vnus è militibus: continuóque pectus eius gladio traiecit. Indigna quidem mors, ſed auctore cædis miſerior. Idem penè de Villio Annali narratur, qui cùm proſcriptus ad clientẽ ſuum confugiſſet, ſceleratus filius militibus occidendum patrem, ſe præſente obiecit; bis parricida, vt qui conſilio priùs, deinde ſpectaculo tam crudeli & impio ei vitam ademerit à quo vitam acceperat. Miſſos facio alios quoſdam, qui nobis interdum occurrunt in hiſtoricorum monumentis, ne nimiùm hîc hæream; tantùm adiicio quod ſcribunt auctores grauiſſimi, ingratitudinem ſceleris atrociſſimi loco eſſe poſitam, adeò vt tanto crimine non ſit vlla pæna legibus conſtituta: quod, ſicuti ſapienter arbitrantur, maius ſit quàm vt ab hominibus vindicari poſſit, ideóque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere eſt apud Xenophontem, in Perſarum moribus & ſtatutis hoc eſſe poſitum, vt maximè ingratitudinis notam inſectentur. Quem enim cognouerint poſſe gratiam referre, nec refert, in hunc ſeueriſſimè animaduertunt: quippè qui arbitrentur eos qui ſunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem vero, ait, potiſſimùm impudentia ſequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima eſt dux. Sanè vt hoc quaſi per tranſennam adiiciam, pulcherrimas ingenij ſui penè diuini dotes multum obſcurauit Ariſtoteles, ἡμίονος dictus ab Atheneo, quòd animo in præceptorem Platonem fuerit ingrato; quanquam tamen alicubi diſſimulet

Ingrati.

Ingratitudo ſummum vitium.

in ſuis diſputationibus: ex quibus oculati homines facilè coniiciunt, quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens referre accepta. Confer huc, ſi vacat, pulcherrimum Socratis monitum ad filium Lamproclem, matri Xantippæ contumelioſum, ex 2. ἀπομνημον. Xenophontis. & quædam Æliani De varia hiſtoria exempla, ex lib. 3. cap. vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi ſunt, & iniuſtè damnati. Nihil enim video aptius huic loco illuſtrando.

Iubet.] Permittit, ſinit: Græcum habet ἀναγκάζει cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idem ſonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus ſemper ſua natura veſcitur.

Quò refert Adag. Lupus pilum, non animum mutat: &, Colubrum in ſinu fouere: &, Aries nutricationis mercedem perſoluit. Sed mihi multa legenti occurrit oportunè illud Theocriti Eidyll. τρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας, ὥς τυ φάγωντι. ale &, & fœtus lupi, ale canes, vt te abſumant. ſic autem Scholiaſtes: ἐκ τρέψειν αὔτις καὶ λύκων ἐκγόνους καὶ κύνας, ἐπὶ τῇ λύμῃ τῇ αὐτοῦ ὡς κἀγὼ τοῦτον ἐδίδαξα ἐπὶ ἀχαριστίᾳ. ἔστι δὲ τοῦτο Σωκράτους, κακεῖνοι ποιῶν σὺ τρέψαι κύνας.

Fatui

Fatuitas.

EMBLEMA LXV.

MIRARIS noſtro quòd carmine diceris Otus,
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita eſt, ſimiles & habet ceu noctua plumas.
Saltantémque auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

HOc dictum eſt in quempiam temerarium, gloriabundum, & plus quàm par eſt, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonem appellat, ab Otide aue fatua & geſticulatrice, captúque facili, quam Ariſtoteles noctuæ ſimilem, & circa aures alarum quandam ſimilitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim ὠτοὶ dicuntur, qui in re qualibet facilè decipiun- Otho ab Otide. ὠτοὶ qui.

tur, ac illi maximè, qui verbis ſeſe protelari facilimè ſinunt, cuilibet ſine delectu & prudentia dextram, quod aiunt, iniicientes, vt ex Euſtathio Homeri ſcholiaſte didicimus. Otos dici gloriæ vanitatem affectantes, id eſt κενοδόξους, quidam eruditi homines adnotarunt. Vide prouerb. Aues quæris.

Otis auis.

Aurita eſt, ſimiles, &c.] Plin. lib. 10. cap. 23. Otis bubone minor eſt, noctuis maior, auribus plumeis eminẽtibus, vnde & nomen illi, quidam Latinè Aſionem vocant: imitatrix aliàs auis & paraſita, & quodam genere ſaltatrix. capitur haud difficulter, vt noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alto. Idem ferè Athen. Dipnoſoph. 9. cap. 14.

Mancipare.

Mancipat.] Manu capit, propriam efficit, & vſu capit. Horat. 2. Epiſtol.

Quædam (ſi credis conſultis) mancipat vſus.

Hoc tibi conueniens.] Quaſi diceret: Tu te Otum iactas, vt qui originem trahas ab Othone Imperatore magno, cùm ingenio ſis ad vanitatem compoſito, ad aucupãdam gloriolam pronus: ego vero te Otum ab Otide aue dixerim, quòd vti ea geſticulabunda & ad ſuas laudes aſſultans facilè capitur, ſic tu ineptus & glorioſulus conueniens tuis nomen moribus indutũ habes.

Obliuio

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

C V M *lupus eſuriens mandit ceruarius eſcam,*
Præque fame captum deuorat hinuleum,
Reſpiciat ſi fortè aliò, vel lumina vertat,
Præſentem oblitus quem tenet ore cibum,
Quæritat incertam (tanta eſt obliuio) prædam,
Qui ſua neglexit, ſtultè aliena petit,

EA eſt Lupi ceruarij natura, vt quamuis poſt longa ieiunia repertas ægrè carnes mandere cœperit, vbi quid caſu reſpexerit, obliuiſcatur, & copiæ præſentis immemor, aliud quærat, teſtib. Plin. lib. 8. c. 22. & Solino Polyhiſt. c. 18. Idem con- **Lupus ceruarius.**

tingit

tingit ambitioſis & auaris, qui ſpe honoris amplioris, aut commodi, in quo ſit vberior quæſtus, neglecta præſenti ſorte venãtur aliam. Fit tamen ſæpenumerò, vt vtraque fruſtrentur. Hinc Sophocles in Thyeſte:

——τῶν ἀμηχάνων δ᾽ ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.

Pyrrhus Epirota.

Id quidem exemplis quàm plurimis confirmari poſſet: ſed vnũ duntaxat ex Iuſtino ſubiiciam. Pyrrhus in ampliſſimo imperij faſtigio collocatus, iam nec eo contentus, Græciæ, Aſiæque regna meditabatur: neque illi maior ex imperio quàm ex bello voluptas erat: nec quiſquam Pyrrhum, quà tuliſſet impetum, ſuſtinere valuit. Sed vt ad regna deuincẽda inuictus habebatur, ita victis acquiſitisque celeriter carebat, tãto meliùs ſtudebat acquirere imperia quàm retinere: quam ob cauſſam collatus eſt ab Antigono, luſori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat, iis tamen vtendi modum negligat, Plutarch. teſte. Fruendũ eſt itaque rebus præſentibus, & rectè agendo ſperanda meliora. Eſt enim animi valde puſilli & anguſti, inopiam metuere plus quàm par eſt. ideoque iis quæ adſunt, non frui, & alienis anxiùs inhiare, magnæ ſtoliditatis argumentum. Ferè enim fit, vt iuxta prouerb. Duos inſequens lepores neutrum capiat: cuique illud conueniat.

δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες,
Ambo concupiſcens neutrum aſſecutus es.

Procopij locus.

Aſcribam locum è Procopij 2. De bello Gothico: refert enim Belliſarium initio belli ſcripſiſſe ad Theudebertum Francorum Regem (qui cum eo manus conſeruit:) Satius eſt ſecurè ſua vt quiſque poſſideat, quàm dum aliena nimium appetit, de ſuis rebus periclitetur. Huic bellè cõuenit quod Seneca refert epiſt. 73. Solebat Attalus hac imagine vti: Vidiſti aliquando canem à domino fruſta panis aut carnis aperto ore captantem? quicquid excepit, protinus integrum deuorat, & ſemper ad ſpem futuri hiat. Idem nobis euenit: quicquid expectantibus fortuna proiicit, id ſine vlla voluptate dimittimus, ſtatim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc ſapienti non euenit: plenus eſt etiam, ſi quid euenit, ſecurè excipit. Huc refert Adag. Præſentẽ mulge, quid fugientem inſequeris? Multæ ſunt affines huic ſententiæ, vt apud Heſiodum:

νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει.

Salluſtius in Catilinario, quo loco verba facit de legatis Allobrogũ, pertractis ad ſocietatẽ nefarij belli, de euentu tamẽ anxiè

xiè dubitantibus:in incerto habuere,quidnā conſilij caperent. In altera parte erat æs alienum,ſtudium belli magna merces in ſpe victoriæ : in altera maiores opes, tuta conſilia,pro incerta ſpe,certa præmia.Sed & Pſeudolus ſeruus apud Plautum ſic ſecum loquitur : Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit in labore,atq; in dolore,vt mors obrepat interim.

Qui ſua neglexit,&c.] Non videtur incommodum, ſi apponam lepidum & facile T. Mori tetraſtichon huic Emblemati conuenientiſſimum:

Os canis implet anas:alium capturus hiabat,
Non capit,at quem iam ceperat,ore fugit.
Sic miſer in terra, dum rem captas alienam,
Sæpius & meritò perdis, auare,tuam.

Super

Superbia.

EMBLEMA LXVII.

En ſtatuæ ſtatua, & ductum de marmore marmor,
Se conferre Deis auſa procax Niobe.
Eſt vitium muliebre ſuperbia, & arguit oris
Duritiem, ac ſenſus, qualis ineſt lapidi.

FIgmentum hoc Niobes ob inſolentem iactantiam in ſaxum rigens transformatæ, arguit potentiorum quarundam mulierum ſuperbiam, elationémque immodicam, qua occæcatæ ne ipſis quidem ſuperbis ſubeſſe ſe putant: quo fit, vt ſi mortalitatis immemores, in deteſtandam ἀναίσθησιν incidant. Hoc ergo verborum inuolucro mouentur, nę ſeſe altiùs efferant, & plus quàm oporteat, apud alios intumeſcant, aut etiam plus ſibi tribuant, quàm par eſt. Præterea de numi-

Nubet fabula.

be-

bene ſentiendum eſſe, tacitè videtur innuere: quandoquidem non erratur periculoſiùs, neque ſceleſtiùs quàm in numinis cõtemptu. Pindar. Olympy. ἐπεὶ τόγε λοιδορῆσαι θεὺς ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. nam Diis conuinciari, inquit, odioſa ſapientia eſt, & intẽpeſtiuè gloriari, idè eſt atque inſanire. Preclarè monitor ille apud Virgilium.

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Quò non inconcinnè referam Baptiſtæ Gyraldi elegiacam proſopopœiam in Niobes tumulum:

Eſte procul læti, cernant mea funera triſtes:
Non ſimilis toto mæror in orbe fuit.
Bis ſeptem natos peperi bis pignora ſeptem:
Me miſeram! Diuûm ſuſtulit ira mihi.
Dirigui demum lachrymis, & marmora manant.
Sic mihi mors dolor eſt, ſic mihi vita, dolor.
Diſcite: mortales, quid ſit turgeſcere faſtu,
Et quid ſit magnos poſt habuiſſe Deos.

Propter ἀλαζονείαν itaque καὶ μεγαληγορίαν magnificos luit impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc congeram inſignem Pindari locum ex Olym. 9. quo ſub Cadmi perſona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filij, piè & reuerenter de Diis ſentire diſcat.

Εἰδ' ἐστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
Εἰς τοῦ δ' ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς.
Τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
Κάλλιστον οἶμαί γ' αὐτὸ, καὶ σοφώτατον
Θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. id eſt,

Si quis ſit qui Deos contemnat, ad huius (nempè Penthei) mortem reſpiciens, ſecum animo reputet eſſe Deos. At verò temperantem eſſe, & numen diuinum colere, cenſeo rem eſſe omnium pulcherrimam, & ſapientiſſimam hominibus, qui huic ſeſe implicant.

En ſtatuæ ſtatua, &c.] Hoc imitatus ex ſenariis his ex 3. Epigram.

Ο τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρὸν,
Ο νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον,
Ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ νεκρὸς ἐστὶ καὶ τάφος.

Id eſt, *Hoc in ſepulchro mortuus non conditur.*
Hoc eſt cadauer, & ſepulchrum non habens,
Sed eſt idem cadauer & ſepulchrum ſibi.

Illud ſimile tit. εἰς ῥητορίδας lib. 4.

ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον ἐκ δὲ λίθοιο.

ζωὴν πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

Cæterùm id variè accipi figmentum reperio, vt cùm torquetu in præfractæ ceruicis hominem, ſtupidum, eumque qui ſit v animo vel corpore immotus. Ad id facit quod citatur ex Lu cilio, poëta Græco, de quodam ſaltatore, qui ſe mouere no poſſet, ὀρχηστὴς Νιόβης ἔμπνοον ἀρχέτυπον. Orcheſtes ſpirans a chetypum Niobes.

Niobe. *Se conferre Deis, &c.*] Niobe cùm liberorum numero eſſet el ta, Latonam contempſit, ipſique ſe præferre nõ erubuit, quò ea non niſi duorum, Apollinis & Dianæ mater eſſet. Itaque in dignata Dea, Apollinis & Dianæ ſagittis liberos eius omnes c rauit interficiendos, ipſamque Nioben ſibi cõuiciantem turb ne rapuit iuxta Sipylum montem, & in ſaxum transformaui Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, ſi vacat, ex Palæphati lib 1. & Pauſan. in Arcadic. exquire.

Vitium muliebre ſuperbia.] Sic Salluſt. in Iugurthino dicit ſupe biam commune nobilitatis malum.

Arguit oris Duritiem, ac ſenſus, &c. Lapis in Hieroglyphic. ho

Ea eſt ἀναισθη-σία & ſenſuum vacuitas.

minẽ ſenſus expertem ſignificat: vt pro ſtupido & alienatæ mẽ tis homine vſurpari certum eſt: vnde illud Comici, Quid ſta lapis? & primos illos homines rudes & impolitos, nullaque d ſciplinarum cognitione cicuratos, ſaxeos appellarunt. Hin enim Maronis illud: —*Quo tempore primùm*

Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,

Vnde homines nati, durum genus.

Theocritus in Eidylliis Milonẽ ruſticũ impolitũ planéque ru dẽ appellat fragmẽ duræ rupis, id eſt πέτρας ἀπόκομμα ἀτεράμ νου. Lactantius lib. 1. c. 20. loquens de termino, qui in Capitol locabatur: Quid de his dicam qui colunt talia? niſi ipſos poti ſimùm lapides, ac ſtipites eſſe? Ouid. 5. Metamorph.

—— *Ad auditas ſtupuit ceu ſaxea voces,*

Attonitæque diu ſimilis fuit. ——

Idem 13. Metam. —— *Duroque ſimillima ſaxo*

Torpet.— Et in Ariad.

——*in ſaxo frigida ſedi,*

Quamque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

Quo ſenſu dixerat ante Ouidium Catullus de nuptiis Pel Ariadnen ſaxea effigie fuiſſe, vt vim doloris exprimere nõ po ſet, neque in vllam vocẽ erumpere, cùm vidit ſe à Theſeo in l tore Naxus inſulæ relictam.

Tib

Tibullus lib.2.Eleg.4.

O ego,ne poßim tales ſentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus eſſe lapis!
Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet ora maris.

Ouidius De Ponto:

Felicem Nioben,quamuis crudelia paſſam,
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta malis.

1.de Ponto,Eleg.2.

Fine carent lachrymæ,niſi cùm ſtupor obſtitit illis;
Et ſimilis morti pectora torpor habet.

Et deinde:

Ille ego ſum fruſtrà qui lapis eſſe velim.

Sic impoſſibilitate ipſa mutata in lapidē Pſyche, quamuis præſenti corpore ſenſibus tamen aberrat.Apul.6.De Aſin.aur.quod autem modò dicebam lapidem pro ſtupido vſurpari hieroglyphicè, id oſtento planum eſt quod animum perculit Superbi Tarquinij,cùm à columna lignea repentè lapſus anguis omnes in fugam vertiſſet,omninò hoc viſo conſternatis.Nam portendebat is ſerpens nouum & inexpectatum principem de columna lignea,hoc eſt ſtupore,quem diu ſimularat,proditurum.

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

Pube tenus mulier, ſuccincta latrantibus infra
Monſtrorum catulis Scylla biformis erat.
Monſtra putantur auarities, audacia, raptus:
At Scylla eſt, nullus cui ſit in ore pudor.

SCyllam Phorei filiam Glauci amore captam, Circe quę eundem deperiret, ſic affecit, vt fontem, in quo Nympha lauare conſueuerat, veneficiis & magicis herbis infecerit, cui rei neſcia Scylla fontem de more ingreſſa, inferiores corpo ſui partes in caninos rictus vidit eſſe commutatos: quam tan deformitatem horrẽs, in mare ſe præcipitem dedit, & in ſaxu mutata. Poëtis argumentum fabulæ præbuit. Homerus Ody μ. Ouid. 14. Metamor. Iuſtinus in Trogum 4. fabulæ de Scyl & Charybdi materiam Poëtis ſuggeſtam ait ob fretum quod Sicilia citato ſæuóque impetu fertur, in quo vndarum inter conc

Scylla in monſtrum marinum mutata.

Locus Iuſtini de Scylla.

concurrentium tanta pugna ſit,vt aliàs veluti terga dátes vorticibus in imum deſidere, aliàs quaſi victrices in ſublime ferri videas:nunc hìc fremitum feruentis æſtus, nunc illic gemitus in voragine deſidentis audias. Accedit perpetuum Ætnæ montis incendium:hinc latratus auditos:hinc monſtri credita ſimulacra,dum nauigantes magnis vorticibus pelagi deſidentis exterriti, latrare putant vndas, quas ſorbétis æſtus vorago collidit. Scyllam fuiſſe nauem triremem Palęphatus tradit. Salluſtius ſaxum putat eſſe in mari prominens, quod procul viſentibus muliebrem formam repræſentet,in quod illi fluctus, quoniam & luporum eiulatum,& canum latratum videntur imitari, finxerunt illam pube tenus feris huiuſmodi ſuccinctam eſſe. Alciatus id appoſitè tranſtulit ad impudentiam, quæ tribus potiſſimum vitiis rabidiſſimis comes eſſe ſoleat,auaritiæ,ſiue rapinæ, audaciæ,inuidiæ, quæ ſub eleganti aut viri aut mulieris forma plerúmque latitant. Quid enim non audeat impudens,qui nihil non ſibi permittit, turpe putat nil? Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllam ſignificari omnis generis impudentiam, quæ nō ab re canibus cingatur,rictibus,audacia,rapina & auaritia refertis. Locum Græcum apponam, ex quo Alciatum puto ſuum Emblema duxiſſe : *σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναιδείαν ἠλληγόρησε· διὸ δὴ κύνας οὐκ ἀλόγως ὑπέζωσται, προτομαῖς ἁρπαγῇ, τολμῇ καὶ πλεονεξίᾳ πεφραγμένας.*

Salluſtij locus.

Emblematis typus.

Pube tenus mulier, &c.] Duobus in locis Virgilium imitatus eſt:ſic enim, ——*Pulchro pectore virgo*

Pube tenus. ——Et alio loco,

Quid loquar aut Scyllam Niſi,aut quam fama ſecuta eſt,
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,&c.

Ex quo loco aduertes duas fuiſſe Scyllas, quas plerūque Poëtæ confundunt,vt 6. Faſt. Ouid. Lege Nanniū Miſcellan.lib. 6. & Iacob. Bononienſem, Annotationib. quas pauculas ſcripſit in Virgil.& eundem Virgil.in opuſc.cui Ciris nomen.

Duæ Scyllæ.

Monſtrorum catulis.]Canibus monſtroſis. Virgil. dixit:
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis. Et Ouid. 4.Triſt.
Eſſe canes vtero ſub virginis. —
Cicero De haruſpic.reſponſis: Quam Scyllam tam eminentibus canibus, támque ieiunis Poëtæ fingendo exprimere potuerunt,&c.

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

Quod nimium tua forma tibi Narciſſe placebat,
In florem, & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenij eſt marcor, cladeſq́; Φιλαυτία, doctos
Quæ peſſum plures dáτque, deditq́; viros:
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nilque ſuas præter tradere phantaſias.

Vaticiniũ Tireſiæ de Narciſſo.

Narce herba.

TIreſias vates tam diu victurum Narciſſum prædixit, quã-diu à ſui conſpectu abſtineret. At ille propriæ ſortis ignarus, viſam in fonte ſui vultus imaginem ſic deperiit, vt ſui amore captus miſerè contabuerit, & in florem ſui nominis commutatus ſit, qui Narce dicitur, & ſtuporem ſonat, quòd Narciſſi odor caput aggrauet. Plin. lib. 21. capitib. 5. 11. & 29. Notantur hoc

hoc figmento, qui à veterum legibus & inſtitutis deſciſcentes, nouam quandam doctrinæ formam conſectantur: tamque ſibi placent, vt licet obtuſiores reuera ſint, quicquid tamen præcipiunt, violentiùs aliquantum inculcant, neglecta prorſus & obliterata maiorum via & ratione: eóque deuentum eſt, vt fidẽ illam canam, & priſcam veterum auctoritatem præ ſua opinione nihili ducant: tanta eſt cæcutientia, ſtultitia atque peruerſitas. Tales ſunt *νεοσόφοι* quidam impudentiſſimi, qui nouorum dogmatum perſuaſione populum incautum ineſcant, verborumque phaleris ſic protelant & peruertunt, vt miſerrimi homines errore perciti, quaſi guſtata loto, libenter à Chriſtianæ Reipubl. communione, ſuo magno malo, deſciſcant. Tam enim ſunt perfrictę frontis, vt ſua dogmata omnium eſſe certiſſima verbis ſcriptiſque aſſerere non veriti, nullam aliam meliorem, aut certiorem de religione traditam fuiſſe ſententiam, quàm quæ à ſe ſuiſque tradatur, affirment. Sicque plurimorum damno & pernicie deteſtandam *φιλαυτίαν* in rebus diuinis experimur. Poteſt & hoc torqueri commodè in imperitos, & *ἀμούσους* rerum ſuarum non æquos admiratores, quibus ſanè (vt Comicus ait) nihil vnquàm quicquàm iniuſtius: nihil enim rectum putant, niſi quod fecerint: quo fit, vt aliena tam impensè carpendo, ſuáque plus quàm par eſt, admirando, ingenioli flos abſque vllo fructu facillimè marceſcat. vnde meritò illud repetam quod Alciatus in quadam Oratione dixit: Nullam eſſę pernicioſiorem ſtudiorum calamitatẽ, quàm ſui ipſius confidentiam & admirationem, quem morbum Græci *φιλαυτίαν* appellant. Eſt enim ea lues adulatione deterior, eóque hominem inducit, vt ſe exiſtimet optimè ſcire quæ non intelligit, redditque eum negligentem, ſuperbum, otioſum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error malum non tam oratione quàm frequenti auditu & collatione, quæ cum petitioribus, habetur. Quapropter, inquit ille, cauendum ab hac bellua: nullus enim erit veræ ſapientiæ capitalior hoſtis quàm qui meliorum præceptorum dogmata flocci facit. Diuinus Plato, quem tanquam raræ alicuius & veræ ſapientiæ terreſtre oraculum meritò docti omnes ſuſpiciunt ac venerantur, lib. 5. De leg. auream planè ſententiam pari verborum pondere ſcriptis mandauit: *πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστιν, οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τε ἐστὶ καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. τὸ δ᾽ ἀλη-*

Noui doctores reprehenſi.

Imperiti *φίλαυτοι*

Præclarus Platonis locus.

θεία γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Quæ ſingula ſi diligenter expendamus, ſuppetet nobis accommodatum certè & præſens amuletum ad arcendum, aut minuendum hunc animi errorem, hominibus quidem gratum, ſed tamen exitialem. In primis enim *φιλαυτίαν* non ab re appellat maximum quoddam malum innatū in meliore hominis parte, nempè animo: & eo quidem deterius ac præſentius, quòd licet eo plerique morbo correpti ſint, non tamen vnquam de remedio quęrendo, aut parti malè affectæ applicando cogitant, vt tandem ſani poſſint euadere. Atqui nulla exitialior aut damnoſior ægritudo eſt, quàm quæ ſui ſenſum adimit, ita vt *ἀναισθησίαν* quandam inducat, & tenaciter foueat: quò fit, vt omni animi contentione & induſtria in eo malo periculoſiſſimo propulſando eſt enitendum, & eò maior cura cōferenda, quò morbus hic (in quo ſit fons, & certè principium aliorum omnium, quæ in animum cadere poſſunt, vitiorum) grauiores affert corruptiones, cladémque ingenij præſentiorē. Nulla enim ratione fieri poteſt, vt qui hac perculſus peſte oberret, ſanum vel in aliis vel in ſeipſo iudicium retineat, cùm ſe nō norit: quandoquidem ſit in oculis mentis, infuſa caligo tam denſa, támque ſpinoſa, vt vel apertis oculis nihil videat. Itaque qui ſui capitur amore, non verè ſeſe amare poteſt, ſed falſam quandam de ſe opinionem, vt vmbram aliquam, quaſi qui in tenebris palpat, oſcitanter occupatur. At verò (vt Plato docet) ſeipſum à ſeipſo fallit *πάντων χαλεπώτατον*, imo vero adiiciam *δεινότατον καὶ ἀθλιώτατον*. Cùm enim impoſtor ipſe prętò ſemper habeatur, nec minimùm quidem abſcedat, quo pacto non eſſet grauiſſimum malum, imprimiſque deplorandum. Cæcitas hæc omnium maximè intollerabilis, cùm inſcitiam noſtram ſapientiæ loco habeamus, & quanquam omniū penè rerum ignoratione laboremus, tamen nos omnia ingenio aſſecutos arbitramur. Tolerabile alioqui vitium, ſi ea tantùm placerent, quæ ingenij ſpecimina quædam præ ſe ferunt, aut alia generis eiuſdem: in quibus ſi tantùm fallimur, nec fallimus, aut ſi ſic fallimur, vt melioribus & peritioribus aurem patientem agnito errore præbeamus, nemo eſt quin veniale putet. Quotus autem quiſque eſt, qui placido ferat animo, quòd ipſi næui, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amicæ*, vt ait Flaccus,

φιλαυτία morbus maximus.

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum Polypus agnæ.

Qu

Quò ſit, vt vero verius dictum ſit à Theocrito. (vt id ad noſtrum ſermonem conuertamus.) ——— ἔρωτι.

Πολλάκις ὦ Πολύφαμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Nimirum id in cauſſa eſt, quòd, vt ait Varro, Omnes videmur nobis eſſe belli, feſtiui, ſaperdæ, cùm ſimus σαπροὶ Ex Ariſtonymo citatur illud : ἔστιν ἐν βίῳ μάλιστα βλάπτον, τὸ ἀνοήτους, ὄντας τοὺς πολλοὺς οἴεσθαι φρονίμους εἶναι:Id in primis eſt in vita humana noxium, quòd permulti cùm ſe ſapere putent, tamen deſipiant. Quamobrem nihil deterius aut periculoſius, quàm minimùm fidere. Certè (vt de me ipſe aliquid) ſum ſatis mihi conſcius, quàm debili & penè nullo ingenio ſim : ſi quid tamen ſit, nunquam vllatenus me profeciſſe liberè confiteor, quàm cùm ignorare me multa, & quidem penè omnia primùm agnoui, túmque meo non minimo ſumptu deprehẽdi, & apertis, quod dicitur oculis expertus ſum, quàm non ſit tutum aliorum iudicio & famæ incumbere. Nã ſæpenumerò contingit, vt nos plerique præſentes laudent, vel amore, aut alio quouis affectu ducti, ſicque de nobis bene mereri putant, cùm ſæpius vt de coloribus cæci, ſic ij de noſtro captu & in literis, aut etiã honeſtis actionibus profectu ſentiant. Interea tamen eorum in ſententiam pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos ſinimus. Craſſam mehercle & ſupinã credulitatem. Agnouit lubens Socrates de ſe Phyſiognomi iudicium talémque à natura fore ſe palàm faſſus eſt, niſi ſe Philoſophiæ excolendum tradidiſſet. A qua quidem modeſtia longè ſemper abſumus, qui ementitos quoſdam ſapientiæ colores, & imaginaria virtutum ornamenta nobis ineſſe demiramur: & vt vera credimus abſolutáque, quaſi quibus ad perfectionem addi nihil poſſit, ideóque moleſtè ferimus, ſi qui, dum noſtri mentionem faciunt, nõ ſatis honorificè loquantur, eáque tribuant quæ nos minimè attingunt, vel etiam nullo modo ad nos attinent. Qui morbus vt deploratiſſimus ſanari niſi ægrè poteſt, niſi tamen aliquando meliore quodam impulſi genio, potius ſpectemus quid nobis deſit quàm quid adſit. Si quid enim adeſt, cauendum eſt imprimis ne effluat, aut pretio ampliori quàm par ſit, æſtimatum vileſcat apud alios : ſi quid deeſt, quod ſciamus ornamento nobis eſſe poſſe & vſui, efficiendum eſt, vt labore & diligentia comparari à nobis & cõquiri poſſit. Sed in primis meminiſſe debemus, ſubindéque animo repetere, non quantum cæteris excellimus, ſed quantum aliis ſimus inferiores & quàm alioqui deteriores. Illud enim φιλαυτίας vitium tam

Aſſentationis malum.

Socratis modeſtia.

Quæ ſequãtur.

φιλαυτία.

nobis familiare ac domeſticum, ſed tamen in primis exitioſum, præterquàm quòd tumorem, inuidiam, audaciam, & deſidiam fouet, ſolet etiam vnà ſecum aduehere & alere turpiſſimam ignorationem, quam meritò Sophocles δυσπέλαστον ; ακὴν appellat. Veteribus illud in ore fuit, eum malignos habere vicinos, qui ſui laudator fuerit. Idcircò numquam probata eſt illa

Aſtydamas hiſtrio.

plus æquo pruriens φιλαυτίας opinio in Aſtydamante hiſtrione, quòd ſuas ipſe laudes inſcribi vellet ſtatuæ quam meruerat. Non enim populus hominis votum inſolens ſibi ferendum eſſe putauit, quanquam de ſua patria bene meriti. At quòd penè mihi, dum ad alia propero, exciderat, Suidas auctor eſt, Nymphas à Narciſſo ſpretas veriſſimè dixiſſe:

Πολλοὶ σὲ τεμισοῦσιν αὖ σαυτὸν φιλῆς.

Sophiſta.

Quid tam malè audiit Sophiſtarum nomen, niſi ob effrenatam illam, & cæcam ſui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil ſe neſcire iactabant impudentius) eôſque contrariis armis oppugnaret, nempè honeſta diſſimulatione potius, quàm pari verborum ſtrepitu atque contentione, dicebat hoc vnum ſe ſcire, quòd rerum omnium eſſet inſcius. Quod non aiebat, vt falſa de ſe loqueretur, apud eos præſertim, quorum familiari conſuetudine vtebatur, ſed vt aſſereret ea lubens omnia ſe neſcire, quæ tam impudēti fronte ſibi arrogabant triuiales illi ματαιολογοὶ, qui ſic liberales diſciplinas ipſámque Philoſophiam oſtentando, reuera proſtituerent & profanarent: aut potius vt ſignificaret ad veram ſolidámque ſapientiam neminem accedere vnquam poſſe, niſi primùm ſe norit ignorare. Sunt enim quidam ingenio tam ſtolido & lubrico, qui cùm nondum primoribus labiis literas deguſtarint, falſam tamen ſibi ſcientię perſuaſionem induant. Ex quibus alij ſe αὐτοδιδάκτους, alij πανσόφους καὶ πανεπιστήμονας efferre non verentur: alij alios quoſcumque conuellunt & impetunt, in quorum vel leuiculis & venia dignis erratis ingenioſiores, non perpendunt, ὅτι μωμήσασθαι ῥᾴδιον ἢ μιμήσασθαι: ſibi nempè ignoſcunt, vt Næuius ille Horatianus, qui ſeipſum ignorans carpebat alios, ſéque venia dignum cenſebat. Quamobrem audiit ad extremum, ſtultum & improbum hunc amorem eſſe dignúmque notari. At quanto in errore verſantur, ſibi qui primas nullo robore tribuūt? Agatho-

Agathocles Peripateticus arrogans.

cles Peripateticus cùm apud Demonactem iactaret ſe ſolum & primum eſſe Dialecticorum, audiuit: Si ſolus es, quî primus? ſi primus, quì ſolus potes eſſe? Non eſt quod repetam literatoris

ris illius Rhemnij intolerabilem arrogantiam, cùm diceret vnà ſecum natas,& tandem perituras diſciplinas. Nec eſt quòd memorem duorum in Philoſophia principum notam ſatis & peruulgatam φιλαυτίαν, Ariſtotelis nempè & Ciceronis; quorum hic tam ſuæ ipſemet induſtriæ & ingenio tribuit, vt nullis ferè in proœmiis laudem propriam conticuerit: ille verò, quòd non modò ſuis in eodem Philoſophico curriculo certatoribus parùm fauerit, ſed quòd contradicendi ſtudio doctorem etiam Platonem vexarit, ſui nominis celebritatem non parùm obſcurauit. Illi ipſi Philoſophi libris quos de contemnenda gloria ſcribunt, nomen etiam ſuum præfigi volunt. Permittatur hoc ad inflammandum ſtudium, & exercendam doctorum hominum induſtriam: honos enim alit artes, nullúſque ſui laboris præmio & contentionis honeſtæ laude fruſtrandus eſt. At quis ſanæ mentis eum dixerit, qui ſibi plura quàm habeat, arroget? Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimò, Traſilaum quendam tanta inſania fuiſſe percitum, vt quotquot naues in Pyræum appellerent, ſuas eſſe crederet: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliíſque ſuam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è Sicilia reuerſus, hominem medico committeret, is vbi reſipuiſſet, affirmauit ſe numquam vixiſſe feliciùs, quàm cùm eo mentis errore teneretur, quippè qui in tanta voluptate nihil moleſtiæ ſenſiſſet. Perinde ſe habent φίλαυτοι, aut reuera deteriùs: quandoquidem vt aliis nocumento ſint, anxiè ſtudent, tùm vel maximè quòd honorem alienum ſibi audaciùs arrogant, aut quòd aliorum conatum nigro lolliginis ſucco & mera ærugine conſpergant. Olim diſcipulis mos erat, vt proprio etiam Marte reperta ad præceptores referrent. Quem morem ſecutus Plato 2. ad Dionyſium Epiſtola fatetur, quicquid ſcripſerit, non ſua, ſed Socratis eſſe. Qui leges primùm tulerunt ad cicurandos mores, aut cõtinendos hominum animos, earum inuentionem non ſibi, ſed alicui numini tribuerunt: tùm vt diuinitatis nomine, quaſi obtento aliquo velo, plus haberent auctoritatis, tum vt inſererent rudiorum animis leges, vt pulcherrimum Deorum inuẽtum, ſic & vtiliſſimũ, à nemine non eſſe violandas, ſed toto pectore colendas tutendas, amandas. Sic & priores illi cùm referrent omnium artium & diſciplinarum inuentionem ad primam illam cauſſam, id eſt, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Palladem è Iouis cerebro natam eſſe commenti ſunt. Quorſum hæc? vt nimirùm intelligamus, quàm in omnibus pulcherrima ſit mode-

Rhemnius Palæmon.

Ariſtoteles & Cicero φίλαυτοι.

Philoſophi φίλαυτοι.

Thraſylaus inſanus.

Platonis modeſtia.

Legum latores primi.

ſtia, quámque turpis valdéque pernicioſa φιλαυτία. Concludam itaque cum Platone, dicámque eum qui magnus eſt futurus, maximè decere, neque ſe, neque ſua ſic admirari, vt nihil putet exactius, nihil melius: διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτὸν, τὸν δ' αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον. Idcircò eſt operæpretium, vt quiſque nimium ſui amorem fugiat, meliores inſequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his ſatis: cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic ſimile penè eſt Epigramma pictæ Poëſeos Bartholom. Anuli, quod propter elegantiam aſcribam:

Narciſſus liquidis formam ſpeculatus in vndis,
Contemnens alios, arſit amore ſui.
Tabuit, & ſenſim venienti in membra ſtupore,
Ipſe ſui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc fugite (ô iuuenes) fons iſte Philautia, ſeipſum
Stultus vbi, cùm ſe non bene norit, amat.

Euolue pulcherrimam diſputationem ea de re Marſil. Ficini, Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

Tua forma tibi Narciſſe placebat.] Plutarch. Sympoſiac. 5. quæſtione 7. refert idem accidiſſe cuidam quem Eutelidam nominat, qui cùm ſe in vndis adſpectaret, amore ſui captus, penè periit dum ita deperiret.

Marcor. *Marcor.*] Putredo, caries. Metaphora, pro eo quod eſt deprauatio.

Cladéſque.] Mors & exitium: alia metaphora.

Φιλαυτία.] Cæcus amor ſui, attolens vacuum plus nimio gloria verticem. Horat. 1. Carmin.

Peſſum plures dátque dedítque.] Pro, peſſundat & peſſundedit, tmeſis. peſſum, deorſum, quaſi ſub pedes proiectum. Apul. 5. Niſi eam peſſum de tantis opibus deiecero. Plaut. peſſum abire. Lucret. 6.

Multáque præterea ceciderunt mœnia magnis
Motibus in terris, & multis per mare peſſum
Subſedere ſuis pariter cum ciuibus vrbes.

Methodo.] Docendi ratione.

Phantaſia. *Phantaſias.*] Opiniones. Rerum tamen viſiones & imagines φαντασίας appellat Fabius lib. 10. cap. 7. & lib. 12. cap. vt viſa Ciceron. 1. Acad.

Ga-

Garrulitas.

EMBLEMA LXX.

*Q*VID *matutinos Progne mihi garrula ſomnos*
Rumpis, & obſtrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit enſe putare,
Quàm linguam immodicam ſtirpitùs eruere.

IMitatus eſt Anacreontis Odam ἐς χελιδόνα, quæ ſic habet:

Character huius Emblematis.

Τί σοι θέλεις ποιήσω,
Τί σοι λάλη χελιδών,
Τὰ ταρσά σου τὰ κοῦφα
Θέλεις λαβὼν ψαλίξω,
Ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σου
Τὴν γλῶσσαν, ὥσ᾽ ὁ Τηρεὺς

Ἐκεῖ

Ἐκεῖνος, ἐκθερίξω,
Τί μοι καλῶν ὀνείρων
Ὑπορθρίαισι φωναῖς
Ἀφήρπασας Βάθυλλον,

Quam ſic Latiis numeris donauit H.Stephanus.

Quibus loquax, quibúſnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrúmne vis volucres
Alas tibi recidam?
Imam ſecémve linguam,
Tibi quod ille Tereus
Feciſſe fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas ſtrepens ad aures,
E ſomnijs beatis
Mihi rapis Bathyllum?

Eiuſdem argumenti eſt lib. 1. Epigr. Græcor. ἀφγεντορίς. hexaſtichon gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd eum importuno ſuo cantu excitatum, ſuauiſſimo ſomno priuarit, ideóque malum illi imprecatur. Hîc autem hirundinem obiurgat ſomnos matutinos auertentem, ſuóque importuno cantu dormientes abrumpentem: ídque maximè in eos torquet, qui odioſa garrulitate rationis inopiam præ ſe ferre ſatis arguunt, vt Progne abſciſſa lingua in hirundinem garritu nimio inſignem commutata, eos ſignificet, qui ſapientiæ parum, loquentiæ multum habent. Et ſanè vſu venire ſolet, vt loquaciores ferè ſint quibus eſt rationis defectus, quàm qui prudentia & ingenij viribus anteſtant: cùm apud graues & ſapientes quoſque viros ſilentium commendatiſſimum, verborúmque parcimonia grata ſit. Extat apud Ariſtophanem de Cleophonte quodam garrulo dicterium:

Ἐφ᾽ οὗ δὴ χείλεσιν ἐπιβρέμεται θρηϊκία χελιδών.
Ex cuius labris hirundo Thracia inſtrepit.

Quò ſpectat præceptum Pythagoricum, hirundinem ſub eodem tecto ne habeas. quo ſignificatur, abſtinendum eſſe à conſuetudine garruli & ſuſurronis: & illud Nicoſtrati,

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
Ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
Ἐλέγχοντ᾽ ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.
Loqui ſi indeſinenter, multáque, & velociter,
Prudentiam indicaret, vtique hirundines

Fortaſſe

Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.
Lege plutarch. 8. Sympoſiac. problem.7.
Progne garrula.]Adnota hoc loco hirundine garrulitatem ſi-gnari.Pierius Hyerogliph.22.videtur autem primum hunc ver ſum ex Martiale mutuatus lib.14. **Hirundo quid.**
Si matutinos facile eſt tibi rumpere ſomnos
Lucanus in tertio.
Dum non ſecuros liceat mihi rumpere ſomnos.
Et obſtrepero Daulias ore canis?] Daulia, daulis,vel etiam daulias pro lucinia effertur à Poëtis , quòd in vrbe Daulide (quę quondã fuit ſub ditione Regis Thracię) in auem ſui nominis transformata dicatur à Poëtis.Ouidius 6.Metamorph.& prou. Daulia cornix. Videtur autem hîc noſter Alciatus Prognen cũ Philomela confundere, cuius linguam Tereus abſcidit(cùm ei vim intuliſſet) non autem Prognæ vxori. Hac de re vide quid diſceptẽt Cœlius Rhodigin.lib. 29.cap.26. (non defuerunt enim qui Prognen in luſciniam cõmutatam fuiſſe aſſeruerint) Iacobus Bononien. & P. Nannius 6. Miſcellan. annotation. in Virg.Non enim video quàm ſit neceſſe quæſtionem hanc inter Grãmaticos cõtrouerſam dirimere,vt neque vacat cõferre quę legimus apud Thucydidem lib. 2.τῆς συγγραφῆς , Pauſaniam in Phocicis. Strabonem lib.1.ad alia enim progredimur. **Lucinia.**
Dignus Epops Thereus, &c.] id eſt, meritò in Vpupam mutatus,qui maluerit linguam reſcindere , quàm omninò auellere. Vpupa auis militarem quandam criſtã in capite retinet,& quaſi adhuc filium quæritans,has videtur ingeminare voces,ποῦ,ποῦ, id eſt, vbi, vbi : hinc Epops dicta. De qua Plinius 10.cap. 29. Alij in accipitrem mutatum Tereum volunt,vt Higinus fabula 45. **Vpupa.**
Putare.] ſcindere.metaph.à vitibus.

Inſti

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

SQVALLIDA vipereas manducans femina carnes,
Cuique dolent oculi, quæque ſuum cor edit,
Quam macies & pallor habent, ſpinoſaque geſtat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

PIndarus 2. Pyth. ſic: —τάθμας
δέ τινος ἑλκόμενος
περισσᾶς, ἐνέπαξεν ἕλ-
κος ὀδυναρὸν ἑᾷ πρόσθε καρδίᾳ,
πρὶν ὅσα φροντίδι μηχανάται τυχεῖν.
Qui facultate alicuius tangitur abundanti, inflixit vlcus mi-
rum ſuo antè animo, quàm quæ ſecum corde molitur, aſſequ-
t-

túr. Nullum vitium inuidia penè vetuſtius eſt, aut homini dãnoſius & efferatius: quandoquidem ſi cum quibuſlibet aliis cõferatur, inſpiciemus quàm cæca temeritate rapiũtur qui melioribus inuident. Nulla enim alia vitia ſunt, quæ non aucupentur aut ſentiant aliquam voluptatem. Inuidus perpetuò mœret ac triſtatur, eoq; grauiùs afficitur, quo maiori tenetur inuidia, qui non ſecus atque ædes, in quibus ipſe ſit, conflagret. miſerrima ſanè conditio, ſed quæ tãquam felicitatis pediſſequa, ſucceſſus videndo proſperos intabeſcat, vt Naſo cecinit. Hæc autem deſcriptio perelegans, qua inuidorum triſtiſſima & infeliciſſima vita proponitur; quippè qui virulẽtis cogitationibus paſcantur, quæ ſibi horribilem perniciem adferant, quique ſine cõſilio & ratione aliorum rebus opimis marceſcant, & aculeis maledicis pungant & inſectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quaſi per tranſennam, quid ea turpius aut miſerius, cùm vt aliis noxam damnumque inferat, ſibi prius, & quidẽ ſæpenumerò grauiùs nocet? Ergo in cæteris iniquiſſima, in hoc tamẽ æquitatis aliquid habet, quòd eum, in quo eſt, tanquã veneno proprio afficit, perdit, abſumit, eumque vlciſcitur primum, à quo concepta & educata fuerit, quod habet illud:

ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ.
τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ καρδίην.

Squallida.] Sordida & inculta. Squallor etiam triſtitiæ nota.

Vipereas manducans carnes.] Inuidia ſimile aliquid habet cum vipera, quam ferunt non prodire in lucem, niſi arroſis matris lateribus: ſic liuor eum primùm afficit, & quaſi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidij in deſcriptione Inuidiæ, 2. Metamorph. Inuidia vt vipera.

——*Videt intus edentem*
Vipereas carnes vitiorum alimenta ſuorum, &c.

Sed alia fortaſſe ratio commodè reddi poteſt, vipereas carnes edit inuidia quòd alienis malis gaudeat, iiſque paſcatur: (id vitium Græcis appellatur ἐπιχαιρεκακία) vel id dicitur vt eius pernicies oſtendatur, quæ enim venenata venenis aluntur animalia, exitialius venenum habent.

Cuique dolent oculi, &c.]Hinc illud Maronis:

Teſtatur gemitu graues dolores,
Suſpirat, gemit, incutitque dentes,
Sudat frigidus intuens quod odit.

Quæque ſuum cor edit.] Alluſio ad prouerb. Pythagor. Cor ne edito: id eſt, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum Cor non edendum.

edito

edito : id eſt ne curis animum excrucies : vel ad vocabulum cura, quæ quòd cor vrat vel edat, dicitur. Cicero 3. Tuſcul, ex Homero illud de Bellerophonte citat ex veterum neſcio quo:

Ipſe ſuum cor edens, hominum veſtigia vitans

Similes Maronis verſus hi.

Veſanos tacitè mouet furores.
Intentans animo faces Erinnys.
Lethalis, Tityique vultur intus
Qui ſemper lacerat, comeſtque mentem.

Quò ſpectat dictum maris Alexandrini, quæ ænigmate luſitando aiebat ſe belluam alere quæ ſe ipſam abſumeret: θηρίον τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίοι. quo ſignificabat quorundam inuidiam qui improbè & ignauè dolerent ob proſperos ſuorũ laborũ ſucceſſus. Retulit Euſtath. 1. Odyſſ. & Athenæus. Seneca lib. De paupertate: Interdum non licet eſſe palam miſeros ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes. Greci dicunt δάκνεσθαι vel τὴν καρδίαν δάκνεσθαι, cùm grauem & moleſtam animi ſolicitudinem ſignificant. Et δακέθυμος ἄτη, noxa animũ mordens, vt Homerus Iliad. vltimo.

——Τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων σὴν ἔδεαι κραδίην.
quouſque lamentans & mœrens cor tuum exedes?

Pallor inuidis

Quam macies & pallor habent, &c. Sic Ouid.
Pallor in ore ſedet macies in corpore toto,
Numquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno, &c.

& Virgilius.

Pallor, terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat oſſa.

ſpinoſaque geſtat tela manu.] Hoc referendum eſt ad aculeatam inuidorum maledicentiam. Siquidem.

Inuidi maledicentia.

Effundit mala lingua virus atrum.

& perpetuò carpit quod aſſequi numquam poteſt. Ad id reſpexit Ouid. cùm ait:

Indoluit, baculumque capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant.

Luxu-

Luxuria.

EMBLEMA LXXII.

Eruca capripes redimitus tempora Faunus
Immodicæ Veneris ſymbola certa refert.
Eſt eruca ſalax, indexq́; libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas ſemper amare ſolent.

LIbidinis ſymbola ponit ob oculos, nempè Satyrum, qui erucam capite geſtet. Eruca quidem (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtpote quæ virtutis ſit calidiſſimæ. Plin. lib. 19.c.8. Satyrus autem, ſiue hircus, luxuriam putidam & olẽtem deſignat. Sunt enim Satyri ad Venerem propenſiſſimi: vnde id nominis dictum putant à σάθη, quod virile membrum eſt. Hoc itaque innuit libidinem in affectu ardere maximè, in actu ipſo fœtere & olentem eſſe, vt quemque ab illicitæ Veneris titillationibus ſubducat.

Symbola libidinis.

Satyri libidinoſi.

Redimitus tempora.]Caput habens cinctum & coronatum. Virgil. in Copa:

——*Graia redimita mitella.*

Ouid. 3. amorum eleg. 9.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

In 10. Æneid. vbi de Æmonide Phœbi ſacerdote:

Infula cui ſacra redimebat tempora vitta.

Eſt eruca ſalax.] Frequens enim eius eſus Venerem ſtimulat. Ideò antidotum contra amorem præſcripturus Ouid. ab erucæ vſu cauendum ſuadet 2. De remedio. Martialis etiam:

Eruca.

——*Venerem reuocans eruca morantem.*

Et appendicibus Virgilianis.

——*Libidinoſis incitatus erucis.*

Ibidémque,

—*Salaces nocte tollat erucas.*

Vt & Æmilius Macer in eleganti opuſculo De viribus herbarum:

Non modicè manſam, Venerem ſtimulare, vel hauſtam
Confirmant medici pariter pluresq́; poëtæ.

Loquitur de eruca. Illud tritum vulgo:

Excitat in Venerem tardos eruca maritos.

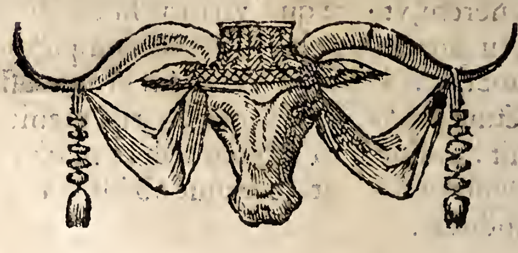
Et ex Ouidio etiam illud:

—*Ex horto quæ venit herba ſalax.*

Indexq́; libidinis hircus.]Teſte Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Et Satyri Nymphas.]Vide Ælianum libr. 3. De var. hiſt. & Leonic. Thomæum lib. 2, c, 24. Apud Plutarch. in Galba, homines in diem viuentes, & Satyrici, ἐφήμεροι ϗ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι, pro libidinoſis & luxu diffluentibus accipiuntur. Idem in Pericle: οἱ Σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ὄρθια ἔχουσι τὰ αἰδοῖα, σύμβολα τοῦ θείου πράγματος: Satyri Baccho ſacri erectos habēt mutones diuinæ ſymbolum poteſtatis.

Lux

Luxurioſorum opes.

EMBLEMA LXXIII.

Rupibus aëreis, ſummiq́ crepidine ſaxi
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

HOc ex apophthegmate Diogenis ſumptum. Dicebat enim eos, qui profuſè & temerè bona decoquerēt in rebus Venereis, conuiuiis magnificis, & id genus aliis, arboribus eſſe ſimiles in montium cacumine naſcentibus, quarum fructus hominibus eſſent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Illud eſt quod vulgus noſtrâs crebrò vſurpat, E diuite malo malæ opes. Fit enim ſæpe, vt ampliſſimæ poſſeſſiones, quę in pios vſus conuerti debuerant, in ſumptus inutiles, aut etiam pernicioſos

Fons Emblematis.

& deteſtandos prodigantur, nulla habita iuſti aut æqui ratione. Sententiam illam argutam Diogenis retulit in Paraphraſi Menodoti orationis *ἐπὶ τὰς τέχνας* Galenus, his planè verbis: *καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης, ὁ μὲν, χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους, ὁ δὲ, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς· ἐκείνων γὰρ τὸν καρπὸν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας καὶ κολιοὺς ἐσθίειν. τούτων τε τὰ χρήματα, μηδὲν μὲν ὄφελος εἶναι τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι ὑπὸ τῶν κολάκων.* i. Præclarè itaque Demoſthenes & Diogenes: ſiquidem ille diuites imperitos, nulloq; literarum cultu perpolitos, aureas pecudes appellabat: hic autē eoſdem ficubus comparabat; quæ naſcuntur in locis præruptis, & ad quæ difficilis acceſſus eſt; earum enim arborum fructu non homines, ſed coruos & graculos veſci: horum autem hominum bona & reditus non ab honeſtis hominibus, ſed à quibuſdam facetis & aſſentantibus abſumi.

Rupibus aëriis.] Id eſt, editiſſimis, altiſſimis, eadem metonymia qua ſuperiùs *aërio nido* dixit.

Summiq; crepidine ſaxi.] Videtur hoc hemiſtichium ex 10 Æneid. imitatus:

Fortè ratis celſi coniuncta crepidine ſaxi.

Crepido. Editioris autem loci cuiuſque extremitas crepido appellatur, eſtq; ora terræ, quam alluit aqua, *ἀκρόκαρπος* arbor dicitur in cacumine aut extremo fructificans.

Ficus acerba.] Caprificum intellige.

Cornix in auſpicata. *Improba cornix.*] Id eſt, inauſpicata, quam Virg. ſiniſtram vocat in Eclogis, & improbam 1. Georgicon, vt improbus anſer ob garrulitatem. Cornicem autem priſci inter prodigioſas aues reponebant. Itaque his nominibus improbæ vitæ homines intelligit, ex quibus nulla poteſt neque gratia, neque commoditas elici.

Paraſiti.] Scurræ, & homines qui omnia ventris gratia faciũt. De his in ſequentibus commodiùs.

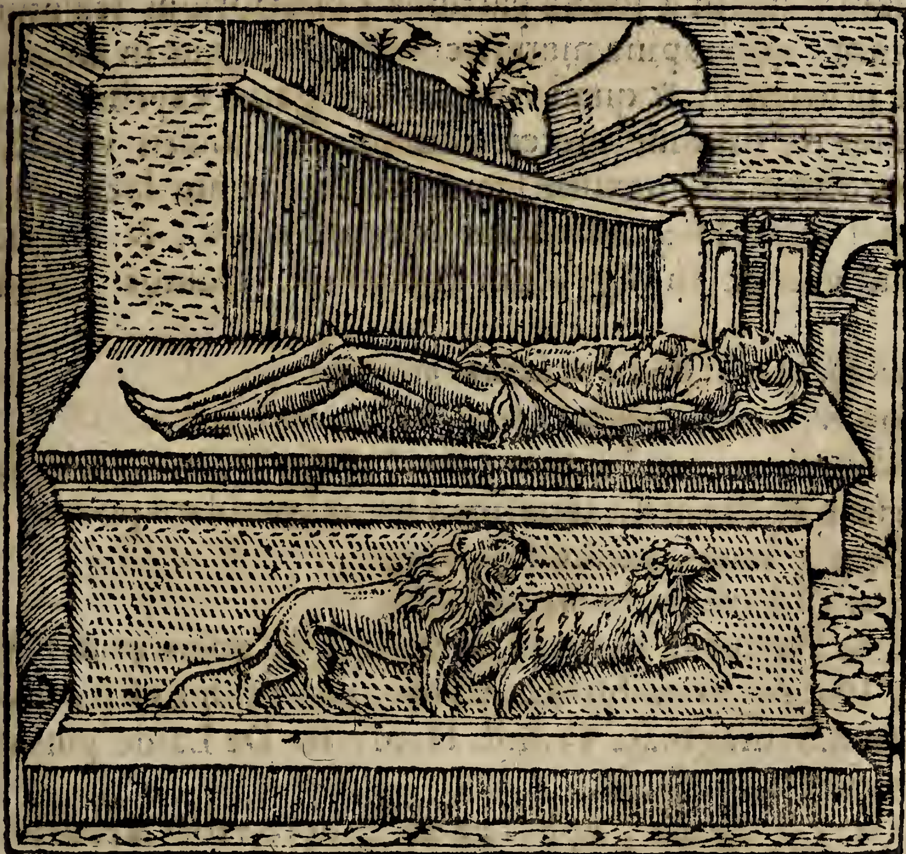
Scorta.] Meretrices.

Iuſti qui. *Iuſtos.*] Viros bonos. In ſacris iuſti dicuntur non tantùm qui iuſtitiam, ſed & qui virtutes alias omnes colunt: eáque iuſtitia eſt, quæ in ſe virtutem amplectitur omnem, & Plato Dialogo, qui *ἐρασταί* vel *περὶ φιλοσοφίας* inſcribitur, virtutes morales vno iuſtitiæ nomine complecti videtur.

Tumulus

Tumulus meretricis.

EMBLEMA LXXIIII.

Quis tumulus? cuia vrna? Ephyrææ eſt Laidos, ah! non
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tum forma, illam iam carpſerat ætas,
Iam ſpeculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid ſcalptus ſibi vult aries, quem parte leæna
Vnguibus apprehenſum poſteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipſa teneret amantes:
Vir gregis eſt aries, clune tenetur amans:

LAidem tota Græcia celebrauit ob inſignẽ venuſtatem, ad cuius ædes frequens fuit concurſus, vt pręter alios cecinit Propertius. Huius monumentum (Pauſan. teſte 2. Corinthiac.) extra vrbem Corinthi, in qua ætatem exegerat, celebre viſeba- Lais formoſiſſima.

tur ſecundum Bellerophontis ſeptum, iuxta Veneris cognomine Melanidos templum, cui pro inſigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus impoſita fuiſſe perhibetur: qu ſimulacro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum ſtolidúmque animal, amatorem veſanum intellige, illum quidem à leæna partibus poſterioribus ſcalptum & detentum, quo rapina meretricia imperiúmque in amaſios libidine prurientes, & quaſi vinculo colligatos exprimitur. Caterùm leænæ nomine meretricem intelligi multis veterũ ſententiis conſtat, & maximè ſacrorum Bibliorum locis aliquot. Ezechiel enim Hieroſolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Ægyptum ductus eſt. Plautus Truculento:

Leęna meretricem ſignificat.

Bonis eſſe oportet dentibus lænam probam,
Arridere quiſquis veniat blandè alloqui, malè corde
Cõſultare, bene loqui lingua: meretricẽ eſſe ſimilẽ ſentis cõndecet, &c.

Huic & conuenit ſenarius veteris cuiuſdam poëtæ:

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par eſt leænæ & feminæ crudelitas.

Retulit Pierius in Leone 1. Hieroglyph. quem etiam lege i Ariete libr. 10. in quibus Laidis monumenti huiuſce meminit & Gyrald. Syntagmate 13. hiſt. Deorum. De Laide plura apu Athenæum c. 20. lib. 13.

Ephyre.

Ephyræa eſt Laidos.] Ephyræa ab Ephyre vrbe Achaïæ, qu nunc eſt Corinthus. Propertius lib. 2.

Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

De eius patria concertant plerique, vt Athen.

Mors nemini vitatur.

Ah! non erubuit tantùm perdere Parca decus?] Nimirùm mor nemini parcit. Virgilius in Appendicibus:

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,
Non oblita rapit ſed tamen illa ſenes.

Et Horat. lib. 3. Odar. *Mors & fugacem perſequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoq́; tergo.

Parca.] Atropos: i. mors ipſa rerum vltima linea.

Senectute forma defloreſcit.

Aetas.] Nempè ſenilis, qua veniente color & venuſtas flac ceſcit. Ouid. 3. Triſt. *Iſta decens facies longis vitiabitur annis,*
Rugáque in antiqua fronte ſenilis erit.
Iniiciétque manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.

Ia

Iam ſpeculum Veneri, &c.] Milites, qui per ætatem à bellicis functionibus ceſſant, dicuntur vulgò arma poſuiſſe: & qui aliqui omninò arti renunciaſſent, Deo illi qui arti præerat, inſtrumenta eius artis ſuſpendebant. Horat. 3. Carm. 26. Veneri ſpeculum dicare.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militaui non ſine gloria.
Nunc arma defectúmque bello
Barbyton hic paries habebit.

Idem 1. epiſtola ad Mæcenatem:

——Veianius armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro.

Vt alicubi Virgil.

——hîc victor ceſtus, artémque repono.

Loquitur de Entello. Sic ſcorta, cùm ad ſeniles annos perueniunt, Veneri ſpeculum dicant. Auſonius:

Lais anus Veneri ſpeculum dico: dignum habeat ſe
Aeterna æternum forma miniſterium.
At mihi nullus in hoc vſus, quia cernere talem
Qualis ſum, nolo: qualis eram, nequeo.

Ægrè ferunt enim rugas contractas, amiſſámque formæ gloriam, quam diu in ſpeculo erant intüitæ. Hinc Ouidianum illud 3. Triſt.

Cúmque aliquis dicet, fuit hæc formoſa, dolebis.
Et ſpeculum mendax eſſe querère tuum.

Idem ferè auctor de medicamine faciei:

Tempus erit quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit,
Et veniet rugis altera cauſſa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib. 4.

Dices heu, quoties te ſpeculo videris alterum:
Quæ mens eſt hodie, cur puero non eadem fuit?

De ſpeculo multa paſſim leguntur. Amor, vt ait Euripides, φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα, amat ſpecula & crinium rufationem. apud eundem Electra damnat formæ lenocinium vſu quæſitum ſpeculi, in matre Clytemneſtra, abſente marito Agamemnone:

Ἡ ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.

Quæ flauos orbes crinium ad ſpeculum ſtudioſè componebas. Sed & Ouidius, tenerorum doctor amorum, eleg. 14. lib. 1. ad amicam.

Quid malè compoſitos quereris perüſſe capillos?
Quid ſpeculum mæſta ponis inepta manu?

Vir gregis. *Vir gregis eſt aries.*] Virum gregis appellat arietem, vt pri mo Transformationum Ouidius:

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus

Virgilius etiam de Capro:

Vir gregis ipſe caper.——

Et in Georgicis:

Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.

Vide Macrob. lib. 6. cap. 6.

In amatores meretricum.

EMBLEMA LXXV.

VILLOSAE indutus piſcator tegmine capræ,
Addidit vt capiti cornua bina ſuo,
Fallit amatorem ſtans ſummo in littore ſargum,
In laqueos ſimi quem gregis ardor agit.

Capr

Capra refert ſcortum: ſimilis fit ſargus amanti.
Qui miſer obſceno captus amore perit.

HOc de ſargo piſce, qui ſi ſit à laruato piſcatore decept⁹, manifeſtè in eos torquetur, qui cæco turpique amore capti decidunt in obſcenam perſonarum meretricũ naſſam, mentis errore neſcio quo rati pulchrũ eſſe quod pulchrũ apparet, vnde conditionem nacti miſeram eos diu & multũ pœnitet. Quod diſcrimen vt vitari tandem aliquando poſſit, adhibenda eſt cautio diligens. Nam, vt noſtrates dictitant, Prius noſſe opus eſt, quàm amare, qui enim primò viſam ſtatim exardet, leuitatis non minimum præ ſe fert argumentum. Iudicio ſiquidem eſt opus & maturo conſilio. Proinde bellè profectò Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos excludit eiuſmodi ignes, ſic honeſtos probat: ait enim, Sargus quid. Quomodo à turpi amore cauendũ ſit. Capra meretricem ſignificat.

Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet,
Gaudeat, & vento nauiget ille ſuo.

Porrò Caprã referre meretricem ex eo patet, quòd morſu peſtilenti maximè noceat germina enim perueſtigat, quæ auidiſſimè depaſcitur: ſic meretrix adoleſcentiæ potiſſimùm cupida eſt, nimirùm ætas ea eſt, quæ ob imperitiam faciliùs decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix *αἴξ*, id eſt, Capra cognominata eſt, quòd Thallum adoleſcentem, qui in Atticam mel & caricas empturus aduenerat, abliguriſſet. Huc ſpectat dictum Architæ Tarentini, *ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν*, Eſca malorum voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo piſces. Vide Plinium ſub finem cap. 59. lib. 10. Sed tibi factum ſatis iri puto, ſi conſulas Ælianum De animalib. lib. 1. cap. 23. cuius verba huc conferre non piguit. *φιλοῦσι πως τῶν ἀλόγων αἶγας ἰσχυρῶς. ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἠιόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ, οἵδε ἀσμένως προσνέουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι, καίτοι οὐ πάνυ τι ὄντες ἁλτικοὶ τὴν ἄλλως. νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν, καὶ ὑφ' ἡδονῆς προσελθεῖν ἐπ' αὐτὰς σπούδουσιν, ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ἐκ τούτων ἁλίσκονται. ἁλιεὺς γὰρ ἀνὴρ αἰγὸς δορὰν ἑαυτὸν περιαμπέχει σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δαρείσης αὐτῆς, λαμβάνει δ' ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρατὴς τῇ ἄγρᾳ, εἶτα καταπάττει τῆς θαλάσσης ὑφ' ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβραχέντα. ἑλκόμενοι δ' οἱ σαργοὶ ὡς ὑπό τινος ἴυγγος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης προσίασι καὶ σιτοῦνται μὲν τῶν* Voluptas malorum eſca. Locus Æliani, eſt typus huius Embl.

ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγὸς, αἱρεῖται δὲ αὐτῶν πολλοὺς ἀγκίστρῳ συλλαβῶν. Quorum verborum hæc eſt ſententia: Capras ſargi admodum amant. Cùm enim vmbra quædam apparet earum caprarum quæ ſecundum littus paſcuntur, ſtatim præ lætitia geſtiunt, & quantum maximè poſſunt, adnatant: & quanquam ſalire non poſſunt, tamen ſalire nituntur, ſed fruſtrà tamen. Caprarum odorem percipiunt, etiam in fluctibus verſentur, quæ cauſſa eſt vt accedere ad capras in primis affectent. At cùm in ſuo amore ſint adeò infelici nati ſidere, earum cauſſa capiuntur quas tam depereunt. Piſcator enim caprina indutus pelle cum cornibus, inſidias ſtruit, ſole relicto à tergo: atque farinam iure caprino, madefactam in eam deiicit partem maris in qua ſargi ſunt: quo illicio odoris capti ſargi accurrunt, farinam deguſtant, & maximè detinentur eius pellis caprinæ odore quem ſentiunt. Ex his itaque piſcator multos valido hamo capit, &c. Ad id argumentum copioſiùs illuſtrandum repetēda eſt pulcherrima Socratis diſputatio cum Ariſtippo 2. Commentariorum Xenophontis, & colloquium eiuſdem Socratis cum Theodota, lib. 3. Conſtat autem hîc alludi ad Platonicum hoc, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν: voluptas malorum eſca.

Villoſæ indutus tegmina capræ.] Hoc mutuatus eſt ex Moreto Virgiliano:

——& cinctus villoſæ tegmina capræ.

Simus grex. *In laqueis ſimi quem gregis.*] Sargus capræ amore detentus, & ementita capræ forma deluſus illaqueatur. Simum gregem pro capris dixit, eodem enim epitheto vſus eſt Poëta 10. Egloca:

Dum tenera attendent ſimæ virgulta capellæ.

Citantur & hi verſiculi Næuij Ægiſtho:

Tum autem laſciuum Nerei ſimum pecus
Ludens ad cantum claßium luſtrat.

Laqueo amorem ſignificari docuit Pierius, & Venerem vinculo. quo ſenſu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum.

Ouid. appoſitiſſimè:

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
Se ſolum thalamos ſperet habere tuos.

Obſceno captus amore perit.] Imitatus & mutuatus eſt Ouid. illud Faſtor. 2.

—— cæco captus amore furit

De Sexto Tarquinio loquentis.

Cauea

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

SOLE ſatæ Circes tam magna potentia fertur,
Verterit vt multos in noua monſtra viros.
Teſtis equûm domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atque Ithaci poſtquàm vina bibere ſues.
Indicat illuſtri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quiſquis amat.

HOmerus Odyſſeas κ ait, ſocios aliquot Vlyſſis, qui miſſi ab eo fuerãt exploraturi Circæas ædes, virga percuſſos à Circe, epotoque pharmaco venefico ſtatim in porcos eſſe trãſformatos. Quo figmento effingitur meretricis & libidinis fœdę typus. Ea enim ſuis prçſtigiis humanas illas cogitationes & na- *[margin: Vlyſſis ſocij à Circe in belluas transformati.]*

tura

turales motiones (quæ ὁρμαὶ Græcis dicuntur) in homine tu
multuantes vitiat, & mutat in deterius, cùm ſcilicet in natura
quaſi belluinam abeunt. Per Vlyſſem autem qui nullo venef
cio à priſtina forma dimoueri poteſt, mentẽ animæ ducem, in
telligimus. Quod ſic ad veterũ mythologorum ſenſum expre
Socij Vlyſſis qui. ſit vir induſtria & ingenio nulli penè ſecundus Eraſmus: Qu
innuit Circes fabula veneficiis homines vertentis in feras, n
eos qui nequaquam ratione ducũtur, id quod hominis eſt pro
prium, ſed totos ſeſe dediderũt turpibus affectibus, iam præt
hominis vocabulum nihil hominis habere, ſed ad pecudum d
generaſſe naturam, putà libidine in vrſos, ſomnolentia ignau
que in ſues, ferocia in leones, atque ita de conſimilibus? Qu
Vlyſſes, qui ſolus poculo epoto, virgaque monſtrifica per
Vlyſſes quid. cuſſus, non eſt mutatus, niſi firmum illum & conſtantem ſa
pientis habitum, qui nec frangi terroribus, nec vllis affectuu
illiciis ab honeſto poteſt abduci? Sũt verò qui dicãt rei verita
Circe meretrix. tem ex eo eſſe inſpiciendã, quòd Circe meretrix, quos ſibi am
re turpi deuinxit, effeciſſe tandem prædatores, viarum obſeſſo
res & homicidas, nempè quibus nihil ſupereſſe ad vitã miſer
ſuſtinendam; quę vitia cùm potiùs ferarum ſint quàm hominũ
rem totam lepido & commodo ſchemate Homerus, & alij non
nulli è veteribus adumbrarunt. Cui ſententiæ ſubſcribit Palla
das lib. I. Græcor. epigr. his verbis:

Τὴν Κίρκην οὔ φημι, καθὼς εἴρηκεν Ὅμηρος,
Ἀντ' ἀνδρῶν ποιεῖν ἢ σύας ἠὲ λύκους,
Τοὺς αὐτῇ προσιόντας· ἑταίρα δ' οὖσα πανοῦργος,
Τοὺς δελεασθέντας πτωχοτάτους ἐποίει.
Τῶν δ' ἀνθρωπείων ἀποσυλήσασα λογισμῶν,
Εἶτ' ἀπὸ τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
Ἔτρεφον ἔνδον ἔχουσα, δίκην ζώων ἀλογίστων.
Ἔμφρων δ' ὢν ὀδυσεὺς τὴν νεότητα φυγών.
Οὐχ Ἑρμοῦ, φύσεως δ' ἰδίας δώρημα λογισμὸν
Εἶχε γοητείας φάρμακον ἀντίπαλον. id eſt

Non, vt Homerus, ait triſti medicamine lectos,
Hoſpitio Circe reddidit ipſa ſues:
Pauperior ſed quiſquis erat diceſſit ab illa:
Nam meretrix quodam pernicioſa fuit.
Exutoſque ſua prorſus ratione maritos
Formice continuit, non ſecus atque feras.
Et tamen hanc ſtrenuè deluſam ſpreuit Vlyſſes,
Inſigni rerum conditione valens.

Me

Mercurioque datam nec fas eſt credere moly,
Ille ſed ingenio reppulit vſque dolum.

uinetiam nemo non videt eôdem recidere Horatij carmina .Epiſtolar.

Sirenum voces & Circæ pocula noſti:
Quæ ſi cum ſocijs ſtultus cupidusque bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors:
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.

enophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad uæ non niſi coactus accedebat, parciſſimè cibũ capere ſolitũ, ocoque vſurpare multis eiuſmodi appoſitis cibis, Circẽ homies transformaſſe in ſues: ipſum autem Vlyſſem mutari nõ pouiſſe conſilij Mercurij memorem, & aſtinentia ipſummet ſua er vtentẽ. Ad hæc παρέργως. Non parũ illuſtrabit hoc Emblea, Plutarchi Dialogus, quo Grillũ diſputantẽ facit. Idẽ ἐν γαμιοῖς παραγγελμ. ſic habet: ἡ διὰ τῶν φαρμάκων, θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθὺν ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον. οὕπως φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι᾽ ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν. οὐδὲ γὰρ τὴν κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδ᾽ ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὗσι καὶ ὄνοις γενομένοις τὸν δ᾽ ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν. id eſt, Vt piſces quiuſdam medicamentis celeriter capiuntur, ſed eſui tamen fiunt nutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros aptant, voluptateque in ſuam poteſtatem redigunt, ſtupidos os, amentes & deprauatos vitæ ſocios deinceps habẽt. Ij enim ihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad llam rem iis vſa eſt, cùm in canes & aſinos degeneraſſent: lyſſem autem prudentem virum, prudenterque ſecum verſanem, omninò dilexit. Præclarus Plutarchi locus.

Exemplum prius eorum qui à Circe in belluas conuerſi ſunt, bſolui. Alterum eſt Pici equûm domitoris. Picum Saturni fium facit Æneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit atij, & ab vxore Circe in auem ſui nominis conuerſus. Quod ngi creditur, quoniam primus hac aue in auſpiciis vſus eſt, uodque augur fuerit: quod à Seruio eſt annotatũ. Sed id meùs, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitam & inconſtantiam quæ ex turpi amore contrahitur. Tertiũ emplum fuit appoſitũ in Scylla, de qua iam ſuperiùs à nobis ctum ſatis. Hîc tamen ſpeciatim conuertitur ad meretriciam rpitudinem, quæ vt ſupernè faciem virgineam oſtentat, ita Picus in auem mutatus. Scylla.

quæ

quę ad exitium miſeriamque certiſſimã præcipites agant,quo quot amore turpi capiuntur. Quæ omnia eò ſpectãt,vt quiſq virtutis & honeſti ſtudioſos impudicarũ mulierum dolos pra ſtigiasque omnes declinet; intelligatque,quod Cicero ait,co poris voluptatem non ſatis dignam eſſe hominis præſtãtia,ea que vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere.

Sole ſatæ Circes.] Ouid.initio 14. Metamorph.

Circe filia Solis.

Sole ſatæ Circes,variarum plena ferarum.]Teſtis Higinus.Filiam a tem Solis habitam propter herbarum ſcientiam,quæ radiis So lis vim & incrementum capiunt, credibile eſt. Fabulæ huiu meminere Diodor.lib.4.Plin. variis locis D. Auguſtin. 18.D ciuitate, cap.17.

Teſtis equûm domitor Picus. [Sic Virgil.

——ancile gerebat
Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percuſſum virga, verſumque venenis
Fecit auem Circe, ſparſitque coloribus alas.

Et rationem animi.] Ideò mythologici Venerem ἀφροδίτη quaſi ἀφροσύνην, id eſt ſtultitiam & mentis priuationem inter pretantur. Propiùs alluſit 2. de laudib. Stiliconis Claudianu

Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitriis hebetat caligine ſenſus,
Membraque Circæis effeminat acriùs herbis.

M. Tullius prima Verrina(vt hoc quaſi per tranſennam)allu ad hanc poëticam fabulam: Eſt adhuc id quod vos omnes ad mirari video, non Verres, ſed Q.Mutius.quid enim facere po tuit elegantiùs ad hominum exiſtimationem?æquiùs ad leuar dam mulieris calamitatem? vehementiùs ad Quæſtoris libid nem coërcendam?ſummè hæc omnia mihi videntur laudand ſed repentè veſtigio ex homine, tanquam aliquo Circæo po culo, factus eſt Verres: redit ad ſe, atque ad mores ſuos,&c.

Am

Amuletum Veneris.

EMBLEMA LXXVII.

NGVINA *dente fero ſuffoſſum Cypris Adonin,*
Lactucæ foliis condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca reſiſtit,
Quantum eruca ſalax vix ſtimulare poteſt.

AThenæus Dipnoſoph.2.cap.32.rationem affert,cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ fos occultaſſe(quod alij tamen de Phaone Leſbio tradidere, vt tulit in hiſtoria Poëtarum Lil.Gyraldus) quòd nimirùm,qui ctucis aſſiduè veſcuntur, hebetiores fiant, *καὶ δικρητικοὶ*,& ad idinem minus idonei : lactucam enim frigidam eſſe, iam in perioribus docui ex Plinio.Venus itaq; fingitur emortui Adonidis

Lactncæ vis.

nidis genitalia lactucis recondere, vt moueatur libidinem tupemque voluptatem ciborum moderatorum vſu ſopiandam reprimendã eſſe. Nihil enim æquè conducit ad motus illicit cohibendos, quam victus ratio temperata. Ouidius inter al quæ de remedio amoris ſcripſit, vt à quibuſdam cibis abſtine dum eſſe monet, ſic quoſdam eſſe tutò adhibendos ſuadet, quidem verbis:

Victus ratio quid conferat.

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quóſve ſequare dabo.
Daunius an Lybicis bulbus tibi miſſus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum eſt vitare ſalaces,
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat:
Vtilius ſumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.

Sed & ex nimia ciborum copia turpem amorem excitari Ph cylides teſtatur.

Οὐκ ἀγαθὸν πλεονάσων ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ,
Ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.

Adonis.

Inguina dente fero, &c.] Fabulã Adonidis ab apro interem Ouid. ſub finem 10. Metamorph. deſcripſit, nec tamen hu myſterij meminit. Hanc attigit & Auguſt. De ciuit. 6. c. 7. totu que illud ad Phyſicen retulit Macrob. 1. Saturn. cap. 21.

Cypria venus.

Cypris.] Venus, ab inſula Cypro ei ſacra, libidini deditil ma. Polydor. Virgil. lib. 3. cap. 17. De inuentorib. rerum, poſt I ſtinum Martyrem, Euſeb. Lactant. & alios ſexcentos retulit.

Genitali aruo.] Hîc aruum genitale pro virilibus & pude dis poſuit, quòd ſint generationis inſtrumẽta, vt Virgil. 3. Ge

Aruum genitale.

Hæc faciunt nimio ne luxu obtuſior vſus
Sit genitali aruo, & ſulcos oblinet inertes.

Loquendi eandem formulã non eſt aſpernatus Auguſt. libr. cap. 23. De ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa cætera cuncta ſeruirẽt: ita genitale aruum vas in hoc opus cr tum ſeminaret, vt nunc terram manus, &c. ſic aruum genita κῆπος Græcis, Latinè hortus dicitur.

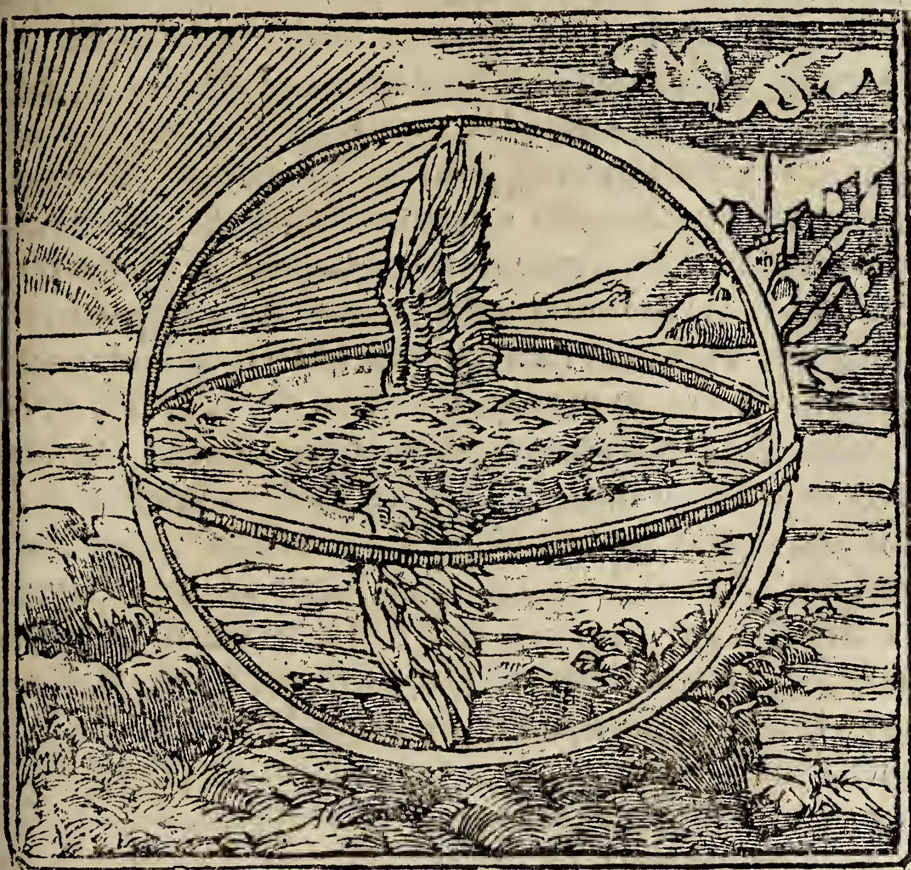
Lactuca reſiſtit.] Conſule Plinium. Dionyſ. Caſſius lib. x De agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythago ci ipſam eunuchum appellant. Martial. 13. palumbes torqua reprimere Venerem tradit:

Inguina torquati tardant, hebetantque palumbi:
Non edat hanc volucrem qui volet eſſe ſalax.

Inu

Inuiolabiles telo Cupidinis.

EMBLEMA LXXVIII.

Ne dirus te vincat amor, neu fœmina mentem
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præſto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit,
Dicitur hoc Veneris ſigno Pagaſæus Iaſon
Phaſiacis lædi non potuiſſe dolis.

ARtificiale eſt in Venereos motus, & præſtigiarum laqueos amuletum; cuius tamen rei fides penes auctores eſto. Pindarus Ode 4. Pythiorum, auctor eſt, Motacillam à Venere primùm è cœlo ad homines deportatam, & Iaſoni traditam, vt Motacilla Iaſoni à Venere tradita.

Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiunt veneficis mulieribus ad incantationes eſſe perutilem:eam namque accipiũt trocho,& rota quadam alligant,quam in orbem voluũt præſtigiatores,& noxia verba immurmurant. Alij,quòd exempta viſcerum interanea orbiculo appendunt, vnde prouerbio apud Græcos vulgato,Iyngem hi dicantur habere,qui veluti quibuſdam præſtigiis homines ad amorem pertrahunt.Noſter Alciatus ex Homero ſcholiaſtis cuibuſdam,extulit quod hìc octoſticho tradit;nimirùm ad arcẽdas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furioſius præſtigium) adhibendam eſſe motacillam humano ſtomacho,quæ diſponatur inter binos circulos ſeſe quaſi interſecantes. Sanè nunquam mihi perſuaſero virum doctiſſimum,& rerum multarum cognitione inſignem, id alii communicaſſe vt rem veram & ſeriam;& vt crederet tantã eſſe amatorij philtri vim,vt mentis humanæ libertatem ſic cogere aut torquere vel flectere eo tandem modo poſſet. Sed tamen profectò non auſim diffiteri, pleráque eſſe remedia ex bonis auctoribus petenda,quibus effrenata & indomita penè amoris huiuſce petulãtia cohiberi,aut etiam ſopiri queat. At verò qui tam excors erit aut ſtupidus, qui furorem illum Cupidineum inſigni hoc præſtigio coërceri poſſe dixerit,& faſcino quodam cupidines mentem occupantes exturbari?Viderint alij, quibus amatoria Ouidiana quandoque placuerint impenſiùs : tamen ipſemet extulit & verius,& quidem ſalubrius:

Iynx. — Præſtigiũ amoris præſtigio non pellitur.

Ardet & aſſuetas Circe tendebat ad arces,
Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergo quiſquis opem noſtra tibi poſcis ab arte,
De me veneficijs carminibúſque fidem.

Idem loco alio verè & diſertè amorem non conciliari magicis artibus docet:

Fallitur Aemonias ſiquis decurrit ad artes,
Dátque quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat Amor Medeides herbæ,
Mixtáque cum magnis Marſa venena ſonis.
Phaſias Aeſonidem,Circe tenuiſſet Vlyſſem,
Si modò ſeruari carmine poſſet amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis,vímque furoris habent.
" *Sit procul omne nefas:vt ameris amabilis eſto:*
" *Quod tibi non facies,ſoláue forma dabit.*

Sed miſeri homines amore perculſi graui,cùm re amara ſt-

ti-

tim potiri nequiuerunt, ad artes magicas & amatoria pocula perfugium habuêre, res in primis noxias & exitiales. Conſtat enim Lucretium poëtam, Antiochum, Caligulam in furorem verſos ſumptis hiſce philtris, quemadmodum & Lucullũ, alióſque nonnullos. Cæterùm nullum perinde remedium eſt efficax ad turpes hoſce motus ſedãdos, quàm ſtudio & labori cuipiam honeſto ſeſe prorſus dedere: ſic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perſpicuum ſit, amorem hũc non niſi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo auelli poteſt, niſi accedat labor aliquis & anxietas, quæ ſua moleſtia innatas amoris maculas oblinat. Ouidius: Remediũ efficax in amorem.

Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.

Quid ſi amuletum certius, & profectò ſalubrius huc apposuero, nempè vt iuxta D. Pauli conſilium, carnem cum vitiis crucifigamus? Iſte erit diuinus & cæleſtis ἀντέρως, qui terrenum illum & in hac corporis compage deliteſcentem ἔρωτα, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum ſatis erit ad turpia omnia libidinum motuúmque genera frangenda.

Bacchica auis præſto tibi motacilla.] Auicula eſt plumis diſcoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu crebro ſe circumagens, & ceruicem in orbem flectens: vnde & σεισοπυγίδα vocant, ſeu σείσουραν, aut κίλλουρον, vt apud Heſychium, Latinis Motacilla, Gallis *bergeronnette*, aut *ballequeuë*, à caudæ motu, ſeu cauda tremula. Varro meminit De lingua Latina: Sic Galerita & Motacilla: altera quòd in capite habet plumam alatam: altera quòd ſemper mouet caudam. Non me tamẽ fugit, quòd pluribus verbis contendat Baptiſta Pius, Annotat. poſt. c. 3. Motacillam, & Iyngem pro vna & eadem accipi non debere, ídque contra Seruij & Gazæ opinionem. Certè ἴυγξ, Iynx, ea eſt quæ Gallicè *turcot*, auis paulò maior fringilla coloris varij: cui collum circumagitur, lingua ſerpentibus ſimilis, prælonga (qua exerta formicas attrahit, vnde formicula dicta quibuſdam Italis) vngues vtrinque bini. Quæ autem hæc auis ſit, repete ex Ariſt. 2. De hiſt. animal. & Plin. 11. Lege prouerb. Iynge trahor. Adhæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationem auctores non reddunt. Heſychius quidem Bacchum ἰυγγίην cognominatum ait, quia (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini vſus. Fortaſſe Bacchus ἰυγγίης appellatur, quòd vinum homines ad ſe Iyngis inſtar alliciat, ac ſi dicamus, illecebroſum, Motacilla quæ auis.

vel meliùs etiam Iynx à Pindaro dicitur *μαινὰς*, non quòd Bacchi ſit auis, ſed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam.] Pindari eſt iſtuc; nam *τετρακνάμονα* eã, de qua hîc agitur, auem nominat. i. quadriradiam.

Amuletum.] Remedium aduerſus veneficia, maláque medicamenta, ab amoliendo: *ἀποτρόπαιον*, ab *ἀποτρέπειν* amoliri, depellere, quod verbum frequens eſt Plinio.

Pagaſa. *Pagaſæus Iaſon.*] Falluntur qui legunt *Pegaſæus*. Iaſon autem dictus eſt Pagaſæus à Pagaſa Theſſaliæ vrbe, iuxta quam Argo nauis fabrefacta: quam etiam Ouid. 7. Metamorph. principio Pagaſæam puppem nominat. Idem 8.

—Auctor teli Pagaſæus Iaſon.

Et Faſtorum 1.

Paſſus idem Tydeus, & idem Pagaſæus Iaſon.

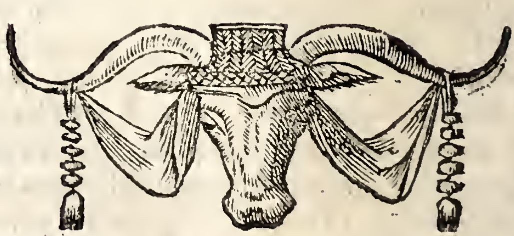
Lucan. 2.

Vt Pagaſæa ratis peteret cùm Phaſidos vndas,

Phaſiacis dolis.] Incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phaſias, à Phaſi Colchorum fluuio. Ouidius De arte:

———Maritum
Barbara per natos Phaſias vlta ſuos.

Laſciuia

Laſciuia.

EMBLEMA LXXIX.

Delicias & mollitiem mus creditur albus
Arguere, at ratio non ſat aperta mihi eſt.
An quod ei natura ſalax & multa libido eſt?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris ſuaui eſt vnguine muſcus Arabs.

PErſtringit mollitiem & laſciuiem nobilium quarũdam matronarum, quæ ad corporis ornatum oſtentent raras pelliculas animalculorum, nempè muris aranei, æluri Zibellini (felis libidinoſiſſimi) & præterea vtantur ſuffitu muſci Arabici. Sanè de muris ſalacitate multa ſunt à pleriſque ſcriptoribus

Ornatus matronarũ nimius.
Mus albus.

tradita. Hinc enim illud Martialis:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Opici mures dicuntur Iuuenali ſalaces, libidinoſi, obſcæni, ſpelunca quam Græci ὀπὴν, id eſt foramen, cauernam, vt D. Auguſtin. tradit quæſt. in Exod. lib. 2. Sic enim obſcænitatis parte per cauernam interdum argui docet Auſonius in epigrãmati:

Deglubit, fellat, molitur per vtranque cauernam.

Legi Meſſalinam portentoſæ libidinis mulierem ab Epicrat dictam eſſe Myconiam, quaſi dixeris murinam. Adhęc nonnu li feminam ſalaciſſimam per æluri feminæ ſimulacrum figura dixerunt, propter animalis ingenium: cogunt enim mares a coitum feminæ, ipſæque puniunt, niſi pareant. Cæterum mu ſcum Arabicum circumferunt, non modò matronæ principe ſed & aliæ gradu longè inferiores: tantáque in iis eſt & cul tuum, & ſuffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem qu inde capi poſſit, quòd in his aſſiduè verſentur, quibus nemp perſpectum non eſt quod Satyricus ait, voluptates ex vſu ra tione commendari. Cur autem mulieres ſuffitu & ſuauiſſim odoribus vtantur, hanc eſſe cauſam aiunt, quòd totę ſint vene reæ. Itaque Poëtæ Græci Venerem nuſquam loco egredien tem fingunt, niſi odore aliquo exquiſitiſſimo relicto ad ſuar præſentiam declarandam: adiiciunt præterea ſuffitus omnes e ſe ſalaces. Muliebres ornatus ridet taxátque Lucianus in Am ribus, Iuuenalis Satyra 6. & vberrimè Plautus in Pœnulo: iter Ælian. 1. De varia hiſtoria.

Muſcus Arabicus.

Mollitiem mus creditur albus arguere.] Lege Prouerb. Eraſn Mus albus: in laſciuum & libidinis immodicæ hominem.

Zibellus.

Nurus] Matronas. nomẽ ſpecialius pro cõmuni, συνεκδοχικῶ

Sarmaticum murem, &c.] Zibellus à quibuſdam mus Sarmat cus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia aducha tur: dicitur & Ælurus, de quo lege capit. 10. lib. 12. Ælian. D animalium hiſtor. Sed non à mure muſcum dici, at potius a vmbilico capreoli cenſent eruditi homines.

Muſcus Arabs.] Dicam obiter, Romanos olim in obſidion Veiorum pellibus tectos hiemare cœpiſſe, vt eſt apud Liuiu lib. 5. ſed hæ pelles rudiores erant, vt ſeculum vnde fuit, qua nulli alij vſurparent in vrbe. Conſtat tamen pellium vſum po ſtea in veſtitũ irrepſiſſe: quòd Seneca teſtatur in epiſtolis, qu loco mentionem facit pellicularum vulpiũ, muriúmque, qua Zibellinos atque Armelinos plerique nuncupant: tametſi Zi bellini maiores ſint, quàm quibus murium nomen conuenia

Deſidi

Deſidia.

EMBLEMA LXXX.

DESIDET *in medio Eſſæus, ſpeculatur & aſtra,*
Subtus & accenſam contegit igne facem.
Segnities ſpecie recti velata cucullo.
Non ſe, non alios vtilitate iuuat.

QVamquam id non incommodè torqueri poſſet in eos, qui concreditam ſibi eruditionis & ingenij dotem aliquã excellentem miſerè negligunt, idque non referunt ad vſum, cuius potiſſimùm gratiâ norunt ſibi eſſe demandatum & commiſſum à ſummo & præpotenti bonorũ omnium auctore Deo, tamen, niſi me fallit animus, videtur hoc reuera totum eſſe in deſides quoſdam cœnobitas, qui θεωρίας imaginem aliquam profeſſi, ignauiæ ſitu ætatem terunt: literas aſpernantur, Quorundã cœnobitarum deſidia.

aut certè non magni faciunt, quanquam alioqui valeant ingenio & non paruâ naturæ dexteritate: iners omninò genus, & fruges cōſumere natum, & ex tertio illo hominum genere quod aſſignat Heſiodus, meritò dixerim, cùm nec ſibi nec aliis commodum aliquod referant. Quod ipſum tamen velim æquis auribus accipi, non enim is ſum qui auſim aut etiam velim carpere inſtituta illa vetera primùm quidem à ſapientiſſimis inducta patribus, noſtræ pietatis Chriſtianæ anteſignanis & vindicibus, quorũ tanta eſt apud nos auctoritas, vt inuerecũdũ eſſet, ne dicam impium, eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare, non colere, non amplexari. Vt ergo apertè dicam quòd ſentio ea de re: hîc ab Alciato, à me, ab aliis etiã quibus ſimplex miniméque fucatus eſt animus; nullo modo reprehẽditur monachorum inſtitutum & regula, ſed multorum ex iis otium, ignauia, imperitia notatur; quippe qui eo nomine peſſimè de ſe déque aliis mereantur. Iactent ij quantumuis ſui ordinis ſuarúmque legum antiquã dignitatem & ſanctimoniam: niſi enim ſe ſimiles iis præſtiterint, qui laboribus, vigiliis, ſtudiis, ieiuniis, omni denique patientiæ laude Chriſtianum nomen auxerunt & amplificarunt, non video qua ratione digni habeãtur eo, quod fuit honorificum apud priſcos, monachi nomine, quod illi ſua vecordia & inertia, ne quid dicam grauiùs, contemptum reddunt: Vtinam verò vt continuò ſolent inſoleſcere ob veterum illorum patrum admirabilem toti poſteritati religionem, ita eorundem vitæ inſtitutum æmularentur: non enim miſero & infelici otio ſe ita dederent, vt δὶς διὰ πασῶν abeſſent ab iis quos ad piæ vitę religioſǽque inſtitutionem ſe imitari dictitant. Sed ne abeam longiùs, quid laborioſius excogitari, quid ſanctius, quid diuinius in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorum vitæ ratio? quod purius aut vberius olim eccleſia ſeminarium clarorũ virorum habuit, quàm quod à cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunc verò Deus optime! quàm abſumus à prima illa canáque religione, cùm qui ſeuerioribus inſtitutis ſeſe obligent, non tam pietatem quàm otium; non tam ſolitudinem meditandique de rebus diuinis opportunitatem, quàm deſidioſam vitam ſibi proponant. At id quidem certè pluribus exaggerare videtur eſſe nõ modò ſuperuacaneum, ſed & intempeſtiuum; quandoquidem notius ſit, quàm vt confirmare habeam, ne videar iniquiùs in eos debacchari, quos ad meliorem frugem reuocare laboris eſſet infiniti; & penè ἀδυνατον:

ὑᾶτον: admonere intempeſtiuum & quidem importunum: reprehendere, prorſus odioſum, & perinde non omnibus gratum: Hac enim tempeſtate ſic omnia ſunt exulcerata, ſic lubrica & peruicacia, vt quoquò te vertas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere ſuppoſitos cineri doloſo; & quicquid in eiuſmodi quorundam hominum negotio velis attingere, vlcus & vomicam citiſſimè deprehendas, adeò ſub omni lapide dormit ſcorpius. Itaque ſatius eſſe duco malum bene conditum non mouere, & huius ordinis viros bonos (quos tametſi paucos & colendos, & exoſculandos eſſe puto) à malorum fęce ſemper abſtrahendos & eximendos vnicè volo, ne errore quodam populari pro vitio virtus crimina ſæpe ferat.

Deſidet.] Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphoram ignauis conſentaneã: Quid ſedes Verres? quid ſpectas? Idem in Piſonem: An poteſt vlla excuſatio eſſe, non dico malè ſentienti, ſed ſedenti, cunctanti, dormienti in maximo Reip. motu conſuli? Eodem ſenſu Heſiod. ait; ſpem non bonam, virum indigentem tenere, ſedentem in taberna; cui victus ſufficiens non ſit: Deſidere.

Ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ἥμενοι ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

Sed & Demoſthen. 2. Olynth. Athenienſibus ſuccenſet, eóſque ſedere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες, &c. Deſidere in medio, pro ignaui ſigno ſuperius poſuit, in ſimulacrum Spei:

Cur in41 dolioli tegmine pigra ſedes?

Itémque aſtra ſpeculari:

Quæ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?

Lege Pierium Hieroglyph. lib. 56.

Eſſæus.] Eſſæi, Iudæi fuerunt, ab aliis vitæ ſeueritate, ieiuniis & inſtitutis quibuſdam differentes. De iis Philo Iudæus. Euſebius De præpar. euangel. & Philaſtrius in catalogo hæreſ. Eſſæi qui.

Accenſam contegit igne facem.] Viſus eſt mihi hic locus inter alios permultos dignus eſſe qui maiore cura ſtudióque à nobis explicetur. Sed mihi ea de re cogitanti tam multa è multis & variis occurunt; vt verear ne quis me putet intemperanter abuti ſtudio, aut etiam pleriſque otioſus videri. Sed ad rem. Plutarchus 4. Decretorum de anima diſputãs ex Democrito, ignitum quiddam eſſe ait ex naturis concretis mente perceptis, globoſas ideas, quæ habeant igneam facultatem; idque corpus eſſe. Succurrit id Lactantij è 2. cap. 3. Quòd ſi anima ignis eſt, in cælum debet eniti, ſicut ignis, ne extinguatur, hoc eſt ad Facem accenſam tegere quid, &, quid per ignem intelligitur.

immortalitatem quæ in cælo eſt, Virgil. in 6.

Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo
Seminibus.——

Heſiodus, & eius interpretes, ab ea opinione non recedunt cùm aiunt Prometheum ignem cæleſtem clepſiſſe; quem ſimulacro à ſe confecto appoſuit, vt animatũ fieret, ea enim mẽ eſt, quæ molem agitat, & toto ſe corpore miſcet. Quòd ſi quis fortè putat, cur Heſiodus & ipſe Maro dicant Iouem ad hominibus ignem remouiſſe, facilis eſt reſponſio. Vis enim & ſolertia humani animi difficilis eſt inuentu, quòd hebetiore ingenio ſimus: adeò nihil tam excellens & præclarum ſine magno aliquo labore vita dedit mortalibus. Cõtegunt ergo cœnobita otioſi ac languidi facem accenſam ſub pallio, nullis artibus, au ſtudiis honeſtis animum applicantes, nulla ſua induſtria ac diligentia notiones animi exerentes, vt non minus verè quàn rectè in eos id Plautinum conuerti poſſit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardenti facula iam dicta ſunt, adiiceren lubens quæ Plutarch. diſputat. Commentario, An rectè dictum λάθε βιώσας: eo etiam qui eſt de cupiditate diuitiarum. ſed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres obſcuri vſos rationibus, potiſſimùm in rebus ſacris, lucernam corpor animam continenti ſimilem dixiſſe. Lux enim eſt, inquit, qu intus eſt animus, &c. Quòd ſi qui monachi, vt ſunt ex iis qui dam boni viri, ſed non ſatis eruditi, dicant id à paganis aucto ribus malè detortum, ne videar verbo moleſtus, quippè qu fauſta omnia illius precari non deſino, euoluant quæſo diligenter magni ac ſancti viri Chryſoſtomi Chriſtianam ſententiam ad illum ſacri Euangelij locum, *Luceat lux veſtra, &c.* Hunc enin Chryſoſtomum iudicem honorarium ſi admiſerint, nihil dic amplius, cauſſa dicta eſt.

Subtus accenſam facem contegit.] Petitum id è Socratis apoph thegmate: ὅτι πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δύνατον, ὅτι αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ: Neque ignem veſte nec turpe aliquod delictu tempore occultare poſſibile eſt. quò refero adagium. Sub tuni ca & ſinu, de iis quæ occultè fiunt, non palàm & in propatulo & Manum habere ſub pallio, pro eo quod eſt, languere otio.

Non ſe, non alios iuuat.] Proinde ex tertio illo genere homi num, quod Heſiodus aſſignat, Cicero 2. Offic. Quamobrer contemnũtur ij qui nec ſibi nec aliis proſunt, vt dicitur: in qui bus nullus labor, nulla cura, nulla induſtria eſt. Lege prouerb Nec ſibi nec aliis vtilis.

Deſidiam abiiciendam.

EMBLEMA LXXXI.

Quiſquis iners, abeat, nam in chœnice figere ſedem
Nos prohibent Samij dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur, duróque manus aſſueſce labori,
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos.

ADhortatio eſt ad laborem, ſumpto argumento ex parœmia Pythagorica, qua præcipiebat chœnici non eſſe inſidendum: cuius explanationem malumus ab ipſo Alciato repetere (cùm ſit obuius locus) quàm ab aliis quibuſque tametſi doctiſſimis, emendicare, vt ſumus initiò polliciti. Sic itaque ille 1. Parergôn cap. 17. Sciendum eſt, inquit, apud Athenienſes fuiſſe menſuram tritici, quantum quiſque vno die comederet, erat ea & maior libra, vocabatúrque chœnix, vel μέτρον, vt interpres Chœnici non inſidédum, quid.

terpres Ariſtophanis ait. pendebat autem earum drachmas CL; hoc eſt ſeptem & viginti vncias Græcas, vt Iulius Pollux, & Nicandri interpres ſcribit: noſtra autem menſura ſeſquilibram: eius chœnicis dimidium drachmarum 75. libra ſeu libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon oſtendit eo carmine:

Attica non minor eſt, ter quinque hanc denique drachmis,
Et ter vicenis tradunt explerier vnam.

Igitur iubet conſtitutio duas libellas, id eſt chœnicem victualis ſubſtantiæ cuſtoditis præſtari: quod etiam olim fieri ſolitum oſtendit Pythagoræ ſymbolum, *Super chœnicem non eſſe ſedendum:* id eſt, non debere quenquam præſenti cibo eſſe contentum, ſed potius aduerſus legem Euangelicam de craſtino ſollicitari. Sic & Corinthij χοινικομέτραι dicti, quod pluribus ſeruis abundarent, quibus demenſum, ſeu, vt in Euangelio Lucæ dicitur, σιτομέτριον quotidie præſtandum erat. Id ſingulis menſibus erat apud Romanos quaterni modij; vt ſcribit in Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque prouerbio docebat Pythagoras, non oportere per inertiam & otium, cibum alienum ſectari, ſed ſua quemque induſtria debere ſibi facultates comparare, quibus vitæ mundicie cõſulatur. Proinde meritò Reſpub. omnis liberaliter inſtituta ſegnes & laborum oſores expellit & execratur. Inſtitutum celebre laudatur Athenienſium (profectum illud quidem ab Indis & Ægyptiis) quo inertia & otium iudicio publico damnabantur. Nam ſingulis annis ſtatóque tempore ciues in iudicio ſiſtebant, expoſituri, quo quæſtu, quaq; arte viuerent. Et Corinthi Periander hunc morẽ inſtituit, vt ſi quẽ ſplẽdidiùs obſonari animaduerterent, exquirerẽt vndenã ſumptus ille ſuppeteret: ſi eſſet vnde illud vitę genus tueri poſſet, ſinebant vti: ſi facultatũ modus non eſſet, iubebant hominem moderatiùs viuere: ni dicto eſſet audiens, mulcta damnabatur, at ſi nihil omninò haberet, nihilo minus ita ſplendidè viueret, curabant interfici, quia hunc furẽ eſſe, aut prædatorem, aut calumniatorem neceſſe eſſet. Ea fuêre veterum inſtituta, hi mores: ſic enim cenſebant ignauum & nullius frugis hominem indignum eſſe qui vitæ commodis frueretur. Præclara ſe mihi offert oratio Tiberij in ſenatu qua reſpondit M. Hortalo, nobili iuueni, cui inopi Auguſtus antè ſuccurrerat, vt ſuum ordinem ſeruaret: ſed poſtea cùm ſe, ſuoſque liberos, quos multos habebat, ſuſtentare non poſſet, Tyberium Cæſarem rogauit, vti noua liberalitate iuuaretur. Cui ſic Tyberius: Si quantum pauperum eſt, venire huc, & liberis ſuis pe-

pere pecunias cœperint, ſinguli numquam exſatiabuntur, Reſp. deficiet. deinde, quod ſi ambitione exhauſerimus, per ſcelera ſupplendum erit. Dedit tibi, Hortale, Diuus Auguſtus pecuniam, ſed non compellatus, nec ea lege vt ſemper daretur, langueſcet alioqui induſtria, intendetur ſocordia, ſi nullus ex ſe metus, aut ſpes, aut ſecuri omnes aliena ſubſidia exſpectabunt, ſibi ignaui, nobis graues. Corn. Tacit. 2. Annal. Refert Sabellicus, apud Florentiam patrio inſtituto in eos animaduerti, qui otioſè & ignauiter in ea ciuitate agunt. Expoſtulatus enim eorũ quiſpiam, vnde victum ſibi compareret, niſi rationem poſſit explicare qua vitæ probet integritatem, vt ſceleris conuictus plectitur, aut vt ciuitati pernicioſus eiicitur. Tale profectò debet eſſe ignaui hominis maléque feriati præmium, *κοιμώμενος γοῦ οὐδενὸς ἄξιος*, ait Plato: quo quidem innuit, eum numquam ad ſummam virtutis laudem perueturum, qui duram & aſperam illius callem numquam fuerit ingreſſus. Siquidem *ὁ φεύγων μύλην, ἄλφιτα φεύγει*. vnde meritò vt ſtudiorum labores ſequitur gloria, ſic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Samij dogmata ſancta.] Pythagoræ ſymbola oraculorum inſtar à priſcis celebrata ſunt. De his Plutarchus variis locis: quę ſymbola certatim à viris doctis expoſita ſunt. Ex veteribus nominãtur Anaximãder Mileſius iunior, & Polyhiſtor, Alexander, quorum libris temporis iniuria perierunt. Plutarchus, Athenæus & Laërtius, non perpetua diſputatione, ſed hinc inde multa explicuerunt. Ex recentioribus Philip. Beroaldus, Eraſmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re ſedulam operam nauarunt. Pythagoræ ſymbola.

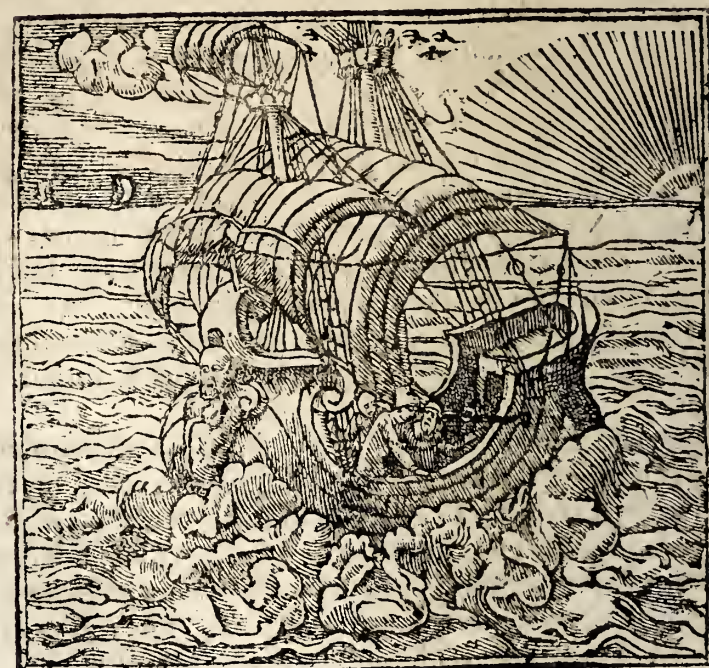
Duroque manus aſſueſce labori.] Verbum hoc, aſſueſce, frequentatiuum vel naturæ neutrius, pro actiuo malè vſurpari, me, non longè antè, monuit Fornerius. I C. doctiſſimus vel aliud agens; cui ego, vt in cæteris aſſentior facilè, malim ergo dicere:

——*Duroque manus compone labori.*

Craſtina vt hora.] Id eſt, dies craſtinus: Synecdoche.

In facilè à virtute deſciſcentes.

EMBLEMA LXXXII.

PARVA velut limax ſpreto Remora impete venti
Remorumque, ratem ſiſtere ſola poteſt:
Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſidera vectos
Detinet in medio tramite cauſſa leuis.
Anxia lis veluti eſt, vel qui meretricius ardor
Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Inconſtantes. QVi ſunt ingenio lubrico & inconſtanti, mentem ſuam ab honeſto quodam inſtituto vitæ dimoueri facillimè ſinũt. Sic enim cum damno non leui cœptis rebus abſtinent, eáſque penitiùs deſerunt, vel controuerſiæ, aut litis mouendæ tricis, & quaſi

quaſi tendiculis auocati, vel quibuſdã ille cebris amaſiæ alicuius deliniti. Qua in re, vt in Glauci & Diomedis amorum permutatione, ſentiunt tandem ſuo magno malo quàm periculoſum ſit, & quidem alienum à recta mente, Philoſophiæ ſeptis auocari, vt rei vel leuiculæ, vel etiam flagitioſæ ſe adiiciant. Id enim refert nauis, quæ temora piſciculo minutiſſimo ſiſtatur. Mirum ſanè & planè incredibile, niſi fidem auctores magni nominis facerent. Remora quid. Hic Remora, impedimentum & obiectam tardationem ſignificari apud veteres aſſerit Pierius Hieroglyph. 30. Commodiſſimum habes exemplum ad id illuſtrandum, in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. Commentar. hi enim adoleſcentes magnis naturæ & ingenij conformati dotibus, ad res ſummas nati, leuiculis occaſionibus non tam deterriti quàm auocati ab officio, ſibi ſuæque Reipub. exitium crearunt. De Echeneide Plutarch. 2. Sympoſiac. quæſtione 7. & 2. Problematon, queſt. 3. non enim commodè poſſumus citra tędium omnia huc conferre.

Parua velut limax, Remora, &c. Teſtis eſt Plin. lib. 9. c. 25. Sic Locus Baſilij Magni. Baſilius: *ἐχῖνος ὅταν προίδῃ ταραχὴν ἐξ ἀνέμων, ψηφῖδά τινα ὑπελθὼν γενναίαν, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σαλεύει κατεχόμενος τῷ βάρει, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι. τοῦθ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτικοὶ τὸ σημεῖον, ἴσασι τὴν προσδοκωμένην βιαίαν κίνησιν τῶν ἀνέμων.* id eſt, Echinus vbi præſentit ventorum tumultus, calculum quendam & lapillum magnum arripit, in eóque quaſi in anchora innititur, ne facilè impetu fluctuum dimoueatur: quod cùm nautæ obſeruant, prænoſcunt ventorum & fluctuum agitationem. Caſſiodor. meminit epiſt. 35. lib. 1. Variar. formul. Cardanus De rer. variet. 7. cap. 37. ſatis cõſtare ait hærẽtem Remoram naues retardare. Et Rõdeletius contendit experimento vidiſſe triremem, in qua Cardinalis Turonenſis Romam vehebatur, à curſu inhibitam, eãque deprehenſam præbuiſſe conuiuium. Echeneis. Echeneis ab *ἔχω* & nomine *ναῦς*, quòd naues remoretur. vt Remora Latinè eadem ratione nomen habet.

Impete.] Id eſt, impetu. Statius. Thebaid.

——— *Aurigamque impete vaſto,*

Vide Gellium cap. 7. lib. 19.

Ad ſidera vectos.] *ἀλληγορία.*

In medio tramite.] Pro, in media inſtituti via, & re infecta, *ἀλληγορικῶς.*

Igna

Ignaui.

EMBLEMA LXXXIII.

IGNAVI *ardeolam ſtellarem effingere ſerui*
Et ſtudia & mores fabula priſca fuit:
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui ſedet in aëre falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

ANtequam veniam ad explicationẽ huius carminis, lube paulum exſpatiari, non tamen vt omninò volitem, prçte caſam, quod aiunt, ſed vt à theſi ad hypotheſim, quod precipiũ Rhetores, faciliùs me recipiam. Quia enim id omninò totur

e

eſt in ardeliones, eóſq; qui multis, variiſque ſtudiis eodem tempore animum applicant, quæramus an prouidi ſint qui ſic ſe gerunt. Primùm quidem videmus eſſe natura comparatum, vt nemo ſit repertus hactenus ingenio adeò felici, naturæq; bonitate præſtans, vt pluribus artibus addictus, multũ promoueat. Rei enim vnius ſtudium, facultas vna, & negocium alioqui ſerium, totum hominem requirit: quodq; de cibis medici ſolent præſcribere, itidem in ingeniis prudentes homines diligenter eſſe cauendum præcipiunt; adeò nullus eſt ita valẽti ſtomacho, quin ſibi permultùm noceat, ſi multiplici & confuſa, immoderataque ciborum copia ventriculum ſaburrare malit, & corpus onuſtum reddere, quod ait Horatius, quàm mediocribus & neceſſariis epulis valetudini conſulere. Sic qui pluribus & variis ſtudiis vno eodemq; tempore ingenium onerat, ſeipſum quidem ad tempus videtur reficere varietate rerum: ſed interea tamen non modò nihil inde lucri capit, ſed memoriam obtundit, aciémque ingenij debilitat. Aliquis fortè mihi Catonem Portium obiecerit, quem ſummum hominem fuiſſe memorant hiſtoriæ, nempè is ſummus Imperator, ſummus orator, ſummúſque Iuriſconſultus à quibuſdam elogio magnifico celebratus. Si tamen conferatur cum quibuſdam aliis vel Græcis, vel Romanis qui ſuperiore aut inferiore ſeculo floruerũt, longè aliud ſentiendum erit: fit enim M. Cato Aquilio Gallo multò inferior, ſi illius in iure peritia cum huius doctrina veniat in certamen. In oratorio munere ac facultate dicendi neque Lucium Craſſum, Marcúmue Antonium, neque Hortenſium, aut Ciceronem ſuperauit. Iam verò in diſciplina belli non eſt cum C. Cæſare comparandus, aut aliis certè multis, quos Reſp. Romana olim laudatiſſimos aluit. Idem iudicium de cæteris, nam & Plato relictis artibus leuioribus, ſe totum philoſophiæ conſecrauit: & Demoſthenes cùm ſe gloriæ daret, relicta philoſophia, in qua non parum profecerat, eloquentiam eſt amplexatus. Et quidem viri illi magni in id videntur incubuiſſe, vt vnam diſciplinam ſibi ornandam & excolendam proponerent, ad eámque vnam ſuum omne ſtudium reuocarent. Ita qui excellere aliis & anteſtare, aut aliqua in laude eſſe volet, procul abeſſe debebit ab illo *πολυμαθίας* immoderato ſtudio, quæ *ἀμαθίαν* ſæpenumero inducit. Statuo itaq; cum Seneca: Certis ingeniis immorari & innutriri oportere: nuſquam eſſe qui vbique eſt. In peregrinatione agentibus hoc euenire, vt multa hoſpitia habeant, nullas amicitias: idẽ accidat eſt neceſſe iis qui nullius ingenio

familiariter ſe applicant,ſed omnia curſim & properanter trãſmittunt.Nihil æquè ſanitatem impedit, quàm remediorũ crebra mutatio.Non cõualeſcit planta quæ ſæpius transfertur,&c. Sed iam ſatis luſimus.Veniamus ad argumentum Emblematis. Suſceptum eſt in ardeliones, vanóſque oſtentatores, quo hominum genere nullum aliud impudentius aut inutilius; quandoquidem ſe omnia tenere, & ad vnguem noſſe profiteantur, cùm tamen reuera in iis præter iactantiam & importunam loquacitatem inuenias nihil. Sed lubet paucis in eiuſmodi Thraſones inuehere, quòd omnia ſibi tam temerè vendicent, tam nulla fronte arrogent, vt ſi cum aliis (quod fit ſæpiuſculè) rixantur,

Ardelionũ ſtudia taxantur.

Tot pariter pelues,tot tintinnabula credas
Pulſari.——

Excurſus in ardeliones.

Quam enim ex omnibus artem aut diſciplinam adduxeris in medium,cuius ſe imperitos non negent? Quid tam recõditum & obſcurum in rerum arcanis eſſe poteſt, quod illi ſua induſtria,miráque ingenij ſolertia non ſint exactè complexi? Tanta eſt horum hominum tam malè feriatorum impudentia;támque inſolens proteruia,vt cùm oculos, quòd aiunt, cornicum auſi ſint configere,nemini debeat eſſe mirum,ſi de rebus,quas minimè compertas habent,contra omnium ſententias & iudicia pronuncient audaciùs,& plus quàm par eſt,iniquiùs. Tum enim videas eos ſuam opinionem elato ſupercilio tueri accuratiùs,ſic vt periculum ſit,ſi coneris eos de cauſſa deiicere, ne ſua efferata licentia in te impotentius ſæuiant quàm velles, acriùs inuehant, ſuáque Stentorea & vocaliſſima loquentia te tuáſque rationes inuidioſè traducant apud imperitum vulgus, tibi omnem reſpondendi libertatem eximant. Si verò ſit quæſtio de literis quæ ad humanitatem pertinent, quas vel primoribus tantùm labris deguſtarint,aut tibi tacendum, aut ſi penitus auſcultare nolis, colloquendum eſt rariùs, eóque pacto vt non vſpiam te quicquam refellere poſſe videare.Si quid de Iuriſprudentia fortè dicendum ſit,tum bellè ſuo more excurrent. Nunquam,inquient,veteres exactè diſciplinam legum ſunt interpretati,aut,Farragines ſunt gloſſematum intolerabiles, aut, Inter ſe mirabiliter pugnant,aut aliquid aliud eiuſmodi. Si de arte medica ſermo eſt, Nunquam tam concinnè, támque opportunè(ſi modo fidem illis habeas) Galenus aut Hippocrates. Si de aſtrorum ſcientia,quid? Hoc lippis & tonſoribus eſſe notiſſimum

tiſſimum contendent, nempè vt diligenti hac & bene prouida cautione propriam inſcitiam tegant. At ſi ad Theologiæ reconditioris arcana deueniendum ſit, aperient ſtatim, quid iuris habeant in iis excutiendis: ſolertes ſe eſſe fingent, ſudabunt nitendo, neque tamen hilum proficient, & abundè ſatagent, nihil agent tamē. Nec eſt quod Philoſophiam commemorem. Illi enim nihil neſciunt, qui tam ſeriò per omnem diſciplinarum circulum peruolitarunt, vt ſuo iudicio vel ipſe Plato cæcutiat, Ariſtoteles ineptiat, Cicero garriat, Aquinas deliret, & Peripatetici omnes miſerabiliter errent. Adeò ſunt in omni diſciplinarum genere exercitatiſſimi, vt, contra Socratis inſtitutum & mentem, hoc tantùm ſciant, quòd omnia ſciant: quin potius hoc tantum neſciant, quòd omnia ignorent. At ſi tam multa ſciant, mirum eſt maximè, quòd ſe neſciant. Si enim vel quadam ex parte ſcirent quid illud ſit γνῶθι σεαυτὸν, iampridem perſpexiſſent ſapientiæ aditum cuiuis obuium & patentem eſſe non poſſe, niſi cùm aliquid ſe ignorare norit: aut ſi quid ſciat, non oportere eo faſtu intumeſcere, vt nullum alium ſcire meliùs poſſe & abſolutiùs audeat exiſtimare. Sed miſſos faciamus eiuſmodi πολυπράγμονας, veniamuſque ad carminis explicationem. Vereor enim ne vehementiùs in rei literariæ ardeliones inueham, & ſpecialiùs id conferre videar in Sophiſtas quoſdam iactabundos, nihilque non tentantes: quod quidem tamē in genere video intelligi de iis poſſe, qui ſuam operam & ſtudium collocant in variis & multiplicibus vno eodémque tempore tentatis negotiis, quæ certè aggredi poſſunt illi ſatis audacter & anxiè; perficere verò conſtanter minimè poſſunt. In vetere quadam fabula inductus erat ſeruus quidam fatuus, & nihil non ſatagens, qui aſteriæ vel ardeolæ ſtellatæ figuram repræſentaret, vt mores & conatus ardelionum exprimeret. Hi quotquot ſunt, ſatis mouent ſeſe: nihil tamen promouent, nihilq; agunt, ſed tantùm ſatagunt, ídque ad modum adulterini & degeneris falconis, qui ſit tantùm ceuentis in aëre motus. Talem deſcribit Attalum Martial. 1. & 2. lib. & Afrum 4. Talis eſt apud Terent. in Eunuch. Thraſo, vt etiam Suffenus apud Catullum. Huc refer adagium, Callippides.

Ardeolam ſtellarem.] Plin. lib. 10. cap. 60. tria facit Ardeolarum genera, quæ ſunt Leucon, ab albedine; Aſterias, ab aſtrorum fulgore per ſimilitudem dicta; & Pellos, quia non ita in altum volat, πέλως enim propè ſonat. Ardeo.

Fabula priſca.]Locum hunc, ſeu Emblematis fontem, malim repetere ex loco Ariſtotelis, qui eſt lib.9.c.18. De hiſtoria animal. vbi meminit huius priſcæ ſeu veteris fabulæ. Ea auis & Pauſaniæ ὄκνος, id eſt, pigra & ignaua nominatur.

Ceuere. *Ceuet.*]Alas agitet, & volare contendat. Ceuere propriè clunes mouere, verbum obſcenum. Perſius Satyra 1.

——*An, Romule, ceues?*

Iuuenalis 2.

An te ceuentem, Sexte, verebor? & 9.

Computat & ceuet, ponatur calculus.

Fides ſit penes hiſtoricos.] Eiuſmodi eſt illud Salluſtij è Iugurthino: Cæterùm fides eius rei penes auctores erit.

Auaritia.

Auaritia.

EMBLEMA LXXXIIII.

Heu miſer in mediis ſitiens ſtat Tantalus vndis,
Et poma eſuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui, quaſi non habeas, non frueris quod habes.

Est auari hominis εἰκών; ſumpta ex Petronio Arbitro & Horatio, verbis quibuſdam tantùm mutatis. Ille enim ita in Satyrico: Emblematis typus ex Petronio Arbitro & horatios,

Nec bibit inter aquas, nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix, quem ſua vota premunt
Diuitis hæc magni facies erit, omnia laté
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famen.

Hic verò 1. Sermon. Satyra 1,

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat

Flumina quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur congeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians, & tanquam parcere ſacris
Cogeris, &c.

Et Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum ſi dempſeris vſum,
Quamuis largus opum ſemper egenus ero.
Imò etiam pœna eſt partis incumbere rebus,
Quas cùm poßideas, eſſe violare nefas.
Non aliter ſitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appoſitis abſtinet ora cibis.

Auari cōditio.

Sic enim auari hac in vita ſuos iam manes patiuntur, quibus quid mali optes niſi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, inquit, epulis ante ora poſitis excruciari fame, & inedia tabeſcere, ſignificat eos quos magis magíſque acquirendi deſiderium cogit, præſentem copiam non videre, & in affluentia inopes, egeſtatis mala in vbertate patiuntur, neſcientes parta reſpicere, dùm egent habendis, χρημάτων δ' ὄρεξις, ἣν μὴ ὁρίζηται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη, μείζονες γὰρ ὀρέξιες μείζονας ἐνδείας ποιοῦσι, aiebat Bion: id eſt, Cupiditas habendarum opum, niſi aliqua ſatietate cohibeatur, extrema pauperiè longè deterior eſt: maiores enim cupiditates egeſtatem quoque maiorem arceſſunt. Proinde ſi quem diuitem efficere voles, (dicebat Epicurus) μὴ χρήματα προστίθει, τῆς δ' ἐπιθυμίας ἀφαίρει, non eſt quòd opes augeas, ſed tollas cupiditatem. Diſſentiunt inter ſe Poëtæ de cauſſa pœnarum Tantali, Alij enim ad inferos relegatum eſſe volunt, eiúſque capiti ſaxum impendere, cuius caſum ſemper extimeſcat: eáque pœna cruciari, quòd Deorum liberalitate ſit vſus intemperantiùs, cùm eorum conuiuiis intereſſet: vel quòd linguam habuerit incontinentem: vel quòd Pelopem filium membratim diſſectum coctúmque cœtui Deorum comedendum appoſuerit, vnde in inferis perpetua fame ſitiq; torquetur, vel etiam in mediis epulis & aquis famelicus & ſiti enectus cogatur langueſcere. Referam huc

Max. Tyrij locus.

Maximi Tyrij Platonici verba ex oratione 25. Quid obſecro, continua hominũ cupiditate egentius? Vbi enim ſemel animus ſuprà quàm neceſſarius exigit vſus, voluptatibus indulſerit, priorẽ continuò faſtidit, nouarum cupiditate detinetur. Et hoc eſt quod Tãtali ſignificat ænigma, cõtinuã videlicet voluptuarij ſitim, vt cùm oblectationum interdum latices affluant, recedant interdũ, propterea cupiditatem refluxus excitetur; quibus

tamen

tamen cupiditatibus infeſtiſſimus dolor, metus ac perturbatio permixta ſint. Nam quidnam homines timere peius ſolent, quàm ne præſens voluptas elabatur? Græca ſi quis malit hæc ſunt: τί γὰρ ἂν εἴη πενέστερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος διψωτικῶς, ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσηται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, κόρος αὐτὴν προτέρων ἔχει, καὶ ἑτέρων ἐρᾷ καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα, τοῦτο ἦν ἄρα, δίψα διψωτικὴς ἀνδρὸς φιληδόνου, καὶ ἡδονῆς νάματα προσιόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λῦπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαὶ, καὶ φόβοι. φοβερὸν μὲν γὰρ παροῦσα ἡ ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ. Clitophō apud Achillem. Statium ſcriptorem veterem, lib. 2. loquens de amore puerorum, quem Menelaus vehementiorem dixerat muliebri: Quo pacto, ait vehementior? An quia ſimul atque apparuit, euaneſcit, nec amanti ſui perfruendi poteſtatem facit? ſed Tantali poculo ſimilis videtur: Sæpè enim etiam inter bibendum auolat, amánſque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur, atque etiam id, quod iam hauſtum eſt, priùs eripitur, quàm qui bibit, exaturetur, &c. Apud eundem Achillem eleganter detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophontem, cuius Venerem prouocare non poterat: Quamdiu, ait, eorum qui in aliquo ſacrario cubant, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verùm ne hauriam, vetas. Tantóne tempore, vt propter fluuium ſedeam, ſitimque explere non poſſim? Næ ego Tantali menſæ haud diſſimilem totum ſortita ſum, &c. Lege adag. Tantali pœnæ: & Tantali talenta. Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat. 1. Epiſtol. ad Iulium Florum, & Ciceron. vltimum paradoxum. Achiles Statius.

Miſer.] Tantalus, quaſi ταλάντατος, id eſt, infeliciſſimus, Plato in Cratylo. Apul. libr. de Deo Socratis: ſolus Tantali vice in ſuis diuitiis inops, egens, pauper, non quidem fluentum vllum fugitiuum captat, & fallacis vndæ ſitim, &c. Tantalus vnde dictus.

Qui quaſi.] Vulgatiſſimum illud, Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet. Marſupiorum miniſtrum. i. δοῦλον τῶν βαλαντίων, auarum hominem vocat Eunapius Sardianus: talis deſcribitur in Aulularia Plauti Euclio, miſerrimus ſenex, amittendi metu ſeſe perpetuò excrucians. Contrà laudatur à Theocrito Ptolemæus Philadelphus, qui domi ſuæ non occultaret opes inutiles, vt formicæ ſolent, quæ aurum penitus egeſtum in antris aſſeruare memorantur, vt Solinus & alij quidam tradunt. Huc Horatian. *Magna inter opes inops*, 3. Carm. 16.

In auaros.

EMBLEMA LXXXV.

SEPTITIVS populos inter ditiſſimus omnes,
Arma ſenex nullus quo magis ampla tenet:
Defraudans geniúmq; ſuum, menſáſq; paratas,
Nil præter betas duráq; rapa vorat.
Cui ſimilem dicam hunc inopem quem copia reddit?
Anne aſino? ſic eſt: inſtar hic eius habet.
Namque aſinus dorſo pretioſa obſonia geſtat,
Seq; rubo aut dura carice pauper alit.

PLutarchus libello περὶ εὐθυμίας, meminit negociatoris cuiuſdam Chij, qui omnium maximè auarus, tametſi multum vini, primæque bonitatis venderet, ipſe tamen ſibi acidum

dum, vappámque conquirebat. Et fortaſſe is fuit, à quo cùm profugiſſet ſeruus, rogatus quamobrem ſe ab heri dominio fugitiuus extuliſſet: Quia, inquit, cùm præſtò bona ſint, mala tamen quærere ſolet, quippe qui vinum generoſum vendat, tantúmque ſubacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id hominum comparatur aſino; qui tergo geſtet epulas, opiparas, obſoniáque delicatiſſima; & tamen carduis victitet. Plerique enim ſunt adeò excordes, támque ſui parum memores, vt ſolo pane mucido, vappa, & larido ſubrancido ſe expleant, quamquam opimis poſſeſſionibus abundent. In quo ſanè vt genium inſigniter defraudant, ſic & partis ad vſum humanum cõceſſis miſerabiliter abutuntur. Verba huc apponam. Plutarchi: *ὥσπερ αἱ σικύαι τὸ χείριστον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν· οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σαυτὸν, οὐδέν τι τοῦ Χίου βελτίων γενόμενος· ὃς πολὺν καὶ χρηστὸν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων· ἑαυτῷ πρὸς τὸν ἄριστον ὀξίνην ἐζήτει διαγευόμενος. οἰκέτης δέ τις ἐρωτηθεὶς ὑφ' ἑτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πότιμα τῶν ἰδίων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσιν.* Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ peſſimum è carne ſanguinem eliciunt: ſic tu quæque peſſima in teipſum confers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generoſi copiam venderet aliis; ſibi vappam & acidum vinum ſeruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugiſſet: Quia, inquit, cùm ei bona adſint, malum tamen conquirit. Ei longè multi ſimiles ſuauia poculenta tranſmittunt, & ad moleſta prauáque quaſi occurrunt. Idem *περὶ φιλοπλουτίας: οὐδὲν εὖ πάσχων· ὥσπερ ὄνος βαλανέως, ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων· ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος.* Nihil capiens inde commodi; veluti balneatoris aſinus; qui ligna & ſarmenta defert; ſemper fumo plenus ac fauillis; nunquam autem balnei particeps, neque temporis, neque mundiciei. Simile eſt illud ex ſecundo Epigrammatôn:

Auari aſino comparati.

Locus Plutarchi.

Πολλὰς μυριάδας ψηφίζει Ἀρτεμίδωρος,
Καὶ μηδὲν δαπανῶν ζῇ βίον ἡμιόνων·
Πολλάκις αἱ χρυσοῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι,
Πολλὸν ὑπὲρ νώτου χόρτον ἔδουσι μόνον.

Hoc eſt,

Viuens vt muli, dum ſumptus præcauet omnes,
Supputat innumeras Artemidorus opes.

Aurum ſæpè gerunt ingentia pondera dorſo
Muli, ſed ſicum non niſi gramen edunt.

Ex M. Tullio citari hoc meminit: ferebat hanc quoque in- quitatem Septius, & imbri frumenta in area corrumpi patie- batur.

Talis Opimius apud Horatium 2. Satyrarum 3.

Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,
Qui veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappámque profeſtis,
Quondam lethargo grandie eſt oppreſſus, &c.

Defraudare genium. *Defraudans geniúmque ſuum.*] Defraudare genium, eſt natu- denegare quod appetit: cui opponitur, Indulgere genio, ani- mo obſequi. Plaut. in Aulul.

Perditiſſimus ego ſum omnium in terra,
Nam quid mihi opus vita eſt, qui tantum auri
Perdidi, quod cuſtodiui ſedulò? egomet me fraudaui;
Animúmque meum, geniúmque meum, &c.

Et Terentius Phormione:

——— ſuum defraudans genium.

Betas duráque rapa.] Synecdoche, pro quibuſlibet abiect- eduliis: in quo notanda ſordities auarorum.

Inopem quem copia reddit?] Antitheta. Ouidium imitatur Metamorph.

Quod cupio, mecum eſt, inopem me copia fecit.

Séque rubo, aut, &c.] Alludit ad illud: Aſinus ſtramina mauu- quàm aurum. Id genus homines à Græcis nominati κραδηφα- γοι, & cumini ſectores ab Ariſtotele, κυμινοπρίσαι, 4. Moral. Nicomach.

In aulicos.

EMBLEMA LXXXVI.

VANA *Palatinos, quos educat aula clientes*
Dicitur auratis nectere compedibus.

ALluſio eſt ad Diogenis apophthegma: dicebat enim Ariſtippum (Philoſophum aulicum) aureis teneri compedibus, ne poſſet exire; quòd ſplendidiore Principum vita captus, Philoſophicam vitam mentiretur. In quo ſenſu etiam Seneca dixit, ſtultum eſſe compedes ſuas, quamquam aureas, adamare. Id tamen quàm ſtudioſè faciant aulici, nemo eſt quin videat. Non enim animaduertunt quantum voluptatis & oblectamenti ſuppediter viuere λιτῶς μὲν, ἀλλ᾽ ἐν ἐλευθερίᾳ, nec aliis gnathonum more, aut paraſitorum neſcio cuius rei gratia, manum deoſculari, ridenti arridere, & fœdè palpando quamlibet perſonam induere. In quibus factitan

Aureæ cõpedes aulicorum.

ctitandis quid (obſecro) fidei aut bonæ mentis, quæ honeſt ratio eſſe poteſt, cùm ſimulationis & perfidia ſentinam inexhauſtam in animo præſentem vbique circumferant? Ea de r copioſiùs Lucianus, eo ſcilicet Commentario quod ſcripſit D iis qui conducti mercede in diuitum familiis viuũt. Apud Plutarc. Theophraſtus exprobrat Ariſtoteli, quòd relicta Academia mallet in Philippi aula verſari; quod & antè fuerat à Diogene reprehenſum, Ariſtotelem cœnare quando Philippo, Diogenem cùm Diogeni placeret. Quantum autem pertinet a noſtri diſtichi materiam, videtur reſpicere ad M. Catonis lepidam ſententiam. Dicebat enim fures priuatorum furtorum i neruo & compedibus ætatem agere, publicos in auro & purpura viſendos. Retulit Gellius lib. 11. cap. 18. Huc Aureæ compedes: &, Leo chordula vinctus.

In

In ſordidos.

EMBLEMA LXXXVII.

*Q*V AE *roſtro, clyſtere velut, ſibi proluit aluum*
Ibis, Niliacis cognita littoribus,
ranſit opprobrij in nomen: quo Publius hoſtem
Naſo ſuum appellat, Battiadeſque ſuam.

D dicitur in putidos & ſorditie quadam inſignes, vt qui turpia, & quæ alioqui ſilentij fidem requiritur, eructantes apeunt, & quæ natura prouida voluit eſſe tecta, detegunt euulantque: ſicque interdum loquuntur, vt quod vulgo dici ſolet, odicem ex ore faciunt. Hos itaque non ab re Ibides dixeris, id t, ſordidos & ineptulos, indignos inquam, qui in hominum bo numerētur, perſpecto auis ingenio. Hæ enim roſtri adū- Homine impuri & ſordidi.

citate

citate ſe per eam purgat partem, id eſt, aluum qua reddi cib
rum onera maximè eſt ſalubre: itaque clyſteris vſum primù
dicitur oſtendiſſe. Plinius lib.8.cap.27. & Ariſtot.9.De natu
animal. Quamobrem Ouidius & Callimachus ſuos æmulos
obtrectatores hoc nomine inſignes eſſe voluerũt, vt mox ſubi
ciam. κλύζω idem eſt quod abluo: vnde clyſter nomen habet.

Callimachus. *Quo Publius hoſtem Naſo, &c.*] Callimachus Poëta Cyrenæ
Batti filius (hinc Battiades dictus) diſcipulus Hemocratis I
ſei Grammatici, Apollonium Rhodium, qui ſe ingratum diſc
pulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit, eumque p
contemptum Ibim nominauit, quaſi auem Ægyptiam & Al
xandrinam, ſiue quòd Alexandrinus eſſet, quamuis Rhodi
diceretur, ſiue quòd ſpurciſſimus & impudētiſſimus. Sic etia
Ouidius Callimachum imitatus, aduerſarium quendam ſuu
Ouid. in Ibim. Ibim appellauit, quòd virum Romanum mentiretur: vel quò
exulantis Ouidij vxorem turpi amore tactus ſollicitarit: mult
que ad Auguſtũ deferret, quo diutiùs in exilio Poëta detinere
tur. Itaque doctum emiſit Poëmation in Ibim Naſo, in qu
non expreſſit maledici nomen, ſiue quòd inultus maledicat,
prouocatus regerat in eũ conuicia, ſiue quòd aliquē nomina
tim carpere, & ita verbis proſcindere lege prohibitum eſſe
Ouidius eodem opuſculo in Ibim:

Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:
Hoc ego deuoueo teque, tuosque modo.

De Ibide, lege quæ ſcribit Plutarchus, Commen. Vtrum pl
rationis inſit in terreſtribus animantibus quàm aquatilibus.

Strabo 17.lib. ἡμερώτατον δὲ ἡ ἶβυς πελαργώδης μὲν κατὰ σχῆμ
καὶ μέγεθος. διττὴ δὲ τὴν χροίαν, ἡ μὲν πελαργώδης, ἡ δὲ ὅλη μέλα
να, μεστὴ δ' αὐτῶν ἅπασα τρίοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Suidas mem
nit huius poëmatis, ἶβυς, inquit, ἔστι ποίημα ἐπιτηδευόμενον ε
ἀσάφειαν καὶ λοιδορίαν εἰς τινὰ ἶβυν γενόμενον ἐχθρὸν τοῦ Καλλιμά
χου. ἦν δ' οὗτος Ἀπολλώνιος ὁ γράψας τὰ Ἀργοναυτικά. At Apollo
nius non tam doctori ſuo, quàm patriæ ingratus, meritò nome
id ſortitus eſt, præcipuè cùm per ignominiam vocabulum ſpu
ciſſimæ volucris, qua refertiſſima patria fuit quantum auerſa
batur, ferre coactus eſſet.

I

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

Anguillas quiſquis captat,ſi limpida verrat
Flumina,ſi illimes auſit adire lacus,
Caſſus erit,ludetque operam:multum excitet ergo
Si cretæ,& vitreas palmula turbet aquas?
Diues erit:Sic ijs res publica turbida lucro eſt,
Qui pace,arctati legibus,eſuriunt.

ID videtur ſumptum ex apologo quodam Æſopico,de piſcatore aquam verberante, vt fugientes piſces incautè in retia rolaberentur.Quam aquarum turbationem cùm culparet aliuis,ſtatim huic piſcator:At niſi,ait,ſic moueatur vnda,me moi eſurientem eſt neceſſe.Quod ſanè apertè deſignat, ὅτι περὶ τ

πόλε

πόλεων δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται. ὅταν τὰς πατρίδας ἐ στάσιν περιάγωσιν: eos nempè qui Rerum publ. clauum tenent tum vel maximè quæſtum facere, cùm patria, ſua opera, labo rat ſeditione. Proinde vulgato Adagio ij dicuntur anguilla captare, qui priuati quæſtus gratia tumultus concitant, cùm vi deant publico Reipubl. ſtatu nihil ſe poſſe corradere. Itaqu non mirum, ſi ſeditiones enatas eſſe gaudeant, vel etiam exci tent, quò publicum ciuitatis malum in ſuum vertant commo dũ. Prouerbij vſum ex Ariſtophanis verbis colligere erit facil

Anguillas qui dicantur captare.

Ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας.
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ λαμβάνουσιν οὐδέν.
Ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
Αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.
Feciſti, vt is qui captat anguillas, facit;
Quieta cùm ſunt ſtagna, venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac ſubuerterit,
Captura magna eſt: tu quoque vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Hanc artem (heu nimium) callent quidã Principes δημοβόρο qui tyrannico concilio in ciuitatibus diſſidia ſerunt, quò licen tius mulctent miſeram plebeculam. Notiſſimum eſt quod ia ctitant magni illi latrones à laqueo immunes, nihil eſſe vtiliu & opportunius, quàm in aqua turbida piſcari. Sic viuitur: ea e morum deprauatio atque hominum peruerſitas, vt qui ipſi ſæ penumerò legum ſacra tractant, aut certè quibus vt cuſtodibu aſſeruanda & tutanda concreduntur, ipſimet legum ſolutis perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquando Mariu apertè libereque faſſus eſt. Bello enim contra Cimbros geſt cùm mille Camertes ciuitate donaſſe, idque quibuſdam repr henderetur, vt à legibus patriis alienum, ſtatim ait ſe inter a morum ſtrepitus legum præſcriptum & quaſi vocem audire m nimè potuiſſe. Lege prouerb. Anguillas captare, & Pierij Hi roglyph. lib. 29.

Principum quorundã rapina.

Caſſus erit, laudetque operam.] Id eſt, ſpe excidet, fruſtrà ſe labo raſſe ſentiet. Prouerbiales metaphoræ.

Palmula.] Remi extrema pars, ſic dicta eò quòd protenſa e in modum palmæ. Virg. 5. Æneid.

Palmula

Littus ara, & læuas ſtringat ſine palmula cautes.

Vitreas aquas.] Per ſimilitudinem vitreæ dicuntur aquæ, cù ſunt quietæ, nec turbatæ. Statius 5. Siluarum: —*Vitreasque nata Plaudit aquas.*——

A qua vitrea.

Sic iis res publica,&c.]Similitudo erat, cuius hîc eſt eſt ἀπόδοσις.

Pace.]Pacis tempore,

Arctati legibus.]Elegans metaphora à vinculis aut compedibus,quibus illigati ſontes retinentur.Lex,teſte Cicerone , vinculum eſt ciuitatis,libertatis fundamentum,fons æquitatis,&c. Nec ſanè aliunde magis florent Reſpublicæ quàm cùm legum viget auctoritas : quæ inſtitutæ ſunt præcipuè , vt earum metu humana coërceatur audacia,tutaq; ſit inter improbos innocentia, tradit Iſidorus auctor non omninò malus. Huc pertinet quod alicubi dictum eſt à Demoſthene:οὐδὲν ὄφελος πόλεως,ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει. Lex cur primùm lata.

Legis virtus eſt imperare,vetare,permittere,punire, ait Modeſtinus.Seneca 95.epiſt. appellat leges minis mixta præcepta, conſtituuntur itaque leges pœna;infirma enim lex eſt quæ neruos non habet aduerſus facinoroſos,inquit Demoſth. ergo punit lex ea etiam interdicto quæ non ſponte admittuntur flagitia, ſed culpa aliqua atque ignorantia:vt lex Aquilia culpam in damno dato vel leuiſſimam,l.31.Si putator,l.44.ad l. Aquil. D. Sed ad rem:leges conſtringunt improbos, alioſq; in officio cõtinent Repub.quieta,nullóque tentata tumultu.Sic M.Tull.pro Sextio:Illum tot iam funeribus Reipubl. exultantem ac tripudiantem,legum, ſi poſſet , laqueis conſtringeret. Rebus enim perturbatis ſcelerati homines ſibi pollicẽtur impunitatem, qua nulla maior ad peccãdum illecebra. Proinde apud Suetonium, Iulius Cæſar dictitabat iis quos grauior criminum vel inopiæ luxuriæúe vis vrgeret,bello ciuili opus eſſe.

X

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

Emblema LXXXIX.

Delphini inſidens vada cærula ſulcat Arion,
Hocque aures mulcet, frenat & ora ſono,
Quàm ſit auari hominis, non tam mens dira ferarum eſt:
Quique viris rapimur, piſcibus eripimur.

Fons Emblematis. ID extulit è Græco Βιάνορος hexaſticho, quod eſt 1. Epigr. ſic autem:

* Ἀγχόθι.

Φῶρες ὅτ' ἀνάλιοι τυρσηνίδος * ἐγγύθι δίνης
Φορμικτὰν ἀκάτου θῆκαν ὑπερβύθιον,
Αὐτίκα μιν κιθάρης λιγυηχέϊ δέξατο δελφὶν
Σύνθρονον, ἐκ δὲ βυθοῦ νήχετ' ἐλισσόμενος,
Μέχρις ἐπ' ἰσθμὸν ἔκελσε κορίνθιον, ἦρα θάλασσα,
Ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Sic reddidimus:

Præc,

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vaſtum pelagi fortè dedere fretum,
Protinus in mediis delphin apparuit vndis
Illicio gratæ dulciſonæque chelys:
Seſſorémque iſtmum deuexit aduſque Corinthi,
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore naſci
Piſces, quàm tellus gignat alumna viros.

Hiſtoriam, ſeu (ſi mauis) fabulam copioſè tractauit Herodotus lib. 1. & poſt eum Gellius cap. vltimo lib. 16. retulit & Ouidius 2. Faſtor. ea eſt de Arione citharœdo, qui arte ſua pecuniis partis cùm patriam repeteret Corinthum, in piratas incidit, qui nummorum cauſſa conſilium ceperunt de eo interficiendo; quod vbi animaduertiſſet, impetrata ab eis venia fidibus cecinit; tum ſtatim è prora ſeſe in profundum deiecit: quem ſubitò à delphino exceptum, & dorſo Corinthum vſque vectũ aiunt. Alluſit ad hanc hiſtoriam Propertius, elegia 2. ad Cynthiam, de ſomnio naufragij:

Arionis citharœdi à Delphino ſeruati hiſtoria.

Sed tibi ſubſidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat antè ratem.

Enalum etiam adoleſcentem in mari à Delphinis ſeruatũ eodem penè quo Ariona modo, retulit in Sympoſio ſeptem ſapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo; qui cùm fortè in mare decidiſſet, excipientibus Delphinis, ab imóque retrahentibus, euaſit. Ait idem Plutarch. ad finem diſputationis, qua inquirit, An ſit aliquid in brutis rationis. Id autem dicitur, & non iniuria flectitur in crudelem & inſatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorum non verentur conſpirare, quò bonis eorum & opibus potiri quoquo modo queant. Hincq; admonemur, mitiores eſſe feras in hominem quàm ipſe homo in hominem ſit. Quid verò ſceleſtius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ non modò ſui facit immemorem, ſed etiam ſibi & aliis exitialem? Eam itaque rectè Menander appellat μέγιστον ἀνθρώποις κακόν; Euripides veriſſimè,

Auaritiæ quãta pernicies.

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλεῖον ἔχειν πέφυκ᾽ ἀνήρ,
Οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται,
Φίλοις τ᾽ ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει.

Et Bion Sophiſta optimè τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης κακίας εἶναι cenſuit. Cur autem ſummum malum à quibuſdã dicatur auaritia, in prõptu ratio eſt, quòd ea vix vnquã ſola eſſe queat: quippè cùm perpetuas habeat ſibi comites rapinam, periurium,

Auaritia ſummum malum.

mendacium, proditionem; atque etiam parricidium, quod exẽplis longè multis perſpicuum eſſe poteſt: ſed vnum ad rem præſentem ſatis erit, quod ex Ariſtotele protulit Ariſtonymus: Socios octo latrones de ſpoliis inter ſe concertaſſe, ex quibus quatuor ſunt interfecti: deinde quatuor alios rurſum eo nomine dimicaſſe; vnde factum vt duo tantùm fuerint ſuperſtites qui etiam cùm rixandi finem non facerent, vnus ex omnibus ad extremum incolumis euaſit. Sed quid reliqui tandem futurum, ſi etiam dextra in ſiniſtram armetur? Hæc ille. Cicero pro Quintio: Nullum eſt officium tam ſanctũ atque ſolemne, quod non auaritia comminuere atque violare ſoleat. Et quidem ſtatim omnis iuſtitia negligitur, & aliena per iniuriam occupãtur, cùm pectus auaritia, miſeroq; cupidine feruet, ait Horatius.

Vada cærula.] Mare cæruleum.

Sulcat.] Μεταφορὰ ab aratoribus, pro eo quod eſt, ſecat, proſcindit, tranſgreditur.

Frenat & ora ſono.] Ab equis tranſlatio in verbo, frenat, pro eo quod eſt, retinet, ſiſtit, regit.

Viris rapimur, piſcibus eripimur.] Id paulò antè carmen Græcum expreſſit:

Ἡ ῥα θάλασσα
Ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Eſt & eiuſdem argumenti 4. Ἀνθολογ. Epigramma, cuius concluſio eadem cum Alciati verſu vltimo,

Κτεινόμεθ' ἀνθρώπους, ἰχθύσι σωζόμεθα.

Cui conuenit Ouidianum illud ex 1. Triſt. eleg. 4.

Cúmque minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis,
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Gula

Gula.

EMBLEMA XC.

CVRCVLIONE *gruis, tumida vir pingitur aluo,*
Qui Laron, aut manibus geſtat Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſî, & talis Apicî,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

HAc eicone depinguntur lurcones & guloſi ſeu helluones, quorum illis tribuit gruis collum, vt ſibi dari poſtulabat Philoxenus: his, vel (etiam ſi mauis) vtriſque ventrem maximè prominentem. Expreſſit autem ventris hęc gulæque mancipia, duarum auium maximè furacium, & gulæ deditarum imagine. Larus enim edaciſſimus eſt, qui quòd totam eſcam ore deuoret, locum fecit prouerbio, Larus hians. Auicula eſt è mari victum quæritans aut lacubus, quæ Gauia Latinis dicitur. Hinc Matron, quidam parodus, Chærephontem paraſitum compara- Guloſorũ imago. Larus.

uit famelico laro, eo quòd voraciſſimus eſſet helluo. πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. Onocrotalus autem olorum ſimilitudinem habet:nec omninò differre viderētur Onocrotali & olores,niſi faucibus ipſis ineſſet alterius vteri genus.Huc enim inexplebile animal congerit, mira vt ſit rapacitas, mox perfecta rapina ſenſim inde in os reddita,in veram aluum ruminātis modo refert.Plin.c.47.lib.10.Et hæc belliſſima guloſorum inſignia.

Onocrotalus.

Martialis vndecimo lib. ——*Et quàm*

Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

Melanthius.

Melāthij Poëtæ tragici ὀψοφάγου inſignis votum fuiſſe traditur, vt collū olorinum optaret, quo diutiùs dapum ſenſu frueretur: vt etiam eius quem ſuperiùs attigi, qui ſibi à Diis volebat impartiri τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχῶν.i.guttur tres longum cubitos,cuius eſt mentio apud Gellium 19.c.2.

Curculio.

Curculione gruis.]Gruis collo.Videtur ex proprio feciſſe appellatiuum:eſt enim curculio, vermis edaciſſimus, quaſi gurgulio ſic dictus,& frumenti ſortitus vocabulū; quo nomine ſunt etiā notati plerique paraſiti,vt ex 2.Miſcellan.Nannij diſces.

Tumida vir pingitur aluo.]Id eſt,φύσκων, quaſi dicas vētroſum: quo epitheto notatus eſt Ptolemæus Euergetes, propter abdominis ſtudium. Vt Alcæus Pittacum Mitylenæum φύσκωνα καὶ γάστρωνα,quòd pinguem haberet aqualiculum,appellauit, teſte Laërtio. Citatur ab Athenæo ex Euripide, ſicuti & à Galeno oratione ἐπὶ τὰς τέχνας.

Γνάθου τε δοῦλος νηδύος θ' ἡσσημένος:Abdominis miniſter, & ſeruus gulæ. Huic conuenit Perſianum hoc Satyr.1.

Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.

Id hominum genus vocantur προγάστορες Græcè, nempè queis pingui abdomine venter prominet.

Apicius.

Talis forma fuit Dionyſi, &c.] Duos hoſce inter guloſos inſignes memorat Athenęus lib.1.c.3.Dipnoſoph.Apicius quidem omnium helluonum maximus gurges,librum etiam edidit De gulæ irritamentis: non enim ſatis habuit Principum congiaria & Capitolij:vectigal deuoraſſe. Hunc ſibi manus intuliſſe quidam referunt, cùm ſubductis rationibus ex ſextertio millies quod in culinam congeſſerat,centies tantùm ſupereſſe ſibi cognouiſſet.Lege Plin.9.c.17.

Inſigniter guloſi.

Et gula quos celebres,&c.]Vt,præter ſuperiùs nominatos,Gnatho Siculus, Publ.Gallonius,Æſopus,Clodius Albinus,Aſtydamas,Abron,& quamplurimi alij, quorum luxus ex veterū monumentis hinc inde colliges.

Ocn.

Ocni effigies, de iis qui meretricibus donant, quod in bonos vſus verti debeant.

EMBLEMA XCI.

IMPIGER haud ceſſat funem contexere ſparto,
Humidáque artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet ſtrennuus horis,
Protinus ignaui ventris aſella vorat.
Femina iners animal, facili congeſta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inque ſuum.

ID ex Pauſaniæ Phocicis tractum, enumeratis enim aliquot ſtatuis Deorum & Heroum Polygnoti manu depictis, poſt has virum quendam ſedere ait, inſcriptionémque indicare eum eſſe Ocnum, qui taxat è iunco reſtim vel funem, ſed aſtan- Character Emblematis.

tem aſellam totum quod ille laborioſè texuerit arrodentem. Gnauum & induſtrium hominẽ fuiſſe Ocnum aiunt, qui vxorem ſumptuoſam & prodigam habuerit, quæ profundere conſueuerat quicquid ille opere faciundo per ſummum laborem quæritaſſet, idque per ambages voluiſſe Polygnotum deſignare. Compertum eſt etiam Ionum vulgò prouerbium eſſe, quoties hominem ſignificant ad laborem quidem vehementer propenſum, ſed nihil inde capientem commodi, Ocni funiculum torquet. Ita fermè Pauſanias. Huius quidem effigie Plutarchus meminit libello περὶ ἀθυμίας, & Plin. 35. cap. 11. inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & Propertius 4. Elegiarũ:

Ocni funiculum torquere.

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Aeternúmque tuam paſcat aſella famem.

Retulit & commodè 12. Hieroglyphicôn Pierius. lege cap. 81. Miſcellan. Politiani.

Impiger.] Diligens, induſtrius. Virgil. 1. Æneid.

——ille impiger hauſit
Spumantem pateram.

Et Ouid. 1. Metamorph.

——patrios adit impiger ortus.

Nomen Ocni.

Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectiuum hoc differre vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui faciat aliquid grauatè, ſignificat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς, & ipſa ῥᾳθυμία dicitur ὄκνος καὶ ὀκνηρία: ſed & ὀκνεῖν, idem eſt quod pigreſcere. Hæc tamen dictio ad ſenſum potius attinet: ignauus enim eſt, nihilque agit, tametſi laboret, qui ſuas opes malè collocat, eáſque in vſus minimè neceſſarios erogat.

Sparto.] Geniſta. ſic enim quidam interpretantur. Spartum vero genus eſt herbæ apud Hiſpanos frequentiſſimæ.

Humidáque artifici.] περίεργασις teſtis.

Femina iners animal.] Laborat totis diebus homuncio, ſperátque diteſcere, ſed quicquid labore tam improbo partum enaſcitur, ad ornatum quendam ſuum transfert prodiga & inſolens mulier. vnde verò, verius à Iuuenale ſcriptum Satyr. 6.

Mulier prodiga.

Prodiga non ſentit pereuntem femina ſenſum,
Ac velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti ſua gaudia conſtent.

Mundus muliebris.

Quò pertinet adagium, Mulieris podex, in Chiliad. Adag.

Mundum.] Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia conſeruanda:

ſeruanda:Munditiæ,ornatus,& cultus,hęc feminarum inſignia ſunt,his gaudent & gloriantur, hunc mundum muliebrem appellarunt maiores noſtri.Nonius ex Lucilio:

Legauit quidam vxori mundum omne penúmque.

Vlpianus noſter ait mundo muliebri contineri ſpecula, vnguenta, vaſa vnguentaria,& ſi qua dici ſimilia poſſunt, diſtinguitque muliebria ornamenta à mundo muliebri, ac ſi mulier poſſit eſſe munda,nec tamen ornata : vt ſolet in iis contingere quæ ſe mundarint lotæ in balneo,neque ſe ornarint:& contrà, eſt aliqua ornata, nec tamen mundata.Sed hoc nimiùm ſubtiliter à Iuriſconſulto ; nam apud oratores, poëtas,alióſque terſos auctores, mundo muliebri non ea modò continentur quibus mulier fit mundior, ſed etiam quibus ornatior. Val. Max. lib.9.cap.De luxuria & libidine, memorabile refert exemplum de abrogata lege Oppia quæ lata fuerat olim bello Punico ſecundo ad coërcendam mulierum luxuriam : ſed eas tamen ait excuſari mentis imbecillitate, & grauiorum operum negata affectatione, quamobrem omne ſtudium ad curioſiorem ſui cultum illis permitti.

Prodigit.] Conſumit,diſſipat; verbum aptiſſimum ad prodigalitatem notandam.

X 5

Paraſitos.

EMBLEMA CXII.

QVOS tibi donamus, fluuiales accipe cancros,
Munera conueniunt moribus iſta tuis.
His oculi vigiles, & forfice pluribus ordo
Chelarum armatus, maximáque aluus adeſt:
Sic tibi propenſus ſtat pingui abdomine venter,
Pernicéſque pedes, ſpiculáque apta pedi.
Cùm vagus in triuiis, menſæque ſedilibus erras,
Inque alios mordax ſcommata ſalſa iacis.

APparet hoc ſuſceptum eſſe in mordacem quendam καὶ ἀχαλίνυ ςίματ☉ ſcurram, cui ſymbolicè cancros fluuiales dono dat, paraſiticis moribus apprimè reſpondentes. Decorum

corum itaque ſeruat in eo, quòd rationem habeat perſonæ cui hęc tribuat: intereaque graphicè depingat hominis importuni & obtrectantis effrenatam licentiam, qui ad quæſtum & ventrē omnia conferat ſua ſtudia, vt aliis, & plerumque etiam præſentibus obloquatur, in quos eiaculetur moleſta & acria quædam dicteria. Id autem genus hominum ſi quando iocandi fines trāſiliant, ita vt è ſalibus hilari fronte acceptis, & datis ad ſcommata mordacia ſe conferant, iam tum faſtidio eſſe non ab re incipiunt: nec enim ſapiunt qui iis omnia licere volunt; quandoquidem nihil magis lubricum ſit & importunū conuicio, quod quaſi melle litum animos ingreditur. Paraſitum Luciani & Iuuenal. 3. & 4. Satyr. perlege. Licentia nimia paraſiti.

Oculi vigiles.] Aperti: quod refert paraſitorum vigilantiam in obſeruandis aliorum menſis. Euolue Prouerb. ἀλλοτριοφάγοι in Chiliad.

Et forſice plurimus ordo. &c.] ἀλληγορία ab exercitu. Pedes habent cancri fluuiales ad modum forficis. Forfex ſutorum eſt inſtrumentum, quo pannum aptant, & in fruſta commoda diſſecant. Chelæ autem ſunt cancrorum brachia, à Græco χηλὴ, quod etiam ſignificat vngulam. Huc pertinet Pliniana deſcriptio cancrorum, quæ eſt lib. 9. cap. 31. Forfex.

Stat pingui abdomine venter.] Abdomē, pinguedo eſt ſpinæ adhærens, in qua ſunt renes: tamen à pube ad præcordia ſurſum verſus abdomen peruenire Cornelius Celſus tradit lib 4. Iuuē. Abdomen.

——Venter adeſt abdomine tardus.

Auſonius Eidyllio 9. cui Moſella nomen:

——Cui prodiga nutat.
Aluus, opimatoque fluens abdomine venter.

Certè paraſitus dicitur Euſtathio γαστρόπληξ, quòd abdomini inſeruiat.

Cùm vagus..] Horat. 1. Epiſtolar. bellè ſcurram ita deſcripſit:

Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret;
Impranſus, non qui ciuem dignoſceret hoſte: Scurræ deſcriptio.
Quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus:
Pernicies & tempeſtas, barathrumque macelli.

Menſæque ſedilibus erras.] Hinc epitheta, τραπεζολοιχὸς, quòd menſas illingat, & nidorem è cibis ſurgentē rabido ore carpat. Hinc θυράπαξ, aut θυράρπαξ, quòd foribus alienis inſidietur, nēpè qui ſueuerit aliena viuere quadra. Prou. Sartag. pernicies.

Scommata ſalſa.] Epitheti metaphora. De ſcommatum generibus Macrobius Saturnal. 7. cap. 5.

Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere.

EMBLEMA XCIII.

In modicis nihil eſt quod quis lucretur: & vnum
Arbuſtum geminos non alit erithacos.

Aliud.

In tenui ſpes nulla lucri eſt: vnoque reſidunt:
Arbuſto geminæ non bene ficedulæ.

Duobus ganeonibus] Ganeo, cui vitæ modus eſt culina, vti Varro deſcribit, quanquam à M. Tullio ſumatur etiam pro ſcortatore qui proſtibula & meretriculas aſſectatur.

Non

Non eſt multum lucri expectandum ex rebus minimis, in quibus quanquam multum laboris & operæ collocetur, tamen fructus inde parum capitur. At in rerum maiorum adminiſtratione vtilitas multo conſurgit vberior, quamobrem vulgo variis efferuntur modis adagia, vt in tenui ſtatu conſorti non eſſe locum dicamus; qualia ſunt iſta, Domus vna duos non alit canes, vt nec vnum arbuſtum duos erithacos: Vno ramo non bene ſedent duæ ficedulæ: & quod noſtrates iocando efferunt, Noſtra ianua non ſuſtinet duos mendicos. Falluntur itaque, qui è rebus minutulis ampliſſimum expectant quæſtum, præſertim ſi ſit eodem ſtudio conſors, vbi Plerumque res abſque inuidia tranſigi, niſi ægrè, poſſit. E rebus minimis parum lucri.

Et vnum arbuſtum.]Prouerb. eſt Chiliad. Arbuſtum vnum non alit duos erithacos. Cedrenus *πολυκοιρανίαν* deteſtans, hanc ſimilitudinem vſurpauit: *δύο, φησὶν, ἐριθακοὺς μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα διοικηθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχηγῶν.* Vt vnum arbuſtum duos erithacos non alit: ſic vnum regnum feliciter à duobus principibus adminiſtrari non poteſt. Erithacus auis eſt quædam ſolitaria, vt eodem in ſaltu non temerè niſi vna reperiatur, quam Theodorus Gaza nunc Syluiam, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à ſyluarum deſertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græcô nomine intelligitur. huius meminit Plin. 10. c. 20. Erithacus.

In tenui ſpes, &c.] Diſtichon eiuſdem argumenti cum ſuperiori, mutatis tantùm verbis. Alludit autem ad prouerb. Tenuis ſpes. Vide Chiliad.

Vnoque reſidunt arbuſto] Prouerbium aliud idem cum ſuperioribus. Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tamen vuis potius veſcatur. Martial. lib. 1. Ficedula.

Cùm me ficus alat, cùm paſcar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vna mihi?

Lege Plin. lib. 10. cap. 29.

Capi

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

Regnatorque penus, menſæque arroſor herilis
Oſtrea mus ſummis vidit hiulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falſa oſſa momordit:
Aſt ea clauſerunt tacta repentè domum.
Deprenſum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obſcurum qui dederat tumulum.

Guloſi in ſpontaneã lapſi ſeruitutem.

ID videtur propriè in eos eſſe tortum, qui lautioris victus ergô ſe in domos opulentas ſeruiliter ingerũt, vnde nihil præter damnum, aut etiam interitum conſequantur, vel in eo quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præproperan

ram ſibi arceſſunt, quique, vt vulgo dicitur Gallico, ſuum in dentibus tumulum conficiunt. Hi ſunt ἀκρατεῖς ſeu impotentes, qui obiectam cupiditatem ſectantur, hi ſic deſcribuntur à Lucilio, vt citat Nonius Marcellus:

Qui ſex menſes vitam ducunt, Orco ſpondent ſeptimum.

Porrò gulâ in ſeruitutem pertrahere docet Lucianus de mercede conductis. Itaque huc non incommodè retulero illud Horatij, quanquam fortè aliò recidat:

— Qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternùm qui paruo neſciet vti.

Emblema ex primo Epigrammatôn Græcorum Latinè hîc redditum ab Alciato, huc non grauabor apponere.

Παμφάγος ἑρπυστὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
Ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον.
Πώγωνος διεροῖο νόθην ὠδάξατο σάρκα,
Αὐτίκα δ' ὀστρακόεις ἐπλατάγησε δόμος.
Ἀρμόσθη δ' ὀδύναισιν, ὁ δ' ἐν κλείθροισιν ἀφύκτοις
*Ληφθεὶς, αὐτοφόνον * τύμβον ἐπεσπάσατο.* * πότμον

Penus.

Regnatorque penus.] Penus eſt omne eſculentum aut poculentum, ſed frequenter metonymicôs pro eo loco in quo aſſeruâtur eſculenta quæuis, accipitur, quo de nomine controuerſiam repete non pœnitendam ex Gellio cap. 1. lib. 4.

Oſtrea hiulca.] Hiantia, vel oſtreas hiantes. De oſtreis Plinius 32. cap. 6.

Falſa oſſa.] Id eſt, teſtam oſtreæ, quam oſſa putabat eſſe.

Domum.] Pro cochlea, vel teſta, qua pro domo vtitur, idque metonymicôs & catacreſticôs.

Deprehenſum furem,] In iure eſt ἐπ' αὐτῷ φόρῳ.

Tetro tenuerunt carcere furem.] ἀλληγορία à furibus, qui deprehenſi coniiciuntur in carcerem.

Tumulum] μεταφορικῶς tumulum dicit, vel à conſequenti, quòd perierit ſorex in Oſtreæ teſta.

In

In garrulum & guloſum.

EMBLEMA XCV.

Voce boat torua, prælargo eſt gutture, roſtrum
Inſtar habet naſi, multiforisque tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventrique gulæque
Signabit, volucer cùm Truo pictus erit.

SVſpicor id tractum ex Clementis Alexandrini 2. Pædagog cap. 1. cuius hæc verba: τὸν νοῦν ἐγκατορύξας τῇ κοιλίᾳ, τ ἰχθύ. ῳ καλουμένῳ ὄνῳ τὰ μάλιστα ἐοικώς. Qui animum in alu defodit, piſci qui aſellus dicitur, maximè ſimilis. Hunc ex pi- ſcium genere ſolum habere cor in vẽtre, ἐν τῇ γαστρὶ, Athenæu ex Ariſtotele tradit. quamobrem vocatur ab Epicharmo ἐντερα ινα. γάστρος propter monſtrificam ventris naturam. Cæterũ

Or

Onocrotalus,qui & Truo dicitur,gutturis eſt ampliſſimi, & vocis clamoſiſſimæ,ita vt ruditum aſini dicas, & naſum habere inſtar tubæ. Sic quidam γαστρίμαργοι,vt verbo Ariſtotelis vtar, ſuo incondito clamore, importunaque garrulitate cœlo mare conturbare apud quoſdam videntur,cùm tamen importuna ſua loquacitate dent ſine mente ſonum;quippe qui omnia referant ad ingluuiem:quibus denique (vt apud noſtrates dicterio vulgato notantur)omnia ſunt lingua & podex.Id genus homines, quòd in dicendo nemini cedere videantur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen probi viri doctiq; faſtidiunt. Onocratalus, quid referat.

Boat.] Tranſlatio à bobus.

Inſtar habet naſi.]Feſtus ad hunc modum:Truo, auis onocrotalus,Cæcilius irridens magnitudinem naſi: Prô dij immortales,vnde prorepſit Truo!

Rabulam.]Rabula,à radendis auribus, vel à rabie, vel à raui, Rabula.
id eſt,raucitate.Hominem ſignificat, qui cauſſam quam defendit,à iudice contendit extorquere, vt ſunt patroni illi triuiales & plebeij cauſſidici: inter quos qui clamoſiſſimus eſt, putatur alios iudicio & doctrina excellere. Cicero De oratore: Non enim declamatorem aliquem de ludo,aut rabulam de foro,ſed doctiſſimum & perfectiſſimum quærimus.

Addictum ventríque,gulæq;.] Is vnico verbo γλωσσογάστηρ, vel γλωσσογάστωρ appellatur,Iul.Pollux lib.2.

Doctorum agnomina.

EMBLEMA XCVI.

MORIS *vetuſti eſt, aliqua profeſſoribus*
Superadijci cognomina,
Faciles apertoſq́ explicans tantùm locos,
Canon vocantur, Curtius,
Reuoluitur qui eodem, & iteratq́ nimis
Mæander, vt Pariſius.
Obſcurus & confuſus, vt Picus fuit,
Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans, vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.
Qui vel columnas voce rumpit, Parpalus,
Dictus Truo eſt ſcholaſticis.

Contrà eſt vocatus, tenuis eſſet Albius
Quòd voce, veſpertilio.
At vltimas mutilans colobotes ſyllabas,
Hirundo Craſſus dicitur.
Qui ſurdus aliꝭs ſolus ipſe vult loqui,
Vt ſturnus in prouerbio eſt.
Hic blæſus, ille raucus, iſte garriens:
Hic ſibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atque tuſſit hæſitans.
At conſpuit alius, vt pſecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa ſurgunt nomina.

SIc eſt naturâ vel potiùs conſuetudine quadam deprauata comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obſeruemus, & maximè in iis qui literas profitentur. Quod hîc planum facit Alciatus in quibuſdam ſuperioris ſæculi Iuriſconſultis, vel etiã, quantum coniicio, in aliquot aliis, qui ſuo tempore minùs aptè ius ciuile profiterentur (quorum tamen, vt par erat, nominibus parcit) vnde ſinguli ſingula in ſcholis cognomina ſunt ſortiti, quibus notaretur ingeniꝭ vel naturæ proprium & peculiare vitium in legibus enucleandis; vel hoc generalius accipi poteſt. Homines enim imperiti, vt etiam argutuli quidam auditores, qui naſum rhinocerotis habent, faciliùs quod ſtultè dixeris reprehendere, quàm quod ſapienter tacueris, probare poſſunt, vt ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnum profectò onus eſt atq; munus, vt ipſemet aſſeuerat diſputatione 1. De natura Deorum, ſuſcipere atque profiteri ſeſe, omnibus ſilentibus, vnum maximis de rebus magno in hominum conuentu audiẽdum. Adeſt enim ferè nemo quin acutiùs atq; acriùs vitia in dicente quàm recta videat. Ita quicquid eſt in quo offenditur, id etiam illa quæ laudanda ſunt, obruit: & quoties dicimus, toties de nobis iudicatur. Nec quicquam eſt tam inſigne, nec tam ad diuturnitatem memoriæ ſtabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander.] Mæãder flexuoſus & ſinuoſus fluuius, quod nominis ſæpè pro obliquitate ſumitur. Huc prouerb. Labyrinthus. Mæander.

Qui vel columnas voce rumpat.]Huc prouerb. Chiliad. Columnas rumpere.

Truo.]De hac aui in ſuperioribus.

Colobotes.]Mancus & decurratus,κολοβόω,comminuo & trunco.

Sturnus.]De hac aui Plin.lib.10.c.24. & Volaterranus in Philologia.

Pſecas.]Stillicidium vel gutta,aut ſtilla. Pſecas iam olim audiuit Antimachus Lyricus,quod identidem exſpueret, quod & cognomen datum fuit Olympico cuidam, cuius nomen mihi excidit.

Magna hominum in vitiis notandis proteruitas.

Quàm multa rebus,&c.]At iſtæc licentia,& deprauata conſuetudo reprimenda erat. Siquidem conuitia quæ torqueri ſolent, ob ea quæ ſunt in corpore vel in fortunis hominum vitioſa, proficiſcũtur ab animis parum ſanis.Proinde Vlyſſes apud Homerum Therſitæ non claudicationem, non gibbum aut caluitiem exprobrat,ſed omnino garriendi vitium.Sic Achilles non naturæ vitia inſectatur in Agamemnone,ſed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quaſi frenum imponi rectæ rationis poteſt.

Natura.

Natura.

EMBLEMA XCVII.

P A N A colunt gentes (naturam hoc dicere rerum eſt)
Semicaprumq; hominem, ſemiuirumq; Deum.
Eſt vir pube tenus, quod nobis inſita virtus
Corde oriens, celſa verticis arce ſedet.
Hinc caper eſt, quia nos natura in ſæcla propagat
Concubitu, vt volucres, ſquamea, bruta, feras:
Quod commune alijs animantibus, eſt caper index
Luxuriæ, Veneris ſignaq; aperta gerit.
Cordi alij ſophian, alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

PAn pingebatur, vt multarum diuerſarúmque naturarum particeps. Id enim nominis Pan totum vel vniuerſum ſonat. Itaque Macrobius Saturnal.1.cap.17. Pan ipſe ſub hoc habitu quo cernitur, ſolem ſe eſſe prudentioribus permittit intelligi. Hunc Deum Arcades colunt appellantes τὸν τῆς ὕλης κύριον, non ſyluarum dominum, ſed vniuerſæ ſubſtantiæ materialis dominatorem, ſignificare volentes; cuius materiæ vis, vniuerſorum corporum, ſeu illa diuina, ſiue terrena ſint, componit eſſentiam, &c. Alciatus Panos naturam & habitum ad hominem tranſtulit. Homo enim conſtat animo diuino, cęleſti, immortali, Angelis & Deo ſimili: copore verò mortali ex quatuor elementis compoſito; hac quidem parte belluinam naturam proximè referenti. In animo duæ partes ſunt: illa quæ intelligit, meminit, ſapit, ratione, iudicio, ingenio vtitur ac valet, quæ pars ſuperior nominatur, & proprio nomine Mens, qua verè homines ſumus, qua Deo ſimiles, qua cæteris animalibus excellentiores, & longè ſuperiores: Altera eſt ex coniunctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & beſtiæ quàm homini ſimilior: in qua ſunt motus illi qui Græcis πάθη dicuntur, pars longè inferior & abiectior, qua nimirùm à belluis nihil differimus. Homo itaque medium eſt quidam inter diuinas intelligentias, & bruta animantia, eámque ob cauſſam finxerunt veteres Pana eſſe Deum, qui ſuperiore parte hominem, inferiore verò caprum referret: vt natura humana hoc inuolucro, & quaſi propoſito agalmate ſignificaretur, homo enim pro ſuperiore ſui parte rationem habet diuinam, & cæleſtem, inferiore appetitum & libidinem, quibus conuenit cum belluis. Cæterùm ſunt qui hominis naturam triplicem hîc notari velint; diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam quidem, qua cum Angelis participat; humanam, qua cum belluis; diabolicã autem, qua quippiam ſceleſtè & deprauatè cogitat & molitur. quod planum etiam facit Auguſt. ſub finem c.3. lib.14. de ciuit.

Pan, Deus.

Pan, homo.

Hominum natura triplex.

Pana colunt gentes.] Conſule Lactant. & D. Auguſt. eod. opere de ciuit. libro 18. cap. 17. Phornutum de natura Deorum, & poſt eum Gyraldum de hiſtoria Deorum Syntagm. 15. Nonnihil & tibi ſuppeditauerit Euſeb. 3. præpar. Euangelicæ. Seruius ad Eclogas Virgilianas, Pana Deum ruſticũ ad naturæ ſimilitudinem factum eſſe ſcribit. Cuius boni Grammatici ſententiam integram aſcriberem, ſi omnino noſtro huic argumento reſponderet.

Eſt vir pube tenus.] Alij legunt, Vir tenus vmbilico eſt, quam voles,

voles, ſequitor lectionem.

Quod nobis inſita virtus.] Cicero 1. Tuſc. Platonem in Timæo ſecutus, & Ariſtotelem in 2. De animo, principatum animi ait eſſe in capite ſicut in arce ſumma. ira verò & cupiditas locis diſcluſæ: illa enim in pectore, hæc ſubter præcordia ſedem habere dicitur. Galenus in lib. De placitis Hippocratis & Platonis in cerebro poſuit ſpiritus animales, id eſt, imaginationem, memoriam, ſenſum, motum, & intelligentiam: facultatem vitalem in corde, naturalem in iecore, de quo exiſtit nutritio & generatio, quæ tria ſunt non partes, ſed facultates & vires de vnico animo exiſtentes, qui vt ſeipſum moueat ratiocinando, iraſcendo & concupiſcendo, vtitur cerebro, corde & hepate, quæ tria ſunt inſtrumenta ſede & loco diſtincta. Quod itaque Alciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & celſa verticis arce ſedentem: animum ſiue eam animi facultatem quæ rationis eſt intelligit, quæ vitæ principium à corde, mentis verò & intelligentiæ à cerebro habeat: vel fortaſſe ad veterum quorundam ſententiam, qui animi principatum in corde ſtatuebant, vt Empedocles: alij in cerebro, vt Plato & Democritus. Plutarchus De placitis 4. cap. 5. Animus an in cerebro, an in corde.

Celſa verticis arce ſedet.] περίφρασις & ἀλληγορία à ſummo & præſtanti Principe in arce ſumma, vt loco tutiori, ſedente.

Hinc caper eſt, &c.] In ſuperioribus dictum eſt, hircum libidinis eſſe ſymbolum, & concubitu fit generatio. Vide Macrob. cap. 8. Saturn. 1. lib.

Vt volucres, ſquamea, bruta, feras.] Animaliũ eſt diuiſio: ſunt enim aut aërea, vt volucres aues; qui aquatilia, vt piſces; terrena, vt homines & bruta omnia. Huc confer principium 1. Metam. Ouidianæ. Animaliũ genera.

Cordi alij ſophian.] Id eſt, rationem & mentem, cuius ſedem in capite bona Philoſophorum pars, & quidem eorum qui melioris notæ putantur, eſſe voluêre. Lege Opificium Dei Lactantij.

Inferiora modus nec ratio.] Inferiora belluina planè ſunt, vt ira & appetitus, quæ tamen ſuperiori animi parti, id eſt ipſi menti ſubiici debent, niſi enim in motus imperium obtineat ratio, quid inter hominem & belluam putabis intereſſe?

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

Vt ſphæra Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes:
Artibus hic variis, caſibus illa preeſt.
Aduerſus vim Fortunæ eſt ars facta: ſed artis
Cùm Fortuna mala eſt, ſæpè requirit opem.
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

Liberales, quàm illiberales artes ſequi ſatius.

SOlebant veteres Fortunam ipſam ita effingere, vt mulier eſſet quæ pilæ inſiſteret. At Mercurium ſtudioſorum numen cùm deſignabant, baſim quadratam ſeu vndique quatuor angulis nitentem teſſeram efficiebant: hoc enim modo firmum ſtudiorum & artium liberalium fundamentum ſtatúmque effinge

fingebant, vt quæ nullo Fortunæ impetu poſſunt concuti. Sic Bias ille Prienæus omnia ſecum ſe portare prædicabat. Sic Ariſtippus Cyrenæus ciuibus ſuis mandauit, vt eas ſibi pararent poſſeſſiones, quæ naui fracta ſimul cum poſſeſſore poſſent enatare. Igitur hi mihi ſapientes videntur, qui periculoſis artibus relictis, togæ ſtudia ſequuntur. Hæc ipſemet Alciatus oratione quadam Ferrariæ habita. His itaque agalmatis propoſitis admonet bonas diſciplinas opera diligenti amplectendas eſſe; quibus nimirùm fortuitos caſus non temerè vel ſuſtinere, vel etiam retundere poſſimus. Quò ſpectat illud vice Prouerbij celebratum, λιμὴν ἀτοχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη: ſua enim cuique ars pro viatico eſt. Video carminis huius materiam ſumptam ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fusè & oratorio more Fortunæ & Mercurij ſymbola diuerſiſſima explanat. Declaratur id vberrimè è Plutarch. commentario de exilio. Locum Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratione ἐπὶ τὰς τέχνας huc congeſſimus in gratiam Philologorum: τὴν τῆς τύχης μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοί, γράφοντες, καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν, καίτοι τοῦθ' ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον· ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν ἐν χεροῖν ἔχειν αὐτῇ, καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικὴν, ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον, ὥσπερ οὖν ἐν νηῒ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαί τε τοῖς κύμασι κινδυνεύειν καὶ βυθισθῆναι, μοχθηρῶς αὔτις πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ. κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον κἀν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ. ἔμπληκτός τε γάρ ἐστι καὶ ἄνους εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη, πλουτίζειν τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτους βεβαίως, ἀλλ' ὅσον πάλιν οὕτως ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα. ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἕπεται, μηδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον, ἥτις αὐτὴν ἄγει καὶ φέρει, καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης. ἔνθα συναπόλλυνται μὲν ἀλλήλοις, ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ μόνη δ' ἀβλαβὴς ἐκείνη διεξέρχεται καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ καλούντων αὐτὴν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος. τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα. τὸν δ' ἑρμῆν, ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργατὸν τῆς τέχνης ἁπάσης θέασαι πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίου τῆς τύχης κεκοσμήκασιν οἱ γράφοντές τε καὶ πλάττοντες· νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπίττητον

Emblematis fons.

οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος, ἀλλ' εὐθὺς ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ἔστι δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμὺ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδραιότατόν τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν. ἴδοις δ' αὖ τοὺς θιασώτας αὐτοῦ, φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δὲ οὐδέποτε αὐτὸν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ' ἀπολειπομένους πότ'; οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ' ἑπομένους τε καὶ διὰ παντὸς ἀπολαύοντας τῆς προνοίας αὐ-

Fortunæ imago. τοῦ. id eſt; Cùm veteres declarare vellent fortunæ improbitatem, non ſatis habuerunt eam pingendo fingendoque ſpecie muliebri repræſentare (quod tamen erat magnum amentiæ ſignum) ſed & fecerunt, vt manibus clauum prehenſum teneret, pedibus autem ſedem globoſam ſuppoſuerunt: adhæc eam priuarunt oculis: iiſque omnibus fortunæ inſtabilitatem deſignarunt. At verò quemadmodum, cùm nauis admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parum abeſt quin periclitetur, improbè certè ille prauéque omninò fecerit, ſi cæco gubernatori clauum commiſerit: ita cùm longè plura naufragia, eáque grauiora multis in familiis quàm in mari accidant, profectò amens ille fuerit, qui in eiuſmodi caſibus ſe ipſum Fortunæ, cæcæ Deæ commiſerit, ea enim nullam habet firmitatem & conſtantiam, ſtolida nimirùm & expers mentis eſt, quæ ſæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna eſt habenda ratio, prætermittat: locupletet autem indignos: neque hoc quidē conſtanti aliquo modo: nam & quæ dederit, poſtea interdum adimit. Hanc autem Deam imperitorum hominum multitudo conſectatur, numquam in eodem manentem loco, eò quòd baſis cui inſidet, ſit maximè volubilis. quam ob cauſſam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia, interdum etiam in mare detruditur, in quo vnà omnes obruuntur qui fuerint eam ſecuti: ipſa verò damni expers elabitur, intercáque ſecurè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cùm tamen ea tamquam ſurda nihil auxilij eis præſtet. Et quidem fortunæ facta eiuſmodi ſunt. Nunc verò contemplare,

Mercurius qualiter effectus. quæſo, Mercurium ſermonis dominum, omniſque diſciplinæ opificem, quem contrario prorſus modo exornarunt pictores & fictores. Iuuenis eſt & formoſus, formam habens non arceſſitam, neque fuco illitam: ſed ſtatim vbi apparet, ea quidem forma, virtus animi eluceſcit: hilaritatem oculis præ ſe fert, acutè intuetur: eius autem ſedes, cubus eſt, omnium figurarum maximè ſtabilis, permultúmque à caſu aliena. Hac etiam figura Deum

Deum hunc interdum ornant, vt poſſis intueri eos à quibus colitur, hilari eſſe vultu, ſicuti & dux ipſe Deus: cui nunquam ſuccenſeant, vt ſunt qui fortunam accuſant, cùm ſe relictos à tergo contemptoſque ſentiunt. Qui enim eum conſequuntur, per omne vitæ tempus eius prouidentia ſingulari perfruuntur.

Vt ſphæræ Fortuna.] Fortunam rotundo lapidi inſidentem pinxerunt veteres, quo eius inſtabilitatem deſignarent; vt pluribus verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuina. inſtit. Lactant. & Auguſtin. in ciuitate Dei 2.4.& 7. libris potiſſimùm. Hìc porrò ſphæram pro quacunque re volubili & rotunda vſurpauit. Fortuna cur inſideat orbi.

Cubo ſic inſidet Hermes.] Galenus in Oratione quā proximè citaui, ad artes (ſi modò eius eſt) ait Mercurium vt orationis parentem, & artium omnium auctorem in aliam effigiem, quàm Fortunę, effictū eſſe à veteribus, tum pictoribus, tum ſtatuariis. Iuuenis enim eſt forma conſpicua, non tamen fucatus, ſed natiua quadam ſpecie in baſi quadrata, quæ firmitatis & ſtabilitatis nota eſt, &c. Idem ferè Pierius lib. Hieroglyph. 39.

Hermes.] Herma à Græcis ponitur pro firmamento; ait Feſtus: Vnde Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmæ orationis ductum. Hìc autem apud Feſtum (obiter admoneo) firma oratio eſt pactum ſeu ſtipulatio, firmiſſimum iuris vinculum, vt didiciſſe me memini ex Guilielmo Fornerio, Anteceſſore Aurelio doctiſſimo. Mercurij imago.

Diſce bonas artes, &c.] Mutuatus id videtur ex Ouidio 1. De arte:

Diſce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.

In iuuentam.

EMBLEMA XCIX.

NATVS vterque Iouis, tener atque imberbis vterque,
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele;
Saluete, æterna ſimul & florete iuuenta,
Numine ſit veſtro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua ſenecta pede.

Duo ad valetudinem conducentia.

DVo ſunt, quæ vt corpus bene conſtitutum, ſanum, & incolume cõſeruant, ſic & animum ipſum curis expediunt, nimirùm certa victus ratio, vinúmque moderatè ſumptum, vt cõtrà crapula & vinolentia, vt etiam curæ edaces naturam ho-

minis

minis labefactant & corrumpunt, ipſamque ſenectutem accelerant. Hîc itaque deſcriptos videas Apollinem & Bacchum: illum quidem medicinæ principem, qui ſalubri diæta præcipiat quid quantumque ſit in victu ſequendum vel fugiendum: hūc verò, qui vino ſollicitudines adimat. Marſil. Ficinus lib. De vita cælitùs comparanda, duos hoſce Deos ſic copulat: Fratres certè ſunt indiuiduique comites Phœbus atque Bacchus: ille quidē nobis duo potiſſimùm adfert, lumen videlicet atque lyram: hic item præcipuè duo, vinum odoremque vini ad ſpiritum recreādum, quorum vſu quotidiano ſpiritus ipſe tandem Phœbeus euadit & liber. Philoſophorum eſt etiam ea ſententia, ſed tria tamen eſſe ad vitam longam, adeoque valetudinem tutandam neceſſaria conſtituūt. Primò eſt frugalitas, temperātia, ſobrietas, (quàm modò δίαιταν appellabamus) eam enim eſſe matrē ſanitatis aſſeuerant artis medicæ profeſſores: eam virtutum omniū domicilium prædicant philoſophi omnes; victus enim tenuis hoc efficit, vt in primis valeas bene, ait Flaccus 2. Satyr. Secūdò labor & exercitatio corporis moderata, otium enim vires eneruat, vt rubigine ferrum exeditur. Bene Ouidius, Apollo & Bacchus iuncti, quid.

Cernis vt ignauum corrumpant otia corpus,
Et vitium capiunt, ni moueantur, aquæ.

Vtendum exercitationibus modicis, inquit Cato apud M. Tull. tantumque cibi & potionis vtendum, vt reficiantur vires, non opprimatur. Tertiò voluptas animi honeſta & oblectatio: cor enim in quo eſt calor vitalis, facilè moleſtiis atteritur, vt cōtrà exhilaratur lætitia vireſque ſumit. Qua ratione Ariſt. 4. de morib. ad Nicomach. riſum & iocū ait ad vitam degēdam eſſe neceſſarium. Democritus vitam beatam in vitæ tranquillitate poſuit, & riſui lætitiæque operam dabat. Legimus & ſapientiſſimum latorem legum Lycurgum τῷ γέλωτι, id eſt riſui ſtatuam erexiſſe, eoque Lacedæmonios ad riſum & lætitiam inuitaſſe, Plutarch. in Lycurgo.

Tenet atque imberbis vterque.] Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis æterna eſt Phœbo Bacchoque iuuentus,
Nam decet intonſus crinis vtrumque deum.

De Baccho & Apolline plura in Syntagmatib. 7. & 8. Gyraldi Deorum hiſtoriæ.

Quem Latona tulit.] Apollo Iouis filius ex Latona in Delo inſula vno partu editus vnà cum Diana, medicinę vſum primus tradidit. Ouid. 1. Metamorph.

Saluete, &c.] vt illud Homeri Iliad. ω.

χαίρετε κήρυκες Διὸς ἄγγελοι ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.
verborum hæc formula ſolemnis fuit in Hymnorum epilogis.

Quem tulit & Semele.] Bacchus ex Semele Iouis filius, vt ſuperiùs explicatum eſt in ſtatuam Bacchi.

Numine veſtro.]Veſtro beneficio.

Tu vino curas.]Horatius:

Curas edaces diſsipat Euthius.

& Tibullus 1.Eleg.

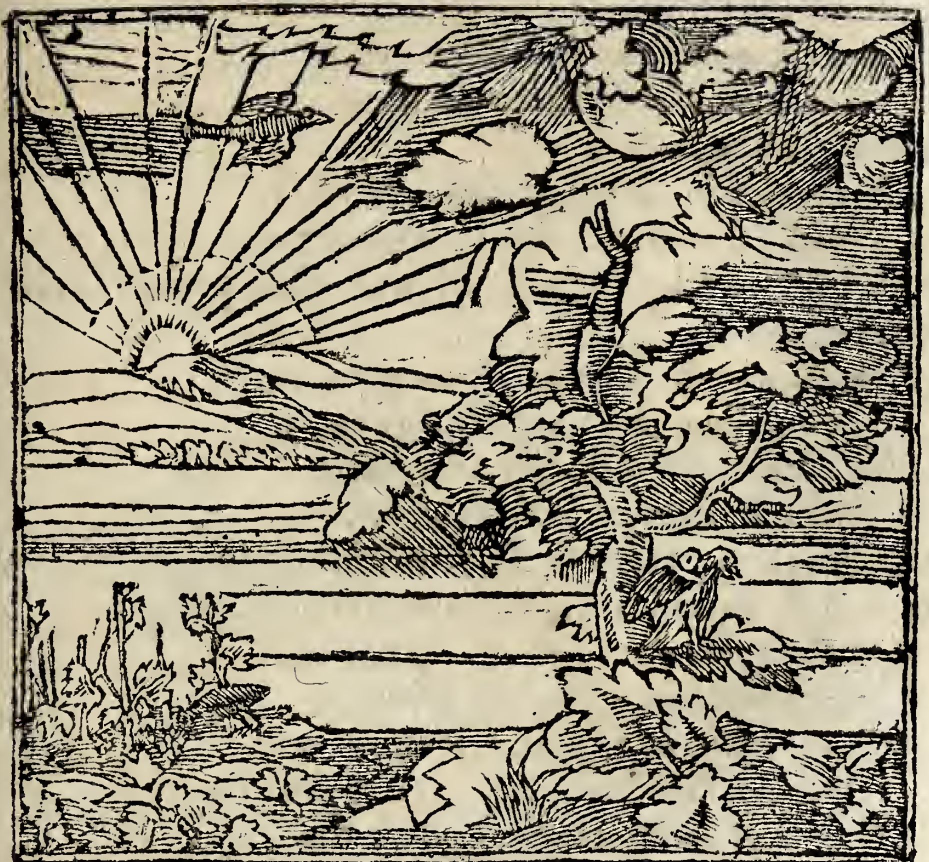
Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora,triſtitiæ diſſoluenda dedit.

Dilue. Tolle,aufer.*μεταφορὰ.*

Vt lento accedat,&c.]*ἀλληγορία* periphraſtica.

In quatuor anni tempora

EMBLEMA C.

Adueniſſe hiemem frigilla renunciat ales:
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æſtatem ſeſe expectare cucullus:
Automno eſt tantùm cernere ficedulas.

HOc referendum videtur ad quaſque temporum & annorum viciſſitudines, vel ad ea quæ ſuo non alio tempore ſolent eſſe tempeſtiua, quorumque magna vis eſt, ſi ſuo tempori vſum accommodemus. Rectè Ouidius: Temporũ viciſſitudo

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt:
Et data non apto tempore vina nocent.

In hanc temporis quaſi cyclicam μεταβολὴν varij varia luſerũt,

quæ

quæ huc non piguerit aſcribere,eaque potiſſimùm,quæ maiorem cum hoc Alciati tetraſticho affinitatem habere mihi videtur.Lubens enim prætermitto Horatianam Odam 9. lib. 2. & ſeptimam quarti.Ouid.ad Piſonem:

Ceſſat hyems, madidos & ſiccat vere capillos:
Vel fugit æſtates,æſtatum terga laceſſit
Pomiſer autumnus,nebulis ceſſurus & vndis.

Idem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formoſa eſt meſſibus æſtas,
Ver præbet flores,igne leuatur hyems.

Et Triſtium quarto:

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribusque niues.

Claudian. de ſene Veronenſi, qui nunquam pedem limine ſui tugurioli extulerat:

Frugibus alternis,non Conſule computat æuum:
Autumnum pomis,ver ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemque reducit:
Metiturque ſuo ruſticus orbe diem.

Barthol. Anulus in Poëſi picta,ad hominum magnique mundi perpetuum & æternum curſum ingenioſè traduxit:

Ver,æſtas,autumnus,hyems,hæ quatuor annis
Sunt tempeſtates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo ſic habet integer æui,
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir, & inde ſenex:
Aeterno vt ſimilis mundo reuolutio vitæ
Nos itidem æternos arguat eſſe homines.

Huc prouerb. Ver hyemem ſequitur,& varios locos Hieroglyp. Pierij.Idipſum ait Seneca, Epiſtola quadam ad Lucilium diſcipulum:Nullius rei finis eſt,ſed in orbem nexa ſunt omnia, fugiunt atque ſequuntur.Diem nox premit,dies in noctem:æſtas in autumnum deſinit:autumno hyems inſtat,quæ vere cõpeſcitur:omnia tranſeunt vt reuerantur.

Frigila.] Auis à frigore dicta,vt quibuſdam placet:de qua Ariſtot.lib.8.cap.3. De hiſt.animal.

Vere nouo garrula hirundo redit.] Ouid Faſtor.2.

—— an veris prænuncia venit hirundo?

Dicitur & à Sappho ἦρος ἄγγελος, ἱμερόφωνος, ἀηδὼν, veris nuncia blandiloqua luſcinia.Notum eſt adagium,Vna hirundo non facit ver. Lege Pierium lib. 22. Hieroglyph.Huic ſimile adag. Audi Chelidonem, eo quòd hæc auis prænunciet veris aduen

aduentum.

Cuculus.]De quo in ſuperioribus.

Indicat æſtatem cuculus.] Tribuitur hoc etiam Hirũdini à Philemone Comico:

Η μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γύναι, λαλεῖ. Hirundo æſtatem nunciat, ô mulieres, ſed Ariſtophanis interpres Equitibus hoc citat, νέα χελιδὼν ἐστὶν ἔαρος ἀρχή: Noua hirundo veris eſt initium.

Ficedulas.]De ficedulis etiam alibi.

Scyphus Neſtoris.

EMBLEMA CI.

NESTOREVM *geminis cratera hunc accipe fundis,*
Quod grauis argenti maſſa profundit opus.
Clauiculi ex auro, ſtant circum quatuor anſæ:

Vnam quamque ſuper fulua columba ſedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Neſtor.
Mæonidæ doceas quid ſibi Muſa velit:
Eſt cœlum, ſcyphus ipſe: colorq́ue argenteus illi,
Aurea ſunt cœli ſidera clauiculi.
Pleïadas eſſe putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorq́ue fera eſt.
Hæc Neſtor longo ſapiens intelligit vſu:
Bella gerunt fortes: callidus aſtra tenet.

Neſtoris crater. HOmerus in Neſtore ſene eloquentiſſimo & conſultiſſimo, typum ſapientiæ repræſentat: cuius patera geminis fundis, argentea, clauiculis aureis, quatuor anſis, & ſub harum quaque ſedens columba, cœlum & pulcherrimum aſtrorum ornatum ſignificabat. Nam crater, cui ſit color argenteus, clauiculis aureis, cœlum refert puriſſimum, & ſtellas aurei coloris: columbæ ſunt Pleïades: duo vmbilici vtraque vrſa. Hoc igitur ſchemate aſtronomiam tacitè commendabat, quam quidem ſolus ſapiens & apprimè exercitatus, ingenio poteſt aſſequi, vt ſolus Neſtor ſuum poculum manu ferre poterat. De huius artis excellentia plura repetere licet ex Plinio variis locis, ſed potiſſimùm cap. 37. libr. 7. Cæterùm Homeri interpretes memorant Neſtorem, quamquam ſenex admodum eſſet, poculum ſuſtuliſſe, cum cæteri iuniores vix à menſa tollerent. Sic habet Homeri locus:

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης,
Πλεῖον ἐόν. Νέστωρ δ' ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. hoc eſt,
Vix alij plenum poterant ſuſtollere menſa
Poculum; at ipſe ſenex Neſtor facilè abſtulit illud.

De hoc Neſtoreo poculo pluribus Athenæus Dipnoſophiſt. 10. cap. 12. ſed maximè 13. lib. 12. Quædam non pœnitendæ lectionis adnotauit de illo cratere Neſtoreo Cornelius Vitellius, Annotationibus in Georgium Merulam.

Quod grauis argenti.] Circumlocutio, qua nimirùm Neſtoris ſcyphum commendat à materia.

Fulua columba.] Fuluam, auream interpretor: ne quis ad colorem ſimpliciter referat. Sex columbæ ſunt apud Athenæũ, non quatuor dumtaxat, quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent, vt Naſo cecinit in Faſtis. Martialis huc alluſit in 8.

Hi

Hi duo longæuo cenſentur Neſtore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.

Eſt cœlum.] Tribus diſtichis ſequentibus continetur epimythion, vel, vt melius dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiadas eſſe.] Columbæ repræſentãt Pleiadas, numero tamen non obſeruato. Nam Pleiades ſeptem ſunt ſtellę iuxta Tauri ſignum, quę Latinè dicuntur Vergiliæ, quòd veris tempore oriãtur. Lege Ouidium Faſtor. 4. Pleiades.

Magna minorq; fera eſt.] Vrſam maiorem ſiue Elicen, & minorem ſiue Cynoſurã intelligit, quæ Græcis arcti dicuntur, ſuntq; Septentrionali polo velut axe quodam nixæ, & arctico circulo clauſæ, ſicque diſpoſitæ, vt reſupinata vtraque caput alterius contegat: cuius autem caput quæ ſuperior eſt, ad inferioris caudam contendat. De his Ouid. Faſtorum 4. Vrſa duplex.

Magna minorq; fera.] Ouidianum hoc 3. eleg. 4. Triſt.

Magna minorq; fera———

Longo vſu.] Longa exercitatio & experientia doctrinam parat certiſſimam, potiſſimumq; ad diſciplinam aſtronomicã longa obſeruatione opus habent.

Bella gerunt fortes.] Collatio eſt diſſimilium: qui corpore ſunt firmo & valenti committunt prœlia atque inter ſe dimicant: ſapiens verò rapitur & ducitur ad rerum cæleſtium cognitionem.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

EMBLEMA CII.

CAVCASIA æternum pendens in rupe Prometheus
Diripitur ſacri præpetis vngue iecur.
Et nollet feciſſe hominem: figuloſq; peroſus
Accenſam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur varijs prudentum pectora curis,
Qui cœli affectant ſcire, deûmque vices.

Promethei fatum.

HVius Emblematis inſcriptio ſumpta eſt ex dictis Socratis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐ πρὸς ἡμᾶς, quod adagij vice ponitur à doctis. Notiſſima eſt Promethei fabula, qui cùm hominem ex luto finxiſſet, & Mineruæ opera ignem cæleſtem ſurripuiſſet, vt luteam ſtatuam animaret, ægrè tulit Iupiter, eúmque Mercurij miniſterio ligari iuſſit ad Caucaſum montem Scythiæ aſperum

& in

& inhabitabilem:aquilámque exhibuit,vel,vt aliis placet, vulturem,qui perpetuò cor exederet,exeſumq́; renouaretur. Martial.lib.1.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Aſsiduam nimio pectore pauit auem,&c.

Macrob.lib.1.in Somnium Scipionis, huius fabulæ myſterium exponit.Per vulturem,ſiue aquilam, iecur immortale tundentem,nihil aliud intelligũt priſci illi Theologi,inquit,quàm tormenta malæ conſcientiæ obnoxia flagitio viſcera interiora rimantis,& ipſa vitalia indefeſſa admiſſi ſceleris admonitione laniantis,ſempérque curas,ſi fortè requieſcere tentarint,excitantis,tanquam fibris renaſcentibus inhærendo,nec vlla ſibi miſeratione parcentis, lege hac qua ſe iudice nemo nocens abſoluitur,nec de ſuam poteſt vitare ſententiam: Plato Dialogo De regno, à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas hominibus eſſe tradit. Idem in Protagora, ſapientiam à Prometheo ſurreptam ait,hominibúſque communicatam; cuius hæc ferè verba ſunt: Communem Vulcani & Mineruæ officinam, in qua artes excolebantur,clàm ingreſſus, furatus eſt Vulcani artem igneã, aliámque Mineruę,qua viuendi facultas obuenit.Prometheum vatem fuiſſe ex etymo nominis oſtenditur: quid ſit enim προμήθεια; & quid προμηθεῖσθαι, notum eſt. Is Iouem monuiſſe fertur ne cum Themide congrederetur. Scholiaſtes Apollonij Rhodij id figmentum retulit ad hiſtoriæ fidem: Ait enim ex Agreta neſcio quo ſcriptore rerum Scythicarum, Promethei cor ideò abſumi ab aquila, iuxta poëtarum commenta, quòd ſuam regionem fluuius(cui nomen Aquila) frequenti eluuione corrumperet. Cùm verò Hercules quibuſdam foſſis fluuium auertiſſet,ex eo factum,vt diceretur aquilam abegiſſe, ac Prometheum liberaſſe.Alij ſecùs tradũt, Prometheum nempe cum præſtare non poſſet incolis Scythicis quibus præerat, ea quæ neceſſaria eſſent,ob inundationem fluuij Aquilę,in vincula cõiectum,neque ſolutum inde, donec Hercules fluuium in mare deduxiſſet. Quædam ſunt apud Aphrodiſæum in problematis, perdocta ſanè & ad mythologiam pertinẽtia.Cicero in Tuſcul. Prometheum ait virum quendam perſpicacẽ fuiſſe, & in rebus arcanis apprimè verſatum, quas hominibus communicauerit: huic Iouem iratũ, quòd veritas in profundo demerſa videatur. Iecur autem ab aquila exeſum ſignificat ſollicitudines & curarum ardores,quibus vel prudentiores irretiantur, quarum vinculis cùm ſe conantur expedire, in alias moleſtiores recidunt.

Quid per Prometheũ Caucaſo alligatum.

Fulgentius in Mythologico, non ab aquila Promethei cor, ſed à vulture corrodi tradit, idque perbellè interpretatus eſt: cui videtur aſſentiri Petronius his hendecaſyllabis:

Cur vultur iecur vltimum pererrat.
Et pectus trahit, intimáſque fibras,
Non eſt quem tepidi vocant poetæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Hîc autem conuertitur fabula, vel in eos qui diuina Philoſophiæ myſteria neſcio qua mente ſubtiliùs conantur indagare: vel in eos, qui naturali iudicio, fidei Chriſtianæ oracula complecti, vel etiam ipſa arcana diuina (quæ ſcrutari periculoſiſſimum eſt, vt quid planè ἀδύνατον) diſcutere, déque iis humano ſenſu aliquid ſtatuere ſe poſſe putant: ad quæ certè humani oculi caligant, vt noctuæ ad lumen ſolis diurnum. Proinde Sapiens Prou. 25. Qui ſcrutatur maieſtatem, opprimetur à gloria. quò etiam ſpectat illud Euripidis: φρονεῖν δὲ θνητὸν ὁ χρὴ μέγα. i. Mortale non decet altum ſapere. Scitu digna ſunt illa Arnobij lib. 2. contra Gent. Quæ nequeunt ſciri, neſcire nos confitemur, neque ea conquirere aut inueſtigare curamus; quæ comprehendi liquidiſſimum eſt non poſſe, quamuis mille per corda ſuſpicio ſe porrigat atque intendat humana. Et ideò Chriſtus cùm mortalium ſciret cæcam eſſe naturam, neque vllam poſſe comprehendere veritatem, poſitarum nec ante oculos rerum pro comperto habere, & cognito, quicquid ſibi eſſe ſuaſiſſet: & prorſus ſuſpicionibus hæſitare, litigioſas ſerere atque intendere quæſtiones: omnia illa nos linquere & poſthabere præcipit, neque in res eas quæ ſint à noſtra procul cognitione dimotæ, infructuoſas immittere cognitiones. Et ibidem: Quid eſt, inquit, vobis veſtigare, conquirere, quiſnam hominem fecerit? animarum origo quæ ſit? quis malorum excogitauerit cauſſas? orbe ſit ſol amplior, an pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, an propriis luceat fulgoribus luna? quæ neque ſcire compendium, neque ignorare detrimentum eſt? Remittite hæc Deo, atque ipſum ſcire concedite, quid, quare, aut vnde ſit. Veſtris non eſt rationibus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inutiliter curare res, hæc Arnob. Addam & aliud oraculum Minutij Felicis, Romani olim cauſſidici, qui in Octauio ita ſcribit: Quo magis mirum eſt, nonnullos tædio inueſtigandæ penitùs veritatis cuilibet opinioni temerè ſuccumbere, quàm in explorando pertinaci diligentia perſeuerare. Itaque indignandum omnibus, & indoleſcendum eſt,

Præclarus Arnobij locus in futurorum coniectores.

Minutij Felicis locus.

eſt, audire quoſdam, & hos ſtudiorum rudes, literarum profanos, expertes artium etiam ſordidarum, certum aliquid de ſumma rerum ac maieſtate decernere, de qua tot omnibus ſeculis ſectarum plurimarum vſque adhuc ipſa Philoſophia deliberat, nec immeritò: cùm tantum abſit ab exploratione diuina, humana mediocritas, vt neque quæ ſupra non cælo ſuſpenſa ſublata ſunt, neque quæ infra terram profunda demerſa ſunt, aut ſcire ſit datum, aut ſciſcitari permiſſum, aut ſcrutari religioſum: beati ſatis, ſatiſque prudentes iure videamur, ſi ſecundum illud vetus Sapientis oraculum, noſmetipſos familiariùs nouerimus. Idem etiam Minutius paulò poſt hac de re ita doctè & prudenter: Proinde, ait, ſi quid ſapientiæ vobis aut verecundiæ eſt, deſinite cæli plagas & mundi fata & ſecreta rimari: ſatis eſt pro pedibus aſpicere, maximè indoctis, impolitis, rudibus, agreſtibus: quibus non eſt datum intelligere ciuilia, multò magis denegatum eſt diſſerere diuina. Quamquam ſi philoſophandi libido eſt. Socratem ſapientiæ principem, quiſquis veſtrûm tantus eſt, ſi potuerit, imitetur. Eius viri, quoties de cæleſtibus rogabatur, nota reſponſio eſt, QVOD SVPRA NOS, NIHIL AD NOS, quod oraculum idem ipſe præſenſit, idcircò vniuerſis ſe præpoſitum: non quòd omnia comperiſſet, ſed quòd nihil ſe ſcire didiciſſet. Ita confeſſio imperitiæ ſumma prudentia eſt. Hoc fonte defluxit Arceſilæ, & multò pòſt Carneadis & Academicorum plurimorum in ſummis quæſtionibus tuta dubitatio: quo genere philoſophari, & cautè indocti poſſunt, & docti glorioſè. Quid Simonidis Melici nónne admiranda omnibus & ſectanda cunctatio? qui Simonides cùm de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyranno quæreretur, primò deliberatione diem petiit: poſtridie biduum prorogauit, mox alterum tantum admonitus adiunxit: poſtremò cùm cauſſas tantæ moræ tyrannus inquireret, reſpondit ille, Quòd ſibi quanto inquiſitio tardior pergeret, tanto veritas fieret obſcurior. Mea quoque opinione, quæ ſunt dubia, vt ſunt, relinquenda ſunt: nec tot ac tantis viris deliberantibus temerè & audaciter in alteram partē ferenda ſententia eſt, ne aut anilis inducatur ſuperſtitio, aut omnis religio deſtruatur. Sic Minutius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos qui Aſtrologi iudicarij vulgò nuncupantur, quorum animus quantis vagetur erroribus, alij viderint: Vel in quoſdam Philoſophos, qui quę abſtruſa prorſus, atque abdita Deus eſſę voluit, ſcrutati ſunt: ac naturam rerum cæleſtium inueſtigarunt, quæ

Simonidis cordatum reſponſum.

à nobis longè remotæ neque oculis conſpici, neque tangi manu, neque comprehendi ſenſibus poſſunt; & tamen de illarum omnium ratione ſic diſputarunt, vt ea quæ aſſeruerunt, probata & cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabulam hanc pertractat Heſiod. in operibus: quam ad rei veritatem explicat in proœmio lib. vltimi naturalis Hiſt. Plinius, & libro Problem. Alexandr. Aphrodiſ. Lege Lucianum in Prometheo, Diodorum Sicul. in ſexto, Lactant. lib. 2. cap. 2. 11. Huc referenda diſputatio nobilis Socratica ex Xenoph. 1. Cõment. initio ferè, & quæ Lactant. in 2. cap. 9. Diuin. Inſtitut. colligit.

Sacri præpetis vngue.] Sacri præpetis, id eſt, auis diuinæ: qua in ſignificatione vſurpatur à Virgil. 3. Æneidos:

Et volucrum linguis, & præpetis omnia pennæ.

Præpes. Præpes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ opportunè in auguriis præuolat. Blondus præpetes dici ait, quæ ſe ante auſpicantem ferunt, nam præpetere dicebant anteire. Ouidius Faſt. 6.

Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

Qui cæli affectant.] Iophon Bacchus, vt refert in Eclogis Stobæus:

Ἐπίσταμαι καὶ τάδε, οὖσα περγινὴ
Ὡς μᾶλλον ὅστις εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν
Ζητεῖ, τοσοῦτο μᾶλλον ἥσεται.

In

In aſtrologos.

EMBLEMA CIII.

ICARE, per ſuperos qui raptus & aera, donec
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem, feruensq; reſuſcitat ignis
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Aſtrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra volat.

ID videtur confinxiſſe ex Græco Ἰουλιανοῦ. Emblematis typus.

Ἴκαρε, κηρὸς μέν σε διώλεσε. νῦν δέ σε κηρῷ
Ἤγαγεν εἰς μορφὴν αὖθις ὁ χαλκοτύπος.
Ἀλλ᾽ ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ᾽ ἤερα, μὴ τὸ λυετρὸν,
Ἠερόθεν πίπτων, Ἰκάριον τελέσῃς.

Cera tibi vitam prius abſtulit Icare, ſed nunc
Te cera finxit denuò docta manus.
Immotas liquidum ſeruato per aera pennas,
Balnea ne fiant nomine clara tuo.

Icari fabulam prolixè ſatis perſecutus eſt Ouidius octauo Metamorph.& ſecundo de arte. Meminit & pluribus aliis in locis, totámque narrationem, ſi vacat, repete ex Diodoro Siculo, lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autem torquet in Aſtrologos quoſdam falſarios & impoſtores, qui ſupra humanum captum conantur aliquid, quęque longiſſimè abſunt ab ingenio humano, vi mentis, & artis experientia ſe hariolari poſſe putant. Rectè ſanè Iſocrates dixit in orat. *κατὰ τῶν σόφις, τὰ μέλλοντα προγνώσειν ὀυκ ἡμετέρας φύσεως ἐστί.* Diogenes cùm mente agitaret Philoſophorum, virorum politicorum, medicorum, & eius generis aliorum, in hominum ſocietate functiones, dicebat homine nullum aliud ſibi videri ſapientius aut abſolutius. Cùm verò contemplaretur aſtrorum inſpectores, diuinatores & coniectores, clarę pronunciabat nihil eſſe quod ſibi videretur homine ſtultius & ſtolidius. Attamen quotus quiſque eſt, qui non hodie plus propè fidei hariolis iſtis & coniectoribus, quàm ſacris oraculis habet? quis non ex ſua hora ſuorum euentorum ſeriem trahi putat, & rectè facta ac vitia ſideribus potiùs & ſtellarum curſibus, vt vocant, quàm ſibi aſcribit? At hæc figmenta, vel potiùs deliria, vir ſapiens facillimè declinarit, ipſaque popularis multitudo portenta hæc reſpuere occeperit, ſi tandem fucum agnouerit ſibi factum. Hanc coniectorum doctrinam omnem damnat apud Gellium 14. cap. 1. Phauorinus, nam aut aduerſa fore dicunt (ait ille) aut proſpera, ſi proſpera dicant, & fallant, miſer homo fruſtra timendo fiet, ſi vera reſpondeant, eáque proſpera non ſint, iam inde aliquis miſer ex animo erit, antequam è fato fiat, ſi felicia promittant, eàque ſint euentura, tum planè duo erunt incommoda: nam & exſpectatio ſpei ſuſpenſum fatigabit, & futurum gaudij fructum ſpes iam deflorauerit. Eleganter Actius poëta ſe nihil credere auguribus dicit, qui aures verbis diuitant alienas, ſuas vt auro locupletent domos, nullóque pacto huiuſmodi hominibus res futuras præſagientibus eſſe vtendum. Cicero ad finem 1. de Diuinat. Nunc illa teſtabor, me non ſortilegos, neque eos qui quæſtus cauſa hariolentur, ne pſychomantia quidem agnoſcere.

Non habeo denique nauci Marcum augurem,
Non vicanos aruſpices, non de circo Aſtrologos,

Aſtrologorũ vanitas.

Non

Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomnium.
Non enim ſunt ij aut ſcientia, aut arte diuini
Sed ſupertitioſi vates, impudenteſque arioli:
Aut inertes, aut inſani, aut quibus egeſtas imperat:
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam:
Quibus diuitias pollicentur, ab iis drachmam ipſi petunt.
De his diuitiis ſibi deducant drachmam, reddant cætera.

Atque hæc quidem ex Ennio. Aſtrologos & fatidicos eiuſmodi qui ſe Deo plenos ſimulant, vti Paulus 5. ſententiarum loquitur, ſed maximè qui alienam mortem prænunciant, non ſecus quàm parricidas execrata eſt antiquitas omnis: itaque & malefici dicti ob facinorum magnitudinem. Vitellius, vt eſt apud Xiphilinum, cùm diem prædixiſſet aſtrologis, quo excederent Italia, hi contrà, noctu præſcripſerunt ei diem quo ei moriendum eſſet: & intra illum diem mortuus eſt, Dione teſte, fortè non fato, ſed propter vaticinium. Ergo cùm ſæpe aliàs, imperantibus Auguſto, Tyberio, Vitellio, interdictum vatibus & mathematicis fuiſſet, ne vllo modo de cuiuſquam morte prædicerent (quòd id ſemper habitum ſit exempli peſſimi: & mortis metus ſæpe ipſa morte deterior, aut etiam nonnunquam mortem acceleret) tandem etiam à Domitiano Cæſare Aſcletario Aſtrologus viuus comburi iuſſus, & Largius Proclus capite damnatus eſt, quia publicè prædixiſſet quo die imperator ſupremum vitæ diem clauſurus eſſet. Præclarus ſeſe mihi pridem obtulit Pici Mirandulani locus ex 2. lib. cap. 9. in Aſtrologos: quem videtur vſurpaſſe hic noſter: Qui Homerum, inquit Picus, allegoricè exponunt, per illam Icari fabulam, qui fictitiis pennis cælo tenuiore ſe commitens, in mare præceps datus eſt, Aſtrologos aiunt deſignari, qui pennis temerariæ profeſſionis in cælum ſe ſubtollentes, cùm de ſuis cæleſtibus dogmatibus, quibus ſublimari videntur, quid ſunt prædicturi, in pelagus ruunt mēdaciorum. Occurrit etiam diuinatoris cuiuſdam Angli ſomnium. Is ex aſtris prædixerat Henricum ſeptimum Anglorum Regem (qui tum regno præerat) eo anno extinctum iri. Rumor ſtatim ad ipſum delatus eſt. Iubet itaque hominem ad ſe vocari: à quo ſciſcitatus fertur, an ex aſtris certum aliquid poſſet præcognoſci. Innuit. Sed tùnc, inquit Rex eius artis peritus es? ſic eſſe reſpondit, tùm Rex. An certò coniectas me hoc ipſo anno moriturum? ſic eſſe ait. Dic ergo mihi, Rex infert, vbi tu futurus es his feſtis natalitiis (inſtabat enim natalis Domini dies) nam & hoc fortè te non fugit. Ego ait,

Locus ex Pico Mirandula in aſtrologos.

Angli diuinatoris vana prædictio.

ait, cum meis familiaribus & domeſticis lautè me victurum ſpero. At certè, ait Rex, artis tuæ ſum peritior quàm ſis ipſe: nam ſcio te futurum in carcere, ſimulque hominem in vincula cõiici iubet. Illic vbi iam ſatis diuinandi calor refrixiſſet, cum riſu dimiſſus eſt. Eiuſmodi hominum fatuitatem acerrimè perſtringunt Baſilius oratione 6. εἰς τὴν ἑξαήμερον. Euſeb. De præparatione Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex profeſſo in nugones eiuſmodi edito. Ad finem penè 4. Comment. Xenophon id ſub perſona Socratis eleganter & copioſè diſputat: quò ſpectant Lactantiana ex c. 3. lib 3. Icarium lapſum Dio Chryſoſtom. oratione 4. de regno, ad iactantiam principum iuuenilem & populares quas de ſe concitant opiniones tranſtulit.

Exemplo vt doceas.] Debemus aliorum periculis fieri cautiores & prudentiores: & maximè iſtuc eſt ſapere, dum alieno dãno ſapimus. Publius Mimus:

Ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum.

Qui

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIIII.

Dum turdos viſco, pedica dum fallit alaudas,
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede perculit: vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſidera reſpicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

ID ex apologo quodam Æſopi de aucupe & vipera. Hic accepto viſco & arundinibus exiit aucupatum. Viſo turdo in alta ſedentem arbore compoſitis arundinibus ſurſum ſpectabat eum cõprehenſurus. Verùm ignarus viperam dormientem inci

incidit,à qua morſus,iamque præ dolore vitã agens, dixit, Ah, alium capturus ab alio miſerè capior.Huic ſimile eſt Epigramma Antipatri Sidonij de Alcimene aucupe,qui cùm arcu & funda peteret aues,in altum ſpeculatus,ictus à dipſade interiit.Totum autem carmen eſt proſopopœia:

Ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα καὶ ἁρπάκτειραν ἐρύκων
Σπέρματος ὑψιπετῆ Βιστονίαν γέρανον,
Ῥινοῦ χερμαστῆρος ἐύστροφα κῶλα τιταίνων
Ἀλκιμένους πτανῶν εἶργον ἀποθε νέφος.
Καί μέ τις ὀστήτειρα παρὰ σφυρὰ διψὰς ἔχιδνα
Σαρκὶ τὸν ἐκ γενύων πικρὸν ἐνῆσα χόλον
Ἠέλιον χήρωσεν, ἰδ' ὡς τὰ καθ' αἰθέρα λεύσσων,
Τοὐν ποσὶν οὐκ ἐδάην πῆμα κυλινδόμενον.

Prototy-
pus Emble
matis.

Hoc ſic vtcumque Latio reddidimus:

Qui ſturnum iactis ſementibus ante,rapacem
Archeam altiuolam,Biſtoniamque gruem,
Extenſis manibus,bubulæque id verbere fundæ
Alcimenes abigens ipſe procul volucres:
Infligit pedibus ſerpens tum vulnera dipſas,
Lethiferoque nigrum virus ab ore vomit.
Meque dat ipſe neci, attentus dum ſidera ſpecto.
Neſcius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cælum contemplaretur,in ſcrobem decidit,quod ridens ancilla δίκαια παθεῖν ἔφη, ὅς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει. Id alij tribuunt Anaximeni.Gabrias in tetraſtichis idem ſcribit; cuius hæc verba:

Ἄστροις προσκοπῶν τις ἀστεροσκόπος
Πίπτει λεληθὼς πρὸς φρέαρ. τυχὼν δέ τις
Ὁδοιπόρος, στένοντι, ταῦτ' ἔφη λέγων,
Νοῦν θεὶς ἄνω, βέλτιστε, τὴν γῆν οὐ βλέπεις.

Taxantur Aſtrologi,qui cùm cæleſtia,id eſt,corporum ſuperiorum inſpectionem ſe conſectari putant,ea tamen ignorant quę propiùs ſunt admota:cumque præſentia ferè ignorent, futurorum ſcientiam habere ſe gloriantur.Atqui, quod Pindar. habet Olymp.12. τῶν μελλόντων δὲ τετύφλωνται φραδαί, id eſt,obſcuræ ſunt admodum & cæcæ futurorum cognitiones. In eos Morus Epigramma hoc luſit lepidum & feſtiuum:

Aſtrologorum reprehenſio.

Saturnus procul eſt iam olim cæcus, vt aiunt,
Nec propè diſcernens à puero lapidem.
Luna verecundis formoſa incedit ocellis.

Nec niſi virgineum virgo videre poteſt.
Iupiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars.
Daphnen Sol, Herſen Mercurius recolit.
Hinc factum, Aſtrologe eſt, tua cùm capit vxor amantes,
Sidera ſignificent vt nihil inde tibi.

Turdos.] Turdus inter primas à ſaporis bonitate inſignis, Martial. lib. 13. Turdus.

Inter aues turdus, ſi quis me iudice certet:
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius libro 10. cap. 42. & 53.

Alaudas.] Galeritas, de quibus Plin. lib. 11. cap. 37.

Gruem.] De gruibus in ſuperioribus ſatis. Adnotanda ſynecdoche, qua poſuit ſpeciales quaſdam aues pro aliis quibuſcunque.

Dipſada.] Dipſas, aſpidis genus, cuius morſu ſitis inducitur: & Græcè δίψα, ſitis eſt. Huius meminit Plin. lib. 23. cap. 8. & lib. 22. cap. 5. Solinus Polyhiſtor. cap. 30. Lege Lucian. præfatione De dipſadibus, & Pierium Hieroglyph. 16. Dipſas ſerpens.

Securus fati.] Id eſt, ignarus & inſcius infortunij, quod ſibi mortem attulit. Sic Lactant. lib. 2. cap. 3. in philoſophos: Dum aliorum præcipitium vident, non proſpexerunt quid ante ſuos pedes eſſet. M. Tullius in 2. De Diuinat. ridens haruſpicinam:

Democritus non inſcitè nugatur, vt phyſicus.

Quo genere nihil arrogantius: citatque illud ex neſcio quo poëta.

Quod eſt ante pedes, nemo ſpectat: cæli ſcrutantur plagas.

Poten

Potentiſſimus affectus, Amor.

EMBLEMA CV.

Aſpice vt inuictus vires auriga leonis,
Expreſſus gemma puſio vincat Amor?
Vtque manu hac ſcuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtque eſt in pueri plurimus ore decor.
Dira lues procul eſto: feram qui vincere talem
Eſt potis, à nobis temperet anne manus?

Fons Emblematis. ID extulit ex Græco Argentarij, quod aſcribam:
ἰυγάζω τὸν ἄφυκτον ἐπὶ σφραγῖδος ἔρωτα
χερσὶ λεοντείαν ἀνιοχεῦντα βίαν,

Oſt

Ὃς τᾷ μὲν μάστιγα κατ' αὐχένος, ᾗ δὲ χαλινοὺς
Εὐθύνει, πολλὰ δ' ἀμφιτέθηλε χάρις.
Φρίσσω τὸν βροτολοιγόν, ὅ γε καὶ θῆρα δαμάσδων
Ἄγριον, οὐδ' ὀλίγον φείσεται ἀμερίων id eſt.

Quid video in gemma hac? amor eſt; auriga leoni
Inſidet, & frenis ora ſuperba regit.
Vna manus flagro cædit, moderatur habenas
Altera: nulla magis ſigna placere queunt.
Sed metuo immitem puerum, mortalibus ægris
Quid faciet, qui ſic corda ferina domat?

Huc reſpexit Lucian. in Deorum Dialogis. Conquerētem enim Venerem apud Cupidinem filium facit & ſibi nonnihil reformidantem, ne propter ſcelera quamplurima leonibus tandem obiiciatur, cui puer his ſatisfacit: θάῤῥει μῆτερ, ἐπὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμί, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτούς, οἱ δὲ σαίνουσι, καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι: Confide mater; leonibus enim ipſis iam familiaris ſum factus, & ſæpenumerò cōſcendi eorum terga; & apprehendi iubas; equitis more inſidens illos agito; illi verò interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum inſertam ori receptant, lambuntque; deinde mihi reddunt innocuam. Hoc quidem ſchemate ſatis oſtenditur, quāta ſit amoris vis, qui de fortiſſimis etiā & ferociſſimis triumphare ſoleat. Leonum enim nomine ſignificantur viri graues, & alioqui ſanctimonia probitateq; aliqua inſignes. Leones autem amore furere notat Plinius 8. hiſtoriæ mundi, c. 16. & Ariſtot. hiſt. animaliū lib. 6. Sed non poſſum conniuentibus oculis tranſilire, quod ſcribit Plutarch. in Amatorio: ὁρῶν ὑμῶν ἄρτι τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἥκοντας τὸν ἔρωτα, τοὺς δ' εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ἀπεφυὲς, καὶ θεῖον ἀγαθόν, οὐκ ἐθαύμαζον ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἴσχει καὶ τιμὴν τὸ πάθος, οἷς ἦν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ κολάζειν ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον. i. Non ſum ductus admiratione à quibuſdam veſtrūm in conclauia virorum, ab aliis in gynæceum trahi amorem, ingens ac diuinum bonum: quādoquidem tanta ſit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus omninò expelli debuerat & opprimi, ab iiſdem augeatur & prædicetur. Sed hæc videri non ſatis aperta poſſunt, niſi exēplis illuſtrentur. Ælian. 12. Var. hiſt. narrat de Dioxippo Olympiis victore cùm pugilum more Athenas eques introiret magno populi cōcurſu, & alij rerum aliarum quæ in eo eſſent apparatu, pulchritudine caperentur: ipſe medio triumpho cōiectis

Luciani locus.

Leones qui.

oculis in mulierem quandam formoſiſſimam, ab eius aſpectu non potuit abduci: quin etiam vultum ſæpe mutabat, vt facile appareret eum telis Cupidineis ſaucium, iam nõ ſui fuiſſe compotem; quamobrem Diogenes Synopenſis ad populum: En, inquit, pugilem veſtrum magnum, vt à puella configitur! quaſi dixiſſet, turpe eſſe qui viros viciſſet, à muliercula ſuperari. At iocularis iſte reprehenſor ignorare ſe fingebat quanta ſit amoris vis, quãque efficax pulchritudo formaque decens corporis: quam non temerè Socrates exigui temporis tyrannidem appellauit: Carneades, regnum quod nullis ſatellitibus egeat: Plato, naturæ priuilegium. Plutarch. in Hyperide retulit exẽplum perquam venuſtum & memorabile de Phryne, pulcherrima femina, quę impietatis accuſata, defenſa eſt ab Hyperide, oratore certè nobili, qui quòd videret eam iam damnationi proximã, commiſeratione vſus, vti quoquo modo iudices flecteret, mulierem produxit in medium, & diſciſſa veſte, nuda pectora iudicibus oſtendit. Qui mulieris admirati pulchritudinem, eam dimittendam cenſuerunt, ex quo & oratoris aſtum, & iudicum inexpectatam miſericordiam, ipſiuſq; reæ venuſtatem (id eſt, τὸ ἀδος ἄξιον τυραννίδος, vt loquitur in Phœniſſis Euripides) ſpectanda proponuntur. Ariſtotelis memoratur dictum, pulchritudinem omni epiſtola commendatiorem. i. formam corporis habere maiorem perſuadẽdi vim quàm quæuis oratio vel epiſtola. Ex eo itaque cùm aliquis quæreret, cur quæ pulchra eſſent, tam impensè amarentur: dixit eam eſſe cæci hominis interrogationem. Mirari enim poſſit aliquis fuiſſe cæcum, qui nunquam antea quicquam vidiſſet, &

Qui nunquam viſæ flagraret amore puellæ.

De quo Iuuenalis; nos hæc miſſa facimus. Proclus omne pulchrum, dicit honeſtum eſſe, idémque amabile, eo quòd naturæ diuinæ aliquam imaginem habet; ex quo τὸ καλὸν, à καλεῖν quidam deducant, quod eſt vocare: quia ad ſe vocet & alliciat hominum animos: quam etiam ob rem credibile eſt à veteribus reges eos in primis creatos qui pulchritudine aliis antecellerent. Sic enim Homerus ſuos heroas à dignitate vultus ipſaque pulchritudine commendat. Achillem omnium pulcherrimum facit: quamuis enim Nireum nominet ex iis qui ad Ilium venissent formoſiſſimum, tamen ei Achillem præfert. Ita Virgilius de ſuo Ænea:

—— Ipſe ante alios pulcherrimus omnes
Infert ſe ſocium Æneas, atque agmina iungit.

De Lauſo verò, déque Turno ſic:

Filius huic iuxtà Lauſus, quo pulchrior alter
Non fuit excepto Laurentis corpore Turni.

His conſentanea maximè ſunt quæ diſputantur ab Iſocrate in Helenæ laudatione: vbi ſic pulchritudinem commendat, vt eam eſſe rem diuinam ſtatuat: ea enim ferè contemnuntur in quibus nulla pulchritudo: contrà quæ pulchra ſunt ſuſpiciũtur ab omnibus. Imò virtutem non alia de cauſa cenſet in precio haberi ſummiſque honoribus affici, quàm quòd pulcherrima quædam res ſit: denique alia omnia bona inuidiæ ſunt expoſita: nullus tamen eſt qui pulchris hominibus inuideat, quos potius admirantur omnes, dignóſque honore putant: cúmq; omnia fortitudo ſua dignitate antecedat, à pulchritudine tamen ſuperatur.

Puſio.] Paruus puer, παιδίον καὶ παιδάριον. Cic. 1. Tuſcul. in lib. Puſio.
Platonis, qui inſcribitur Menon, Puſionem quendam Socrates interrogat, &c. Idem pro Cælio: Propter nocturnos quoſdam inanes metus tecum ſemper puſio cum maiore ſorore cubitauit, Iuuenal. Satyra 6.

— Puſio dormit, *Puſio qui noctu non litigat.*

Scuticam.] Paruum flagellum è loris factum, à Græco σκῦτος, Scutica.
quod eſt corium. Horat. Sermon. 1. Satyr. 3.

Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello.

Iuuenal. Satyr. 6. *— Rubet ille flagellis,*
Hic ſcutica. ———

Plurimus ore decor.] Sic eum effinxit Lucian. in Amore fugitiuo.

Dira lues.] Epiphonema.

Feram qui vincere talem.] A maiori ad minus.

Potentia amoris.

EMBLEMA CVI.

NVDVS *Amor viden' vt ridet, placidumq́; tuetur?*
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera ſed manuum flores gerit, altera piſcem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

Emblematis fons. ID tranſtulit è Græco Epigrammate;

Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
Οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
Οὐ δὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος.
Τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλατταν ἔχει.

Id eſt, *Nudus Amor blandis iccircò arridet ocellis,*
Non arcus, aut nunc ignea corda gerit.

Ne

Nec temerè manibus florem, delphináque tractat:
Illa etenim terris, hoc valet ipſe mari.

Legi alicubi Philoſtratum Cupidini roſam conferre. Nam ſicut illa recens mollis eſt, ita Cupido, cui aurei, non aliter ac roſę, capilli tribuuntur: hic quoque ſpinas pro iaculis geſtat, pro facibus fulgorem; folia pro alis data ſunt: denique vtrique tempus, color & mores conueniunt. Delphinus autem hominum amaſius, maris quietum ſtatum & tranquillitatem oſtendit, irámque & commotionem fluctuum ibi emollitam ſignat; vt docet Pierius in Delphino ſuo Hieroglyph. 27. Id videtur expreſſiſſe apertiùs in Hippolyto Euripides:

Ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
Ἀκυτάτῳ πτερῷ;
Ποτᾶται δ' ἐπὶ γαῖαν δυήχητον,
Θ' ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον. hoc eſt:

Ille pennis ornatus variis vndique volitás alis velociſſimus, volat namque ſuper terram; ſupérque ſonorum & ſalſum mare. Quod ſignificat omnia ſubiici imperio Amoris, qui nudus eſt, propterea quòd hic affectus debet eſſe ſimplex & apertus: ridet, quòd oblectationem pręſe ferat: blandè aſpicit, vt perſuadeat: nullis armis inſtructus eſt, vt cũ eo congredi non reformides. Plura lege apud Athenæũ 13. cap. 5. & Platon. in Conuiuio. *Amor omnia domat.*

Nec facula.] Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortalium adurat, & animos conficiat. *Fax Cupidinis.*

Cornua.] Arcũ, qui cornutus apparet, cùm potiſſimũ tẽſus eſt.

Scilicet vt terræ.] Notiſſimum eſt illud ex Eclog. 10. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Idem alibi:

Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ipſe?

Idem, *Omne adeò genus in terris hominúmque ferarúmque, &c.*

Scilicet vt terræ iura det, atque mari] Lucretius initio primi libri:

Alma Venus, hominum, Diuûmque æterna voluptas:

Idem eodem:

Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferenteis
Concelebras. Et deinde:
———tibi ſuauis dædala tellus
Submittit flores: tibi rident æquora ponti.

Ouidius:

Tu ſuperos, ipſúmque Iouem, tu numina ponti
Victa domas, ipſúmque regit qui numina terræ,
Tartara quid ceſſant?

Et Propertius:

Hic Deus & terras & maria alta domat.

Qua ratione tradit Pauſanias in Corinthiacis apud Sicyonios extare nobilem Veneris ſtatuam ex ebore, quæ capite geſte cœli orbes; altera manu teneat, papauerum capita; altera verò malum: quo ſignificaretur Veneris in animantia omnia potentia, inque ipſos Deos.

Vis amoris.

EMBLEMA CVII.

ALIGERVM *fulmen fregit Deus aliger, igne*
Dum demonſtrat uti eſt fortior ignis Amor.

EX lib.4.Epigrammat.Græcorum ſumpſit illud:

Ὁ πλανὸς τὸν πλανὸν ἰδὼν, ἄγνυσι κεραυνόν,
Δεικνὺς ὡς κρεῖσσον πῦρ πυρὸς ἐστὶν ἔρως.

Tanta vis eſt amoris, vt ipſo fulmine concitatior ſit, & violentior: quippè qui nec ipſi Ioui cedat, quē multoties arcu petiiſſe Poëtæ referunt: quo ſignificatur amore ſtrenuo nihil vehemētius eſſe neque inſuperabilius. Itaque Græcis ἔρως πανδαμάτωρ dicitur. De quo illud eſt diſtichon per proſopopœiam: Amor fulmine ſuperior.

Perſringunt, penetrant, vrunt mea ſpicula fulmen:
Scilicet hinc nomen eſt mihi πανδαμάτωρ.

Quidam exſtant Euripidis verſus apud Stobæum, quibus Amorem Deum omnium potentiſſimum, facit, hi ſunt:

Ἔρωτα ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
Καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
Ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὤν,
Οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Ouidius:

Regnat, & in ſuperos ius habet ille Deos.

Huc facit illud Clemētis è 6. *στρωμάτ. ἔρωτα γὰρ τὸν ἁβρὸν μέλπομαι βρύοντα μίτραις πολυανθέμοις ἀείδειν. ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάστης, ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει*: Amorē cerebro delicatum florentibus plenum coronis: quippè qui & in Deos imperium obtineat, atque homines domet. Huc Augeriani octoſtichon, ſanè lepidum: Lepidum epigramma Augeriani.

Omne olim cælum (vt fertur) cælum omne ruebat,
Inter ſe ſuperi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrſo, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cùm viſus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accenſa lampade pulchra Venus:
Priuatur thyrſo Bromius, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

Sed mirum fuit Ouidij ingenium in eo affectu exprimendo, eiuſque vi amplificanda: ſic enim 2. Amorum, eleg. 1.

In manibúſque Iouem, & cum Ioue fulmen habebam,
Quod bene pro cælo mitteret ipſe ſuo.
Clauſit amica fores: ego cum Ioue fulmen omiſi,
Excidit ingenio Iuppiter ipſe meo.
Iuppiter ignoſcas: nil me tua tela iuuabunt:
Clauſa tuo maius ianua fulmen habet.

Et in ſecundo eiuſdem operis, eleg. 5. vbi conqueritur de amaſia, quæ ſe alteri communicarat, quámque ideò verberibus cædere conſtituerat.

Vt faciem vidi, fontes occidere lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modo ſæuus eram, ſupplex vltróque rogaui,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Ioui.

Lilius Gyrald. hiſt. Deorum Syntagmate 11. repetit ex Plinio, fuiſſe in curia Octauiæ Cupidinem fulmen tenentem, cuius auctor neſciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuiſſe Principem forma in ætate; in cuius clypeo ita erat pictus. Poterit fulmen hoc à Cupidine concuſſum traduci ad id quod dici ſolet, Amore plus quàm vi effici, quod in quadam Epiſt. expreſſit D. Hieronymus: Ingenia quidem, inquit, liberaliter educata faciliùs verecundia quàm metus ſuperat.

Plus amore quam vi effici.

Aligerum fulmen.] Epitheti metaphora, fulmen cum telo Amoris comparat: ſed & fulmen telum vocatur Græcis, vt apud Sophoclem: ἐγκατάσκηψον βέλος πάτερ κεραυνοῦ: & Herodotum, βέλος ἐνέσκηψε Θεός. Fulmen aligerum dicitur propter celeritatem, ideóque pictores fulmini tribuunt alas, quod à Ioue immitti crederetur. Virg. 1. Æneid.

Fulmen aligerum, & aliger amor.

Atque his aligerum dictis affatur Amorem, vt Græcis ἔρως πτερόεις.

Ignis amor.] Meritò amor ignis dicitur. Itaque Virgil. paſſim, Amorem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Georg.

Omne adeò genus in terris hominúmque ferarúmque,
In furias ignémque ruunt.

Idem Æneid. ——*& cæco carpitur igni.*

In Eclog. porrò,

At mihi ſeſe offert vltrò meus ignis Amyntas.

Ouid. epiſtola Paridis Helenæ:

——*quis enim celauerit ignem,*
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Scripſit & perelegans ſanè tetraſtichon Ioan. Secundus in Cupidinem, camino inſculptum, eadem fermè cauſſa:

Flammiuomo Veneris quiſquis fuit ille camino
Qui ſculpſit puerum, credite, doctus erat.
Scilicet æternæ penes hunc cuſtodia flammæ:
Per quem ſopitus non queat eſſe focus.

Fortior ignis Amor.] Teſte Xenophonte, qui ait amorem ipſo igni torrentiorem, & feruidiorem: nam ignis tangentem ſolùm vrit, & vicina depaſcitur: amori ſignis etiam in procul intuentes & longo terrarum tractu diſſitos ardẽtes ſuos radios vibrat.

In

In ſtudioſum captum amore.

EMBLEMA CVIII.

IMMERSVS ſtudiis, dicundo & iure peritus,
Et, maximus libellio,
Helianiran amat, quantum nec Tracius vmquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

EX Guicciardino Italo, ſcriptore hiſtoriæ diligenti ac erudito, didici, Epigramma hoc Alciati ſpeciatim ſcriptum fuiſſe in Hieronymum Paduanum, doctum quidem hominem, ſed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci poteſt in quoſdam doctrinæ gloria celebres; qui amore turpi excæcati videre non poſſunt, quantum vitę ſuę & famę detra- Origo Emblematis.

hant. Pudet ſanè referre doctos homines quamplurimos, ſui nominis oblitos, qui hac perculſi non leuiter inſania, diſciplinarum liberalium (quibus ingenium perficitur, boniq́ue mores inſeruntur) cultum natiuum turpiſſima Veneris labe infamarunt. Tales fuerunt ad Græcos Callimachus, Sophocles, Philetas, quos ſecuti proximè Catullus, qui Leſbiam: Tibullus, qui Deliam: Propertius, qui Cynthiam: Naſo, qui Corinnam verſuum mira luxuria celebrarunt. Certamen eiuſmodi inter Palladem & Venerem etiam nunc durat, quodq́ue crebrò accidat, pleriſque etiam viris bonis (qui eo fortaſſe non tam inuiti hærent) videtur eſſe ludus. Quo loco referre placet quæ Paulus Iouius, ætatis noſtræ hiſtoricus excellentiſſimus, de Auguſtino Nypho Philoſophiæ profeſſore retulit. Suſceptis enim liberis & vxore ſeneſcente ſeptuagenarius ſenex, puellæ citra libidinem impotenti amore correptus eſt vſque ad inſaniam, ita vt plerique Philoſophum ſenem atque podagricum ad tibiæ modulos ſaltantem miſerabili pudore cõſpexerint: vnde illi maturatum vitæ exitum conſtat. Melius quidem Panætius, qui adoleſcentulo quærenti an ſapiens amaturus eſſet: De ſapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à ſapiente longè abſumus, non eſt committendum vt aliquando incidamus in rem tam commotam & impotentem, alteri emancipatam, & vilem ſibi. Marcus etiam Tullius mortua coniuge, ab amicis vocatus ad ſecundas nuptias: Vix poſſem ego, inquit, eodem modo vxori & ſapientiæ ſtudio dare operam. Quo referam illud Chryſippi. Cùm enim dixiſſet quidam ſapientem amore non capi, teſtimonio eſſe Menedemum, Epicurum, & Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexinus ille diſſolutus, & Epicurus inſenſatus, & Menedemus canis ac delirus (ſic enim ab Eretrienſibus dicebatur) amore capti nõ ſunt: nec ſapiens quidem eo capietur. Porrò videtur hoc Emblema imitatus eſſe ex Græco Pauli Silentiarij:

Ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισιν ἐνὶ φρεσὶ ἡδὺν ἐν ἥβῃ
Οἰστροφόρου παφίης θεσμὸν ἀπειπάμενος
Γυιοβόροις βελέεσσιν ἀνέμβατος ὁ πρὶν ἐρώτων
Αὐχένα σοι κλίνω κύπρι μεσαιπόλιος.
Δέξο με καγχαλόωσα, σοφὴν ὅτι παλλάδα νικᾷς
Νῦν πλέον, ἢ τὸ πάρος μήλῳ ἐφ' ἑσπερίδων.

Senex eſt qui conqueritur ſe, cùm iuuenis eſſet, telo amoris inuiolabilem fuiſſe: ætate autem prouectum amoris iugo cogi. Epigramma ferè ita Latinè:

Qui inter doctos, amori operam dederunt.

Auguſtinus Nyphus Philoſophus.

Acer eram vt primis inuicta mente ſub annis
Oeſtriferæ ſpreui dulcia iura Deæ.
Miſsilibus nec eram diris violandus amorum,
Qui tua nunc canus ſub iuga vado Venus.
Suſcipe ouans, tetrica victa tibi Pallade ceſsit
Quàm prius Heſperidum munere maior honos.

Vide num huc referre poſſis initium Odes vndecimæ Epodi Horatiani:

Pecti, nihil me ſicut antea iuuat
Scribere verſiculos amore perculſum graui, &c.

Alio ſenſu ab Ouidio dictum memini elegia tertij Amorum, qui Tibuli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſamque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Amorem etiam ſuis deſtitutum armis deſcripſit initio eiuſdem operis amatorij his verbis.

Quis tibi ſæue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum vates, non tua turba ſumus.
Quid: ſi præripiat flauæ Venus arma Mineruæ?
Ventilet accenſas flaua Minerua faces?

Immerſus ſtudiis.] Ab aquis tranſlatio.

Libellio] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus, Græcè γραμματεὺς dicitur. **Libellio.**

Quantum nec Thracius vnquam.]Hac parium collatione turpem amorem ſignificat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, qui Philomelæ iuuenculæ, Prognes vxoris ſorori, ſtuprum intulit. Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apoſtrophe gratiam addit,eaque tacitè ſignificat quàm ſint ad libidinẽ propenſi qui ab ea in primis eſſe deberent alieniſſimi.

Cypri.] Cypris, vel Cypria,Veneris cognomen,à Cypro inſula,luxui deditiſſima.Iuſtin.lib.18.D.Auguſtin.Ciuit.lib.4.cap. 10.aliique plures.

Ida eſt.] Ida mons editiſſimus, in quo tres Deæ de pomo aureo concertarunt.

Ἀντέρως, id eſt amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

Dic vbi ſunt incurui arcus? vbi tela, cupido?
Mollia queis iuuenum figere corda ſoles.
Fax vbi triſtis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari eſt hoſpes cum Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neque forma tulit.
Sed puris hominum ſuccendo mentibus ignes
Diſciplinæ, animos aſtraque ad alta traho.
Quattuor æque ipſa texo virtute corollas
Quarum, quæ Sophiæ eſt, tempora prima tegit.

Hoc

HOc decaſtichon tranſlatum reperio ex Græco Mariani Scholaſtici εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον; quod ſic eſt 4. Epigram.

Ποῦ σοι τόξον ἐκεῖνο παλίντονον, οἵ τ' ἀπὸ σεῖο
    Πηγνύμενοι μεσάτην ἐς κραδίην δόνακες,
Ποῦ πτερά, ποῦ λάμπας πολυώδυνος, ἐς τί δὲ τρισσὰ
    Στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἐπ' ἄλλο φέρεις,
Οὐκ ἀπὸ πανδήμου ξεῖνε κύπριδος, οὐκ ἀπὸ γαίης
    Εἰμί, καὶ ὑλαίης ἔκγονος εὐφροσύνης.
Ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὴν μερόπων φρένα πυρσὸν ἀνάπτω
    Εὐμαθίης, ψυχὴν δ' οὐρανὸν εἰσανάγω.
Ἐκ δ' ἀρετῶν στεφάνους πισύρων πλέκω, ὧν ἀφ' ἑκάστης
    Τούσδε φέρων πρώτῃ τῷ σοφίης στέφομαι.

Effingit Cupidinem ἄτοξον καὶ ἄστοχον, ſine arcu & ſine telis, erudito ſanè figmēto dialogiſtico, quo quidem virtutis omnis diſtributionem aſſignat. Sed primùm aduertendum eſt ex Platone, in Sympoſio, duas eſſe Veneres, & totidem Cupidines: hæc antiquior & ſine matre, cælo nata, quam cæleſtem Venerē vocamus: altera iunior, è Ioue & Dione progenita, vulgaris & cōmunis appellata. Eadem ratio eſt Cupidinis vtriuſque. Horum enim alter honeſtas cupiditates animis ingerit: alter verò affectus voluptuoſos & terreſtres inculcat. Prior ille ἀντέρως eſt, quaſi dicas, priori contrarius: qui hominem attollit ad ſuperiora & cæleſtia contemplanda, omnemque virtutem & honeſtatem præſtat. Hic itaque tres coronas manibus contrectat, vnāque circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex quibus omnis honeſti fons petitur) deſignantur. Prior illa corona caput ambiens (partem quidem Platoni in Timæo omniū corporis partium diuiniſſimam, & certè principem) prudentiam repræſentat: prouidere enim & aliquid prudenter meditari, cōtemplationis eſt: tres aliæ, quas manibus continet, Iuſtitiam, Fortitudinem, & Temperantiam notant, quæ potiſſimùm in actione poſitæ ſunt, manus enim actionis ſunt organa. Quod perſpicuum eſt ex primo Officiorum Ciceronis: Qui maximè perſpicit, inquit, quid in re quaque veriſſimum ſit, quique acutiſſimé & celerrimè poteſt videre & explicare rationem, is prudentiſſimus & ſapientiſſimus ritè haberi ſolet. Quocirca huic quaſi materia quam tractet, & in qua verſetur, ſubiecta eſt veritas: reliquis autem tribus virtutibus neceſſitates propoſitæ ſunt ad eas res parandas tuendaſque, quibus actio vitæ continetur: quo ſanè loco differentem facit virtutem Prudentiam à reliquis tribus, ea enim poſita eſt in veri inueſtigatione & contempla

Duo Cupidines & totidem Veneres.

ἀντέρως.

Quatuor coronę ad totidem virtutes redactæ.

Locus Ciceronis.

templa

templatione, reliquæ ſunt actionis. De vtroque Amore Plato in Conuiuio, Ficinus Oratione 2.c.7.& orat.7.ca.8. in idem Conuiuium Platonis. Cæterùm ἀντέρωτα Proclus interpretatur Amorem diuinum animas à corporibus abſtrahentem: qua in ſignificatione hîc vſurpatur. Alij duplicem Amorem ideò effictum eſſe narrant, quòd nullius frugis aut commodi poſſit eſſe amor, niſi mutuus ſit: qua de re Porphyrius Phyloſophus hunc adfert Apologum. Cùm inquit, Cupido infans parum coaleſceret, Venus Themin Deam conſuluit: quæ Veneri reſpondit, Anterota neceſſarium eſſe qui rependat vices, vt ſeſe mutuò iuuent, cui Venus aquieſcens, Anterota, quaſi Contracupidinem dicas, genuit: quo vix dum nato, Cupido cœpit adoleſcere, & procerior euadere. Sed hæc fortaſſe παρέργως. Scio quidem apud Plutarchum in ἐρωτικῷ, duos Amores eſſe iuxta Ægyptiorum ſententiam & Platonicorum, ἔρωτα πάνδημον, καὶ τὸν οὐράνιον, id eſt, vulgarem, & cæleſtem amorem: ſed quia deflectit aliquãtum ab ea quam retuli ſententia Mariani, facilè prætereo. Apuleius tres amores facit libello quem De philoſophia ſcripſit (vbi Platonem auctorem appellat) vnum diuinum cum incorrupta mente & virtutis ratione conuenientem: alterum degeneris animi, & corruptiſſimæ voluptatis: tertium ex vtroque permixtum, mediocris ingenij & cupidinis modicæ. Animas autem fuſciores ait impelli corporum cupidine: vinum quod illis propoſitum eſt, vt eorum vſura potiantur, atque eiuſmodi voluptate & delectatione ardorem ſuum mulceant. Illas verò facetas & vrbanas eſſe: animas bonorum deamare, & factũ velle vti qui potiantur plurimum bonis artibus, & meliores præſtantioreſque reddantur. Medias ex vtroque conſtare: nec delectationibus corporis prorſus carere, & lepidis animarum ingeniis capi poſſe. Vt igitur illum amorem deterrimum, inhumaniſſimum, atque turpem facit, non ex rerum natura, ſed ægritudine corporis, morboque natum: ſic illum diuinum, deorum munere, beneficioque conceſſum, aſpirante cæleſti cupidine in animos hominum venire credi. Tertiam ſpeciem amoris, quam mediam dicit, diuini atque terreni proximitate collectum, nexuque & conſortio parili copulatum: vtque rationi propinquus eſt diuinus ille, ita & terrenum turpitudine iunctũ eſſe voluptatis. Hactenus Apul.

Duplex amor quid aliis ſignificet.

Fax amoris

Fax vbi triſtis.] Triſtis, à conſequenti: Fax autem Cupidini tribuitur; quod indicarunt Aegyptij ſacerdotes, qui per ignem amorem exprimi voluerunt.

Ouid.

Ouid.2.Amorum,eleg.9.

Cur tua fax vrit,figit tuus arcus amicos?

Iſidorus non poſtremi ordinis auctor rationem reddit,quia nõnunquam amor cupiditate impatientiùs exurat,nonnunquam verò præ ſatietate abuolet.Itaque apud Gellium Portius Licinius dixit hominem ob amorem non eſſe ignitum, ſed ipſum ignem.Notum eſt illud Virgil.

Cæco carpitur igni,&,eſt mollis flamma medullas.

Item: *Vritur infelix Dido.* Vti iam diximus paulò antè.

Vulgari cum Cypride. [Vulgaris illa Venus circa turpes amores verſatur:honeſta verò ad virtutem & honeſtatem amplexãdam inflammat,& ad rerum cæleſtium contemplationem animos pertrahit. Venus vulgaris.

Apuleius apologia 1,pro ſe ipſo dicit item ex Platone geminam eſſe Venerem,quarum altera vulgaris, quæ ſit percita populari amore,non modò humanis animis,ſed & pecuinis & ferinis ad libidinem imperitare: Alteram verò cælitem Venerẽ, quæ prędita ſit optimati amore:ſolis hominibus,& eorum paucis curare:nullis ad turpitudinem ſtimulis, vel illecebris ſectatores ſuos percellentem,eius enim amore non amœnum & laſciuum, ſed cõtrà incorruptum & ſerium pulchritudine honeſtatis, virtutis amatoribus ſuis conciliare: & ſi quando decora corpora commendet, à contumelia eorum procul abſterrere. Neque enim quicquam aliud in corporum forma diligendum, quàm quòd admoneat diuinos animos eius pulchritudinis, quam prius veram & ſinceram inter deos videre.Qua propter, vt ſemper,eleganter Afranius hoc ſcriptum reliquit:

Amabit ſapiens, cupient cæteri.

Ea de re multò fuſius Lucian.in dialogo, cui nomen ἔρωτες, vel ἔρως καὶ ἀντέρως, de quo ſcripſere ſingulares commentarios quidam recentium, vt Cælius Calcagninus, Auguſtin.Nyphus cap.19.60.98.de amore,alij plures.

Sed puræ hominum.]Effecta pudici amoris,vbi notabis diligẽti præparatione opus eſſe, priuſquàm aditum habere poſſis ad rerum diuinarum & pulcherrimarum ſpeculationem.

Animos aſtraque:] Hic raptus quomodo fiat,ſuperiùs docuimus ad Emblema, cuius inſcriptio eſt, *In Deo lætandum.*

Ἀντέρως, Amor virtutis alium Cupidinem ſuperans.

EMBLEMA CX.

Aligerum, aligeroque inimicum pinxit Amori
Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemeſis.
Vt quæ aliis fecit, patiatur: at hic puer olim
Intrepidus geſtans tela, miſer lacrymat.
Ter ſpuit inque ſinus imos: res mira, crematur
Igne ignis, furias odit Amoris Amor.

Amor quo modo ab Amore ſuperetur.

TRiumphus eſt amoris pudici, qui de Cupidine Venereo ſpolia ampla referat. Nemeſis igitur vltionis Dea ſuperbientẽ Veneris filium voluit ab alio aduerſario Cupidine, ſeu oppoſi-

oppoſito amore vinciri & conſtringi:quo ſignificatur, turpem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatem poſſe ab honeſto quodam affectu & labore non modò imminui, ſed & ſopiri. Manifeſta eſt itaque alluſio ad prouerbium, Clauum clauo pellere, quò pertinet illud Hieronymi ad Ruſticum Monachum: Philoſophi ſæculi ſolent amorem veterem amore nouo, quaſi clauũ clauo pellere. Cicero 4. Tuſc. Loci denique, inquit, mutatione, tanquam ægroti non conualeſcentes, ſæpè curandus eſt. Etiam nouo quodam amore veterem amorem tanquam clauũ clauo eiiciendum putant. Id mihi in memoriam reuocat C. Valerium Flaccum, qui primùm luxu perditus adoleſcens temporibus belli Punici ſecundi, cùm captus flamen eſſet à Licinio Pontifice maximo, quo faciliùs à vita flagitioſa recederet, ad curam ſacrorum & ceremoniarum conuerſo animo, quantum priùs luxuriæ fuerat exemplum, tantum poſtea modeſtiæ & ſanctitatis ſpecimen euaſit, vt Val. Max. lib. 9. cap. De mutatione morum. Tralatum eſt hoc carmen ex Epigrammate Græco incerti, quod ſic habet:

Πτανῶπλαυσεν, ἔρωτα τὸν ἀντίον ἔπλασεν ἔρωτι
  Αἱ νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμαυομένα.
Ὥς κε πάθῃ τά κ' ἔρεξεν, ὁ δὲ θρασὶς, ὁ πρὶν ἀταρβὴς
  Δακρύει, πικρῶν γευσάμενος βελέων.
Ἐς βαθὺν τρὶς κόλπον ἀπέπτυσεν, ὢ μέγα θαῦμα,
  Φλέξει τις πυρὶ πῦρ: ἥψατ' ἔρωτος ἔρως. id eſt:

Archetypus Emblematis.

Pennatum volucri puero atque vltricia pennis
  Tela Cupidineis oppoſuit Nemeſis:
Vt quæ commiſit, ferret; qui fortis & audax
  Antè, modò expertus ſpicula amara gemit:
Terque ſinum ſpuit in medium, prô mira! quis ignem
  Igne vret? flammas ſenſit Amoris Amor.

Non eſt alienum quod Ouidius cecinit 1. Amorum, eleg. 1.

Quid ſi præripiat flauæ Venus arma Mineruæ?
  Ventilet accenſas flaua Minerua faces?

Et eleg. 8. lib. 3. qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſamq; pharetram,
  Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Pauſanias in Eliacis memorat Cupidinem depictum fuiſſe, qui alteri Cupidini palmam è manibus extorquere niteretur: quo volebant intelligi honeſtũ amorem de amore Venereo victoriam quærere. Ouid. 2. De remed. cùm ait:

  Alterius vires ſubtrahit alter Amor.

Ἀντέρωτα certè, id eſt, ἀντιθεόν, oppoſuerunt veteres ἔρωτι, vt in terpretes nonnulli exemplum ita apponant, In Phædra ἔρως, i Hippolyto ἀντέρως erat: vt apud Naſonem in Apolline perſe quente, & Daphne fugiente; cuius Poëtæ verſus hi noti:

Déque ſagittifera prompſit duo tela pharetra, &c.

Vt quæ aliis fecit, patiatur.] Adducitur idem à Suida:

Αἴκε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη δ' οἰθεία γένοιτο. id eſt,

Si quis patiatur quæ aliis fecerit, iuſta pœna fuerit, & apud Pin dari ſcholiaſten 4. Pyth.

Οἷά τ' ἀνὴρ ἔρξοι, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει. Alicubi & apud Pauſa niam: Iiſdem artibus capietur ille, quibus vſus eſt, ταῖς δὲ αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, ᾗσπερ ὑπῆρξεν. Lactantius lib. 1. c. 16. Diui institut. de Ioue loquens: An tandem, ait, illi venit in menten ab alio expectes alteri quod feceris? & timet ne quis ſibi faci quod ipſe Saturno? Boëthius (quid enim verear adducere au ctorem tam bonum?) De conſolat, 2. Quid autem eſt, inqui quod in alium quiſquam poſſit facere, quod ſuſtinere ab ali ipſe non poſſit? Buſiridem accepimus necare hoſpites ſolitu ab hoſpite Hercule fuiſſe mactatum. Regulus plures pœnoru bello captos in vincula coniecerat: ſed mox ipſe vinctorum ca tenis manus præbuit. Vllámne igitur eius hominis potentia putas, qui quod ipſe in alio poteſt, ne id in ſe alter valeat, effi cere non poſſit? hæc ille. Seneca longè antè vſurparat idem ve bum, ſed alio tamen ſenſu, epiſt. 39. Quarum voluptatum im potentiæ atque inſanæ libidini ob hoc vnum poſſis ignoſcer quod quæ fecere patiuntur. Accommodatius ad hunc locu Cicero 2. de Oratore, alio tamèn orationis filo: Vt ſemente feceris, ita & metes. Iuſtitia enim videtur poſtulare vt qui fec rit aliis iniuriam, ab aliis itidem accipiat iniuriam. Hæc enii lex eſt talionis vt par pœna reddatur. Virgil. in decimo de Tu no qui Pallantem Euandri filium interfecerat:

Æquum eſt eum ea pati quæ in alios fecit.

Neſcia mens hominum fati, ſortíſque futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis:
Turno tempus erit magno cùm optauerit emptum
Intactum Pallanta, & cùm ſpolia iſta, diemq;
Oderis. Etenim cùm Æneas Turnum proſtrauiſſet, ill que parcere decreuiſſet, viſo Pallantis balteo, quo ſe Turn cinxerat,

—— Furiis accenſus & ira,
Terribilis: Túne hinc ſpoliis indute meorum

Eripia

Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam ſcelerato ex ſanguine poſcit.

Et Orodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna breui afficeretur Megentius, quam in ipſum intulerat.

——non me quicunque es inulto
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Proſpectant paria: atque eadem mox arua tenebis.

Glyca Annalibus ſcribit Adonibezecum viuum captum extremiſque pedum ac manuum partibus mutilatis: Septuaginta, inquit ille rex, reges extremis pedum manuúmque partibus truncati, mea ſub menſa micas collegerunt. Quemadmodum in illos ego me geſſi, ita mihi diuinitùs eſt repenſum. Ælius Lamprid. in Alexandro Seuer. Vetronium Turinum, ait, fumi venditorem accuſari Alexander iuſſit: probatiſq; per teſtes omnibus, & quibus præſentibus quid accepiſſet: & quibus audientibus quid promiſiſſet, in foro tranſitorio ad ſtipitem illum ligari præcepit: & fumo appoſito, quem ex ſtipulis atque humidis lignis fieri iuſſerat, necauit, præcone dicente: Fumo punitur qui vēdidit fumum. Tribellius Pollio in Gallica: Cùm quidam gemmas vitreas pro veris vendidiſſet eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vellet, ſurripi quaſi ad Leonem venditorem iuſſit. Deinde cauea caponem emittit: mirātibuſq; cunctis rem tam ridiculam, per Curionem dici iuſſit: Impoſturam fecit, & paſſus eſt. Deinde negotiatorem dimiſit. Lāpridius in vita Seueri: Clamabatque ſæpius quod à quibuſdam ſiue Iudæis, ſiue Chriſtianis audierat & tenebat: idque per præconem cùm aliquem emendaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendum quod narrant ſacratæ hiſt. Eccleſiaſt. lib. 6. c. 5. & Sozomen. lib. 8. c. 7. Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de nonnullis qui ad Eccleſiam confugerant, vindictā ſumere vellet, ſtudioſè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatorib⁹ ferretur, qua vetaretur ne quiſquam ad Eccleſias confugeret; quin etiam vt inde abſtraherentur qui ad eas iam confugiſſent. Confeſtim pœna ſubſecuta eſt. Propoſita autem hac lege, haud diu poſtea Eutropius ipſe, quòd coniugi Imperatoris cōtumeliam intuliſſet, primus eam legem tranſgreditur, & ex palatio profugus ad Eccleſiam ſupplex accurrit. (Verùm Imperator Eutropium abſtrahi iuſſit) pœnáſque capite truncatus dedit, & lex quæ lata fuerat, prorſus è publicis commentariis expuncta eſt, hæc illi.

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Caſſiodorus lib. 9. Variar. epiſt. 2. Pœna iſta peccati eſt, vt vnuſquiſque in ſe recipere poſſit, quod in alterum proteruus exercuit. Et huc quidem videtur pertinere titulus 2. Pandectarum, Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, eodem iure vtatur.

Spuere in ſinum. *Ter ſpuit inq; ſinus.*] Irati & abominantis eſt geſtus. Tibullus Elegiar. 2. de ſene amatore loquens:

Hunc puer, hunc iuuenis turba circum ſtetit arecta:
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Iuuenal. Satyr. 7.

Conſpuiturq; ſinus veram deprehendere meſſem
Si libet.

Et apud Theocritum puella ruſticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in ſuum ſinum deſpuit: ait enim,

Τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον.

Odit Amoris amor.] Eadem polyptoſis apud Ouid. 3. Amor. eleg. 10.

Cauſa fuit multis noſter amoris amor.

Dulci

Dulcia quandoque amara fieri.

EMBLEMA CXI.

MATRE procul licta, paulum ſeceſſerat infans
Lydius: hunc diræ ſed rapuiſtis apes.
Venerat hic ad vos placidas ratus eſſe volucres,
Cùm nec ita immitis vipera ſæua foret.
Quæ datis, ah, dulci ſtimulos pro munere mellis,
Prôh dolor! heu ſine te gratia nulla datur.

APparet id eſſe tractum ex Antipatri, atque etiam Bianoris Epigrammatis eiuſdem penè argumenti, lib. I. Antholo- iæ, titulo εἰς θάνατον καὶ εἰς θανόντας. Sed Antipatri primùm iuſmodi eſt: Origo Embl.

Τὸ βρέφος ἑρμώνακτα δὲ χρήσαθε μέλισσαι,
(Φεῦ κύνες) ἑρπυστὴν, κηρία μαιόμενον.
Πολλάκι δ' ἐξ ὑμέων ἐστιγμένον ὤλέσατ' αἶ, αἶ,
Κέντροις οἱ δ' ὀφίων φωλεὰ μεμφόμεθα.
Πάθεο Λυσιδίκῃ καὶ Ἀμύντορι, μηδὲ μελίσσας
Αἰνεῖν, κἀκείναις πικρὸν ἔνεστι μέλι.

Bianoris verò ſic;

Κοῦρον ἀπὸ πλανίλω ἐπιμάξιον ἑρμώνακτα,
Φεῦ βρέφος ὡς ἀδίκως ὤλετε βουγενέες.
Ἠγνοίησεν ὁ δείλαιος ἐς ὑμέας οἷα μελίσσαις
Ἐλθὼν, αἱ δ' ἔχιον ἦτο χερειότεραι.
Ἀντὶ δὲ οἱ θοίνης ἐσεμάξατε φοίνια κέντρα,
Ὦ πικραὶ, γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος.

Nos vtcumque ita ſumus interpretati:

Repentem per humum tenerem Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes,
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuiſſe magis.
I, age, Lyſidicæ patri, Amyntori dicito matri:
Improbæ apes, melli cùm ſit amarities.

Alterum ſic:

Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum
Iniuſtè nimium corripuiſtis apes.
Vipera quàm ſit atrox peiores, venit vbi ad vos
Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pingendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abit.

Amoris & mel & fel. Hoc autem ſub figmento, amoris naturam intelligere licet, q vt rectiſſimè Plautus ait, & melle & felle eſt fecundiſſimus: na guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatem vſque aggerit. Qu enim voluptate blandius? ſed eadẽ quid triſtius? Cauendum itaque, dum oblectamenta magno labore conquirimus, ne ſ dulci melle venena lateant. Exẽplum præſto eſt in apibus, q mel dulciſſimũ cõficiunt: eędem aculeũ habent præſentaneũ quis ſeſe propiùs admouerit. Hinc à Græcis γλυκύπικρος Am dicitur; quod ſignificat Euripid. in Hippolyto his verbis:

Amor γλυκύπικρος.

Τί τοῦθ' ὃ δὴ λέγουσιν ἀνθρώπους ἐρᾷν;
Ἥδιστον ὦ παῖ τ[...] ἀλγεινόν θ' ἅμα. id eſt,

Quid hoc eſt quod dicunt homines amare; reſpondet nutr Iucundiſſimum, ô filia: ſed idem calamitoſiſſimum. Verba ſu Phœdræ ad nutricem, cui ſuos in Hippolytum amores cred Huc reſpexit Catull. ad Mallium;

Mu

Multa ſatis luſi; non eſt Dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.

Cæterum Epigramma eſt Meleagri lib.7. Græcorum Epigrammatum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus tangat: Num ideò vt ei nunciet, quòd ipſa amoris dulcem & amarum, ſtimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab apibus puncto figmentum non incommodè reuocari poſſe ad id quod Plutarch. ſcribit (ſi tamen verè dicendum id eſſe Plutarchi problema) ab apibus eos pungi citius, qui ſtupro ſeſe commacularint: quòd id animal ſit munditiei & elegantiæ perſtudioſum, quippè quæ facilè odorentur, nec immunditiam libidinoſorum ſuſtineant, citatúrque ibidem Theocriti locus, quo continentur Veneris ad Anchiſen verba. Ab apibus citius pungi nefanda pollutos libidine.

Paulum ſeceſſerat.] Huic figmēto indulgetur. Nam Poëtæ omnes ſemper Cupidinem Veneri adeſſe faciunt. Rationem adfert Seruius: Quia, inquit, venerea voluptas ſine amore non poteſt exerceri. Horat. 1. Carminum. Cur Cupido Veneri adiungatur.

Liberum & Muſas Venerémque, & illi
Semper hærentem puerum canebat.

Plato in Simpoſ. rationem longiùs repetitam narrat. Vide 3. præpar. Euangel. Euſebij, & Gyrald. Syntagm. 13.

Infans Lydius.] Periphraſis Cupidinis. Lydi populi ſunt in regione minoris Aſiæ, omni mollitie & voluptate deprauati, qui primi caupones & inſtitores fuerunt, Herod. libro 1. Lege Plin. 3. cap. 5. & 5. c. 29. itémque Athenæū Dipnoſoph. cap. 4. lib. 12. & Prouerb. Chiliad. Lydus oſtium clauſit: &, Lydus in meridie: & putant nonnulli verbum, ludere, à Lydis dictum. Lydi mollitie inſignes.

Diræ ſed rapuiſtis apes.] Enallage perſonæ, per apoſtrophen expreſſit vim uerbi ἄλετε, id eſt, ſuſtuliſtis de medio.

Prô dolor, heu ſine te.] Alludit ad illud 7. Metamorph.

---- nulla eſt ſincera voluptas,
Sollicitúmque aliquid lætis interuenit. ----

Plautus in Amphit. *Eſt in ætate hominum (ita Diis placitum) voluptati vt mæror comes conſequatur.* & Horat. Odar. 2.

---- nil eſt ab omni parte beatum.

Huc prouerbia; Dulce & amarum: &, Ne quære mollia, ne tibi dura contingant: &, Fecem bibat qui vinū bibit; itémque illud, In apes irruere. Cæterùm in eo tandem velim ſtudioſū admonitum: pro eo quod in Græco eſt, ὦ πικρὰ γλυκερῆς ἀντὶ παιδὶ χάριτος, dicit Alciatus, *Prô dolor heu, ſine te gratia nulla datur:* nimiùm obſcurè id quidem, vt omnes vnà mecum ſentiunt.

Ego verò fateor his verbis (*ſic ſic gratia mellis abit*) me non aſſe-cutum eſſe Græcæ concluſionis leporem, ſenſus is eſt, O apes quæ non minus amaræ eſtis quàm mel ipſum dulce. Nam vo: ἀντίπαλοι, ſignificat vitium æqualium contrarietatẽ, aut æqua-litatem virium quæ ſunt inter ſe aduerſæ: quaſi apertè dicere apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem; ſummúmqu bonum ſummo compenſari malo.

Ferè ſimile ex Theocrito.

AD EMBLEMA CXII.

A L V E O L I S *dum mella legit, percuſſit amorem*
Furacem mala apes, & ſumm's ſpicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,
Et quatit errabundus humum, Veneriq́ dolorem

Indicat

Indicat, & grauiter quæritur quòd apicula paruum
Ipſa inferre animal tam noxia vulnera poſſit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

HOc fere idem cum ſuperiori, niſi quòd cõcinnius & lepidiùs claudat Theocritus: quem ſua lingua loquentem audire non pigeat.

Τὸν κλέπταν ποτ᾽ ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα, — Eidyllion Theocriti.
Κηρίον ἐκ σίμβλων συλεύμενον, ἄκρα δὲ χειρῶν
Δάκτυλα πάνθ᾽ ὑπένυξεν· ὁ δ᾽ ἄλγεε, καὶ χέρ᾽ ἐφύσῃ,
Καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε, καὶ ἅλατο. τᾷ δ᾽ Ἀφροδίτᾳ
Δεῖξεν τὰν ὀδύναν καὶ μέμφετο, ὅττι γε τυτθὸν
Θηρίον ἐντὶ μέλισσα καὶ ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
Χ᾽ ἁ μάτηρ γελάσασα, τί δ᾽ οὐκ ἴσον ἐσσὶ μελίσσαις;
Χ᾽ ὠ τυτθὸς μὲν ἐῆς, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς.

Quod ſanè ex Anacreonte tranſcripſit, cuius Ode ſic habet, — Anacreōtis Oda.

Ἔρως ποτ᾽ ἐν ῥόδοισι
Κοιμωμένην μέλιτταν
Οὐκ εἶδεν, ἀλλ᾽ ἐτρώθη·
Τὸν δάκτυλον δὲ δαχθεὶς
Τᾶς χειρὸς, ὠλόλυξε,
Δραμὼν δὲ καὶ πετασθεὶς
Πρὸς τὴν καλὴν Κυθήρην,
Ὄλωλα, μᾶτερ, εἶπεν,
Ὄλωλα, κ᾽ ἀποθνήσκω·
Ὄφις μ᾽ ἔτυψε μικρὸς
Πτερωτὸς, ὃν καλοῦσι
Μέλιτταν οἱ γεωργοί.
Ἁ δ᾽ εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον
Πονεῖ τὸ τᾶς μελίττας,
Πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν
Ἔρως ὅσους σὺ βάλλεις;

hoc eſt,

Inter roſas Cupido
Apiculam iacentem
Non vidit, eſtque punctus:
Manúmque ſauciatus
Mox eiulare cœpit:
Et curſitans volánſque
Ad candidam Cytheren,
Heu occidi, occidi, inquit,
Vitámque mater efflo.
En me minuta ſerpens
Pennata vulnerauit:
Apem vocant coloni.
Tunc illa: Apis ſi acumen
Tantum facit dolorem,
Quantum putas dolere
Quos tu feris Cupido?

Carmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quàm plurimis conuerſum eſt. — Terram pedibus quatere.

Quatit humum.] Doloris ſignum, pedibus terram percutere, eſt & indignantis, & grauiter ferentis. Homerus de Iro:

——Σὺν δ᾽ ἤλασ᾽ ὀδόντας
Λακτίζων ποδὶ γαῖαν.

tamen calcitrationem non eſſe indignantis, ſed moribundi, putat amicus meus Ioan. Frater Lauallenſis: Nam Irus ab Vlyſſe grauiſſimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam efflant, apud Homerum terram pulſat pedibus, vt 10. Æneid. Virgilianæ:

Sternitur infelix Acron, & calcibus atram
Tundit humum expirans. --------

Ouid. 1. Artis,

Lydius æquatam ter pede pulſat humum.

Venus amica riſus. *Rides Venus.*] Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομμειδέα, id eſt, riſus amicam. Horat. 1. Carminum:

Siue tu mauis Ericyna ridens.

Tria genera riſus ponuntur à Clemente Alexãdrino: μειδίαμα, riſum decorum: κιγκλισμὸν, meretricium, καγχασμὸν, procacem & notas referentem libidinis.

Qui das tot noxia vulnera.] Huc ſpectat illud è 3. Eidyllio Theocriti:

Νῦν ἔγνων τὸν ἔρωτα, βαρὺς θεός ἦ ῥα λεαίνας
Μασδὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτρεφε ματηρ.

Nunc amorem noui: dirus vtique Deus eſt, & quidem leænæ mammam ſuxit, inque ſaltibus ipſum mater enutrit. Sed propius eſt quod citatur ex Næuio:

Aedepol Cupido, cùm puſillus ſis, nimis multùm vales.

In

In ſtatuam Amoris.

EMBLEMA.

Quis ſit Amor, plures olim cecinêre Poëtæ,
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore paruus:
Tela alaſque ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habituſque Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poſſidet orbis opes.
Aut qui quæſo niues boreamque euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictaque prata gelu?

Si

Si puer eſt, puerúmne vocas qui Neſtora vincit?
An noſti Aſcræi carmina docta ſenis?
Inconſtans puer hic, obdurans pectora quæ iam
Trans adiit, nunquam linquere ſponte poteſt.
At pharetras & tela gerit quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cúrue tenet quas neſcit in æthera ferre?
Inſcius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, ſempérque virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas ſaxeus inde mouet.
Si cæcus, vittámque gerit, quid tænia cæco
Vtilis eſt? ideò num minus ille videt?
Quiſve ſagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci ſpicula vana mouet.
Igneus eſt, aiunt, verſatq́ in pectore flammas.
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda ſubit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi:
Verus quid ſit amor, carmina noſtra ferent.
Iucundus labor eſt, laſciua per otia: ſignum
Illius eſt nigro punica glans clypeo.

FIgmentum de Amore vt ſibi repugnans & ἀδύνατον particulatim reprehendit, verámque Amoris definitionem ad extremum ſe tradere docet: ſub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorum vita miſerrima: quæ ſigillatim omnia explicabimus, ſi prius Marulli elegantem deſcriptionē ſubiecerimus:

Deſcriptio Amoris ex Marullo.

Quis puer hic? Veneris, plenæ quæ cauſſa pharetræ eſt?
Non bene promiſſus certa quòd arma mouet.
Cur ſine veſte Deus? ſimplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipſe ſenes.
Quis pennas humeris dedit? inconſtantia. quare
Nulla Deo frons eſt? ſigna inimica fugit:
Quæ ſors eripuit lucem? immoderata libido.

Cur

Cur macies? vigilis cura, dolorque facit.
Quis cæcum præit? ebrietas, ſopor, otia, luxus.
Qui comites? rixæ, bella, odia, opprobrium.
Qui cœlo dignati? homines: quæ cauſſa coegit?
Mitior auctore eſt credita culpa Deo.
Heu curuum genus, & veri corda inſcia! quo ius
Faſque, ſcelus miſeri ſi ſcelere abluimus?

Addã & Augeriani poëtæ certè non illepidi eadẽ de re carmen: Augeriani epigrãma de Amore.

Angelus inuicta qui cuſpide ſemper oberras,
Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
Nudo homines qui noſtra petunt delubra, Rubenti
Cur ſtant in dextra ſpicula? trado necem.
Cur puer es? pueros facio quoſcumque ſagittis
Saucio, ſiue volans ignibus vro meis.
Ventoſas humeris cur fixit Iupiter alas?
Eſt quouis leuior flamine quiſquis amat.
Cur tecum faculæ? quia viuida corda fretumque,
Et iuga montoſa, & ſcrupea ſaxa cremo.
Cæcus es? an claro, dic, lumine? cæcus amator,
Non ego luce poli lux mea clara magis.
Paſceris ambroſia, ſeu nectare? paſcor amœnis
Blanditiis, riſu, ſedulitate, iocis.
Cur tibi pulchra parens? quia denſos forma calores
Ingenerat, formæ munere naſcor ego.
Cur maris è fluctu prognata eſt mater? amator
Vt mota in ſalſis fluctuet vnda vadis.
Dic, tua non vilis domus? an cultiſſima? nulla
Tecta colo, hiberno ſub Ioue dego miſer.
Dic vbi ſtas, dum laſſa tuo ſunt membra volatu?
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

Sed & nonnulli è veteribus commentitiam iſtam Cupidinis diuinitatem doctè veréque perſtrinxerunt, vt Archias poëta,

Οὐχ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ' ἀκόλαστοι,
Ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐσθ' ὁ ἔρως πρόφασις.

Non amor eſt qui afficiat iniuria humanũ genus, ſed intẽperantes: animis enim hominum hanc occaſionem præſtat amor, quaſi diceret ſine vllo verborum circuitu: non amor qualis à poëtis celebratur, fictitius ille puſio, lædit homines, ſed intemperantia. Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

Vario nomine.] Propter diuerſa vel adiuncta vel effecta, quæ ſtudioſè in Syntagmatib. Hiſtoriç Deorum explanat Gyraldus.

Conuenit hoc, quod.] abſurdum, vt fabulam refutet.

Eccur nudus agat.]Maxima, inquit, eſt impudentia eum nudũ pingere, cùm Dij nulla premantur egeſtate. Ea tamen nuditas importunam & perpetuò vigilantem amantium pertinaciam arguit: vel manifeſtam eorum inſaniam prodit. Sic aliquis ex recentibus:

Nudus Amor cur?

Cur te cum nullo corpus velamine monſtrat?
Stultitia inſani manifeſta pateſcit amantis.

Qui cunctas domiti.] Hinc dictus eſt πανδαμάτωρ, vt ſuperiùs annotauimus.

Aut qui quæſo niues.] Nil eſt quòd timeant amantes, dum rebus amatis ſe poſſe ſperant? ſic Plautus ſub amatoris perſona:

Nullũ periculum detrectant amores.

Neque vlla mihi oſtabit amnis, neque mons, neque adeò mare?
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neque grandinem
Imbrem perpetiar, laborem ſufferam, ſolem, ſitim:
Non concedam, neque conquieſcam vſquam, neque noctu neque diu,
Prius profectò quàm aut amicam, aut mortem inueſtigauero.

Tibul. item Eleg. I.

Quiſquis amore tenetur, eat tutusque ſacerque
Quà libet: inſidias non timuiſſe decet.
Non mihi pigra nocent hibernæ frigora noctis,
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Proper. lib. 3. eleg. 15.

Non tamen eſt quiſquam ſacros qui lædat amantes,
Scironis media ſic licet ambulet via,
Quiſquis amator erit, Scyticis licet ambulet oris,
Nemo adeò, vt noceat, barbarus eſſe volet.
Luna miniſtrat iter, demonſtrant aſtra ſalebras:
Ipſe amor accenſas percutit ante faces.
Sæua canum rabies morſus auertit hiantes,
Huic generi quouis tempore tuta via eſt.

Et Seneca in Hippolyto:

Non me per altas ire ſi iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non ſi per ignes, & infeſta agmina,
Cuncter paratis enſibus pectus dare.

Puer Amor cur?

Puerúmne vocas.] Puer eſt ob amatorum varietatem & incõſtantiam qualis ineſt puero.

Ouidius I. Amorum, eleg. 10.

E

Et puer eſt,& nudus amor,ſine ſordibus annos,
Et nullas veſtes,vt ſit apertus, habet.

Moſchus de fugitiuo amore: ἐστὶ δ' ὁ παῖς περίσαμος.

Qui Neſtora vincit.] Senem quemque ſapientiſſimum. Heſiodus & Orpheus Poëtæ Græci vetuſtiſſimi, mortalium & immortaliũ mentes amore capi & domari tradunt. Ficin. in Plato. Conuiuium. Sed id non eſt ſatis, niſi aliquid aliud quæramus. Amor puer pingitur cùm Neſtore ſit antiquior, Heſiodo teſte, qui in Theogonia canit, Chaos, Tellurem, Tartara, Amorem Deorum primos extitiſſe. Verba hæc Heſiodi ſunt:

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,
Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ἠδ' ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Et Orpheus Argonauticis:

Πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν ἔρωτα.

Ergo, qui Neſtora vincit, ſic interpretor, qui Neſtora vincit ætate, qui ſit Neſtore annoſior, denique qui ſenior Iapeto, vt ex Luciano meminimus iam ſuprà

Aſcræi ſenis.] Heſiodi, ab Aſcræo Bœotiæ pago in Helicone monte. *Inconſtans puer.*] Ad id reſpexit Ouid. De Arte:

Errat, & in nulla ſede moratur amor. Error & inconſtantia Amoris.

Hic obdurans pectora.] Idem fermè in Hippolyt. Seneca:

Qui blandiendo dulce nutrit malum,
Serò recuſat ferre quod ſubiit iugum.

Theophraſtus: ἔρως δέ ἐστιν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν: Amor eſt irrationalis cuiuſdam cupidinis exceſſus, qui velocem habet acceſſum, tardum autem diſceſſum. Id non poſſum docere commodiùs, quàm ex eius arte, qui ſe egregium doctorem præſtitit naturę amoris explicãdæ: ſic enim eleg. 10. li. Amor. 3.

Luctantur pectuſque leue in contraria ducunt:
Hàc amor, hàc odium: ſed puto vincet amor.
Odero, ſi potero: ſi non, inuitus amabo,
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Sic ego nec ſine te, nec tecum viuere poſſum,
Et videor voti neſcius eſſe mei.
Quicquid eris, mea ſemper eris: tu ſelige tantùm,
Me quoque velle, velis, anne coactus amem?
Lintea dum potiùs, ventiſque ferentibus vtar:

Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

Idem eleg. 2. primi:

——— hæſerunt tenues in corde ſagittæ:
Et poſſeſſa ferus pectora verſat Amor.

Et eleg. 18.

—— tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, tandem diſcede, puellæ:
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi, lacrymis vix illa retentis,
Me miſeram cur te, dixit amore pudet?
Implicuitque ſuos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt oſcula mille dedit.
Vincor: & ingenium ſumptis reuocatur ab armis,
Resque domi geſtas, & mea bella cano.

Eundem affectum expreſſit Catullus in Lesbiam:

Odi & amo: quare id faciam fortaſſe requiris:
Neſcio, ſed fieri ſentio, & excrucior.

Quod idem apud Marullum reperio, ſed Muſa fuſiore;

Odi te, mihi crede, quantacunque es:
Odi confiteor, Camilla, ſed quam
Et odi, & magis in dies magiſque
Velim odiſſe: ſequi, atque amare cogor:
Sic me amor retrahit tuus, trahitque:
Sic quem ſæuitia fugas proterua,
Tam raræ reuocas decore formæ.

Cur pharetratus Amor?

At pharetras, &c.] Xenophon idcircò Cupidines ſagittarios fingi ait, quod formoſi & formoſæ etiam è longinquo loco vulnerent, nimirum oculis ipſis tamquam ſagittis eminus in rem amatam emiſſis, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόῤῥωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι. Propertius:

Et meritò hamatis manus eſt armata ſagittis:
Et pharetra ex humero Gnoſsia vtroque iacet.

Horat. Carm. 2.

Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.

Moſchus in amore fugitiuo:

Καὶ χρύσεων περὶ νῶτα φαρέτριον, ἔνδοθι δ' ἐντὶ
Τοὶ πικροὶ κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κ' ἀμὲ τιτρώσκει.

Fert humeris auream pharetram: intus autem multæ cruentæ ſagittæ, quibus me ſauciat. Theocritus, in eidyl. ἔρως δραπέτης, ait Amori pharetram tribui plenam telis, quia vulneret hominum animos

nimos multis certè modis. Origenes hoc figmentum allegoricôs exponit: ait enim pharetra ſignificari cor, telis cogitationes, arcu, os & labella, quæ habent aliquam cum arcu ſimilitudinem, adeóque ipſa verba & orationem, quibus omnibus dominatur amor; huc facit illud Pindari ex Olimp. 2.

— πολλάμοιύ π' ἀγκῶ-
νος ὠκέα βέλη
Ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας
Φωνᾶντα συνετοῖσιν: ἐς
Δὲ τὸ πᾶν ἑρμηνέων.

Κατ:ζει, id eſt, multæ mihi ſunt ſub cubito celeres ſagittæ intra pharetram ſonantes prudentibus: at apud vulgus indigent interpretibus. Intelligit Pindar. pulchra animi ſenſa; quibus ſe fatetur ornatum & excultum, & oratione diſerta ad victoriam laudes celebrandas. Sed de his ſatis.

Alas cúrue tenet.] Cicero de Nat. Deor. pennatum Cupidinē vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro πτερόεντα; idque propter frequentiſſimas in eo viciſſitudines rerum, ait Pierius in Accipitre. Alexand. Aphrodiſeus problem. 87. rationem reddit propter inſtabilitatem nempe. Cur alatus Amor.

Propertius Elegiar. 1.

Quicúnque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Nónne putas miras hunc habuiſſe manus?
Hic primum vidit, ſine ſenſu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtráque non vllis permanet aura locis.

Ouidius initio 2. de Arte;

Magna paro quas poßit amor remanere per artes
Dicere, tam vaſto peruagus ore puer,
Et leuis eſt & habet geminas, quibus euolet, alas:
Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.

Secundo Amor. 9. Eleg. ſic:

Tu leuis es multóque tuis ventoſior alis:
Gaudiáque ambigua dáſque negáſque fide.

alloquitur Cupidinem.

Eubulus apud Athenæum lib. 13. figmentum hoc ridet, cuius ſenarios propter elegantiam huc conferre non piget:

Τίς ἦν ὁ γράψας ὁ πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα,

Ἢ κηροπλάστης τίς ὁ ἔρωθ' ὑπόπτερον;
Ὃς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
Ἀλλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
Ἔστιν γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥάδιος
Ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
Βαρὺς δὲ κομιδῆ, πῶς ἂν οὖν ἔχει πτερά;
Τοιοῦτο πρᾶγμα, λῆρος ἄν, φήσειέ τις. id eſt,

Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines ſolùm ſciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec eſt enim leuis, nec eſt is qui celer
Morbum ferentis auolet precordijs:
Grauiſque valdè; quî ſit alæ vt ſint ei?
Nugæ meræ ſunt hæc: quis ergo perferat?

Flectere tela iecur.] Iecur, amoris ſedes. Horat. 1. Epiſt.

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puerue.

Serpit humi.] Repugnantia ſunt quibus ſuperuacaneam Amo-ris ἀκύνα docet.

Si cæcus.] Amoris cæcitas impeditam hominis rationem oſt-dit: nec enim modò τυφλὸς, ſed & τυφλοποιὸς ἔρως. Theocrit. Eidyll. 10. τυφλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ ἀφρόντιστος ἔρ- hoc eſt, cæcus non ſolum Plutus, verumetiam delitus Amo- Proper. Eleg. 2.

Ante pedes cæcis lucebat ſemita nobis:
Scilicet inſano nemo in amore videt.

Ouid. Epiſt.—*quid deceat non videt vllus amans.*

Tænia.] vittarũ extremitas, & pro tota vitta ſumitur aliquoti- hîc pro panniculo, quo velantur oculi Cupidinis, accipe.

Cæcus Amor cur. *Sagitiferum qui lumine.*] Abſurdum aliud per collationem d- ſimilium.

Igneus eſt.] ab effectis, vt iam dictum eſt.

De amore igneo, aut potius amoris igni, è multis quæ mihi alia properanti occurrant, pauca ſeligam. Antipater Sidonius

μὴ κλαίων τὸν ἔρωτα δόκει, τλήμβροτε, πείσειν,
μηδ' ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἄπνοις.
Χρυσὸς ἔρωτος ἀεὶ παιώνιος, ἐσβέσθη δὲ
Σὺ δὲ τότε ἐν πολλῷ τικτόμενον πελάγει.

Circumferuntur hæc incerti cuiuſdam:

Αὐτὸ τὸ πῦρ παύσειν διζήμενος οὗτος ὁ νύκταρ
Τὸν καλὸν ἱμείρων λύχνον ἀναφλογίσαι.

Δε

Δεῦρ' ἀπ' ἐμῆς ψυχῆς ἀνψονσέλας, ἔδοθι γὰρ μου
Καιόμενον πολλὴν ἐξανίκησι φλόγα.

Quò ſpectant quæ Aul.Gell.retulit 19.c.9.ex Æditui:

Quid faculam præfers phileros, qua nihil opu' nobis?
Ibimus, hic lucet pectore flamma ſatis. &c.

At cur Amor igneus dicatur, ardere autem qui amore corripiuntur, Paulus Silentianus ita:

— ἀντιτύπου γὰρ
Εὐθὺς ἀποτρώσκει κοῦφος ἔρως κραδίης.
Οἶστρος ὀλισθήσαντι ἐχει φύσιν ἤν τις ὀιστοῦ
Ἄκρον ἕλῃ, φλογαίου δύεται ἐντὸς ὅλος.
Ἐλπίδι μὴ θέλξῃς φρένα μαχλάδι γυιοβόρον γὰρ
Πῦρ ὑποριπίζει θυμὸν ἐφελκομένη.

Tumidis Naiadum.]Naiades aquarum Deæ per quas hic caſtas & pudicas puellas matronáſque poſſis intelligere. Quò referendum videtur illud Meleagri: Naiades quæ.

Δεινὸς ἔρως; δεινός, τί δὲ τὸ πλέον; ἢν πάλιν εἴπω,
Καὶ πάλιν οἰμώζων, πολλάκι δεινὸς ἔρως;
Ἦ γὰρ ὁ παῖς τούτοισι γελᾷ καὶ πυκνὰ κακισθεὶς
Ἥδεται, ἢν δ' εἰπω λοίδορα καὶ τρέφεται,
Θαῦμα δέ μοι, πῶς ἆρα διὰ γλαυκοῖο φανεῖσα
Κύματος, ἐξ ὑγροῦ κύπρι σύ, πῦρ τέτοκας. id eſt,

Sæuus Amor? ſæuus, quid tum, ſi talia mœrens
Conquerar? atque iterum talia; ſæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuitia ridet, & ipſis
Gaudet, & inſultat iurgia ſi qua loquor.
Aſt ego demiror, glauco Venus edita ponto
Qui flammam ex vnda progeneraſſe potes?

Ouidianum hoc conuenit 3.Amor.Eleg.5.

Flumina deberent omnes in amore iuuare:
Flumina ſenſerunt ipſa quid eſſet amor.

At tu, ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore commentationum, tandémque veram Amoris deſcriptionem vltimo perſtringit diſticho.

Iucundus labor eſt, laſciua.] Libidinis & obſcenæ voluptatis actum ſignificat; cuius ſchema eſt malum Punicum in nigra ſcuti planitie, quæ repræſentant ſimilitudine quadam ſexus vtriuſque γεννητικὰ μόρια. Punicũ quidem dulci ſapore, ſed amaro cortice, mihi referre poteſt ἡδονὴν γλυκύπικρον. Nigra planities cæcitatem & caliginem, quibus implicantur qui turpi-

ter amant. Cæterum vir doctus quiſpiam ait, hîc glande ſignificari partem obſcenam genitalium, quam Cornel. Celſus, Ariſt. & Galenus Balanon appellant, quod glandem ſignificat: eſtque virilis penis prior pars, quæ Latinis eſt mentula.

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

IAMDVDVM *miſſa patria, oblituſq́ tuorum,*
Quos tibi ſeu ſanguis, ſiue parauit amor,
Romam habitas, nec cura domum ſubit vlla reuerti,
Aeternæ tantum te capit vrbis honos:
Sic Itachûm præmiſſa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atque ducem.

Minimè

MInimè mihi dubium eſt, Alciatum id Emblema cùm ſcriberet, habuiſſe in manibus Ammianum Marcellinum, & tum ad eum reſpexiſſe locum qui eſt lib. 14. quem integrum apponam, & deinde ſententiam explanabo. Verba itaque Ammiani ſunt hæc: Illud autem non dubitatur, quòd cùm eſſet aliquãdo virtutum omnium domicilium Roma, ingenuos aduenas plerique nobilium, vt Homerici baccarum ſuauitate lotophagi, humanitatis multiformibus officiis retentabant. Et hæc quidẽ ille. In eos qui patriam obliuione delent, in alio quodam ſolo retenti, & fortuna quadam benigniori relactati, torquet Alciatus. Notiſſima eſt illa Teucri vox apud Ciceronem Tuſc. 5. Patria eſt vbicumque eſt bene, tum enim vel maximè patriam ipſumque natale ſolum tradere ſolemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & lautiorem conditionem proponit. Sed certè hoc potiſſimum in eos torquetur, qui cùm ad amplum aliquem dignitatis gradum peruenerint, ſui ſuorúmque immemores facti, tumidas attollunt vertice criſtas, vt iis nihil intolerabilius eſſe poſſit, neque aſperius, quippè qui nec de parentibus, nec de amicis amplius cogitant: ex quo perſpicuum ſit, quàm deſipiant, quámque vecordes ſint, cùm non intelligant leuiſſimo caſu ſe poſſe deturbari: quámque temerarij & inſtabiles fortunæ fluxus & refluxus. At Oratorem audiamus licet: Si quam virtutis præſtantiam, aut ingenij, aut fortunę ſplendorem ſumus conſecuti, eam noſtris impertire eſt opus, & cum proximis communicemus: vt ſi parentibus nati ſimus humili & obſcuro loco, ſi propinquos habeamus imbecilliores, vel animo vel fortuna eorum augeamus opes, eiſque honori ſimus & dignitati: vt in fabulis, qui aliquando propter ignorantiam ſtirpis & generis in famulatu fuerint: cùm cogniti ſunt, & aut Deorum aut Regum filij inuenti, retinent tamen charitatem in paſtores, quos patres per multos annos eſſe duxerunt.

Typus & fons Emblematis.

Patria eſt vbicũque bene eſt.

Sui & ſuorum obliti.

Quos tibi.] Duo hic amicorum genera notat; vnum eorum qui ſanguinis coniunctione, alterum qui vel vicinitate, vel ſtudiis quibuſdam paribus, vel commercio aliquo, aut vſu vitæq; conſuetudine amicitia nobiſcum iuncti ſunt.

Duo amicorum genera.

Romam habitas.] Poteſt hoc intelligi ſynecdochicôs, pro quauis vrbe celebri.

Aeternæ vrbis.] Vrbs κατ' ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenæ ἄστυ, & Alexandria πόλις, quòd cæteris excellerent, quod vidit Magius Miſcellan. lib. 4. c. 6. Alluſit autem ad priſcorum Romano-

Roma, vrbs per excellentiam.

rum opinionem, qui Romam & Romanum imperium ſempe duraturum credebant. Hinc illud eſt Iouis apud Virg. Vener perpetuum imperium pollicentis:

Æterna Roma.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono;
Imperium ſine fine dedi.

Et Auſonius.

Ignota æternæ ne ſint tibi tempora Romæ.

Idémque:

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino.

Romanæ Vrbis elogia.

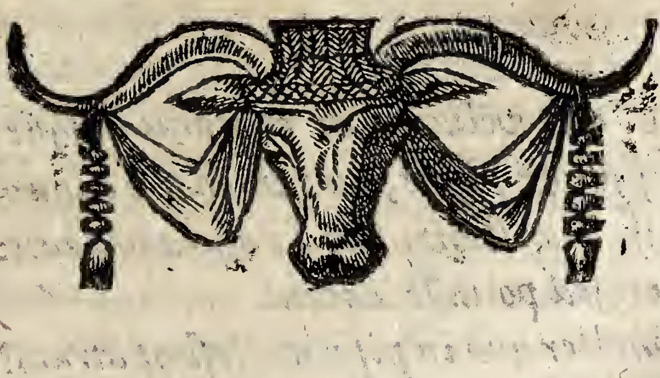
Sed præter hæc, placet etiam quę ſequuntur addere, philologorum gratia. Ammianus Marcellinus lib. 15. Tamen auctoritat qua potiores æternę vrbis Epiſcopi, firmari deſiderio nitebatu ardenti. Idem lib. 16. Et vrbis templorum, forúmque Pacis, & Pompeij theatrum, & Odæum, & ſtadium, aliáque inter hæ decora vrbis æternæ. Idem lib. 19. Difficultatem aduentanti inopiæ frumentorum vrbs verebatur æterna. Idem Ammianu lib. 16. Romani ingreſſus imperij virtutúmque omnium larem & lib. 17. Si ablatum vno templo miraculum Romæ ſacraret id eſt, in templo mundi totius, &c. Nec diſſimile eſt quod ai Caſſiodorus lib. 1. Variar. epiſt. 32. Roma mater omnium digni tatum, & epiſt. 39. Roma eloquentiæ ſecunda mater, virtutun omnium latiſſimum templum, &c. Facilè hic prætermitto qua notat Alciatus ipſe Commentario de verbor. ſignificat. ad l. 87.

Ithacûm præmiſſa manus.] id eſt, multitudo Vlyſſis ſociorun quos exploratum miſerat in Lothophagorum patriam, præclara hæc certè Romanæ vrbis elogia: & meritò quidem; ea enim tot populorum diſcordes feráſque linguas, Latini ſermonis cômercio ad colloquia contraxit, ait Plin.

Dulcedine loti.] Polybius, hiſtoriæ ſcriptor ἀξιόπιστος ait in 12. Loton arborem aſperam, pumilam, ſpinoſam, frondibus viridãtem rhamno ſimilibus, cuius fructus initio candidis myrtibu non ſit diſſimilis, mox increſcens palmeo colore, magnitudine rotundæ oliuæ, nucleo perpuſillo, è quo delicatus exprimitu latex, quo ſitis leuatur, ſine admixtu aquæ, ſed vltra diem decimum non durabilis. Theophraſt. 4. lib. de Plantis, ſcribit Loton parem habere cum pyro magnitudinem, eiúſque pomum fabæ ſimilem; quod dum matureſcit variat colores vuæ inſtar: quo ex fructu memorant integrum quendam olim exercitum in Africa, commeatus inopia laborantem fuiſſe ad dies aliquot refectum. Mitto quæ Ouid. 9. Metamorph. Homerus Odyſſ. 9. ait,

Vlyſſis

Vlyſſis ſocios dulci quadam guſtata loto, reliqua neglexiſſe, ac præſenti voluptate delinitos noluiſſe ad nauim redire, niſi verberibus adactos. Ponticus Heraclides ait, ab Homero voluptatem deſignari per Lotophagorum regionem, quæ voluptas poſita eſſet in ea re perfruenda quæ dulciſſima putaretur. ἡδονὴν μὲν τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένης γεωργὸν ἀπολαύσεως, ἣν ὀδυσεὺς ἐγκρατῶς παρέπλευσε. Symmach. in epiſtolis alluſit: Vt mihi, ait, quaſi apud ſcopulos hæſiſſe videaris. Aul. Gell. flexit in eos qui nimium immorentur in dialecticæ gyris & mæandris. Lege prouerb. Lotum guſtare. De Lotophagis Strabo lib. 17. Plin. lib. 13. cap. 17. Hanc fabulam plerique conuertunt in voluptuoſos, & libidine prurienteis, qui guſtato ſemel dulci blandóque turpium voluptatum veneno, ab eo non ferè abſtineant. Lucianus de mercede conductis. Meminit & Dio Chryſoſt. Orat. 35. Lothus & Lotophagi quid.

Sirenes.

EMBLEMA. CXV.

ABSQVE aliſ volucres, & cruribus abſque puellas,
Roſtro abſque & piſces, qui tamen ore canunt,
Quis putat eſſe vllos? iungi hæc Natura negauit:
Sirenes fieri ſed potuiſſe docent.
Illicium eſt mulier quæ in piſcem deſinit atrum?
Plurima quòd ſecum monſtra libido vehit.
Aſpectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucoſiáque viri.
Has Muſæ explumant, has atque illudit Vlyſſes:
Scilicet eſt doctis cum meretrice nihil.

Ele

ELegans eſt Sirenum mythologia: hæ fuerunt Acheloi fluminis & Calliopes Nymphæ filiæ, tres nimirum, Parthenope, Ligia & Leucoſia. Virginea facie ſunt, & in piſcem deſinunt, alij volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum incolerent, nautas prætereuntes, cantus & vocis amœnitate pelliciebant, pellectos ſopiebant, ſopitos demergebant, & poſtea deuorabant. Vlyſſes cùm illac ſibi prætereundum eſſet, Sirenes quæ.

Illeuit cera ſociorum callidus aures,
Atque ſuas vinclis præbuit ipſe manus.
Tranſiluit ſcopulos & inhoſpita littora claßis:
Illæ præcipites deſiluere freto.
Sic blandas vociſque notas, & carmina vicit;
Sic tandem exitio monſtra canora dedit.

Martialis huc alluſit lib. 3. ad Caſſianum.

Sirenas hilarem nauigantium pœnam,
Blandáſque mortes, gaudiúmque crudele,
Quas nemo quondam deſerebat auditas,
Fallax Vlyſſes dicitur reliquiſſe.

Homerus Odyſſ. μ. id pertractat. Meminit & Plato in Phædro. Virgil. Æneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Plerique dicuntur Σειρῆνες, ſed altiore ſenſu, αἱ τῆς ψυχῆς ἐν ἁρμόνιοι καὶ μουσικαὶ δυνάμεις, vt Suidas: & in ſua Repub. Plato, cùm de ſphærarum cœleſtium volubilitate tractaret, ſingulas Sirenas dicit ſingulis orbibus inſidere, ſignificat motu ſphærarum cantum numinibus exhiberi, nam Siren dea canẽs Græcò intellectu valet. Macrob. 1. Comment. in ſomn. Scipionis. Sirenes autem aues fabuloſas eſſe putat Plin. lib. 10. cap. 49. cui ſanè aduerſantur Theodorus Gaza & Trapezuntius, qui Sirenes in mari ſe vidiſſe affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruius & Palæphatus, quæ quia tranſeuntes deducerent ad egeſtatem, his fictæ ſunt inferre naufragia. Ad hanc fabulam alludens D. Hieronymus, ait in Epiſtola quadam: Et nos ad patriam feſtinantes, mortiferos Sirenum cantus ſurda debemus aure tranſire, quò ſpectat illud Socraticum. δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα: Voluptates oportet præterire tamquam Sirenes eum qui virtutem vt patriam intueri percupit. Cæterùm in Vlyſſe typum ſapientiæ obſeruamus, qui & ſuos auocat à turbi voluptatum commercio, & ipſe ſibi eandem legem imponit Cicero 5. De finibus, paulo aliter enarrat, ſic enim: Mihi quidem Homerus huiuſmodi quidam vidiſſe videtur in iis qui de Sirenum can-

Quid per Sirenes intelligẽdum.

Vlyſſes, ſapientiæ imago.

tibus finxerit. Neque enim vocum ſuauitate videntur, aut nouitate quadam, & varietate cantandi reuocare eos ſolitæ, qui præteruehebantur: ſed quia multa ſe ſcire profitebantur, vt homines ad earum ſaxa diſcendi cupiditate adhæreſcerent. Mirum ſanè cur hîc Cicero per Sirenum cantus nil ab Homero ſignificari dicat, quàm diſcẽdi ſtudium, & ſciendi voluptatem: cùm Vlyſſes ne Sirenum cantibus caperetur, ligari ſe voluerit: quod non feciſſet, niſi inſignem quandam calamitatem & turpitudinem ab eis ſibi ſuíſque importatum iri cognouiſſet. Horatius Epiſt. 2. de voluptate turpi intellexit:

Sirenum voces, & Circæ pocula noſti, &c.

Me non fugit ab aliis variè trahi hãc Sirenum fabulam: vt cùm Pauſanias in Atticis ait Sophoclẽ dictum fuiſſe nouam Sirenẽ. Siren etiam nominatus Bacchylides: εἰώθασι καὶ νῦν ἔτι ποιημάτων, καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν σειρῆνι εἰκάζειν. Syneſius epiſtola quadã ad Herculianum: ἐγὼ μὲν ὁ δὲ ἄλλο τι τάς σειρῆνας ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἡγοῦμαι βλασφημεῖσθαι, ἢ ὅτι τῷ μειλιχρῷ τῆς φωνῆς ἀπόλλυον προσαγόμεναι τὸν πιστεύσαντα. ἤκουσα δὲ τοῦ τῶν σόφων καὶ ἀλληγοροῦντος τὸν μῦθον· Σειρῆνας γὰρ αὐτὰς αἰνίττεσθαι τὰς ἀπολαυστικὰς ἡδονὰς, αἳ τοὺς ἕξαντας καὶ καταγοητευθέντας αὐτῶν τῷ προσηνεῖ, μεταμικρὸν ἀπολλύουσι τί οὖν ἀποδέχεσιν. εἶται Σειρῆνες αἱ τῶν σῶν ἐπιστολῶν ἡδοναί. Ego ſanè non aliam ob cauſam exiſtimo Sirenas malè à poëtis acceptas, quàm quòd vocis dulcedine adductos perderent. Audiui à quodam ex ſapientibus, qui allegoricè fabulam explicaret, Sirenas obſcurè ſignificare voluptates ſenſum oblectantes, quæ eos perdant qui ipſarum cantui & blanditiis aurem præbuerunt. Quid igitur impedit quominus tuarum epiſtolarum voluptates ſint Sirenes, &c. Horat. 2. Serm. aliò torſit, nempè ad deſidiam:

— vitanda eſt improba Siren Deſidia.

De Sirenum fabula poſt Platonem quid ſentiat Plutarchus, repete ex Sympoſ. 9. quæſtione 14. Aliò torſit & Xenophon 2. ἀπομνημ. Lege Lucianum Commentario de ſaltatione: & prouerb. Ceram auribus obdis.

Abſque alis volucres.] Eadem deſcriptio, qualis fuit in ſuperiori Emblemate de homine anguipede, idque ægnimaticôs. Eo pertinent Ouidiana hæc 5. Metam.

— vobis Acheloides vndæ
Pluma pedéſque auium, cùm virginis ora geratis?

Mulier, illicium.] *Illicium eſt mulier.*] Ab iliciendo, quòd blanditiis illiciat.

Quæ in piſcem.] Abſurdum eſt, quo alludit ad illud Horatij:

——— vt turpiter atrum

Deſi

Deſinat in piſcem mulier formoſa supernè.
per piſcem mollities & voluptas plerumque intelligitur. Vide Lucianum de Syria Dea, vbi mulierem ſupernè in caudam piſcis deſinentem viſam fuiſſe ait. Piſcis quid allegoricôs.

Plurima quòd ſecũ.] Quàplurimas certè calamitates ex libidine proficiſci nemo neſcit: tamen eius tres ſunt præcipuę illecebrę, ſiquidē aut viſu, aut cantu, aut cōmercio capiuntur, & in turpis amoris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus. Tres ad voluptatem illecebras.

Aſpectu.] Viſu naſcitur amor. Hinc illud Propertij vulgatiſſimum: *Si neſcis, oculi ſunt in amore duces.*
Pindarus formam amoris præconem 8. Nemeor. facit: Viſus, amoris initiũ.

Ὦ ῥα πότνια κᾶρυξ ἀφροδίτας.

O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.
Theocritus, Ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην.
Quod Maro Ecloga 8. ſic eſt æmulatus:

Vt vidi, vt perij, vt me malus abſtulit error.

Ouidius item in Epiſtolis:

Tunc ego te vidi, tunc cœpi ſcire quis eſſes:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Et vidi & perij, nec notis ignibus arſi.

Idem 3. Amorum, eleg. 10. (alloquitur amaſiam)

Pérque tuos oculos, magni mihi numinis inſtar,
Perque tuos oculos qui rapuere meos.

Ap. lib. 10. Cauſſa omnis & origo præſentis doloris, & eſt medela ipſa, & ſalus vnica, mihi tute ipſe es. Ipſi enim tui oculi per meos oculos ad intima delapſi præcordia, meis medullis acerrimum commouent incendium. Plato amoris vulnera radios eſſe quoſdam ait tenuiſſimos, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis ſanguis dulciſſimus & calidiſſimus ſedem habet, viáque ſibi per oculos patefacta, ſubinde per amantis oculos illapſi ad intimum eius cor penetrant. Lucian. dial. ἔρωτες: ἔρως πρῶτον ἔχει βαθμὸν ὄψεως, ἵνα ἴδῃ, κᾂν θεάσηται, ποθεῖ προσάγων ἐφάψασθαι: qua ratione Philoſtratus δαδούχους amoris oculos fecit: ὦ καλοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος, πρῶτοι μεθ' ἡμῖν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε. Itaque probatur ſententia Plautini: ἔρωτα deducentis, ἀπὸ τῆς ὁράσεως. lib. 3. De amore. Ex quo illud Propertij: Amoris vulnera ex oculis.

Cynthia prima ſuis me incautum cepit ocellis,
Contactum nullis ante cupidinibus.
Aſſiduè creſcit ſpectando cura puellæ,
Ipſe alimenta ſibi maxima præbet amor.

Seneca de remediis fortuitorũ. Non intelligis partem innocentiæ

tiæ eſſe cæcitatem. Hinc oculi adulterium monſtrant, hinc inceſtum: hinc domum quam concupiſcat; hinc vrbem & mala omnia. Certè oculi ſunt irritamenta vitiorum, ducéſque ſcelerum: Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ περὶ κάλλους: formoſos intueri iucūdiſſimum: tangere autem & tractare ſine periculo nō licet. Imò, vt Xenophō docet, qui ignem tangunt, vruntur duntaxat: formoſi verò, quamquam procul diſtent; incendunt tamen. Eſt enim viſus, incitandi amoris occaſio. Græca ita ſonant: τοὺς καλοὺς ὁρᾷν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. μᾶλλον δ', ὡς φησὶν ὁ ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον: οἱ δὲ καλοί, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν. ἡ γὰρ ὄψις, λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί.

Verba inflammant ad amorē.

Verbis.] Et verba certè non minorem vim habent ad pellicieñdos animos quàm oculi: imò verò maiorem plerumque.

Candore.] Eloquentia compta ornatáque, qua vel pertinaciſſimi, vel etiam maximè refractarij molliri, & in aliam penè formam mutari queunt. Vel candor hîc pro pulchritudine vſurpatur, vt apud Propertium in 1.

Nec Phrygium falſò traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Niſi cādorem referre mauis ad illam Sirenem flexanimam, quam noſtri gratiam, animumque purum ac ſimplicem & verè amabilem dicunt, qualis fuit mulieris cuiuſdam Theſſalæ gratia, cuius amore ita exarſiſſe Philippum Macedonem aiunt, vt plerique ſuſpicarentur eum amatorio quodam philtro eò adactum. Quā ob rem Olympias Philippi vxor tantum operæ poſuit, vt tandem Theſſalam illam preheñderit: quam cùm diligenter intuita eſſet, eius formam certè bonā, verba omnia naturam ingenuam ſpirantia, præclaram educationem, faceſſant ergo calumniæ, ait Olympias: tu enim in te philtrum habes: non alio faſcino capitur Philippus.

Trium Sirenum nomina vnde impoſita.

Parthenope.] Trium Sirenum nomina non temerè impoſita ſunt. παρθένος virginem ſonat: Ligia, non à ligando, vt putant nonnulli, neque ab illiciendo, ſed à Græco λιγυρὸν, quod canorum ſonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad ſermonis & colloquij refertur illicium: Leucoſia, à λευκὸν, album; ab albedine quæ in ſui admirationem rapit, mentiſque oculos quaſi faſcino aliquo decipit. Eā enim ſignificatur verborum ornatus.

A Muſis Sirenas explumari quid.

Has Muſæ explumant.] Per Muſas intellige literatos; qui cum voluptatibus corporis nihil habent commercij: præcipuum autē libidinis antidotum eſt literarum ſtudium. Huc placet adii-

cere fabulam Græcorum ſcholaſticûm poëticam ſatis vulgatã. Suaſit aliquando Iuno Sirenibus, voce & cantus ſuauitate plus æquo tumeſcentibus, vt Muſas ad canendum prouocarent, & eas vincere niterentur. Muſæ conditionem, vbi aliquantum cõcertaſſent, non recuſantes, facili negotio de iis victoriam retulerunt. Nec verò mirũ cuiquam videri debet, ſi tam facilè vicerint. Quis enim ſuauem & natiuum Muſarum modulum cum eo blando quidem, ſed fallaci & captioſo Sirenum cantu cõparet? Muſæ igitur plumas Sirenibus auulſerunt, quibus ſibi coronas confecerunt in victorię ſignum. Mythologi Sirenum vocabulo, ſophiſticen: Muſarum nomine, ſolidam & expreſſam ſapientiam volunt intelligi: plumæ, ſcripta ſunt ridicula eorũ qui adumbrata, non vera ſapientia ſeſe oſtentant: de quibus docti ſapientes que viri facillimè triumphant. Hoc veterum figmentum Theodoretus De curandis Græcis affectionibus, ſtatim initio lib. 8. attigit, cúm ait ex Pythagoræ ſententia, aut eorum certè qui eius vitam ſcriptis tradiderunt, eſſe Muſas Sirenibus præferendas.

Has atque illudit.] Antidotum eſt alterum, in Amorem, nimirum peregrinatio. Ouid. 10. Metamorph.

Peregrinatio cõferre ad amorẽ declinandum.

Ire libet procul hinc, patriæque relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Id verò ſuadet apertiùs 1. De remedio:

Tu tantùm quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebrè reſpice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoſte fuga eſt.

Idem libro 2.

Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas,
Turbaque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abſtinuiſſe locis.
Non facilè eſuriens poſita retinebere menſa,
Et multam ſaliens incitat vnda ſitim,

Scilicet eſt doctis.] Epimythion eſt: quò referẽdũ videtur lepidiſſimum Platonis tetraſtichon, vt habet Laërtius:

Amore nõ capi muſas quid.

Α᾽ κύπρις μούσαισι, κοράσια τὰν ἀφροδίταν
Τιμᾶτ᾽, ἢ τὸν ἔρων ὔμμιν ἐφοπλίσομαι.
Χ᾽ αἱ μοῦσαι ποτὶ κύπριν, ἄρει τὰ στωμύλα ταῦτα,
Ἱ᾽μῖν δ᾽ οὐ πέταται τοῦτο τὸ παιδάριον. id eſt.

Hæc venus ad Muſas: Venerem exhorreſcite Nymphæ.

In vos armatus aut Amor inſiliet,
Cui contrà Muſæ, Verba hæc age dicito Marti:
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Idem argumentum tractat Lucianus in Dialogis Deorũ, quod eò ſpectat, vt ſignificetur, doctos, & laborioſa ſtudiorum mole preſſos, ſtulto amore non corripi: quod accidere ſolet iis qu otio ſeſe turpi dedunt, laboremque honeſtum refugiunt, quod Cicero pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote Iudices, inquit, eas cupiditates, quæ obiiciuntur Cælio, atque hæc ſtudia de quibus diſputo, non facilè in eodem homine eſſe poſſe. Fieri enim nõ poteſt, vt animus libidini deditus, amore, deſiderio, cupiditate, ſæpè nimia copia, inopia etiam nonnunquam impeditus, hoc quicquid eſt quod nos facimus in dicendo, non modò agendo, verùm etiam cogitãdo, poſſit ſuſtinere. An vos ali cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ, tã ta voluptate dicendi, tanta laude, tanta gloria, tanto honore, tam pauci ſint, ſemperque fuerint, qui in hoc labore ver ſentur? Omittendæ ſunt omnes voluptates, relinquenda ſtudi delectationis, ludus, iocus, conuiuium, ſermo etiam penè omnium familiarium deſerendus; quæ res in hoc genere homine à labore ſtudioque dicendi deterret, non quò aut ingenia deficiant, aut doctrina puerilis.

Scilicet eſt doctis] Carmen Theocriti eſt ex Eidyllio 9.

Οὔτ' ἔαρ ἐξαπίνας, γλυκερώτερον, οὔτε μελίσσαις
Ἄνθεα, ὅσσον ἐμὶν μοῦσαι φίλαι, οὓς γὰρ ἐρῶσαι
Γαθεῦσιν, τὼς δ' οὔ τι ποτῷ δαλήσατο κίρκα. id eſt,

Neque ver ſubitum lenius eſt, neque apibus
Flores (tã dulces) quã mihi muſæ charæ [ſunt.] quos enim aſpiciend
Exhilarant, eos ſua potione non poterit faſcinare Circe.

Sene

Senex puellam amans.

EMBLEMA CXVI.

Dum Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam
A quæſtu Archippen ad ſua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè inſana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, ſuper vtque cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

VVlgò apud noſtrates iactatur, vitia quędam eſſe, quę Deo & Naturæ repugnant, hominibus que valdè diſplicent: nimirùm adoloſcētis ignauia, inopis ſuperbia, & ſenis iam capillaris libido intempeſtiua, tum enim vel maximè δὶς παῖδες οἱ γέροντες, cùm vitiis pluſquam iuuenilibus imtempeſtiuè dele- (Bis pueri ſenes.)

ctantur

ctantur. Quantò enim quis ætate prouectior eſt tantò à voluptatum corporis titilationibus remotior eſſe debet. Cicero in Catone maiore: At non eſt voluptatum tanta quaſi titilatio in ſenibus, credo, ſed ne deſideratio quidem. Bene Sophocles, cùm ex eo quidam iam confecta ætate quæreret, vteretúrne rebus Venereis: Dij meliora, inquit: libēter verò iſtinc tanquam à domino agreſti & furioſo profugi, cupidis enim rerū taliū odioſum eſt & moleſtum fortaſſe carere: ſatiatis verò & expletis iucundius eſt carere, quàm frui. Idem retulit Plutarch. Commentario περὶ φιλοπλουτίας, & Valer. Max, lib. 4. Ad id facit lib. 7. Epigrammat. Græcorum inſtitutum Philodemi poëtæ iam ſenectute caſſi, qui fatetur ſe quondam amori dediſſe operā, ſicuti & alios, luſiſſeque cùm per tempus liceret: ſed tandem canitie admonitum, grauioribus curis & ſtudiis incubuiſſe. Modò, inquit, reiiciatur amor: canus enim adeſt pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi ludendi tempus eſſet, luſimus: cùm autem non amplius datur, ad meliores curas properemus licet, hactenus ille. Et certè, dum intempeſtiuos ſenū quorumdam amores, & affectū libidinis huic ætati planè repugnantem aduertimus, facile eſt colligere, veriſſimum eſſe quod ait Plaut. Mercatore: ---- *Labant iuuenes, itidem rapiuntur ſenes.*

Senes procul, à voluptatibus corporis.

Senum amor vehemens.

Illi ſe amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi verò ſi amare ea ætate occeperint, multò inſaniunt acrius.

Tibulus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem,
Et ſibi blanditias, tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charæué puellæ
Ancillam medio detinuiſſe foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta,
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Locus eſt elegans apud Plutarch. lib. contra Coloten, vbi docet ſenibus Venerem exercendam non eſſe: Minimè fefellerit, Epicurum voluptates corporis, tanquam Eteſias ventos, vbi peruenerint ad ſuum incrementum, expirare: quod in cauſſa eſt vt inquirat, vtrū ſapiēs ætate decrepita, qui res Venereas nequeat exercere, contactu formoſarum, & contrectatione adhuc gaudeat: longè aliter ſentiens quàm Sophocles, qui libenter iſtinc, vt à domino agreſti & furioſo, ſe profugiſſe dicebat. Sed cū pleraſq; voluptatum iſtarum ſenectute exareſcere videant, cúmq;

Cytherea canos ſit peroſa milites,

multo potiùs debebant homines voluptuarij, animi voluptates conquirere,ac velut cibaria quæ non putreſcunt, & incorrupta durant.Et ibidem:Obſoleto,intempeſtiuo, turpi remedio fatẽtur ſe vti,cùm recordatione priſtinarum voluptatum ſe ipſi recreant:& quia non ſuppetunt recentes, quibus vti queant, veteribus illis.i. mortuis & pollinctis, alias iam moribundas aut enectas in carne,vt in frigido cinere,mouent aduerſante natura,ventilántque pauliſper fouendo: quippè qui in animo nullã habeant domeſticam voluptatem,dignam libero,conditam hilaritate,hęc ille.Sanè Iuuenalis in deſcriptione Senectutis oſtẽdit ſatis, quàm ſit aliena Venus à ſenibus. Cæterùm quantum ex hiſtoriis deprehendi poteſt,Sophocles Venereis rebus multum fuit addictus,& iam grandæuus Theorida meretricem deperiit.Idem ſenex admodum,Archippen adamauit ſcortum nobile,cuius prior amaſius,Smicrines nomine,à quodam rogatus quid ageret Archippe:reſpondit, Velut noctua tumulo inſidet. Athenæus Dipnoſoph.lib.13.c.22.

Sophocles, amator ſenex.

Noctua tumulo.

Quamuis affecta ætate.] Id eſt, quamquam iam ſenex eſſet. Ouidius rectè:

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

Inſana iuuentus.] Aut quòd iuuenes à commercio Archippes auocarentur:aut id referas ad pæderaſtiam,qua notatus eſt Sophocles:Athenæus cap.27.lib.13.& Hieronym.Rhodius in hiſtoricis Commentariis meminit.

Ob Zelum.] Zelotypiam.

Super vtq; cadauera bubo.]Senex morti proximus tumulum expectat,itidem mox cadauer futurus.

In colores.

Emblema CXVII.

Index mæſtitiæ eſt pullus color: vtimur omnes
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias.
At ſinceri animi, & mentis ſtola candida puræ:
Hinc ſindon ſacris linea grata viris.
Nos ſperare docet viridis. Spes dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit.
Eſt cupidis flauus color, eſt & amantibus aptus,
Et ſcortis, & queis ſpes ſua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus,
Indicet & pueros erubuiſſe pudor.
Cæruleus nautas, & qui cæleſtia vates
Attoniti nimia religione petunt.

Vilia ſunt giluis,natiuaq; vellere burrhis:
Qualia lignipedes ſtragula habere ſolent.
Quem curæ ingentes cruciant vel zelus amoris,
Creditur hic fulua non malè veſte tegi.
Quiſquis ſorte ſua contentus,ianthina geſtet:
Fortunæ æquanimis tædia quiq; ferat.
Vt varia eſt natura coloribus ingignendis,
Sic aliis aliud:ſed ſua cuique placent.

COlores & eorum differentiæ non minimum ſolēt animos noſtros afficere,ob eámque rem docti & indocti παθήματα ea quæ ſunt in animis,paſſim coloribus exprimunt. Horum tamen colorum tot ſignificationes eſſe poſſunt, quot ſunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad rationem aliquam propiùs accedunt,vel naturam rerum expreſſiùs declarant, eò pulchriores habentur: vt cùm nigrore vtimur in mortuorum inferiis,albore ad puritatem animi ſignificandam. Viror, ſpei nota,vt dictum eſt in ſuperioribus;auaris,amantibus, & id genus aliis,qui ſpem pretio non emunt, rufus haud malè conuenit.Ruber tum militum,tum puerorum, quos verecundia maximè decet, ſymbolum eſſe poterit:vt cæruleus nautarū:giluus & burrhus,vilium,& eorum qui ſunt tenuis fortunæ.Meticuloſis denique & zelotypis,quòd animo ſint perturbato, non malè fuluus color tribuitur: ianthinus iis qui ſua ſorte contenti viuunt. Colorum octo differentias explicat Alciatus initio 2. Parergôn. Coloribus exprimuntur affectus animi. Colorum ſignificationes.

Index mœſtitiæ pullus.] Nigro vel pullo colore in parentalibus vtuntur;quod ex hiſtoria Theſei proditum nobis eſt. Ille enim interfecto Minotauro cùm rediret in patriam,nigroq; velo per imprudentiam vteretur, pater Ægeus hoc ſigno tanquam lugubri & funeſto conſternatus,quippè qui filium extinctum eſſe crederet,ſe in mare præcipitem dedit. Quem colorem mœſtitiæ & doloris notam fuiſſe ſignificat Ouidius exul,ſuæ calamitatis memor,librum ab omni ornatu ablegans his verbis: Nigroris ſymbolū.

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia ſucco:
Non eſt conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio,nec cedro charta notetur:
Fortunæ memorem te decet eſſe meæ.

Tumulis cùm damnus inferias.]Cùm mortuos ſepulchro mãdamus. Inferiæ ſacrificia fuere, quę diis inferis ſolui dicebantur, & Inferias facere, eſt mortuorum animas ſacrificiis placare, ve iuſta defunctis perſoluere. Virg. in 9.

Abſenti ferat inferias, decoretq; ſepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucúmque reuiſit.

Catullus:

Multas per gentes & multa per æquora vectus,
Aduenio miſeras frater ad inferias.

& deinde:

Nunc tamen interea priſco quæ more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad inferias.

Gladiatorũ prima inſtitutio.

Tradit Seruius morem fuiſſe in ſepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod poſtquam crudele nimium viſum eſt placuit gladiatores ante ſepulchra dimicare, qui à buſtis buſtuarij dicti ſunt. Eorum ſi fortè copia non fuiſſet, laniantes fœminæ genas ſuas effundebant ſanguinem. De hoc Inferiarum nomine nonnihil Gellius 19.c.8. Contrà tamen, quod prætermiſſum nolim, Plutarchus libro Quæſtionum Romanarũ, quærit quam ob cauſſam mulieres in luctu veſtibus albis vterentur: quod factum ab iis putat exemplo Magorum, qui aduerſus tenebras ipſúmque Plutonem lucida & illuſtri veſte ſeſe obtegũt: vtq; defuncti cadauer albo amictu tegitur, ſic putant ęquũ eſt amicos ac familiares veſtiri. At in luctu vilia maximè cõuenire putant: quæ autem colore aliquo tincta ſunt & ſuffuſa, luxum arguunt, & ſuperfluarum rerum apparatum. Cùm itaque ſolum album ſincerum ſit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabili, optimè putant iis conuenire qui ſepulturæ committuntur. Proinde & Socrates ſcribit, Argis veſtes albas in vſu eſſe, dum lugent, quæ eædem ſint aqua elutæ. Sed enim tamen ob ſoleuiſſe morem idem Plutarchus ſcribit: nimirum deprauata conſuetudine, viros albas veſtes in luctu vſurpaſſe; quod fere colligimus ex iis quę Paulus Iulius ait, in tit. de Sepulchris & lugendis: Qui luget, abſtinere debet à conuiuiis, ornamẽtis & alba veſte. Conſtat enim ex Varrone, de vita Patrum, vti citatur à Nonio, mulieres in luctu nigrum colorem ſolemnem habuiſſe. Amiculo nigello (inquit ille) capillo demiſſo ſequeretur luctum. alio loco: Funere ipſo pullis pallis amictę. Idẽ fuiſſe vſus traditur apud Gręcos ex vltimo Iliados Homericę, vbi Tethys futuram fil-

In luctu quo habitu Romanæ mulieres vſæ.

filij Achillis necem deflens velo nigro tecta Iouem adit. Apud Euripidem, Iphigenia matrem Clytemneſtram monet,ne comam laniet ſuam ob mortem: ſuiſque vt renunciet ſororibus ne veſtibus nigris corpus eam ob rem contegat.

At ſinceri animi.] Albedo, puritatis, fidei, caſtimoniæ, integritatis, & aliarum generis eiuſdem virtutum nota, ideóque religioni accommoda. Cic. 2. de legib. Color albus præcipuè decorus Deo eſt, cùm in ceteris, tum maximè in textili. Plutarchus lib. de Iſide & Oſiride, quærit cauſam cur Sacerdotes linteis tantùm veſtibus vterentur. Id quidem factum ait, quòd immortalibus Diis omnia pura, mundáque conueniunt. Non enim fas eſt (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaque cùm linum maximè purum fiat; ſitque ad eluendum expeditiſſimum, ſacrificiis, & Deûm cultoribus præceteris conuenire cenſuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. meminit, & alij nonnulli. Reperio & veſtem candidam, ſignum fuiſſe lætitiæ, apud Val. Max. lib. 1. cap. 1. quo loco ſcribit poſt Cannenſem cladem, qua maior virorum Romanorum pars abſorta fuit; decretum fuiſſe ne matronæ vltra trigeſimum diem luctus extenderent, vt ab iis ſacra Cereris peragerentur. Hæ itaque abſterſis lacrymis, depoſitiſque doloris inſignibus, candidam veſtem induerunt. Nec prætermitendus Romanorum mos in honorum petitionibus: qui enim magiſtratus ambibāt, toga candida induti ſeſe commendabant populo: hoc cultu integritatem, probitatémque ex colore omnium puriſſimo & ſimpliciſſimo ſignificantes; ſéque pecunia minimè vſos qua populum corrumperent: ideò candidati à candore veſtis nominati vel ſimplicitate, puritatéque animi potiùs. Alboris ſignificationes.

Sindon.] Veſtis alba, vel amictus è lino Ægyptiaco.

Nos ſperare.] Spei color eſt viridis, quòd omnia ſpe duce vereant. Vt enim cùm vireſcunt ſegetes & arbores, ab eis fructum expectamus: fit tamen interdum ea ſpes irrita, fallax, & nullius omninò frugis. Ouid. Viror, ſpei nota.

Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo:

Et Plautus: *Ego ſcio qui ſperauerint, ſpem decepiſſe multos.*

Eſt cupidis flauus.] Auaris, amātibus, & iis qui meretriceas artes ſectantur, non malè quadrabit color flauus, qui ex albo, ruſſo & viridi concretus eſt; qualis eſt color mellis, auri & ariſtarum. Auaris quidem, qui ſpem pretio non emunt, cùm ſint coloris flaui, ob inſatiabilem habendi cupiditatem: Amātibus, ob flauedinem contractam ex amoris affectu, licet interdum Flauus color, quorū ſit.

propter conceptam in animo ſpem, vireant: Scortis denique, & turpium voluptatum ſectatoribus, qui præſentis opinione bon ducuntur.

Ruboris nota.

At ruber armatos.] Rubor militum eſt: ardorem enim bellicum, cędem & ferocitatem tacitè arguit. Apud Pœnos in caſtri Annibalis rubeam veſtem Ducis tabernaculo protētam, vt alii purpuream, indicium fuiſſe certaminis proditum eſt, quo viſ miles ad pugnam ſe accingeret. Scribunt Val. Maxim. & Plutarch. Lacedæmonios, non vt vulnerum ſuorum in bello cruorem diſſimularent & occultarent, Phœniceis in prœlio tunici vſos, aut ne ipſis terrorem incuteret: ſed ne hoſtibus fiduci aliquid afferret.

Purpureus color, ſymbolum verecundiæ.

Indicet & pueros.] Purpureus color pudoris indicium. Hin prætextu Romanos pueros admonebat, verecundiam in dicti factiſq; ſeruandam. Notum eſt Catonis illud, cùm diceret ſib magis placere adoleſcentes qui rubeſcerēt, quàm qui palleſcerent. Et Diogenes verenti cuidam, Confide fili, inquit; hic enin virtutis eſt color. Claudian. 1. de raptu Proſerpinæ: Vbi iuuen culam viro iam maturam deſcribit adiuncto pudore:

—— Niueos infecit purpura vultus
Per liquidas ſuccenſa genas.

Cæruleus nautas.] Seruius in 8. Æneid. Cæruleus color mari eſt, à cuius Deo equum conſtat eſſe inuentum. Hunc cæruleun colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhiſtor Plutarch 1. de philoſophorum decretis, cap. 6. Sed vt eſt varia hominun mens, aliúſque aliorum ſenſus in colorum vſurpandis ſymbolis, reperio Agrigentinos tyrannide Phalaridis liberatos, publicè conſtituiſſe, nulli cæruleo colore veſtitum geſtare permitteretur, quòd tyranni ſatellites & corporis eius ſtipatores eo colore ſubligaculis fuiſſent vti ſoliti.

Byrrhus, giluus.

Vilia ſunt giluus.] Tenuis fortunæ homines decēt vilia, vt byrrhum ſiue rufum, giluum ſiue melinum: de quibus Gellius cap vlt. lib. 13.

Quem curæ.] Meticuloſis, zelotypis, & iis qui omninò ſunt perturbati, fuluus amictus ex viridi & rufo permixtus poteſt eſſ peculiaris.

Lignipedes qui.

Lignipedes.] Hi ſunt reſtigeri quidam Monachi, qui ex inſtituto ſeueriore ligneis calceis vtuntur, aut potius ſoleis quibuſdam è ſubere vel ligno. Itali vocant Capuſſinos. Pro veſte, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilia ruſticorum ſaga qui caminos emundant.

Quiſqu

Quiſquis ſorte.] Violaceus ad eos pertinet, qui ſua contenti ſorte viuunt, vel etiam fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & roſæ ſignificare poſſunt, *ἴα καὶ ἄνθη*.

Vt varia eſt natura.] Verba ſunt ipſius Alciati ex 2. Parerg. ca. 1. Colorum omnes appellationes Latinè expreſſim oſtendere vix quiſquam poſſit, tam enim hac in re varia natura eſt, vt quod in aliis pleriſque accidit, rerum multitudo vocabula ſuperet.

Sed ſua cuique placent.] Homerus *ἄλλα παρ' ἄλλοις καλά*. Suũ enim cuique pulchrum, ait Cic. & ſic ſe res habet, te tua delectant, me mea. Virgil.

Trahit ſua quemque voluptas.

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

ANGVIBVS implicitis, geminis caduceus alis
Inter Amalthea cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros, fandique peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

Symbolū Alciati.

HOc ipſiſſimum fuiſſe Alciati ſymbolum refert Paulus Iouius, lepido eo libro, quem ſcripſit lingua ſua vernacula, De notis armorum & amoris. Quod ſchema quàm bellè Alciato conuenerit, facilè poſſunt intelligere, qui eius prudentiam iuris & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà ſecum reputant. Id enim ſtudium, eáque facultas effecit, vt magnos honores & honeſtas opes ad vitæ præſidium ſibi compararit. Idem Iouius me docet eodem dialogo, ſymbolum hoc, VIRTVTI

FOR

FORTVNA COMES, fuiſſe vſurpatum antè ab Iaſone Maino nobili Iuriſconſulto : quo, ſua ſe virtute ac ſtudio, lautam fortunam eſſe conſecutum oſtendebat. Sed id Emblema placet ad quoſcumque doctos & ſapientes homines transferre. His ſymbolis, virga nempè Mercuriali caduceo, duobus inter ſe connexis ſerpentibus, & duplici copiæ cornu ſignificatur; homines ſapientia & eloquentia præditos, rerum omnium copiam facilè conſequi. Quò ſpectat Ariſtotelicum illud, Diuitem ſi velit eſſe poſſe, qui ſapientia fuerit excultus, quod quidem ſymbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus diſciplinæ, eloquentiæ, ſapientiæ, ſed & felicitatis notam habet, teſte Pierio lib. 15. de ſacris Ægyptiorum literis. Cornu verò Amaltheæ, rerum omnium abundantia eſt. Hinc apud Stobæum Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus conſtitutam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona ingenia eius beneficio profectum capiant, tum mores, ſtudia, legéſque fiant optimæ, item rationes rectæ & ęquæ, pietas, ſanctimonia, reuerentia. Enimuero.

Caduceus.

Amaltheæ cornu.

Quiſquis Palladias totis quinquatribus artes
Emit, & Aonij pocula ſacra iugi,
Huic nil deeſſe poteſt, hunc pleno copia cornu
Imperat Attalica conditione frui.

Ab hac ſententia non multum abſceſſit Socrates: Τὸ γὰρ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος οὕτως. εἶτε γὰρ σύμβολον ἂν μήτις ᾖ μαλθων ἀλλ' ἐργάτης, πάνθ' ἕξειν τ' ἀγαθά κατὰ μὲν τὴν ἀμαλθείαν, τοῦ μὴ μάλθωνος τατ]ομένου, κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶτε καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν ὧν χρείαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται, ὅ, τε ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη. Id eſt, Amaltheæ cornu ſic interpretabatur: eum quidem ſignificare qui minimè ſit diſſolutus, ſed operi intentus genus omne boni conſecuturum: Per cornu verò bouis, quod animal eſt laborioſiſſimum, virum operarium intelligi: Vuas autem & ſimilia in cornu haberi, quia ex agricultura conſequimur quæcumque neceſſaria ſunt. Itaque ipſum geſtantes inducuntur bonus genius & bona fortuna. In collectaneis ex Philemone de pecunia idem intelligitur.

Quid per Amaltheæ cornu ex Stobæo.

Bos, animal ad laborem natum.

Τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκοῦς εἶτε κέρας,
Οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός,
Ἀργύριόν ἐστι τοῦτ', ἐὰν ἔχῃς, λέγε
Πρὸς τοῦθ' ἃ βούλει, πάντα σοι γενήσεται,

φίλοι,βοηθοὶ,μάρτυρες,συνοικίαι.
Putáſne Amaltheæ cornu huiuſmodi eſſe,
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argentum eſt,quod ſi habueris,petas
Ab ipſo quicquid voles,omnia tibi addentur,
Amici,auxiliatores,teſtes,domuum multitudo.

Amaltheæ iſtud cornu,præter cæteros, ad felicitatem & fortunæ bona retulit Dio Chryſoſtom.Orat.1.de fortuna.

Caduceus Mercurij.

Caduceus.] Virga Mercurij, qua dicitur vſus ad lites & iurgia tollenda, ad ſomnum inducendum, ad euocandas ex inferis animas,vel etiam immittendas:Homerus Odyſſ.ε.

Εἵλετο δὲ ῥάβδον,τῇ δ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
Ὧν ἐθέλει,τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει,

Caduceus autem,à quo caduceatores legati,eſt κηρύκειον Græcis,cuius verbi meminit Martianus, l. 8. de rerum diuiſ. Digeſtis. Horatius:

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus,virgáque leuem coerces
Aurea turbam,ſuperis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit,has animas ille euocat orco
Pallentes alias ſub triſtia tartara mittit,
Dat ſomnos,adimitque,& lumina morte reſignat.

Iulianus Imperator epiſtola quadam ad Iamblichum,Mercurij virgam,ad eloquentiæ vim doctè retulit, οἵτ' Ἑρμοῦ ῥάβδῳ κινεῖς καὶ διεγείρεις καθεύδοντας, quaſi virga Mercurij moues, atque dormientes expergefacis. Idem poſt: πρέπει δ' Ἑρμοῦ λογίου μαθητὴν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον ὄντα σε ῥάβδον οὐκ ἐν τῷ καθεύδειν ποιεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ κινεῖν καὶ διεγείρειν μᾶλλον ἐθέλειν μιμεῖσθαι. Æquum eſt te, qui ſis Mercurij eloquentiæ præſidis diſcipulus, aut ſi mauis alumnus, virgam non ſomni prouocandi gratia tractare, ſed illum imitari ad mouendum & excitandum.Hanc Mercurialem virgam κηρύκειον à Græcis appellari dixi, qua legati,fecialéſque vſi, prouidéque caduceatores nominati,vt notat Vlpianus interpres Demoſthenis,ad orationem cõtra Timocratem:quo loci ſtatuit duplices Cerycas, qui ius idem haberent cum fecialibus,eandémque pænè poteſtatẽ, vt belli denunciandi,pacis ineundæ:quos εἰρηνοδίκας, pacis ſequeſtros Dionyſ. Halicarn.interpretatur. De Serpentibus autem Caduceo implicatis, hæc eſt Mythographorum narratio.

Serpentes caduceo implicati.

Mercu

Mercurius in Arcadiam iter faciens, duos inter ſe Dracones acerrimè concertantes offendit, quos interpoſito baculo ſtatim pacauit: qua de cauſa ne poſteri miraculum ignorarēt, Ægyptij virgam duobus interpoſitam draconibus Mercurio conſecrarunt, & Caduceum nominarunt. Baculus hic eloquentiæ typus eſt: dracones ſapientiæ gerunt ſymbolum. Alij ad pacem referunt, quam plerunque legati ſiue caduceatores componunt. Huc reſpexit Iſidorus: Mercurius, inquit, virgam tenet quæ ſerpentes diuidit: nam bellantes & diſſidentes interpretum oratione ſedantur. Iamblichus in Epiſtola ad Deuxippum: Reuera Deus quiſpiam fuit, qui hominibus Dialecticam oſtendit, & è cœlo demiſit: vel, vt quidam dicunt, eloquens Mercurius qui in manibus Dialecticæ ſymbolum geſtat, ſerpentes ſcilicet ſe inuicem reſpicientes. **Baculus quid.** **Serpentes dialecticæ ſymbolū.**

Amalthea cornua.] Amalthea capræ nomē fuit, cuius lacte Iupiter eſt enutritus, Adraſtes & Idæ Nympharum miniſterio & opera. Cùm verò aliquādo capra cornu, quod habebat ampliſſimum, in obiecta fregiſſet arbore, Nympha id ſuſtulit diuerſis pomis ac herbis onuſtum, & ad os ipſius Iouis detulit: cuius beneficij memor iam grandior factus, cornu ſeruatum Nymphæ, cuius erat capra, dono dedit ea virtute imbutum, vt quicquid appeterent, ex eo cornu protinus exiliret. Alij hoc cornu referunt ab Hercule ereptum fuiſſe Acheloo ſeſe in varias figuras commutanti. Ouid. 9. Metamorph. & Faſtorum 5. Strabo lib. 10. Lactant. lib. 1. cap. 21. Mythologi referunt ad regionem antea ſterilem & infecundam, quam labore & induſtria Hercules feraciſſimam reddiderit. Nos facultatum & omnium bonorum copiam hîc interpretamur, quæ virtutem & liberalem omnem eruditionem conſequi iure debeat: quod ſignificat huius Emblematis inſcriptio, cuius Cicero meminit in Catone Maiore his verbis: Te Cyre beatum ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt: quæ petita videntur ex Oeconomio Xenophontis. Quò etiam refer Adagium, Virtute duce, comite fortuna, ex Ciceronis Epiſtolis familiaribus. **Amaltheæ hiſtoria.** **Acheloi cornu.**

Pollentes mente.] Exprimit Græcam locutionem *νοῦν ἔχοντας*, i. *φρονίμους*.

Fandique peritos.] Ariſtot. 1. artis dicendi appellat eos *εἰπεῖν δυναμένους*.

Copia multa beet.] Beare, eſt prodeſſe, inquit Vlpian. l. 49. D. de verb. ſign. naturaliter enim bona ex eo dicuntur, quòd beant, hoc eſt, beatos faciunt.

Fortuna

Fortuna virtutem ſuperans.

EMBLEMA CXIX.

Cæſareo poſtquàm ſuperatus milite, vidit
Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam:
Iam iam ſtricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore ſonos:
Infelix virtus! & ſolis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur ſequeris dominam?

INterfecto Iulio Cæſare à Bruto & Caſſio, vt libertatem ciuibus ereptam reſtituerent, res tamen non ceſſit vt ſperabant. Siquidem extincto Caſſio in bello ciuili, cùm Brutus vidiſſet ſe ſuperatum iri, quibuſdam de fuga ſuadentibus: Nõ certe pedibus,

bus, inquit, eſt fugiendum, ſed manibus: tandemque arrepto gladio prorſus deſperans ſe ipſum confodit, iuuante Stratone Rhetore. Dion in Auguſto refert tum verſus hos pronunciaſſe, qui in tragœdia Herculi tribuuntur: ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα ἄλλως ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρα ἐδούλευες τύχῃ. hoc eſt, O miſera virtus, quàm tu res eras nugatoria: equidem ſeriò in te exercebar, at tu fortunę inſeruiebas. vel ſic: O miſera virtus, ergo nomen inane eras; ego verò te vt rem ſolidam exercui, quamuis interim fortunæ ſeruires. Significabat tũc quidem temporis plus momenti, & virium fortunæ quàm virtuti fuiſſe, viroſq; bonos improborũ machinis fractos & extinctos. quod Q. Curtius lib. 8. confirmat, cùm ait; Quis neget eximiam quoque gloriã ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? Alciatus Parergôn libro 2. cap. 7. retulit hanc Bruti ſententiam, vſurpauitque in Epitaphio à ſe conſcripto de Pyrrhi Anglebermæi Aurelianenſis Academiæ Iureconſulti morte, his omninò verbis:

Mors Marci Bruti.

Fons Emblematis.

Quis non malignas mortis accuſat vices,
Virtute claros quæ viros præceps rapit,
Viuaciores improbos coruis ſinens?
En Pyrrhus ille, tot animi illuſtris bonis,
Latoque clauo eſt ante præreptus diem:
Fruſtra putauit eſſe te virtus Deam,
Quæ fortuitis ſeruiebas caſibus.

At reuera hæc fuit Bruti, id eſt hominis pagani, nec verè Philoſophi, imò verò deſperantis opinio, qui quantum in eo errarit, colligere eſt facillimum ex ſcriptis Platonicorum & aliorum, quorum fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè non multũ ei poteſt obeſſe fortuna, qui ſibi firmius in virtute quàm in fortuna præſidium collocauit. Virtus enim omnia quę in hominem cadere poſſunt, ſubtus ſe habet, eaque deſpiciens caſus contemnit humanos, culpaque omni carens, præter ſeipſam nihil cenſet ad ſe pertinere: vt rectè docet Cicero Tuſcul. 5. & Lactant. lib. 3. De falſa ſapientia c. 28. Neque verò cenſendus eſt fortis, & magno præditus animo, qui vt aliquod damnum, aut alioqui aſperã vitæ calamitatẽ effugiat, vitæ ſibi vſura adimit: quod in Cleomene Plutarchus oſtẽdit. Cùm enim poſt miſerã acceptam cladem in bello contra Antigonũ, Cleomenes rebus omnibus deſperatis admoneretur à Theryclone, vt ſe interficeret: Generoſum verò putas eſſe, inquit, magnique animi facinus, ſibi vitam adimere: quo vno nihil facilius aut promptum magis

Deſperantis opinio quæ.

Virtutis vis.

Fortis non eſt qui ſe necat.

Cleomenis verba grauiſſima.

magis eſſe poteſt? Id verò ignaui hominis & inconſulti maximum argumentum eſt. Quis enim eum qui ſimile quidpiam in ſe receperit, non à ſua ipſius ignauia victum eſſe confitebitur? Minimè eſt oppetẽda mors, vt honeſtas actiones detrectemus: imò diligenter prouidendum, vt ipſa mors in ſe generoſi quidpiam & honeſti habeat: quia cum probro non minimo coniunctum ſit, aut viuere, aut mori ſui cauſſa velle. Quod ſi aliquando cogitandum eſſe videatur (quod numquam tamen permiſſum fuit inſtituto Chriſtiano) id fortaſſe permittitur, cùm nulla ſpes ſuperſit amplius defendendæ patriæ. Rectè ille quidem, veriùs tamen Poëta:

Rebus in incertis facile eſt contemnere vitam:
Fortius ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

Huc Martialis in primo ad Decianum quendam:

Nolo virum facili redimit qui ſanguine famam:
Hunc volo, laudari qui ſine morte poteſt.

Idem ſic lepidè perſtrinxit Fannium:

Hoſtes cùm fugeret, ſe Fannius ipſe peremit:
Dic mihi, non furor eſt, ne moriare, mori?

Rectè Ariſtot. 3. de Morib. ad Nicomach. *τὸ ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἤ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν.* Cæſar in 7. de bello Gallico: Animi eſt iſta mollities, inquit, nõ virtus inopiam pauliſper ferre nõ poſſe, qui dolorem patienter ferant. Idem pænè Curtius lib. 5. de Alexandri geſtis: Fortium virorum magis eſt mortem contemnere, quàm odiſſe vitam, ſæpe tædio laboris ad vilitatem ſui compelluntur ignaui. At in primis audienda vox Herodiani 9. *χρὴ δ' ἄνδρας γενναίους τε καὶ σώφρονας εὔχεσθαι μὲν ὑπάρχειν τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ προσπίπτοντα*: Viros generoſos atque ſapientes decet optima quidem optare, ſed ferre quæcunque incidant. Laudata non temerè ſapientibus & cõſultis hominibus M. Tullij ſententia. qui cùm videret fractas omninò & extra ſpem poſitas eſſe Pompeianorum copias, cum Cæſare & Craſſo ſentire maluit, quàm iis quos vincere ſe minimè poſſe ſperabat obſiſtere, aut etiam verbis moleſtus eſſe. Nam neque pugnandũ ſibi arbitrabatur eſſe tutum aut facile contra tantas opes, neque permanendum in eadem ſententia, cõuerſis rebus, ac bonorum voluntatibus immutatis, ſed tẽporibus aſſentiendũ. Nunquam enim, vt ait ille, præſtantibus in gubernanda Repub. viris laudata eſt in vna ſententia perpetua permanſio: ſed vt in nauigando

Ciceronis diſſimulatio poſt ciuile bellum Põpeianũ laudatur.

do tempeſtati obſequi, artis eſt, etiamſi portum tenere nequeas: cùm verò id poſſis, mutata velificatione aſſequi, ſtultū eſt eum tenere cū periculo curſum quem cœperis, potiùſquàm eo cōmutato, quò velis, tandē peruenire: ſic in adminiſtrāda Republ. prudentibus viris propoſitū debet eſſe OTIVM CVM DIGNITATE: & non idem ſemper dicere, ſed idē ſemper ſpectare. Quæ laus Catonis fuit, qui cùm eſſet eo ingenio iiſque moribus, vt ſeipſū mutare, & (vt Salluſtij verbo vtar) naturam verſare minimè poſſet, nō modò ſuæ Reipub. nihil profuit, ſed etiam valde obfuit? Eum quidē hominem cordatum & fortē & temperatum facilè patior fuiſſe, at non tam prouidū neque tam circumſpectum video in iis, quibus erat in primis ea ætate eoq; tempore prouidendum. Vtque ſolis curſus non recto per cælū meatu fertur, ſed obliquo, leni, atque moderato, tamen orbis vniuerſi machinam æquabili temperie calefacit: Ita Principes & magiſtratus ſeſe populi nonnunquam ſtudiis, vt ita dicam, obliquis accommodare debent, vt melius ſit iis cōſultum, quos regi par eſt non ſummo iure, ſed equitatis vario eoque mutabili præſcripto, In quo Cicero, quanquam in cæteris vitę partibus oculatus, infeliciter lapſus eſt ea quam in M. Antonium inſtituit miſera contentione. Nam quamquam non inuitus fatear illius cauſæ, quam pro libertate ſuſcipiebat, optimam conditionem fuiſſe, non poſſum tamen quin vnà cum Poëta dicam,

Catonis pertinax animus improbatur.

Infelix cōtentio M. Tullij in Antoniū.

Heu nihil inuitis fas quemquam credere Diuis!

Putabat enim ſe Antoniū tam facilè, & eo iure, poſſe de medio tollere, aut certè in ordinem cogere, vt quondam Catilinam, Verrem, & alios facinoroſos. Non videbat, inquam, ſe verſari in Romulidûm fece, & cùm alia vita eſſet, aliam eſſe vitam debere, vt non mirum videri debeat, ſi ei fato iniquiſſimo pereūdum fuerit. Sed iam ſatis: ad alia nobis properandum. In eam Bruti mortem ſpontaneam diſputat Seneca De beneficiis 2. c. 20. & vndecimo Epiſtolarum ad Lucilium, 83. epiſt. Et D. Auguſtin. Catonis factū tribuit ignauiæ potius, quàm fortitudini.

Infelix virtus.] Manilius: *Quinetiā infelix virtus, & noxia felix,* quo ſenſu dicitur à Septim. Florente lib. aduerſus Valentinianos, deſultrix virtus, id eſt inſtabilis & motoria: tantùm quòd deſultricem & defectricem illam virtutem non vult. Ita Seneca Hercule Oeteo:

Sine hoſte, vincor, quodque me torquet magis
(O miſera virtus) ſummus Alcidæ dies.

Huc

Huc pertinent Menandri quidam ſenarij:

Παύσασθε νοῦν ἔχοντες οὐδὲν γὰρ πλέον
Ἀνθρώπινος νοῦς ἐστιν, ἀλλ᾽ ὁ τῆς τύχης &c.
—— ἡ πρόνοια δὴ θνητὴ, καπνὸς,
Καὶ φλήναφος πείσθητε, κ᾽ οὐ μέμψεσθέ με
Ἅπανθ᾽ ὅσα νοοῦμεν, λέγομεν, ἢ πράττομεν,
Τύχη ἐστὶν, ἡμεῖς δ᾽ ἐσμὲν ἐπιγεγραμμένοι.
Deſinite mentem habere, nam nil amplius
Humana mens eſt, tota fortunæ manet.
Mortalis autem fumus eſt prudentia
Nugæque, non vos pœnitebit, credite.
Quæcunque ſentimus, agimus, vel dicimus,
Fortuna cùm det, nos quidem inſcripti ſumus.

Solis prouida verbis.] In hoc ſequebatur quorundam dogma, qui aſſerebant, Virtutem nihil aliud eſſe quàm verba & voces. cuius meminit etiam Plutarchus Comment. De ſuperſtitione, vbi hoc quod ante aſcripſi ferè, citat ex Poëta quopiam : *ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρα ἦσθα, ἐγὼ δ᾽ ὡς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν.* Idem ſcriptum tandem reperio (quid enim prætermittam quod ſeſe vltro offert?) in Epitome hiſtoriæ Romanæ , quæ L. Flor nomine circumfertur : Quanto eſt , inquit , efficacior fortuna quàm virtus? & quàm verum eſt quod moriens efflauit, Non in re, ſed in verbo tantùm eſſe virtutem; hæc lib. 4. c. 6. Cæterùm ad eorum opinionem qui putarēt virtutem , nihil aliud eſſe quàm verba, Horatius videtur alluſiſſe in Epiſtolis, cùm ait,

— Virtutem verba putas vt,
Lucum ligna.

Paupertatem

Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

DEXTRA *tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas:*
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus.
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

ADoleſcentis eſt ingenioſi proſopopœia, quæ multis aliis communis eſt: quibus ſi quid ſuppeteret ad ſtudiorũ progreſſum, non ſanè in minimis hærerent, ſed abſolutam aliquam perfectámq; diſciplinarum cognitionem ſeriò contrectarent. At propter ſummam facultatum inopiam conſiſtunt, perpetuóque in infimo puluere volutari coguntur. Enimuerò vulgatiſſimum eſt illud Iuuenalis:

Ee

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Idémque:

——cantare ſub antro
Pierio thyrſúmve poteſt contingere ſana
Paupertas,atque æris inops,quo nocte dieq;
Corpus eget:ſatur eſt cùm dicit Horatius ohe.

Excurſus in miſerã adoleſcentum feliciſſimi ingenij conditionem.

Sed ne tranſiliam tam oſcitanter eam vulgatam & ſolemnem ſtudioſorum penè innumerabilium querelam,qui miſerã ſuam fortunam vitæq; genus incuſant : quot quæſo iam olim & hoc noſtro tempore adoleſcentum myriades eſſe conſtat,in quibus ea ſit ingenij dexteritas , vt ad liberalem omnem diſciplinam non imbuti,ſed ficti à natura eſſe videantur?At in puluere cœnoq; miſero hærere coguntur , & cùm meliores fruges non poſſint,ſiliquas aſſectantur,imò verò cum grauibus & moleſtis admodum colluctantur difficultatibus; quia quamquam ingenij mentiſq; penè diuinę pennas expeditas & alacres habeant, nullum tamen aut amicum aut locupletem hominem,vel certè Mæcenatem beneficum nãciſci poſſunt,qui nodum, qui ſaxum illud egeſtatis adeò vrgentis,qui validum fortunæ impedimẽtum tollat. Quis laborioſum & induſtrium Cleanthem in hiſtoriis laude dignum non cenſeat , qui noctis magnam partem in aqua haurienda impendebat , quò ſibi victum compararet, interdiu verò Chryſippi doctrinæ operam daret ? Nam ne longiùs abeam,nullus noſtrûm eſt , cui compertum non ſit vbiuis gentium permultos eſſe ſtudio addictos adoleſcentes , qui incredibili amore flagrent eas capeſſendi artes , quibus humanitas & eruditio comparatur.Qui tamen arctiore, nimiſque violenta paupertatis remora ſic interdum prohibentur, vt cùm iis facultatibus omninò careant , quæ ad hoc iter conficiendum neceſſariæ ſunt,ad artes quaſdam ſordidas , tanquam in priſtinum,fortunæ,vt ita dicam,tyrannide compelluntur:vel ſi quid ſpei reliquum ſit,non tamen poſſunt emergere , niſi deuorent infinitas in ſtudio perſequendo moleſtias.Nam aut pædagogi onera ſuſtinent(qua conditione, ſi cum aliis conferatur , nulla alia miſerior) aut deterius aliquod ſubire munus & viliores quaſdam partes , imò verò labores indignos literatis hominibus perferre ac pati coguntur. Quæ ingenia certè acuta per ſe & viuida , ſed inopiæ tamen nimiis moleſtiis ſopita nimium ac languida ſi quis liberali animo iacentia excitaret, non dubium eſt quin longè plures haberemus in rebus Theologicis exercitato

Pædagogi miſeriæ.

tatos, graues profectò & eruditos Iuris vtriuſque conſultos, fidos & perſpicaces Medicos, Doctores longè plures in omni literarum genere, Mathematicos, Phyſicos, Logicos, Oratores, Poëtas, Grammaticos, ad Reip. non minimum & ornamentum, & adiumentum. Quod cùm ita queror, neſcio profectò an dicere auſim quæ mihi nunc in mentẽ veniunt: nempè huic inopiæ diligenter, magnaq; liberalitate fuiſſe iam olim occurſum à noſtris maioribus, ſapiẽtibus certè ac piis hominibus, qui tot ſcholas hac in noſtra Pariſienſi Academia (vt de cæteris taceã) à fundamentis excitarunt, legibus & inſtitutis informarunt, reditibus etiam ac cenſibus annuis locupletarũt: quas opes rebus primùm iis quæ ad Religionem pertinent, & pauperibus alendis, iiſque quibus nimis eſſet arcta ſupellex, aſſignari voluerũt. Quæ pia certè & Chriſtianis hominibus digna beneficẽtia, inſtitutioq; liberalis, miror quàm hodie immutata ſit. Hũc enim adoleſcentum ſtudioſorum & pauperum cenſum neſcio qui ſcholarchæ malis artibus interdum occupant: ex quo fit, vt quæ iuſtè conferri debebant in vſus publicos, miſerè ab iiſdem & iniquè rapiantur: nec iam inopes ij admittãtur, quos ſolos participes eſſe par erat huius munificentiæ, ſed ignaui quidã ventres impunè ſanctos illos reditus depeculentur. Sed de his aliâs fortaſſe commodiùs. Lapis paupertatis eſt ſymbolum, propter grauitatem & difficultatem ponderis. Citatur à multis hic ſenarius.

Multæ in Pariſienſi Academia ſcholæ.

Οὐδὲν πενίας βαρύτερον ἐστι φορτίον:

Nullum pauperie moleſtius eſt onus. Dextræ etiam lapis adhærens, referri non incommodè poteſt ad impedimentum ſcribendi. Nam præ inopia nihil eloqui poteſt, vel ſcriptis mandare adoleſcens, fortunæ bonis omninò deſtitutus. Et certè talis futurus erat Virgilius, taliſque Horatius, niſi liberalitatem Mæcenatis fuiſſent experti. Per alas ſiue pennas, vigorem ingenij & acumen intellige.

In Occaſionem.

EMBLEMA CXXI.

Διαλογιστικῶς.

LYSIPPI hoc opus eſt, Sicyon cui patria. tu quis?
Cuncta domans capti temporis articulus.
Cur pinnis ſtas? vſque rotor, talaria plantis
Cur retines? paſſim me leuis aura rapit.
In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc ſignum me magis eſſe docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
Dic, cur pars calua eſt poſterior capitis?
Me ſemel alipedem ſi quis permittat abire,
Ne poſſim apprenſo poſtmodò crine capi,

Tali

Tali opifex nos arte, tui cauſſa edidit, hoſpes:
Vtq́; omnes moneam, pergula aperta tenet.

ID ſumptum è Græco Poſidippi Epigrammate; quod ſic habet:

Τίς πόθεν ὁ πλάστης, σικυώνιος, ὄνομα δὴ τίς;
Λύσιππος, σὺ δὲ, τίς, καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ. Fons Emblematis.
Τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας, ἀεὶ τροχάω, τί δὲ ταρσοὺς
Ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς, ἵπταμ' ὑπηνέμιος:
Χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
Η δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν, ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
Νὴ δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
Τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν,
Οὔτις ἔθ' ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν:
Τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
Ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Eraſmus eoſdem verſus paraphraſticôs reddidit. i. muſa paulò fuſiore, in Prouerb. Noſce tempus. Auſonius in Epigrammatis eodem fermè argumento deſcripſit occaſionem, ſed huic comitem fecit metanœam, id eſt pœnitentiam; qua de re Politianus cap. 49. Miſcellan. Retulit & Syntagm. 1. Gyraldus. Admonemur hac icone occaſionem, cùm ſeſe offerat, ſtatim eſſe arripiendam: eius enim tanta eſt opportunitas, vt plerumque ex voluptate triſtitiam, ex damno lucrum, ex honeſto inhoneſtū parturiat; & contrà: breuiterque rerum naturam permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo negotio præcipuum habet momentum; vt non ab re veteres eam donaſſe diuinitate videantur. Occaſionem Cicero definit libris De Inuentione, partem temporis, in ſe habentem alicuius rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem. Eam qui oblatam arripiunt, quíque cum maximè tempus poſtulat aut dicunt aliquid aut faciunt, rectè illi ſapere dicuntur. Quædam enim ſunt eius generis, vt quanquam honeſta per ſe & vtilia videri poſſunt, niſi tamen tempeſtiuè fiant, planè vileſcunt. M. Cicero 3. Antoniana Cæſaris Octauij virtutem verbis auget, quòd opportuno tempore periclitantem Rempub. iuuerit. Sic enim: C. Cæſar adoleſcens, incredibili ac diuina quadam mente, atque virtute, cùm maximè furor arderet Antonij, cúmque eius à Brunduſio crudelis & peſtifer reditus timeretur, nec poſtulantibus, nec cogitantibus, nec opinantibus quidem nobis (quia fieri

Vis occaſionis.

poſſe non videbatur) firmiſſimum exercitum inuicto genere veteranorum militum comparauit. Idem oratione pro Pompeio: laudat eum imperatorem, quòd præter omnium ſpem breui tempore bellum contra piratas ſuſceptum confecerit. Prò Dij immortales! tantáne vnius hominis incredibilis ac diuina virtus tam breui tempore lucem Reip. afferri potuit, &c. Et Æneas Virgilianus Didonem laudat quòd ſola miſeris Troianis opem tulerit, quo tempore maximè opis indigerent.

O ſola infandos Troiæ miſerata labores,
Quæ nos reliquias Danaûm, terræque, mariſque
Omnibus exhauſtos iam caſibus, omnium egenos
Vrbe, domo ſocias.———

Lyſippus. *Lyſippi hoc opus.*] Lyſippus ſtatuarius ex Sicyone vrbe Peloponeſi, multis variiſque ſuæ artis monimentis nobilitatus, vt Alexander vetuerit, ne à quoquam pingeretur, aut ſculperetur, præterquàm ab appelle & Lyſippo. Horat. Epiſt. 2.

Edicto vetuit, ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia.———

Idem Plutarch. lib. de Alexandri fortuna. Lege Plin. cap. 7. & 8. lib. 34.

Cuncta domans.] Deſcriptio eſt Occaſionis: per articulum, punctum & momentum intellige breuiſſimum. Prouerb. Temporis punctum.

Occaſio volatica. *Cur pennis ſtas?*] Hoc ſignificatur, volaticam eſſe & fluxam occaſionem, idcircóque talaria pedibus, vt Mercurio, ei tribuuntur.

Nouacula Occaſionis. *Nouacula.*] culter raſorius: quo etiam acutiſſimum momentum temporis exprimitur.

Calua Occaſio à tergo. *Cur in fronte coma?*] Alludit ad illud:

Fronte capillata, ſed pòſt Occaſio calua eſt.

Nam poſt neglectam occaſionem, ea frui non amplius licet: καιρὸς recaluaſter occipitio à comalibero, capillis in ſupercilia diffluentibus olim pingebatur, talémque prius finxit Sicyonius ille plaſtes Lyſippus. Demoſthenes Epiſtolis de Concordia, eandem ſentētiam Athenienſibus inculcat: Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν ὁρῶν, ἑλομένων μὲν ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν δυνάμενον κτήσασθαι, οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν Ἕλλησιν. ἀγνοησάντων δὲ ἢ παρακρουσθέντων, οὐ ῥᾴδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ᾠήθην χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡς ἔχω περὶ τούτων εἰς μέσον θεῖναι. Reſpexit huc Pindar.

dar.Pythior.9. ὁ δὲ καιρὸς, ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν:id eſt, Occaſio ſimiliter totius negotij perfectionem in ſe habet. Athenagoras pro Chriſtianis, οἱ μὲν γὰρ τὸν ἀέρα τὸν Δία λέγουσιν, οἱ δὲ καιρόν. Cicero 5.Philippica: Minimis momentis maximas inclinationes temporum fieri,cùm in omni caſu Reipubl. tum in bello.Et in 6.Dies affert & hora magnas clades. Horat.primo Epiſt.ad Bullatium:

Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.

Ouid.1.de Remedio:

Sed propera,nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie,cras minus aptus erit.

Idem alio loco:

Temporibus medicina valet:data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Martialis idem:

Non bene diſtuleris videas quod poſſe negari.

Prouerb.Premenda occaſio:&,Capere crines.

Alipedem.] Celerem & velocem, quaſi alas pedibus habentem.Auſonius de ætatib.animalium, ceruam alipedem dixit.

Tali opifex.] Admonet ſpectatorem imago, docétque cuius rei gratia, & propter quam cauſſam locata ſit in loco vndique patenti,ſcilicet, vt omnes & quoſcumque obuios ſui negotij admoneat & doceat.

In ſubitum terrorem.

EMBLEMA CXXII.

EFFVSO cernens fugientes agmine turmas,
Quis mea nunc inflat cornua? Faunus ait.

Origo certiſſima Emblematis.

EX Poliæni auctoris Gręci Stratagematôn lib. primo tractũ id emblema video: ſententiam ita reddere ſum conatus: Pan Bacchi dux fuit. Is Pan primus aciem inuenit, quam phalãgem nominauit. Dextrum etiam & ſiniſtrum cornu inſtituit: quæ cauſſa fuit cur ei cornua tribuatur. Primus etiam fuit, qui arte & calliditate hoſtes intercepit. Cùm enim aliquando qui miſſi fuerant exploratum, retuliſſent hoſtes in altera ſyluæ cõcauę parte caſtra metari: Pan eo accepto nuncio ſuis pręcepit, vt ingentem clamorem tollerent, quibus ita conclamantibus, locis cauernoſis ſonus exceptus multò quidem maior exauditus eſt: quare perculſi metu hoſtes, ſtatim ſe in pedes coniecerunt.

Pan dux Bacchi, & eius inuentum.

ſunt. Quo ſtratagemate cùm Pan fuerit vſus, Echo Pani amica eſſe fingitur: ideóque vani nocturniq́ue terrores Panici dicuntur: hęc ferè Polięnus. Alij verò ad hunc modum explicant, ſed non ita ſcitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit antiquitas Pana paſtorum Deum repentinos terrores, & animi conſternationes immittere vſque adeò impotẽtes, vt non ratione modò, verùm & mente careant: quemadmodum non raro vſu venire ſolet in exercitu, cùm nulla mouente cauſſa equi atque homines perturbantur. Phornutus Panicos terrores ait dici de repentinis & ſine ratione factis: ita enim nonnumquã greges atque armenta pauere videntur, cùm ſonitus aliquis vel ſtrepitus ſurgit in ſyluis, aut è ſpeluncis, aut ex terræ cauernis. De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus eſt in M. Antonij vita: quo loco tractat expeditionem Parthicam. Magnus enim metus inceſſit Antonij milites, ob aurea quædam vaſa Mithridati liberaliter ab Anthonio data. Hic terror Gallos inuaſit, cùm Brenno Duce Delphos prædaturi acceſſerant. Terrores quippè, inquit, nulla certa cauſſa exiſtentes à Pane oriri produntur. Silius lib. 13. Punicorum, ſcribit hoc terrore Panico Annibalem fuiſſe perculſum, cùm ad vrbis mœnia acceſſiſſet eam expugnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Luna defectum eſſet paſſa temporibus Perſei, Macedonum Regis, vulgò rumor increbuit, hoc quaſi oſtento regis mortem ſignificari. Quę res effecit, vt Macedones conſternarentur, ipſiq́ue Romani animos ſumerent. Itaque ἀληθὲς ἐστὶ τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. Id ſignificat Cicero pro Cæcina: Exercitùs, inquit, maximi ſæpè pulſi fugatiq́ue ſunt terrore ipſo, impetúq; hoſtium, ſine cuiuſquam nõ modò morte, ſed etiam vulnere. Huc refert prouerb. Panic⁹ caſus: &, Inanis metus: &, Multa belli inania. Diodor. lib. 1. ea de re nonnihil. Quid ſi quis referat ad eum pauorem, qui omnem ſapientiæ vim ex animo expectorat? vt ait ille: vel ad conſternationem terrorémque, cui viri etiam fortiſſimi non poſſunt eſſe aliquando pares: non videbitur abhorrere fortaſſe à mente Alciati. Rectè ſiquidem Pindarus.

Panici tumultus ac terrores.

—— φόβος ἀνδροδάμας
Ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν.

Timor virorum domitor fortitudinem animis adimit.

Effuſo agmine.] Diſperſo exercitu & perturbato.

Faunus.] Pan, cuius cornua credebantur terrorem immittere.

In illaudata laudantes.

EMBLEMA CXXIII.

INGENTES Galatûm ſemermi milite turmas,
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm ſæua boum vis, ira, proboſcis,
Tum primùm hoſtiles corripuiſſet equos.
Ergo trophæa locans Elephantis imagine pinxit,
Inſuper & ſocijs, Occideramus, ait,
Bellua ſeruaſſet ni nos fidiſſima barrus:
Vt ſuperaſſe iuuat, ſic ſuperaſſe pudet.

Antiochi ſtratagema in Galatas.

HIſtoria hæc refertur à Luciano in Apologia quadam, quæ inſcribitur Zeuxis ſiue Antiochus. Cùm non ignoraret Antiochus, cui cognomen Soter erat, & corporis viribus & audacia

dacia inſtructos eſſe Galatas, illorumque multitudinem innumerabilem videret, ſpem valde malignam animo concipiebat potiundæ victoriæ, illis tanquam inuictis exiſtentibus. Itaque iam de fœdere ineundo paciſque cõditionibus petẽdis cogitabat, cùm Theodotas vir animi generoſi, & inſtruendę aciei peritus iuſſit interea Elephantos, quos Antiochus vndecim habebat, clam occultiſſimè tenere, ne ex acie apparẽtes hoſtibus fierẽt conſpicui: vbi verò manus eſſent cõſerendæ, & Galatę aperta phalange currus immitterent, Elephanti in Galatas fecerunt impetũ, ipſique equi ferociã Elephantorum nõ ſuſtinentes, ſeſſores dorſo excuſſerũt. Ad extremũ itaq; Antiocho ceſſit victoria: ideoq; Macedones regẽ victorẽ coronabãt, lætũque Pæana canebant. Ille tamẽ effuſis lacrymis dixiſſe fertur: *αἰσχυνώμεθα, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἐνκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐπέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς, ἐπί τε τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι*: hoc eſt, Pudore afficimur, inquit ô milites, quibus ſalus in hiſce vndecim ſtetit belluis, adeò vt niſi ſpectaculi nouitas hoſtium animos terruiſſet, quid tandem in eos potuiſſemus? Itaque trophæum nullum aliud quàm Elephantem iuſſit ſculpere. Hoc exemplo belli duces potiſſimum notantur, qui ſæpiſſimè honeſto vtile anteponunt. Antigonus rogatus, quo modo eſſent hoſtes aggrediendi, dixit: Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut inſidiis. Sed improbiùs Lyſander, qui exprobrãti cuidã artes & dolos quibus in præliis vteretur: Si, inquit, leonina pellis ſufficere nõ poſſit, induẽda certè vulpina eſt. Innuebat quidem ad artes confugiẽdum eſſe, ſi quid virtute parari non queat. Huic quidem Chilonis aduerſatur ſentẽtia, Damnum inquientis præferendum eſſe turpi lucro: ſiquidẽ illud ſemel dolemus, hoc ſemper cum infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium, *dolus an virtus quis in hoſte requirat?*

Imperatores ipſique principes ſępe honeſto vtile præferunt.

Lyſandri aſtus.

quod noſtris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortuna comes eſſe debuerat, magno noſtro malo pluſquàm ſatis eſt, experimur. Quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Imperator Ethnicus & Barbarus faſſus eſt ſe ſuperaſſe hoſtes non vi, ſed dolo, vnde & trophæũ iuſſit erigi: pleriq; verò Chriſtiani duces (quod grauatè dico) ſępenumerò dolis & inſidiis hoſtem circumueniunt, idque virtuti bellicę aſcribunt: nec eſt quod apud eos de vincẽdi via diſputetur, quęlibet Martis alea vel aperta vel inſidioſa committitur: ſicque,

Excurſus in fœderũ & fidei violatores principes.

Cura quid expediat prior eſt, quàm quid ſit honeſtum.

Rex

Rex Sapor ſcribens ad Conſtantinum, apud Ammian. Marcellin. lib. 17. inter alia; tum hoc eleganter: Ideóque Armeniam recuperare cum Meſopotamia debeo, auo meo cōpoſita fraude præreptam. Illud apud nos numquam acceptum fuit, quod aſſeritis vos exultantes nullo diſcrimine virtutis ac doli, proſperos omnes laudari debere bellorum euentus. Iſocrates in Panathenaico iniuſta bella ita exagitat: *θαυμάζω δ' εἴ τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον γενομένας, μὴ νομίζουσιν αἰσχίους εἶναι, καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μεστὰς, ἢ τὰς ἥττας τὰς ἄνευ κακίας συμβαινούσας. καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι μεγάλαι δυνάμεις, πονηραὶ δὲ, πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀνδρῶν σπουδαίων, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προαιρουμένων, οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοῖμεν, ἢ τοὺς περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀποθνήσκειν ἑτοίμως ἐθέλοντας, καὶ τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασιν ὁμοίους ὄντας. ταῦτα μὲν γὰρ ἐστὶν ἔργα πονηρῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ τοὺς χρηστοὺς ἐνίοτε χεῖρον ἀγωνίζεσθαι τῶν ἀδικεῖν βουλομένων, θεῶν αὐτις ἀμέλειαν εἴτε φήσειεν*: i. Miror autē ſi qui ſunt qui prælia & victorias præter ius & æquum partas, non eſſe turpiores, & pluribus plenas eſſe probis exiſtiment, quàm clades ſine ignauia acceptas: præſertim cùm ſciant magnos exercitus, quamuis ſceleratos; ſæpè ſuperiores eſſe viris honeſtis qui pro patria pugnare nō dubitāt: quos laudari multò ſit æquius, quàm eos qui alienarum opum cupiditate mortē oppetere non recuſant, conductitiis militibus ſimiles, nam hæc facta ſunt hominum improborum. Quòd verò boni viri nonnumquam infeliciùs, quàm qui ſtudent iniuriis inferēdis, præliantur, id Deorum incuriæ fortaſſis eſt tribuendum.

Galatæ quid. *Galatûm.*] Galatæ ſiue Gallogræci, populi minoris Aſiæ Phrygiæ & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad. 4. & Iuſtin. lib. 25.

Semermi milite.] Semiarmatis militibus.

Fuderat.] Diſiecerat. Liuius lib. 2. Exercitum fudit, fuſum perſequitur.

Elephanti, Lucæ boues. *Lucarum boum.*] Elephantorum, qui primùm ab Italis viſi ſunt in Lucanis, vt ſentit Plin. lib. 1. cap. 6. & Solinus polihiſt. ca. 28. itémque Vegetius lib. 3. cap. 26. Varro 6. de lingua Latina: Luca bos, elephas: cur ita dicta ſit duobus modis inuenio ſcriptum: nam in Caij Ælij commentario erat, à Libycis Lucas; & in Virgilij commen. ab Lucanis Lucas, ab eo quòd noſtri maximam quadrupedem, quam ipſi haberent, vocarent bouem, & cùm in Lucanis Pyrrhi bello, primùm vidiſſet apud hoſtes elephantos, idemtidem quadrupedes cornutas (nam quos dentes multi

multi dicunt,ſunt cornua) Lucam bouem appellaſſe. Si à Libya dictæ ſunt Lucæ,pantheræ & leones non Africanæ beſtiæ dicerentur , ſed Lucæ : ſi ab Lucanis dictæ , vrſi cur potiùs Lucani, quàm Luci dicti,Quare ego potius Lucas ab luce:quòd longè relucebant propter inauratos regios clypeos , quibus eorum rum ornatæ erant turres.Vide Prou. Priùs locuſta Lucam bouem pariet.

Proboſcis.] ἀπὸ τῦ προβοσκεῖν, quod eſt antè paſcere.Pars eſt ſiue corporis porrectio naribus inhærens,qua vtitur Elephantus tanquam manu.Plin.cap.7.lib.8. Proboſcis ſeu promuſcis.

Trophæa.] Trophæum ἀπὸ τῦ τρέπειν , à conuertendo : quòd qui hoſtes in fugam conuerterat, trophæum merebatur , quod in loco publico conſpicuum erat , vt victoriæ ſignum. hinc illud eſt Virgilij Vndecimo Æneid. Trophęũ vnde.

Mezenti ducis exuuias tibi magne trophæum
Bellipotens aptat rorantes ſanguine criſtas.

Bellua fœdiſsima barrus.]Barrus,Elephas eſt,qui barrire dicitur: inde barritus,talis vox.Appul. Florid.3. Vt eſt Taurorum grauis mugitus , Luporum acutus ylulatus , Elephantorum triſtis barritus,&c.ſed & pro clamore militari vſurpatur. Veget.lib. 3. cap.18.Clamor,quem barritum vocant , prius non debet attolli,quàm acies vtraque ſe iunxerit. Corn. Tacitus:Sunt Germanis hæc quoque carmina,quorum relatu , quem barritum vocant,accendunt animos,futuræque pugnæ fortunam ipſo cãtu augurantur.Obiter admoneo,melius hîc fortaſſe legi *fidiſsima* quàm *fœdiſsima* ſed in hoc ſcrupulo tantillo immorari nolim. Barrus & barrire.

Vt ſuperaſſe iuuat.] Alluſio ad illud,Lucrum pudori præſtat : & Plauti in Trinummo.

Pol pudere,quàm pigere præſtat,totidem literis.

Rectè Theodericus apud Caſſiodorum lib.1.Variar. ad Marcellum Aduocatum fiſci : Non quoties,ait,ſuperes , ſed quemadmodum vincas,inquirimus.Non quæras de poteſtate noſtra, ſed potius de iure victoriæ : quando laudabilius à parte fiſci perditur,cùm iuſtitia non habetur,&c. Non minùs rectè Claudianus,Honorium admonens , vt non quod liceat, ſed id quod deceat in vita priuata & publica ſpectet:

Non tibi quid liceat,ſed quid feciſſe decebit occurrat.

Et Iuriſconſulti tradunt non modò quod liceat,ſed &quod honeſtum ſit,videndum eſſe, l.ſemper, De ritu nup.& leg.197.de verb.ſign.

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

Aeream propter creuiſſe cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriaſſe coma?
Cum ramos complexa, ipſumque egreſſa cacumen,
Se præſtare aliis credidit arboribus.
Cui pinus, Nimium breuis eſt hæc gloria: nam te
Protinus adueniet, quæ malè perdet hyems.

Vnde Emblema petitum.

SCribit Guicciardinus Italus ſcriptor, id Alciati carmẽ affi-xum fuiſſe ianuæ cuiuſdam hominis Angli, qui factus inſo-lentior ob proſperos rerum ſucceſſus, permultis inuiſum ſ-præbebat. Idem eſt apologus apud Petrum Crinitum De hone-ſta diſciplna lib. 2. ca. 14. Sata eſt olim, inquit, cucurbita iux-t

ta pinũ arborem editiſſimam : cucurbita verò cùm multis pluuiis atque cæli tẽperamento creuiſſet,laſciuire cœpit,& ramulòs audaciùs porrigere,iamque in pinum ſerpebat,& ſuas in ramos frondes audebat inuoluere,prægrandia poma & vireſcentia oſtentans.Tanto itaque faſtu ac inſolentia intumuit,vt pinũ auſa ſit aggredi : Et vides, inquit, vt te iam ſupero, vtque foliis & virore præſto?Tum pinus,quæ ſenili prudentia prȩſtabat,nihil mirata eſt cucurbitæ inſolentis audaciam,ſed reſpõdit:Ego verò hîc multos calores & hyemes, variáſque tẽporis calamitates pertuli,adhuc tamen integra cõſiſto:tu ad primos rigòres minus habebis audaciȩ,cùm & frondes concident,& viror omnis aberit. Hoc quidem dicitur in eos, qui ob momentaneam quandã felicitatem gloriantur, quique plus habent oſtentationis & pompæ, quàm facultatũ aut virium. Itaque non mirum videri debet,ſi dum ſe aliis præferunt,magnique videri volunt, ſe aliis & quidem naſutis hominibus ridendos propinent, & tamquam ſicci quidam floſculi citiſſimè exareſcant ac deſidãt, Certè apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit, vtpotè quæ cùm vẽtricoſam admodum ſpeciem præ ſe ferat, multúmque identidẽ nutrimenti polliceri videatur, illud tamen tenue, & niſi condimento aliquo iuuetur,egregiè fatuum eſt,vt refert Pierius lib. 58. Eodem planè modo ſeſe habent Thraſones illi, fortunæ ſuæ momentaneæ iactores, vel qui ſecundis ventis plus æquo turgeſcunt, neque aduertunt ſeueriſſimã illam Nemeſim,quæ de ſuperbis & faſtuoſis vindictam ſumit.Id apertis verbis Pauſaniæ,Simonides ab eodem conuiuio lautiſſimè exceptus ſignificauit.Rogatus enim vt quidpiã ex arcanis Philoſophiæ adferret in medium, vidénſque Pauſaniam rebus ſuis nimium fidere,dixit:Memineris te in tanto rerum ſucceſſu hominem eſſe.At quæ eſſet verbi huius vis, quodque pondus,parũ vidit Pauſanias. Itaque cùm ipſe iam in ſummo vitæ diſcrimine conſtitutus,mortem ſibi impẽdere intelligeret,exclamaſſe fertur:Quàm inani perſuaſione deceptus eram,qui Cœi hoſpitis ſaluberrimum conſilium ad me pertinere non putabam: vnde nunc miſerè perire cogor. Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate nimiè ſe efferret , ex pueris aulicis vni id muneris demandauit,vt ſummo mane cubiculum ingreſſus pronunciaret,ἄνθρωπος εἶ φίλιππε.cuius rei faciendæ occaſionẽ fortaſſe dederat Archidamus Ageſilai filius,qui cũ à Philippo poſt partam victoriam ad Cheronæam acerbas & minarum plenas literas accepiſſet, huic reſpondit:Si metieris vmbram tuam, Philippe,

In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt.

Cucurbita quid allegoricè.

Pauſanias inſolens.

Philipus Macedo ex inſolenti moderatus.

lippe, haud quãquã reperies illam factam maiorẽ, quàm erat ante victoriam. Aliud, ſed vitæ priuatæ apponam exemplum in Męna liberto Pompeij, quem inſectatur Horatius Epod. 4. Oda. Hũc populus indignabũdus Romanos ludosè primis quatuordecim ordinibus ſpectantem, nuper ſeruum, nec modò ſæpe vinctum, ſed & verberatum Ibericis funibus, duriſque cõpedibus peruſta latera cruraque habentem; quod etiam grauius eſt, magni alicuius delicti cauſa ſeruilibus affectum flagris: modò repentéque liberum, opulentum, ſuperbum, delicatum, præfectum claſſi aduerſus piratas. Carmen Horatianũ quia ſit in omnium manibus, facilè prætermitto. Interea tamen ad hunc locũ multa obſeruari facilè poſſunt; primùm, eos longè arrogantiores eſſe, qui nuper diuites euaſerunt, quàm qui in amplo patrimonio educati opes & fortunas acceperunt à maioribus. quod notat Ariſtot. ſecundo de arte dicendi. Deinde ſæpenumero fieri, vt diuitiæ mentem perſtringant, vt hominem inſolentẽ reddant: quamobrem noſter Flaccus, *Stultitiam patiuntur opes:* & Publij mimus. Fortuna quẽ nimiùm fouet, ſtultum facit, vt Cicero de amicitia dicit, nihil quicquam inſipiente fortunato intolerabilius; adeò verum eſt quod multorum eſt in ore, fortunam non ſolùm ipſam eſſe cæcam, ſed etiam eos quos amplexa ſit, cæcos efficere, Salluſt. Res ſecundæ animum etiam ſapientum fatigant. Virgil. 10. Æneid.

Neſcia mens hominum fati, ſortiſque futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis.

Idem Ouid. 1. artis:

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis.

Adhæc non poſſe non indignari viros bonos & cordatos alioqui, cùm videt abiectos, viles, improbos in altum prouehi, opibus & honoribus augeri, potentiam conſequi, qua tamen indigni ſunt, Iuuenalis ſatyra prima:

Patritios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat,
Cùm pars Niliacæ plebis, cùm verna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero reuocantẽ lacernas
Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile eſt Satyram non ſcribere. ſequitur,
Quid referam quanta ſiccum iecur ardeat ira, &c.

Sed in ſumma, ferè fit vt cùm fortuna ita blanditur, captatum veniat: quod ſubinde debemus meminiſſe ne opprimamur incauti,

cauti, nam fallacia ſunt & caduca quæcunque à fortuna pendent, opes, diuitiæ, honores, clientelæ, magiſtratus, potentiæ; affluunt ſubitò, repentè dilabuntur, nullo in loco ſtabili nixa radice conſiſtunt: ſed incerto flatu huc atque illuc acta, quos extulerunt in ſublime, decurſu improuiſo deſtitutos miſerrimè immergunt. Seiani fatum atrociſſimum mihi occurrit, ſed quia iam alio loco adductum memini, facilè tranſilio. Venit in mentem quod Dion retulit de Narciſſo quodam liberto Claudij Cæſaris. Cùm expeditionem Britannicã legiones detrectarent, nec duci militiæ Plantio, laudato viro, parére vellent; Narciſſus ab Imperatore miſſus ſuggeſtum conſcendit, verbaq; facturus pro concione ad milites, prohibitus eſt omnium acclamationibus, vſurpato etiam in eum diuerbio, Io Saturnalia, quia in Saturnalibus ſerui herili cultu induti epulari conſueuerant. Hoc autem dicterium nonnunquã in eos torquebatur qui ſuæ conditionis immemores, inſoleſcebant. Non eſt igitur prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, ſed opus habet vt ſe propriis non externis bonis metiatur. Et quidem rectè præcipere videntur, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſummiſſiùs geramus: timenda eſt enim vel maximè fortunæ volubilitas, quæ tantùm conſtans eſt in leuitate ſua, vt Naſo ait.

Aëriam.] Editiſſimam, altiſſimam; vt Virgil. in 1. Ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

Et 3. —*Notaui*

Ipſe locum aëriæ quò congeſſere palumbes.

Aëriam propter.] i. propè aëriam pinum. Terent. Adelphis: Hîc, propter hunc aſſiſte. M. Tul. in Piſonem: Hic vir clariſſimus qui propter te ſedet, L. Gellius, &c. Ouid. 8. Metamorph.

Propter humum volitat, ponitq; in ſepibus oua.

De perdice loquitur.

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

EMBLEMA CXXV.

D V M *ſæuis ruerent in mutua vulnera telis,*
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur ſpectatum, & prandia captat:
Gloria victoris, præda futura ſua eſt.

Fons Emblematis. HOc petitum conſtat è Gabriæ apologis, ſic enim eſt tetraſtichon Senariis Iambicis:

Λέων μάχην ἔστησέ πρός ποτε κάπρῳ,
Γύπες δ᾽ αὐτόθεν ἐσκόπευον τὴν ἔριν,
Βρῶσιν τὸν ἡττηθέντα ποιῆσαι τάχα.
Φίλοις δ᾽ ὁρῶντες ἠπόχεω τῶν ἐλπίδων.

Quos ſic vtcumque reddidimus:

In aprum leo certare quandoque auſus eſt,
Quos longè ſpectabant lite mota vultures,

Qu

Qui vinceretur vt vorarent: attamen
His tandem amicis tota ſpes prædæ excidit.

Suſceptum tamē id videtur ſpeciatim in Principes Chriſtianos, qui cùm inter ſe non longè antè decertarent, Solimannus Turca quaſi ſpectatorem agens, ſuam non parum ditionem auxit, & in Germaniam irrupit, magna & ingenti totius Reip. Chriſtianæ calamitate & damno. Quod Georgius Sabinus hoc hexaſticho perſecutus eſt: Principum Chriſtianorum rixis auctum eſt Turcicum imperium.

Mutua diſcordes faciebant prælia turdi,
Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prædo certamina Niſus,
Vnguibus, & roſtro dilaniauit aues.
Sic modò dum faciunt diſcordes prælia reges,
Turcicus Europæ diripit hoſtis opes.

Ex quo facilè intelligimus, quantum mali afferat inteſtinū diſſidium non modò ciuitatibus, ſed & imperiis tum labefactandis, tum etiam euertendis. Nihil enim ciuili bello periculoſius eſſe poteſt, nimirùm quòd hoſti externo non paruas addat vires. Ciuili bello nihil exitioſius. Hîc ego non incommodè referam ex Iuſtini 8. hiſtoriam nobilem de Philippo Macedone, qui ſe vulturem præſtitit in diſſidio duorum Thraciæ regum. Sic enim Iuſtinus: Fortè euenit vt Philippum fratres duo reges Thraciæ, non contemplatione iuſtitiæ, ſed inuicem metuentes, ne alterius viribus accederet, diſceptationum ſuarum iudicem eligerent. Sed Philippus more ingenij ſui, ad iudicium veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, inſtructo exercitu, ſuperuenit, regno vtrumque non iudicis more, ſed fraude latronis ac ſcelere ſpoliauit. Incidi aliquando in eam, quam de iis belli temporibus Elegiam Chriſtianam ſcripſit Franc. Franchinus, homo Italus, eamque adiicere non putaui alienum, neque ingratum ſtudioſis. Sic ergo:

Gallia cui paret, cui paret Bætica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant:
Támque animis, & tam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam ſanguine Sabis eat.
Et tamen amborum ceruicibus imminet hoſtis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm ſemel vt pugnent hi duo Marte pari.
Sperat enim noſtris confractis viribus, omnem
Europam paruo poſſe labore premi.

Ne, Reges, ne tantæ animis diſcordibus iræ,
Ne gerite hoſtili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque ſuis.
Roma rogat, Paulúſque rogat, dátque arma, dat aurum
Paulus, & ad tantæ præmia laudis opem.
Tu Deus, ex alto qui proſpicis omnia cœlo,
Quíque vides, maneat quanta ruina tuos,
Conſule militibus ſacris, & conſule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo ſunt hi lumina pacis:
Hi duo ſunt belli fulmina, magne pater.
Infer te medium, liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis.
E caſtris ambóſque iube diſcedere ab armis,
Coge domum armipotens alter & alter eat:
Séque putet neuter victum, ſed iactet vterque
Victorem populus ſe rediiſſe ſuis.

Dente timendus aper.] Sic Martial. lib. 13.
Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum,
Et Ouid. in Epiſt.
——Obliquo dente timendus aper.
Idem loco alio:
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.
Martialis:
Fulmineo ſpumantis apri ſum dente petita.

Conſtat apros cum ira feruent, dentibus vrere, in iiſque aliquid igneum contineri, vt teſtatur Xenophon in Gynegetico.

Prandia captat.] Captare prandia, eſt hic, ni fallor, prędam expectare: quod explicat ſequenti diſticho, niſi tamen captare, altiorem quendam ſenſum habeat, vt apud Iureconſultos; apud quos captare propriè dicitur qui dolis & illectamentis quibuſdam aucupatur lucrum. Sic hęreditatem captare dixit Vlpianus, pro eo quod dicimus, artificiosè niti ſtructiſque technis, vt eam præter defuncti voluntatem corrodamus, l. 1. D. ſi quis aliquem teſt. Et votum captandæ mortis, ardens ille affectus eſt quo flagrant iniuſti quidam homines, ex morte alterius lucrum ſibi pollicentes, vitæque inſidias alij parantes, l. de fideicommiſſo, Cod. de tranſact. Martialis hoc verbum ita vſurpauit vt propriè, ita lepidè:

Capto

Capto tuam, pudet heu, ſed capto, Maxime, cœnam:
Tu captas alias: iam ſumus ergo pares.

Idem alio loco:

Dum me captares mittebas munera nobis:
Poſtquam cepiſti, das mihi, Ruſe, nihil.

Bonis auſpiciis incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS res cœpta malis, bene cedere neſcit.
Fœlici quæ ſunt omine facta, iuuant.
Quidquid agis, muſtela tibi ſi occurrat, omitte:
Signa malæ hæc ſortis beſtia praua gerit.

SOphoclis illud citatur à Plutarcho, lib. De Poëtis audiendis:

Optima principia quid præſtent.

Ἔργου δὲ παντὸς ἤν τις ἄρχηται καλῶς,
Καὶ τὰς τελευτὰς εἰκὸς ἔσθ' οὕτως ἔχειν.
Quicumque rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certò ſperabis exitum.

Οὐ γὰρ οἷόν τε, ait Polybius, τοῦ τέλους τυγχάνειν, μὴ οὐ τῆς ἀρχῆς εὐστοχήσαντα: Minimè enim fieri poteſt, vt finem ritè conſequatur, qui de principio non rectè primùm coniecerit atque cogitarit. Tantam vim dicunt ineſſe bonis fauſtiſque negotiorum ſuſcipiendorum principiis, vt ea vix bene cadere poſſint quæ infelix initium ſortiuntur. Et ſanè omina diligenter aduertenda eſſe, graues nec pœnitendi auctores cenſuerunt. Rectè quidem & prouidè, modò abſit ſuperſtitioſa illa & inutilis obſeruatio, quę humanos animos terrore neſcio quo afficit & torquet. Nam vt in re aliqua ſuſcipienda non parum conducit fauſtum felixque principium, quandoquidem vel Poëta teſte,

Facti dimidium qui bene cœpit habet:

Ita non parum adfert impedimenti, aut etiam incommodi, ſi vel malo, vel inerti, aut etiam flagitioſo principio negotiũ ordiaris: tum enim muſtelam.i. omen habere inauſpicatum dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, necdum expiati purgatiq; animo obrepit ſiniſtra quædam cogitatio, quę intimã conſcientiam verberet atque lancinet: quo fit vt frigidiùs & ignauiùs rem alioqui magnam auſpiceris. Rectè Aiax apud Homerum, qui Deos inuocat ſeſe ad arma componens, neque enim putat ſibi felicius rei bene gerendæ auſpicium capere poſſe, quàm ab inuocatione numinis. Cur poëticũ illud, vt verè Philoſophicum celebratur, ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα: &, *Ab Ioue principium Muſæ?* Cur Romani ſuorum conſiliorum & Senatus habẽdi ducebant initium à ſacro illo precationis carmine, cuius tam ſæpè mentio eſt apud ſcriptores? Sed & in delectu militum iidem, vt legionibus conſcribendis, operam dabant, vt qui primus vocaretur, auſpicatum nomen afferret. Neque verò ad vtramque confirmandam partem (eorum nempè qui omina & auſpicia vel neglexerint vel obſeruarint) multis verbis opus eſt. Exempla ſi quis euoluere velit, petat à Valerio Max. lib. 1. c. 4. Non ſolùm, ait Cic. 1. De diuinat. deorum voces Pythagorei obſeruarunt, etiam hominum quæ vocãt omina. Quæ maiores noſtri quia valere cẽſebant, idcircò omnibus rebus agẽdis, QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET præfabantur: rebúſq; diuinis, quæ publicè fierent, vt FAVERENT

Muſtelam occurrere.

Aiax qualis apud Homer.

Sacrum carmen precationis.

VERENT LINGVIS, imperabatur:inque feriis imperãdis, vt litibus & iurgiis ſe abſtinerent. Itémque in luſtranda colonia, ab eo qui eam deduceret: & cùm Imperator exercitum, cenſor populum luſtraret, bonis nominibus qui hoſtias ducerent,eligebantur. Quod idem in delectu conſules obſeruant, vt primus miles fiat bono omine. Celebre eſt quod retulit Cedrenus, Græcus auctor,de Perſis, apud quos ſollemne fuit de nulla re graui & ſeria quicquam ſtatuere priùs, eámque auſpicari,quàm oratio & colloquium religioſè haberetur.

Muſtela tibi ſi occurrat.]Occurſum muſtelæ ominoſum fuiſſe tradunt auctores. Vnde nunc etiam apud quaſdam nationes infelix habetur omen,ſi cùm paratur venatio,aliquis muſtelam nominat:cuius etiam occurſus vulgò eſt inauſpicatus habitus. Eadem picta infortunium ſignificabat: animal enim putabatur infauſtum eſſe,malique præſagij,iiſque maximè, quorum domos habitet. Dicitur enim inſidiari domeſticis animalibus, præſertimque altilibus, eáſque ad interneccionem vſque perſequi,ait Pier.li.13. idémque occurſum pleriſque religioſum haberi dicit.Adhæc in negotiis obeundis vel nomen ipſum,vtpotè efficaciæ contrarium,multos remorari.Lege prouerb.Muſtelam habes. Occurſus muſtelæ.

Nihil reliqui.

EMBLEMA CXXVII.

SCILICET hoc deerat poſt tot mala, denique noſtris
Locuſtæ vt raperent quicquid ineſſet agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ, caſtráve Xerxis erant.
Hæ fœnum, milium, farra omnia conſumpſerunt.
Spes & in anguſto eſt, ſtant niſi vota ſuper.

PAulùm immorabor in illuſtranda huius Emblematis epigrapha, antequam veniam ad explicationem carminis. Nihil reliqui itaque, prouerb. olet, ei ſimile quod vſurpauit Ariſtides, ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παραφθέγματος. οὐδὲν ἔτι ὤν, Nihil amplius. Sed hæc oratoris verba, vbi de Neſtore: τὸ λεγόμενον δὴ τουτὶ, οὐδὲν ἔτι αὖ εἰς τοῦτο ὑπὸ γήρως: iuxta id quod dici ſolet, nihil

nihil amplius exſiſteret præ ſenio. Cui conuenit illud, Præter plorare nihil: quod Horat. in Satyris, & M. Tullius vſurparunt. Hæc ſatis, nunc ad carmen.

Deflet horribilē quandam calamitatem, quā fuit effecta Inſubrū Longobardia circa annum, vt conijcere facile eſt, 1541. Eleuata enim nube locuſtæ ex aëre dicuntur cecidiſſe, quæ legumina, herbas, & grana fermè omnia depaſtæ, induxerunt famem, & quorundam deſperationem, quòd poſt tot tantáque infortunia nihil eſſet relictum. Habebant digiti longitudinem, turgida capita, ventres obeſos, & ſanie refertos. Itaque extinctæ intolerabili fœtore aërem corruperunt, vt etiam corui, cornices, accipitres, aliæque aues cadaueribus alioqui inhiantes ferre nequiuerint: quod colligimus ex Commentariis eorum qui noſtri temporis hiſtoriam congeſſerunt. Iidémque tradunt, in regionibus Poloniæ regno finitimis incredibilem fuiſſe eiuſmodi animalculorum multitudinem: nullas primò alas habuiſſe, ſed magnos dediſſe ſaltus: paulo pòſt quatuor adeptas, tantóque numero conuolaſſe, vt duo miliaria in longum & latum cubito tenus ita occuparent, vt ipſius quoque ſplendorem Solis à toto illo terræ ſpatio ſua denſitate excluderent: vnde colligere eſt facillimum, rebus humi naſcentibus damna innumerabilia inde ſubſecuta eſſe, quæ ad radices vſque omnia depaſtæ eſſent. Cùm verò ſuccreuiſſent alæ, erant digiti humani magnitudine, túmque in fruges atrociùs graſſabantur. Cæterùm hæ neque vi, neque induſtria alia propulſari potuere. Hoc autem ei ſimile eſt, quòd habetur Exod. 10. & apud Ioſeph. lib. Antiquitatum 2. cap. 13. Locuſtarum etiam in Africa multitudinem prodigij ſimilem fuiſſe tradit Auguſt. in lib. de Ciuitate Dei tertio, cap. vltimo, cùm iam populi Romani prouincia eſſet. Conſumptis enim fructibus & foliis lignorum, ingenti nube in mare dicunt eſſe deiectam: qua mortua, ſecuta eſt aëris corruptio, quæ tantam aduexit peſtilentiam, vt in ſolo Maſiniſſæ regno octingenta hominum millia periiſſe referantur, & multo amplius in terris littoribus proximis. hæc ille. De Locuſta ita ſcribit D. Ambroſius lib. 5. Hexaëmer. c. 24. Vſque ad locuſtam, ait, quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm agmine conferto regionis cuiuſque occupauerit latitudinem, innoxio primùm fertur habitaculo, nec fructus inhoſpitali incurſione depaſcitur, niſi diuinæ ſignum præceptionis acceperit. Etenim ſicut in Exodo legimus, ea quoque cæleſtis vltionem offenſionis exequitur, piæ miniſtra vindictæ. Hanc quoque

Hiſtoria de locuſtis.

auis deuorat Seleucis. Si enim Græco hæc auis nuncupatur nomine, data ad remedium malorum, quæ locuſta conſueuit inferre, cui creator inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt inſatiabili paſtu plagam ſuam poſſit extinguere: hæc Ambroſ. Hertmanus Schedel in Chronic. de damnis ab eodem animalium genere illatis ita cõmeminit: Lotharij Imperatoris tempore, ait, à Carolo Magno tertij, locuſtæ innumerabiles ſex alas habentes & dentes duos lapide duriores in Gallia, veluti nix, terram operuerunt: herbas, ſegetes & arbores, ac vniuerſa viriditatem habentia deuaſtarunt. Tandem proiectæ in mare, & ad littora in terram eiectæ, ſecuta eſt magna putrefactio: & inde mortalitatem magnam, aërem inficientes, generalémque hominum interitum ſuſcitarunt. Idem auctor hac de re ſic alibi ſcriptum reliquit: Tempore Caroli Burgundinonum Ducis, filij Philippi optimi, locuſtæ per Italiam vagatæ, Brixiæ agrum deuaſtarunt, cùm in Brixiano agro in maxima multudine aduolarunt: quæ Brixianis & Mantuanis maximum damnum intulerunt. Quibus niſi Ludouici Mãtuani Principis ſolicitudo obſtitiſſet, ſata quoque in tota Lombardia corroſiſſent. Earum etiam meminere Imperatores in l. 18. C. De loc. & cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locuſtarum pernicie ſterilitatis vitium interceſſit, ſequentis temporis fructus, quos tibi iuxta præteritam conſuetudinem deberi conſtiterit, reddi tibi Prouinciæ Præſes iubebit. Locuſtam depinxit Claudianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medio fera lumina ſurgunt
Vertice, cognatus dorſo dureſcit amictus.
Armauit natura cutem, dumique rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuêre rubores.

Ariſt. 3. Rhetor. ex Steſichoro prouerb. vſurpauit, Cicadæ apud eos humi canent. *οἷον εἴτις λέγοι ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν.* vt ſi quis dicat id quod Steſichorus in Locris extulit, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi canant. Voluit poëta váſtationem rerum omnium, ruinámque extremam intelligere, adeò vt non ædificia modò, ſed ne arbores quidem ſtantes relinquãtur, omniáque ſolo æquentur, vt cicadę nihil habeant quo inſideant. Hoc inde ductum quòd cicadæ arbuſtis maximè gaudeant. Exemplum eſt comminationis, quo ſignificatur cuncta arbuſta ſucciſum iri ſtirpitus ab hoſtibus, ita vt ſic truncatis ſtipitibus cicadæ neceſſariò cogantur humi cantillare. Apud

Theo

Theocritum, puella depaſtrix alieni patrimonij *καλαμαία μάντις* appellatur, id eſt locuſta, quę meſſem intercipiat. Multa autem veteribus prodita remedia arcendis locuſtis, ſi vacat, lege apud Caſſium Dionyſ. de Agricultura lib. 13. cap. 1.

Euro.] Eurus ventus eſt Orientalis calidus.

Tendere turmas.] Ab exercitu allegoria.

Atylæ.] Atyla Princeps ex Scytharum genere, qui poſt ſubactam Pannoniam, Aquileiam deleuit, & in Germaniam tranſiens multa vaſtauit: eius exercitus armatorum fuit 500000. cui dux Romanorum Ætius, & Theodoricus Hiſpanicorum Gothorum rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt; vbi commiſſo prœlio 180000. vtrimque cæſa ſunt Hunnis victis. Paucis verò interiectis annis, Ætię, deinde Valentiniani audita cæde rediit infeſtior, Aquileiáque deleta Romam properabat, ſed Leonis Pontificis Romani precibus delinitus, dum nouis intentus eſſet nuptiis, vino nimio obrutus, effuſa è naribus ſanguinis copia, eſt ſuffocatus. Atylæ.

Xerxis erant.] Xerxes rex Perſarum, Darij filius, in Græcos dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia: de auxiliis trecenta: roſtratas naues mille & ducentas: onerarias, ad tria millia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta myriades, equitum octo. Claudian. 2. in Rufinum: Xerxes.

Haud aliter Xerxem toto ſimul orbe ſecutus
Narratur rapuiſſe vagos exercitus amnes,
Et telis vmbraſſe diem, cùm claſsibus iret
Per ſcopulos, tectúmque pedes contemneret æquor.

Herodotus lib. 7. Lege Iuſtinum lib. 2. & Plutarch. initio libri, cui Parallela nomen fecit.

Farra omnia.] Rei difficultates; ſpondiacum fecit: priores editiones non, farra omnia, ſed, corda omnia, elegantiùs habebant. Corda autem non à voce, cor cordis, ſed à cordum cordi, quod eſt ſecundum fœnum poſt meſſionem primam germinans, vt ex Plinio liquet cap. 28. lib. 18.

Spes & in anguſto eſt.] Reſtat deſperatio. Videtur Metaphora à captiuis.

Stant niſi vota ſuper.] Id eſt, nil niſi vota ſuperſunt, vt habet Ouid. lib. 1. Triſt. Elegia 2. Hîc enim notanda Tmeſis, & Anaſtrophe.

Malè

Malè parta malè dilabuntur.

Emblema CXXVIII.

Miluus edax, nimiæ quam nauſea torſerat eſcæ,
Hei mihi, mater, ait, viſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viſcera credas,
Qui rapto viuens ſola aliena vomis?

Emblematis typus.

TEtraſtichon hoc paucis commutatis mutuatus eſt ex Gabriæ apologo, quod ſic habet:

Βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
Οἴμοι κέκληγ᾽, ὡς σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέω.
Ἡ δ᾽ αὖ γελῶσα, μὴ φέβου τέκν᾽, ἔφη,
Τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ᾽ ἐμεῖς † ἀλλότριον. id eſt,
Puer die feſto bouis cùm viſcera

ἀλλότειον.

Vora

Voraſſet, Hei mater, clamat, mea effluunt.
Inteſtina. at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hæc ſunt, ſola at aliena vomis.

Dicitur in eos, qui quæ rapto & fraude congeſſerunt, ægrè perdunt, ac ſi ſua eſſent. Proculdubiò nó abs re dictum eſt à Chryſoſtomo, Pauca malè parta, multa bene comparata perdere: vt & Plautus (vnde eſt Emblematis titulus) *Malè parta malè dilabi.* Hoc ſi veniret aliquando in mentem iis qui tam impensè animo ſecum agitant, vt faciendi lucri rationem conquirant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant curant: aut certè timerẽt, ne amittendi alea fortaſſe aliquando impotẽtiùs cruciarentur: aut ne iuſtam in ſe numinis iram prouocarẽt: aut ſaltem cogitarent, quàm hæc fluxa ſint, quámque fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum cauſa tot tantiſque curis diſtringuntur. Celebratum eſt iam olim doctorum hominum vocibus: Diuitem aut iniquum, aut iniqui hæredem: quod dictũ eſſe ſuſpicor in eos tantùm, qui quicquid omninò auidè cupiunt, iure vel iniuria congerunt. Quî verò fieri poteſt, vt opum facul tatumque tam expedita faciliſque, & penè momentanea, vt ita loquar, adeptio, conquiſitio, poſſeſſio, iuſta eſſe & legitima cenſeri debeat? Iuuenalis optimè: In furaces &raptores.

——— diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri; ſed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor eſt vnquam properantis auari?

His itaque violentis & iniquis harpyiis, id eſt furacibus hominibus, ſi quid aduerſa fortuna detrahat, aut alius quidam caſus eripiat (quod nonnunquam ſolet accidere) iacturam hanc non tam moleſtè ferre debent, quàm certè boni quique & honeſti viri in lucro eſſe deputarent, benéque cum mortalium rebus actum eſſe non tam grauatè dicerent, ſi quæ iniuſtè poſſederũt iniqui illi captatores, ad veros tandem poſſeſſores redirent. Eo de genere furum ſunt plerique forẽſes rabulæ, atque importuni ſycophantæ, & maximè ærario publico nonnunquam præfecti, qui æquiſſima numinis vltione, aduerſa reflãte fortuna, plerumque ſumptus faciunt, quos nunquam putaſſent: & ſæpenumerò citius quàm vellent, euomunt quod concoquere non potuerunt. Id etiam vulgò tritum,

De malè quæſitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer. Philipp. 2. vſurpauit hoc Adagium Plautinum, tranſtulitque in Antonij rapacitatem & ingluuiem, his verbis: At quàm inſolenter ſtatim helluo inuaſit in eius viri (Pompeium

peium intelligit) fortunas,cuius virtute terribilior erat populus Romanus exteris gentibus, iuſtitia charior? In eius igitur copias cùm ſe ſubitò ingurgitaſſet, exultabat gaudio, perſona de mimo modò egens,repentè diues: ſed vt apud Poëtam neſcio quem, Malè parta malè dilabuntur, incredibile ac ſimile portenti eſt, quonam modo ille tam multa, quàm paucis non dico menſibus,ſed diebus effuderit. Fortaſſe & huc referri poteſt illud Democriti, πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται. & Heſiodus, mala lucra damnis eſſe ſimillima cecinit:

κακὰ κέρδεα ἶσα ἄτῃσι.

Contrà laudat, χρήματα οὐχ ἁρπακτά, quæque ſunt θεόσδοτα. Sed præſtat audire Euripidem:

Ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
Χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ δ' ἀδίκως
Οἴκοις ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. id eſt,

Ne compares iniuſtè vllas opes, quas velis tibi eſſe diuturnas: quicquid enim iniquè domi cumularis, ſaluũ eſſe minimè poteſt. Adhæc non prætermittam (quod attinet ad carminis enarrationem) Miluũm in Hieroglyphicis locupletem deſignare & rapacem:quod in Phædone ſignificat Socrates,cùm eos homines qui auaritiæ ſtuduiſſent, & ad imbecilliorum expilationes & rapinas parati ac ſemper prompti fuiſſent,in miluos & lupos conuerti ait.Sed & in ſacris Miluus pro prædone ac graſſatore accipitur.Pier.lib. 17.Hieroglyph.

Quem nauſea torſerat.] Qui præ ingluuie vomebat.

Viſcera, diuitiæ. *Viſcera ab ore fluunt.*] Viſcera ſunt diuitiæ: vnde Penelope Ouidiana:

Viſcera noſtra tuæ diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud noſtrates, Eum qui ſuum perdit,ſenſum perdere: vel, Qui cenſum perdit, perinde videri,ac ſenſum profundere. Sunt enim χρήματα ἡ ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτοῖς, vt eſt in quodam Græco Epigrammate. Cicero pro Quintio: non pecuniam modò,verùm etiam hominis propinqui ſanguinem vitámque eripere conatur.

Sem

Semper præſto eſſe infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

Ludebant parili tres olim ætate puellæ
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
At cui iactato malè ceſſerat alea talo,
Ridebat ſortis cæca puella ſuæ:
Cùm ſubitò icta caput labente eſt mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci:
" *Rebus in aduerſis mala ſors non fallitur: aſt in*
" *Fauſtis, nec precibus, nec locus eſt manui.*

APologum hunc in primo Epigrammatum Græcorum reperi; de tribus puellis alea iacta inquirentibus, quænam prior

prior fato conceſſura eſſet: quę verò ſortem iactam viderat ſibi mortem portendere, riſu neglexit, cùm ſtatim tegula in caput lapſa riſui finē dedit, quod ſignificat Adagium, Mala vel inuocata veniunt: illúdque apud Græcos vulgatū, *διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καὶ μὴ διζημένοισι*: hoc eſt, Mala vel etiam non quærentibus obtingunt, bona vix accedunt etiam quærentibus. Idem reſpondit Diogenes rogatus, quid de hominum ſorte ſentiret: Miſeram & infortunatam hominum conditionem eſſe dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant, cadant autem infortunia, non tantùm non quæſita, ſed præter omnem expectationem. Plautus Moſtellaria:

Mala veniunt etiā nō vocata.

——— Vnum hoc ſcito, nimio celerius
Venire quod moleſtum eſt, quàm id quod cupide petas.

Græcum Epigramma eiuſmodi eſt, in titulo *εἰς δυσπραγίαν.*

Character emblematis.

Αἱ τρίσσαι ποτὲ παῖδες ἐν ἀλλήλῃσιν ἔπαιζον
Κλήρῳ, τίς προτέρη βήσεται εἰς ἀΐδην.
Καὶ τρὶς μὲν χειρῶν ἔβαλον κύβον· ἦλθε δὲ πασέων
Ἐς μίαν, ἡ δ' ἐγέλα κλῆρον ὀφειλόμενον.
Ἐκ τέγεος δ' ἄρ' ἄελπτον ἀπωλίσθησε πέσημα.
Δύμορος, εἰς ἀΐδην δ' ἤλυθεν, ὡς ἔλαχεν.
Ἀψευδὴς ὁ κλῆρος ὅτῳ κακὸν, ἐς δὲ τὸ λῷον
Οὔτ' εὐχαὶ θνητοῖς εὔστοχοι, οὔτε χερός.

Aleæ ludo vita hominis comparata.

Cæterùm Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, *πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφον τινὰ τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον. οὐ γὰρ ἔστιν ἄνωθεν βαλεῖν, οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον*, Aleæ ludo ſimilis eſt vita, & quicquid euenit, veluti quandam teſſerā deponere oportet. Non enim denuò iacere licet, neque teſſeram aliter ponere. Cui & conuenit illud Terentij in Adelphis:

Sic in vita eſt hominum, quaſi cùm ludas teſſeris:
Si illud quod eſt maximè opus, iactu non cadit,
Illud quod cecidit ſorte, id arte vt corrigas.

Modeſtia decet vel maximè fortunatos.

Huc fortè non incommodè transferes illud Demoſt. *σπουδαίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τότε πλείω τὴν σπουδὴν πρὸς τὸ σωφρονεῖν ἔχειν. οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινὸν ὡς ἀφύλακτον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν, ἀπροσδόκητον παθεῖν.*
id eſt, Proborum hominum officium eſt, cùm fortuna vtūtur maximè proſpera, tum ſummū habere modeſtiæ ſtudium. Neque enim quicquam tam formidabile, quin vigilātia præcaueri, neque vllum malum eſt, quin oſcitantibus euenire poſſit.

Styx.

Ad Stygias aquas.] Id eſt, ad mortem. Styx inferorum fluuius, per

per quem veteres putabant animas tranſire poſt mortem. Lactant.lib.1.c.11. Hanc phraſim mutuatus eſt ex Martiale:Nam in primo ſic 79.epigr.

Decreuit Stygios feſtus adire lacus.

Idem 102.

Nec prius ad Stygias famulus deſcenderat vmbras. & dein,
Dixit ad infernas liber iturus aquas.

Mox 105.

Et Stygias æquum fuerat patrem iſſe ſub vmbras.

Libro etiam 4.73.

Et iam per Stygias eſſet iturus aquas.

Denique vndecimo lib.85.

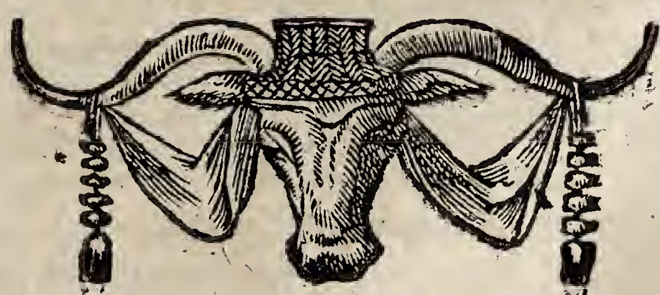
Qui nondum Stygias deſcendere quærit ad vndas.

Cæca ſortis.]Ignara exitij futuri.

Tecto.]Tegula.

Rebus in aduerſis mala.]Prudens quiſque omnia quæ ſibi ſperanda ſunt,non in meliora, ſed in peiora conſtituat : vt ſi quid præter ſpem accidat,id tanquam lucrum repetet,vt monet Comicus.Ouid.4.De Ponto:

Tu quoque fac timeas,& quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris,fieri triſtia poſſe puta.

Remedia in arduo, mala in prono eſſe.

EMBLEMA CXXX.

Æ THEREIS poſtquàm deiecit ſedibus Aten
Iupiter, heu, vexat quàm mala noxa viros!
Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis,
Intactumq́; nihil caſibus eſſe ſinit.
Ergo Litæ, proles Iouis, hanc comitantur euntem,
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia ſegnipedes, luſcæ, laſſæq́; ſenecta,
Nil niſi poſt longo tempore reſtituunt.

Titulus Emblematis vnde ductus.

GEneralis ea theſis, præfixa Emblemati, ad quaſcunque humanas calamitates & incommoda poteſt accommodari: eáque, niſi fallor, parœmia eſt medicis familiaris. Eam conferri placet cum aurea illa Nazarij ſententia, ex Panegyrico quem Cæſari Conſtantino dixit: Facilior, inquit, & multò procliuior lædendi quàm commodandi ſemper eſt via: vulnerare integrum

grũ,quàm ſauciato mederi:diſſipare rapta, quàm diuulſa componere.

Aetherijs.]Homerus Iliad.1.Aten Deam fingit,mortales variis implicantem anguſtiis & perturbationibus, eorumq; mentes ſeducentem, variiſque opinionum monſtris afficientem:ad quæ mala ſarcienda placandáque Litæ Iouis filiæ opponuntur, quæ tamen non ſtatim poſſunt inſtaurare atque componere, quod ab ea motum atque diſſectum fuit:ſed id longo temporis interuallo fieri ait,vtpotè quæ ſint luſcæ, tardis pedibus, & ſenio confectæ.Verſus Homericos huc adiiciemus: Ate Homerica. Litæ.

Καὶ γὰρ τε λιταί εἰσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Χωλαί τε ῥυσαί τε, παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ.
Αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.
Ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
Πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
Βλάπτουσ' ἀνθρώπους, αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω.
Ὃς μὲν τ' αἰδέσεται κούρας Διὸς ἆσσον ἰούσας.
Τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καί τ' ἔκλυον εὐχομένοιο.
Ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
Λίσσονται δ' ἄρα ταί γε Δία κρονίωνα κιοῦσαι,
Τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. hoc eſt,

Namque Litæ ſoboles magni Iouis,& pede claudo,
Rugoſæ,obliquoque oculo,medeantur vt illi,
Aten ſectentur.celeri peruertitur omnes
Illa gradu,& paßim damnum mortalibus affert.
Hæc verò actutum ſarturæ damna ſequuntur,
Conciliantq; ſuis cultoribus optima ſemper.
At ſi quis reicit præfractè,ac perneget illis,
Tunc adito Ioue patre,precantur,vt ilicet Ate
Huic adſit,pœnaſq; ſuo det denique damno.

Eiuſdem Ate etiam meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in eam confert,quòd eſſet deceptus à Iunone: Illam enim ea cauſa capillis arreptam in terras præcipitem dedit,indixitq; ne vnquam rediret in cælitum cõtubernium.Hoc quidem ſignificatur, aduerſa quæque ſtatim & ex improuiſo impetere,tardè autem recedere:illud enim eſt quod Gallorum vulgus ait, Mala & ægritudines in equis accedere,ſed pedibus & lento gradu recedere. Ate enim noxa eſt velociſſima, quæ propter motum celerem, infortuniorum aleam maximè ſubitam & improuiſam ſignificat.Hanc Chriſtianæ pietatis auctores φωσφόρον.i. Luciferum è cœlo deturbatum interpretantur, vt maximè Iuſtinus Philoſo- Res aduerſas ſtatim accedere, tardè recedere. Lucifer è cœlo deturbatus.

phus ac martyr, Euſebius Pamphil. Suidas, & Budæus noſter ex Beſſarione Cardinale lib. 3. in calumniatorem Platonis. Stobęus Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc diſtichō retulit, vbi emergentem è diis noxam facit:

Ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπότε Ζεὺς
Πέμψῃ τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. id eſt.

Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipſe
Miſerit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litæ claudæ & luſcę cur. Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de iis qui precantur, quòd genua flectant: quas rugis obſitas eſſe Poëtæ volunt, ad deſignandam imbecillitatem. Has aiunt eſſe ſtrabis luminibus, quòd cōniuere videantur in quibuſdam, ſed poſtremò neceſſitate ad ſupplicationes deflecti. Phornutus claudas eſſe tradit, quòd tardè & vix accedant ad eos ſupplicādos, quos antè affecerint iniuria: rugoſas verò & ſtrabis oculis, quòd grauiter & ore parum hilari intueantur quos offenderunt, & à quibus veniam deprecentur: Iouis porrò filias, quòd venerabiles ſint, hæc ille. Itaque id transfertur ad illatam cuipiam iniuriam, cuius difficulter memoria tollatur ex animo: iniuriarum enim & contumeliarum memoria tardiſſimè ſeneſcit, vt ferè niſi morte deleatur. Vel ad id traducetur non omninò malè, quod habet Cornel. Tacitus in vita Iulij Agricolæ, soceri ſui: Naturâ infirmitatis humanæ, inquit, tardiora ſunt remedia, quàm mala: & vt corpora lentè augeſcunt, citò extinguuntur: ſic ingenia ſtudiaq; facilius oppreſſeris, quàm reuocaueris. Sic Seneca Epiſtola 92. Eligit aliquid noui caſus, per quod velut oblitis vires ſuas ingerat. Quicquid longa ſeries multis laboribus, multa Dei indulgentia ſtruxit, id vnus dies ſpargit ac diſſipat. Eſſet aliquod imbecillitatis noſtræ ſolatium rerumq; noſtrarum, ſi tanto tempore repararentur cuncta, quanto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: feſtinatur in damnum: nihil publicè, nihil priuatim ſtabile eſt, tumultuantibus cauſſis mala, vnde minimè expectabantur, erumpunt. Huc pertinet Scytharum legati ſententia ex Curtio lib. 7. Quid tu? ignoras arbores magnas diu creſcere, vna hora extirpari? Ponticus Heraclides diſputatione De allegoriis Homericis, eodem penè modo intelligit; quo loco eos arguit imperitiæ, qui Homerum vituperent, qui Litas Iouis filias impiè deformi & mutilo corpore finxerit. His Poëta imaginem expreſſit eorum qui ſupplices ſunt, qui enim peccarunt, ex conſcientię verbere tardiores eſſe ſolent: eoſq; verentur aggredi quos læſerunt, & à quibus veniam impetrare poſtulāt: pudoris

Locus Cornelij Taciti.

Pontici Heraclidis allegoria de Ata & Litis.

doris enim ſui ſunt ipſi continuò memores. Nec verò præſenti animo eſſe poſſunt, aut conſtanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorum aciem. Primò itaque ſupplicum animus nullum præ ſe lætum ruborem admittit, vt qui pallidi ſint demiſſo vultu, miſericordiam elicere conantur. Ea ergo cauſſa fuit, cur Litæ ita fuerint ab Homero depictæ. Contra valida eſt & pernix Ate, cuius nimirùm acris & vehemens ſtultitia hominum non modò ceruicibus, ſed & animis impendeat. Nam toto impetu & ſine aliqua ratione fertur ad omne flagitium. Is ergo Poëta perinde ſe geſſit, vt qui pictor eſſet humanorum affectũ, quos affectus Deorum nominibus allegoricôs effingere ſolet. Lege Lucian. in Imaginibus, & Tragopodagra.

Aten:] Ate eſt noxia παρὰ τοῦ ἀάομαι, lædo.

Heu mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet addere è commentario Alciati ad tit. De verb. ſignific. Noxã dixere antiqui, ait, id quod nocet: quapropter culpa, pœna, detrimentum, noxa eſt, vnde & lib. 33. T. Liuius, noxæ exoluere, i. à pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoque qui contra legem Aquiliam alicui damnũ dedit, noxa eſt. At noxia ſolummodo de maleficio ipſo dicitur, nec tam generali ſignificatione accipitur, ſicuti noxa. Cicero lib. 3. de Legibus, Noxiæ pœna par eſto, vt in ſuo vitio quiſque plectatur, vis capite, auaritia multâ, honoris cupiditas ignominiâ. M. Manilius: Quinetiam infelix virtus, & noxia felix. Plautus in Bacchid. Sat ſit, ſuſpectus ſum, cùm careo noxia. Quo ſenſu & in Moſtellaria & in Pſeudolo viſus eſt; Terentius quoque in Phormione: In re incipienda ad defendendam noxiam, ſed & in Eunucho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos aſcripſiſſe quiſquam dixerit, cùm ratio carminis non conſentiret. Quæ adducere volui vt palàm fieret quàm iniquo iure Iuſtinianum in Elegantiis ſuis inſectetur Valla, & Seruium Beroaldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur contra veterum auctoritatem. Hæc ille.

Ex arduis perpetuum nomen.

Emblema cxxxi.

C R E D I D E R A T *platani ramis ſua pignora paſſer,*
Et bene, ni ſæuo viſa dracone forent.
Glutijt hic pullos omnes, miſeramq; parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, niſi mentitur Calchas, monimenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

PIndar. Olymp. 5. Αἰδ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπά-
νατε μάρναται, πρὸς
Ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον. id eſt,
Circa virtutes labor ſumptúſque perpetuò implicantur, vt opus difficultate obtectum aſſequare. Sed propiùs apud Plutarch.

Bacchi

Bacchilides: ἐπιστὸν γὰρ κῦδος ἔχει ἀρετά.

Crediderat platani.] Cùm in Aulide Bœotię portu, Græcorum ad Troiam euertendam nauigantium claſſis aduerſo vento detineretur, Calchas augur periti ſſimus cũ cæteris Græcis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione Dianam iratam placaret, & ex ſerpentis vel draconis augurio (qui in arborem ſubrepens nouem paſſeris pullos vnà cum matre deglutierat) decimo tandem anno illum captum iri prædixit. Nam pro paſſeribus annos, pro angue tempus intellexit; vt explicat Pierius Hieroglyph. libr. 20. Narratio eſt apud Homerum Iliad. β. & Cic. 2. de Diuinat. quam eandem reperiri in vita Homeri quæ Plutarchi nomine è quibuſdam circumfertur. De Calchantis illo vaticinio facile mihi eſſet adiicere Ciceronianos verſus, quos citat ipſe eodem de Diuinatione: ſed liber eſt in omnium manibus. Locus Homeri ſic habet:

Historia ex Homero de vaticinio Calchantis.

Τίπτ᾽ ἄνεῳ ἐγένεσθε καρηκομόωντες ἀχαιοί;
Ἡμῖν μὲν τόδ᾽ ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα ζεύς, &c.

Quē eundem ſatis feliciter Ouidius eſt æmulatus Transfor. 12.

——— veri prouidus augur,
Theſtorides, Vincemus, ait, gaudete Pelaſgi,
Troia cadet: ſed erit noſtri mora longa laboris,
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

Hoc autem innuit, quòd pręclarum ſit idem eſſe arduum, & rebus maximis difficultatem quanquam à natura eſſe propoſitum, ait idem M. Tull. Tuſcul. 3. Etenim nulla poteſt eſſe diuturna gloria, quam labor ſtrenuus & indefeſſus primùm non anteceſſerit. Quis enim magna coronari contendat Olympia, dulcis ſine puluere palmæ? Vulgo tritum id; *τὰ καλὰ τὰ δύσκολα.* Præclarè Xenophon, *ἀπομνημ.* 2. *αἱ διὰ καρτερίας ἐπιμελείας τῶν καλῶν κ᾽ ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. λέγει δὲ που καὶ ἡσίοδος,*

Nullā gloriam ſine labore parari.

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δ᾽ ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτήν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον. ἐπὴν δ᾽ εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Virtus difficulter paratur.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐπίχαρμος ἐν τῷδε, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ᾽ ἀγαθὰ θεοί. id eſt, Curæ quidem laborioſæ efficiunt, vt ad pulchra & honeſta facinora perueniatur, ſicuti virorum optimorum habet adagium. Ait enim Heſiodus.

Amplecti vitium cumulatim & ſumere promptum eſt:
Namque iter id facile eſt, nec eo vicinius vllum.
Dij quoque ſudorem virtuti præpoſuerunt,
Ad quam longa via eſt atque ardua, & aſpera multum
Offertur: tamen eſt vbi ad alta cacumina ventum,
Fit facilis, primò fuerat quæ tam ardua virtus.

Teſtatur autem Epicharmus, A diis omnia nobis vendi laboribus. Memoriæ ſuccurrit & illud Clementis Alexandrini Stromat. δ' ἐστι τὶς λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραισι νῦν δέ μιν θοὰν χῶραν ἁγνὸν ἀμφέπειν, οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος, ὧν μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκητ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας: quorum verborum hæc eſt ſententia: Fama eſt virtutis domicilium eſſe in quibuſdam rupibus; ad quas difficilis admodum ſit aſcenſus, eamque celerem incolere locum caſtum. Ea verò non conſpicitur quibuſcumque hominum oculis: neque vnquam ad eam quiſquam perueniet; tanquam ad fortitudinis propugnaculum, niſi primum ſudore ac labore animum afficiente ſuam induſtriam probarit. Quid enim gloriæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themiſtocles ſibi comparaſſent, niſi laborioſis & moleſtis expeditionum anguſtiis arduum virtutis iter ſibi conficiendum propoſuiſſent, ὁ γὰρ εὐτυχίᾳ τὰ ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύνῃ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χορούντων, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως, ait in Craſſo Plutarch: id eſt: Non tam fortunæ proſper euentus Romanorum potentiam auxit, quàm egregia virtus, ac ſumma in laboribus aſperiſque in rebus tolerantia, aduerſis caſibus ſuccumbere neſcia. Illud etiam mihi ſuccurrit Pindari ex Olymp. ſexto: ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι. πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι ποναθῇ. id eſt, Virtus periculorum expers neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant, ſi quid honeſti, laborioſè peractum eſt. Quid, vt hoc poſtremò, laudis Cæſar eſſet conſecutus, ſi facile illi fuiſſet Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantum ſibi famæ cumulaſſet, ſi dum Italiam adiret, peruias Alpes citra puluerem & ſudorem, ac non magna ſuorum cæde feciſſet? Rectè Naſo Triſtium 4.

Ardua per præceps gloria vadit iter.

Et propertius 4. Elegiarum:

Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus è Græco incerti cuiuſ

cuiuſdam Poëtæ; apud quem tamen non eſt eadem concluſio. cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum ſerpens deieciſſet & exturbaſſet; in eóque tandem igni ardenti combuſtus eſſet.

Crediderat.] Commiſerat, nidificauerat.

Sua pignora.] Pullos, vt alibi monuimus, de Ciconiæ nido.

Saxeus.] Fatalis ſerpens eſt; necnon perpetuæ belli Troiani memoriæ per metamorphoſim ſerpentis in perpetuæ duritiei ſaxum: ſonat etiam ſaxeus, durum, crudelem; inexorabilem, quique nulla flecti prece poſſit. Huc pertinet quod alio loco memini retuliſſe me de illo angui qui Tarquinij Superbi animum ſtupefecit; attonitumque reddidit; cùm à columna lignea repente lapſus omnes in fugam vertiſſet; rei miraculo conſternatos: nimirum portendebat ille ſerpens nouum & inexpectatum principem; eundémque ætate florentem Iunium Brutum, de lignea columna, hoc eſt, ſtupore, quem diu ſimulauerat, ne opprimeretur à tyranno, proditurum. Serpens ſaxeus.

Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri.

EMBLEMA CXXXII.

Neptuni tubicen (cuius pars vltima cetum
Aequoreum facies indicat eſſe Deum)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam incerto mordicus ore tenet.
Fama viros animo inſignes, præclaráque geſta
Proſequitur, toto mandat & orbe legi.

Typus Emblematis.

ID petitum apparet è Macrobio Saturnal. 1. c. 8. illud nō omiſerim, ait, Tritonas cum bucinis faſtigio Saturni ædis ſuperpoſitos, quoniam ab eius commemoratione ad noſtram ætatem hiſtoria elata & quaſi vocalis eſt: antè verò muta, & obſcura, & incognita: quod teſtantur caudæ Tritonum humi merſæ & abſconditæ. Triton marinus Deus, Neptuniq́ue filius, & tubicen ſchemate ſerpentis circulo continetur, quod refertur quidem

Triton, Deus marinus.

dem ad perpetuam & numquam intermorituram doctorum virorum memoriam. Tuba enim famæ & commendationis nota eſt, vt quæ ab omnibus exaudiatur. Serpens in ſe reuolutus, æternitatẽ deſignat, vt docet Orus Niliacus in ipſo Hieroglyph. principio. Hoc ſignificat hiſtoriam rerũ geſtarũ ab Saturni cõmemoratione ad noſtravſque tẽpora, quæ aliàs obliterata eſſet, notã & quaſi vocalẽ extitiſſe. Nam quæ ante Saturnũ geſta ſunt, obſcura & incognita in tenebris delituiſſe: quod oſtẽdunt Tritonum caudæ ad humum inclinatæ, quæque oculos effugiunt. Id Alciatus ipſe Annotationibus in Tacitũ ſic attigit: Veteres, inquit, in templorum Saturni ianuis imagunculas Tritonum ſtatuebant, non aliam ob cauſſam, quàm vt ab eo cœpiſſe hiſtoriam, æternitatemque illis debere Deos oſtenderent, quorum præconio fuiſſent celebrati. Tibullus idem ſignificat his verbis:

Quem referent Muſæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum ſtellas, dum vehet amnis aquas.

Ouid. 3. Triſtium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniique bonis.
En ego, cùm patria caream, vobiſque, domoque,
Raptaque ſint, adimi quæ potuere mihi:
Quilibet hanc ſæuo vitam mihi finiat enſe,
Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.

Quò ſpectat Eudamidæ illud, qui rogatus cur Lacedæmonij ad bellum profecturi Muſis ſacrificarent, cùm nullum cum Marte haberent commercium: Vt, inquit, poſt præclarè facta, memoria apud poſteros maneat. Et quidẽ docti, nõ ſolùm viui ac præſentes ſtudioſos diſcendi erudiunt atque docent, ſed hoc idem etiam poſt mortem literarum monimentis aſſequuntur, Cic. 1. Officiorum. De Tritone plura apud Macrob. eo quem proximè citaui loco, & Gyraldum Syntag. 5. Spartani Muſis cur ante bella ſacrificarent.

Cetum.] inferiore ſui corporis parte piſcem refert, ſuperiore Deum, Plutarc. de Iſide commentario ait Amphitritem minoreſque Deos marinos, Tritonas dici. Eos deſcripſit vberrimè 4. Argonautic. Appollonius. Mitto quæ in Arcadicis habet Pauſanias: ſunt enim prolixiora, quàm vt huc attexere habeam neceſſe: Virgilius in decimo, vbi de apparatu nautico Mezentij:

Hunc vehit immanis Triton, & cærula concha
Exterrens freta, cui laterum tenus hiſpida nanti
Frons hominem præfert, in Priſtin deſinit aluus.
Spumea ſemifero ſub pectore murmurat vnda.

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanenſis.

EMBLEMA CXXXIII.

Pro tumulo pone Italiam, pone arma, Duceſque.
Et mare, quod geminos mugit aduſque ſinus.
Adde his Barbariem conantem irrumpere fruſtrà,
Et mercede emptas in fera bella manus:
* al. & *Anguiger * eſt ſummo ſiſtens in culmine, dicat:*
Quis paruis magnam me ſuperimpoſuit?

Galeacij. EPitaphium eſt Ioannis Galeacij quem celebrat eo maximè nomine, quòd fortiſſimè Turcis in Italiam irrumpere conantibus reſtiterit, & Remp: ſuam legum auctoritate compoſuerit;

ſuerit. Huius hiſtoriam repete ex Sabellico Ennead. 9. lib. 9. ſed maximè Paulum Iouium conſule de Ducibus Mediolanē. Videtur autem Alciatus id confixiſſe ad Græcorum quorundam Epigrãmatum imitationem, vt eſt Germanici quoddam lib. 3. quo Themiſtocles rerum à ſe geſtarum commoratione indicat, quo pacto à Græcis ſepeliri velit: alioqui nullum ſatis magnum & dignum ſepulchrum ſuis virtutibus erigi poſſe, quò ſpectat & Parmenionis in Alexandrum, cui pro magnitudine rerum non poſſe ſcribi dignum epitaphium, ſed Europam & Aſiam, quas ſubiugauit, eius eſſe ſepulchrum tradit. Simile eſt quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quiſpiam: in quo Hector non vult comparari ſepulchro aut tumulo, quippè qui vniuerſæ Græciæ reſtiterit, & cuius ampliſſimum ſepulchrum ſit Ilias, Homerus ipſe, Græcia, & Achiui fugientes. Eodem modo vt dignum Galeacio tumulus ad perpetuam nominis cõmẽdationem extrahatur, ait Alciatus, deſcribendam eſſe Italiam vniuerſam, Duces ipſos, regiones conterminas, & Barbaros toto impetu Italiæ ceruicibus imminentes; poſtremò conſtituatur Anguifer, qui ſymbolum habeat ſcriptum, ΤΊ ΜΈ ΜΙΚΡΟῖΣ ΤῸΝ ΜῈΤΑΝ ἘΝΤῚΘΕΤΕ, Sed huc apponam Germanici in Themiſtoclem epicedium, quod imitatus eſt, & fermè integrum (vocabulis aliquot duntaxat immutatis) mutuatus eſt Alciatus, vt videre eſt: Vnde petitum Emblema. Character Emblematis.

Ἀντὶ τάφου λιθόιο θὲς ἑλλάδα, θὲς δ' ἐπὶ ταῦτα
Δοῦρατα, βαρβαρικῆς σύμβολα ναυφθορίας.
Καὶ τύμβῳ κρηπῖδα περίγραφε περσικὸν ἄρη
Καὶ ξέρξην. τούτοι θάπτε θεμιστοκλέα.
Στάλα δ' ἁ σαλαμὶς ἐπικείσεται, ἔργα λέγουσα
Τἀμά τί με σμικροῖς τὸν μέγαν ἐντίθετε.

Meminerimus interea, quòd priori huius libri Emblemate adnotauimus, Anguem ſiue ſerpẽtem ſtemma eſſe Ducis Mediolanenſis: quod hoc loco nimis anxiè repetere, non video quàm ſit neceſſe. Hoc mihi reuocat in memoriã ſpecies vndecim honorum qui ab Ariſtotele ſtatuuntur Rhetoricorum primo, nempe ſacrificia, monumenta vel carmine, vel oratione ſoluta præmia certa, luci, ſuperiores in ſedendo loci, ſepulchra imagines, publicæ epulæ, & quibus vtuntur Barbari, habitus adorantium, & conſpectus euitationes, munera quæ apud quaſque gentes in precio ſunt. De quibus ſigilatim aliquid dicere nihil hic neceſſe habeo. De ſepulchris & monumentis agimus, quæ inter honores non paruos poni ſolemne iam olim fuit: exemplorum

varieta

varietate obruor; vnum huc conferam vetus quidem & memorabile Menandro Bactrorum regi, homini mitiſſimo, in expeditione quadam vita functo, cunctæ regni ciuitates, cunctique populi inferias de more, communique conſenſu ſoluerunt. Sed de reliquiis cùm diu certatum eſſet, quibus in primis commendarentur, vix tandem inter omnes conuenit, vt æquè partitæ ſingulis diſtribuerentur rata pro parte, nempe quòd illius viri monumentum apud omnes pariter cum veneratione exiſteret, teſtis eſt Plutarch. commentario quo ciuilem hominem inſtituit.

Pone arma.] Pro deſcribe, aut diſpone, non placet Fornerio noſtro, vt quòd à mera lingua Romana deflectat; quanquam Cicero initio 5. Antonianæ dixerit: Pacem vult Antonius, arma ponat: hîc enim, pro deponat, vſurpari liquet.

Et mare, quòd geminos mugit.] Italia hinc & illinc mari Siculo & Adriatico clauditur.

Mugit.] A tauris tranſlatio.

Emptus manus.] exercitum mercede conductum.

Paruis magnam.] Antitheton. Apud Caietam in ſepulchro marmoreo æneaque vrna, hæc inſcripta reperiuntur Scipioni Africano:

Deuicto Annibale, capta Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes,
Cui non Europa, non obſtitit Africa quondam,
(Reſpice res hominum) quàm breuis vrna premit!

Opti

Optimus ciuis.

EMBLEMA. CXXXIIII.

Dum iuſtis patriam Thraſybulus vindicat armis,
Dumque ſimultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis magni inſtar muneris, illi
Palladiæ ſertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thraſybule, geras hunc ſolus honorem:
In magna nemo eſt æmulus vrbe tibi.

OPtimi ciuis eſt Rempub. ſuam non modò legum metu coërcere, ſed & omnes omnium animos pacis vinculo continere, & omnem rixarum occaſionem adimere. Præſto eſt exemplum Thraſybuli. Athenienſibus enim longiſſima obſi-

dione

Hiſtoria Thraſybuli qui tyrãnos expulit.

dione preſſis à Spartanis, poſt longam famem, & aſſiduam peſtilentiam, pacem poſtularunt; quam tandem impetrarunt, ea tamen conditione, vt ciuitas Atheniẽſis à triginta Ducibus gubernaretur. Sed temporis ſucceſſu horum tanta tyrannis & ſæuitia fuit, vt boni quique ciuitatis principes & opulenti, beneque nũmati homines exularent: inter quos Thraſybulus vnus ex præſtantiſſimis, cum aliis in exilium abire eſt coactus. Itaque ille ſuo conſilio, & ſociorũ ope, tyrannos omnes induſtria ſingulari repulit, patriæque libertatem recepit. Sed vt inter Atheniẽſes ciues pax ſtabilior eſſet, interpoſita fide publica, Thraſybulus legem ſanxit. De abolendis præteritis iniuriis, quam ἀμνηστίαν nuncupauit: quocirca coronam ciuicã magno totius ciuitatis applauſu meruit. Hæc lex conformis eſt oraculo Euãgelico de iniuriis remittendis & obliuione delendis. Huc Prouerb. Ne malorum memineris. De Thraſybulo Æmilius Probus in eius vita, Iuſtin. in Trogum lib.5. & Valer. lib.4.cap.1. Marullus in eam fermè ſententiam ſcripſit Epigramma certè venuſtum:

Lex ἀμνηστίας.

Cùm fugeret ciuem ciuis deuictus in hoſtem
In patriam ſceleris conſcius ipſe ſui,
State viri, Thraſybulus ait, victoria veſtra eſt:
Nec mihi, ſed vobis vicimus, & patriæ.
Dixit, per medioſque ruens enſeſque viróſque,
Parcendum paßim ciuibus, ingeminat.

Palladiæ ſertum.] Id eſt, ciuicam coronam, quæ dabatur ei ciui, qui ciuem in bello ſeruauerat: fiebatque ex oliuæ fronde, aut querna, interdum ilice, Gell.lib.5.c.6.& Plin.lib.16.cap.4.

Strenuorum

Strenuorum immortale nomen.

EMBLEMA CXXXV.

ÆACIDÆ tumulum Rhæteo in littore cernis,
Quem plerumque pedes viſitat alba Thetis.
Obtegitur ſemper viridi lapis hic amarantho,
Quòd nunquam herois ſit moriturus honos.
Hic Graiûm murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quàm ſibi Mæonides.

Achillis ſepulchrum fuiſſe in Sigæo Troiæ promontorio, ſcriptores tradunt. Id ſepulchrum amarantho viridi ſemper ornatum, famam heroum perpetuò vireſcentem, & apud poſteros nunquam intermorituram arguit. Rectè Sophocles

Fama nunquam intermoritura.

in Philoctetа περὶ εὐσεβείας, quod idem περὶ ἀνδρείας intelligere par eſt. ἡ εὐσέβεια, inquit, οὐδὲ συνθνήσκει βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται, & Pindar. Iſthm. 5. non obliterari prolixum laborem virorũ ait, οὔτοι τετύφλωται μακρὸς μόχθος ἀνδρῶν. Adhæc tertio Græcorum Epigrãmatum ſimile reperio in Laërtæ tumulum: quod aſcribere placuit, quia eôdem fermè ſpectat:

> Ψήχει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος, οὐδὲ σιδήρου
> Φείδεται, ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλέκει δαπάνῃ.
> Ὣς καὶ Λαέρταο τόδ' ἠρίον, ὃ σχεδὸν ἀκτᾶς
> Βαιὸν ἄπο, ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
> Οὔνομα μὲν ἥρωος ἀεὶ νέον· οὐ γὰρ ἀοιδὰς
> Ἀμβλύνειν αἰὼν (κἂν ἐθέλῃ) δύναται. id eſt,

> *Saxa cauat tempus, ferro nec tempora parcunt,*
> *Omnia ſed mollit tempora longa dies.*
> *Laërtæ ſic buſta terit quoque littora propter*
> *Aethere de ſummo defluus imber aquis,*
> *Immortale ſed, heu; nomen delere vetuſtas*
> *Herois, Muſa vindice, nullo poteſt.*

Apponam & illud argumenti eiuſdem:

> Τύμβος Ἀχιλλῆος ῥηξήνορος, ὅν ποτ' Ἀχαιοὶ
> Δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
> Αἰγιαλῷ δὲ νένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
> Κυδαίνοιτο πάϊς τῆς ἁλίας Θέτιδος. id eſt,

> *Hic poſitus Graijs tumulus pugnacis Achillis,*
> *Dardanidæ cuius membra ſepulta timent.*
> *Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus*
> *Laudetur Thetidis contumulatus humo.*

Amaranthus tumulis appoſitus. Cæterùm Philoſtratus ad tumulos exornandos ſcribit amarãthum vſurpatum fuiſſe, orto à Theſſalis initio, qui Achillis ſepulchrum eiuſmodi coronis redimirent. Vel certè referemus Emblematis huius materiam ad id quod 1. Attic. retulit Pauſanias de incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud ſe poſt Aiacis cladem, florem quendam primum enatum candidum, modicè rubentem, lilio cùm cæteris partibus tum foliis minorem, inſcriptum iiſdem, quibus Hyacinthum, literis. (Typus Emblematis.)

Rhœteum. *Rhœteo.*] Rhœteum oppidum & promontorium Troiadis, Aiacis ſepulchro à Poëtis celebratum, ſicut & Sigæum ſepulchro Achillis. Videtur iccircò Alciatus abuſus vocabulo, eſtque μνημονικὸν ἁμάρτημα.

Thetis. *Alba Thetis.*] Dea maris, quæ quia ſemper in aquis habitet, pedes albiſſimos dicitur habere à Poëtis.

Amaran

Amarantho.]Amaranthus ab ἀ priuante,& *μαραίνεμαι*, tabeſio,quòd nunquam ſiccetur neque marceſcat.Plin.lib.21.c.8. Amaranthus.

Graiûm murus.]Id eſt,Græcorum munimentum & robur:elegans Metaphora,vt apud Maronem, duo fulmina belli Scipiadas,& Cic.in Paradox.Duo belli propugnacula. Eo ſenſu Pindarus in Olympiis Hectorem Troiæ columnam appellat, *ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε Τροίας ἄμαχον,ἀστραβῆ κίονα*:id eſt, qui Hectorem ſubuertit,inexpugnabilem,immobilem columnam, de Achille loquitur: quò referri poſſunt allegoriçôs à Iuuenale dicta in ementitos nobiles,qui iactant magnificos generis titulos:

——— Miſerum eſt alienæ incumbere famæ,
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.

Nex Hectoris.]Effectum pro efficiente.

Haud plus debet Mæonidæ.] Tantum Homero debet Achilles (cuius Poëtæ beneficio virtus tam inſignis tranſmiſſa eſt poſteris) quantum Homerus ipſi Achilli. Niſi enim tam inſigne & præclarum virtutis exemplar Homerus ſibi nactus eſſet,fortaſſe ingenij admirabilis vim non ita exercuiſſet.

Nobiles & generoſi.

EMBLEMA CXXXVI.

AVREA Cecropias nectebat fibula veſtes,
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus Arcadico ſuberat cui lunula ritu,
Geſtatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd ſe adſererent, hæc ſigna tulerunt
Antiqua illuſtres nobilitate viri.

Qui Generoſi & qui nobiles.

EX eruditis hominibus, iíſque maximè qui vetera diligenter obſeruarunt, aliquando didici, inter Nobiles & Generoſos intereſſe nonnihil. Ariſtoteles animalium hiſtoriæ 1. εὐγενὴς ἐστὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον τοῖς αὐτοῦ φύσεως.

φύσεως. Nobile id eſt, quod ex eo bono genere profectum eſt: generoſum, quod à ſua natura non degenerat. Exemplumque apponit in lupis, quos generoſos, & leonibus, quos nobiles eſſe dicit. Idem penè 2. De arte dicendi, quo loquo ait præclarius eſſe generoſum quàm nobilem dici, nobilis enim maiorum tantum virtute gloriáque nititur: generoſus & virtute maiorum & ſua commendatur: itaque generoſos omnes eſſe nobiles, ſed non contrà, nobiles generoſos omnes. Quidam enim nobiles, degenerant à virtute maiorum, & humili ac demiſſo animo fiunt, atque ad ignauiam ſocordes delabuntur. Cicero in Bruto, Scipionum ſtirpem generoſam vocat, quod in ea multi excellentes viri fuerint: Offic. 1. Pyrrhum Epirotam, generoſum & potentem dicit: vt in defenſione Cæliana, Clodiam impudicam mulierem, & nobilem & notam appellat. Idem 2. de Offic. ait Phalaridis præter cæteros nobilitatam crudelitatem. ex quibus apparet nobile, accipi etiam in malam partem: generoſum, non niſi in bonam. Cornel. Fronto, nobilem appellat rerum nobilitate, generoſum verò cognatione. Eam ſignificationem Cicero in Paradoxis obſeruat. Ipſius, inquit, libido lapſa eſt in muliere ignota, dolor ad pauciores pertinet, quàm ſi petulans fuiſſet in aliqua generoſa virgine ac nobili. Ea de re diſſertatio nobilis eſt euoluenda Phauorini apud Gellium cap. 23. lib. 13. Certè duo hæc tamquam ſynonyma coniungi certò ſcio, & interdum etiam confundi. Apud M. Tullium, Roſcij Amerini pater, genere & nobilitate ſui municipij princeps dicitur. Iuuenal. 7. Satyra.

Felix & ſapiens, & nobilis & generoſus.

Et ouidius in Heroidum epiſtolis.

Si te nobilitas, generoſaque nomina tangunt.

Sed, vt vno verbo claudamus, Hi nobiles generaliter appellantur, qui vel familiæ nomine, vel alio tandem modo innotuerunt: generoſi verò ſpeciatim, qui è nobili genere ortum duxerunt. Apud Athenienſes Cicada nobilitatis inſigne fuit: aureas enim cicadas crinibus innodabant, vt ſignificarent ſe indigenas eſſe & nobiles, id eſt (vt Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους γόνῳ τῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expreſſit Oratione pro Flacco. Id verò ridebat Antiſthenes, vt refert Laert. lib. 6. aiebat enim hoc illis eſſe cum cochleis & teſtudinibus commune; quippè qui aliunde non commigraſſent, nec vnquam ſolum mutaſſent. Hinc ergo τεττιγοφόροι, id eſt,

Cicada, nobilitatis inſigne Athenienſibus.

Cicadigeri dicti Athenienſes: hæc enim nota indigenas & ingenuos ab aduenis & ſeruis diſtinguebat: cuius rei cauſſam nõnulli adferunt, quòd Cicadæ inter alia animalia indigenæ præcipuè videantut, quòd in ea regione, in qua naſcuntur, viuant, emoriantur, reliqua ferè omnia migrent aliò, neque ſedem vllam firmam habeant. In quaque autem ciuitate & municipio nobiliores eos agnoſcimus, quorum maiores pluribus antè annis in ſua patria claruerunt, ait Pierius lib. 26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno, Herodotus in Terpſic. Ælianus libr. 4. Variar. hiſtor. c. 22. Scio ego per contemptum dici eos τεττίγων ἀναμέστους cicadis opertos, glorioſi quidam iactatores, obſoletis iam & nimium vetuſtis vtentes. Romanos autem, qui nobilitate generis aliis excellerent, aiunt lunulas in calceis habuiſſe, fortaſſe vt ſignificarent Romani Imperij conditionem, quod ſenſim creuit, & temporum lapſu decreuit, vt in lunæ hemicyclis fieri ſolet. Alij putabant ſignum eſſe eius habitationis, quæ in luna eſſe dicitur, & quòd poſt mortem, animi rurſus lunam ſub pedibus habebant. Vel ſuperbos homines admonebant rerum humanarum inſtabilitatis, cuius rei luna ſit exemplo, quæ ab obſcuro in lumen, inde in obſcurum redit. Philoſtratus de Herode ſophiſta narrat eum fratri de generis ſui claritate multa iactanti dixiſſe: Certè nobilitatem habes in talis. quod ſignificauit Iuuenalis, cùm de Fabio loquitur his verbis:

Lunulæ in calceis Romanorum.

——— & nobilis & generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ.

Quin & Zonaras auctor Græcus, ait patricios geſtaſſe in vrbe calceos corrigiarum inflexione, & formæ literæ, C, adornatos: quod & Plutarch. retulit in Problemat. Nec quidem prętermittendum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vſu fuiſſe, quo à diluuio Deucalionis primi ipſi lunam inſpexiſſe naſcẽtem ſe credidere quódque putarent vniuerſum genus mortalium aquis obrutum periſſe, & à ſe rurſus originem propagationis emanaſſe, ait præter alios vetuſtiores Pierius lib. 44. De ſacris Ægyptiorum literis. Apollon. Argonautic. 4.

Arcades lunã primi obſeruarunt.

Α᾽ρκαδες, οἳ καὶ πρότε σεληναίης ὑδέονται.

Strabo 8. Geograp. δοκοῦσι δὲ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Α᾽ρκαδικὰ τῶν Ἑλλήνων. Sic primo Faſtorum Ouidius:

Orta prior Luna (de ſe ſi creditur ipſi)
A magno tellus Arcade nomen habet.

Secundo Faſtor. huc reſpexit Naſo:

Ante

Ante Iouem genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades, & lunæ gens prior illa fuit.

Itaque cùm ſe luna vellent antiquiores dici (adeò ſui generis antiquitatem iactabant) dicti ſunt à Thucydide initio hiſtoriç προσέληνοι, id eſt, ante lunam editi. Plerique ad hiſtoriam naturæ referre malunt, quæ lunæ curſum primi obſeruarint. Præter has rationes alias refert Plutarch. in Problematis. Sed hæc quorſum attineant, non planè video, niſi ad communem locum retulero de nobilitate, quam ſibi longè multi tribuunt, vanis quibuſdam ſchematis & imaginibus maiorum tumidi: quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verbis inceſſere debeam, planè non debeo. Quis enim ſuſtineat aliquem tollere criſtas, ſibique arrogare quidpiam, quod tamen propriè non poſſideat? Atque genus ſuum qui laudat, quique attollit animos ob maiorum nobilitatem, & alienum laudat, & falſis nominibus ſibi tribuit quod ad ſe minimè pertineat. Qui proculdubio mihi non videntur abſimiles fugitiuis iis qui præ metu cùm ad aras ſe receperint, tamdiu latent, inque tuto ſe eſſe putant, quamdiu eo perfugio vti poſſunt. At cùm inde fuerint eruti, quid iis ſupereſt quàm certa quædam crux, aut extremum aliquod diſpendium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil præter maiorum nomina crepant, ad quæ ſola hærent ſuis diffiſi virtutibus, veráque gloria, quam nullam habẽt, non ſentiunt quàm miſeri ſint, & quanto in errore verſentur. Sed retineamus aſſentionem cum iis qui nobilitatem in animo generoſo ſitam eſſe volunt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido ac vegeto, hominum autem in vitæ morúmque bonitate ponunt. Laudatur à Dione Chryſoſtomo, Thebanorum optimum & æquiſſimum inſtitutum, qui eos ſeruorum numero non habebant, qui per vim & iniuriam belli ſerui facti eſſent: Cur ignobiles eos eſſe vulgari opinione iudicamus, quorum ſi virtutes æſtimentur, ſi moderatio animi, ſi prudentia, ſi ſagacitas, alios quos vulgus admiratur, infinitis, vt ita dicam, ſpatiis anteuertunt? Magnum fuit & plenum æquitatis eorum quos proximè nominaui, iudicium atque conſilium, qui ſolos eos nobiles eſſe cenſebant, qui ad virtutem propenſi eſſent: neque tam curioſè, imò verò ſupeſtitioſè quærebant, ex quibus orti parentibus eſſent, de quibus aliquid ſtatuendum videretur. Sic autem vnà ſecum rationes cõficiebant: Antiquitùs vt in animalibus quibuſdam mutis, ita & in hominibus idem nomen perdurauit. Nam in canibus, equis, gallis

In ementitam nobilitatem.

etiam gallinaceis id facile eſt aduertere: quia equum ſi quis animoſum & ad curſum idoneum facto periculo norit, non rogat an eius pater ſit ex Arcadia, an Theſſalia: ſatis enim eſſe putat, quòd equus animum generoſum habeat. Ita cùm canis venaticus egregiè ad curſum valere intelligitur, nihil opus eſt ſcire an ortum duxerit è Caria, vel Lacedæmone, ſed exiſtimatur eſſe ſatis, quòd generoſa illa canis ſit. Idem de gallis, déque aliis iudicium: idémque poſtremò de hominibus ſentiendum: ex quibus qui virtutum ſtudioſi ſunt, qui iuſtitiam colunt, qui humanitatis iura, qui religionem obſeruant, is reuera generoſus eſt & nobilis, tametſi parentes eiuſdem & auos nemo vnquam fortaſſe nouerit. Democritus, magnus imprimis & cautus Philoſophus iam olim, vt ait Satyricus,

—— materiam riſus inuenit, ad omnes
Occurſus hominum, & cuius prudentia monſtrat
Summos poſſe viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, craſſóque ſub aere naſci.

Quod tortum eſſe conſtat in ſuperbos quoſdam ementitæ nobilitatis homines, qui orti ſtirpe Romana cæteros præ ſe nihili ducebant. Iactent itaque ſuum genus, qui de parentum virtute nihil habẽt præter imagines: quos nihilo tamen puto meliores eſſe quàm equus aliquis nõ re, ſed opinione vulgari generoſus habitus, quòd frenos aureos, quòd ſtragula, quòd ornamenta externa omnia exquiſitiſſima circumferat.

Aurea Cecrópias.] Veſtes Athenienſes nectebantur fibula aurea, cui cicada circumligabatur.

Arcadicò ritu.] Ad morem Arcadum.

Lunula.] Parua luna inſtar hemicycli.

Indigena. *Indigenas.*] Indigena, inde genitus, nec aliunde natus Græcè αὐτόχθων, & ἐγχώριος, cui opponitur aduena.

Oblitus etiam apponere huc quod Demoſthenes aduerſus Æſchinem περὶ παραπρεσβείας, quo loco de Athenienſibus & Arcadibus verba facit, μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονές ἐστε κἀκεῖνοι.

Euripidis hæc refert Plutarch. commentario de Exilio:

Ἡ πρῶτα μὲν λεὼς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
Αὐτόχθονες δ᾽ ἔφυμεν, αἱ δ᾽ ἄλλαι πόλεις
Πεσσῶν ὁμοίως διαφορηθεῖσαι βολαῖς,
Ἄλλαι παρ᾽ ἄλλων εἰσὶν ἐξαγώγιμοι.
Primùm nec inquilinus nos populus ſumus,
Sed indigenæ, ciues at aliarum vrbium

Sunt

Sunt comparandi teſſerarum iactibus,
Quæ alijs aliæ ciues mittunt identidem.

Hoc poſtremò quod mihi alia conquirenti occurrit ex Tzeze 201. Hiſtoria 10. Chiliad. vbi cicadas Athenienſium refert ad eorum nimiam loquacitatem:

Καὶ ὅτι λάλοι τέττιγες, κατάδηλον τοῖς πᾶσιν
Οἱ ἀττικοὶ ὁμοίως δὲ πάλιν τῶν μαγηγόρων,
Λάκωνες βραχυλόγοι δὲ τουτοις ἀπεναντίως.

Id eſt,

Quòd cicadæ ſint loquaces compertum eſt omnibus,
Sunt eodem modo Athenienſes qui multi ſunt & garruli in perorando:
Contrà, Lacones paucis vtuntur verbis.

Duodecim certamina Herculis.

EMBLEMA CXXXVII.

R O B O R I S inuicti ſuperat facundia laudes:
Dicta ſophiſtarum, laqueóſque reſoluit inanes:
Non furor aut rabies virtute potentior vlla eſt:
Continuum ob curſum ſapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fœnore gaudet:
Vincit femineos ſpoliátque inſignibus actus:
Expurgat ſordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigitq; nocentes:
Barbaries feritáſque dat impia denique pœnam:
Vnius virtus collectos diſſipat hoſtes:
Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:

Docta

Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

MVltos fuiſſe Hercules tradunt quam plurimi, ſed quem ex Alcmena ſuſcepit Iupiter, potiſſimùm celebrant ob varia certamina, virtutemque bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures perſequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4.) complectuntur alij, quos hîc ſequitur Alciatus, quantum ad laborum numerum pertinet, quid per vnumquemque laborem ſit intelligendum, allegoricôs enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hoc hexaſtichon reperi: Multi Hercules.

Ὤλεσα τὴν νεμέας θῆρ' ἄπλετον, ὤλεσα δ' ὕδρην
  Καὶ ταῦρον, κάπρου δ' ἀμφτίναξα γένυν.
Ζωστῆρ' εἵλκυσα, πῶλον διομήδεος εἷλον,
  Χρύσα μῆλα κλάσας, γηρυόνην ἔλαβον.
Αὐγείαν ἐδάην, κεμὰς οὐ φύγεν. ἔκτανον ὄρνις.
  κέρβερον ἠγαγέμην, αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.

Duodecim labores Herculis.

Extinxi Nemees monſtrum, lernamque peremi,
  Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equoſque cecidi,
  Geryonem ſtraui, pomaque fulua tuli.
Augiam noui, capta eſt cerua, atque volucres.
  Cerberus abductus, lætus in aſtra feror.

Sic in appendicibus Virg.

Prima Cleonæi tolerata ærumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum.
Aeripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine quinto.
Threiciam ſexto ſpoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ ſtabulis impenſa laboris.
Octaua expulſo numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam:
Vndecimum mala Heſperidum diſtracta triumphum.
Cerberus extremi ſuprema eſt meta laboris.

Heraclidis Pontici diſputatio ad Homeri allegorias mirè ad hãc noſtram facit explicationem. Verba eius auctoris hæc ſunt: Locus Heraclidis.

ἡρακλέα νομιστέον οὐκ ἀπὸ σωματικῆς δυνάμεως ἀναχθέντα τοσοῦτον ἰσχῦσαι τοῖς δὲ χρόνοις, ἀλλ' ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφίας οὐρανίου μύστης, ὥσπερεὶ κατὰ βαθείας ἀχλύος, ἐπιδεδυκυῖαν ἐφώτισε τὴν

φιλοσοφίαν, καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ Στοϊκῶν οἱ δοκιμώτατοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἄθλων, ὁπόσοι τῆς παρ' Ὁμήρῳ μνήμης ὑστεροῦσι, τί δεῖ παρακαιρὸν ἐκμηκύνειν φιλοτεχνοῦντας, ὅτι κάπρον μὲν εἷλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασίαν. λέοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὁρμῶσαν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ φοράν. κατ' αὐτὸ δὲ θυμοὺς ἀλογίστους πεδήσας, τὸν ὑβριστὴν ταῦρον ἐνομίσθη δεδεκέναι. δειλίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ βίου τὴν κεραυνίαν ἔλαφον· καὶ τὶς ἀπρεπῶς ὀνομαζόμενος ἆθλος ἐκμεμόχθηται, διακαθήραντος αὐτοῦ τὴν ἐπιτρέχουσαν ἀηδίαν. ὄρνεις δὲ τὰς συνηνέμους ἐλπίδας, αἳ βόσκουσι τὸν βίον ἡμῶν. ἀπεσκέδασε δὲ καὶ τὴν πολύχουν κόπρον, καὶ πολυκέφαλον ὕδραν, ἥτις ὅταν ἐκκοπῇ, πάλιν ἄρχεται βλαστάνειν· ὥσπερ αἴδρειαν τινὰ διὰ πυρὸς τῆς παραινέσεως ἐξέκοψεν. αὐτὸς γε μὴν ὁ τρικέφαλος δεικνυεὶς ἡλίῳ κέρβερος εἰκότως ἂν τὴν τριμερῆ φιλοσοφίαν ὑπαινίττεται. τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς Λογικὸν, τὸ δὲ Φυσικὸν, τὸ δὲ Ἠθικὸν ὀνομάζεται· ταῦτα δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ἐκπεφυκότα, τριχῇ κατὰ τὴν κεφαλὴν μερίζεται. περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὥσπερ εἶπον ἄθλων ἐν συντόμῳ δεδήλωται. quorum ſententia verborũ hęc eſt: Minimè putandum eſt Herculem corporis viribus olim tantum præſtare potuiſſe: at cùm prudens eſſet, & cæleſti ſapientia plenus, ceu profunda caligine demerſam Philoſophiam illuſtrauit: quæ ſententia eam principum Stoicorum eſt. De aliis itaque certaminibus Herculis, quæ ab Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij oſtentationem multa præter rem verba facere? Aprum enim cepit, hoc eſt verſantem inter homines intemperantiam: & leonem domuit, nempè impetum temerè ruentem quò minimè decet. Eadem ratione cùm brutam iracundiam compeſcuiſſet atque frenaſſet, taurum cornupetam dictus eſt aſtrinxiſſe. Expulit etiam & propulſauit è vita metum, quod per Ceruniam ceruam oſtenditur. Et quoddam etiam certamen, quod nominare non conuenit, idem ſubiit, repurgata qua prius tenebatur, animi fœditate. Cohibuit & volucres, nempè ſpem inanem & ventoſam, qua hominum vita vt plurimùm lactatur. Adhæc plurimum fimi expulit, & multis capitibus hydram ſuperauit, quæ abſciſſa renaſci non deſinebat. Hãc ſicuti αἴδρειαν, id eſt imperitiam aliquam, igni excîdit, hoc eſt admonitione. Iam verò Cerberus triceps in lucem pertractus, nõ malè triplicem philoſophandi rationem innuit. Sunt enim Philoſophiæ partes, ea quæ rationis eſt, Logica: quæ naturæ, Phyſiologia: quæ morum, Ethica nominatur: & eæ quidem tanquam ex vna ceruice prognatæ, triplici etiam modo iuxta

caput

caput diſtribuuntur. Et hæc quidem de aliis laboribus dicta ſufficiant. Hactenus, Heraclides, cum quo inſigni loco velim vnà conferri quæ diſputat Lactantius diuin. Inſtit. 1. cap. 9. Cætera enim percenſere nihil attinet, niſi maximè ad rem faciant. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi arriſit nobilis diſputatio Dionis Chryſoſtomi, qui Herculis ἄθλους ſeu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eum ex aduerſo athletis opponat, & Principem fortiſſimum atque iuſtiſſimum faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones, neque enim carnibus onuſtus, vt athletæ, potuiſſet Aſiam Europamque peragrare. Acutè videbat; acutè audiebat: neque hyemis aut æſtus vim curabat, vt à præclaris actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus, interdum fame correptus, bonis opem ferebat, improbos verò aut de medio tollebat, aut in ordinẽ cogebat. Diomedẽ enim Thracium deliciis affluentem, & hoſpites afficientem iniuria, ſuoſque ſubditos miſerè ſeruire cogẽtem, claua percuſſum de medio ſuſtulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria poſſidentem, vt opulẽtia Principes omnes qui in Occidente eſſent, facilè ſuperaret, ſed tamen eundem nimia ſuperbia elatum, vnà cum fratribus interfecit, eorumque armenta corripuit. Idẽ cùm Buſirim offenderet certaminibus totos dies occupatum, totos dies conuiuia agitantem, ſibi vnicè placentẽ, quò egregius luctator eſſet, proſtrauit. Amazonum reginæ zonam ſoluit, quæ illum fuerat aſpernata: quo congreſſu oſtendit, ſe illius forma minimè fuiſſe ſuperatum, vel mulieris gratia potuiſſe vnquam à rebus excellentibus, quas primùm animo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria dignis operam impendiſſe, fimum iacentem in Augiæ ſtabulis, à multis annis collectum ſterquilinium repurgauit. Putabat enim non minus eſſe ſibi aduerſus gloriam decertãdum, quàm belluas & homines ſceleratos. Hæc penè Dio Oratione 8. De virtute. Idẽ labores Herculis retulit ad purgationem animi & vitiorũ expulſionem, Oratione 5. Sed obiter admoneo, pleroſque exiſtimare, vt Lucianus (quemadmodũ poſtea dicemus) Herculẽ virum fuiſſe Gallum, qui tum ſolerti quadam prudentia, tum admirabili eloquẽtia, qua maximè valebat, pręclara facinora inſigni fortitudine ſit exantlatus, & ingenij dexteritate ſummas quaſque difficultates ſuperarit: quæ tamen omnis Græcia quàmplurimum mendax, ad armorum gloriam conuertere maluit. Prætermiſeram Apuleij ἐπιμύθιον, quod imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quòd Hercu-

Dionis Chryſoſtomi locus.

Hercules vir Gallus.

lem Poëtæ olim memorant monſtra illa immania hominum ac ferarum virtute ſubegiſſe, orbemque terræ purgaſſe: ſimiliter aduerſum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac libidinem, cæteraque animi monſtra ac flagitia Philoſophus iſte Hercules fuit. Eas peſtes omnes mentibus exegit, familias purgauit, malitiam perdomuit, ſeminudus & ipſe, & claua inſignis, etiam Thebis oriundus, vnde Herculem fuiſſe memoria extat. Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. quo rationem reddit, cur olim Herculi atque Muſis communis ara facta ſit: quia nimirùm Hercules Euandrum literas docuit, vt à Iuba memoriæ traditũ eſt: honeſtũ enim & liberale ducebãt, ſi amici ac propinqui literarũ & ſapientiæ cognitione perpolirentur.

Leonis Nemeæi cædes quid.

Roboris inuicti.] Huic reſpondet primum Herculis certamen, quod fuit leonis Nemeæi iuxta Cleonas internecio: quo intelligi datur, facundiam corporis viribus eſſe præſtantiorem. Non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporũ res magnæ geruntur, ſed conſilio, ratione, prudentia, eloquentia. Nec verò aliquid magni momẽti vires obire poſſunt, aut ſuſcipere, niſi conſilium & ingenij dexteritas anteceſſerit. Sunt qui aliter Nemeæi leonis cædem interpretentur, fuerunt enim qui è Lunæ globo decidiſſe vana perſuaſione crederent: nam & veteres monſtra immania in Lunæ globo putabant naſci. Hunc ergo leonẽ inermis Hercules interfecit, vt ait Piſãder: hoc eſt irã cohibuit ac repreſſit quæ in fortiũ virorũ animis maximè regnat.

Hydra Lernæa.

Dicta ſophiſtarum.] Secundo labore, hydram, ſeptem capitum belluam, in Lerna palude omnia vaſtantem pugna perdifficili vicit, & ferro facibuſque oppreſſit: quo arguitur, virum ſapientem & facundum, multiplices ſophiſtarum argutias, & elẽchos veritatis ſpecie adumbratos, ingenij viribus retundere. Hydræ vno capite reſecto ſeptem alia repullulabant: quod notat artis ſophiſticæ captionem. Si enim agas cum ſophiſta, vno argumẽto reprehenſo, multa alia tibi opponet, teque (ni diligenter caueris) ad abſurdum, vel *ἀδύνατον* adiget. Certamen hoc ad alios vſus conuertunt alij, vt ad diluuium, ad vitia, ad inuidiam, qua de re prouerbium eſt, Lerna malorum: &, Hydram ſecas. Socrates apud Platonem in Euthydemo fatetur ſe multò imbecilliorem Hercule, qui pugnare ſimul non potuit aduerſus hydram ſophiſticam, cui propter vnam ſapiẽtiam pro vno ſermonis capite amputato multa repullulabãt. Adhæc Pieriũ li. 16. euolue.

Laqueos.] Paralogiſmos & captiones.

Aper Erymanthæus.

Non furor aut.] Tertio, aprum terribilem in Erymantho mõte Arca

Arcadiæ om̄nia vaſtantem cepit,& ad Euryſtheum, viuum perduxit, quod innuit, virtutem furori & rabiei non cedere, imò longè antecellere. Impetus enim & furor per aprum indicatur, vt docet Pierius Hieroglyph. 9.

Continuum ob curſum.] Quarto, ceruam aëripedem & celerrimam, aurea cornua geſtantem interfecit, quod ad ſapientem referendum eſt, cui & ditiſſimi cedunt& opulentiſſimi. Notum illud Ariſtotelis in Politicis, facile eſſe ditari Philoſophis, ſi velint: quò ſpectat adagium, Sapiens non eget. Cerua æripes.

Spernit auaritiam.] Quinta pugna fuit, auium Stymphalidum expulſio, ſonitu ahenei cuiuſdam inſtrumenti: quod eſt lucrum inane, & auaritiam reſpuere, raptumque omnem putare nefas. Sed quæ poteſt eſſe volucrum cum auaritia collatio? Volucres per aërem volitantes, in quo tamen victum comparare nō poſſunt, cupidi & auari hominis cogitationem (aliis atque aliis opibus ſemper inhiantem, qui tamen nec partis bonis vtatur, ſed tenuiſſimo victu genium defraudet, & in quo conſiſtat non habet) ſatis oſtendunt, qui quoniam vel natura deprauata, vel vſu longo induratus eſt, ad reſipiſcentiam aliquando pertrahi poteſt quibuſdam acerrimæ orationis crepitaculis, quibus aut arceatur, aut à propoſito, malaque conſuetudine dimoueatur. Alij malunt hoc intelligi de ſcortillis quibuſdam & impuris mulierculis, quarum illecebras & inſidias detegimus æneo ſapientiæ crepitaculo, quod tanquam tuba in aures penetret, vt Baſilius loquitur: vix enim alia fugantur ratione communes illæ peſtes adoleſcentium. Aues Stymphalides.

Vincit femineos.] Sexto certamine mulieres Amazonas debellauit, earumque reginam Hippolytam cepit, cui cingulum militare abſtulit, quod eſt aſtutiam muliebrem & dolos, falláciaſque coërcere & vafritiei materiam penitùs eripere. Amazon hîc mulier bellicoſa, meretricem refert, quæ vel fortiſſimum poſſit deuincere.

Expurgat ſordes.] Labore ſeptimo Augiam repurgauit, quod arguit vitiorum errorumque innatorum, vel etiam qui ſuccreuerunt aſſuetudine quadam longa, ab animo expulſionem. Nihil eſt enim tam horridum tamque ſordens, quod eloquentia non poſſit excoli. Augiæ purgatio.

Illicitos odit.] Octauo, taurum luctamine domuit: quod eſt ſontes abigere, & omne illicitum facinus ſceluſque exſecrari: vel furorem aut truculentiam animi cohibere. Cum tauro lucta.

Abi

Abigitque nocentes.] Hinc nomen habuit ἀλεξικακὸς, nam & pleriſque dictus eſt natus ad homines iuuandos.

Diomedes victus. *Barbaries.*] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudeliſſimum, qui ſanguine & carnibus humanis equos alere conſueuerat, perdomuit, & eius exemplo ipſum ſuis equis dedit pabulũ. quod ſignificat, Herculem eloquentię & ſapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus ſubmouiſſe.

Geryon tricorporẽ ſuperatus. *Vnius virtus.*] Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit: id eſt, collectam, & vnanimem hoſtium multitudinem ſua virtute compreſſit, indeque & victor euaſit. De Gerione in ſuperioribus ſatis.

Poma Heſperidum. *Inuehit in patriam.*] Vndecimo aurea mala Heſperidum, occiſo priùs dracone peruigili, ſuſtulit, quod eſt referendum ad illam, qua docti & ſapientes homines abundant, inſignem rerum copiam, qua eos ſua fortuna vitæque conditio beat.

Cerberus triceps. *Docta per ora.*] Duodecimo & poſtremo, Cerberum tricipitẽ ab inferis tractum ad auras deduxit, quod fortitudinem per omnia omnium ora volitantem, & immortalem nominis gloriam apud poſteros ſemper victuram perſpicuè ſignificat. Nam, vt eſt apud Diodorũ, magnos multosque, dum vixit, labores & pericula ſpõte adiit Hercules, vt pro ſuis erga omnes gẽtes beneficiis immortalitate donaretur. Cic. 1. Tuſc. Abiit ad Deos Hercules: nunquam abiiſſet, niſi cùm inter homines eſſet, eam ſibi viam muniuiſſet. Facilè tranſilio Pindari locum, vtpotè longiorem, de Hercule. 1. Nemeorum. Nonnulli hoc traduci malunt ad auaritiam theſauros in tenebris occluſos aſſeruantem, nec in lucem erui permittentem. Ea tamen ſi à viro gloriæ cupido coërceatur, & ex animi receſſu, in quo locum occuparat, expellatur, opeſque illæ conferantur ad vſus hominũ, magnum certè momentum afferunt ad obtinendum nomen: licet enim vera gloria ſita non ſit in opibus & facultatibus, ad gloriam tamen obtinendam magnum adiumentum adfert.

In no

In nothos.

EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS *ſpurij ſemper celebretis honores:*
Nam veſtri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius eſſe Deus potuit, quàm ſugeret infans
Lac, ſibi quod fraudis neſcia Iuno dabat.

EOrum qui nati ſunt ex iniuſto concubitu miſera videri cōditio poteſt; quāquam enim ex nobilibus orti parentibus, nobiles tamen dici non poſſunt, neque in ius hæreditatis ac familiæ ſuccedunt, niſi ſoluantur legibus, & à principibus agnoſcantur, quaſique adoptentur (quod vulgò dicimus aduouere) tunc enim ſuccedere in familiam poſſunt, ſed naturalem illam maculam delere minimè vnquam poſſunt. Qua de cauſa Solon ſtatuit ſpurios nihil debere parentibus, à quibus infamiæ labem accepiſſent. Sed & Athenienſes locum quendam habebant, in

Nothi nobiles.

quo ſpurij ſeorſum ab ingenuis exerceri eſſent ſoliti: eum Cynoſargem appellabant: nam contaminari nobilitatem putabant ſpuriorum conſuetudine. Themiſtocles tamen aſtuto ingenio vir, adoleſcentes ingenuos & nobiles ſenſim primus ad Cynoſarges blanditiis allexit, vt tolleretur ea ſpuriorum & legitimorum differentia. Sed ad rem. Rectè quidem & prouidè conſtitutum à ſapientibus fuit, vt parentes vaga vſi Venere, quaſi in filiis punirētur; & effrenes homines ſancti connubij quaſi cancellis vi legum continerentur: vtq; diſcrimen ſeruaretur inter legitimos & illegitimos partus. Hi & honorū & bonorum paternorum hæredes iure fiunt, eóque admoneri debent paternæ virtutis: at illegitimis nihil ſæpenumero præter viuere triſte relinquitur, adeò vt conqueri poſſint quòd adeo infeliciter nati maléque accepti ſint. Sunt tamen permulti ex iis qui omni alia ope deſtituti, omnia ſua in ſeipſis ponunt, ſuamque induſtriam excitant. Nemini dubium eſt qui vel paulùm aſſueuerit in monumentis veterum, permultos fuiſſe ſpurios, qui fortitudine & animi dexteritate legitimis quibuſque liberis antecelluerunt, quíque ſuſceperunt audenti magnoq; animo, & certè perfecerunt, quæ legitimi ipſi liberi nunquam exequi, nedum attingere potuere. Talis Hercules fuit, ipſiq; omnes Iouis filij, Poëtarū fabulis decantati. Eo de numero fuere Themiſtocles, Æneas, Theſeus, Romulus, ſed & ipſe Alexander Magnus, totius fermè Orientis domitor: quibus adiiciam Conſtantinum Magnum, Theodoricum Gothum, Gullielmum Normannum, & alios quamplures; qui niſi hæreditate aliqua paterna freti eſſent, vix aut nunquam pertingere potuiſſent tantos rerum ſucceſſus: vt ipſe Hercules, qui ne fieri quidem Deus potuiſſet, i. immortalem famam non ſibi eam comparaſſet, qua omnium voce prædicatur, niſi mammas Iunonis inſciæ ſuxiſſet, vt putarunt Thebani, teſtis eſt Cælius Rhodigin. lib. 21. c. 21. Non piget huc congerere verba eadem Alciati ex 4. Parergôn iuris, c. 3. Apud Græcos ſcriptum legi Iouem, nato Hercule, quòd ſpurius eſſet, nec in Deorum numerum poſſet admitti, dormienti coniugi ſuę Iunoni eum clam ſuppoſuiſſe, & exucto de mammis ab ea lacte, infantem ceu natalibus reſtitutum, diuinitatis iura acquiſiuiſſe. Cuius rei & Higinus meminit, & Arati interpres, & qui Collectanea rei ruſticæ Conſtantino Cæſari inſcripſit. Hincq; factum eſt, vt nothi ad Cynoſarges, vbi templum eſt Hercules, exercerentur, quoniam is Deus illis præeſt, cuius rei & in Emblematis mentionem fecimus. Idem lib. De ſingulari certamine, c. 19. Legimus

Nothi nobiles.

Locus ex Alciati Parergo.

Ad Cynoſarges, quid.

gimus

gimus in hiſtoriis Arnulfum, qui primus & ante Othonem ex Gallia in Germaniam Imperij titulum tranſtulit, ex Caroli Magni pronepotibus ſpurium fuiſſe. Fuerunt & in Cypro Reges, fuerunt vbique etiam approbatiſſimi duces, non abſimilibus orti natalibus: vt veriſſimum ſit illud Platonis oraculum, Seruos à Regibus, Reges à ſeruis oriri.

Spurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto patre nati ſunt, vel qui nati ſunt illegitimo concubitu, l. vulgo quæſiti, D. de ſtatu homin. & l. Diui, D. de captiu. Spurij diſtinguuntur à vulgò conceptis: ſunt enim ij quorum pater eſt incertus, d. l. vulgò, vt qui naſcuntur ex vulgari meretrice. Sed & qui patrem quidem certum demonſtrare poſſunt, ſed non eum quem habere liceat, veluti qui nati ſunt ex concubina, vulgò concepti, at impropriè tamen & tranſlatè dicũtur, d. l. vulgò quæſiti, & l. Adoptiuus D. de ritu nupt. Olim ſpurij duabus literis S.P. depingebãtur, quaſi qui ſine patre eſſent, rationes exquirit Plutarch. in Problem.

Nec prius eſſe.] De Herculis apotheoſi Cicero Offic. 3. Plin. lib. 35. c. 11. & Ouid. 11. Metam.

Imparilitas.

Emblema cxxxix.

V t *ſublime volans tenuem ſecat aëra falco,*
Vt paſcuntur humi graculus, anſer, anas:
Sic ſummum ſcandit ſuper æthera Pindarus ingens;
Sic ſcit humi tantum ſerpere Bacchylides.

ID apparet è Pindaro tractum. Sic enim de ſe ipſe in Bacchy idem, Olymp. 2.

——σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
μαθόντες δὲ, λάβροι
παγγλωσίᾳ κόρακες ὣς
ἄκραντα γαρύετον
Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον. id eſt,

Sapie

Sapiens multarum rerum gnarus eſt natura: at diſcentes procaces inepta loquacitate corui imperfectè admodum garriunt, aduerſus diuinum Iouis alitem. ad quem Scholiaſtes locum, ἀποτείνεται δὲ πρὸς τὸν Βακχυλίδην, ἦν γέγονε γὰρ αὐτῷ ἀνταγωνιστής. Alius eſt etiam locus ad finem Nemeorum γ.

——Ἔστι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν πετανοῖς,
Ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
Δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
Κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται. id eſt,

Aquila in auibus velox eſt, quæ ſtatim corripit procul veſtigans pedibus cruentam prædam: clamoſi verò graculi res humiles paſcunt. Quibus verbis intelligimus Pindarum ſe cum aquila conferre, alios verò, vt Bacchylidem, & alios Bacchylidi ſimiles nunc cum coruo, nunc cum graculis. Sic Scholiaſtes: δοκεῖ δὲ ταῦτα τείνειν εἰς Βακχυλίδην, ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ φώρασις πρὸς ἀλλήλους. παραβάλλει δ' ἑαυτὸν μὲν ἀετῷ,

κολοιῷ δὲ Βακχυλίδην.

Similitudine docet Alciatus, aliquam ſemper obſeruari facilè in ingeniis inæqualitatem. Sunt enim qui vt falco vel aquila volatu præſtent, id eſt, qui ingenij viribus cæteris antecellant: ſunt & qui dumtaxat humi gradiuntur, vt aues illæ domeſticæ, quibus vna eſt cura vulgatoria tantùm conſectari. quod certè referendum eſt ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ tenues cogunt ſiliquas: quique plura & magis ardua velint, quàm poſſint; cùm, vt imperiti pictores, nihil ſciant præterquàm ſimulare cupreſſum, vt loquitur Flaccus. Primas tenet inter Lyricos Poëtas Pindarus, Bacchylides inferiora tantùm conſectari dicitur. Poteſt non inconcinè huc referri, quod in oratore Cicero ait: Si quem aut natura ſua, aut illa præſtantis ingenij vis fortè deficiet, aut minus inſtructus erit magnarum artium diſciplinis, teneat tamen eum curſum quem poterit. Prima enim ſequentem honeſtum eſt in ſecundis tertiiſque conſiſtere. Nam in Poëtis non Homero ſoli locus eſt (vt de Græcis loquar) aut Archiloco, aut Sophocli, aut Pindaro, ſed horum vel ſecundis, vel etiam infra ſecundos. Nec verò Ariſtotelem in Philoſophia deterruit à ſcribendo amplitudo Platonis: nec ipſe Ariſtoteles admirabili quadam ſcientia & copia cæterorum ſtudia reſtrinxit. Reuera tamē ſuſpicor, id Alciatum traducere voluiſſe in quoſdam legum doctores ſibi nullo modo conferendos, à quibus tamen vel impeteretur, vel ſugillaretur: vt colligere eſt ex eius aliquot ſcriptis.

Ingeniorum inæqualitas.

Non omnes poſſũt tenere primas.

Huic conuenit illud ex Olymp. 10.

——Ευτὶ γδ ἄλλας
ὁ' δᾶν ὁδοὶ παραίτεραs.
Μία δ' ὀχ ἅπαντας ἄμμι τρέψει
Μελέτα —

Viæ ſunt aliæ aliis excellentiores: eadem autem nō omnes nos alit exercitatio. Auſonius ad Paulinum:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aedona parræ,
Caſtaneis corylos æques, viburna cupreſsis.

Aquila in nubibus. Cæterùm mihi videtur alluſiſſe Alciatus ad vetus Adagium, Aquila in nubibus: cuius explicationem ſtudioſus vbi euoluerit, nonnihil ſibi ad huius loci diluciditatem comparabit.

Sublime.] Adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græcorum.

Pindarus imitationi inacceſſus. *Pindarus.*] Pindarus Lyricorum Poëtarum princeps imitationi inacceſſus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macrob. 5. Saturnal. de quo Plinius lib. 7. c. 29.

Humi tantùm ſerpere.] Sic Horatius in Arte:

Serpit humi tutus nimium, timiduſq; procellæ.

Humi ſerpere. Et 2. Epiſtol.

——*Nec ſermones ego mallem*
Repentes per humum,—

Hi ſunt Pindaro λόγοι χαμαιπετεῖς.

Bacchylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis nothi Bacchylidæ athletæ, vt ait Suidas. Tres fuiſſe Ælianus tradidit: hunc primum, alium Athenienſem, tertium Arcadem. Porrò mirum videri poteſt cur hîc Bacchylidem adeò eleuet, qui dictus eſt Siren ob carminis ſuauitatem: ſic enim in Epigrammate 1. ἀνθολογίας,

——Καὶ λάλε σειρὴν
Βακχυλίδη. quod imitatus eſt Politian. Nutricia,
Nec vulgare canit dulcis ab Iulide Siren
Bacchilydes.

Propterea Lactantius in Phœnice (ſi tamen eſt eius poëmatiō) Iuleas voces pro ſuauiſſimis & delicatiſſimis accepit, vocabulo ab Iulide, Bacchilydis melici patria, ducto.

In

In deſciſcentes.

EMBLEMA CXL.

QVOD ſine egregios turpi maculaueris orſus,
In noxámque tuum verteris officium,
Feciſti, quod capra ſui mulctralia lactis
Cùm ferit, & proprias calce profundit opes.

CVm quiſpiam fermè toto ætatis curriculo prudenter probéque ſeſe geſſerit, & in extrema ſenectute vel etiam poſt præclarè facta, criminis aliquid aut vitij admittit, nec gloriæ debitum ſibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ mulctram moto pede diſpergit, totúmque lac emiſſum, iámque in mulctrali paratum effundit, vnde natum prouerb. Capra Scyria. Eiuſmodi ſunt qui è felici principio, id eſt, pueritia bene Capra Scyria.

& liberaliter inſtituta, deflectunt ad mores corruptiſſimos, vitámque deploratiſſimam, vt Nero, Tyberius, & ſimiles Rom. Reipubl. peſtes, qui è præclaris initiis ſemper in peiora proceſſerunt, & vitam omnium infeliciſſimè clauſerunt. His annumerari poteſt Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore continentiſſimus, ad extremum iam ſenex in Hiſpania Conſul, fœdis indulſit voluptatibus. Idem euenit Hortenſio, & Lucullo, & apud Græcos ſapientiſſimo legiſlatori Soloni, Antiocho magno, Xerxi, & aliis multis: &, vt etiam ex hiſtoria ſacra colligere eſt, Sauli, Salomoni & Samſoni, qui in peius progreſſi ſunt. Huc adagia referre poſſum, Auris Bataua: &, Primùm Æginà optimos pueros alit: &, Mandrabuli more res ſuccedit. Exempla verò ex Valeran. Maxim. cap. de Mutatione morum & fortunæ.

Exempla eorum qui deſciuerūt à virtute.

Quòd ſine egregios orſus.] Optimum principium. Liuius lib. 1. Vt orſis tanti operis ſucceſſus proſperos darent.

Ius noxámque tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium dicitur in maleficium conuerti.

Mulctralæ.

Mulctralia.] Vas in quo mulgetur; quod & mulctrum, & mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

---*implebunt mulctralia vaccæ.*

Calce.] Extrema pedis parte.

Æmu

Æmulatio impar.

EMBLEMA CXLI.

ALTIVOLAM miluus comitatur degener harpam,
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet,
Mullum proſequitur, qui ſpretas ſargus ab illo
Præteritáſque auidus deuorat ore dapes.
Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudendum
Vtitur hoc lippo curia tamquam oculo.

AEgrè ferebat Alciatus æmulum quempiam eſſe ſibi ſyndromũ, eum quidem legum interpretem auditores quoſdam malè affectos allicientem, qui quantum poterat, operam dabat, vt eius gloriam obſcuraret, vel etiam eruditior haberetur: quem tamen vt imitatorem ignarum grauiùs pungat, per- Emblema ſcriptum in quendã σύνδρομον.

bella vtitur ſimilitudine, ac tum non ſibi temperat à conuiciis; nempè eum confiсto nomine οἰνοκράτης, quaſi dicas, vinipotens aut meripotor : & tandem lippum oculis appellat, quod ad iudicij imperitiam refertur. Quemadmodum, inquit, miluus degener comitatur harpam altè volantem, vt iis veſcatur ciborum reliquiis, quæ ex eius roſtro fruſtulatim concidant : vtque ſargus marinus piſciculas mullum piſcem conſequitur, vt quæ prętererit, arripere queat: eodem modo mecum agit Oenocrates ille, ludi magiſter bibax, qui relictos à me quoſdam auditores excipit : quo iidem vtuntur, tamquam lippo oculo, id eſt, nullius iudicij doctore, & imperito legum interprete, cui ſit Iuris Ciuilis abſtruſa ſcientia penitus incognita. Eum itaque hominem maledicentiæ notat, vinolentiæ, ſtultę cuiuſdam imitationis & imperitię. Hunc fuiſſe Alexandrinum nomine, Iuris interpretem Alciato infeſtum non leui coniectura falſus mihi eſt Germanus Andebertus, Regiis tributis Aureliæ præfectus, cuius viri certè docti & amici non poteſt non eſſe mihi gratiſſima iucundiſſimáque recordatio, quem ſcio à permultis eruditis hominibus officiosè & honorificè cultum, & cum quo ſæpe de literis ſermones vltrò citróque habui ſuperioribus anteactis annis cùm Iuri Ciuili operam darem Aureliæ.

Oenocrates.

Miluus.] Auis rapaciſſima & guloſiſſima : de qua Plin. libr. 10. cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt ſuo Oenocrati accommodet, quaſi extra ordinem doctori, ſeu potius inerti & imperito leguleio.

Miluus.

Harpam.] Harpa auis voraciſſima, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dicta. de qua Plin. lib. 11. cap. 74.

Harpa.

Mullum.] Genus marini piſcis & fluuiatilis, qui quòd gemina barba inſignitur, barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur. Huius mentio eſt apud Plin. lib. 9. cap. 17. & 32. ca. 11. quomodo differant inter ſe fluuiatilis & marinus, notent curioſi.

Mullus

Sargus.] Sargus piſcis, de quo iam antè, in mari naſcens Ægyptiaco, vt eſt apud Feſtum: qui teſte Plin. eum quem Lucarium nominant, comitatur : & illo cœnum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. Vnde hominem ex aliis laboribus ſibi fructum & gloriam vſurpantem, & alienam, vt dicitur, meſſem demetentem, qui velint ſignificari, ſargum & mullum pingunt, Sequitur enim ſargi reliquias mullus, atque vbi ille excitato luto abierit (fodere enim poteſt mullus) deſcendit & paſcitur, vt rętulit Pierius lib. 10.

Sargus.

Deſerta.

Deſerta curia.] Ironicôs dictum, pro decuria, vel auditorio deſerto.

Lippo oculo.] Ipſemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus interpretatur Parergôn lib. 6. cap. 12. Vti tamquam lippo oculo, inquit, prouerbialiter dicitur de re qua carere non poſſumus, cùm tamen damnoſa nobis ſit. Eleganter Plaut. ad ſeruos improbos traxit, quos quamuis Dominum decipiant, tamen retinet Dominus, & vt poteſt, eorum opera vtitur, cùm vt velit non poſſit. Eius carmen eſt in Perſa: Oculo lippo.

Ego neque libenter ſeruio, neque ſum hero ex ſententia,
Sed quaſi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abſtinere quit tamen, qui imperet mihi.

Sed & apud eundem in Bacchidibus ſic ſenex loquitur.

Lippo ille oculo ſeruus eſt ſimillimus, &c.

Lege Prouerb. Lippo oculo ſimilis.

Curia. De curiæ nomine, ſi vacat, euolue caput 16. lib. 1. Genial. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat omnes minutias perſequi. Curia.

Albu

Albutij ad D. Alciatum, ſuadentis ; vt de tumultibus Italicis ſe ſubducat, & in Gallia profiteatur.

EMBLEMA CXLII.

Quæ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe prius.
Tranſlatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria; hîc nobis dulcia poma gerit:
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi,
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus,
Multum corde ſapis, nec minus ore vales.

Albutius I.C.

ALbutij, cuius hoc Epigramma eſt, Aurelij Iure conſulti meminit Alciatus ipſe libro Prætermiſſorum 2. Legi apologiam

logiam quandam eius nomine aduerſus Petrum Stellam, & Lõgouallium legum doctores. Hic monet, vt Alciatus à tumultibus & factionibus Italicis ſeſe ſubmoueat, & florentiſſimam Galliam petat, in qua futurus ſit commendatior. Sumit argumenti materiã à pomi Perſici trãſlatione, quod in Perſide virulentum fuit, in Italia verò conſitum, loci mutatione toxicũ habere deſiit. Eodem modo ſi patriã relinquat, in extera regione admirabilem futurum Alciatam ſperat: ſicque tacitè alludit ad illud Euangelicum, Non eſt Propheta ſine honore niſi in patria ſua. Smile eſt quod Eraſmus in quadam ad Alciatum epiſtola ſcribit: Pietatis erat, inquit, quòd patriȩ tuæ potiſſimum bonum ciuem præſtare volueris: ſed Deus voluit eruditionem tuã velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis ſplendor neſcio quo pacto in ſua cuique patria ferè obſcurior obtingit. Quod apertius (vt carminis noſtri enarrationem habeamus magis perſpicuam) Alciatus ipſemet explicuit oratione quadã Ferrariæ habita, hic omninò verbis: Scio, inquit, pleriſque ſuſpectam eſſe poſſe tam frequentem mutationem meam, qui nunc Auenioni, nunc Biturigibus, nũc Ticini, nunc Bononiæ profeſſus ſim: nec deerunt qui inconſtantiȩ hoc tribuant, tanquam nuſquam poſſim conſiſtere, & quod in carmine Horatiano eſt. *Locus ex Eraſmi epiſtola.* *Locus ex Alciati quadam oratione.*

Romæ Tibur amem, ventoſus Tibure Romam.

Etenim non bene compoſitæ mentis argumẽtum eſt, cum quis huc atque illuc vagus diſcurrit, nec quieſcere poteſt. Cæterùm mihi excuſatio eſt in promptu, notiſſimũque omnibus eſt, me, dũ bellicos tumultus ſubterfugio, tutamque ſtudiis meis ſedẽ perquiro, diutiſſimè eſſe peregrinatum, Principumque iuſſionibus huc atque illuc agitatum, certam ſedem tenere non potuiſſe. Idem Oratione Ticini habita ſic: Quamplurimi veſtrùm optimè ſciunt, vt belli calamitatibus eiectus, relicta patria trãs Alpes profectus ſum: ibi profeſſorio muneri addictus, aliquot annos ſumma cum gratia moram traxi: quod an illorum humanitati tribuam, an qualibuſcunque noſtris ſtudiis, non ſatis ſcio. Tria certè magnifica hac in diſciplina tribus in celeberrimis gymnaſiis mihi cõtigerunt, quæ neſcio (quod citra arrogãtiam dictũ ſit) an cuiquam alij: primùm vt Auenioni, cùm nunquam ad eam diem cathedram aſcendiſſem, ſtipendium ſexcẽtorum mererer, & ætate longè impar, ſenioribus tamen æquarer: alterùm in Biturigibus, quorum liberalitate magiſtratus Chriſtianiſſimi, ipſo Rege adiuuante, ſecundo quàm eò venerã anno duplicatũ mihi eſt honorarium, & mille ducẽtiq; præſtiti *Alter locus ex eodem.*

ter

tertium eſt, quòd tam à longinquis partib. in patriam ab excellentiſſimo Duce noſtro accerſitus, Senatoria dignitate ornatus, hanc acceſſionẽ ne quidẽ cogitans, tantũ abeſt vt petierim, ſum cõſecutus, hactenus ille. Nec verò prætermittã hoc Perſici ſymbolũ à Paulo Iouio explicati in eo Dialogo qui eſt De notis armorũ & amoris, cũ inſcriptione. *Tranſlata proficit arbos*, ipſiq; Alciato aſcribi. Sed & pomum Perſicũ notã fuiſſe eius qui in alio cælo melior ſit, tradit Pierius lib. De ſacris Ægypt. literis 54.

Locus è Paulo Iouio.

Perſicá Pyrus vnde.

Quæ dedi thos.] Cùm Perſæ aliquando in Romanos bellum gererent, multis in locis Italiæ Perſica implantarunt, quæ in Perſide venenum præſentaneum ferunt. Hac tãdem arbore hoſtes extinctum iri ſperabant: ſed in Italia mutato ſolo naturam etiam mutauit, quã in opinione eſt Columel. vbi refert,

——pomis cùm barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis:
At nunc expoſiti paruo diſcrimine lecti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Id non videtur Plinio veriſimile lib. 15. cui tamen aduerſantur Galenus, Paulus Ægineta, Plutarchus, & alij.

Martial. 13. Perſica nux.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in adoptiuis perſica cara ſumus.

Tranſlatu facta eſt melior.] Quaſdam arbores mutare naturam pro regionum varietate, teſtis eſt Plutarch. libro quem inſcripſit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ.

De perſica ardore.

Fert folium linguæ.] Plutarch. commentario. De Iſide & Oſiride, Perſicam arborem Iſidi conſecratam fuiſſe ſcribit, quòd linguæ folium habeat, fructũ cordi ſimilem. Eius hæc verba ſunt: τῶν δ' ἐν αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ ὧν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε θειότερον λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμαι, ὅσια φρονεῖν, εὐσχημα λέγειν: De ſtirpibus Aegyptiis maximè conſecratam Deæ aiunt Perſeã: quòd eius fructus cordis, foliũ linguæ ſpeciẽ referat. Nã eorum quæ in hominem cadere poſſunt, nihil diuiniꝰ eſt oratione, præcipuè verò de Diis: neq; vlla res alia maius ad felicitatem affert momentum. Itaq; hîc præcipitur ei qui ſit oraculũ aditurus, vt ſanctè pieque ſentiat, & modeſtè loquatur.

Tu procul à patria. Virgiliana imitatio è 10. Ecloga.

Tu procul à patria (nec ſit mihi credere) tantum
Alpinas, ah, dura niues. ——

Prin

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

Titanij quoties conturbant æquora fratres,
Tum miſeros nautas anchora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutius vt poſſit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores geſtare inſignia Reges,
Anchora quod nautis, ſe populo eſſe ſuo!

EPigraphe ſimilis mihi videtur ſententiæ Marcellini Amiani, qui 29. lib. grauiter pronunciauit, Imperium curam eſſe ſalutis alienæ. Principes enim debent habere perſpectũ ſe ſibi minimè natos eſſe, ſed ſui populi cõmodo & vtilitati. Plinius libr. 18. ait, Delphinum futuram tempeſtatem præſagire. Quo

Delphin φιλάνθρωπος.

Quocirca vt φιλάνθρωπος ſi nauem ventis agitatã offenderit, tutiùs vt figatur, anchorã quaſi humano quodam inſtinctu dirigit: ſic Princeps quiſque ſuorum maximè ſtudioſus eſſe debet, potiſſimùm verò ſæuiente tempeſtate & impetu belli, vel etiam infortunio quodam alio impendente, ne Reipub. ſtatus poſſit aliquo modo perturbari, aut etiam comminui. Cæterùm Delphinum anchoræ illigatum pro inſigni & ſtẽmate publico geſſerunt olim nonnulli Principes & Imperatores laudatiſſimi, vt Auguſtus Cæſar, T. Veſpaſian. Seleucus & Nicanor: noſtroque ſæculo Ald. Manutius, nobilis apud Venetos typographus: qua de re eſt elegantiſſima παρέκβασις in Prouer. Feſtina lentè, apud Eraſmum. Noſtris etiam tẽporibus Gallici Imperij Thalaſſiarchus, id eſt: Admiralius, inſigne hoc circumfert, vt nuper laudatus ille noſtrorum patrum ætate Philippus Chabotius. In ſcuto Vlyſſis Delphinum depictum fuiſſe ſcribit Plutarch. ad finem diſputationis, qua quærit, Vtra animaliũ plus rationis habeant an terreſtria, an aquatilia. Apponam & id Xenophont. è 3. ἀπομνημον. vbi facit Socratem diſputantem cum Dionyſiodoro: Quam ob cauſſam, inquit, Homerus appellat Agamemnonem ποιμένα λαῶν: niſi quòd vt paſtor ſuarum ouium curam habere debet, quo habeant quæ ſunt ad victum neceſſaria, ſic etiam Principem curare eſt neceſſe, quæ populo expediant: Nõ enim tantùm laudatur Agamemnon vt κρατερὸς αἰχμητὴς, ſed maximè vt βασιλεὺς ἀγαθὸς, qui non ſe modò bene regeret, ſed etiam ſuis felicitatis cauſſa eſſet. καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον, εὖ πράττωσι Rex non eligitur vt ſui curam habeat, ſed vt per ipſum qui eum elegerunt, in felicitate viuant.

Delphinus alligatus anchoræ.

Anchora Thalaſſiarchi Gallici.

Præclarus locus Xenophontis.

Titanus.

Titanij fratres.] Venti qui Titanes dicuntur, à patre Titane, Saturni fratre, Gigãtes robuſtiſſimi, qui pro ventis vſurpantur à Poëtis, — *miſeros* Epitheton conueniens, vt illud eſt Lucani. lib. 8. —— *miſeros fallentia nautas*

Sidera non ſequimur: —

Anchora quid.

Anchora iacta iuuat.] Prouerb. Anchorã ſacram ſoluere. Fuit autem anchora præſidij & ſalutis typus, Pierius lib. 45, Hierogl. Ad gloriam & felicitatem retulit Pindarus 6. Iſthmiorum: Si quis, inquit, hominum ſumptu & labore diuinas virtutes exequitur, Deus illi amabilem gloriam præſtat, & ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν θεότιμος ἐών: id eſt, Felicitatis iacit anchorã diuino honore auctus. Quid ſi huc reuocemus aureũ Plutarchi monitum è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu velut anchora

firmari

firmari ciuitatem? Memini & Euripidem in Hecuba, Polydorum gentis familiæque ſuæ anchoram nominare, ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρ᾽ ἔτ᾽ ἐμῶν: qui iam ſolus generis ſupereſt anchora noſtri. Ariſtides oratione Panathenaica prima, dicit Græcos omnes vbi viſos fuiſſe in portu quodam duabus nixos anchoris, quaſi ſiemino fultos præſidio.

In Senatum boni Principis.

EMBLEMA CXLIIII.

Dialogiſmus.

EFFIGIES *manibus truncæ ante altaria diuûm*
Hinc reſident, quarum lumine capta prior.
Signa poteſtatis ſummæ, ſanctique Senatus
Thebanis fuerant iſta reperta viris.
Cur reſident? quia mente graues decet eſſe quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur ſine ſunt manibus? capiant ne xenia, nec ſe

Pollicitis flecti muneribúſve ſinant.
Cæcus at eſt Princeps, quòd ſolis auribus abſque
Affectu, conſtans iuſſa Senatus agit.

Fons Emblematis.

ID agalma Iudicum Thebanorũ è variis auctoribus peti poſſe ſcio. Certè Plutarchus attigit libro De Iſide & Oſiride: quod idem Sermone 44. Stobæus retulit ex eodem Plutarcho, his verbis: ἐν Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν: id eſt, Thebis imagines cõſpiciuntur Iudicum manibus carentes: at ſummi Iudicis imago conniuet oculis: eò quòd iuſtitia nec muneribus capi, nec hominum vultu flecti debeat. Alciatus ipſe Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis hæc ait: Chryſippus Iuſtitiæ imaginem ita expreſſit, vt puellari virginis forma, aſpectu vehementi, luminibus oculorum acerrimis conſpiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto eſſe iudicio, ſanctum, ſeuerum, contra improbos inexorabilem, vi ac maieſtate æquitatis, veritatiſque terrificum eſſe oporteat. Quapropter memoriæ eſt traditum, magiſtratuum ſtatuas à Thebanis ita ſolere formari, vt ſine manibus eſſent: Principum verò clauſis oculis, nimirùm eam iuſtitiæ naturam eſſe oſtendentes, vt incorrupta ſit, nec pretio precibúſve, aut alienæ vlli voluptati cedat. Non verebor in vſum rapere meum quæ retulit auctor induſtrius, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. lib. 3. Thebani, inquit, vt incorruptam iuſtitiam ſignarent, nec variari gratia, Iudicum imagines ſine manibus, Principis verò ſine oculis in foro propoſuere, vt ſignis oſtenderent, Iudices affectibus capi non oportere, cauſſáque definita damnatos vndecimuiris pœnis afficiendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiundis abſtinere debẽt: idcircò hìc truncis manibus pinguntur, quod non prætermiſit Pierius lib. Hieroglyph. 35. Præſes ipſe captus eſt oculis, ne affectu quodam moueatur, ſiquidem, vt ait Cicero Officiorum 3. neque contra Remp. neque contra iuſiurandum ac fidem amici cauſſa vir bonus faciet, ne ſi iudex quidem erit de ipſo amico. Ponit enim perſonam amici cùm induit iudicis. Nam ſi omnia facienda ſint, quæ amici velint, non amicitiæ tales, ſed coniurationes putandæ ſunt, quocirca non oculis vtatur, ſed auribus, ne citò moueatur: & cùm ipſi dicenda eſt ſententia, meminerit ſe Deum habere teſtem, id eſt, mentem ſuam, qua nihil

Locus ex Alciati oratione.

ipſe

ipſe dedit homini diuinius. Adhęc omnes ſedent, quòd animus eorum debeat eſſe optimè compoſitus, nec hinc atque hinc flecti, quod eſt leuitatis: ſedendo etenim & quieſcendo fit anima prudens, ait Philoſophus. Euſtathius ad Iliad. ζ. notat ſtatuas Mineruæ olim omnes ſedentis ſpecie fieri ſolitas. Interdum enim ſedere idem eſt quod conſilium capere, vt apud Plautum is qui nimio plus ſapere ſe ſedentem aſſerit. Vulgatúmque eſt illud, Romanus ſedendo vincit, id eſt conſultando. Pierius libro 43. Lubens huc referrem quę de iuſtitiæ imagine olim à Carneade expreſſa Gellius adnotauit lib. 14. c. 4. ſed quia liber eſt in omnium manibus, facilè tranſeo. Velim potius id obſeruari diligenter, quę concisè lib. 14. Hiſtor. var. ſcripſit Ælian. Olim apud Ægyptios eoſdem fuiſſe iudices, qui ſacerdotes erant: quorum Princeps natu proximus in omnes ſtatuendi ius habebat: quem omnium optimum atque æquiſſimum eſſe oportebat. Is circa collum imaginem è ſapphiro gemma confectam geſtabat, quæ Veritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex veritatem non tam in lapide ſculptam aut expreſſam circumferre, quàm in animo mentéque inſitam & infixam habere debet. Cur ſedent iudices.

Cur reſident.] Cicero ad finē procœmij Dialogi De claris orat. Sed quo, inquit, faciliùs ſermo explicetur, ſedentes, ſi videtur, agamus. Cùm idem placuiſſet illis, tum in propatulo conſedimus, hæc ille. Perſonæ Dialogorum ſedere vel dicuntur, vel intelliguntur: Dicuntur quidem in libris Oratoris, in quæſt. Acad. in lib. De nat. Deorum, in Phædro Platonico: Intelliguntur libris De finibus quatuor, in Lælio, in Catone, & multis Platonis Dialogis. Certè M. Tullius videtur ſemper ambulare, cùm Peripateticum agit, vt 5. De finib. 1. De diuinat. 1. De legib. aliàs, vt Academicum, vult ſedere, quo ſignificet aliquid ſtabiliùs diſſeri. Conſtat ex veteribus iudices ſedere ſolitos, cùm quid ſtatuendum eſſet. Ita enim Iuſtinianus in Nouella 8. De iudicibus: Sedebunt autem, ait, hi pedanei iudices continuè & nunc in regia baſilica, in quibus & tunc domunculis iudicabit, &c. Idem in Nou. Vt ab illuſtrib. & qui ſuper eam dignit. Secundùm quod, ait, datum eſt eis ſuper hoc priuilegium, ne cogantur aut ſedere cum iudicibus cùm iudicant, aut ſtare rurſus tanquam litigantes. Marcianus l. 7. D. Quod met. cauſ. Confeſtim autem pro tribunali te ſedentem adiit. Sic in l. 2. D. Ad Senat. Tertyll. ſedere dicitur Prætor. Confeſtim autem ſic erit accipiendum, vbi primum potuit, id eſt, Prætoris copiam habuit Sedere quid habeat myſterij. Iudices cur ſedeant.

huic rei ſedentis. Et in l.7.D.De in integ.reſtit. Confeſtim autem pro tribunali te ſedente adiit. Bonifacius in cap.fin.De ſent.& re iudic.in v I, Sententia, ait, quam ſcriptam edi, à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipſo ſtando, non ſedendo proferri contingit, nullius penitus eſt momenti. Gellius lib.7.De Scipione: Et quodam die, ait, ius in caſtris ſedens dicebat. Plinius lib.5. Epiſt. Sedebant iudices, centumuiri venerant, obſeruabant aduocati ſilentium longum, &c. Cicero pro Rabir. Accuſaui de pecuniis repetundis, iudex ſedi. Ad hanc verò rem Plautus in Moſtellaria:

Nimio plus ſapio ſedens,

Affectus ſedati in iudicibus.

Quia mente graues.] Huc illa Calliſtrati verba aptanda, quæ habentur l.19.D.De offic. Præſid. Sed & in cognoſcendo, ait, neque excandeſcere aduerſus eos quos malos putat, neque in precibus calamitoſorum lacrymari oportet. Id enim non eſt conſtantis & recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit. hæc ille.

Munera non debēt à iudicibus.

Capiant ne xenia.] Prohibetur enim 1.& 6, Deuteronomij, Eccleſiaſt.42.& Prouerb. 24. multiſque aliis in locis. Refert Plinius 8.Epiſt. Iulium Baſſum accuſatum repetundarum, quòd in Bithynia quædam munera ab amicis prouincialibus accepiſſet. Lex enim dona & munera à magiſtratibus accipi, imò verò & quid emi vetat, niſi victus quotidiani cauſſa. Hoc tamen addamus licet: Non in totum xeniis abſtinere debet proconſul, (ait Vlpian.in l.6.de offic.proconſ.) ſed modum adiicere: vt neque moroſè in totum abſtineat, neque auarè modum xeniorum excedat, qua de re verba hæc ſunt Seueri & Antonini: Quantùm ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Vetus prouerbium eſt: οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων. Nam valdè inhumanũ eſt à nemine accipere, ſed paſſim viliſſimum eſt, & per omnia auariſſimum, &c. Qua ratione Plin. Epiſt.5. ad Seuerianum, ait in cauſis agendis & exercendis iudiciis non modò pactione, dono, munere, verùm etiam xeniis ſe ſemper abſtinuiſſe, vbi rectè ſubiicit oportere quę ſunt inhoneſta, parúmquę decora non quaſi illicita, ſed quaſi pudenda vitare. Sic Spartian. tradit Peſcennium Nigrum ſalaria iudicibus è publico dari voluiſſe, ne cui eſſent oneri: adieciſſeque, iudicem nec dare debere, nec accipere.

Cæcus at eſt Princeps.] Oculus in Hieroglyph. pro gratia, ſeu, vt ita dicam, fauore vſurpatur, vt tradit lib.33. Pierius. Non eſt

quòd

quòd ſuſpicionibus aut coniecturis aliquid vſpiam tribuat ipſe iudex, nec litigantium verbis hæreat, ſed probationibus manifeſtis veritatem inueſtiget. Quod eleganti complexus eſt monoſticho Poëta neſcio quis:

Μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

Ne de lite pronuncies, niſi vtramque partem priùs audieris. Decretum id dicitur propriè quod cauſſa cognita pronunciatur à iudice: nec enim decretum dici poteſt niſi vtraque audita parte. Tertullianus Apologetico: Reſpondendi, altercandique poteſtas patet, quandò nec liceat inauditos & indefenſos omninò damnari. Huic conuenit l. 1. Cod. de condemn. reis: & veterum conſuetudo qui reos niſi auditos condemnabant, quoniam qui auditi non eſſent, pro indamnatis habebantur, ex Lycurgi legibus; vt tradit Val. Max. cap. de Sapiẽter dictis & factis. Tritum id è Solonis Elegiis:

Ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως.

Magiſtratum gerens audi & iuſta & iniuſta.

Quòd ſolis auribus abſque Affectu.] Memini legere me, Athenienſes iudicia de cædibus habituros, ad Areopagum, Martis vicum, ire noctu ſolitos: iiſque qui cauſas dicerent, affectibus abſtinendum fuiſſe teſtatur Iſocrates Areopagitico. Nolebant enim iudices miſerabilium perſonarum intuitu, vociſque lenocinio, quod magnas ad flectendum, perturbandúmque vires habet commoueri. Longè alia Romanorum conſuetudo fuit, qui quocunque modo iudices ad iracundiam vel miſericordiam flectebant: quod Cicero facere ſolet in perorationibus. Celebre eſt exemplum Sergij Galbæ, qui reus à Libone trib. pleb. accuſatus, quòd prætor contra fidem Luſitanos quoſdam interfeciſſet, eum nihil haberet quo ſe purgaret, paruos ſuos liberos flens commendare cœpit: quo facto ita iudices permouit, vt nihil in eum grauius ſtatuerint. Hanc rationem producendi reorum liberos Fabius libr. 6. capit. 1. memorat, vt & Val. Max. 8. cap. 1. eámque ter vſurpatam memini à M. Tullio, nempe pro Flacco, pro Sylla, pro Seſtio. Idem in Planciana ſic: Non opibus contendo, non auctoritate, non gratia, ſed precibus, ſed lachrymis, ſed miſericordia, mecúmque vos ſimul miſerrimus & optimus obteſtatur parẽs: & pro vno filio duo patres deprecamur, pro Fonteio: Tendit ad nos virgo veſtalis manus ſupplices eaſdem, quas pro vobis Diis immortalibus tendere conſueuit: cauete ne periculoſum ſuperbúmque ſit, eius vos obſe-

cratione repudiare, cuius preces ſi Dij aſpernarentur, hæc ſalua eſſe non poſſent. Quibus ex locis intelligimus quàm graues illæ motuum faces admoueat, vt iudicum animos ad lenitatem & miſericordiam impellat.

Conſiliarij Principum.

EMBLEMA CXLV.

HEROVM *genitos, & magnum fertur Achillem*
In ſtabulis Chiron erudiſſe ſuis.
Semiferum doctorem, & ſemiuirum Centaurum,
Aſſideat quiſquis Regibus, eſſe decet.
Eſt fera dum violat ſocios, dum proterit hoſtes:
Eſtq; homo, dum ſimulat ſe populo eſſe pium,

CHiron Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) ſuperiore ſui parte homo, equus inferiore, datus creditur Achilli pædagogus, ſub quo diſciplinas liberales excepiſſe tradunt. Vt enim ait Homerus, fecit eum oratorem verborum, factorem verò rerum: id eſt,

——διδασκέμεναι τάδε πάντα

Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Ferina in Chirone natura variis modis exponitur è Mythologis: ſed hîc notantur maximè Principum Regúmque conſiliarij: qui ferinam quidem & pluſquam belluinam naturam referunt, cùm ſuo principi praua conſilia ſuggerunt, vt populares ſuos pecuniis emungant, vel ſuo commodo, Reipubl. procurent incommodum. Speciem humanitatis habent, cùm iuſtitiæ & pietatis imagine populum ſibi deuinciunt. Quod itidem explicatum eſt ab ipſo Alciato lib. 9. Parergôn, cap. 13. his omninò verbis: In Græcis auctoribus annotaui, à Chirone Centauro Achillem, alióſque Regum filios eruditos fuiſſe fingi, quòd ſoleant doctores & conſultores Principum natura quidem feri eſſe, & promptum ad aſperiora ingenium habere: humanitatem verò in ſpeciem tantùm præ ſe ferre. Idem diſputat Macciauellius, auctor Italus (de quo quid ego cum aliis multis in totum ſentiam, nihil habeo dicere, niſi quòd exiſtimem eum in ciuibus negotiis alioqui perſpicacem, & magni certè ingenij virum, ſed in quo tamen parum aut nihil planè fidei eſſet & veræ religionis, vt eius ſcripta quædam teſtantur.) ille itáque ferè ſic diſſerit capit. 18. eius libri, quem de Principe lingua ſua edidit. Primùm quidem Principi fidem hoſti & aliis cùm quibus rem habet, ſeruandam eſſe dicit, ſed ea tamen lege, ne obeſſe poſſit. Si quid enim noxæ importatum iri ob fidem datam Princeps metuat, ei ſuadet ad fraudem & aſtus eſſe recurrendum. Docet perſpicuè concertationem omnem legibus vel fraude inſtitui atque perfici: has quidem hominum eſſe, hanc verò belluarũ. Sed quia interdum leges non ſatis eſſe firmæ ac ſtabiles videantur, inclinandum animum ad dolos ille præcipit: Principem enim decere, vt humanã & belluinam naturam præ ſe ferat. quod à veteribus figmento quodam expreſſum notat in Achillis educatione, quem è Chirone Centauro inſtitutum tradunt, vt ſignificarent Principem quemcunque hac natura duplici præditum eſſe debere. E belluis autem duas in primis proponendas, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, hanc aſtu & vafritie permultum valere: illum, vt incau-

Ferina Chironis natura quid.

Machiauellius Italus.

tus eſt, non rarò ſe in retia temerè coniicere: hanc, quia, non ſatis virium habeat, fallaciis vti. Quibus argumentis, parum quidem Philoſophicis, ne dicam impiis, Principem eum qui res magnas & periculoſas aggrediatur, eáſque tutò ad exitum perducere velit, fraude inſtructiſſimum eſſe debere, docet non tam πολιτικὸς ἀνὴρ, quam ἄθεος.

Huc ferè pertinet Ciceronis illud ex primo libr. Offic. Duobus modis fit iniuria, aut vi, fraude: fraus quaſi vulpeculæ, vis leonis videtur: ſed fraus odio digna maiore.

Genitos.] Liberos.

Magni cognomẽ quibus tributum.

Magnum Achillem.] Diximus in ſuperioribus, magni cognomen paucis quibuſdam, & iis illuſtribus, tributum eſſe, vt Alexandro, Pompeio, & aliis. Plutarch. in Pompeio.

Centauri qui.

Semiferum Centaurum.] De Centauris ea mihi minimè repetenda ſunt, quæ ſtudiosè tradit Palæphatus eo, quem ſcripſit, libro De non credendo fabulis. Id dumtaxat è Plinio, lib. 7. cap. 56. Pugnare, inquit, ex equo, Theſſalorum inuentum eſt, qui Centauri appellati ſunt. hinc nata fabula, quòd biformes dicantur, διφυεῖς ab Iſocrate, inferiori parte referentes equum, ſuperiore hominem. Dicuntur autem Centauri, κέντωρες, ſtimulatores, à κεντέω, ſtimulo. ſic enim & ἱπποκέντορον, equorum ſtimulatores Luciano nominantur, id eſt, equites, nec modò qui vehuntur equis, ſed qui ſunt aſſueti prædis: quales ſunt & aulici permulti, & alij quidam reguli, vt & vicani illi præfecti qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appellantur. Aliunde ducit etymon centauri Tzezes 7. Chiliad. Hiſtoria 99. nimirum à κεντῶν καὶ αὔρα, ſed nihil ad hoc noſtrum argumentum.

Opu

Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum

EMBLEMA CXLVI.

H V M A N I *quod ſplen eſt corporis, in populi re*
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus.
Fiſco aucto arguitur ciuica pauperies.

Similitudine oſtendit opulentiã tyranni, cauſſam eſſe ſubditorũ inopiæ. Vt enim in corpore humano ſi ſplen ſit auctior & tumidior, tabem & maciem cæteris partibus inducit. Ratio- nem adfert Ariſtot. in problem. Quòd ſplen multam ad ſe trahit materiam, quę tranſire in alimentum debebat. Cõſtat enim, ait ille, homines pauci ſplenis pingues effici. Splen autem viſcus eſt in ſiniſtra animalis parte, ſuccos ad ſe attrahens craſſos & melancolicos in hepate genitos. Lienem Latini vocant, de Lien quid & eius officium.

Traiani dictum.

quo Galenus lib.4. De vſu partium cap.15. Id verò Traiani Cæſaris apophthegma fuit: ſi quidem fiſcum lienem appellabat, quòd eo creſcente reliqua membra tabeſcerent. Magno certè regni & Reipubl. malo Princeps auarus naſcitur, cui nimirum cenſus publici, & vectigalia plus æquo placeant. quo fit, vt miſerrima plebecula cogantur ad egeſtatem & extremam pauperiem, cùm tyrannus in ſuorum poſſeſſionẽ violenter irruit, eorúmque peculium depeculatur. Certatim è doctis illud Tyberij celebratum eſt: Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglûbere. Quo damnabat tyrannos illos δημοβόρους, qui ſuis abradunt quicquid poſſunt, & ſic importuniùs in fiſcum ſuum cõuertunt, vt à miſera plebecula non pellem modò, ſed & carnes ipſas detractas velint. Eandem ſententiam, ſed aliis verbis expreſſam ab Alexandro Macedone, literis proditam habemus. Huic enim cùm diſplicerent exactiones, eorúmque potiſſimùm qui à ſubditis ampliore, vectigalium reditus, quàm per fortunas hominum liceret, extorquebant, apud ſuos dictitabat, κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, Olitorem odi qui radicibus herbas conuellit, atque ab ima ſtirpe arbores excidit. Artaxerxes Longi manus dictitabat, Addere quàm auferre magis eſſe regium: Ptolemæus Lagi filius, Ditare quàm ditem eſſe, cõuenientius eſſe regi. Notum illud, Lucri bonus eſt odor ex re qualibet. Sed ad illuſtrationem hæc quæ ſequuntur, placuit adiicere. Theodoricus ſcribens ad Marcellum Aduocatum fiſci, apud Caſſiodor. Variar. lib. 1. Epiſt. 22. Non quoties

Locus præclarus è Caſſiodoro.

ſuperes, ait, ſed quemadmodum vincas inquirimus: non quæras de poteſtate noſtra ſed de iure victoriæ: quando laudabiliùs à parte fiſci perditur, cùm iuſtitia non habetur. Nam ſi dominus vincat, oppreſſionis inuidia eſt: æquitas verò creditur, ſi ſupplicem ſuperare contingat. Et lib.4. Epiſt.37. Crementa fiſcalium tributorum iuſtiſſimo ſunt penſanda iudicio: quia ſeruientium imminutio eſt huius illationis acceſſio, quantúmque pars illa proficit, tantum ſe hæc à firmitate ſubducit. Sed à nobis, qui fiſci vtilitatem ſtabili volumus diuturnitate conſiſtere, excludenda eſt diſpendioſa ſemper enormitas, ne augmento ſuo tumens ſumma deficiat, incipiátque magis deeſſe, quia immaniter viſa eſt accreuiſſe. Rectè itaque idem Caſſiodorus. libro 1. Fit interdũ cauſſa mala fiſci, vt bonus Princeps eſſe videatur. Rarò enim (vt eiuſdem Caſſiodori verbis

Lib. 2.

vtar) vtumque ſub admiratione perfectum eſt, vt & fiſcus creſceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret. Et Alciati lib.

Parer

Parergôn.8.c.6.notanda hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianum: Quæ præcipua tua gloria eſt, ſæpè vincitur fiſcus: cuius mala cauſſa nunquam eſt, niſi ſub bono Principe. Iulius Capitolinus in M. Antonini vita: fiſco in cauſſis compendij numquã iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Conſtantij, ſeu Iuliani vita: Pompeia Plotina, incredibile dictu eſt, quantũ auxerit gloriam Traiani: cuius procuratores cùm calumniis prouincias agitarent, adeò vt vnus ex iis diceretur locupletũ quẽque ita conuenire, Quæ habes? vnde habes? pone quod habes: illa coniugem corripuit, atque increpans, quòd gloriæ ſuæ eſſet incurioſus, talem poſtea reddidit, vt exactiones improbas deteſtans, fiſcum lienem vocaret, quòd eo creſcente reliqui artus tabeſcunt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla ſunt. Hactenus Alciatus. Locus ex Alciati Parergo.

Fiſcum.] Fiſcus, receptaculum nummorum eſt, proprieque principis, l.1.§.hoc interdictum, D. ne quid in loco publ. Res fiſcales, ait Vlpian. quaſi propriæ & priuatæ principis ſunt: à fiſcis, id eſt ſportulis, vt apud Aſconium 2. Verrina, quæ nummorum receptacula ſunt ad maioris ſummæ pecunias capiẽdas. Hinc confiſcare deflexum verbum, pro deferre ad fiſcum principis, Et apud Sueton. in Auguſto cõfiſcata bona, quæ fiſco ſunt adiudicata. Aerarium verò publicum eſt, populique Romani, quod Plinius Iunior teſtatur in panegyrico. Fiſcus quid.

Arguitur ciuica pauperies.] Conſtãs Imperator Romanus dicebat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum Principis clauſtrum reſeruari. Nec alienum eſt ab eo quod ad Nicoclem ſcripſit Iſocrates: σημεῖον ἔστω, inquit, σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν: Argumentum hoc tibi ſit imperij rectè honeſteque adminiſtrati, vbi videris eos, quibus præes, tua diligentia curaque locupletiores & ditiores factos.

Quod

Quod non capit Chriſtus, rapit fiſcus.

EMBLEMA CXLVII.

Exprimit humentes, quas iam madefecerat ante
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad ſummum fures, quos deinde coercet,
Vertat vt in fiſcum quæ malè parta ſuum.

Commentum Principum auarorum.

PRincipes auari eos publicis & maximis functionibus præficiunt, quos ingenioſos & ſtrenuos eſſe norunt: qui ſi aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatū transfundant (quales potiſſimum ſolent eſſe qui fiſci rationes tractant) ita vt populum & regiones ſibi commiſſas expilent, ſæpenumerò damnātur capitis, maleque parta bona fiſco addicūtur, ſuntque tanquam ſpongiæ, quę pro arbitrio nunc humectantur, aut

arc

areſiunt. Exempla quamplurima ſunt in monumentis antiquitatum, ſed & in noſtris Galliæ annalibus; quæ non placet huc adducere, quòd peruia ſint. Satis autẽ nunc erit ſubiicere quod Suetonius de Flauio Veſpaſiano ſcripſit: Solus eſt in quo meritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit; non enim contentus omiſſa ſub Galba vectigalia reuocaſſe, noua & grauia addidiſſe: negotiationes quoque vel priuato pudendas propalam exercuit. Creditur etiam procuratorum rapaciſſimum quemque ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promouere, quò locupletiores mox condemnaret; quibus quidem vulgò pro ſpongiis dicebatur vti, quòd quaſi & ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Cæterum neminem latere velim epigraphen huius tetraſtichi tractam eſſe ex cauſſa XVII. q. 7. can. Maiores, ſic enim ſcriptum reperio: Maiores noſtri ideò copiis omnibus abundabant, quia decimas Deo dabant, & Cæſari cenſus reddebant: modò autem quia diſceſſit deuotio Dei, acceſſit indictio fiſci. Nolumus partiri cum Deo decimas, modò autem tollitur totum. Hoc tollit fiſcus, quod non capit Chriſtus.

Veſpaſiani aſtus & auaritia.

Locus è Pontificio iure.

Principis arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An neſcis longas Regibus eſſe manus?

Prouerbium, Longæ Regum manus, fortè non malè, arcta manus ſumetur pro auara & rapaci.

Prouehit fures.] i. depeculatores. Furum enim nomen generis eſt.

Principis

Principis clementia.

EMBLEMA. CXLVIII.

Veſparum quòd nulla vnquam Rex ſpicula figet,
Quodque alijs duplo corpore maior erit,
Arguet imperium clemens, moderataque regna,
Sanctaque iudicibus credita iura bonis.

Veſpæ pro apibus abuſiuè.

VEſparum vocabulũ pro apum nomine hîc ſumi καταχρηστικῶς docti quidam homines coniiciunt. Alij non minu eruditi citra figuram id ſcribi arguunt. Harum itaque hæc natura eſt, vt quem ſequantur, Principem habeant aliis procериorem, & quaſi honore potiorem, qui quamquam imperium in alias habeat, aculeo tamen caret: quod his teſtatur verbis Baſilius homilia 8. in Hexaëmeron: οὐκ ἔχει κέντρον τῷ βασιλεῖ μελισσῶν ἀλλ

Apum natura.

ἀλλ' ὁ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν. νόμοι τινὲς εἰσὶν οὗτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀργοὺς εἶναι πρὸς τιμωρίαν τοὺς τῶν μεγίστων δυναστειῶν ἐπιβαίνοντας. I. Regi apum aculeus eſt,ſed eo ad vlciſcendum non vtitur.Sunt hæ naturæ leges nõ ſcriptæ, vt quiſque maxima eſt potentia præditus,ita tardum ad puniendum eſſe oportere,hæc Baſil.Eadem ferè retulit D.Ambroſ. Hexaëmer.lib.5. cap. 20. Aelian.hiſtoriæ animal. 1.& 5.Dio Chryſoſtom. Orat. de regno, 4.Sed audiamus Principem Stoïcorum Senecam.Sic enim lib.De clementia: Maiorem poteſtatem non oportet eſſe noxiam,ſi ad naturæ legem componitur.Natura enim commẽta eſt regem,quod ex aliis animantibus licet cognoſcere,& ex apibus, quarum regi ampliſſimum cubile eſt, medioque ac tutiſſimo loco.Et ibid.Præterea inſignis Regi forma eſt, diſſimiliſque cæteris, tum magnitudine, tum nitore.Hoc tamen maximè diſtinguitur.Iracundiſſimæ,ac pro corporis captu pugnaciſſimæ ſunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt:Rex ipſe ſine aculeo eſt.Noluit illum natura nec ſæuum eſſe, nec vltionẽ magno conſtaturam petere,telumque detraxit,& iram eius inermem reliquit. Exemplum hoc magnis Regibus ingens eſt. Eſt enim illi mos exercere ſe in paruis,& ingentium rerum documenta minima agere.Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores,cùm tanto hominum moderatior animus eſſe debeat,quanto vehementiùs nocet. Vtinã quidem eadem homini lex eſſet, & ira cum telo ſuo frangeretur, nec ſæpius liceret nocere quàm ſemel,nec alienis viribus exercere odia,hæc ille. Et hoc optimo Principi ſymbolum propoſitum eſt,vt inter alias virtutes,quibus opus habet ad ſuæ Reipubl.adminiſtrationem, nihil animi moderatione habeat antiquius. Etenim eius auctoritas & agendi facultas,etiamſi maior ſit quàm in aliis,minimè tamen ſæuire debet,iiſque quibus prę eſt,terrificum ſe præbere. Nam inter virtutes alias,quæ Principem maximè deceant,clementia eſt. M.Antonius, qui Philoſophi cognomen non ab re eſt conſecutus, nihil quicquam eſſe dicebat, quòd Imperatorẽ Romanum magis deceret,quàm clementiam:eamque ob cauſſam neque in rebelles ſuos ſæuitum voluit. Rectè apud Claudianũ Theodoſius Honorio filio ſalubre hoc conſiliũ ingerit:

Clementia vera principis virtus.

Sis pius in primis:nam cùm vincamur in omni
Munere,ſola Deos æquat clementia nobis.

Ouid.1.de Ponto eleg.3.

Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox:
Quique dolet,quoties cogitur eſſe ferox.

Com

Iulij Cæſaris clementia.

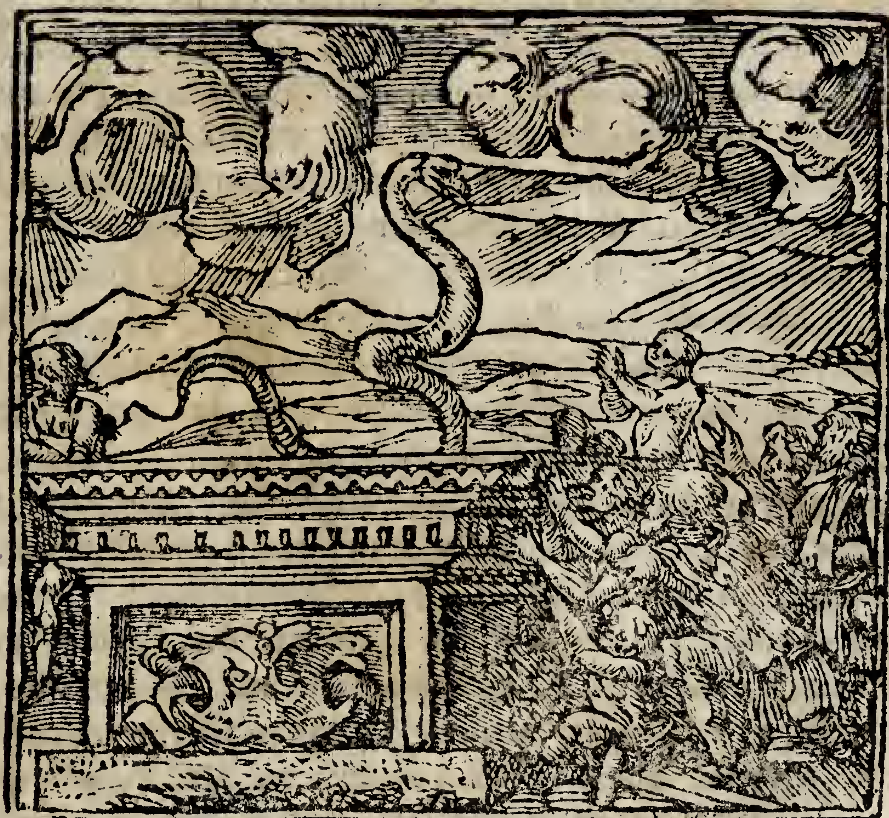
Boni piique Imperatores.

Compertum eſt Cæſarem Iulium Deorum numero aſcriptum, quòd clemens ac placabiiis in eos fuerit, à quibus iniuriã bellis ciuilibus acceperat. Eadem virtus Auguſtum conſecrauit: Pi cognomen dedit, alioſque permultos immortalitate donauit. Pyrrhi Epirotæ laudatur animi moderatio, qui iuuenes, à quibus inter pocula irriſus erat, & conuiciis impetitus, illæſos abire ſinit, cùm vnus ex iis reſpondiſſet id vini cauſſa contigiſſe. Celebratur eò plus Auguſtus Cæſar, cuius gratia cùm Senatus iis ademptutus eſſe ius teſtandi, qui eum contumeliis & probris affeciſſent, non eſt paſſus id decerni, vt eſt apud Suetonium. Eam ipſam patientiam initio imperij finxiſſe Tiberium, teſtis eſt Cornelius Tacitus. Nam libellos famoſos & dicta in ſe mordacia diſſimulauit, eorumque auctores ad cognitionem vocari noluit. Vſurpabat enim illud ſæpenumerò, In libera ciuitate liberas etiam linguas eſſe debere: & ſi quãdo hæc aperta feneſtra eſſet, nullas alias in Senatu fore lites, & accuſandi occaſiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Philemonem perſtrinxerat. Is cùm veniſſet in Philemonis poteſtatem, ſtatim miniſtro cuidam Philemon præcepit aperta voce, vt maledico caput gladio amputaret: ſed clam, vt nudo enſe ceruices attingeret, moxque vt eum illæſum abire ſineret, eique daret nuces, talos, pilam, & alia quædã ludicra. Quibus ille Princeps apertè indicabat, ſe aculeum quidem habere, ſed eo vti minimè velle: deque potentiore maledicere, magis eſſe puerorũ quàm virorum. Eam regiam virtutem vt actionibus aliis permultis certè heroicis, ſic reſcripto egregiè probarunt Theodoſius, Arcadius, & Honorius, cuius reſcripti ad Rufinum hæc formula: Si opprobrium ex leuitate proceſſerit, negligendum: ſi ex furore & inſania, condolendum: ſi ab iniuria, remittendum.

Salus

Salus publica.

EMBLEMA CXLIX.

PHOEBIGENA *erectis Epidaurus inſidet aris*
Mitis,& immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri,veniatq; ſalutifer orant,
Annuit,atque ratas efficit ille preces.

AEſculapius inſignis Medicus,Dianę precibus Hippolytum ab equis diſcerptum in vitam reuocauit:quàm ob rem Iupiter iratus eum fulmine percuſſit.Poſt mortem Deus eſt habitus,& ſub ſerpentis imagine diuinis honoribus affectus.Adhæc tali cultus effigie Romam graui peſtilentia laborantem dicitur liberaſſe,ad quam tandem deductus eſt à fano ſibi ſacro, quod erat quinque millibus à Epidauro paſſuum.Hiſtoriam hanc fuſiùs petractant Valer.Max.ç.De mirac.lib.1.Plin.24.c.4. Diuus Aug.De ciuit.3.c.17.meminit & Lactantius variis locis, ex quo notum illud Sereni: Æſculapius cur Deus habitus.

Qui colis Aegeas, qui Pergama, quique Epidaurum.
Qui quorundam placida tectus ſub pelle draconis
Tarpeias arces, atque indita templa petiſti,
Depellens tetros præſenti numine morbos.

Serpens quid. Hoc ſerpentis inuolucro nihil aliud verius & expreſſius intelligi datur, quàm Seruator noſter Chriſtus, verus animarum noſtrarum Æſculapius, & ſalutis humanæ vindex, qui ſub ſerpentis figura in deſerto à Moſe legiſlatore appenſus, omnes omnium morbos & vulnera ſanitati reſtituit, & in cruce tandem omnes noxas & crimina expiauit. Serpens, ſalutis ſymbolum. Cæterùm non immeritò ſalutis noxam ſerpens ſibi videtur vindicaſſe, à quo nimirũ multa in humanum genus remedia proficiſcuntur, qua de re pluribus lib. 16. De ſacris Ægyptiorũ literis Pierius. Æſculapium etiam præter alios, Medicorum præſidem Plutarch. Sympoſ. 9. quæſt. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2. Artemidori lib. De ſomniis: qui ait, per Æſculapium in templo erectum, & in baſi ſtantem, ſignificari quoddam bonorum præſagium. Qui ſi moueatur, aut accedat, morbum & peſtem portendit: tum enim maximè hominibus eo Deo eſt opus. His autem qui ægrotant, ſalutem prædicit. At non videtur omittendum, quod veterum monumentis proditum eſt. In numo Antiochi Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur forma mulieris, habitu regio Anguis Ambroſianus Mediolani. ſedentis pateram tenentis, iuxta quam erat ara, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. Plerique noſtra ætate viri eruditi coniiciunt ab Alciato hîc tacitam eſſe factam alluſionem ad Ambroſianum illum anguem, qui Mediolani viſitur in marmorea columna erectus ipſa æde D. Ambroſij.

Epidaurius.] Ab vrbe notiſſima Peloponneſi in ſinu Saronico, ex qua in ſerpentis imagine Romam adductus creditur. Propertius:

Eſt Deus extinctum Creſsis Epidaurius herbis,
Reſtituit patrijs Androgeona focis.

Lege Ouid. lib. 15. Metamorph.

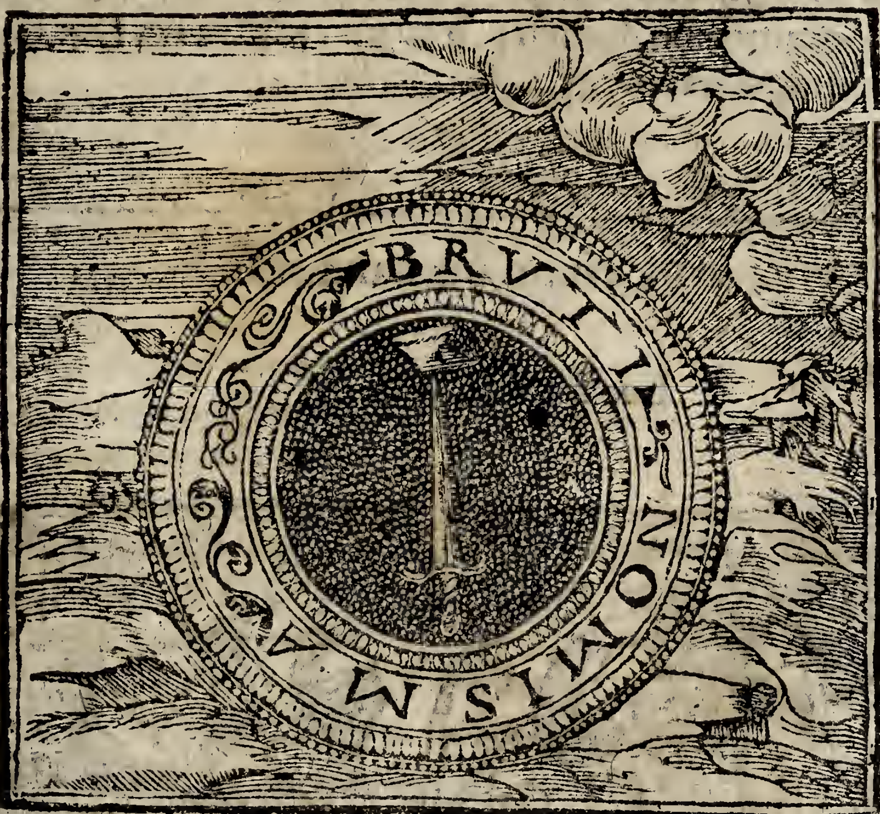
Annuit, atque ratas.] Ouidium imitatur 1. Faſtorum:

Efficiatq; ratas vtraque Diua preces.

Reſpu

Reſpublica liberata.

EMBLEMA CL.

C*Æ*SARIS *exitio, ceu libertate recepta,*
Hæc ducibus Brutis cauſa moneta fuit.
Enſiculi in primis, queis pileus inſuper aſtat,
Qualem miſſa manu ſeruitia accipiunt.

OCciſo in Senatu Iulio Cæſare à Bruto, Caſſio, & cæteris coniuratis, ij ceu libertate populo reſtituta, fabricari numiſma voluerunt, in quo ſculpti erant duo pugiones adiecto pileo. Pugio cædem patratam omninò ſignificabat: pileus verò libertatem, vt refert Dion. lib. 47. Vulgare olim prouerbiũ fuit, Vocare ad pileum; cuius meminit Noctium Atticarum 7. c. 4. Gellius & Macrobius 1. Saturnal. Aurelius Victor ſcribit, mor- Numiſma M. Bruti.

tuo Nerone ſic cunctas prouincias, omnémque Romam exultaſſe, vt plebs induta pileis manumiſſionum, tanquam ſeuo exẽpta dominio triumpharet. Compertum habemus libertatis indicium pileum fuiſſe: vnde & qui ſerui libertate donabantur, pileum geſtabant raſo capite. Longum eſſet auctores huc aduocare, qui longè multi idem tradiderunt.

Pileus, ſignum libertatis.

Seruitia. *Miſſa manu ſeruitia.*] Serui manumiſſi, liberi facti, aut libertate donati. Seruitiorum nomen pro ſeruis, præter cæteros in Catilinario vſurpat Salluſtius, & Cicero ſæpè.

In vitam humanam.

Emblema CLI.

PLVS *ſolito humanæ nunc defle incommoda vitæ,*
Heraclite: ſcatet pluribus illa malis.

Th

Tu rurſus, ſi quando aliàs, extolle cachinnum,
Democrite: illa magis ludicra facta fuit.
Interea hæc cernens meditor, qua denique tecum
Fine fleam, aut tecum quo modò ſplene iocer.

HEraclitus quoties domo egrederetur, ineptias humanas fletu ſolebat excipere, quòd omnia illi miſera & deploranda viderentur: contrà Democritus eadem de cauſſa ridebat effuſiùs, quòd humanas actiones ludicras & ſtultas conſpiceret: qui ſi hodie reuiuiſcant, ampliorem quidem & vberiorem vel luctus vel riſus materiam offendent, quàm vnquam antea; cùm omnia in dies deteriora fiant, quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Verè Horatius: Heracliti fletus & riſus Democriti.

Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Dubium itaque relinquitur, vtrum ſequi ſit ſatiùs, cùm ſit vtrúmque nec planè tutum, nec omninò probatum. Seneca in lib. De tranquillitate vitæ, 1.c.15. opinionem Democriti meliorē fuiſſe, & ad imitandum accommodatiorem, quàm Heracliti fletū, ait. In qua ſententia fuit etiam Satyra 10. Iuuenalis. Sed præſtat audire Philoſophum eundem lib. 2. De ira, ſic diſputantem: Heraclitus, quoties prodierat, & tantum circa ſe malè viuentium, imò malè pereuntium viderat, flebat: miſerabatur omnium qui ſibi læti felicéſque occurrebant: miti animo, ſed nimis imbecillo & ipſe inter deplorandos erat. Democritum cōtrà aiunt nunquam ſine riſu in publico fuiſſe: adeò nihil illi ſerium videbatur eorum quæ ſeriò gerebantur. Vbi iſti hîc iræ locus eſt? Aut ridenda omnia, aut flenda ſunt. Non iraſcetur ſapiens peccantibus, quare? quia ſcit neminem naſci ſapientem, ſed fieri: ſcit pauciſſimos omni æuo ſapientes euadere, quia conditionem humanæ vitæ perſpectam habet. Nemo autem ſanus naturæ iraſcitur. Quid enim ſi mirari velit non in ſyluestribus domis poma pendere? quid ſi miretur ſpineta ſentéſque non vtili aliqua fruge compleri? Nemo iraſcitur, vbi vitium natura defendit. Placidus itaque ſapiens & æquus erroribus, non hoſtis, ſed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo: Multi mihi occurrūt vino dediti, multi libidinoſi, multi ingrati, Pulcher Senecæ locus.

multi auari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia iſta tam propitiuſ aſpiciet, quàm ægros ſuos medicus. Cæterùm Emblema ſumptum eſt ex incerti Poëtæ Græci Epigrammate, quod eiuſmodi eſt:

Typus Emblematis.

Τὸν βίον, Ἡράκλειτε, πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ' ἔζης
Δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ' ἐλεεινότερος.
Τὸν βίον ἄρτι γέλα, Δημόκριτε, τὸ πλέον ἢ πρίν,
Νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος,
Εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
Πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

Heraclitus.

Heraclite.] Heraclitus Philoſophus Epheſius, cuius vitam repete ex Laërtij lib. 9.

Extolle cachinnum.] Deride, naſo ſuſpende adunco. Cachinnus, fictum vocabulum eſt à ſono riſus. Eſt enim riſus elatus, & ſolutus, Perſius 1. Satyra:

Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.

Democritis.

Democrite.] Democritus Abderita fuit; de quo Plinius variis locis, & lib. 9. Laërtius. Gelaſinum fuiſſe cognominatum ob riſus petulantiam notant veteres plerique. Iuuenalis:

Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus.

Splene iocer.] Abundè rideam. Lien ſiue ſplen, ſedes eſt riſus Perſius Satyra

—— *ſum petulanti ſplene cachinno.*

Ær

Ære quandoque ſalutem redimendam.

EMBLEMA CLII.

*E*T *pedibus ſegnis, tumida & propendulus aluo,*
Hac tamen inſidias effugit arte fiber.
Mordicus ipſe ſibi medicata virilia vellit,
Atque abijcit, ſeſe gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo diſces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hoſtibus æra dare.

APologus eſt Æſopicus de Caſtore, quem proditum eſt in venatione deprehenſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atque eos proiicere, gnarum ſe eorum præcipuè cauſſa peti: Idque ſignat, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ὀδίνα λόγον, τῶν χρημάτων ποιοῦνται, hoc eſt, Viros prudentes ſuæ Caſtoris ſeu fibri ſollertia.

ſalutis gratia non debere vllam pecuniam rationem habere, id eſt, non ęgrè ferendam eſſe pecunię iacturam. Potiſſimùm verò vrgente neceſſitate non magni eſt ducendum, nummorum diſpendium facere, ſi modò vitæ hoc pacto, poſſit conſuli. Id Ariſtippus ſuo exemplo demoſtrauit, qui cùm in eadem naui ſeſe cum piratis verſari cognouiſſet, ſuas omnes pecunias de induſtria in mare proiecit, imprudẽter ſe id feciſſe ſimulans præuiderat enim ſe ab iis quibuſcum nauigabat, ſpoliatum, & in aquas propter pecuniam præcipitem datum iri. Vt itaque abeſſet effectus, cauſſam ſuſtulit. Idem Crates Thebanus cùm theſaurum ſponte perderet, Hinc abite, ait, malæ diuitiæ: ſatius enim eſt à me vos demergi, quàm ego à vobis ipſe. Simile quid apud Plutarch. traditur de Philoxeno, qui cùm opulentiſſimam hæreditatem nactus eſſet, & piſtiferas aduenarum delicias obſeruaſſet, Per Deos, inquit, me illa non perdent, ſed ego illa potiùs. μὰ τοὺς θεοὺς ἐμὲ ταῦτα τ' ἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα. Non ſecùs quàm Catullus ille, de quo Satyra 12. Iuuenalis, qui maximo in diſcrimine tempeſtatis, partem ſuarum rerum quibus nauis onerabatur, proiecit in pelagus, quo nauis facta leuior, commodiùs portum appelleret.

Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret aluens, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum, adeò medicatum intelligit inguen.

Cui poteſt eſſe affine Ouidianum illum primo de Remedio:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes,
Arida nec ſitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis:
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Huc confer Adagium, Pax redimenda.

Propẽdulus.] Propter pedum tarditatẽ, & ventrem pendulum.

Mordicus.] ὀδὰξ, morſicatim, mordendo. Id tamen Plinius negat lib. 32. cap. 3. non enim teſtes eorum, quæ vocantur Caſtorea, ab ipſis amputari cenſet, ex Sextij cuiuſdam rei medicæ diligentiſſimi ſcriptoris ſententia, ſed paruos eſſe ſubſtrictoſque & adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe. Sic Ælianus hiſtoriæ animal. lib. 6. cap. 33. ait à Caſtore cauſſam

Ariſtippi cautio.

Controuerſum, an fiber ſibi teſtes exſcindat.

ab

ab inſequentibus venatoribus, cur tam cupidè petatur, non ignorari: iccirco mordicus ipſe premens vſque incumbit ad elidendos teſtes, quouſque abſciderit, & ſic eos abiecerit, tamquam homo ſumma prudentia in latrones incurrens, quęcumque portat, ad ſe redimendum exponit. Quòd ſi poſteaquàm exectus & ex periculo ſeruatus fuerit, ab inſectantibus iterum vrgeatur, hic ſeſe alleuans, atque quamobrem inſequi vlterius pergere non debeant, cauſſam oſtendens, ad reuertendum, quòd iam ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sæpè etiam nunc teſticulis præditus, cùm à venatorum conſpectu ſe longiſſimo curſu remouerit, eam partem deſideratam ita aſtutè comprimit & occultat, vt non habere viſus inſectatores fallat. hæc ille ferè. Sed & Apul. lepidiſſimè in lib. 1. Aſin. aur. apud quem Socrates quidam loquens de Moroë anu ſaga. Amatorem, ait, ſuum, quòd in aliam temeraſſet, vnico verbo mutauit in feram Caſtorem: quòd ea beſtia captiuitatis metuens, ſe ab inſequentibus repræciſione genitalium liberat, vt illi quoque ſimile quod Venerem habuit in aliam, proueniret. Sed referam huc hiſtoriam nobilem Conſtantini Manaſſis ex Annal. quòd ad hunc locum faciat: Michaëlus quidem Imperator audita tyranni ferocia, impetu, defectione, ſuamet ſponte throno Imperiali ceſſit, hoc ipſo facto diuinis Chriſti iuſſis ſatisfaciens, & erga perſecutorem non aliter ſeſe gerens, atque caſtor ſiue fiber facere conſueuit. Legimus enim in priſcis illis monumentis eorum, qui de animalibus ſcripſère, fibrum animal eſſe, quod in vtroque viuat elemento, & teſtes habeat arcendis quibuſdam morbis ſanè grauibus conducibiles. Quod cum plerique venatores norint, animal canibus longè velociſſimis inſectantur. Huius pugnæ cauſſam cùm ipſe fiber etiam cognitam habeat perhibent eum morſu reſectos teſtes abiicere, atque ita currentem ſaluti ſuæ conſulere: quo facto venatores feram perſequi deſinant. Sic nimirum Michaëlus quoque volens Imperium reſignauit Leoni belluinis moribus & indole ferina prædito, qui oriundus erat ex Armenia, &c. Commodè obtulit ſeſe mihi aliis implicato, & ad alia cogitanti, locus ex Amiano Marcelino, ex 17. lib. quo loco faſtuoſus Rex Sapor Conſtantio Imperatori ſuadebat, vt regni partem vltrò cederet: Poſtremò, inquit, ſi morem gerere ſuadenti volueris rectè, contemne partem exiguam ſemper luctificam & cruentam, vt cætera regas ſecurus: ac prudenter reputans medelarum quoque artifices vrere nonnumquam & ſecare, & partes cor-

Locus Apuleij.

Ex Conſtantino Manaſſe, hiſtoria de Michaële Imper.

Ex Amian. Marcel.

porum amputare,vt reliquis vti liceat integris : hócque beſtias factitare,quæ cùm aduertant cur maximoperè capiantur, illud propria ſponte amittunt, vt viuere deinde poſſint impauidè. Hæc Ammian.quo manifeſtè alluſum conſtat ad Caſtorem.

Medicata. *Medicata*] Medicinis apta,vt apud Martialem, medicata pocula:medicata vina,apud Columellam lib.1.cap.6.

— adeò medicatum intelligit inguen,

Vt paulò antè Iuuenalis.Has partes Caſtoris genitales, vocant medici Caſtorea, quæ medentur multis morbis, vt vertigini, tremulis neruorum vitiis, paralyticis, iis qui affecto ſunt ſtomacho,iſchiadicis, aliisque. Quidam referunt,poſt genitalium amputationem,ſi Caſtor iterum petatur à venatoribus, erigere ſe,& oſtendere nihil expectandum ampliùs.

Seſe gnarus ob illa peti.] Verba Plinij ſunt lib. 8. cap.30. quòd eaſdem partes ſibi ipſi Pontici amputant fibri, periculo vrgente,ob hoc ſe peti gnari.

Aera.] Pecunias : materia pro materiato.

Vitam vt redimas.] Vt qui, apud Saluianum, contemptis diuitiis vitiis non ſuccubuerunt, auri & argenti cupiditate non victi,ſparſis,quod dicitur,redemerunt crimina nummis.

Cum

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

Aeacidæ moriens percuſſu cuſpidis Hector,
Qui toties hoſteis vicerat antè ſuos;
Comprimere haud potuit vocem, inſultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Diſtrahite vt libitum eſt: ſic caſſi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores:

ID ſumptum eſſe liquet ex Homericæ Iliados χ. Græci Hectorem ab Achille iam interfectum circumſtantes impetebant, & mortuo inſultabant, nec erat quiſquam qui extincto vulnus non infligeret. Sic enim Homerus: Locus Homeri.

ἄλλος

——ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες ἀχαιῶν,
Οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
Ἕκτορος. οὐδ' ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη. hoc eſt,

At reliqui Graij accurrunt tingúntque cadauer,
Hectoris eximiam ſpeciem formámque ſtupentes:
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

Cæterùm videtur diſtichon Emblematis tertium è quodam incerto auctore petitum, cuius quale eſt Epigramma:

Βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
Νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί.

Quod ſonat,

Poſt mortem, Dani, noſtrum configite corpus:
Et lepores audent cæco inſultare leoni.

Verba ſunt Hectoris à Græcis bigis rapti, quibus timiditatem & μικροψυχίαν ab ingenuis bellatoribus omninò alienam perſtringit. Alluſum eſt autem ad prouerbia, Iugulare mortuos: &, Mortuo leoni lepores inſultant: &, Cum laruis luctari. Quibus monemur, ne quid maleficientiæ in vita functos effundamus, aut iis obloquamur. Quemadmodum enim in bellis maximè ridiculum eſt & inauditæ cuiuſdam feritatis argumentum, ſi quis proſtratos atque iam interemptos feriat, aut quoquo modo afficiat: ſic intemperantiæ eſt, & certè dementiæ maximæ, mortuos iniuriis probriſque lacerare: vt ſunt qui vel libris editis, vel priuatis aut publicis colloquiis priſcorum, aut etiam clarorum virorum dogmata reuellunt, & nigro dente lacerant. Laërtius Chilonem ait vetuiſſe de mortuis malè loqui: quòd ignauum videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſent, ac turpe eſſet cum vmbris & laruis luctari, nam id eſt ſepultum quodammodò refodere. Philoſtratus Ælianum ſcitè coërcuit qui accuſationem cuiuſdam tyranni, ſed iam mortui ſcripſerat. Inſtitutum iſtud tuum laudarem equidem, ait ille, ſi viuum accuſaſſes, viuentem namque tyrannum inceſſere, viri eſſe duco, at mortuo inſultare, cuiuſuis. τὸ μὲν ζῶντα τὸ τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρὸς ἔγωγε νομίζω, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ, παντός. Sic Munatius Plancus cum audiſſet in ſe orationes quaſdam factas ab Aſinio Pollione, quas tamen nollet ante mortem edere, cùm mortuis nonniſi laruas luctari reſpondit. Contra Leptinem Demoſthenes ait, Nemini mortuo maledicendum eſſe. Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Heraclij Imperatoris funus efferretur, Epiphaniam filiam quòd ſpuiſſet in cadauer, viuam rogo impoſitam & exuſtam fuiſſe.

Non maledicendum mortuis.

Lau

Ludatur Lycurgus, qui cadauera hoſtium nudari vetuerit, rectè profectò, quippè qui humanitatis memor eſſet. Vituperatur contrà, vir alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadaueribus pontis loco vſus dicitur. Et Verris crudelitas à M Tullio inceſſitur 7. Verrina, quòd nauarchos innocentes non modò vita priuaſſet, ſed & eorum cadauera ſepelienda non priùs parentibus reddidiſſet, quàm ab eis certam mercedem accepiſſet. Rectè Homer.

Οὐκ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι:

Non ſanctum eſt viris interfectis inſultare.

Virgilius vndecimo.

Nullum cum victis certamen & æthere caßis.

Qui toties hoſteis.] Ouidiana eſt imitatio, ex primo De arte:

Qui toties ſocios, toties perterruit hoſtes.

Dum curris.] Hector ab Achille interemptus, bigis alligatus eſt circa Troiæ mœnia. Virgil. 1. Aeneid.

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muro.

Caßi luce leonis.] Lumine priuati. Lux pro lumine, & lumen pro vita vſurpatur. Barbam vellere.

Conuellunt barbam.] Alludit ad illud, barbam vellere, quod irriſionis ſignum eſt. Perſius Satyra 1.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

& Horatius primo Sermonum:

——— *Barbam tibi vellunt*

Laſciui pueri.

De

De Morte & Amore.

EMBLEMA CLIIII.

Errabat ſocio Mors iuncta Cupidine: ſecum
Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.
Diuertere ſimul, ſimul vna & nocte cubarunt:
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit.
Alter enim alterius malè prouida ſpicula ſumpſit,
Mors aurata tenet oſſea tela puer.
Debuit inde ſenex qui nunc Acheronticus eſſe,
Ecce amat, & capiti florea ſerta parat.
Aſt ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, inijciunt & mihi fata manum.

Parce puer, Mors ſigna tenens victricia parce:
Fac ego amem, ſubeat fac Acheronta ſenex.

GViciardinus libello quodam Italico, quo res quaſdam memoratu dignas, eaſque veteres & nouas, tum etiam alicubi feſtiuas & ioculares, exſcripſit, hoc carmen ab Alciato fuiſſe ſcriptum teſtatur, quo tempore in Italia vehemens peſtilentia ita graſſata eſt, vt permulti iuuenes extremum vitæ diem clauſerint, & ſenes ferè illæſi atque incolumes permanſerint. Quod facilè mihi probari poteſt. Sed tamen Emblematis huius materiam video ſumptam eſſe ex antiqua Græcorum fabula, quam Gallicis ſcriptis mandauit Ioannes Marius. Illuſtrationum Galliæ ſcriptor ſua ætate nobilis. Figmento enim lepido ſanè ac feſtiuo tradit, cur plerique ſenes amori placido ſuccumbant, quibus potiùs de fato imminente cogitandum erat: contrà iuuenes immatura morte decedant, quorum potius fuerat hilarem vitam ducere, & amorem conſectari, habita præſertim ætatis ratione.

Ex Guiciardino detecta Emblematis veriſſima origo.

Ioan. Marius Belga.

Hoc expreſſit non inconcinnè aliquis, ſed ἀνώνυμος:

Fortè locum horroris plenum, variique timoris,
Et Mors, & penna præpete venit Amor.
Dum trepidant animis ignita Cupidinis arma,
Mors capit, & Mortis frigida tela puer.
Hinc enata lues noſtros irrepſit in annos:
Hinc amat ipſe ſenex, hinc perit omnis amans.

Ioachimus Bellatus.

Nec verò pigebit aſcribere Ioachimi Bellacij Eppigramma in hanc ſententiam, quod in eius tumulis & poëmatis Latinis aliquando legiſſe me memini:

Mutarunt arma inter ſe Mors atque Cupido:
Hic falcem geſtat, geſtat at illa facem.
Afficit hæc animum, corpus ſed conficit ille.
Sic moritur iuuenis: ſic moribundus amat.
Vt ſecat hic iugulos, oculos excæcat & illa:
Illa vt amare docet, ſic iubet iſte mori.
Diſce hinc, humanæ quæ ſint ludibria vitæ:
Mors thalamum ſternit, ſternit Amor tumultum.
Tu quoque diſce tuas, Natura, inuertere leges:
Si pereunt iuuenes, depereuntque ſenes.

Mors aurata.] Ab effectis & conſequentibus Morti oſſea tela tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectet, videantur- que

Oſſea tela mortis.

Senex Acheróticus

quę mente captis in aliquo eſſe pretio. *ſenex Acheronticus.*] Hunc loquendi modum videtur ex Plauto mutuatus, apu quem ſenex Acheronticus capularem & morti proximun ſignificat.

Aſt ego mutato.] Adoleſcentis eſt proſopopœia de Amor conquerentis,quòd ab eo mortifero telo ſit affectus.Et ſanè fe rè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortē arceſſat : quo potiùs imprudentiæ & inſaniæ iuuenili quàm, Cupidinis ſagi tis aſcribendum eſt.

Hæc Acheronta.] Quid Acheron ſignificet,explicat Plutarch Conſolatione ad Appollonium,& lib.De primo frigido.

In formoſam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

Cur puerum Mors auſa dolis es carpere Amorem,
Tela tua vt iaceret,dum propria eſſe putat?

Eiuſden

EIuſdem eſt argumenti cum ſuperiori, quo deflet cuiuſdam formoſæ virginis immaturum obitum. Increpat itaq; mortem tanquam huius funeſtiſſimi mali cauſſam, nimirùm quæ Amori dormitanti tela detraxerit: quo effectum eſt, vt poſtmodum lethiferis pro blandis lætiſq; vteretur. Quod quidem ſæpenumerò contingit, vel cùm puellæ amore captæ deſperantes expirant, mortémque ſpontaneam aliquando malint, quàm ab aliqua ſpe incerta ac dubia lactari diutiùs: aut cùm corporis aliqua ægritudine, vel cauſſa alia minimè cognita, quo tempore de coniugij negotiis agendum erat, antè mori diſcant, quàm viuere incœperint. Sic enim amor ille cæcus reuera & impatiēs, imò verò exſpes, corripere tela mortis dicitur, cùm iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut ſe falli ſentiunt, aut nihil ſpei fore intelligunt in eo quem ardenti animo concupiuerunt. Memini me aliquando epigramma luſiſſe in gratiam nobilis cuiuſdam adoleſcentis, qui magno ſuo dolore amicam, lectiſſimam primæque nobilitatis iuuenculam, præmatura morte ſibi ereptam, lugebat: cuius carminis hæc fuit pars quidem: Puellarum mors præpropera.

Ah virgo infelix, quid te Libitina trucidat
Tam citò, formoſo digna puella viro?
Inuidit thalamo tumulus, quo tempore primas
Coniugij tædas ipſe parabat Amor.
Sic penetrabilius telum fuit iſtud Amoris:
Mors aberat, mortem cuſpide fecit Amor.
Sic maleſuadus Amor, Mortis qui ſpicula dirus
Arripuit, quando lethifer omnis erat.
Sed nil nos queſtúſque iuuant, molleſq; ſuſurri;
Virgo iaces, thalamis aptior vna tuis.
Quàm miſerè ante diem Parcarum ſtamine rapta
Conderis, in tumulo digna puella thoro!

In mortem præproperam.

EMBLEMA CLVI.

QVI teneras forma allexit, torſitq; puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli magè flendus, Areſti,
Quàm tibi, cui caſto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum tanti monumenta doloris
Aſtruis, & querulis vocibus aſtra feris.
Me ſine abis, dilecte? neque amplius ibimus vnà?
Nec mecum in ſtudijs otia grata teres?
Sed te terra teget, ſed fati, Gorgonis ora,
Delphinéſque tui ſigna dolenda dabunt.

DEflet amici cuiuſdam præmaturum obitum, eúmque commendat à vultus dignitate, nobilitate generis, & amori cum Areſtio adoleſcente æqualitate: huncque Areſtium prę cæteri

teris tanti infortunij luctus debere perſequi ait:quippè qui cum eo & ſtudiis, & vitæ neceſſitudine fuerit maximè coniunctus, iccircò tanti luctus, vt beneuolentiæ memoriam ſuperſtitem profert hoc cænotaphio,epitaphio,ſub quo Delphinum & Gorgonæ imagines emineant.Delphin quidem φιλάνθρωπος,& hominum amaſius,hîc notam amicitiæ præfert.Gorgoneum Meduſæ caput pro mortis ſigno apud quoſdam vſurpatur, próque ſtupore & admiratione ἀναίσθησιν inducente, vt apud Pierium lib.16.Hieroglyph. diligenter explicatur. Philoſtratus de Perſeo: τὸ δεῖμα τῆς γοργοῦς, ἔχων ἀπόθετον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ, λίθοι γίνωνται: Seposito Gorgonis terriculamento, nę homines lapideſcerent ipſi occurrentes.Heliodorus hiſtoriæ Æthiopicę 4. ἡ δ' ὥσπερ τὴν γοργοῦς θεασαμένη κεφαλὴν, ἤ τι τῶν ἀτοπωτέρων ὀξύ τι καὶ μέγα ἀνεκραγεν: Illa autem non ſecus quàm facię conſpecta Gorgonis,aut alio terrifico monſtro,altum vociferata eſt.

Nulli mage flendus.] Horatianũ iſtuc imitatur è 1. Carminum:

Multis ille quidem flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi Virgili.

Terminus.

EMBLEMA CLVII.

QVADRATVM infoditur firmiſſima teſſera ſaxum,
Stat cirrhata ſuper pectore imago tenus,
Et ſeſe nulli profitetur cedere, talis
Terminus eſt, homines qui ſcopus vnus agit.
Eſt immota dies, præfixaq́ tempora fatis,
Deq́ ferunt primis vltima iudicium.

Mors ineuitabilis,

HIc Termini pictura nihil vlli concedentis, mortem ſignificat, quæ ineuitabilem habet in res quaſcunque neceſſitatem: ad quam cùm peruenimus, tum ſolent hominum qui ſuperſtites ſunt, liberæ de nobis eſſe opiniones atque iudicia. Quòd enim vltima quæquæ & poſtremò facta, imò verò interdum cogitata tam lynceis oculis inſpici ſoleant, tamq́ue ſecu-

rè

tè ac ſeuerè accipiantur, noſtræ partes ſunt, ne noſtrapte culpa in conficiendo vitæ huius noſtræ curſu aliquid agamus, aut etiam moliamur, ex quo ſiniſtri quidpiam de nobis homines iudicare poſſint. Quod facilè conſequemur, ſi Terminum, id eſt, extremum vitæ diem perpetuò, aut quidem ſæpe oculos ponamus, qui Terminus cùm minimè cedat principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intrepidè fama pronunciat, quid de nobis infima conditione hominibus exiſtimandum? Quidam ſuſpicantur his verbis, Eraſmi (vt loquuntur) immodeſtiam modeſtè carpi (quod coniectaneum an probare debeam, nondum ſcio) quòd in annulari digito Terminum depictum habuerit cũ inſcriptione, NVLLI CEDO: quaſi ſignificaret hoc ſymbolo in literarum cognitione ſe nemini cedere. Eam ob rem eum plerique ſugillarunt, interque cæteros Caruaialus Franciſcanus quadam Apologia in Eraſmum: cuius hîc verba malo adſcribere quàm aliquid de meo fingere. Malè habet Eraſmum, inquit ille, quòd Eccleſiæ doctores & Euangeliſtæ ad numerum quaternarium ſint redacti, quòd videat ſe non poſſe inter illos computari, neque credit ſe illis eſſe inferiorem, qui nulli cedit: hoc enim elogio ſua ſcripta claudit Eraſmus, Cedo nulli. Et, vt nemini fas ſit ignorare hanc Eraſmi præcipuam inſaniam, apponit Dei Termini effigiem cera ſignatam, qui Deus nec ipſi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Eraſmi inſolentia omnes eius inſolentias ſuperat? Non cedis Eraſme Budæo? nõ cedis Capnioni, Clitoueo, Pico, aut Angelo? Cedo, inquit, nulli. Non cedis Auguſtino, Ambroſio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactantio, aut Origeni? nulli. O felix ſęculum, cui talis homo datus eſt! Hactenus Caruaialus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgenti, nimiaque animi impotentia debacchanti, animosè ſatisfecit Eraſmus, his planè verbis: Vt doceat me diſcruciari, quòd non annumerarer quatuor Eccleſiæ doctoribus, profert ſymbolum annuli mei, in quo eſt figura Termini: adieci, *Concedo nulli Terminus*. Et eſt Iambicus dimeter: ſi inuertas, Throchaicus eſt totidem pedibus, *Terminus concedo nulli*. At in fuſili Termino habet, ὅρα τέλος μακροῦ βίου: item Latinè, Mors vltima linea rerum, indicans mortem nulli cedere, méque ipſum admoneo inſtare ſupremum vitæ diem, quemadmodum Prudent.

Inſtat Terminus, & diem
Vicinum ſenio iam Deus applicat.

Idque ſcripto quoque vulgato declaraui. Hîc itaque Terminus

Quid viuendo cogitandum.

Terminus mors.

Eraſmi Terminus.

Caruaialus in Eraſmũ.

Eraſmi reſponſio ad Caruaialũ.

dicit omnibus,Concedo nulli , non Eraſmus. At me ferociter appellat Pantalabus:Quid ais Eraſme? non concedis Clitoueo, non Hilario,non Cypriano,non Budæo,non Nebriſſenſi , non Thomæ,non Auguſtino?Si vis vt meo nomine reſpōdeam, nemini non concedo.Si poſtulas vt Termini.i.mortis nomine,reſpondeam,dicam,Non concedo leonibus, non elephantis:non cedo Monarchis & ſummis Pontificibus:non ceſſi Prophetis & Apoſtolis:denique nec ipſi Franciſco ceſſi. Eat nunc , & iactet Termini mei ſuperbiam,hactenus Eraſmus.Certè apud auctores colligere eſt , Terminum ſublimitatis & gloriæ ſymbolum eſſe,atque etiã diſciplinarum cognitionem interdum pro ſymbolo referre.De Termino plura Ouid.Faſt.2. D.Aug. De ciuit. Dei 4.c.13.Gyrald.Syntag.1. Qui enim ſtrenuè decurſo ſpatio in literis profecerit , & ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit , vndecumque prudentiſſimus effectus , neque ſecundis intumeſcit inſolenter , neque aduerſis perturbatur , atque in vtramque fortunam ita ſe comparat , vt æquum & indomitum ad omnes caſus animum præ ſe ferat.Pierius lib.3.8.& 49.

Stat cirrata.]Cirrati,ſunt qui capillos habent cirratos,cincinnos calamiſtratos.Cirrus,ad contorquendos capillos comparatum inſtrumentum:quaſi in circum tortus.

Martialis 9.lib.30.

Nec matutini cirrata caterua magiſtri.

Perſius Satyra prima:

Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas?

Terminus eſt talis.] Huc ænigma de Termino , apud Gellium lib.12.c.6.quod ſoluit Politianus in Miſcell.c.36.

Eſt immota dies.]Seneca Epiſt.Vnus dies de omnibus fert ſententiam & Plin.hiſt.nat.7.c.40.Ita eſt profectò,alius de alio iudicat dies,& tamen ſupremus de omnibus.Quid enim huc aggeram illud Pind.Olymp.

Αμέραι δ' ἐπίλοιποι
Μάρτυρες σοφώτατοι.

Dies poſteriores,teſtes ſapientiſſimi.

Opulenti

Opulenti hæreditas.

EMBLEMA CLVIII.

PATROCLVM *falſis rapiunt hinc Troes in armis,*
Hinc ſocij, atque omnis turba Pelaſga vetat.
Obtinet exuuias Hector, Græcique cadauer,
Hæc fabella agitur, cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem, ſed tranſigit hæres,
Et coruis aliquid, vulturiiſque ſinit.

PAtrocli ſub falſis armis ab Hectore interfecti, mythologicè hiſtoriam enarrat. Vt enim hoc mortuo Hector ipſe eius exuuias ſibi retinuit, Græci verò corpus interemptum, vt ſepulturæ beneficio donaretur, magna pecunia redemerunt: ſic diues poſtquàm ſupremum vitæ diem clauſit, concertatio- Patroclus quid allegoricôs,

nem, rixámque inter hæredes de poſſeſſione relinquit. vnde vulturij illi, togatæque curiæ hoſpites, imò verò & ipſi rabulæ forenſes partem prædæ aucupantur. Cadauer ipſum humo à ſacerdotibus proprietatis ratione mandatum, impenſarum aliquid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum eſt typus, qui falſis armis non propriis belligerant: id eſt, opibus & diuitiis, quæ externa non propria bona ſunt. ſuccumbit tandem & proſternitur, quòd eiuſmodi præſidiis homo ſuam metiri felicitatem minimè debeat.

Falſis in armis.] Alludit ad illud Ouidianum:

Siue Menœtidem falſis cecidiſſe ſub armis.

Vultures quid.

Exuuias.] Hîc exuuias pro præda quæ hoſti detrahitur, vſurpat.

Et coruis aliquid.] Teſtamentorum captatores vulgata tráſlatione vultures appellari obſeruamus, quòd ſenibus orbis aut aliis ſibi conſanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc illud Martialis:

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epiſtolis: At ſi hæreditatis cauſſa id facit, vultur eſt, cadauer expectat. Et Dinarchus apud Plautum in Truculento:

——— vide vt iam quaſi vulturi triduo
Prius prædiuinant, quo die eſuri ſient.
Illum inhiant omnes. ———

Cicero pro Sextio: Exierunt malis ominibus atque execrationibus duo vulturij paludati. Intelligit autem Piſonem & Gabinium, quos inimicos ſibi maximè infenſos dicit. Apuleio togati vulturij, cauſſidici & patroni forenſes ſunt: in qua ſignificatione hîc accipi palam eſt.

Ami

Amicitia etiam poſt mortem durans.

EMBLEMA CLIX.

A R E N T E M *ſenio, nudam quoque frondibus vlmum,*
Complexa eſt viridi vitis opaca coma:
Agnoſcitque vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura ſuo.
Exemplóque monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque disiungat fœdere ſumma dies.

IDè Græco Antipatri Epigrammate tranſtulit, cuius carmen eſt eiuſmodi: Typus Emblematis.

Αὖον μὲ πλατάνιςον ἐφερπύουσα καλύπτει
Ἄμπελος, ὀθνείη δ' ἀμφιτέθηλα κόμη.
Ἣ πρὶν ἐμοῖς θαλέθουσιν ἐνιθρέψασ' ὀροδάμνοις
Βότρυας, ἧ ταύτης οὐκ ἀπειτυλοτέρη,

Τοίω μέντοι ἔπειτα τιθηνείσθω τις ἑταῖρον,
Ἤ τις ἀμείψεται καὶ νέκυν οἶδε μόνη.

Significatur autē hac vite vlmum vigore iam deſtitutam comprehendente ac ſuſtinente (à qua nimirum ipſa prius cùm tenera eſſet, & quaſi pubeſcens incrementi occaſionem materiámque ſumpſerat) amicos nobis eſſe deligendos, qui nec temporum diuturnitate, nec locorum diſtantia, ſed ne quidem poſt mortem amare deſiſtant. Illúdque eſt quod Phocion dixit, vt refert Stobæus, *ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας.* Comparandos eſſe libertos & maritum & amicos, qui ad mortem vſque conſtantes ſint.

Amici qui deligendi.

Virgilius in obitum Mæcenatis:

Et decet, & certè viuam tibi ſemper amicus,
Nec tibi qui moritur, deſinit eſſe tuus.
Ipſe ego quicquid ero, cineres intérque fauillas
Tunc quoque non potero non memor eſſe tui.

Huius amoris eſt quidem apud Propertium character. lib. 2. his verbis.

Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius magnos ſol agitabit equos,
Quàm poßim noſtros aliò transferre calores,
Huius ero viuus, mortuus huius ero.

Vlmis adiuncta vites.

Arentem ſenio.] Vlmis adiungi vites fuiſſe in more poſitum, vt etiam hodie in Italia, notius eſt quàm vt confirmare neceſſe habeam. Porrò aduerte an huc traduci poſſint Catulli verſus hi quodam Epithalamio:

Vt vidua in nudo vitis quæ naſcitur aruo,
Numquam ſe extollit, numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At ſi fortè eadem eſt vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci.

Coma.] Foliis, pampinis.

Vices naturæ.] Quæ nimirùm mutantur in horas, vt è iuuene ſenex citiſſimè fiat.

Parenti.] Vlmo, à qua ſuſtentata eſt, & incrementum cepit. Horatius:

Et vitam viduas ducit ad arbores.

Idem:

——adulta vitium propagine
Altas maritat populos.

Ouid. 3. de Ponto, Eleg. 8.

Non

Non hic pampineis amicitur vitibus vlmus:
Nulla premunt ramos pondere poma ſuos.

Idem 2.Amor.Eleg.16.

Vlmus amat vites: vitis non deſerit vlmum:
Separor à domina cur ego ſæpe mea?

Catullus in nuptiis Iuliæ & Manlij:

Lenta quin velut aßitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum Complexum, &c.

Claudian.2.de Raptu:

——hîc pampinus induit vlmos.

Mutuum auxilium.

EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM *ſublatum humeris fert lumine captus:*
Et ſocij hæc oculis munera retribuit.

Quo

Quo caret alteruter, concors ſic præſtat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

Fons Emblematis.

APparet ſumptum id eſſe è Græco: ſic enim libr. I. Epigrammatôn reperi.

Τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἤρταζεν,
Ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερανιζόμενος.
Ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
Τἀλλιπὲς ἀλλήλοις ἀντιπαρασχόμενοι.

Cæcus claudum humeris geſtat: pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coeunt: ſed corpus in vnum,
Quodque deeſt, ſocio præſtat vterque ſuo.

Et illud eiuſdem omninò argumenti, auctore Antiphilo.

Ἄμφω μὲν πηροὶ καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν, ὄψεις,
Ὃς δὲ, βάσεις, ἄλλου δ' ἄλλος ὑπηρεσίῃ.
Τυφλὸς γὰρ χωλοῖο κατωμάδιον βάρος ἄρας,
Ἀτραπὸν ὀθνείοις ὄμμασιν ἀκροβατεῖ.
Ἡ μία δ' ἀμφοτέροις ἤρκει φύσις. ἐν γὰρ ἑκάστῳ
Τὸ λιπὲς, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἠράνισαν. hoc eſt,

Ambo mendici cæcus, clauduſque fuere,
Alter at alterius ſuſtulit arte malum.
Attollens humeris claudum, qui luce carebat,
Claudi oculos dubiam tentat inire viam.
Coniunxere ſimul quod fors vtrique negarat:
Natura ambobus ſic ſatis vna fuit.

Sunt & alia duo ad idem ſpectantia, quæ à doctis certatim conuerſa huc non adiicio: ſed illud tantùm breuius ex Politiano aſcribam, quòd nonnihil lepôris habeat:

Τυφλὸς ἄπους τ' ἤστην ἀλλήλοισιν θεράποντες,
Τυφλὸς ὁδηγεῖτο νωτοφορεῖτο δ' ἄπους.

Ex quo intelligi datur, ad ſuſtentandam ſubleuandamque humanæ vitæ inopiam, homine hominem indigere: vt enim non omnis fert omnia nullus, ſic quiuis non abundat quibuſlibet, vnde peruulgatas habemus parœmias, Vnus homo, nullus homo: Manus manũ fricat: Multæ manus reddunt onus leuius: & alia multa generis eiuſdem. Exiſtimo quidem hìc alluſionẽ eſſe quandam ad συνδυασμὸν, qua homines quibuſdam veteribus appellati ſunt συνδυαστικοὶ, quippè quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales eſſent, & bini agerent. Ex quo & Platoni dicũtur ζῶα πολιτικὰ, id eſt, animalia ciuilia, & ad ſocietatem nata:

Homines συνδυαστικοὶ cur appellati.

nata:quandoquidem eo genio ſint, vt ſola viuere nequeant. Itaque præclarè ille, qui humanum ingenium apiculæ comparauit: vt enim illa perire dicitur ſi ſola viuat, ita natura hominis ea eſt, vt ſine opera mutua & ſocietate vitam traducere nullo modo poſſit: vtque manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam neceſſitudine atque ope iuuat. Quis enim artifex tam per ſe ſapiat, tantaſque habere facultates putatur, vt non indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id autem cùm à natura prouida omnium matre profectum ſit, vt ſinguli quibuſdam rebus ad vitæ præſidium & ornamentum indigeāt, quo eas ab aliis mutuò capiant, vt ipſi meminerint aliquod ſuum officium eſſe mutuò & viciſſim rependendum: certè nullus noſtrum eſt, quin vel cæci vel loripedis agat partes, vt quà ſit eũdum, minimè videat, aut quà progrediendum vlteriùs, planè nõ habeat. Quid, cæce, conſilij capies, quò te in viam huius vitæ anxiæ ac moleſtæ coniicies; quid, inquã, homo quantumuis diues ac opulens, conſilij capies, vt te poſſis tandem expedire ex inopiæ anguſtiis, quæ non ſinunt te vltrà progredi, niſi ducatũ tibi præſtet aliquis oculatus? At, claude, & pedibus caſſe, quò te proripies? imò verò erudite licet ac Muſarum alumne, an te loco mouebis, niſi primùm firmis cuiuſdam opulenti beneque nummati humeris ſuſtenteris? Sed quotus quiſque eſt, cui non perſpicuum ſit quàm longè lateque pateat officij huius mutui vſus? Nullum omninò rerum genus eſt, quod aut auulſum à cæteris per ſeipſum conſtare, aut vim ſuam atque æternitatem cõſeruare poſſit. Stoici quæ in terris gignũtur, aiunt ad vſum hominum creata eſſe: homines autem hominũ cauſſa genitos, vt ipſi aliis alij prodeſſe poſſent: qua in re neceſſe eſt naturã ducẽ optimam ſequi, & vtilitates omnes in mediũ conferre officiorum commutatione, dando, accipiendo, commutando, conducendo, & cæteris eiuſdem generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus hominum inter homines ſocietatem deuinciẽdo. Iam verò illa ſapientia, vt ſapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque humanarum rerum ſcientia eſt, in qua continetur deorum & hominum ſocietas quædam & communitas inter ipſos. Quòd cùm ita ſit, meminerimus ad extremum, quod antè dictum eſt, vnum hominem pro nemine habendum: vnum inquam nihil ferè, duos ſimul iunctos permulta facere & conſequi poſſe.

Homines ſoli minimè viuere poſſunt.

Auxi

Auxilium nunquam deficiens.

EMBLEMA CLXI.

Bina pericla vnis effugi ſedulus armis,
Cùm premerérque ſolo, cùm premerérque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit: idem
Naufragum apprenſus littora adusque tulit.

HOc è Græco Iulij Leonidæ Epigrammate expreſſit Alci-tus, in quo Myrtili militis proſopopœia eſt, ſcutum ſuu[m] celebrantis. Græcum ſic habet:

Emblematis fons.

Εἰν ἑνὶ κινδύνους ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ,
Τὸν μὲν ἄρις δύσας. τὸν δ᾽ ἐπινηξάμενος.
Ἀργεστὴς ὅτ᾽ ἐδυσμενέως τρόπιν ἀσπίδα δ᾽ ἔσχον
Σωθεὶς κεκλιμένῳ ὕδατι καὶ πολέμῳ.

Effi

Effugi geminum clypeo diſcrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans,
Arripui clypeum depreſſa flamine puppi
Fluctibus oppreſſum, belligeriſque viris.

Huc refert& alia eiusdem argumenti Epigrammata lib. 1. tit εἰς ναυάγιον. Scutum hoc nuſquam in quouis periculo deficiēs, ſed etiam in iis auxilium præſtans, quæ videntur alioqui abhorrere ab vſu proprio & naturali, typus eſt amici veri nunquam nō ſuppetias ferentis, vel etiā in iis quæ vidētur à ſua facultate pęnè omninò aliena eſſe. Hoc etiam poteſt commodiſſimè transferri ad literarum ſtudia nuſquam non opportuna, nuſquam nō iucunda, quibus nimirùm non modo ab aduerſariorum telis & hominum iniuriis tuti ſumus, & tanquam oppoſito clypeo munimur, ſed& eorum miniſterio vſuque è mediis vitæ huius fluctibus ad tranquillum otij portum recipimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipſemet oratione quadam Ticini habita intellexit. Tradunt, inquit, Zenonem Philoſophum, cùm naufragium feciſſet, dixiſſe, ſe nunquam feliciùs nauigaſſe, quàm cùm rebus amiſſis vacare Philoſophiæ deinde cœpiſſet. Idē & vſurpare ego poſſum, qui cùm in patria otio quondam, nimiaque trāquillitate ferè marceſcerem, atrocitate bellorum demū excitatus peregrinari cœpi, & ad hanc diſciplinam confugi, quæ mihi planè fuit, quòd Prouerbio Græco dicitur, Mirtili clypeus. Fuit is ingentis animi miles, ſcuto pugnare ſolitus, qui cùm ad maritimam expeditionem nauigaſſet, ſubmerſa fortè naui eidem clypeo innixus in tutum portum delatus eſt. De quo hunc in ſenſum Leonides Poëta ſcripſit:

Veri amici typus.

Studia nuſquam non opportuna.

Zenonis naufragiū.

Myrtili clypeus.

Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premererque ſolo, cùm premererque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit, idem
Naufragum apprenſus littus aduſque tulit.

Sic mihi hæc egregia profeſſio omni in tempore, omni in fortuna auxilio fuit, quod ceu ſenectuti veſtræ viaticum, vt & vos comparetis, hortor ſuadeoque. Hæc ille.

Gratiæ.

Gratiæ.

Emblema CLXII.

Tres Charites Veneri aſſiſtunt, dominamque ſequuntur:
Hincque voluptates, atque alimenta parant.
Lætitiam Euproſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem,
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat. minimi gratia tarda pretî eſt.

Impli

Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratus
Fenerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter ijs genitor, cœli de ſemine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

COnſtituitur hìc Charitum proſopographia, qualem fermè & pictores & ſtatuarij veteres expreſſerũt. Tres ſunt ęquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem ſibi adhæreãt. Nudæ quidem, quia beneficia non oportet eſſe fucata; in quibus ſimplicitas & puritas animi maximè requiritur: Virgines autẽ & iuuenes, quòd nuſquam ſeneſcere debeat & intermori accepti beneficij recordatio: Sibi connexæ & adhærentes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν φέρει, quodque debeat eſſe perpetuum, & quaſi continuum beneuolentiæ fœdus. Adhæc pedibus habent alata talaria, quòd tardam gratiam eſſe nõ liceat. Poſtremò vnam auerſam duæ aliæ conſpiciunt; quòd pro accepto beneficio duplicem, & quaſi cum fenore gratiam rependere debeamus. Has ex Eurynome Iouem ſuſcepiſſe ferunt, vt affectum eiuſmodi non tam humanum quàm diuinum eſſe intelligas. Huius picturæ Pauſanias in Æliacis diuerſis locis meminit: & Seneca pluribus agit libro De beneficiis, cap. 3. Porrò huc non grauabor adſcribere in Charitum eiconem Epigramma non illepidum, quod etiamnum extare Romæ, teſtis eſt Lilius Gyraldus Syntag. 8. aſcripſitque Alciatus ipſemet cap. vndecimo libri primi Parergôn:

Deſcriptio Charitum ex adiunctis.
Nudæ Virgines.
Iunctæ.
Talaria pedum.
Vnam duæ aliæ conſpiciunt.
Cur filiâ Iouis & Eurynomes.

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua columna ſuis ædibus intus habet.
Par tribus eſt facies, qualem decet eſſe ſororum:
Par tribus eſt ætas, par quoque forma tribus,
Grata Thalia tamen geminæ conuerſa ſorori,
Implicat alternè brachia nexa modis.
Iuppiter eſt genitor, peperit de ſemine Cœli
Eunomia, & Veneris turba miniſtra fuit.
Inde alitur nudus placida ſub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites.] Ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à lætitia, vt Phornutus ait: ſed & notiſſimo Græcorum adagio, ταῖς χάρισι σπένδειν, Gratiis ſacrificare, ij iubentur, qui triſtes & ſolliciti ſunt.

Charites vnde dictæ.

Veneri aſsiſtunt.] Teſtis eſt in Æliacis poſterioribus Pauſanias, & Cælius lib. 28. cap. 18. vt ſignificaretur, quæ voluntas ferret ſine pugna, citraque contentionem vllam, & qui dat, & qui

Gratiæ iũcta Veneri cur.

accipit, tranſigerent.

Euphroſyne. *Lætitiam Euphroſyne.*]Notatio eſt nominum. Euphroſyne lætitiam ſonat, vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τοῦ εὐφραίνειν, lætum reddere.

Aglaia. *Aglaia.*]Splendorem, dignitatem & honeſtatem ſonat, hinc ἀγλαΐζομαι, ἀγλαΐζω, honoro, orno.

Thalia & Suada. *Suadela eſt Pithus.*]Thaliam intelligit, quæ Suada ſiue Suadela, perſuaſionis Dea, & à Græcis πειθὼ nominatur. Cicero in Bruto. Vt hominis decus eſt ingenium, ſic ingenij ipſius lumen eſt eloquentia, qua virum excellentem præclarè tum illi homines florem populi eſſe dixerunt: Suadæque medulla, πειθὼ, quam vocant Græci, cuius effector eſt orator, hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cethegum medullam fuiſſe vult, vt quā Deam in Periclis labris ſcripſit Eupolis ſeſſitaſſe, huius hic medullam noſtrum Oratorem fuiſſe dixerit, hæc ille, πειθὼ verò (ait Suidas) eſt ἡ πεισμονὴ, cui ſacrum nihil aliud quàm oratio quam etiam Græci ψυχαγωγὸν appellabant; quòd animum ducat quò velit. Eo ſenſu eloquentia flexanima dicitur Ennio.

πειθώ.

Arcula Gratiarum inanis. *Atque arcula inanis eſt Charitum.*]Huc referendū videtur quod de Simonide retulit Stobæus: Σιμωνίδης παρακαλοῦντός τινος ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἔχειν λέγοντος, ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος, δύο εἶπεν ἔχω κιβωτοὺς, τὴν μὲν χαρίτων, τὴν δ' ἀργυρίου, καὶ πρὸς τὰς χρείας, τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνην: Simonides, rogante quodam vt ſibi conſcriberet encomium, & gratiam ſe relaturum dicente, argentum autem non dante: Duas, inquit, arcas habeo, vnam Gratiarum, alteram argenti: & cùm neceſſitas exigit, Gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipſam reperio, alteram verò ſolam mihi commodam. Sed hoc videri poſſet illiberale: nam libera & vltronea debet eſſe gratia, non coacta, aut illiberalis. Adde, quòd pulchrius & magnificentius eſt beneficium conferre, quàm affici beneficio. Hinc enim illud Plutarchi: ἐπίκουρος, τοῦ εὖ πάσχειν, τὸ εὖ ποιεῖν οὐ μόνον κάλλιον ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναί φησι. χαρᾶς γὰρ οὐδὲν οὕτως γόνιμόν ἐστιν, ὡς χάρις ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος ἀγλαΐαν, καὶ εὐφροσύνην, καὶ θάλειαν, τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χάριν, πλεῖον ἐστὶ καὶ καθαρώτερον, διὸ τὸ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις, ἀεὶ γὰρ ἀγάλλονται, τῷ εὖ ποιεῖν. hoc eſt, Epicurus ait, non modò pulchrius eſſe beneficio afficere, quàm affici ſed & iucundius. Nam nulla res perinde parit gaudium, vt beneficentia. Sapiebat autem qui indidit Gratiis nomina, Aglaiæ Euphroſynæ, & Thaliæ, ſiquidem exultatio & lætitia in dante maior

maior eſt & purior. Itaque multi pudore ſæpè ſuffundũtur, cùm beneficium accipiunt: ſemper autem gaudent, cùm beneficium præſtant. Non mihi temperare poſſum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. Aut opera fit benignè indigentibus, aut pecunia, &c. quamquam in vtroque ineſt gratificandi liberalis volũtas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur: largitióque quæ fit ex re familiari, fontem ipſum benignitatis exhaurit.

Bis dat qui citò dat.] Prouerbiale eſt ex Publij Mimis: Bis dat qui citò dat.

Bis eſt gratum, quod opus eſt vltrò ſi offeras. Itémque.
Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

Vulgatum eſt etiam in hanc ſententiam Luciani diſtichon:

Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι, ἢν δὲ βραδύνῃ,
Πᾶσα χάρις κενὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

Id eſt, vt Auſonius reddidit:

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt: gratia namque
Cùm fieri properat gratia grata magis.

Lege Prouerb. Bis dat qui citò dat.

Vlnis.] Brachiis. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum brachiorum extenſorum accipitur.

Remanent vna abeunte duæ.] Siquidem referenda gratia nullum officium magis neceſſarium. Quòd ſi quædam acceperis vtenda, maiore menſura, ſi modò poſſis, reddere iubet Heſiodus, & imitari agros fertiles, qui multo plus reddũt quàm acceperint: Cic. 1. Offic. Grauiſſimè dictum à Valerio Max. dandi & accipiendi beneficij commercium (ſine quo vix hominum vita cõſtat) perdit & tollit, quiſquis bene merito pacem ſaltem referre gratiam negligit. Gratia vt referenda.

Eurynome.] Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè patentis patrimonij ſit beneficia diuidere. Alij Eurynomen, quaſi latis paſcuam, à ſpatioſis paſcuis interpretantur. Alia porrò nomine dicitur Eurydomene, ἀπὸ τοῦ εὐρὺ καὶ δίδωμι, abundanter do: aliis Eurymeduſa, à μέδω, quod rego ſignificat. Heſiodus in Theogonia: Eurynome.

Τρεῖς δέ οἱ εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρήους.

Huius meminit Homerus Iliad. 18.

In detractores.

EMELEMA CLXIII.

AVDENT flagriferi matulæ, ſtupidiq́; magiſtri
Bilem in me impuri pectoris euomere.
Quid faciam? reddámne vices? ſed nònne cicadam
Ala vna obſtreperam corripuiſſe ferar?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flabris?
Negligere eſt ſatius, perdere quod nequeas.

Epigrãma id primò nominatim ſcriptũ in Franciſcũ Floridum.

VEram ſcribendi huius Epigrammatis occaſionem mutuatus ſum è libro, cui Iuriſperitorum nomenclatura nomen, auctore incerto. Is ergo cùm ſcripta Zaſij enumerauit, hęc quæ ſequuntur ſubjicit: Sanè multum profuit Zaſij prudentia Iuris atque eximia doctrina, à Franciſco Florido ſugillata: in quem nomine

nomine ipſius Záſij, Budæi, Alciati, & cæterorum titulo, In Fráciſcum Olidum accepimus apologeticum, quod ſic habet:

Audent flagriferi matulæ, ſtupidiq; magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemúſne vicem opprobrijs? ſed nónne cicadam
Ala vna obſtreperam corripere iſtud erit?
Quid prod ſt muſcas operoſis pellere flagris?
Negligere eſt ſatius, quod nequeas regere.

Homines certè liberaliter inſtituti contumeliam impotentius ferunt quæ ſit illata à contempto quodam & inerti conuiciatore: cum quo congredi vel turpe ſit, vel indignum putetur, vt apud Ælian. in 14. Var. hiſt. Ariſtides Locrẽſis morſus à muſtella Tarteſia dixit ſe dolere vt qui maximè, quòd moreretur à beſtiola tam contempta ictus: multoque honeſtiorem mortem fuiſſe, ſi id ſibi obtigiſſet ex morſu leonis vel pardalis. Itaque acerbiùs cauſam mortis, quàm mortem ipſam ferebat. Et quidem, vt facilè poſſum coniicere, vnà cum Florido illo, alioqui docto homine, ſed certè parum verecundo, vt eius ſcripta teſtantur, malè feriati pædotribę & inepti magiſtelli Alciato nonnihil detraxerant, adeò ſolet intabeſcere inuidia, ſucceſſus hominum videndo, vt cum Naſone loquar. Vix enim vt ſine fumo ignis emicat: ſic excellens quædam gloria comitem inuidiam vt plurimùm habet. Qui vir certè magnus, cùm ægrè ferret ſe ab huiuſmodi literatoribus & magiſtellis importunè traduci, ſcripſit hoc Emblema, dictante indignationis affectu, quo reddit rationem cur pluribus non reſpondeat: quippè cùm exiſtimet cum iis concertare ſibi planè indecorum eſſe, quandoquidem minorem à maiori prouocari nec iuſtum nec ingenuũ ſit. Quo in loco notanda eſt verborum energia vehemens, & Satyricæ comparationes, ſuccinctæ quidem, ſed acres admodum, & quæ plurimum neruorum habeant.

Flagriferi matulæ.] Per contumeliam flagriferos appellat eiuſmodi ſciolos & impudentes obtrectatores. Eodem modo Plautus in Pſeudolo dixit: Eo ingenio hi ſunt flagritribæ, qui hæc habent conſilia. Matula porrò vas eſt, in quod vrina excipitur, & nonnunquam metaphoricôs vſurpatur pro homine fœtido & impuro, vt apud Plautum in Perſa: Flagriferi. Matula.

Nunquam ego te tam matulam eſſe credidi.

Bilem euomere.] Allegoria ab his qui concoquere nequeunt certos quoſdam cibos præ ſtomachi debilitate, quod prouerb. citatur ex Ariſtoxeno Muſico apud Plutarch. Sympoſ. 7. c. 8. Bilem euomere.

Quid faciam? reddámne vices?] Addubito, an par pari referã. Sic addubitare Ciceronem memini 13. ad Atticum, num ſibi contemnenda centumelia ſit à ſororis Attici filio illata, & diſſimulanter concoquenda: vel an ſit euomenda ſemel & apertè bilis omnis acerbitas. Verba eius hæc ſunt. Nunc me iuua, mi Attice, cõſilio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id eſt, vtrum apertè hominem aſperner & reſpuam, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις. vt enim Pindaro, ſic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omninò moribus meis illud aptius: ſed hoc fortaſſe temporibus. Tu autem quod ipſe tibi ſuaſeris, idem mihi perſuaſum putato.

Cicadam ala corripere.

Cicadam ala corripuiſſe.] Reſpexit ad Prouerb. Cicadã ala corripuiſti. Animalculi hoc genus natura garrulum ala ſi corripueris, clarius obſtrepet: ita ſi maledico præbeas occaſionem odij, non modò non tacebit, ſed & importuniùs effutiet, & omnem bilem euomet.

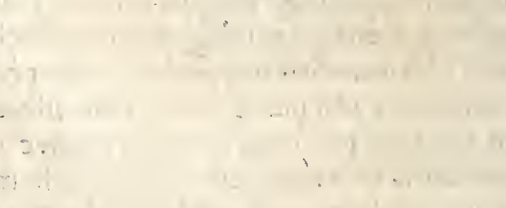
Muſcas pellere.

Muſcas operoſis pellere flabris.] Doctum virum dedecet cum imperitis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit autẽ ad Prouerb. Muſcas depellere, cui & illud conuenit: Aquila non captat muſcas. Muſca autem in Hieroglyph. impudentiam & improbitatem ſignat; quòd etſi crebriùs abigatur, nihilominus redeat. Lege Pierium lib. 6. & Orum lib. 1.

Muſcas quid allegoricè.

Negligere eſt ſatius, &c.] γνώμη. Non eſt quòd te tam excrucies in eo vel perſequendo, vel fugiendo, quod vitare nullo modo poſſis.

Inanis

Inanis impetus.

EMBLEMA CLXIIII.

*L*VNAREM *noctu, vt ſpeculum, canis inſpicit orbem:*
Séque videns, altum credit ineſſe canem,
Et latrat: ſed fruſtra agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

CArpit æmulos quoſdam imitatores, ſeu, vt dixerim veriùs, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctrinæ vberem quandam gloriam in magno aliquo & excelſo viro conſpiciant, conuiciis eum proſcindunt citius quàm imitantur. Eſt enim illud vulgo notũ, *πολλὰ μωμήσασθαι ῥᾷον ἐστὶν ἢ μιμήσασθαι* in multis Momum agere & reprehendere longè facilius quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophon dixiſſe videatur 2. Cõmentar. *οὐ πάνυ γε ῥάδιον ἐστὶ εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ αὐτῆς αἰτίαν*

Carpere facilius quàm imitari.

ἔχοι. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τὶ ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσοντας, μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Non facilè eſt, ait, vt reperiri aliquod opus poſſit, in quo nihil à quoquam reprehendatur. Eſt enim arduum ita quicquam perficere, vt nõ alicubi pecces. Quòd ſi etiam ſine aliquo errore quidquam peragat aliquis, difficile eſt non pati, aut inuenire aliquẽ iniquum iudicem. Sumpta eſt ὁμοίωσις à cane in Lunam latrante, ſuámque ipſius vmbram temerè conſpicante, ſed qui eò plus ægrè ferat, quòd ſuo latratu Lunam non deterreri, neque inceptum curſum ſiſtere videat. Eodem prorſus modo exercendi ſunt importuni illi ſycophantæ, vt & alienæ famæ captatores, quos non modò animum deſpondere, ſed in rabiem agi deprehendes, cùm ab iis qui læſi ſunt, habentur contemptui, & eos reſponſo aliquo minimè dignentur. Cùm enim hoc vnum in primis expetant, vt eiuſmodi aculeis afficiaris, danda tibi eſt opera, ne ſubitus irę impetus animum à ſua ſede & ſtatu dimoueat: ſed diſſimulandum, fingendáque vultus hilaritas, qua præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea ſint quæ falſò & temerè in te feruntur. Sic enim fiet, vt tua hac tolerantia, calumniarum artifices deſinant, maledicta & noſcant ſua: vel impotenti quodam dolore perculſi rumpantur, quòd obeſſe tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutar. in Commentario, Quomodo quis vtilitatem ex inimicis capere queat. Huc facit præclarum Senecæ monitum ex 2. De ira: Non in beneficiis honeſtum eſt merita meritis repenſare, ita iniurias iniuriis: illic vinci, turpe eſt: hîc vincere, Inhumanum verbum eſt, & quidem pro iuſto receptum, vltio: & à contumelia non differt, niſi ordine. Qui dolorem tegerit, tantùm excuſatius peccat. M. Catonem in balneo quidam percuſſit imprudens. quis enim illi ſciens faceret iniuriam? Poſtea ſatisfacienti Cato: Non memini, inquit, percuſſum me. Melius putauit non agnoſcere, quàm vindicare. Nihil, inquit, illi poſt tantam petulantiam mali factum eſt? Imò multum boni: cœpit Catonem noſſe. Magni animi eſt iniurias deſpicere. Vltionis contumelioſiſſimũ genus eſt, non eſſe viſum dignum, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias altiùs ſibi demiſere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis eſt, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum ſecurus obaudit. Audiamus tandem conſultorem optimum in primis iuxtáque lepidiſſimum Comicum Philemonem:

Ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
Ἔν᾽ ἐστὶ δυνάσθαι, λοιδορούμενον φέρειν.

Nihil eſt quod reprehendi non poſſit.

Canis orbem Lunæ conſpiciẽs quid.

Amuletum in obtrectationem.

Ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
Μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

Quod ita Latinè ſonat.

Iucundius nihil eſt, neque etiam concinnius
Eſt, quàm poſſe conuiciantem ferre:
Nam qui conuinciatur, eo in quem conuicium iacitur,
Diſsimulante tacentéque, efficit vt ſibi ipſe conuicietur:

Cenſet nullam auribus iucundiorem muſicam, quàm tacere alterum, altero conuiciante. cùm enim patienti animo, ſed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati poteſt, efficit ille quidem diſſimulando, vt maledicus ſibi maledicat, id eſt ſuum morbum prodat, vt ſibi potiùs quàm alteri noceat. Cæterùm hîc perbellè Canem inuidum & obtrectatorẽ propoſuit: canem enim pro inuidiæ typo ex veteribus quidã poſuerunt, vt etiam pro adulatore & ſcurra. Pierius lib. 5. Annotat. **Canis pro inuido.**

Lunarem orbem.] Lunam. Puto alluſum eſſe ad id quod in Pharmaceutria Theocrit. vbi ait canem terreri Hecate ſubterranea: compertum eſt autem canes vel ferociores terreri ſpectris nocturnis.

Canis.] Canem accipi pro conuiciatore, impudenti & maledico obtrectatore notum eſt. Apud Homerum, ab Achille agamemnõ inceſſitur, vt *κυνὸς ὄμματ' ἔχων*, qui caninis ſit oculis. Ea enim canis natura eſt, vt eum nihil pudeat. Itaq; Iulius Pollux Oculum is habere caninum dicitur, ait, qui nimio plus impudens eſt. Plautus Menæch. Hecubam ait ex eo appellatam canem, quòd in quoſcumque intueretur, conuiciatrix & maledica eſſet. Itaque & M. Tullius Oratione pro Roſcio Amerino, alios Oratores clamare ait, non etiam nocere: alios latrare, qui etiam mordere poſſint. Cur verò canis Diogenes eſt nuncupatus, niſi quòd mordax eſſet & maledicus? Hinc Cynicorum fluxit appellatio, & vox Homerica *κυνῶπις*. Apud terent. Eunucho, canis os durum, & impudentiam ſignificat. Catullus in quandam: **Canis quid in Hieroglyphicis.**

———— *ruborem*
Ferreo canis exprimamus ore.

Séque videns.] Suam vmbram. *Ventis.*] Catullus.

Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factáque
Ventos irrita ferre ad nebulas aerias ſinis,

Idem Argonauticis:

Irrita ventoſæ liquens promiſſa procellæ.

Et ibid. Ariadna de perfidia Theſei conquerens, ait ſe ſperaſſe
———— *optatos hymenæos,*

Quæ cuncta aerij diſcerpunt irrita venti.

Tibulus lib. 3. Eleg. 4. ad finem:

Hæc Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat trepidos irrita ferre Notos.

Surda Diana.] Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud Poëtas.

Aliquid mali propter vicinum malum.

EMBLEMA CLXV.

R A P T A B A T *torrens ollas, quarum vna metallo,*
Altera erat figuli terrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit ſibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque ſiſtat aquas.

Cui lutea, Haud nobis tua ſunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam ſeu te nobis, ſeu nos tibi conferat vnda?
Ipſa ego te fragilis ſoſpite ſola terar.

INſignis apologus, quo admonemur cum potentioribus aut improbis ſocietatẽ non eſſe ineundam: quia ſi quid in fortunij damniue acciderit, in infirmiorem ſemper reclinari ſoleat. Apologus Aeſopo aſcribitur. Titulus Emblematis ſumptus eſt ex Plauti Mercatore, ait enim Lyſimachus: *Nunc ego verum Illud verbum eſſe experior vetus, Aliquid mali eſſe propter vicinum malum* Pindar. Nem. ᾠδ. 3. docet vtilitatem maximam adferre vicinum, ſi ſit idem & amicus: contrà, ſi ſit inimicus & malus, damnum iacturamque. Quod bellè expreſſit Heſiodus: Cum quibus non ſit ineunda ſocietas. Vicini boni ſumma commoditas.

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
Οὐκ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Demoſthenes aduerſus Calliclem de prædio, nihil moleſtius eſſe dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. *τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν.* Quò etiã Illud Virgilianum ſpectat:

Mantua væ miſeræ nimium vicina Cremonæ.

Quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit ſola Cremonenſium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalcedoniis & Byzantinis, itemque Ætolis & Acarnanibus, qui finitimi mutuis armis & diſſenſionibus ſeſe cõfecerunt. Itaque apud noſtros vulgò circumfertur, Ei optimè cedere qui bonum vicinum habebat. Cato ſenior eos qui prædia empturi eſſent, admonebat, vt præ cæteris aduerterent ne malum haberent vicinum. Celebratur & Themiſtoclis apophthegma. Cùm quis enim prædium venale haberet, iuſſit præconem adiicere, *ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας.* quaſi longè vendibilius eſſet vicini commendatione. Apud Plautum pauper Euclio recuſat affinitatem cum diuite Megadoro contrahere, his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te eſſe hominem diuitem,
Factioſum, me item eſſe hominem pauperum pauperrimum.
Nunc ſi filiam locaſſim meam tibi, in mentem venit
Te bouem eſſe, & me eſſe aſellum, vbi tecum coniunctus ſiem.
Vbi onus nequeam ferre, pariter iaceam ego aſinus in luto.
Tu me bos magis haud reſpicias, notus quaſi nunquam ſiem?
Et te vtar iniquiore, & me meus ordo irrideat.
Neutrubi habeam ſtabile ſtabulum, ſi quid diuortij fiat:

Aſini

Aſini me mordicus ſcindant, boues incurſent cornibus.
Hoc magnum eſt periculum, ab aſinis ad boues tranſcendere.

Torrens quid. Cæterum hac ficta deſcriptione rapidus torrẽs repræſentat humanæ vitæ conditionem torrentis inſtar fluxam & celeri momento euaneſcentem. Etenim more fluentis aquæ labuntur tẽpora, vt cecinit Ouid. Olla ænea diuites opum congerie onuſtos & graues, terrea verò pauperes ſignificat, eos quidem facilè in his vitæ huius turbulentis fluctibus enatantes, & pericula grauiora effugientes. Videtur ſanè Apologus ex Ecc eſiaſtici 13. expreſſus, cum ait Sapiens: Pondus ſuper ſe tollet qui honeſtiori communicat. Et ditiori te ne ſocius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint, confringetur. Diues iniuſtè egit & fremet: pauper autem læſus tacebit. Fabellam ſic redditam à Faërno huc adſcribam, quòd videatur admodum lepida:

Olla ænea quid. Olla terrea.

Duas trahebat amnis ollas, æneam
Vnam, alteram autem fictilem.
Sed ahena proprio prægrauata pondere,
Sibique porrò præcauens,
Suadere cœpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet ſibi,
Quò rapidum aquarum ſuſtinerent impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait, vicinitas
Non admodum placet, ſoror.
Nam ſiue te mihi vnda, ſiue me tibi
Prope adnatantem illiſerit,
Vt ſoſpitem te dura præſtabit cutis,
Fragilem meam ſic conteret.
Sic, Potentiorum ſemper eſt vicinitas
Vitanda tenuioribus.

Cardamus noxius vicinis herbis. Magnates enim locupletiores vicinis pauperculis nunquam ceſſerint, quippè qui eos nõ deſinant exſugere, dum ad nihilum redegerint, naturam cardami referentes, qui herbarum in propinquo naſcentium humorem attrahit, vnde illas arere poſtea ſit neceſſe. Notandum id Naſonis monitum:

Et quanquam ſoli poſſint prodeſſe potentes,
Non proſunt: potius plurimùm obeſſe ſolent.

Altera erat figuli, &c.] Id eſt, erat fictilis. κεράμεος.
Tua commercia.] Tua conſuetudo. Metaphora à mercibus.

In

In eum qui truculentia ſuorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

Delphinem inuitum me in littora compulit æſtus,
Exemplum infido quanta pericla mari.
Nam ſi nec propriis Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus eſſe putet?

TOtum hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim marinis fluctibus eiectus conſultorem quendam virumque Principē, vel etiā nota aliqua probitatis inſignem, à populari turba beneficij loco iniurias, ludibria, mortemque ipſam referētem arguit: quales fuiſſe legimus Socratem, Ariſtidem, Phocionem, Demoſthenem, M. Tullium, & alios quamplurimos, qui poſt præclarè facta innumeráſque difficultates, & pericula nomine patriæ

Delphin in mari abſorptus quid.

patriæ exantlata, honoris & præmiorum vice iniuſtum exilium duramque mortē perferre coacti ſunt. Delphin φιλάνθρωπος, v qui ſuis bene conſultum velit: Pelagus ipſum, in quo piſces à piſcibus afficiantur & abſumantur, orbis huius anguſtias multiplicis & damna innumerabilia refert, nimirùm in quo nemo ſibi deterius quàm ab homine nocumentum impēdere videat. Hoc tetraſtichon video petitum ex.3. Epigram. nempe incerti cuiuſdam hexaſticho, quod tale eſt.

Κύματα καὶ τρηχὺς μεκλύδων ἐπὶ χέρσον ἔσυραν
Δελφῖνα, ξείνης κοινὸν ὄραμα τύχης.
Ἀλλ' ἐπὶ μὲν γαίης, ἐλέῳ τόπος. (οἱ γὰρ ἰδόντες,
Εὐθὺς πρὸς τύμβον μ' ἔστεφον εὐσεβέες)
Νῦν δὲ, τεκοῦσα θάλαττα διώλεσε τίς παραπίστῳ
Πίστις, ὃς οὐδ' ἰδίης φείσατο σωτροφίης.

Id ita reddere ſum conatus:

Delphinem palagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis, ſorte volente, tulit.
Præſidium at pia terra dedit: me namque videntes
Ornarunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, ſic ſuſtulit, ergo age ponto
Quanta fides? natos perdi & ipſe ſuos.

Me in littora compulit.] Id vno verbo deſtituere dicitur, vt me admonet perſpicaciſſimi vir ingenij Fornerius: quin etiam adducit hoc Virgilianum:

Et freta deſtituent nudos in littore piſces:

Exemplum in fido.] Locus eſt huic accommodatus in 7. Controuerſ. Senecæ declamat. 1. O maria iuſtiora iudiciis, ait, ô mitiores procellæ patre, &c.

Maris pericula.

Nam ſi nec propriis, &c.] Collatio maioris ad minus. Porrò inter ſummas difficultates nauigationem poſuere veteres, vnde præcepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque Ariſtagoras, ὅτι πᾶσα θάλαττα θάλαττα, id eſt, ex æquo periculoſum eſſe mare, licet appellationes habeat varias, cui conuenit illud ex Hecyra Comici:

O fortunate, neſcis quid mali præterieris, qui nunquam
ingreſſus es mare!

Ouid. 2. Amor. eleg. vndecima:

Nauita ſolicitus & ventos horret iniquos,
Et propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.
Quòd ſi concuſſas Triton exaſperet vndas,
Quàm tibi ſit toto nullus in ore color.

Ἐχθρ

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

In dona hoſtium.

EMBLEMA LXVII.

Bellorum cepiſſe ferunt monumenta viciſſim
Scutiferum Aiacen, Hectoraque Iliacum.
Baltea Priamides, rigidum Telamonius enſem,
Inſtrumenta ſuæ cepit vterque necis.
Enſis enim Aiacem confecit, at Hectora functum
Traxere Aemoniis cingula nexa rotis.
Sic titulo obſequij, quæ mittunt hoſtibus hoſtes
Munera, venturi præſcia fata ferunt.

SVmptus eſt hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, ex Sophoclis Aiace flagellifero, qui ait ſe, poſtquàm ab Hectore inimiciſſimo accepiſſet enſem muneris loco, nihil præter damnum

atro

atrociſſimum à Græcis habuiſſe. Itaque poſtquàm multis eſt conqueſtus, ſic poſtremò infert.

Ἀλλ᾽ ἔστ᾽ ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κοὐκ ὀνήσιμα.

Exhoc loco Scholiaſtes elicit, ab amicis dona quælibet, vel etiã pretij minimi, boni eſſe conſulenda: ab hoſtibus verò & inimicis ne pretioſiſſima quidem expetenda, vtpotè pernicioſa & noxia. δῶρα enim, ἄδωρα, ſunt κακόδωρα, id eſt, infelicia dona, vt μήτηρ ἀμήτηρ. Plautus Milite:

In mala vxore, atque inimico, ſi quid ſumas, ſumptum eſt:
In bono hoſpite atque amico quæſtus eſt quod ſumitur.

Totum Emblema ex Græco tractum liquet:

Emblematis character,
Πικρὴν ἀλλήλοις Ἕκτωρ χάριν, ἠδὲ φέρασπος
Αἴας, ἐκ πολέμου μνῆμ᾽ ἔπορον φιλίης.
Ἕκτωρ γὰρ ζωστῆρα λαβών, ξίφος ἔμπαλι δῶκεν.
Τὴν δὲ χάριν δώρων πείρασαν ἐν θανάτῳ.
Τὸ ξίφος εἷλ᾽ αἴαντα μεμηνότα, καὶ πάλι ζωστὴρ
Εἵλκυσε πριαμίδην δίφρεια συρόμενον.
Οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
Ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Subiiciam & breuius Epigramma, eiuſdem omninò argumenti:

Ἕκτωρ αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ᾽ αἴας
Ζωστῆρ᾽, ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατος.
Οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
Ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Aiaci datur enſis ab Hectore, balteus Aiace
Hectori, vtrique ſuum donum erat exitio.
Atque ita ab hoſte hoſti veniunt lethalia dona,
Quæ ſtudij ſpecie fata necemque ferunt.

Hectoris & Aiacis fœdus. Narratio eſt apud Homerũ Iliad. η. Hector & Aiax inito inter ſe fœdere, vltro citroque miſſis donis, de amicitia firmãda ſtatuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hectori cingulum militare miſit, ſed vtrique ſuum munus fuit exitio. Victus enim Aiax ab Vlyſſe (in contentione armorũ Achillis) & cognitis iis quæ per inſaniam dixerat & fecerat, eodem gladio ſeipſum interemit. Hector verò per occaſionem cinguli iuxta Ilij muros ab Achille occiſus, & ter circum mœnia tractus eſt. Ex quo perſpicuum apparet veriſſimum eſſe quod ait Euripid.

Κακοῦ μὲν ἀνδρὸς δῶρ᾽ ὄνησιν οὐκ ἔχει.
Nullum iuuamen adferunt dona improbi.

Significat viri mali dona eſſe inutilia pernicioſaq;, quod Lao-

coon apud Virg.confirmat, cùm à Troianis equum dolo relictum nequaquam in vrbem recipiendum cenſet, his quidem verbis:

——O miſeri, quæ tanta inſania, ciues?
Creditis auectos hoſtes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaûm, &c.

Et deinde,

Quicquid id eſt, timeo Danaos, & dona ferentes.

Et alibi de Capi ſic;

Aut, Capis, & quorum melior ſententia menti,
Aut pelago Danaûm inſidias, ſuſpectáque dona,
Præcipitare iubent, ſubiectiſq; vrere flammis.

Huic conuenit monoſtichon Græcum,

Καὶ νῦν γε δῶρον ἴσον ἐστὶ ζημία.

Sæpe nihil intereſt, inquit Seneca, inter amicorum munera, & hoſtium vota. Quicquid illi optant accidere, in id horum intẽpeſtiua indulgentia impellit atque inſtruit. Bene Horatius:

Nil moror officium quod me grauat.

Scutiferum Aiacem.] Φερέσπις αἴας, vt φερέσπις ἀθλων, à Poëtis dicitur. De nobili Aiacis ſcuto alibi iam ſatis.

Hectoraq; Iliacum.] Troianorum fortiſſimum.

Baltea Priamides.] Baltea, in accuſandi caſu, quaſi à recto Balteus, nullo modo placet, vt neque tolerari in patria Romana poteſt. id in Alciato noſtro peccatum, ſeu erratum potiùs, Grãmatici noſtræ ætatis doctiſſimi obſeruarunt: ſicuti & ab Vrſino Velio, erudito ſanè viro, idẽ penè admiſſum notant verſu quodam de laboribus Herculis ex Anthologia Græcorum Latinis numeris expreſſo, ſic.

Balteon arripui, Thraciſque armenta cecidi.

Sed quid? in re tam vera manus dare cogimur, verúmque fateri quod Fabius ait initio lib. 10. Inſtitut. orat. doctos etiam viros labi aliquando, cùm & Ciceroni dormitare interdum Demoſthenes, Horatio etiã Homerus ipſe videatur; ſummi enim ſunt, homines tamen.

Priamides.] Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.] A Telamone, ad differentiam Aiacis Oilei.

Inſtrumenta ſuæ, &c.] Hectoris enim cadauer balteo circa Patrocli tumulum Achillis iuſſu tractum eſt: Aiax gladio ſibi ab Hectore donato ſeipſum confodit.

Aemonijs rotis.] Id eſt, Theſſalis, Græcis. Æmonia Theſſalia eſt, ab Æmone filio Deucalionis. Æmonia interdum etiam pro Græcia, συνεκδοχικῶς.

A minimis quoque timendum.

EMBLEMA CLXVIII.

BELLA gerit ſcarabeus,& hoſtem prouocat vltrò:
Robore & inferior,conſilio ſuperat.
Nam plumis aquilæ clam ſe neque cognitus abdit,
Hoſtilem vt nidum ſumma per aſtra petat.
Quaq́; confodiens,prohibet ſpem creſcere prolis:
Hocq́; modo illatum dedecus vltus abit.

Muſca etiã ſplenem habet,& formica bilem.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χολή, vt eſt in Adagio vetere, Sed & Pindar. Iſth. 4.

Ἔστι δ᾽ ἀφάνεια τύχας
Καὶ μαρναμένων,
Πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι.
Τῶν δὲ γὰρ δίδωτι τέλος,
Καὶ κρέσσον᾽ ἀνδρῶν χειρόνων
Ἔσφαλλε, τέχνα καταμάρψαισ᾽. id eſt,

Eſt

Eſt tamen incertitudo fortunæ vel hominum ſtrenuè pugnantium donec ad ſummum finem perueniant: his enim qualemcumque vult finem dat fortuna: & meliora interdum deterioribus hominibus premuntur ac ſupplantantur. Sumptum autem id eſt ex apologio Æſopi, qui petitus apparet ex perpetua controuerſia, quæ naturæ vi quadā intercedit inter Aquilā auium principem, & ſcarabeum viliſſimum inſecti genus. Ille enim vt illatam ſibi ab aquila iniuriā vindicet, cùm ſe viribus haudquaquam parem eſſe norit, confugit ad dolos: clam enim ſe in plumis Aquilæ recondit, vt eo tādem modo ad nidum Aquilinum perueniat, eáque poſtmodùm abſente oua eius omnia confodiat. Cuius fabulæ apud Ariſtophan. mentio eſt, ſic enim: Diſſidium Aquilæ & ſcarabei.

Ἐν τοῖσιν αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
Μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
Ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
Ὅπως κάκοσμον ζῷον ἦλθεν εἰς θεούς.
Ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτέ,
Ὤ' ἐκκυλίνδων, κ' ἀντιτιμωρούμενος. hoc eſt,
In fabulis id eſt repertum Aeſopicis,
Adijſſe Diuos vnicum ex volucribus.
Haud credibilem ais fabulam, pater, pater,
Adijſſe Diuos animal obſcenum atque olens.
Peruenit olim inquam ob ſimultatem aſperam,
Quæ illi fuit cum Aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoſte mutuas.

Hoc quidem admonemur, hoſtem, quamuis infimæ fortunæ, non eſſe contemnendum, nec quemquam vel omnium minimum & contemptiſſimum eſſe prouocandum, ſiquidem, vt in Mimis Publius ait, Nullus eſt paruus hoſtis.

Inimicum quamuis humilem, docti eſt metuere.

Braſidæ illud memoratur, quem cùm ficus legentem ſorex momordiſſet: O bone Iupiter, inquit, nullum eſt tam minutum animal, quod ſui defendendi, aut periculū vitandi, cùm ſit opus, occaſiones non perquirat. Eôdem recidit quòd vulgus noſtrâs ſæpè vſurpat: Cauendum ab iis quibus nihil eſt quod perdant, ab iis enim citiùs iniuriam & damnū acceperis, quàm ab aliis, quibus aliquid eſt in loculis. Timēt enim vt plurimùm aliquem prouocare, ne quid vel famæ vel fortunis detrahatur. Homunculi verò illi ſortis infimæ, ſed dolis & fraude inſtructiſſimi, improbi non minùs quàm ſcarabei, neque minus putidi, neque abiecti minus, pertinacis ingenij malitia quadam, cùm nemini fe- Deſcriptio improborum quorūdam tenuis fortunæ hominum.

rè prodeſſe queant; magnis tamen viris ſæpenumerò faceſſunt negotium. Nam territant nigrore (quæ vnà improbi animi nota;) obſtrepunt ſtridore (qui nemini non moleſtus eſt;) fœtore ſuo commaculant obuios quoſque, circumuolitant, hærent, inſidiantur, vt non paulò ſatius ſit cum præſtantibus aliquando viris ſimultatem ſuſcipere, quàm hos laceſſere turpiſſimos ſcarabeos, quos pudeat etiam viciſſe (quæ enim victoriæ tam pudendæ modeſtæque ſpes? quòd præmium? qui finis?) quóſque nec excutere poſſis, cùm maximè velis, neque conflictari cum illis queas, niſi diſcedas contaminatior. Huc prouerbium. Scarabeus Aquilam quærit. Certè Alexander, quamquam potentiſſimus, dexteritatem Ptolomæi ſuſpectam habuit, Arrij turbulentiam, & Pythonis nouarũ rerum ſtudium reformidabat, auctor Ælia. ſub finem 14. Var. hiſt.

Summa per aſtra.] Per aëra ſummum. Aquilam in editiſſimis locis nidificare, teſtis eſt Plinius, & alij nonnulli.

Spem creſcere prolis.] Spem creſcendæ prolis. Infinit. pro gerundiuo, locutio Græca.

Dedecus.] Iniuriam & damnum.

Obnoxia

Obnoxia infirmitas.

EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS *Aurata rapit medio æquore ſardas,*
Ni fugiant pauidæ, ſumma mariſq; petant.
Aſt ibi ſunt mergis fuliciſq; voracibus eſca.
Eheu intuta manens vndique debilitas!

VT nullo non loco ditiores, & qui ſunt ampliori fortuna, tutum in præſidium ſe recipiunt: ita miſeri & aliqua parte infirmi, præcipites in infortunium ruunt, quocunque fugiant, eque Scylla, quod dicitur, in Charybdim, decidunt; vt litigatoribus accidit iis, qui nullis opibus, nulliſque amicis fautoribus adiuti, à iudice ad iudicem temerè fruſtráque prouocant, non minorem ab vno quàm ab alio gratiam inituri. Sic enim dum cadere cauſſa timent, in diſpendium nocentius & grauius vt Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item.

grauius vt plurimùm veniunt, tametſi iure diſceptent, & ex æquo bonóque, nõ dolo vel fraude aliqua, de ſua in integrum reſtitutione agitent. Enimuerò, quod ait Comicus, pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio, non ſolùm non contemnitur, ſed etiam aduerſus veritatem opprimitur. Ad id illuſtrandum meo quidem iudicio huc reuocanda erit hiſtoria Hipperidis Oratoris, cuius exilium miſerum Plutarch. in vita decem Rhetorum deſcribit, M. Varro apud Nonium,

Natura humanis omnia ſunt paria.
Qui pote plus vrget, piſces vt ſæpe minutos
Magnu' comeſt, vt aues enecat accipiter.

De piſcium mutua laniena loquitur, idque torquet in intolerabilem potentiorum inſolentiam in tenuis fortunæ homines, quos bonis omnibus deglubere ſolent, miſeréque ſpoliare. Sed huius Emblematis argumentum quodammodo cum Martialis hoc diſticho conuenit:

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum:
Imbelles damæ quid niſi præda ſumus?

Aurata. *Aurata.*] Marinus piſcis ab auri colore dictus, quem aiunt omnium timidiſſimum in maris reflexu ſub littoralium arborum radicibus ſeſe occultare ſolitum, ibique frondium agitatione exterritum facilè capi, quadam velut deditione. Martial. 13.

Non omnis pretium laudémque Aurata meretur,
Sed cui ſolus erit concha Lucrina cibus.

Sarda. Lege Plin. lib. 32. cap. 5. & 11.

Sardas.] Sarda, quæ & Sardinia, piſcis exiguus, de quo Plin.

Mergus. eodem 32. cap. vltimo.

Mergis.] Mergus, auis à mergendo dicta: cibum enim in aquis captans ſe aſſiduè immergit: de qua Plin. lib. 11. cap. 37. Prouerb. Mergorum inſtar, de ingluuie inexplebili.

Fulica. *Fulicis.*] Fulica, ſiue fulix, auis marina, vel ſtagnenſis, paulò ſupra columbæ magnitudinem: de qua lib. 18. cap. 35. Plinius.

Vel

Vel poſt mortem formidoloſi.

EMBLEMA CLXX

CAETERA muteſcent, coriúmque ſilebit ouillum,
Si confecta lupi tympana pelle ſonent.
Hanc membrana ouium ſic exhorreſcit, vt hoſtem
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziſcas, in tympana verſus,
Boemos potuit vincere pontifices.

VT nonnulli ob virtutum ſplendorem, vel etiam morum facilitatem, poſt mortem ſui memoriam acceptam poſteris & amabilem relinquunt, ſic alij morum ferocitate, & inſigni quadam crudelitate, quamquam pridem extincti ſint, ſui ſynica memoria terrorem animis incutiunt: vt apud Turcas Amabiles poſt mortem.

Terrifici poſt mortem. Ioan. Hunniades.

Ioannis Hunniadis ducis fortiſſimi ſuperſtitem famam permultum formidabilem extitiſſe, hiſtoriarum monumentis proditum: huius enim nomen vſque adeò terrificum fuiſſe dicitur, vt nutrices ad ſiſtendum puerorum vagitum Hunniadem adeſſe ſimularent. Sanè exemplum Ziſcæ Boëmi memorabile eſt ac ſtupendum, qui etiam poſt mortem ſuos hoſtes inſolito planè modo terrefacere & fugare potuerit. Quod antequàm explicemus, quædam ſunt à nobis prælibanda, vt Epigrammatis ipſa πρότασις apertior ſit: eſt enim ſimilitudo perelegans.

Multæ rerum cauſſæ hominibus incognitæ.

Multa quidem in maieſtate naturę recondita latêre concedendum eſt, quæ ingenioſi & ſollertes homines nondum ſatis videntur excuſſiſſe. Quaprópter Alexander Aphrodiſæus in Præfat. Problem. quæſtiones ait quaſdam eſſe penitùs inexplicabiles, ſoli Deo cognitas, qui ſcilicet earum exiſtentiæ auctor ſit.

Occultæ proprietates.

Hæ à Medicis occultæ proprietates appellãtur: de quibus cùm mentio fit in ſcholis Medicorum & Philoſophorum, feſtiui quidam & iocoſi homines vulgari ſcommate, Põtem aſinorum appellant. Praue autem nonnulli harum ſolutiones quaſdam proponunt, quæ nec ratione nec probabilitate nituntur. Earum enim cognitio excedit ingenij humani captum: neque verò hactenus repertus eſt, qui cauſſam teneat cur palea ſuccino attrahatur, cur ferrum magnete: & neque ſatis eſt, ſi arcanam quandam vim tam vulgò tritam nobis obtrudat. Apponere poſſumus exempla in concordia vel diſcordia multorum animalium, vel etiam animantium, in quibus ſentiendi facultas non eſt: quibus tamen, quia longum eſſet, prætermiſſis, attingam tantûm quæ ad hunc longum propriè attinent, quæque auctores non pœnitendi ſcriptis mandarunt.

Diſſidium luporum & ouium.

Odium luporum & ouium tam naturale eſt, vt ſi lupina pelle tympanum conficiatur oues non longè aſtantes ſonum exhorreſcant, ac ſi lupus prope gregem conſiſtat. Sunt etiam qui aſſeuerent harmoniam nullam vnquam coituram ex ouis lupique tenſis ad concentum viſceribus. Adiiciunt præterea, ſi lupina pellis in ouili pẽdeat, oues pauore conterritas omninò paſtum negligere: vtque leonina inficit aliorum animalium pelles, ſic ouinam à lupina exedi & conſumi. Quod ſanè fit virtute quadam interna & nemini cognita. Quare qui rei tam abſtruſæ & inuolutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet, ſed, vt Siſyphus verſans ſaxum, ſudabit nitendo, neque tamen proficiet hilum. Ait itaque Alciatus: Tympanum ex lupino corio confectum ſi pulſetur, aliud ex ouillo corio adiacens exhorreſcit, vt prope-

modum

modum nullum ſonitum edat, tametſi ouis membrana lupum mortuum non ſentiat: Eodem modo Ziſcas tympanum verſus, quibus in vita fuerat in bello formidoloſus, poſt mortem etiam eiſdem terrori fuit. Sed quid ad hæc? aut vnde iſte terror ipſiſſima terroris ſublata cauſſa? id idem opinione poſitum nemo non videt. Seneca 9. Controuerſ. 5. Cùm Polyxene eſſet abducta, vt ad Achillis tumulum immolaretur, Hecuba dixit,

——— cinis ipſe ſepulti
In genus hoc pugnat.

Poterat hoc contentus eſſe Scaurus auctor, adiecit tamen.

——— tumulo quoque ſenſimus hoſtem.

Idem eſt in declamationib. lib. 4. 5. Et apud Tragicum Senecam Troade, conqueritur Hecuba, quòd poſtuletur ad mortem tumulo Achillis immolanda:

Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum:
Adhuc rebellat.

De Achille mortuo loquitur, ſed qui tamen adhuc ſpirare videatur vltionem. Ad eum modum Cicero in Miloniana queritur de curia incenſa Clodij buſto, quam culpam omnem confert in Clodium quaſi poſt mortem furentem & bacchantem, vt cùm in viuis eſſet: Excitate, excitate, inquit, eum ſi poteſtis ab inferis: frãgetis impetum viui, cuius vix ſuſtinetis furias inſepulti? Et illud ex eadem oratione: Quid vultu extimuiſtis? quonam modo vos ille viuus affecerat, qui mortuus inani cogitatione percuſſit?

Coriúmque ſilebit.] Corium pro pelle abuſiuè, quòd pelli corium adiaceat.

Membrana.] Superior pellis. Ea & charta pergamena dicitur quòd eius primùm vſus Pergami, Eumene regnante, cœperit. Membrana.

Exanimis quamuis, &c.] Licet ouis exanimata non ſentiat exanimatum lupum.

Sic cute detracta Ziſcas.] Ziſca, vel Ziſcas, dux bellicoſiſſimus, in Teutones & Boëmos diu ſatis acri Marte conflictatus eſt. Itaque Sigiſmundus Imperator cùm videret Ziſcæ cuncta ex animi ſententia proſperè ſuccedere, & iam illum eſſe vnum, ex quo res Boëmiæ penderent, clam ſibi eum conciliare tentauit. Ille opimis conditionibus ab Imperatore oblatis annuens dum ſe itineri accinxiſſet, peſte tractus expirauit. Ferunt illum cùm ægrotaret, rogatum quo loco mortuus vellet ſepeliri, iuſſiſſe cadaueri ſuo pellem adimi, carnes volucribus ac feris obtrectari, ex pelle tympanum fieri, eóque duce bella geri, indéque arrep- Ziſca vel Ziſcas Boemus.

turos fugam hoſtes, quum primùm eius tympani ſonitum audirent. His adiecit Albertus Crantzius, feciſſe amicos quod ille iuſſerat, & reperiſſe quod promiſerat. Hoc vnum præclarè aiunt ab eo factum, quòd ſectam Adamitarum deleuerit. Notum eſt, eum partibus Huſſitarum prorſus fauiſſe: Pragæ loca ſacra templáq; deleuiſſe: in Catholicos, potiſſimùm ſacerdotes: crudelem & implacabilem animum geſſiſſe, idque Catholicis, quod Aſſur Iudæis, fuiſſe. Inſignis bellator, quamquam cæcus. Inter laudatiſſimos Principes, reíque bellicæ gloria illuſtres haberi poterat, niſi quædam flagitia laudem obſcuraſſent. Retulit Æneas Syluius 3. Comment. De reb. geſtis Alphonſi, & poſt eum Cochæus lib. 5. hiſtoriæ Huſſitarum.

Iuſta vindicta.

EMBLEMA CLXXI.

Dum reſidet Cyclops ſinuoſi in faucibus antri,
Hæc ſecum teneras concinit inter oues:
Paſcite vos herbas, ſociis ego paſcar Achiuis,
Poſtremumque Vtin viſcera noſtra ferent.
Audiit hæc Itachus, Cyclopaque lumine caſſum
Reddidit, en pœnas vt ſuus auctor habet?

VLyſſes, Troia iam exciſa, cùm domum repeteret, vi ventorum in Siciliã pulſus, ad Polyphemi ſedes appulit. Hic Gigas fuit vnoculus, ingẽtis magnitudinis, feritate implacabili, qui hoſpites ſoleret enecare, eorũq; carnibus pro cibo veſci. Vlyſſes itaque cum ſociis captus, vbi aduerteret iam aliquot ex ſuis Polyphemus.

ſuis abſumptos à Cyclope de vino Maronio ei dedit:&rogatus ab eodem quod ei nomen eſſet, οὖτιν ſe vocari Vlyſſes aſſeruit. Gigas naturæ vini neſcius,alto iam ſomno preſſus, ſuique penitus immemor,ab Vlyſſe (cui pollicitus erat, vnum ſe poſtremũq; poſt ſocios omnes peremptũ & voratũ iri) oleagino trunco,in oculo,quem vnicum in fronte habebat,acriter læſus eſt, & eodem effoſſo conſternatus : qui vulneris acerbitate vocem cœpit attollere, vt alios Cyclopas inſolito rugitu conuocaret. Quærentibus ab eo,quis vulnus inflixiſſet, & οὖτιν (quæ vox Nullum, vel Neminem ſonat) dixiſſet,riſerunt, eúmque velut furentem reliquerunt:Sic enim loquitur apud Euripidem:

Vlyſſis aſtus.

Exoculatus ab Vlyſſe Polyphemus.

Οὖτίς μ' ἀπώλεσεν.

Chorus reſpondet,

Οὐκ ἄρ' οὐδεὶς ἠδίκει.

Deinde illud:

Οὖτίς με τυφλοῖ βλέφαρον. Χο. οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totum hoc fuſiùs apud Homer. Odyſſeas 1. Ouid. 14.Metam. Virgil.3.Æneid.Compara feſtiuum Luciani dialogum κύκλωπος καὶ ποσειδῶνος. Qua fabula intelligi datur,quod vt breuiter,ſic appoſitè ſcripſit Heſiodus:

Εἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipſum ſe lædit alium qui lædere quærit.

Et,quod eſt in prouerbio, Ruinam ſibi fabricat,aliis qui fabricat. Vel ſpecialiùs in eos torqueri poterit δημοβόρους tyrannos, & Reipubl. peſtes infeſtiſſimas, qui diuina tandem ira vitali lumine priuantur, vel ad exitium morte grauius,aut infamiam & maximam capitis diminutionem præcipites ruunt, cùm interea quibus potiſſimùm terrori fuerant, rideantur & conuiciis proſcindantur. Meminit, ſed aliorſum, Brodæus Miſcellan. 2. cap.7.hoc tandem obiter.Seruius ad 3.Æneid. aliò torſit fabulam de exoculato Cyclope.Cyclops, inquit, vir fuit ſapientiſſimus,& ob hoc oculum in capite habuiſſe dicitur, id eſt, iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlyſſes eum prudentia ſuperauit,& ob hoc fingitur eum excæcaſſe. Plutarchus Apophthegmatis refert Oratorem Demadem, Alexandro mortuo,dixiſſe:Macedonum exercitum Imperatore carentem ſimilem ſibi videri Cyclopi excæcato. Non percurrã Græcorum ſcholiaſtum allegorica placita, ſed Heraclidis Pontici dumtaxat explicationem ad Homericam Odyſſeam : qui ait Cyclopem nominari affectum ratione priuantem:

Qui aliis malum fabricat, ſibi arceſſit.

Cyclops quid Seruio.

Κύκλωψ ὀνόμασται ὁ τοὺς λογισμοὺς ὑπολωβῶν.

Sin

ſinuoſi in faucibus antri.] Sic Virgil. dixit in 6.

Veſtibulum ante ipſum primiſque faucibus Orci.

Et hic noſter in Emblemate primo:

——*ſinuoſi è faucibus anguis.*

Achiuis.] Achiui, ἀχαῖοι, Græci: & nonnunquam pro quolibet populo ciuili; Horatius: Achiui.

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Catull. in Argonaut.

Nam ſimul ac feßis dederit fors copiam Achiuis.

Poſtremumque Vtin, &c.] οὔτινα ſe poſtremò voraturum bellè Vtis.

prædixerat, & οὔτινα, id eſt neminem, vorauit: imò ab eo, qui οὔτις.

quanquam eſſet οὔτις, aliquis erat, exoculatus eſt.

Lumine caſſum.] Cæcum Virgil. 2. Aeneid. Caſſus lumine.

——*Nunc caſſum lumine lugent.*

Idem.

Nullum cum victis certamen & æthere caßis.

& Lucretius.

Nunc potis eſt cerni quod caſſum lumine fertur.

Auſonius Parentalib.

Saucius extincto corpore caſſus eras.

Sic enim poëtæ interdum vſurpant lumine caſſum, & luce carentē pro mortuo; vt & lumina lucēq; relinquere. Virgil. in 4.

Quò magis inceptum peragat, lucemque relinquat.

Catullus: *Nobis cùm ſemel occidit breuis lux.* Lucretius:

Lumina ſic etiam Solis bonus Ancu' reliquit.

en pœnas vt ſuus auctor habet!]

——*non eſt lex iuſtior vlla,*

Quàm necis artifices arte perire ſua.

Alludit ad alia quæ ſequenti Emblemate conſultò adferemus.

Iuſta

Iuſta vltio.

EMBLEMA CLXXII.

Raptabat volucres captum pede coruus in auras
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Aſt ille infuſo ſenſim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna: alijs qui fata parabat,
Ipſe perit, proprijs ſuccubuitque dolis.

SImile eſt apud Æſopum de Coruo cibum quæritãte, & ſerpentem in aprico dormientẽ corripiente, à quo lethiferum ſpiculum ſentiens, iuſtam in ſe vltionem animalculi viliciſſimi ſenſit: quod idem accidit iis, qui re flagitio parta, ſuc demùm magno malo diſcunt, malè parta malè diſperire. E
ferè

ferè fit,vt,quod vulgò dici ſolet,captores ipſi capiantur,raptoreſque ab aliis etiam viciſſim correpti decidãt & illaqueentur: vt cùm à veneficiis falſarij,calumniatores, adulteri,& id genus alij,tolluntur è medio, vel cùm latrones à prædonibus prehenduntur,& ſpoliantur. Quò ſpectant adagia , Cornix ſcorpium: &, Suo ipſius laqueo captus : & , Coruus ſerpentem. Carmen ipſum ex Archiæ Græco petitum eſt,lib.1. Græcor.Epigram. Captores ſæpe ipſi capiuntur.

Ἐν ποτὲ παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι νομῶν,
Σκορπίον ἐκ γαίης οἶδε θορόντα κόραξ.
Ὃν μάρψων ὥρουσεν. ὁ δ' ἀΐξαντος ἐπ' οὖδας,
Οὐκ βραδὺς, ἐυκέντρῳ πῆξαν ἔτυψε βέλει,
Καὶ ζωῆς μὲν ἄμερσεν. ἴδ' ὅσσον ἔτυχον ἐπ' ἄλλῳ,
Ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id eſt: Emblematis typus.

Scorpius è terra prorepſerat,idque vidente
Coruo,qui cælo victitat in liquido,
Corripuit viſum,fugitque:ſed hic vt humum ales
Contigerat,telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi,quod in hunc auis inſidioſa parabat,
Inde ſibi acciuit ipſa necem miſera.

Alijs qui fata parabat.] Fuere qui ſemet eodem illo pugione, quo Cæſarem violauerant,interemerunt. Suetonius in Cæſare. Quod de Cæſare memoriæ traditum eſt,hoc etiam de Gordiano Cordus eueniſſe ſcribit.Nam omnes quicunque illum gladio appetiuerunt,qui nouem fuiſſe dicuntur, poſtea interemptis Philippis ſua manu, ſuiſque gladiis,& iiſdem quibus illum percuſſerant,interiiſſe dicuntur.Iul.Capitolin.in Gordianis tribus,ſub finem.Salluſt.in fragment.hiſtor.praua incepta conſultoribus ſunt noxæ.Lucretius lib.5. Memorabile fatum.

Circumretit enim vis,atque iniuria quæque,
Atque vnde exorta eſt,ad eum plerumque reuertit.

Ouid.1.De arte:

Fallite fallentes:ex magna parte profanum
Sunt genus;in laqueos quos poſuere cadant.

Parem

Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe.

EMBLEMA CLXXIII.

Præconem lituo perflantem claſſica, victrix.
Captiuum in tetro carcere turba tenet.
Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis,
Vllius aut ſæuo læſerit enſe latus.
Huic illi. Quin ipſe magis timidiſſime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

Tubicē in bello captus, cur ſe excuſarit.

EX Aeſopi apologo, de tubicine in bello capto, qui ſe inſontem prædicabat quòd nullum occidiſſet, ſed neque in quenquam gladium diſtrinxiſſet, qui mox audiuit: Διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον τεθνήξῃ, ὅτι σὺ μὴ δυνάμενος πολεμεῖν, τοὺς πάντας πρὸς

πρὸς μάχλω ἐγείρεις. Sed ideò magis tibi moriendum eſt, qui cùm pugnandi ſis expers, alios omnes ad pugnam concitas. Etenim (quod aiunt Iureconſulti.) Qui agunt, & qui aſſenſum præbent, pari ſupplicio afficiendi ſunt, & ſatis ipſe facit qui per aliũ facit. Hoc in eos torquetur potiſſimùm, qui oratione & conſilio Principes ad ſuſcipienda bella inflammant, cùm ipſi pugnam detrectent, nec vlli ſeſe periculo patriæ aut Principis nomine committunt; quibus quidem certè nullus probabilis eſſe poteſt conſilij tam nefarij prætextus, cùm ipſi reuera ſint nocentiores, maiúſque detrimentum eminus linguâ cæteris adferant, quàm qui cominus gladiis decertãt. Nulla enim fortè irreperet Martis violentia, niſi antecederet eiuſdem committendi perſuaſio. Vel de iis intelligitur, qui cruore quidem manus non tingunt, at nihilominus parricidij faciendi conſilium ſuggerunt. Occurrit illud Demoſthenis de patre cuiuſdam ſacerdotis, quem Brauroniam appellat. Is, cùm alterum quiſpiam occideret, impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat hominẽ mortuum ne digito quidem ab eo tactum, ſed ab occiſore dumtaxat; ita vulgò iudicabatur nõ teneri cædis. Sed Areopagitarum aliud iudicium fuit, qui cenſuerunt eum qui ſuadendo iuuiſſet, eodem obſtrictum ſcelere. Nam conſtat homines audaciores fieri adhortatione: nec ſolùm manu, ſed etiam voce & proclamatione opem & auxilium ferri. Itaq; ille damnatus, & in exilium pulſus eſt. Ariſtot. 1. Rhet. argumentum citat quo vſus eſt orator Leodamas aduerſus Calliſtratum: dicebat enim eum qui cõſilium dediſſet, magis in culpa eſſe, quàm qui ſcelus cõmiſiſſet: quia ſcelus admiſſum non eſſet, niſi eius auctor & conſultor aliquis extitiſſet. Ciceronis exemplum vnum proferam ex oratione in Piſonem. Quid interfuit inter Catilinam, & eum cui tu ſenatus auctoritatem, ſalutem ciuitatis, totam Remp. prouinciæ præmio vendidiſti? Quæ enim L. Catilinam conantem conſul prohibui, ea Pub. Clodium facientem conſules adiuuerunt, voluit ille ſenatum interficere, vos ſuſtuliſtis: leges incendere, vos abrogaſtis: interire patriam, vos adiuuiſtis. Quid eſt vobis Coſſ. geſtum ſine armis? incendere illa coniuratorum manus voluit, vrbem: vos eius domum, propter quem vrbs incenſa nõ eſt. Ac ne illi quidem, ſi habuiſſent veſtri ſimilem conſulem, de vrbis incendio cogitaſſent. Huc facit M. Quintilian. declamatione 170. Satis oſtendit ipſa pœna, inquit, eum teneri qui idem commiſerit, quod ſi occidiſſet. Neque enim grauius quicquam aduerſus eum qui ſua manu interfecerit, conſtituere pótuit legum

Agentes & conſentiẽtes pari pœna puniendi.

Bellorum ſuaſores.

Locus Demoſthenis.

lator,quàm aduerſus eum qui cauſam præſtitiſſet.Ergo & ſim
litudine pœnæ etiam crimen par exigere debetis.Hæc ille.C
terùm cum hoc noſtro Emblemate magis conuenit quod Le
damas,de quo proximè dicebat, eum in maiore culpa eſſe q
facinus commiſerit,quàm qui conſilium dederit,conſiliũ eni
nullius eſt momenti,niſi ſit qui illud ſequatur. Et interitus ca
ſam,non interitum ſpectari oportere,dixit in Miloniana diſe
tus orator.Vlpianus etiam,vt eſt in l.11.de iniuriis : Non ſolù
is iniuriarum tenetur qui fecit iniuriam, hoc eſt qui percuſſi
verùm ille quoque continetur qui dolo fecit, vel qui curauit
cui mala pugno percuteretur.Eôdem recidit l.15. ad l. Corn
de ſicariis,vbi idem Vlpian.ait,Nihil intereſſe, occidat quis, a
cauſam mortis præbeat.

Lituus. *Lituo.*]Lituus,genus buccinæ incuruæ.Feſtus ex Ennio:

Inde loci lituus ſonitus effudit acutos.

Et Ouid.3.Faſt.

Iam lituus pugnæ ſigna daturus erat.

Claſſicum belli. *Perflantem claſsica.*] Claſſicum canentem. Claſſicum caner
ſignum eſt dare quo milites pugnare incipiant, cui opponitu
Canere receptui.Virgil.ad finem 2.Georg.

Necdum etiam audierant inflari claſsica.

Victrix turma.]Victrices copiæ.

Clangore æris.]Tubæ ſonitu.Metonym.in dictione, æris, pr
tubæ.

Ali

Alius peccat, alius plectitur.

EMBLEMA CLXXIIII.

ARRIPIT *vt lapidem catulus, morſuq; fatigat,*
Nec percuſſori mutua damna facit:
Sic plerique ſinunt veros elabier hoſteis,
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

PLerique ſunt, qui cùm non poſſint iis noxam inferre à quibus ſe læſos putant, vt acceptam iniuriam vlciſcantur, vel pueros, vel famulos, vel etiam, ſi fieri poſſit, ſuorum aduerſariorum amicos adoriuntur, impotenti quidem & iniquo conatu, qui mos perinde eſt ac puerulorum, qui ſubita iracundia perculſi, virgas adurunt quibus plexi ſunt. Eiuſmodi ſunt, qui cauſſas adiuuantes vel per ſe omninò ad agendum ineptas pro Impotentium hominum affectus.

efficientibus imperitè vſurpant, vt Medeæ nutrix, dum culpam conferret in trabes abiegnas è nemore Pelio auectas, quibus Argo nauis facta eſſet, in qua Medea cũ Iaſone aufugiſſet. Sed vt ad noſtros mores ſermonem conuertam, omnibus in cõfeſſo eſt, quot quantaq; infortunia in dies nobis impendeant, & interdum grauiter vrgeant: quorum cauſſam inconſultò reiicimus in eos fortaſſe, qui nullo modo ſunt in cauſſa, cùm potiùs errores & lapſus noſtros agnoſcere, & pia ſinceráque μετανοίᾳ tot contractas vitiorum ſordes eluere deberemus, nec vt canes in lapidem ſæuientes, incuſare iuſtiſſimam ſupremi & incorrupti iudicis Dei animaduerſionem. Id ſi placet ad iræ iniuſtitiam conuertere, vnà etiam Senecam audiemus ita diſputantem 1. De ira: Iam verò ſi affectus iræ damnaq; velis intueri, nulla peſtis humano generi pluris ſtetit. Et deinde: Id non eſt ira, ſed quaſi ira: ſicut puerorum, qui ſi ceciderunt, terram verberari volunt, & ſæpè neſciunt quidem cui iraſcantur, ſed tantùm iraſcuntur ſine cauſſa, & ſine iniuria, non tamen ſine aliqua iniuriæ ſpecie, nec ſine aliqua pœnæ cupiditate. Deluduntur itaque imitatione plagarum, & ſimulatis deprecantium lacrymis placantur, & falſa vltione falſus dolor tollitur. Idem Seneca eodem lib. c. 16. iram oſtendit ita impotentem eſſe, vt ſæpè infeſta patrono, reum damnet: & ſi veritas oculis appareat, inquit, tamen errorem tuetur, & in malè cœptis honeſtior illi videtur pertinacia quàm pœnitentia. Apponit exemplũ in Piſone quodam, qui cùm iratus duci eum iuſſiſſet, qui ex commeatu ſine commilitone redierat, quaſi interfeciſſet quem nõ exhibebat: roganti tempus aliquod ad conquirendum, non dedit. Damnatus extra vallum deductus eſt, & iam ceruicem porrigebat, cùm ſubitò ille commilito apparuit, qui occiſus videbatur. Tũc centurio ſupplicio præpoſitus, condere gladium ſpiculatorem iubet, damnatum ad Piſonem reducit, redditurus Piſoni innocẽtiam: nam militi fortuna reddiderat. Ingenti concurſu deducũtur, cõplexi alter alterum cum magno caſtrorum gaudio commilitones. Conſcendit tribunal furens Piſo, ac iubet duci vtrũque, & eum militem qui non occidit, & eum qui non perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparuerat, duo peribant. Piſo adiecit & tertium. Nam illum centurionem, qui damnatum reduxit, duci iubet: conſtituti ſunt in eodem loco perituri tres ob vnius innocentiam.

Inſignes Senecæ Ioci.

Catulus.] Canis.

Morſu fatigat.] Mordet.

Mutua

Mutua damna.]Talem iniuriam.

Veros hoſtes.]Ipſiſſimos aduerſarios,à quibus orta eſt iniuria.

Noxia.]Noxia de maleficio dicitur. Noxiam dixere antiqui quod nocet:& eſt detrimentum,culpa ; pœna. Lege ipſummet Alciatum Commentario in tit. De verb. & rer.ſignific.l. 237. quem locum & nos ſuprà citauimus ad Emblema,cuius titulus, *Remedia in arduo,mala in prono.* Noxiæ.

Dente petunt.]Iniuriis vel conuitiis proſcindunt, quod vnum iniuſtitiæ non paruum facinus, quia iniquum eſt aliquem alieno odio prægrauari,ait Imperator Iuſtinianus in l.Si quis ſuo, §. legis autem,Cod.de inoffic.teſtam.Et Calliſtratus l.26. D. de pœnis. Crimen , vel pœna paterna nullam maculam filio infligere poteſt, nam vnuſquiſque ex ſuo admiſſo ſorti ſubiicitur, nec alieni criminis ſucceſſor conſtituitur. Quod ſi ad vindictā publicam id protendere liceat, audiamus Arcadij & Honorij reſcriptum,ex l.22.Cod. de pœnis : Sancimus ibi eſſe pœnam, vbi & noxia eſt.Propinquos , notos familiares procul à calumnia ſubmouemus , quos reos ſceleris ſocietas non facit. Nec enim ſocietas vel amicitia nefarium crimen admittunt. Peccata igitur ſuos teneant auctores : nec vlteriùs progrediatur metus,quàm reperiatur delictum.

Inſani gladius.

EMBLEMA CLXXV.

SETIGERI medius ſtabat gregis enſifer Aiax,
Cæde ſuum credens cædere Tantalidas.
Hoſtia ſic tanquam ſus ſuccedanea pœnas
Pro Laertiade, pro caueáque dabat.
Neſcit obeſſe ſuis furor hoſtibus: erat ab ictu,
Conſiliique impos in ſua damna ruit.

Inſaniæ pœna. in eum læſa vnde manauit,

HOc quidem arguitur temerarius furentum hominum impetus, qui non aduerſariis, ſed ſibi maximè nocent, quòd iræ præcipiti omnia committant, omnémque viam rationi præcludant: vnde fit, vt, quod ait Horat.

Vis conſilij expers mole ruit ſua.

I

[I]s enim furentis animi affectus ſic hominis animum è ſua ſede dimouet & exturbat, vt non ſecus atque Circe altera hominem in belluam ferociſſimam transformet: quo fit, qui talem hoſpitem excipiat, non aliter faciat, ac qui ſeſe vnà cum ipſis ædibus incendio perdat: eóque deterior eſt, quòd ita tumultu, caligine, fumóque cuncta intus errore mẽtis compleat, vt nec cernere integrum ſit, nec eos audire qui volunt opitulari. Id quidem ob oculos poſuit Homerus Iliad. ſ. & Odyſſ. α. ſub perſona tum Achillis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quem tánta inceſſit rabies ob Achillis arma Vlyſſi adiudicata, vt in porcorũ gregem furibundus inſilierit, eóſque trucidarit, exiſtimans ſe Græcorum copias proſternere. Ille itaque cùm duos quoſdam maximos ſues de trabe ſuſpẽſos flagris cęcidiſſet, hos eſſe Agamemnonem & Vlyſſem putans (quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potiſſimùm erat infenſus) ſuibus ita ſuſpenſis multo cum riſu inſultauit, addẽs conuicia quæcunque bilis ſuggerebat. Poſtquam autem reſipuiſſet, facti pudore ſibi mortem conſciuit. qua de re pulcherrima eſt Sophoclis tragœdia, quæ inſcribitur ἄιας μαστιγοφόρος. Horatius 2. Sermonum: *Aiacis inſania.*

——inſanus quid etiam Aiax
Fecit, cùm ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis.

&. *—— cur Aiax heros ab Achille ſecundus*
Putreſcit, toties ſeruatis clarus Atridis,
Gaudeat vt populus Priami, Priamúſque inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere ſepulchro?
Mille ouium inſanus morti dedit, inclytum Vlyſſem,
Et Menelaum vnà mecum ſe occidere clamans.

Et deinceps: *Aiax immeritos dum occidit, deſipit, agnos.*

Cornelius Celſus de re medica lib. 3. cap. 18. inter inſanię genera illud longè maximum ponit, & longiſſimum, quod vitam ipſam nõ impediat, idque robuſti corporis eſſe conſueſcat. Huius ſpecies duas: nam quidã imaginibus, non mente falluntur, qualem inſanientem Aiacem vel Oreſtem fabulæ ferunt: quidam animo deſipiunt, &c. Seneca 2. de Ira, cap. 36. videndum illud quàm multis ira per ſe nocuerit. Alij nimio feruore rupere venas & ſanguinem: ſupra vires elatus clamor egeſſit, & luminum ſuffudit aciem: in oculos vehementius humor egeſtus, & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad inſaniam via eſt. Multi itaque continuauerunt iræ furorem: nec quam expulerant mentem, vnquam receperunt. Aiacem in mortem egit *Locus ex Cornelio Celſo.*

furor in furorem ira. Mortem liberis, egeſtatem ſibi ruinam domui imprecantur, &c. Hæc Seneca. Ad illuſtrationem argumenti huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictæ appetitione doctè Lactantius diſputat lib. 6. Diuin. inſt. cap. 18. Hiſtoriam pete ex Ouid. Transf. 13. & lege. Prou. Aiacis riſus.

Setigeri gregis.] Porcorum.

Enſifer Aiax.] In ſuperioribus Aiacē ſcutiferum, hîc enſiferum vocat, ob affectum mortis vltroneæ, quæ eſt conſecuta.

Græci Tantalidæ.

Cæde ſuum.] Porcorum internecione.

Tantalidas.] Gręcos, qui à Tantalo Tantalidę dicti ſūt. eorum enim pleriqueà Tantalo Iouis ex Plota Nympha filio traxerunt originem. Iupiter Tantalum genuit: Tantalus filium Pelopem habuit: Pelops pater Atrei: Atreus Agamemnonis. Itaque Iupiter fuit Agamemnonis abauus. Id epitheton vſurpat opportunè Ouid. oratione Aiacis, qua heros ille Vlyſſis ortum genus à Tantalo, tamquam probrum, obiicit.

Succedanea hoſtia.

Hoſtia ſic tamquam ſus. ſuccedanea, &c.] Sues erant tamquā victimæ, quæ pænas luebant pro Græcis iudicibus & Vlyſſe. Succedanea autem hoſtia olim dicebatur, quæ ſecūdo loco fiebat. Si enim primis hoſtiis libatum nō fuiſſe putaſſent ſacrifici, alię hoſtię poſt primas eductę cædebantur duæ, quæ prioribus iam cæſis luendi piaculi cauſſa ſubdebantur. Gell. lib. 4. c. 6. ſuccidaneas, nō ſuccedaneas eſſe dicendū ait, ob vocabuli cōpoſitionē.

Pro caueáque.] Cauea, polyſemū eſt. Hîc Iudicium conſeſſum intellige. Eſt autem Metonymia, pro iudice Agamemnone. Olim Cauea pro ſubſelliis equitum & populi. Virg. 5. Æneid.

Hic totum caueæ conſeſſum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Cauea quid.

Cicero in Lælio: Qui clamores tota cauea nuper hoſpitis, & amici mei M. Pacuuij in noua fabula?

Neſcit obeſſe, &c.] γνώμη. Iracundus & mēte captus non iis quos odio proſequitur, ſed ſibi nocet: non inquam eos quos maximè vellet affici iniuria, ſed ſe ipſe lædit & interdum enecat.

Neſcit obeſſe ſuis furor.] Furor, mētis cæcitas definitur à M. Tullio 4. Tuſcul. ea eſt μάνια Græcis. In paradoxo contra Clodium, exagitatur is animi morbus, quo docet omnes ſtultos furere, id eſt cæcò mentis impetu in omni ſcelere verſari. quæ perturbatio ſæpè à nimia ira proficiſcitur.

In ſua damna ruit.] Seneca Hercule furente:

——— *in ſe ſemper armatus furor.*

Ibidem, ——— *quódque habet proprium furor*
In ſeipſe ſæuit.

Pax

Pax.

EMBLEMA CLXXVI.

TVRRIGERIS humeris, dẽtis quoque barrus eburni,
Qui ſuperare ferox Martia bella ſolet,
Suppoſuit nunc colla iugo, ſtimulisq́; ſubactus,
Cæſareos currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoſcit concordes vndique gentes,
Proiectisq́; armis munia pacis obit.

ELephantorum in bellis vſum olim fuiſſe celeberrimum, notius eſt quàm vt cõfirmare opus habeã: vnde apud pleroſque pro belli ſymbolo reperio, vt hîc etiam pro pace, diuerſa tamen ratione & fine: Elephantus enim, qui equis in acie terrorem incutiebat, qui ſui horrendo ſpectaculo milites ipſos conturbabat, quíque eburneo dente pugnatum hominum Vſus Elephanto rum in bellis.

Elephantus in triumpho.

equos corripiebat, pace parta, collum iugo ſuppoſuit, & Cæſaris currum triumphalem ad templum vehit, quaſi agnoſcens initam inter populos concordiam, ideóque ad pacis munia obeunda ſeſe ſubiiciens. Quod ſanè intelligi licet de ferociſſimis quibuſque, & fortiſſimis belli ducibus, qui truculẽtos ipſi mores, & ferociam bellicam redempta pace deponunt: eóque fit, vt ſeſe poſtea conuertant ad ea quæ ad religionem, vel publicam ciuitatis adminiſtrationem pertinent: quæ quondam inter arma vel ſilebant, vel conſopita penéque oppreſſa miſero ſitu iacebant. Caſſiodor. Varia. formul. lib. 3. Epiſt. 1. populorum ferocia corda longa pace molleſcunt. Hæc quidem ita enarrari velim, niſi malis Epigrammatis huius literam referri ad Iulij Cæſaris triumphum, de quo Suetonius agit. Ait enim eum aſcendiſſe capitolium ad lumina quadraginta Elephãtis dextra atque ſiniſtra lychnuchos geſtantibus, idque in ſignum pacis bello partæ. Elephantis etiam Pompeium Magnum triumphaſſe teſtatur Plinius lib. 8. quod prius India victa Libero patre factum memoratur, Seneca de Vitæ breuitate cap. 14. ait, Metellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem, vnum omnium Romanorum ante currum centum & viginti captiuos Elephantos deduxiſſe. Et Capitolinus de Gordiano iuniore: Quadrigæ Elephantorum Gordiano decretæ ſunt, vtpotè qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triumpharet. Cæterùm non prætermiſero Græcum hexaſtichon Φιλίππου, quod hîc Alciatus Latio reddit, ſed περιφραστικῶς:

Iulij Cæſaris triumphus.

Senecæ locus.

Typus Emblematis.

Οὐκέτι πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆρον
Ἄσχετος ὁρμαίνει πυριόδους Ἐλεφας,
Ἀλλὰ φόβῳ στείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμους,
Ἄντυγα διφρουλκεῖ καίσαρος οὐρανίου.
Ἔγνω δ' εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν, ὄργανα ῥίψας
Ἄρεος, εὐνομίης ἀντανάγει πατέρα.

Locus è Panegyrico Conſtãtini.

Sed præclarus ſeſe locus offert ex Panegyrico, qui Cõſtantino Auguſto Conſtantij filio dictus eſt, nobiſque trãſmiſſus incerto nomine. Hunc enim locum quia puto gratum fore ſtudioſis rerum antiquarum, totum aſcribam. ſic itaque: Quid egeras Imperator? in quę nos fata proieceras? niſi te diuina virtus tua vindicaſſet, quæ hæc eſt impatientia? aut quò tibi manus noſtras, ſi verſa vice pugnas ipſe pro nobis? Hæc ego non dicerẽ Imperator, neque ab aliis dicta memorarem, niſi beneficio tuæ lenitatis tutior eſſet noſtra in verbis, quàm tua in armis audacia. Noua enim quadam varietate naturæ, confuſóque virtutum

tem

temperamento, idem es in prælijs ferociſſimus, & parta ſecuritate mitiſſimus. Cùm enim dato obſeſſis tempore pœnitendi, Aquileiam quoque de legatis eorum ac ſupplicibus recepiſſes, cunctíque ſe tibi dediſſent, quod obſidẽdo ſeruaueras, ignouiſti omnibus, & vitã quam deſperauerant, reddidiſti, & quidem iuſſiſti arma deponere, & multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamen pertinaciæ ſuæ merita ſentirent, corripi eos vincirique iuſſiſti, non ad ſupplicium, ſed vitam, ne conſcientiæ timore diffugerent, grauitérque delinquerent, cõſeruaríque iterum non mererentur, ſi ſeruati non fuiſſent. Sed vnde tanto hominum numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò antè armatas manus poſſent? Stupere milites quid producẽdos ſuſceperãt, & cuſtodiæ curam abnuere, & prorſus neſcire quid facerent. Ipſi etiam, qui tibi in conſilio erant, ipſe etiam Præfectus hærere, cùm tu diuino monitus inſtinctu, de gladiis eorũ gemina manibus aptari clauſtra iuſſiſti, vt ſeruarent deditos gladij ſui, quos non defenderant repugnãtes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis ſubiici debuiſſet, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hoſtibus arma diripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem ſuis armis alligare, atque etiam vincere. Vt eos ferri illius, quod contra te geſſerant, quotidie pœniteret, gladius ille quem in te diſtrinxerat hoſtis, infeſtus, ipſe domini ſui manus tenuit, & paratus ad cædem, cuſtos factus eſt ad ſalutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe ſurgentium diſcurſum apparatúmque deſcribit.

Et curuæ, inquit, *rigidum falces conflantur in enſem.*

Triſte nimium tempus id, cùm inſtrumenta cultui pecudum præparata, in cædem hominum verterentur. At nunc rigidi illi mortiferique mucrones in ſalutaria vincla curuantur, & exarmatum hominem non interimunt, ſed coërcent, deditóſque hoſtes gladij ſui colliſi obtuſique tutantur, qui nihil illis prodeſſe integri acutique potuerunt. Omnium ergo armorum miniſteria ad diuerſos effectus arbitrio tuo ſeruiunt Imperat. tibi vincunt gladij, tibi ſeruant, te pugnante feriunt, te ignoſcente cuſtodiunt, vt Deus ille mundi creator & dominus eodem fulmine ſuo nunc triſtes, nunc lætos nuncios mitti: ita eadem ſub numine tuo tela inimicos, aut ſupplices tuos, pernicie aut conſeruatione diſcernunt.

Locus hic cum Emblemate nostro mirè conſentiens.

Turrigeris humeris.] Expreſſit epithetõ *πυργωθεὶς*, turribus oneratus, id eſt, *πυργοφόρ*☉ Lege Plin. 8. Cur autem barrus dicatur, iam explicuimus Emblemate, cuius tit. *In illaudata laudantes.*

Qui

Qui ſuperare ferox, &c.]Explicatius in Græco, *ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν ἄσχετος ὁρμαίνει*, phalangibus pugnans indomitus impetuosè irruit ad pugnam cum phalangibus in acie ſtans.

Vel fera cognoſcit.] De particula, vel quædam Alciat. noſter ad l. 96. de verb. ſign. §. prædia.

Ex bello pax.

EMBLEMA CLXXVII.

En galea, intrepidus, quam miles geſſerat, & quæ
Sæpius hoſtili ſparſa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis conceſſit in vſum
Alueoli, atque fauos grataque mella gerit.
Arma procul iaceant: fas ſit tunc ſumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

Eiuſdem

EIuſdem materiæ diuerſa & contraria poſſunt eſſe inſtrumenta, vt cùm ex galea, enſe, vel ægide militari conflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod κατὰ προσωποποιΐαν de falce ex enſe Martialis exprimit in Apophoretis; Signa redempta pacis.

Pax me certa ducis placidos curuauit in vſus:
Agricolæ nunc ſum, militis antè fui.

At Virgil. bellum ſignificans, ait Georg. 1.

Et curuæ rigidum falces curuantur in enſem.

Ouid. item Faſtor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idemque alio loco:

Bella diu tenuere viros: erat aptior enſis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula ceſſabant, verſique in pila ligones,
Factaque de raſtri pondere caſsis erat.

Et deinde pacem, his ſequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum deſunt hoſtes, deſit quoque cauſſa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coerceat arma,
Canteturque fera niſi pompa tuba.

Claudianus de bello Getico huc reſpexit, ſigna partæ pacis memorans:

Non iam delectus miſeri, nec falce per agros
Depoſita, iaculum vibrans ignobile meſſor:
Non tentat clypeum proiectis ſumere raſtris.

Occurrit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plutarcho: Bacchylidis Lyricis venuſtus locus.

Τίκτει δὲ θνατοῖσι εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

Et deinde ſequitur:

Ἐν δὲ σιδαρο δέ τοισιν πόρπαξιν αἰθᾶν ἀράχναν
Ἠτοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ,
Ξίφεά τ' ἀμφάκεα εὐρὼς δάμναται. χαλκέων
Οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
Ἀπὸ βλεφάρων ἀμὸς, ὅς θάλπει κέαρ: id eſt,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorum telæ ſunt, haſtaſque cuſpidatas, & enſes ancipites ærugo conſumit: æreaurumque non amplius tubarum clangor, neque ſubripitur mellitus ſomnus à palpebris, noſtrum qui cor fouet. Huc etiam referam

feram Eſaiæ vatis illud: Contundent, inquit, gladios ſuos in li-
gones aut vomeres, & lanceas haſtaſque ſuas in falces, nequ
vltrà aut bellum addiſcens, aut prœlio aſſueſcēt. Sic Caſſiodo-
rus in quadam ad Valerianum præf. prætorio epiſtola lib. 12
Variar. Arripiant ferrum, inquit, ſed vnde agros excolant: ſu
mant cuſpides, boum ſtimulos, non furoris. Quæ ideò addu
ximus, vt non modò Emblematis ἐπιγραφὴν, ſed & duo prior
diſticha, per ſe alioqui clara, explicemus apertiùs, his enim oſ
dit temporis quandam conuerſionem & viciſſitudinem, cùm e
bello pacem arguit ſub galeæ ſymbolo, quæ belli tempore ſæ
piùs hoſtium ſanguine tincta, nūc demùm pace, in apum aluea
rium cōmutaretur. Eodē fermè modo Marius Molſa de roſtri
naualibus, cuius carmen propter affinitatē aſcribere non piget.

Marij Molſę lepidum epigrāma.

Ferrea roſtra olim preſsis erepta carinis,
Quæ Nili fractas teſtificantur opes,
Ecce apibus paruis pandas præpandimus aulas:
Congeſta redolent, (quis putet?) æra thymo,
Cæſaris hæc ingens laus eſt, quo vindice, pacis
Iucundos fructus arma inimica ferunt.

Quāta debeat eſſe cautio in bellis ſuſcipiendis.

Porrò ab armis diſſuadet, nec ea omninò ſumenda vult, niſi ali
ratione in pace ac quiete viuere nō poſſimus: Rectè Cicero di
xit temerè in acie verſari, & manū cum hoſte confligere, imma
ne quiddam, & belluarum ſimile: ſed cùm tempus neceſſitáſqu
poſtulat, decertandum manu eſſe, & mortem ſeruituti turpitu
dinique anteponendam. Certè bellum non tā facilè ſuſcipien
dum, quàm putant quibus, inexpertis potiſſimùm, dulce: ne
de vlla re alia magis deliberandum eſt, neque religioſiùs, con
ſultandum, aut maturiùs aliquid ſtatuendum quàm de bello
cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet, ſi
damnoſa maximè, & omni parte periculoſa: quandoquiden
& qui vicit, & qui victus eſt, ſuo damno de ſuo gradu decidit
ille quidem magno fortè ſui ſuorumque diſpendio victoriā e
mercatus: hic, quòd ſpes irrita ceciderit, quàm ægrè ferat, quā
toque dolore contabeſcat, omnibus coniectandum relinquo
Principes itaque, magnates, aut etiam magiſtratus, nunquan
niſi tanquam ineuitabili neceſſitate preſſi, aleam belli moue
re vel minimùm debent, ſed omnibus primùm tentatis reme
diis, ſic ſe gerant, vt de ſuo iure quicquam decedat potius, quàn
ſua auctoritate tale aliquid committatur. Notum eſt illud A
fricani Scipionis, turpe eſſe in re militari dicere, Non putarā
quòd inemendabilis error ſit, qui violentia Martis committi-
tur

tur. Facillimum eſt enim arma ſumere,at eadem ſumpta deponere,non æquè facile.Nec verò vt inficias iuerim belli principium penes Principes eſſe,ſic exitus ſanè à diuina prouidentia pendêre certò dixerim.Quòd ſi quiſque,vt decet,per ſe coniiceret, quàm interſit leui de cauſſa bellum mouere, agnoſceret quã periculoſus ſit Principũ ludus,quibus tã parui eſt momenti clades & ſtrages populi multitudine innumerabilis,ruina,vaſtitaſque:ſed & indigna locorum permultorum vaſtitas,ſolitudo,conflagratio. Valeant itaque quibus tam placet belli fortuna, cuius etiã vel proſperè geſti euentus ipſum pœnitere Principem decet,ſi modò vel minimùm ſapiat,aut niſi ab humanitate prorſus abhorreat. Addam etiam &illud(quòd inteſtina hęc &plus quàm ciuilia bella Gallica nobis tam ſępè tamque diu bilem moueant) nullum regnum, nec vllã Remp. diu manere incolumen potuiſſe, quæ arma crebrò mouerit. Meminerint quibus dulce bellum eſt,quoties in extremum diſcrimen venerint Athenienſes quondã feliciſſimi & potentiſſimi, tot tantiſque bellis attriti,& poſtmodùm deleti, quorum nempè ciuitas à Perſis incẽdio perdita,à Laconibus affecta ſæpiſſimè,ac mœnibus ipſis exuta,à Philippo Alexandri patre fatigata, ab altero Philippo afflicta, à rege Ponti Mithridate cædibus & cruore infecta,à Sylla propemodum concuſſa & diruta.Quid Lacedæmonij? quamquam diu ſatis floruiſſe viſi ſunt, idem tamen, quod aliæ florentiſſimę monarchiæ,& oligarchiæ,ſunt experti, quarum quidem exitium non ab externis, ſed certè inteſtinis potiſſimùm odiis atque diſſidiis eſt profectum. Nihil illa inclyta Roma clarius aut admirabilius, vt quæ.

Principum ludus periculoſus.

Athenienſium bella exitioſa.

Lacedęmoniorũ bella inteſtina.

Imperium terris,animos æquauit olympo.

Cuius tamen quantò aliis gloria & præcellens dignitas eminentior fuit, tantò ruina caſuſque grauior &periculoſior. Si verò tanti imperij labefacti cauſſam inueſtigemus, bellorum aleæ acceptũ eſſe referendum citra negotium iudicabimus. Ea enim Romana ciuitas primùm à Porſena obſeſſa, à Pyrro territa,ab Annibale identidem concuſſa, à Tatio capta, à Brenno expugnata, & Gallis incenſa: denique viribus ipſa ſuis miſerè proſtrata, & penitus fracta, quid poſteris Gothis aut Vandalis reliqui habuit,quod labefactandũ aut cõcutiendũ daret? Porrò credibile eſt tantum imperium tam citò non fuiſſe lapſurum, ſi primores ipſi, quique Reipubl. clauum tenebant iis tẽporibus, in iis quæ parta erant, conſeruandis citiùs elaboraſſent, quàm alienas tanto impetu & ardore animi prouincias inuaſiſſent,

Romanorum bella.

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

Inſani

vel in exteros, aut etiam ſeipſos ferrum ſtrinxiſſent.

Atque fauos grataque mella gerit.] Sic ex pace vbertas, quod dicet in ſequenti, vt colligas omnium fructuum prouentum ex pace, contrà ex bello vaſtitatem omnem & calamitatem.

Quò pertinet etymologia Grāmaticorum, qui πόλεμον, quaſi ἀπὸ τοῦ τὰς πόλεις, ἢ τοὺς πολλοὺς μειοῦν, ἢ ὀλλύειν, quòd ciuitates, multoſque homines concutiat, perdat, labefactet.

Quando bellas ſuſcipienda.

Fas ſit tunc ſumere bellum, &c.] Cicero 1. Offic. Suſcipiēda bella ſunt, vt in pace ſine iniuria viuatur, & Vegetius lib. 3. cap. 1. Qui deſiderat pacem, præparat bellum: qui victoriam cupit, milites imbuat diligenter. Adhæc ſcripſit Ariſt. τὸ τοῦ πολέμου τέλος εἰρήνην εἶναι. Cicero 8. Philipp. Nec ego pacem nolo, ſed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare ſi pace frui volumus, bellum gerendum eſt: ſi bellum amittamus, pace nunquā fruemur. Caſſiod. lib. 3. Variar. epiſt. 1. Tunc vtile ſolum eſt ad arma concurrere, cùm locum apud aduerſarium iuſtitia non poteſt inuenire. D. Auguſtinus Epiſt. 1. ad Bonifac. in cap. Noli exiſtimare. c. 23. q. 1. Pacem habere voluntatis eſt: bellum autem debet eſſe neceſſitati, vt liberet Deus à neceſſitate, & conſeruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur, ſed bellum geritur vt pax acquiratur. Eſto ergo bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatem vincendo perducas. Idem can. Apud veros. ead. c. & q. Apud veros Dei cultores, inquit, etiam ipſa bella pacata ſunt: quæ nō cupiditate aut crudelitate, ſed pacis ſtudio geruntur, vt mali coërceantur, & boni ſubleuentur. Ariſtot. Politic. 7. cap. 9. ait neceſſe eſſe arma domi neceſſario poſita in armentario iis qui Reipub. præſunt, tū propter eos qui detrectant imperium, tum propter exteros qui iniuriam conantur inferre. Reperio & apud Cornel. Tacitum, lætiorē fuiſſe Tiberium imperatorem, quia pacem ſapientia firmaſſet, quàm ſi bellum per acies confeciſſet. Addam hoc poſtremò, dignū certè memoria exemplum. Victruuius cap. 7. lib. 2. ait veteres Hetruſcos quò ciuibus ſuis perſuaderent, arma inueniſſe, vt iis aduerſus hoſtes, non ad ciuilem diſcordiam vterentur, qui ædem Martis ad campum, & extra vrbem, non vt aliorum Deorum, intra mœnia conſecrarunt.

Ex

Ex pace vbertas.

EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS *ex ſpicis tenues contexe corollas,*
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His compta Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucreſq́; fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Aequorei ſi rex alitis inſtar erit.

HVius carminis fontem lubens repeto è Baſilij Magni Hexaëmero, quamquam ſciam idem apud alios certè veteres legi: ſed mihi admodum placet viri huius ſanctiſſimi doctrina & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. in Hexaëmero, ἁλκυών ἐστι θαλάττιον ὄρνεον, αὕτη παρ' αὐτοὺς νεοττεύειν τοὺς αἰγια- *Emblema è Baſilio tractum.*

λοὺς πέφυκεν, ἐπ' αὐτῆς τὰ ᾠὰ τῆς ψάμμου καταθεμένη, καὶ νεοττεύ
κατὰ μέσον που τὸν χειμῶνα, ὅτε πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα
τῇ γῇ προσαράσσεται, ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται μὲν πάντες ἄνεμοι, ἡσυχά-
ζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπωάζῃ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, ἐν τ
σαύταις γὰρ μόναις ἐκλεπίζει τοὺς νεοττοὺς ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτο
χρεία, ἄλλας ἑπτὰ πρὸς τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν, ὁ μεγαλόδωρος θε
τῷ μικροτάτῳ ζῴῳ παρέσχετο, ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι τοῦτο,
ἀλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσι, ταῦτά σοὶ εἰς πρ
τροπὴν τοῦ αἰτεῖν παρὰ θεοῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν, διὰ τῆς περὶ τὰ ἄλογ
τοῦ θεοῦ προνοίας νενομοθέτηται, τί οὐκ ἂν γένοιτο τῶν παραδόξων ἕ
κεν σοῦ, ὃς κατὰ εἰκόνα γέγονας τοῦ θεοῦ: ὅπου γε ὑπὲρ ὄρνιθος οὕτω μ
κρᾶς, ἡ μεγάλη καὶ φοβερὰ κατέχεται θάλασσα ἐν μέσῳ χειμῶνι γ
λήνην ἄγειν ἐπιταχθεῖσα. Quorum verborum hæc eſt ſententi

Alcyonis ſollertia.

Alcyon auis eſt, quæ mare accolit: quæ cùm ſit in maris litto
parere ſolita, deponit oua in arena, & media hyeme nidum c
ponit; quo maximè tempore ventorum impetu mare temp
ſtuoſum eſt. Sed tum venti ſe remittunt, compeſcitur ipſum m
re, cùm Alcyon ſeptem diebus incubat: excludit enim pull
totidem, qui cùm cibum appetunt, ſeptem alios dies ad pull
rum incrementum minutiſſimo animali liberalis Deus clarg
tur. Omnes itaque qui ſe mari committunt, id obſeruant, eóſ
dies Alcyonios nominant. Quæ tibi conceſſa ac tradita ſunt
diuina prouidentia, cuius etiam vis eluceſſit in iis animalib
quæ rationis expertia ſunt, vt te commonefacerent ad ea p
tenda ab eo quæ tibi ad ſalutem conferrent. Quidnam etian
quæſo, vel quod fidem excedat alioqui, non eſt tua paratu
cauſſa, qui ad Dei factus imaginem ſis; cùm propter eam ta
minutam auem vaſtum illud ac terrificum mare ſedetur,
hyeme media Dei iuſſu coerceatur? hæc ille. Naturalem ha
hiſtoriam accommodat Alciatus ingenioſè ad pacis optim
prouentum: cuius pacis laudes ex 53. capite Stobæi adiiceren
niſi putarem ſatis eſſe ea de re ſtudioſos admonere. Signific

Officium boni principis.

enim optimi Principis officium in id incumbere penitùs deb
re, vt populum in ſuis regionibus & prouinciis neceſſario pro
uentu inſtructus foueat & tutetur, habita primùm ratione tem
peſtatum, earumq́; calamitatum quæ ſolent in dies accidere: ſi
nátque ventos remittere, & tandem procellas ebullientes ho
ſtium conquieſcere, vt ſecuriùs in pace poſtea viuatur: idq́; Al

Alcyonum ſollertia in nidificando.

cyonum more, quæ in medio mari nidum conficiunt admira
bili quâdam ſollertia, paulùm eminentiore, & per quàm angu
ſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine, qui ferro non poſſ
inte

intercidi,nec vnde configatur inueniri,tradit Plinius.Quidam ex ſpinis aculeatis, alij ex ſpicis ſegetum & vitium pampinis, eum confectum eſſe nidum volunt.Fœtificant bruma, qui dies Alcyonides ideò vocantur,totidemq; pòſt diebus pariunt:quo tempore mare tranquillum creditur nauigantibus,qui eos dies obſeruant accuratè. Varro De lingua Latina 6. Alcedo Græcè ἀλκυὼν, hæc hyeme quòd pullos dicitur tranquillo mari facere,eos dies Halcyonos appellant.Vnde Pacuuius:

Halcyonis ritu littus peruolgans furor.

Lege Plin.10.c.32.Plutarch.quo libro diſputat,vtrum animalia prudentiora,terreſtriáne an aquatilia.

Halcyones.]Halcyones Grammatici rectè deducunt ab ἅλς καὶ κύειν,quòd in mari pariant,id eſt, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν,& τὸ ἀλκυόνιον marina ſpuma qua nidum congerunt Halcyones, ait Dioſcorides in 5.c.136.Theophraſt.lib.1.c.8. περὶ αἰτιῶν φυτῶν. Dies ſereni quibus Alcedo fœtificat,à re ipſa nomen inuenere ἀλκυονίδες καὶ ἀλκυονίτιδες, dicuntur & Ariſtoteli αἱ εὐδιειναὶ ἡμέραι,Hiſt.animal.5.c.8.

Comptæ.]Ornatæ,ſuaues,gratæ,vel ad nidum,vel ad tranquillitatem refer. Plutarch.dixit alicubi bonam valetudinem idem eſſe voluptatibus,quod cæli tranquillitatem Halcyonibus,quoniam eis concedit vt tutò & ſecurè incubent.

Tranquilli marmoris.]Id eſt, in marmoreo vel ſaxeo ſcopulo, quò aqua marina alluit:vel potiùs marmor pro mari pellucēte & æqualiter ſtrato accipitur.

Inuolucres.]Nondum apti ad volatum,impuberes. Inuolucres.

Lætus erit Cereri,Baccho quoque.]Prouentus & vbertas erit annonæ maxima. Annona ponitur inter res eas quæ ciuitati maximè neceſſariæ ſunt: cui diligenter eſſe prouidendum Principibus & Magiſtratibus ſapientes monent,ne victus annuus ciuitati deſit. Noti ſunt populares Romæ tumultus ob annonæ charitatem, itaque frumentum ſæpe aduehebatur ex Africa, Sardinia,Sicilia:quas tres prouincias, tria Rom.populi frumētaria ſubſidia Cicero appellat in ea quæ eſt pro lege Manilia, idem quarta Verrina,Siciliam nominat cellam penariam Reip. nutricem Romanæ plebis.Et præfectus annonæ creabatur, qui frumentum vndique coëmendum curaret,&in vrbem aduectū iuſto pretio venire iuberet.

Æquorei ſi Rex alitis inſtar erit.]Si ſeſe habeat in ſuos Princeps quilibet ac Alcedo marina in pullos. Eſt enim Principis virtus maxima non modò noſſe,ſed & tutari ſuos. Quod quamquam

perſpicuum ſit omnibus, illuſtrandæ tamen huius pulcherrimę ſententię cauſſa, repetam graue ſanè & cordatam Dionis Chryſoſtomi diſputationem de regno, qua Regum officium & conditionem ponit ob oculos. Sic ergo primum: Principem continuis laboribus & vigiliis intentum eſſe decet. Nam in naui licet vectoribus abſque cura plerumque deſidere, & ne aſpicere quidem marinos fluctus, imò verò neque ſcire, quod aiunt, vbinam terrarum ſint. Sic enim permulti hoc modo Pontum ſecuri traiiciunt, tales ludunt, canunt, conuiuantur totos dies, & tempeſtate ipſa vndique imminente inuoluti expectant euentum: alij oppreſſi altiſſimo ſomno non antè ſurgunt, quàm ad portum appulerunt. At gubernatori neceſſe eſt mare ipſum cōtinuò obſeruare, aërem cœlúmque intueri, ad terram aſpicere: neque ignorare quæ in fundo ſunt, niſi velit allidere ad ſcopulos qui in aquis lateāt. Neque verò ille vnus noctu dormit aliis altè ſternentibus: interdiu autem ſi breuem ſomnum aliquando ſuffuretur, tamen dubius hæret, neque præſenti animo id facit, vt ſæpè ſuos adhortetur aut contrahenda vela, aut clauum ſiſtendum, aut quidpiam tentandum aliud, vt etiam inter dormiēdum nihilo ſegniùs officium faciat, cùm aliis impunè ſomnum capere liceat. Eadem ratio eſt expeditionum: militū quiſque ſui dumtaxat curam ſuſtinet. At ducis minus longè maius eſt atque difficilius, nempè vt omnes & ſinguli bene armati ſint, habeantque veſtium ſatis; nec modò vt illis ciborum ſatis ſit, ſed & vt equi diligenter inſtructi ſint. Quod ſi ſecus videat quàm par ſit, maiore triſtitia ille afficitur, quàm ſi quibus ipſemet indigeret: quippe qui ſuorum ſalutem non minoris ęſtimet quàm ſuam ipſius. Et quidem reliqua pulchra reuera ſunt: ſed hæc hactenus ſatis.

Dionis Chryſoſtomi præclarus locus.

Doctos

Doctos doctis obloqui nefas eſſe.

EMBLEMA CLXXIX.

QVID rapis heu Progne vocalem ſæua cicadam,
Pignoribúſque tuis fercula dira paras?
Stridula ſtridentem, vernam verna, hoſpita lædis
Hoſpitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abice hanc prædam: nam muſica pectora ſummum eſt
Alterum ab alterius dente perire nefas.

ET hoc ἄδηλον ex I. Græcorum Epigrammatôn traxit, ſic enim habet Græcus: Character Emblematis.

Ἀτθὶ κόρα, μελίθρεπτε, λάλος λάλον ἁρπάξασα
Τέττιγα πτανοῖς δαῖτα φέρεις τέκεσιν:
Τὸν λάλον, ἁ λάλοεσσα. τὸν εὔπτερον, ἁ πτερόεσσα.

Τὸν ξεῖνον, ἀξεῖνα, χρινὸν ἠαρινά.
Οὐχὶ τάχος ῥίψεις, οὐ γὰρ θέμις, οὐδὲ δίκαιον
Ὤλλυσθ᾽ ὑμνοπόλος ὑμνοπόλοις ςόμασιν.

Rixæ & contentiones à ſtudioſis alienæ.

Increpat hirundinem, quæ cicadam ad paſtum corriperet, quo orationis inuolucro doctos mutuò ſeſe prouocantes arguit: his enim rixis & contentionibus ferè fit, vt nullum aliud pernicioſius malum ſuboriri poſſit. Si quo conuicio docti ab ignaris & rerum inſciis impetantur, non debet haberi nouum aut inſolens, cùm vt plurimùm audax eſſe ſoleat ignorantia, qua nullũ aliud malum aut intractabilius aut difficilius. At cùm doctus doctum, & Chriſtianum Chriſtianus iniuriis, contumeliis, clamoſis diſputationibus, vel etiam famoſis libellis impetit, quod bonis literis & Reipubl. malum atrocius aut exitialius eſſe poteſt? quæ clades, imò quod naufragium præſentius, cùm in mediis fluctibus irato mari concertorio naſcitur inter nauis doctores, aut etiam gubernatores ipſos, à quibus eorum qui ſunt in eadem naui, vel vita, vel mors pendeat? Nullum certè miſerius accidere detrimentum ſocietati humanę poteſt, quàm eruditi eruditos (à quibus certè pendere debet popularis multitudo, vt eorum ductu ſeſe in officio contineat) nigro dente conuellunt: quo fit interdum, vt diutiùs altercando veritatem opprimant. Num verò abſurdum & odioſum maximè omnibus videri debet, eos, quos par eſt inter ſe omninò conuenire, mutuíſque officiis animos inuicem ſibi deuincere, nimirùm quòd iiſdem ſacris initiati ad vtilitatem communem liberales diſciplinas excolere ex officio decet, quas tanquam communi quodam vinculo, & quaſi cognatione inter ſe contineri nemo neſcit: nónne, inquam, prorſus ridiculum eſt, eos ſeſe mutuis iniuriis proſcindere, in vitam moréſque debacchari, & falſis criminationibus æmulos onerare, qui alios coërcendi ius habent, quoties aliqua vel leui occaſione rixantur & decertant? Quæ ſanè contumeliæ eò nocentiores ſunt, quò in plures deriuantur: ex iis enim non minimum famæ detrahitur eorum potiſſimum, qui, vt loquitur Horatius, hoc ſucco lolliginis, & ærugine mera tinguntur. Non inuitus quidem fatebor in concertationibus eiuſmodi quædam certè, nec obſcura ingeniorum videri ſpecimina, id tamen generis eiuſdem ſemper iudicaui non tam laborioſæ quàm periculoſæ plenum opus aleæ, in quo ſæpenumerò vbi quis commendationem nominis aucupatur, neſcio quo fato famæ iacturam ruit. Certè vt hoc adiiciam, neminem vnquam fuiſſe credo, qui maledictis & cõuitiis in aliũ iactis

Nullus è maledictis famam captat.

iactis honeſtiorem famam mercari vnquam potuerit. Quæ porrò cæcitas in hiſce decertationibus ad iudicem confugere omnium corruptiſſimum & iniquiſſimum, nempè turbam popularem? cùm dubium non ſit, quàm non videat, quámque cæcutiat, vt aduertere nequeat.

Aedibus in propriis quæ recta aut praua gerantur?

Itaque quî fieri poſſit, vt ſano mentis oculo quæ captum excedunt ſuum, intueatur? Id quidem (quod tamen grauatè dicam) temporibus noſtris exulceratiſſimis ſæpenumerò vidimus, non modò in iis diſciplinis quæ ad humanitatem pertinent, ſed & in diuinis omninò ſcriptis, atque pietatis Chriſtianæ oraculis: quorum auctoritati apud quamplurimos non parum detractum eſt, quòd de iis importunè & intempeſtiuè doctores pleroſque digladiari viderint. Ex quibus mutuis diſſidiis nihil certè rei literariæ fructus, aut ornamenti acceſſit, ſed de pietate & bonis moribus non minimum deceſſit, dum non eſt qui velit ingenio cedere. Sit aliqua inter ſtudioſos contentio, ſed abſit, à maledictis, à contumeliis, à rixis: & vt ſunt expertes inuidentiæ Muſarum fores, quemadmodum ex veteribus plerique dixerunt, ſic ne admittant quidem iurgia, vel animorum diſtractionem aliquam inducant. Scitè Chryſippus: Qui ſtadium currit, inquit, contendere & eniti debet quàm maximè poſſit, vt vincat; at eum cum quo certet, aut ſupplantare, aut manu depellere nulla ratione debet: ſic tota animi contentione licet ex literis indefeſſo curſu ſplendorem, & nominis celebritatem aucupari, ſed ſocij aut riualis curſum dolo quodam malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinam (niſi prorſus mala ſit) mordaci aceto conſpergere, quò vel deſiſtat, vel habeatur contemptui, non modò hominis eſt diſſoluti & inuidi, ſed & animi puſilli & planè illiberalis.

Progne.] Hirundo, de qua dicta eſt ſuprà.

Vocalem. Canoram, λάλολον.

Pignoribus. Pullis.

Stridula ſtridentem, &c.] In Græco eædem ſunt πολυπτώσεις. Nam τὸν λάλον ἀλαλόεσσα reddit, ſtridula ſtridentem: ἀφινὸν ἰαρινὰ, vernam verna, id eſt, vere cantillantem: τὸν ξεῖνον ἀξεῖνὰ, hoſpitam hoſpita: vtráque enim non abhorret, ab hominum hoſpitiis. altera enim prope lares patrios nidificat, altera vel in hortulis noſtris exauditur. τὸν σὐπτερον ἀπτερόεσσα, aligeram aligera, aliger ales. Permultum illuſtrabit hoc Emblema quæſt. 7. Sympoſ. 8. Plutar. quæ eſt de nota ſeu ſymbolo Pytha- Hirundo captiuosa.

gorico, quo hirundinem hoſpitem recipi vetabat Samius ille ſenex. Carnem depaſci ſolet hirundo, inquit, venatùrque ſacras illas Muſis canoras cicadas σαρκοφάγος γὰρ ἐστιν ἡ χελιδὼν καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱεροὺς μουσικοὺς ὄντας αποκτίννυσι καὶ σιτεῖται. vide reliqua.

Abice.] Abiice; Sincope.

Nam muſica pectora, &c.] Græcus dixit ὑμνοπόλους, id eſt, canentes, ſtridorem emittentes cicadas. Muſica autem pectora dixit interpres, quia pleríque docent, omnes aues canoras dici Muſarum volucres: Cicadas verò ob cantum Apollini ſacras eſſe volunt, iuxta Ariſtophan. Scholiaſten ἐν νεφέλοι τέττιγες μόυσικοὶ ὄντες ἀνάκειντα τῷ ἀπόλλωνι. & Troianos oratores cicadis comparauit Homerus Iliad. γ. Cæterùm hîc γνώμη eſt, qua innuit abſurdum eſſe, & fermè impium, eiuſdem ordinis viros ſeſe mutuò conficere. tum enim vel maximè periculoſa eſſe tempora ferunt, quibus lupus lupinam eſt: & quamquam, vt loquitur Iuſtin. lib. 16. aſſiduum inter pares diſcordia malum ſit, tamen id locum habere non debet inter doctos, & ſtudioſos Muſarum cultores, inter quos vna & conſtans animorum conſenſio & concordia neceſſaria eſt. Huc facit Themiſtius, oratione quadam, quo loco ait Muſas inter ſe numquam rixari, ſed optimè illis cum Apolline conuenire: ita etiam poëtas minimè à poëtis debere diſſidere. Græcè ita, καὶ αἱ Μοῦσαι ἐννέα συγχορεύουσιν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ οὐδεμία αὐτῶν ἀγανακτεῖ πρὸς τὰς ἄλλας ὅτι μὴ μόνη σοφία ἐστὶ, μηδὲ αὐτὴ μόνη προσάδουσιν οἱ ποιηταί. Huc Prouerb. Canina victitans, Cynocephalum oppugnas.

Muſarum volucres.

Periculoſa tempora quando maximè.

Elo

Eloquentia fortitudine præſtantior.

EMBLEMA CLXXX.

*A*RCVM *læua tenet, rigidam fert dextera clauam,*
Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quod vetus, & ſento tempora cana gerit.
Quid quod lingua illi leuibus traiecta catenis
Queis fiſſa facileis allicit aure viros?
An ne quòd Alciden lingua, non robore Galli
Præſtantem populis iura dediſſe ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis duriſſima corda
Eloquio pollens ad ſua vota trahit.

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

HÆc ἀδεμαντογραφία. Herculis expreſſa eſt Luciani quadam præfatione, qua oſtendit Celtas, id eſt Gallos, olim Herculem ὄγμιον nominaſſe, eúmque eloquentię ſapientiæque, Deum exiſtimaſſe: apud quos ita effingebatur, vt ſenex, caluus & rugoſus, inculto capite & glabro, cuiuſmodi ſeniores nautas marinos videmus: adhæc leonino tergore indutus, dextera clauam tenẽs, arcum ſiniſtra, pharetram ex humero pendulam habens: confertiſſimam quandam hominum multitudinem trahens catenulis ex auro & electro tenuiſſimis, linguæ ſuæ extremitate perforata inſertis, eámque non inuitã, ſed vltrò ſequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo, reſtitantes, vt huic aſſentiri videas, ducentẽ ſe Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquentia & fortitudine præſtantem, diſſipatos olim Gallos & efferatos, ad iuſtitiam, & mitiorem vitam viuæ viribus eloquentiæ reduxiſſe: cuius facti tam inſignis hiſtoriam mendax Græcia ſigmentis eſt perſecuta, & ad armorum ſtupenda facinora poſtea conuertit, atque ad ſuum Herculem Iouis ex Alcmena filium retulit: quod Herculi Gallo diuinæ cuiuſdam naturæ viro propter ſagacitatem, prudentiam ſingularem, & admirabilem eloquentiam peculiare fuit. Putant nonnulli ex philologis, nec leuibus ſanè coniecturis aſſerunt, Gallos veteres tum eloquentiæ, tum linguæ Græcæ fuiſſe perſtudioſos. Ioan. Annius in Beroſum (niſi me nomen Beroſi fallit) de regibus Babyloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuiſſe: apud quos quàm domeſtica fuerit eloquentia, pluribus contendit Budæus noſter 1. De aſſe, & maximè Commentariis in Pandectas ad l. 1. De ſeru. corrupt. §. Quod ait prætor. Quin audiamus ipſum Lucianum ſua loquentem lingua: Τὸν ἡρακλέα οἱ κελτοὶ ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ. τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, ἀναφαλαντίας, πολιὸς ἀκριβῶς, ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὤν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ ἡρακλέους καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται, τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι, καὶ ὅλως ἡρακλῆς ἐστι. καί τοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνος. ὁ γὰρ δὴ γέρων ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων παμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους. δεσμὰ δὲ εἰσὶν αἱ σειραὶ λεπταὶ, χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις, καὶ ὅμως ἀφ᾽ οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε

Quid Hercules ille Gallicus.

Galli veteres ſapientiæ Græcæ periti.

δεσμὸν εὐλύτως δυνάμενοι ἂν ἐκρῆξαι, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἕπονται, καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες, ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται. ὃ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναι μοὶ ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψει ταῖς σειραῖς τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπταί γε εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. ταῦτ᾽ ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἱστήκειν ὁρῶν καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν. κελτὸς δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς ἑλλάδα φωνὴν ἀφιείς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια· ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ ξένε λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα. πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ κελτοὶ οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ ἕλληνες, ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ᾽ ἡρακλῆ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παραπολὺ τοῦ ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος, εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσῃς. μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν, εἴγε ἀληθῆ ὑμῶν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν ὅτι αἱ μὲν τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται, τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριόεσσαν ἀφιᾶσιν, εὐανθῆ τινά· λείρια γὰρ καλεῖται, εἴγε μέμνημαι, τὰ ἄνθη. ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος ἡρακλῆς, ὁ λόγος ἕλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν τῶν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν. οὐδὲ ὕβρις εἰς αὐτόν, εἰ ταύτῃ τετρύπηται· μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινῶν ἰαμβείων, παρ᾽* ἡμῖν μαθών. τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη. τὸ δ᾽ ὅλον, καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τὰ βέλη αὐτοῦ, οἱ λόγοι εἰσίν, οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι, καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες. πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc eſt:Herculem Galli Ogmion lingua propria nominant,eius autem Dei ſimulacrum monſtroſum &abſurdum repræſentant.Apud eos ſenex eſt,inculta glabraque canitie , obrugata cute,& nigro admodũ colore,vt marinos nautas eſſe compertum habemus:atq; eiuſmodi cùm ſit,tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim eſt tergore leonis,dextera clauam tenet,pharetram humeris aptatam,ſiniſtra protenſum arcum prætendit,denique omni ex par-

* al. ὑμῶν

te

re Hercules eſt. Verum quod in imagine admirandum maximè mihi viſum eſt, ſenex ille Hercules confertiſſimam quandam hominum multitudinem trahit, omnes auribus vinctos. Vincula ſunt tenues quædã catenulæ auro electróve fabrefactæ, ſpirulis collaribus pulcherrimis ſimiles. At hi certè tam exilibus vinculis ducti, ne de fuga quidem cogitant, tametſi facilè poſſint: nec omninò reſiſtant, aut pedibus in diuerſum renituntur quaſi reſupinantes, ſed hilares lætique ſuum ductorem laudãt, ſponte feſtinantes omnes, vt ſtudio præueniendi laxa etiã vincula relinquant, perinde ac triſtes futuri, ſi eiuſmodi vinculis eximantur. Quod autem abſurdiſſimum mihi viſum eſt, non pigebit referre. Cùm enim pictori reliquum iam nihil eſſet, vnde catenarum extremitates innecteret, dextera nempè claua ferẽda occupata, ſiniſtra verò arcu tenendo, ſummam Dei linguã perterebratam eſſe voluit, ex eaque religatis catenis eos trahi fecit: ipſe nimirùm ad eos qui ducebantur, ſe conuertendo arridebat. Hæc ego quidem cùm diu conſiſtendo eſſem contemplatus, admirabundus, hæſitans & indignans; Gallus quiſpiam qui tum fortè aderat, haud quidem ignarus rerum noſtrarum, vt qui linguam Græcam exactè doctus eſſet, Philoſophus, vt opinor, ex iis qui in Gallica ſunt regione: Ego tibi, hoſpes, inquit, picturæ huius explicabo rationem: videris enim nonnihil hac in re conturbari. Nos itaque Galli ſermonem & orationẽ, vt vos Græci, dicimus eſſe Mercurium, ſed Herculi eam tribuimus, non quòd hic Mercurio longè robuſtior fuerit. Quòd autem ſenex fingatur, non eſt quod mirere. Solet enim eloquentia in ſenectute demum ſuum omnem vigorem † oſtendere, ſi modò vera ſunt quæ Poëtæ veſtri dixerunt: Iuniorum mẽtes inſtabiles & volucres eſſe; ſenectutem autem doctius ſcire dicere, quàm iuuentus ipſa poſſit. Hinc certè ex Neſtoris lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troianorum Oratores & floridã quandã vocem emittunt, id eſt, lirioeſſam: nam liria, quantùm commemini, vocantur flores. Proinde quòd auribus homines ad linguam vinctos trahit ſenex ille Hercules, id eſt ſermo, non eſt quod mireris, cùm ſcias linguæ auriumque eſſe cognationem. Neque verò ad contumeliam illius hoc dicitur: memini enim, ait, iambos quoſdã comicos è veſtris didiciſſe: loquacibus extrema in parte omnibus lingua eſt pertuſa. Cæterùm opinamur Herculem oratione omnia perfeciſſe, virum quidem ſapientẽ, qui perſuadendo facundia quamplurima ſubegerit: ſiquidẽ ex

Gallus Hercules philoſophus, linguæ Grecę gnarus.

Hercules apud Gallos, orationis numẽ.

Senectus eloquentior.

al. exerere.

Homines vincti auribus.

Herculis eloquẽtia.

cau

cautela ipſius acutos,certos,celeres,& animas ſauciantes ſermones interpretamur:hinc enim pennata verba vos etiã dictitatis. Et hæc Lucian.Nolim equidẽ trãſilire quod Seruius 6. Aeneid. annotat ad illud.

Tartareum ille manu cuſtodem in vincla petiuit.

Quo loco ait, Herculem à prudentioribus mente magis quàm corpore fortẽ habitum, adeò vt duodecim eius labores ad aliquod excellens virtutum opus referendi eſſe videantur. Huc pertinet, quod de Porphyrio eloquenti homine dixit Eunapius Sardianus libro De vita ſapientum, quo loco ſumit catenam Mercurij, pro facundi & diſerti hominis lingua, his planè verbis : ὁ Πορφύριος ὥσπερ ἑρμαϊκή τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα ἐς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλεν. Porphyrius, vt catena quædam Mercurialis ad homines tracta, produxit omnia clarè pureque variæ doctrinæ arcana.

Arcum læua tenet,&c.] Idem omninò cultus eademque figura ac Herculis illius, quem Poëtæ Græci leonis exuuio, claua & aliis armis inſtructum faciunt.

Contegit & Nemees.] In inſula Nemea leonem occidit Hercules,cuius pellem aiunt vice thoracis induiſſe,eo autem indumento eum fuiſſe vſum,& talem fingi, vt homines,antiqui cultus admonerentur, ait Feſtus lib.14. Sed hæc parerga. Leo Nemeus ab Hercule occiſus.

Non conuenit illud,&c.] Huius abſurdi & ἀπορήματος cauſſam ex Luciano repete.

Tempora cana] Caput canum.effecta ſenij.

Cedunt arma togæ, &c.] Hemiſtichium Ciceronianum, quo ſe Orator ipſe δημοτικὸς, pacis ſemper fuiſſe ſtudioſum declarabat.Verſus hic:

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ,

A permultis obtrectatoribus reprehẽſus eſt,quo nomine Cicero laborauit inuidia. Sed apologia hæc fuit Oratoris ex oratione contra Piſonem : Non vlla tibi, inquit, Piſo,nocuit inuidia,ſed verſus tui. Nimis magna pœna, te Conſule, conſtituta eſt, ſiue malo Poëtæ, ſiue libero. Scripſiſti enim verſus, *Cedant arma togæ.* Quid tum ? hæc res tibi fluctus illos excitauit.At hoc nuſquam opinor ſcriptum fuiſſe in illo elogio, quod,te Conſule, in ſepulchro Reipubl. inciſum eſt, Velitis, iubeatis, vt,quòd M. Cicero verſum fecerit ; ſed quòd vindicarit. Verumtamen quoniam te non Ariſtarchum,ſed Phalarim Grammaticum habemus,qui non notam apponas ad malum verſum, ſed Poëtam Versus Ciceronis à multis reprehenſus. Locus ex oratione in Piſonẽ.

Græco

Græco illo Poëta:probabit genus ipſum, & agnoſcet,neque t
nihil ſapere mirabitur. At in illo altero, inquit, hæres, *Conceda*
laurea laudi.Imò mehercule habeo tibi gratiam.Hærerē enim
niſi tu me expediſſes.Nam cùm tu timidus ac tremens tuis ipſ
furaciſſimis manibus detractam è cruentis faſcibus lauream a
portam Eſquilinam abiecisti,non modò ampliſſimæ,ſed etiar
minimæ laudi laurem conceſſiſſe. Atque iſta ratione hoc ta
men intelligi,ſcelerate,vis,Pompeium inimicum mihi iſto ve
ſu eſſe factum:vt,ſi verſus mihi nocuerit, ab eo quem is verſu
offenderit,videatur mihi pernicies eſſe quæſita. Omitto, nih
iſtum verſum pertinuiſſe ad illum: non fuiſſe meum, quem
quantum potuiſſem,multis ſæpè orationibus ſcriptiſque deco
raſſem, hunc vno violare verſu.Sic Cicero, Hic autem γνώμ
eſt, & ἐπεξήγησις τῆς προσωπογραφίας, nimirùm quòd Hercule
hic noſter (& Orator quiſque inſignis) non quidē viribus co
poris, ſed eloquentiæ laude auditores trahat quò velit.Id Ci
ro locis quam plurimis confirmat. Nam & Orpheum aiunt c
tharæ dulciſonæ modulo feras & ſaxa mouiſſe:quod eſt referē
dum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginam, & Enni
flexanimam appellauit.Lege Valer.Max.8.cap.9.& 10.

Facu

Facundia difficilis.

Emblema CLXXXI.

Antidotum Aeææ medicata in pocula Circes
Mercurium hoc Ithaco fama dediſſe fuit.
Moly vocant: id vix radice euellitur atra,
Purpureus ſed flos, lactis & inſtar habet.
Eloquij candor facundiaque allicit omnes:
Sed multi res eſt tanta laboris opus.

HOmerus Odyſſ. κ. moly herbam à mercurio Vlyſſi datam ait, tanquam amuletum præſentiſſimum aduerſus omnia veneficia, plerique deflectunt παρὰ τὸ μωλύειν τὰς νόσους, à ſedandis morbis, quod tradit Apuleius, libello De viribus herbarum, cap. 48. Herbam hanc nigræ radicis, ſed floris lactei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio eſt apud Plin. lib. 25. cap. 5. Sic autem habet Homerus. Moly herba quid deſignet.

Ῥίζ

Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δ' ἔικελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν,
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Id figmentum non rarò intelligitur de virtute, omnique eruditione, ad quam primus aditus arduus eſt ac ſudoris plenus, ſed ſuauiſſimus omnium fructus. *τὰ γὰρ χαλεπὰ τὰ καλὰ*, vt habet vetus adagium. Hîc autem eloquentiam primò quidem abſtruſam & difficilem, deinde multo labore & diligentia partam, iucundiſſimos adferre fructus, homineſque ſui candore allicere intelligitur.

Antidotum] Remedium, ex, *ἀντὶ καὶ δίδωμι*. datur enim contra venenum.

Aeææ Circes.] Virgil. 3. Aeneid.

Infernique lacus, Aeææque inſula Circes.

Sed multi res eſt tanta laboris opus.] Cicero 1. de Orat. Hoc fuſiſſimè & eloquentiſſimè docet. Quis non iure miretur, inquit, ex omni ætatum memoria, vt temporum, ſic & ciuitatum tam exiguum oratorum numerum inueniri? Sed nimirum maius eſt hoc quiddam, quàm homines opinantur, &c. Vult autem M. Tullius eloquentiam omnium difficillimam videri, quia conſtet rerum pulcherrimarum ſcientia; compoſitione apta verborum; motuum cognitione; iocorum & facetiarum eruditione; ſubtilitate reſpondendi & laceſſendi; vrbanitate; hiſtoria; prudentia iuris, actione, memoria. Eandem difficultatem eloquentiæ ipſemet aliis locis, ſed in ea maximè pro Cælio: An vos aliã cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ tam pauci ſint ſemperque fuerint qui in hoc labore verſentur? Omittendæ ſunt omnes voluptates: relinquenda ſtudia delectationis; ludus, iocus, conuiuium, ſermo etiam penè omnium familiarum deſerendus, quæ res in hoc genere homines à labore ſtudioque dicendi deterret.

Anti

Antiquiſſima quæq́ue commenticia.

EMBLEMA CLXXXII.

PALLENÆE ſenex cui forma eſt hiſtrica, Proteu,
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ ſpecies ratio te vertit in omnes,
Nulla ſit vt vario certa figura tibi?
Signa vetuſtatis, primæui & præfero ſecli,
De quo quiſque ſuo ſomniat arbitrio.

COnuertit Protei πολυμόρφου fabulam in ſcriptores quoſdam rhapſodos, & rerum antiquiſſimarum, quæq́ue extra omnium memoriam poſitæ ſunt, narrationem è variis & ſæpè pugnantibus inter ſe petitam concinnantes: qui cùm ſibi nõ con-

Scriptores rhapſodi taxantur.

ueniant,& pro arbitrio ſomnient de rebus à ſe remotiſſimis, & ingenij humani captum excedentibus, pro germana naturalíque rerum veritate tenebras quaſdam fabularum offundunt, & portentoſam hiſtoriæ formam è variis petitam, ſeu, vt dixeri veriùs, indigeſtam quandam miſtámque, nulláque penè ſib parte cohærentem farraginem nobis obtrudunt,vt reuera Proteum quendam in eiuſmodi ſcriptionibus oſtendant. Quoc

Arnobij locus.

antequàm doceam apertiùs, referam Arnobij verba ex lib. contra Gentes:Falſitatis,ait, arguitis res noſtras: & nos veſtra arguimus falſitatis.Sed antiquiora,inquitis, noſtra ſunt, ac pe hoc fidei & veritatis pleniſſima: quaſi verò errorum non antiquitas pleniſſima mater ſit, & non ipſa pepererit res eas, qua turpiſſimas Dij notas ignominioſis concinnauerunt in fabulis Ante millia enim annorum decem non potuerunt falſa & audiri,& credi?aut non ſimillimum veri eſt, fidem vicinis & finitimis,quàm ſpatiorum ineſſe longinquitate diſtantibus? Teſtibus enim hæc,illa opinionibus aſſeruntur: & procliuius mult eſt,minus eſſe in recentibus fictionis, quàm in antiqua obſcuritate ſubmotis,&c. Gentes enim pleræque & nationes ignara vetuſtatis, & veræ perpetuæque ſeriei temporum, fabuloſa quaſdam origines confinxerunt: vt Theſſali, qui ex lapidibu ortum ſuum repetebant:Arcades Luna ſe antiquiores exiſtimabant:Athenienſes *αὐτόχθονας* eſſe ſe cùm oſtenderent, gloriabantur ſuum genus,Ionica gente, quæ originem habuit à Iapheth Noëi filio, vetuſtius, ideóque celebrius. Fuit is Proteu marinus Deus, vaticinij peritiſſimus, in quamlibet formam ſ mirabiliter tranſmutans: nam fiebat

——aper,modò ſaxum,& cùm vellet,arbor;

inquit Horatius.Quin.& Virgil.4.Georg.

——fiet ſubitò ſus horridus,atraq; tigris,
Squamoſuſq; draco,& fulua ceruice leæna,
Aut arcem flammæ ſonitum dabit,atque ita vinclis
Excidet,aut in aquas tenues dilapſus abibit.

Ariſtophanes de Empuſa.

Talem deſcripſit Empuſam Ariſtophan.in Ranis:

Καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν δία θηρίον μέγα.
Ποῖόν τι,δεινόν.παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται.
Τότε μὲν βοῦς,νυνὶ δ' ὀρεὺς,τότε δ' αὖ γυνὴ
Ὡραιοτάτη τις.ποῦ 'στι,φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω,
Ἀλλ' οὐκέτ' αὖ γυνή 'στιν,ἀλλ' ἤδη κύων.
Atqui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam,quæ in cunctá mutatur ſtatim.

Nun

Nunc mula, nunc bos, fitq́; rurſum fœmina
Valde venuſta, vbi eſt? ad eam me confero,
Sed rurſus illa haud mulier, at iam fit canis.

Plato in Euthydemo Proteum ait Ægyptiū fuiſſe ſophiſtā, qui præſtigiis quibuſdam incautos falleret. Diodor. Siculus, in 2. ait conſuetudinem regibus Ægypti traditam, Græcis cauſam huiuſmodi tranſmutationis præbuiſſe, nam regibus Ægyptiis mos erat leonis, tauri, vel draconis priorem partem ferre in capite, principatus inſignia: quandoque verò arborē, aliquando ignē, nonnunquam redolentia ſupra caput vnguenta, & aquas: hæc enim ſpectabant adornatum, tum ſtuporem ac ſuperſtitionem quandam inſpicientibus iniiciebant. Alij ſunt qui hanc transformationem conuertant ad variarum diſciplinarum peritiam. Interpres Arati Proteum φυσικῶς aërem eſſe dicit, ideoq́; apud Homerum, in ignem atque aquam conuerti. At Platonici exponentes illud Orphei de Proteo,

——— πόντου κληῖδας ἔχοντα: volunt Proteum eam eſſe mētem, à qua formæ defluant. Claues enim ponti, generationem rerum eſſe volunt. Certè Ponticus Heraclides ſub Protei fabula informem rerum materiam à Poëtis συμβολικῶς ſignificari ait: cuius verba huc referam vel obiter, ἄθ᾽ ἡ πολυπρόσωπος εἰς πάντα ἃ βούλεται πρωτέως μεταμόρφωσις ποιητικοὶ καὶ θεράστιοι μῦθοι δοκοῦσιν, εἰ μή τις οὐρανίῳ ψυχῇ τὰς ὀλυμπίοις ὁμήρου τελετὰς ἱεροφαντήσειε, τὴν οὖν προμήθορα τῶν ὅλων ὑφίσταται γένεσιν, ἀφ᾽ ἧς τὸ πᾶν ῥίζωθεν, εἰς ὃν νῦν βλέπομεν, ἥκει κατάστημα, παλαιοὶ γὰρ ἦσαν ποτὲ χρόνοι, καθ᾽ οὓς ἀτύπωτον ἢ ὑπόλιμνον ἦν, οὐδέπω κεκριμένοις χαρακτῆρσιν εἰς τέλειον ἥκουσα μορφῆς, οὔτε γὰρ γῆ τῶν ὅλων ἑστία κέντρον ἐπεπήγει βέβαιον, οὔτε οὐρανὸς περὶ τὴν ἀΐδιον φορὰν ἱδρυμένος ἐκυκλεῖτο, πάντα δ᾽ ἦν ἄνηλιος ἠρεμία καὶ κατηφοῦσα σιγή, καὶ πλέον οὐδὲν ἦν ἢ κεχυμένης ὕλης ἄμορφος ἀργία, πρὶν ἡ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ κοσμοδόκος ἀρχὴ σωτήριον ἑλκύσασα τῷ βίῳ τύπον, τὸν κόσμον ἐπέδωκε τῷ κόσμῳ, διεζεύγνυτο μὲν οὐρανὸν γῆς, ἐχώριζε δὲ τὴν ἤπειρον θαλάττης τέτταρα δὲ στοιχεῖα τῶν ὅλων ῥίζα καὶ γένα, ἐν τάξει τὴν ἰδίαν μορφὴν ἐκομίζετο, τούτων δὲ προμηθῶς λιρναμένων ὁ θεὸς μηδεμιᾶς οὔσης διακρίσεως περὶ τὴν ἄμορφον ὕλην, πρωτέως δὲ θυγάτηρ εἰδοθέα δικαίως εἴδοις ἑκάστου γενομένη θέα. διὰ τοῦτο μία τὸ πρὶν ὢν φύσις ὁ πρωτεὺς, εἰς πολλὰς ἐμερίζετε μορφὰς ὑπὸ τῆς προνοίας διαπλαττόμενος.

Heraclidis locus.

Ἤτοι μὲν πρώτιστα λέων γένετ᾽ ἠυγένειος,
Αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας σῦς.
Γίνετο δ᾽ ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

Διὰ μὲν οὖν τοῦ λέοντος ἐμπύρου ζώου, τὸν αἰθέρα δηλοῖ, δράκων δ' ἐστὶν ἡ γῆ, τὸ γὰρ αὐτόχθων αὐτοῦ καὶ γηγενὲς, οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦτ σημαίνει, δένδρον γεμὴν ἅπαν αὐξανόμενον, καὶ τὴν ἀπὸ γῆς ὁρμὴν μεταρσίαν ἀεὶ λαμβάνον, συμβολικῶς εἶπεν ἀέρα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ εἰ ἀσταλεστέραν ὧν προῃνίξατο δήλωσιν ἐκ τοῦ φανεροτέρου παρέστησεν ἐ πὼν, γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, ὥστε εὔλογον τὴν μὲν ἄμορφον ὕλην πρωτέ καλεῖσθαι, τὴν δ' εἰδωλοπλαστήσασαν ἕκαστα πρόνοιαν, εἰδοθέαν ἐξ ἀμφοῖν δὲ πᾶν διακριθὲν, εἰς τὰ συνεχῆ καὶ προστακτικὰ τῶν ὅλων σχισθῆναι, πιθανῶς δὲ καὶ τὴν νῆσον, ἐν ᾗ ταῦτα διέπλασεν, φάρον ὠνόμασε ἐπειδήπερ ἐστὶ φέρσαι, τὸ γεννῆσαι, ἢ τὴν γῆν ἀφάρωτον, ὁ καλλίμαχος εἶπε τὴν ἄγονον, ἀφάρωτος οἷον γυνὴ, φυσικῶς οὖν τὸν ἁπάντων πατέρα χῶρον ὠνόμασε φάρον, ἐκ τῆς γονίμου προσηγορίας, ὃ μάλιστα ἐβούλετο σημῆναι, Pontici Heraclidis locũ ex interpretatione Geſneri apponam, ne ſtudioſos noſtra paraphraſi remoremur. Narratur multiformis, in quaſcunque res voluiſſet, Protei mutatio quę omnia Poëticæ & monſtroſæ fabulæ videntur, niſi quis diuina Homeri myſteria, veluti ſacra, mẽte cæleſti tractet. Etenim hac fabula primigeniam vniuerſi originem conſtituit, qua omnes mundi partes confirmatæ, illam quam nunc videmus, ſpeciem effecerunt. Erat enim olim mundus informis & cœnoſus nondum diſcretis rerum notis integritatem ſuæ formæ adeptus. Nam neque dum tellus centrum ſuum pro fundamento rerum omnium ſtabilierat, neque cœli perpetuus motus certa ſede voluebatur; ſed omnia ſine ſolis vſu immota, triſtiq; ſilentio depreſſa languebãt: aliud extabat nihil, quàm informis diffuſæ materiæ ſegnities, antequàm principium illud, à quo producta & conſtituta ſunt omnia, ſalubrem vitæ modum depromens, mundum mundo redderet, cœlúmque à terra, & pelagus à continẽte diſtingueret: quo tempore primùm elementa quatuor, ex quibus ſeu radice ac generis principio nihil non gignitur, ordinem ſuum & formam propriam acceperunt. Hæc igitur cùm diuina prouidentia diſpoſita ſint, numen illud quod informem priùs indiſcretámque materiam certis formis obſignauit, ab Homero Protei filia Eidothea nominatur, ídque meritò, vt quæ *εἴδεις ἑκάστου θέαν*, hoc eſt ideæ ſeu formæ cuiuſuis inſpectionem exhibuerit. Quocirca Proteus, qui vna prius natura fuerat, in multas deinde ſpecies à prouidentia formatus diuiditur.

Eidothea filia Protei.

Principio eſt viſus ſpeciem ſubiiſſe leonis,
Mox aper inde draco fieri, fera pardalis inde.

In latices etiam ſe vertat, & arbore formam
Mutauit priſcam ramis ac frondibus alta,

Per leonem, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellus eſt, vtpotè indigena & è terra natus. Arbor autem quæuis cùm augeatur, & à terra ſemper in ſublime natiuo motu feratur, ſymbolum aëris eſt. Aquam verò vt clariùs ænigmatis vim demõſtraret, ſuo nomine manifeſtò vocat, inquiens. [Leo quid. Draco quid. Arbor quid. Aqua.]

In latices etiam ſe vertit.

Proinde conuenit informem materiam Proteum appellari, Eidotheam verò prouidentiam, quæ ſingulis formam effigiemq; ſuam addidit, & vniuerſam molem ab vtriſque diſcretã in continuas ſibi & perficientes mundum partes diuiſam eſſe. Probabiliter verò & inſulam, in qua hæc facta ſunt, Pharũ appellauit. Nam φέρσαι, generare ſignificat: & Callimacus ſterilem terram, ἀφάρωτον dixit, ἀφάρωτος οἷον γυνὴ, i. ceu mulier ſterilis. Itaque naturaliter locum parentem rerum omnium, nuncupauit Pharum, per vocis etymologiam à fecunditate ductam, quid ſibi vellet inſinuans. Hæc Heracl. Ponticus. Clemẽs Alex. Pædagog. 3. c. 1. retulit Proteum ad cupiditatem animi humani in varias ſeſe mutãtem formas, plus quàm olim Proteus, inquit, marinus dęmon, &c. Iulianus Epiſtola quadam ad Iamblichũ de ſapiente quodam, qui ſuam eruditionem tegeret, intelligi maluit, πρωτέα μὲν δὴ τὸν αἰγύπτιον φασὶ ποικίλαις μορφαῖς ἑαυτὸν ἐξαλλάττειν, ὥσπερ δεδιότα μὴ λάθῃ τοῖς δεομένοις, ὡς ἦν σοφὸς, ἐκφήνας, ἐγὼ δὲ εἴπερ ἦν οὗτος σοφὸς πρωτεὺς, καὶ οἷος πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς ὁ Ὅμηρος λέγει, τῆς μὲν οὖν ἤδει φύσεως αὐτὸν ἐπαινῶ, τῆς γνώμης δὲ οὐκ ἄγαμαι, διότι μὴ φιλανθρώπου τινὸς, ἀλλ' ἀπατεῶνος ἔργον ἐποίει, κρύπτων ἑαυτὸν, ἵνα μὴ χρήσιμος ἀνθρώποις ᾖ. i. Aiunt Proteum illum Ægyptium ſe in varias formas commutaſſe, quaſi qui vereretur ne per imprudentiam hominibus requirentibus ſapientem ſe eſſe demonſtraret. Si autem verum eſt eum fuiſſe ſapientem, & vt qui multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus teſtatur) ſcientiæ quidem nomine laudari mihi poteſt, ob ingenium verò minimè. Nõ enim viri boni, & liberaliter inſtituti, ſed impoſtoris improbi partes agebat, cùm ita ſe fingeret occultando, ne hominibus prodeſſe poſſet. Baſilius Magnus oratione πρὸς νέους, ad inconſtantię fugam conuertit, φευκτέον οὖν, inquit, τῷ σωφρονοῦντι τῷ πρὸς δόξαν ζῆν καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα παρασκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου, ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν, τὸν γὰρ μὴ οὕτως ἔχοντα τί τοῦ

[Proteus, materia informis.] [Clement. Alexand. locus.] [Iamblichi locus.]

Αἰγυπτίου σοφιστοῦ φήσομεν ἀπολείπειν, ὃς φυτὸν ἐγίνετο, καὶ θηρίον, ὅπ τι βούλοιτο, καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα σχήματα. Quorum verborui hic eſt ſenſus: Cauendum igitur ſapienti homini ne ad opinic nem viuat, & ad ea quæ populo placent, ſed rectam rationẽ, v tę ducem, referat. Si ergo ſe omnibus opponere, ſi malè audir ſi periclitari oportuerit pro honeſto, nec vlla vnquam ratior abducatur à vera ſentẽtia. Quod ni ita fecerit, quid ni dicemı eum ſimilem eſſe ſophiſtæ illi Ægyptio, qui modò in arboren modò in feram, aliquando in ignem & alium quempiam hab tum ſeſe transformabat? Sed iam ſatis; imò verò plus ſatis. Al ad alia referunt, vt Iſacius Commentariis in Lycophronẽ. Cer vt id poſtremò, quæ antiqua ſunt, & extra hominũ memoria aut certè coniecturam poſita, quæ inquam παλαιὰ, non ma Proteum Pallænæum referunt: de quo varij varia καὶ παλαιὰ ποικίλα referunt. Pleríque vatem faciunt, alij Oratorem, vel Sc phiſtam, quidam ſaltatorem: alij marinũ Deum: ſunt & qui eu regem aut tyrannum fuiſſe velint. Sed haſce tam varias & prc digioſas opiniones recenſere nihil hîc aliud mihi videretu quam Proteum quendam hîc effingere. Si qui Proteum denic ad πρώτην ὕλην reuocant, ſentiunt cum Heraclide: ſi qui proba bilem hiſtoriam, cum Diodoro lib. 2. Quò pertinet adagiun Pallęnæa tunica: &, Proteo mutabilior.

Pallænæ ſenex.] Valer. Probus Proteum facit Ægyptium, que propter inſignem quandam crudelitatem Buſirim nominatu ait; etſi Virgil. Pallænæũ faciat. Pallæne autem vrbs eſt Thraci Poëta ſic:

Proteus Buſiris.

Hic nunc Aemathiæ portus, patriámque reuiſit,
Pallænen.

Ad eam enim reuerſus fertur, ob ſcelera filiorum Telegoni Polygoni ab Hercule poſteà occiſorum.

Forma hiſtrica.] Varia & multiplex, qualis hiſtrionum, qui pr rei, quam fingunt, varietate varium cultum aſſumunt.

Inſigni

Inſignia Poëtarum.

EMBLEMA CLXXXIII.

GENTILES clypeos ſunt qui in Iouis alite geſtant,
Sunt quibus aut ſerpens, aut leo, ſigna ferunt:
Dira ſed hæc vatum fugiant animalia ceras,
Doctáque ſuſtineat ſtemmata pulcher olor.
Hic Phœbo ſacer, & noſtræ regionis alumnus:
Rex, olim, veteres ſeruat adhuc titulos.

COnfert inſignia Poëtarum cum aliis ſtemmatis & ſymbolis gentilitiis, ceu κατ' ἐναντίωσιν καὶ ἀντίθεσιν. Sunt enim qui Aquilam circumferant, ſunt qui Vulturẽ, alij Draconem, & alia eiuſdem generis, quibus animorum diritas, immanitas, rapacitas apertè declaratur. At Poëtis olor eſt candidus,

Inſignia varia quid notent.

Inſiguia Poëtarum cycnus,

Phœbo ſacer, quíque Regi quondam nomen dedit, animi puritatem repræſentat, qualis in Poëta ſacro debet eſſe, qui ſuos omnes labores ad Phœbum literarum Præſidem, & vt loquuntur Græci, μουσαγέτην referre debet, vt cantus dulcedine poſteritatem ſibi deuinciat, nec minus in admirationem rapiat, ac cycni paulò ante mortem cantio, de qua illud Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipſe ſui.

Locus Platonis de cycno ante mortem canente.

Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phœdone: ὡς ἔοικε τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ἡμῖν ἔτε τὴν μαντικήν. οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν ᾄδοντες, καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσιν γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπερ εἰσὶ θεράποντες: hoc eſt, Vt apparet, ad diuinandum videor vobis eſſe cycnis deterior: Illi quidem quando ſe breui morituros agnoſcunt, tum magis admodum, & quidem dulcius modulantur quàm antea conſueuerint, & quòd ad Deum, cuius erant famuli, tunc ſint migraturi congratulantur.

Qui negent cycnum ante mortem canere.

Hîc non me mouet, quòd Ælianus 1. ποικίλ. ἱστορ. & Plin. capit. 23. libr. 10. negant cycnum canere: id enim diſcutere non eſt noſtri inſtituti, ſed certè obiter adnotabo Ægyptios, cùm muſicum ſenem ſignificarent, cycnum pinxiſſe: quòd, inquit Orus, ſeneſcens concentum edat ſuauiſſimum. Quin & Pierius hac aui Poëtam, animi candorem, & Apollinem deſignari ſcribit: quem lege li. 23. Artemidorus, vt poſtremò id adnotem, lib. 2. de Somniis, Cycno virum ait muſicum ſignificari, atque adeò muſicam ipſam: occulta is detegit, coloris ratione, &c.

Cycnus quid ſignificet.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur eſſe hypallage, pro, Alitem Iouis in clypeis, &c.

Ceras.] Imagines cera expreſſas. Iuuenal. Satyr. 8.

Tota licet veteres exornes vndique ceræ
Atria, &c.

De maiorum imaginibus cereis memini me quædam ſcripſiſſe ad Orationem Syllanam M. Tullij: itaque hîc nihil repetam.

Cycnus Phœbo ſacer.

Hic Phœbo ſacer.] Id teſtatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τε εἰσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν ἅδου ἀγαθὰ, ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo ſacri ſunt, vt arbitror, diuinatione præditi præſagiunt alterius vitæ bona, adeóque cantant alacrius, geſtiúntque ea die, quem ſuperiori tempore. Poëtæ μουσῶν ὄρνιθες dicuntur Theocrito: vt & Latini Poëtæ

cycnos pro poëtis accipere non rarò ſolent, vt in Eclogis Virg.

Cantantes ſublima ferent ad ſidera cycni.

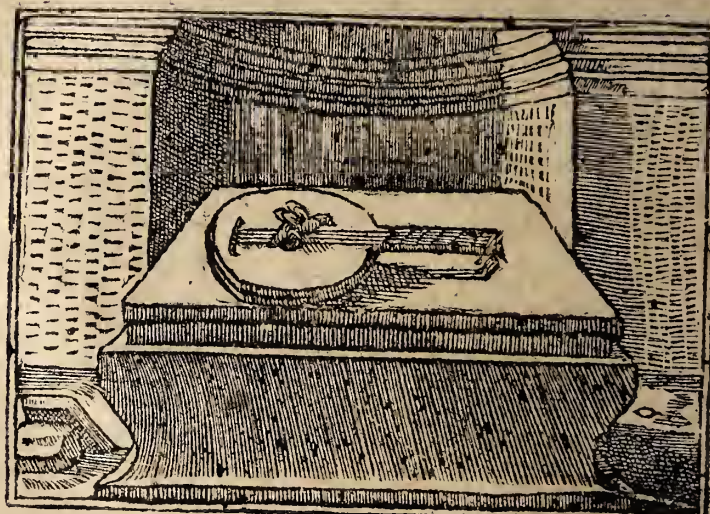
Qua ratione Pindarum, Dircæum cycnum appellat Horatius, quo ſenſu luſciniam Muſarum, ἀήδονα μουσῶν Palamedem Euripides dixit. ſed hæc obiter. Non verebor Octauij Cleophili, qui ad Ouidianam venam proximè acceſſit, lepidos ea de re verſus apponere, è lib. de Poëtarum cœtu:

Interea niueos liquidum prope flumen olores
Audio cæleſtes edere voce ſonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur ſacraſſe vetuſtas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos.
Candida fama viget nullo violabilis æuo,
Nec mors huic nigras inijcit atra manus.
Tu famam vates candorem rere volucrum,
Atque ideò vates concinit inter auis.

Rex olim veteres, &c.] Cycnus Ligurum Rex, in Gallia tranſalpina, Muſicæ laude clarus: qui cũ deceſſiſſet, ab Apolline in ſui nominis auem mutatus creditur, ait Pauſanias in Atticis. Aliam cauſſam 2. Metamorph. Ouid. adfert. Cycnúmque alterum Neptuni filium, in auem ſui nominis mutatum facit, eius operis 12. Cycni regis hiſtoria.

Muſicam Diis curæ eſſe.

EMBLEMA CLXXXIIII.

LOCRENSIS poſuit tibi Delphice Phœbe cicadam
Eunomus hanc, palmæ ſigna decora ſuæ.
Certabat plectro Sparthyn commiſſus in hoſtem,
Et percuſſa ſonum pollice fila dabant.
Trita fides rauco cœpit cùm ſtridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos:
Tum citharæ argutans ſuauis ſeſe intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæq; allecta, ſoni ad legem deſcendit ab altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret opem.

Ergo

Ergo tuæ vt firmus ſtet honos, ô ſancte, cicadæ,
Pro cithara hic fidicen æneus ipſa ſedet.

ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius huc verba referam: ἐδείκνυτο δ' ἀνδριὰς ἐν τοῖς Λοκροῖς Εὐνόμου τοῦ κιθαρῳδοῦ, τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένοις τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου. τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν. ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι. τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις αὐτοῖς τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφθεγγότατα τῶν ζώων, ὅμως εὐδοκιμεῖν, μηδὲν ἧττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν. νικῆσαι μέντοι τὸν Εὔνομον καὶ ἀναχθῆναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. id eſt, Oſtēditur apud Locros Eunomi citharœdi ſtatua, quæ inſidientem citharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in Pythiorum certamine illum vnà cum Ariſtone Rhegino veniſſe in contentionem, vter præmium ſortiretur. Ariſtonem fuſis precibus Delphorum ciues rogaſſe, vt ſibi adeſſent, maiores enim ſuos ipſi Deo Apollini conſecratos, & à Delphis Rhegiū miſſam coloniam norat. Eunomum autem dixiſſe illis, nūquam de muſica ad eorum primordio certamina fuiſſe, cùm quidem apud eos cicadæ cunctorum animalium cantu ſuauiſſimæ omninò ſonum non haberent. Nihilominus Ariſtonem ſpe victoriæ ad laudem aſſequendam ſtrenuum: Eunomum tamen victorem declaratum, ſtatuam, quam diximus, in patria collocaſſe. Cùm enim inter certandum chorda vna fracta defeciſſet, cicada ſuperuolans adfuit, quæ ſupplementum vocis faceret. Hactenus Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum, & aliquot verſibus ab Alciato coërcitum, legere eſt in ſectione quarta Græcorum Epigram, titulo εἰς κιθαρῳδοὺς, quod huc aſcribam.

Fons Emblematis.

Statua Eunomi.

Typus Emblematis.

Εὔνομον, ὦ 'πολλον, σὺ μὲν οἶσθά με πῶς ποτ' ἐνίκων
    Σπάρτιν ὁ Λοκρὸς ἐγώ, πευθομένοις δ' ἐρέω.
Αἰόλον ἐν κιθάρᾳ νόμον ἔκρεκον. ἐν δὲ μεσεύσᾳ
    ᾠδᾷ μοι, χορδὰν πλᾶκτρον ἀπεκρέμασεν.
Καί μοι φθόγγον ἑτοῖμον ὁπανίκα καιρὸς ἀπῄτει,
    Εἰς ἀκοὰς ῥυθμὸν τὼτρεκὲς ἀκέμενον.
Καί τις ἀπ' αὐτομάτω κιθάρας ἐπὶ πᾶχυν ἀναστὰς
    Τέττιξ ἐπλήρου τὼτρεκὲς ἁρμονίης.
Νᾶρα γὰρ ἐξετίνασσον ἔθ' ἑβδομάτας δὲ μελισμῶν

Κορδᾶς, κᾶν τούτῳ γήρυν ἐκιχράμεθα.
Πρὸς γὰρ ἐμὰν μελέταν ὁ μεσαμβρινὸς οὔρεσιν ᾠδὸς,
Τῆνο τὸ ποιμενικὸν φθέγμα μεθηρμόσατο.
Καὶ μὲν ὃ καφθέγγοιτο, σὺν ἀψύχοις τέκα νευρᾶς,
Τῷ μεταβαλλομένῳ συμμετέπιπτε θρόῳ.
Τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἐγὼ χάριν. ὃς δὲ τυπωθεὶς
Κάλκεος, ἀμετέρας ἕζεθ' ὑπὲρ κιθάρας.

Muſicæ magna vis.

Miminit huius hiſtoriæ Clemēs Alexandrinus initio ſtatim orationis, qua Gētes hortatur ad pietatem. Eius narrationis ἐξήγησιν continet ἐπιγραφὴ, nimirum Muſicam Diis eſſe curæ: quod & ſignificat Homerus Iliad. 1. cùm induxit Deos cithara vtentes poſt contentionem de Achille. quod & certè non modò paganorum ſcripta teſtantur, vt maximè libri ſacri continent, quanta fuerit lege diuina Muſicæ commēdatio, vt 1. Reg. 16. & apud Regium Pſaltem variis in locis. Conſule & D. Auguſt. de Ciuit. Dei 17. cap. 14. Scripſit Plutarch. elegans de Muſica cōmentarium, cuius vires attingit poſteriore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda iracundia. Athen. item 12. cap. 4. & 14. cap. 11. Sed & Muſicæ pulcra laudatio eſt apud Caſſiod. lib. Variar. 2. Epiſt. 40. Quantum autem ad hunc locum attinet, repete Prouerb. Achantia cicada: & Chordæ vice: &, Ad fractam canere, in Chiliad. Eraſm. Sed ſi quis plura volet, ad illuſtrationem huius Emblem. cōduxerit fortaſſe legere Plutarchi tractatum de Animæ procreatione, ad finem. Sed vide num huc conciliare poſſis Strabonis illud ex lib. 10. εὖ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μειμεῖσθαι τοὺς Θεοὺς, ὅταν εὐεργετῶσιν. ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσι. τοιοῦτον δὲ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι: Rectè quidem dictum eſt, mortales tum maximè Deos imitari, quando benefici ſunt: rectius verò quis dixerit, cùm beati fuerint. quod ipſum eſt gaudere, feſtos dies agere, & philoſophari, & muſicam attingere. Sed nimis fortaſſe verboſe hactenus. Nos ne otioſi omninò in hac explicatione ſimus, quatuor potiſſimùm ex hac hiſtoria certè nobili colligimus.

Locus Strabonis additus ex iniectura.

1. Primùm quidem apud veteres Muſicam in magna laude habitam fuiſſe, & eius vſum in magnis quibuſque conuentibus, conuiuiis, ſacrificiis proſecutum.

2. Deinde veteres illos, quāquam vera Dei cognitione deſtitutos, putaſſe tamen quædam eſſe numina, quorum opem in rebus aduerſis ſe ſperabant impetraturos. vtque hominū multæ variæque cōditiones eſſent, ſic peculiares eſſe Deos, credidiſſe.

3. Ter

3. Tertiò, iis qui temeraria quadam proteruia contenderent, & ſuis æqualibus debitam omnem laudem eripere conarētur, ſæpenumero malè cedere: iis verò qui modeſtè de ſe ſentirent, Deum vltrò frequenter occurrere, adeò præter omnium ſpem de fortioribus victores euadant.

4. Quartò & poſtremò, prodigia quædam & quaſi arcanorum ſuorum receſſus, Deum in rebus penè omninò deſperatis oſtēdere: vnde memoria ſempiterna tranſmeet ad poſteros.

Delphice Phœbe.] A Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Delphicus dictus eſt, in qua nimirùm oraculū fuit toto orbe celeberrimum. Phœbus Delphicus.

Plectro.] Inſtrumento, quo fides plectuntur & percutiuntur. Martialis:

Exornent docilem garrula plectra lyram.

In hoſtem Spartyn.] In aduerſarium Spartanum, id eſt, Ariſtonem Spartyn, Græcus accuſatiuus. Græcum epigramma, vt habēt vulgati codices, ſecutus, Alciatus, in errorem potuit impingere. Quòd eo dico, quia vox, σπάρτιν videri ſuſpecta, non temerè poteſt, ſic legendum putat Nicolaus Gulonius, literarum Græcarum profeſſor Regius πατρίδ' ὁ λοκρὸς ἐγὼ, &c. pro eo quod diceremus, κατὰ τὴν πατρίδα ὁ λοκρός. ſic enim recta erit carminis ſententia, Eunomus enim Locrenſis erat, non Spartanus, niſi fortè putet aliquis σπάρτιν, eſſe agnomen quoddā vel cognomen, quod neſcio an probare debeam.

Trita fides.] Rupta.

Stridere.] diſſonare.

Bombo.] Sono.

Argutans ſuauis ales.] Cicada ſuauiter canens.

Deſcendit ad legem ſoni.] Aptauit ſeſe ad inſtrumenti muſici concentum.

Ab altis ſaltibus.] A ſyluis, & relictis nemoribus, in quibus potiſſimùm frequentia eſt cicadarum.

O ſancte.] Phœbe.

Tuæ cicadæ.] Tibi ſacre, de quo ſuprà.

Pro cithara hic fidicen.] Ne tanti miraculi memoria temporis vetuſtate deleretur, citharam Apollini cum cicada ænea inſidēte conſecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, Græci epigrammatis particulam poſtremam ita corrigit Gulonius meus, τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἔχω χάριν. quæ lectio, vt facilior, mihi probatur.

Litera

Litera occidit, ſpiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

Vipereos Cadmus dentes vt credidit aruis,
Seuit & Aonio ſemina dira ſolo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu.
Euaſere quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextraque iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notaſque magiſtris
Tradidit, iis ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia qui dirimuntur ope.

EPimythion eſt elegantiſſimum, quo literatorum æmulationem, quæ ſæpenumero rixarum plena eſſe ſolet, permultas vnà ſecum aduehere difficultates, & contentionum tricas arguit. Id quia non minus varium quàm ingenioſum ſit, haud ego quidem poſſum vel paucis verbis ſoluere, vel vno, quod aiunt, faſce complecti. Quia enim multa ſimul occurrunt, auſpicandum eſſe video à Cadmi fabula. Is Agenoris Phœnicum regis filius à patre miſſus in remotas terras Europam ſororem quæſiturus, iuſſusque Phœniciam nõ redire priùs, quàm illam vnà ſecum reduceret, Apollinis oraculum dicitur adiiſſe, vt quid ſibi eſſet agendum, certò noſſet, eumque reſpõſum habuiſſe, vt indomitæ bouis ductum ſequutus, ibi tandem ſiſteret, ſedemque figeret, quo loco illa procumberet. Itaque oraculo paruit, Thebas Bœotias condidit, Harmoniam Martis ex Venere filiam diduxit vxorem. Draconem Caſtalij fontis cuſtodem Marti ſacrum interfecit, cuius dentibus (ſuaſu Palladis) humo, vt ſata quædam mandatis, armatorum militum legiones prodiere, quæ ſe mutuò confecerũt: demptis quinque reliquis, qui Palladis conſilio fœdus & pacẽ inierunt: quibus ita tandem conciliatis, & quaſi aliquo certo fœdere ſociatis, auxilium Cadmo tulerunt in Thebis inſtaurandis. Ex quo factum, vt poſt aliquantũ temporis in numeroſum populum excreuerint, totamq; Græciam ſuo genere & præclarè geſtis cõplerint. Sed de fabula plus ſatis. Hiſtoriam fuſius 3. Transformationũ Ouid. eſt perſecutus. Sati dentes labore Cadmi, literæ ſunt per totam Græciam primùm ſparſæ, quas ille ingenioſus & induſtrius admodum artifex Græcis ipſis primus tradidit. Quod omninò vel de ſermone literarum monumentis comprehenſo, vel de contentionibus hominũ literatorum eſt accipiendum. Draconem primùm παρὰ τȣ̃ δέρκεσθαι, id eſt, acutiſſimè videre, nominatũ aliàs admonuimus: quo ſapientiam intelligimus, & diſciplinarum circulum literarum cõtẽtum monumẽtis. Nemo enim eſt qui neſciat liberalem omnem doctrinam ſermone vt plurimùm & ſcriptis quacunque lingua communicari. At ea liberalis cognitio ſermone communicatur & ſcriptis. Sermonem quidem à ſerendis verbis eſſe dictum Grammatici nos admonẽt, qui ſermo qua parte literis continetur, ſedecim primùm characterum notis conſtabat, tot enim Draconis eſſe dentes aſſeuerant, qui naturæ arcana inueſtigarunt: & ij quidem characteres non modò parum inter ſe conſentiunt, ſed & ſeipſos mutuò quaſi tollunt: id

Cadmi hiſtoria.

Sati dentes quid.

Draco vnde dictus, & quid ſignificet.

Sermo vnde dicatur.

id eſt, coaleſcere, aut ſignificare quicquam non poſſunt, niſi quinque vocales adfuerint, quarum ope ac beneficio redeunt in gratiam, id eſt, articulatam orationem faciunt. Armatorum haſtas & gladios poſſumus transferre ad accẽtuum vel ſpirituũ ſedes ſiue notas: quæ non niſi Palladis, id eſt, intelligentiæ beneficio, bene inter ſe cõponi & conciliari queunt. Vel hæ armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, ſtudioſorum quorundam factiones oſtendunt, qui liuore quodam, & æmulatione grauiore moti, ſibi mutuam inferunt internecionem, dum ſcriptis vltro citroque editis, vel etiam verborum concertationibus, id eſt, λογομαχίαις rixantur, ſuorum συνδρόμων & eorum qui verſantur in eodem circo laboribus detrahunt, eorumque doctrinam importuniùs vellicant. Vidit pius quàm ſatis eſt eius rei exempla noſtra ætas, quæ vt politiorem concinnioremque non modò artium, ſed totius philologiæ tradendę viã ac rationem ſummo Dei beneficio reſtitutã habuit: ſic certè plura, & quidẽ nocentiora eò monſtra parturiit, ſic vt vero verius dictum ſit, Vbi mel, ibi fel: & Vbi vber, ibi tuber ſuccreſcere. Porrò numerus perexiguus à Minerua ſapientiæ Præſide in gratiam redire iuſſus, & qui tandem in infinitum numerum excreuerit, ſtudioſorum conditionem notat, qui cùm ſe mutuò iuuant, vberrimum doctrinæ prouentum referunt: ſed quàm pauci ſint qui animi candore & ingenuè id faciant, nõ eſt meum hoc loco dicere. Hanc fabulã ingenioſè & lepidè traducit Anulus in typographos Lugdunenſes, refertque dentes ſerpentis ad ſedecim literas, quę tot primùm fuerunt Cadmi tempore: ex quibus cõſonas ſeſe interficere ait, quòd nihil virium habeant ſi ſingulæ ſpectentur; quinque vocales, quæ per ſe vocem faciunt, quæque aliis ſoni vim communicant, referre quinque milites, qui mutuò in pacem conſpirarunt, poſtremò typographum elemẽtorum, typos, quaſi Cadmum ſerpentis dentes diſſeminare, quibus barbari ad vitæ cultum & humanitatem perueniant. Carmen Anuli hoc eſt:

Haſtæ, gladij quid.

Inuidia literarum.

Bartholomæus Anulus.

Cui iaculum, iaculoque animus præſtantior omni,
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenorides præſtans facundia, & armis,
Vt iaculum penetrans, vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humanæ circulus eſt Sophiæ:
Quarum quinque (aliis ſe collidentibus vltrò)

Plena

Plena vocales integritate manent.
Ac terreſtribus has animis inſeuit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes ſparſiſſe draconis,
Exq; ſatis natos dentibus eſſe viros:
Qui ſe occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Poſt reliquos cæſos, quinque ſuperſtitibus.
Ex quibus eſt hominum poſt multiplicata propago,
Qui primi Thebas incoluere nouas.
Huius ad archetypum, literas qui ſpargit in vrbe,
Quæ nomen, vires, ſtemma leonis habet,
Quíque libris homines ſapientes perficit: an non
Iure pari poßit dicere chalcographus?
Semino ſerpentis dentes in pelle leonis,
Hoc eſt Lugduni, qui Leo Gallicus eſt.

Vipereos dentes, &c.]Totam hanc narrationem Ouid. retulit 3. Metamorph. Lege Plin. lib. 7. c. 56. Solin. c. 13. Vipereos autem dentes dixit, pro ſerpentinis, συνεκδοχικῶς, ſpeciei pro genere. Meminit Corn. Tacit. lib. vndecimo Annal. Alluſit Plutarch. ad fabulam Cadmi qua dicitur ſerpentis dentes proſeminaſſe, initio diſputationis, Cur oracula dare Pythia deſierit. Sed fortaſſe conduxerit ſtudioſos euoluere Sympóſiacon 9. eiuſdem, quæſt. 3. & 4. quo loco quærit cur A, literarum prima ſit accepta. Aliò flexit hanc fabulam Dio Chryſoſt. orat. 23. quem conſule, ſi vacat.

Credidit aruis.]Mandauit ſolo.

Aonio ſolo.]In Gręcia. Aonia dicta Græcis, ab Aone Neptuni filio, rege Bœotiæ.

Monitu Tritonidos.]Suaſu Palladis. Ouidius.

Et ſua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenorides.]Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulæ materiam ſumpſerunt Poëtæ, quòd Cadmus literas Græcas à Phœnicia acceptas in Græciam detulerit, vti iam à nobis dictum eſt.

Dicta ſeptem ſapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

H æ c *habeas, ſeptem ſapientum effingere dicta,*
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus eſt, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, ſiue libella docet.
Noſcere ſe Chilon Spartanus quemque iubebat:
Hoc ſpeculum in manibus, vtraq; ſumpta dabunt.
Quod Periander ait, frena adde, Corinthius, iræ:
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus, at ne quid, dixit, nimis, hæc eadem aiunt,
Contractu qui gith ore liquefaciunt.
Reſpexiſſe Solon finem iubet, vltimus agris
Terminus haud magno ceſſerit ipſe Ioui.

Heu

Heu quàm vera Bias, Eſt copia magna malorum:
Muſimoni inſideat effice Sardus eques.
Ne præs eſto, Thales dixit, ſic illita viſco
In laqueos ſociam parra, meropsque trahit.

SEptem ſapientum tanta fuit apud priſcos auctoritas, vt propter vitæ integritatem & ſententiarum quarundam paucis verbis comprehenſarum pondus & grauitatem, ſoli omniũ σοφοὶ dicerentur. Vitæ quidem inſtituto & moribus ab aliis differebant, & ſeriis quibuſdam ſentẽtiis & apophtegmatis aliorum mores informabant. D. Auguſtinus De ciuitate 8. & 18. eos ait claruiſſe poſt Poëtas Theologos, & vitę genere laudabilia quędam hominibus præſtitiſſe, nullumque monumentum, quod ad literas attinet, poſteris reliquiſſe, niſi quòd Solon quaſdam leges Athenienſibus dederit, Thales verò Phyſicus ſuorum dogmatum libros relinquerit. Horum apophthegmata permulti doctè copioſeq; ſermonibus illuſtrarunt. In Græcorum Epigrãmatôn collectaneis octoſtichon extat de ſeptem horum ſententiis inſignioribus, & de cuiuſque nomine & patria, quod hîc propter concinnitatem aſcribere non grauabor. Adde quòd eadem ipſæ ſint, quas Alciatus illuſtrat ſymbolis, vt Emblematis naturæ & decoro inſeruiat: Septem Græciæ ſapientes qui.

Ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
Μέτρον μὲν, κλεόβουλος ὁ λίνδιος εἶπεν, ἄριστον.
Χίλων δ' ἐν κοίλῃ Λακεδαίμονι, γνῶθι σεαυτόν.
Ὃς δὲ κόρινθον ἔναιε, χόλου κρατέειν, περίανδρος.
Πίττακος οὐδὲν ἄγαν, ὃς ἔην γένος ἐκ μιτυλήνης.
Τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο, σόλων ἱεραῖς ἐν ἀθήναις.
Τοὺς πλέονας κακίους δὲ βίας ἀπέφηνε πριήνευς.
Ἐγγύην φεύγειν δὲ θαλῆς μιλήσιος ηὔδα.
Nomina, dicta, vrbes ſeptem canimus ſapientum.
Optima menſura eſt, Cleobulus Lindius inquit.
Te cognoſce ipſum, Lacedæmonis incola Chilon,
Quique Corinthius eſt, iram rege, ait Periander:
Pittacus at, ne quid nimis, effatur Mitylenis.
Atticus hinc Solon, vitæ, inquit, reſpice finem.
Non ſpondere, Thales Mileſius vtile cenſet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

Apud Auſonium plenius eadem apophthegmata Græcè &

Latinè repetes, apud quem etiam ludum eorundem ſapientum videre eſt. Cætera percurramus.

Cleobulus. *Cleobulus.*]Hic ex Pindo vrbe Rhodi inſulæ, patre Euagora, in Ægypto didicit. Dicebat, cauendas eſſe inimicorum inſidias, & amicorum inuidiam. Eius vitam lege apud Laert. lib. 1. Huius inſigne dictum fuit ἄριστον μέτρον, Optima menſura; vel, Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς deſignãdum, trutina ſiue lanx adhibetur: eâ enim quæque ponderantur. Idem habet Heſiod. 1. ἔργων.

Chilon. *Chilon.*]Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magiſtratus à tribunatu plebis Romani non multum differebat. Fuit pauciloquus, in ſermone conciſus, quod ei fuit patrium. Hinc enim Laconiſmus. Elogio proditum eſt, ſeptem aliorum fuiſſe ſapientiſſimum. Eius inſigne apophthegma, γνῶθι σεαυτόν, quod per ſpeculum intelligitur. Plura Laert. lib. 1. Plin. lib. 7. c. 32. & Eraſm. in Adag. Noſce teipſum. Sentẽtiam hanc tribuit Æſopo Plutarch. ad finem Sympoſij ſeptem ſapientum. Sed quid ſpeculum cum ſui cognitione? Inuenta ſunt ſpecula, inquit Seneca 1. quæſtionum naturalium, c. 17. vt homo ſe ipſe noſceret. Multa ex hoc conſecuta: primò, ſui notitia, deinde & ad quædam conſilium: formoſus, vt vitaret infamiam: deformis, vt ſciret redimendum eſſe virtutibus quicquid corpori deeſſet: iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus eſſe diſcendi, & fortia audendi: ſenex, vt indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. At hoc rerum natura facultatem nobis dedit noſmetipſos videndi. Hæc ille.

Periander. *Periander.*] Hunc aiunt tyrannum fuiſſe immodica quadam iracundia, quique ciuitatem auro ſpoliarit, & inceſtus non nominandos perpetrarit, vnde plerique negant hunc fuiſſe vnum è ſeptem ſapientibus, ſed alterum quendam nomine Periandrum Ambraciæ natum. Dictum celebre *Iram cohibendam:* quod freno ori admoto intelligi datur apud quoſdam ſcriptores. Sed hìc pulegium adhibetur, quod per inferiores partes bilem purgat, & admotum naribus medetur lipothymiæ. Vide Plin. 20. c. 4. & lib. 26. c. 9.

Pittacus. *Pittacus.*] Hiradio patre Thrace natus, vir amans libertatis, iuſtiſſimus & fortiſſimus. Huius egregium dictum, μηδὲν ἄγαν, & γνῶθι καιρόν: quorum altero mediocritatem, altero tempus eſſe cognoſcendum, id eſt, temporis habendam eſſe rationem admonebat. Symbolum autem prioris eſt gith, nigerrimum ſemen optimumque, excitatiſſimi odoris, quo minimo ſumpto

pto

pto in cibis dat ſaporis gratiam:largiùs autem, venenum exhibet. Plerique ſuſpicantur eſſe minutulum piper, quod poyuretum noſtri vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin. lib.20.cap.17. Malanthion & melaſpermon nominat, de cuius ibidem viribus ſatis, & lib.19.cap.8.

Solon.] In Salamine inſula natus, quæ iuris erat Athenienſium, parentibus nobiliſſimis ortus, leges Draconis ſanguine, non atramento ſcriptas mitigauit, aliis promulgatis certè mitioribus toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beatum dicendum, ſed expectandum vitæ finem dicebat, quod Ouid.3. Transformat. retulit his verbis: Solon.

——ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini, dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremáque funera debet.

Id Termini figura refert, cuius effigiei rationem ſuprà iam ſatis expreſſimus.

Bias.] Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius inſigne dictum à plurimis celebratum: *Omnia mea mecum porto:* & illud noſtrum, οἱ πλείους κακοὶ, quo taxabat vitiorum inter homines omni parte ſcatentium multitudinem: quod figuratur per Sardum hominem muſimoni inſidentem. Muſimones, aſini, muli, aut equi breues, vt inquit Nonius. vnde Lucilius: Bias. Sardi. Muſimones.

Pretium emit qui vendit equum muſimonem.

Sardi autem deprauati & nefarij ſunt habiti. Notatur itaque rerum malarum copia ſub duobus hiſce, quibus abundat Sardinia. Lege Plinium 8.cap.49. De Biante Laer. Valer. Max. lib. 7. & Gell. lib.5.

Thales.] Nobiliſſima ortus familia Mileti, Geometriæ & Aſtrologiæ peritiſſimus. Inter eiuſdem graues ſententias eſt ea, qua monebat ſponſionem non eſſe faciendam, ἐγγύα πάρα δ' ἄτη, qui enim ſe vadem ſtatui, ſibi ſeruitutem, alteri libertatem parat. Clemens Alexandrinus 6. Stromatum, Sponſionem eſſe noxæ filiam dicit (ex Thalete) ſponſionis verò mulctam: id eſt, ἐγγύα ἄτας θυγάτηρ, ἐγγύας δὲ ζαμία. Symbolum eſt parra vel merops, quæ pedibus aut viſco captæ conſocias attrahunt. Tales enim ſunt debitores, qui vt ſeſe explicent irretitos, alios quos poſſunt fideiuſſores aucupantur. Parra quidem auis inauſpicata, quæ galerita vel alauda dicitur. Plinius 11.cap.37. Merops, quòd apes comedat, apiaſtra, idem lib.10. Thales.

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD monſtrũ id? Sphinx eſt. Cur candida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſſa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, ſunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda ſuperba rudes.
At quibus eſt notum, quid Delphica littera poſſit,
Præcipitis monſtri guttura dira ſecant.
Namque vir ipſe bipéſque tripéſque & quadrupes idem eſt,
Primaq; prudentis laurea, noſſe virum.

VT minùs prouectis aliquantiſper conſulam, paulò altius repetam carminis huius argumentum ex ſententia Diodori Siculi, Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus, inquiunt, Agenoris ex Labdaco nepos & Iocaſtæ filius: quē pater cùm ex oraculo futurum cognouiſſet, vt à filio vita priuaretur, Oedipum recens natum paſtori dedit interficiendum. Ille ſuſpenſum traiecta reſti per vtrumque pedem reliquit in Cytherone. Sed Melibœus paſtor regius, tū fortè miſericordia motus, ad Regem ſuum Polybum detulit: qui cùm liberis careret, pro filio curauit educandum, & à tumore pedum Oedipum nominauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm adoleuiſſet iam corpore robuſtus & animo forti, ſui generis ignarus, Apollinis oraculum de patre conſuluit: à quo reſponſum habuit ſe parricidam futurum, & ſuæ matris maritum. Itaque Corinthū repetere noluit, viámque ingreſſus qua Thebas proficiſceretur, obuium parentem (à quo, quòd non ceſſiſſet, ſceptro fuerat percuſſus) interfecit. Regio Thebana tunc temporis infeſtata erat cladibus, & latrociniis Sphingis. Monſtrum id erat ore virgineo, quod captis & in præcipitium adductis ænigma ſolebat proponere, eóſque qui id neſcirent diſſoluere, de ſaxis prçcipites dabat. Hoc verò tale fuiſſe traditur ænigma: *Quod animal eſſet & quadrupes, & bipes, & tripes.* Quod Auſonius Eidyllio decimoquinto, vbi de ternario numero bellè complexus eſt his verbis?

Oedipi vita & fatum.

Qui bipes & quadrupes foret, & tripes, omnia ſolus,
Terruit Aoniam volucris, leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Creon Thebanorum Imperator eam ob cauſſam edictum per vniuerſam Græciam promulgari iuſſit, eſtque pollicitus, vt qui Sphingis ænigma diſſolueret, ſuam illi ſororem daret vxorem. qua fama excitatus Oedipus, ad montem Sphintium profectus, ænigma ſoluit, déque humanæ vitę partibus interpretatus eſt. Homo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillitatem: ætate ineunte, bipes: ſenex autem tripes, quòd ſæpiùs vtendum baculo ſit ea ætate, quæ aliquid vietum habet & caducum. Soluto ergo problemate Sphinx doloris impatientia ſe ex edito monte præcipitem dedit. Hanc fabulam variis modis à ſcriptoribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Heſiod. in Theogonia: ſuntque qui aſſerant Sphingem eſſe ex genere ſimiarum, vt Diodorus. At Albertus Magnus 22. De animalibus & Solinus capit. 30. Polyhiſt. ſimias eſſe volunt. Alia Plin. ſcribit libro 8. capit. 21. & 11. cap. 72. & 35. cap. 12.

ex quibus locis petendam eſſe veram Sphingis deſcriptionem plerique cenſent. Sabellic. principio Ennead. 7. libro 1. credit Sphingẽ pernicioſum quendam hominem fuiſſe qui ſua calliditate multos peremerit. Sed hæc miſſa faciamus, & ad mythologicam tractationẽ veniamus. Sphinx triformis (vt potè quæ puellari forma ſit, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorantiam arguit, in editiſſimo huius vitæ monte, & quaſi theatro locatam, infinitam hominum multitudinem ſua feritate opprimere nõ alia de cauſſa, niſi quòd ſeſe non agnoſcat, id eſt, ſe homines eſſe ignorent. Triplex autem monſtri forma refertur ad res primarias cauſſas efficientes ignorantiæ. Nam virginea facies voluptatem repræſentat, fœdámque libidinem, quæ hominem ita excæcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerem in belluinam fermè naturam cõmutet, quo fit vt ab omni vera diſciplina rectáque inſtitutione penitùs abhorreat. Plumæ volucres, quibus totum corpus occupatur, & quaſi obſidetur, leuitatem & inconſtantiam animi ſatis apertè declarant, quæ quidem cùm rationis principatum, vel naturæ, vel conſuetudinis vitio præripuit & occupauit, quid in homine reliqui eſt, quod firmum aut conſtans eſſe vel videri poſſit? Cæterùm pedes, quales ſunt leonis, indicant ſuperbiam arrogãtiamque, quæ cùm falſam de rebus opinionem habeat, ſéque ſcire putet quod neſcit, non mirum eſt ſi turpiter impingat, & longiſſimè abſit à perfecta rerum cognitione. Prima itaque ignorationis cauſſa eſt ingenij leuitas, vel temeritas, quæ quid maximè ſe deceat, non videt. Altera eſt corporis voluptas, primo quidem aſpectu blandiens, ſed aſperrima, triſtiſque, poſtquàm guſtaueris: De qua ſic antè,

———————meretricius ardor

Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Tertia cauſſa omnium pernicioſiſſima, & ad nocendum imprimis efficax, eſt animi elatio & arrogantis: de qua, quia iam in ſuperioribus, verbum non amplius addam.

Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia.] Quia hìc Sphinx adhibetur pro typo ignorationis, id certè primò videtur eſſe tractũ ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipſiſſima verba huc traduco ad maiorem fidem: ἔστιν ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προυβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίοι τις, ἐσώζετο. εἰ δὲ μὴ συνίοι, ἀπόλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστιν. αἰνίττεται δὲ περὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτ᾽ ἀγα-

θὸν

Sphingis deſcriptio.

Virginis facies in Sphinge.

Pluma Sphingis.

Leonini pedes.

Ingenij leuitas.

Voluptas corporis.

Superbia.

Sphinx, ignorationis ſymbolum.

θὲν, οὔτε κακὸν ἐστὶν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ᾽ οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ᾽ αὐτῆς οὐκ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπεθνήσκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ, id eſt: Hæc expoſitio eius ænigmatis, quod à Sphinge proponebatur hominibus. Qui enim illud intellexerat, ſalutem quidem conſequebatur, qui verò minimè, in exitium incidebat. Eo modo ſe habet ea explicatio. Sphinx enim ex hominibus inſipientia. Hæc autem proponit quid bonum, quid malum, quid neque bonum, quid neque malum ſit in vita. Quæ ſi quis minus intellexerit, ab eo interimitur: neque id ſemel, ſicut is qui depaſtus à Sphinge moriebatur, ſed per omnem vitam paulatim abſumetur, vt qui perpetuis ſuppliciis addicti ſunt: contrà verò ſi quis agnouerit, occiſa tãdem inſipientia, ſalutem ipſe conſequitur, & beatus & felix per totum vitæ curriculum euadit. hæc ille. Cæterùm (quod nolim prætermiſſum Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ob ingenij ſollertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoninum corpus. Attigit Ælian. de hiſtoria animal. lib. 2. cap. 7. Retulit ad iuſtitiam Dio Chryſoſtom. Orat. 10. ſub finem & torquet ad ſophiſtarum genus.

At quibus eſt notum &c.] Plato Carmide, & Plutarch. variis locis tradunt aſcriptum fuiſſe pro foribus templi Apollinis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, id eſt, NOSCE TEIPSVM, in quo omnis ſapientiæ neruos eſſe ſitos permulti auctores tradiderũt: quod Alcibiadi apud platonẽ Dialogo de Natura hominis, omnium difficilimum videtur, eiuſque difficultatis rationem explicat Anton. Zimara lib. Problematôn. Hanc ſententiam diuino beneficio in terram ad homines delapſam plerique exiſtimarunt, vt Iuuen. Sat. 11. cuius quidem diuini præcepti vires, vt copioſè, ſic & eruditè tractat M. Tullius de Legibus 1. Qui ſeipſum nouit, inquit, primum ſe aliquid habere ſentiet diuinum, tantóque munere Deorum ſemper dignum aliquid & faciet & ſentiet: & cùm ſeipſe perſpexerit, totumque tentarit, intelliget quemadmodum natura ſubornatus in vitam venerit, quantáque inſtrumenta habeat ad obtinendam, adipiſcendámque ſapientiam: quemadmodum principio rerum omnium, quaſi adumbratas intelligentias animo ac mente conceperit, quibus illuſtratus, ſapientia duce, bonum virum, & ob eam ipſam cauſſam cernat ſe, beatum fore.

Noſſe ſeipſum quam vim habet.

Nam cùm animus cognitis perceptiſque virtutibus, à corporis obſequio indulgentiáque diſceſſerit, voluptatémque, ſicut labem aliquam dedecoris oppreſſerit, omnémque mortis doloriſque timorem effugerit, ſocietatémque carnis eiecerit, tum omnibus ſe naturâ coniunctum duxerit, cultúmque Deorum & puram religionem ſuſceperit, & exacuerit illam vt oculorum, ſic ingenij aciem ad bona eligenda, & reiicienda contraria: quę virtus ex prouidendo eſt appellata prudentia: quid eo dici aut cogitari poterit beatius? Idémque cùm cælum, terras, maria, rerúmque omnium naturam perſpexerit, eâque vnde generata, quò recurrant, quando, quomodo obitura, quid in his mortale & caducum; quid diuinum æternúmque ſit, viderit, ipſúmque ea moderantem & regentem penè prehenderit, ſéque non vnis circundatum mœnibus popularem alicuius definiti loci, ſed ciuem totiùs mundi, quaſi vrbis vnius agnouerit, in hac ille magnificentia rerum, atque in hoc conſpectu, & cognitione naturæ, Dij immortales, cùm ſe noſcet (quod Apollo præcepit Pythius) quàm contemnet, quàm deſpiciet, quàm pro nihilo putabit ea quæ vulgò dicuntur ampliſſima! Atque hæc omnia quaſi ſepimento aliquo vallabit, diſſerendi ratione, veri & falſi iudicandi ſcientia, & arte quadam intelligendi, quid quámque rem ſequatur, & quid ſit cuique contrarium. Idem Cicero 1. Tuſcul. Eſt illud vel maximum, ait, animo ipſo animum videre: & nimirùm hanc habet vim præceptum Apollinis; quo monet, vt ſe quiſque noſcat: non enim, credo, id præcipit, vt membra noſtra aut ſtaturam, figurámve noſcamus: neque nos corpora ſumus: neque ego tibi hęc dicens, corpori tuo dico. Cùm igitur, Noſce te, hoc dicit, Noſce animum tuum. Nam corpus quidem quaſi vas eſt, aut aliquod animi receptaculum: ab animo tuo quicquid agitur, id agitur à te. Hunc igitur noſſe, niſi diuinum eſſet, non eſſet hoc acrioris cuiuſdam animi præceptum, ſic vt tributum Deo ſit, hoc eſt ſeipſum poſſe cognoſcere: & hæc hactenus Cicero. Apollo apud Ouidium 2. Artis de ſuo templo:

Eſt ibi diuerſum fama celebrata per orbem
Littera, cognoſcit quæ ſibi quemque iubet.

Auſonius eidyllio 4.

Quanquam difficile eſt ſe noſcere. γνῶθι σεαυτὸν,
Quàm properè legimus, tam citò negligimus.

Hanc porrò ſententiam Thaletis eſſe vult Laërt. lib. 1. Chilonis verò Plinius lib. 7. cap. 32. Lege Platon. in Amatoribus, Stobæi ſer

ſermonem περὶ τοῦ γνῶθι σεαυτόν. Macrob. 1. Saturn. cap. 6. Adagium, Noſce te, multóſque alios qui auream hanc cæleſtémque gnomen ſcriptis commendarunt, & quantum habeat in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica littera] Sententia Delphica perbellè declaratur à Xenophonte 4. Comment. ſub perſona Socratis. Platonis iſtuc mihi occurrit è Philæbo: τῆς πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. τὸ γνῶθι σεαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες.

Præcipitis monſtri.] Ignorantiæ, quæ eſt reuera θηρίον ἄλημον, καὶ δυσπέλαστον κακόν, vt loquitur Sophocles περὶ ἀμαθίας. Præcipitis monſtri, id eſt deiecti, deturbati, ruentis. Vel monſtrum præceps, idem eſt atque periculoſum, eo quòd in præcipitiis ſaxorum vel montium pericula maiora eſſe putentur.

Namque vir ipſe bipéſque, &c.] Tres hic notantur ætatis humanæ partes, infantia, virilis ætas, & ſenectus. Alij aliter diſtribuunt: ſed non eſt inſtituti noſtri cuncta perſequi. Tres ętates.

Primáque prudentis laurea.] Primus ſapientiæ gradus à veteribus celebratiſſimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSSE DEVM, vt rectè piéque monuerunt quidam Philoſophi Chriſtiani. Primus ad ſapientiam gradus.

Laurea.] Victoria, gloria Martialis 7. lib. 4.

——veniat laurea multa licet.

Idem in ſecundo dixerat, initio ferè:

Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua eſt.

Auſonius Eidyllio 9.

Hæc profligati venit modò laurea belli.

Noſſe virum.] Oraculum id, γνῶθι σεαυτόν, præter cæteros explicat Plutarch. libello De diſcrimine adulatoris & amici: quo loco ait, Deum ſequi, & ſeipſum noſſe, ſalutis eſſe ſummam. Et Clemens Alexandr. ſtatim initio 3. lib. cui Pædagogo nomen indidit, pulcherrimam & maximam diſciplinarum omnium ait eſſe, ſeipſum noſſe: quia qui ſeipſum norit, Deum cognoſcit, &c. vide reliqua. Nemo inſipientium (inquit Dio Chryſoſt. 4. Orat. de regno) ſeipſum nouit. Neque enim id Apollo præcepiſſet in primis, niſi cuique difficillimum viſum eſſet. Nonne putas inter morbos nullum magis pernicioſum inſipientia? eúmque qui ſit inſipiens, ſibi ipſi nocentiſſimum? aut etiam plurimorum cauſſam malorum aliis eſſe?

Men-

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

Ingreſſa vulpes in Choragi pergulam,
Fabre expolitum inuenit humanum caput,
Sic eleganter fabricatum, vt ſpiritus
Solùm deeſſet, cæteris viuiſceret.
Id illa cùm ſumpſiſſet in manus, ait,
O quale caput eſt? ſed cerebrum non habet.

Forma nihil, ſi ſola forma eſt.

ID ex Aeſopi apologo de vulpe & capitis humani ſimulacro, quod cùm offenderet, artem quidem & vultûs effícti laudauit elegãtiam, ſed nihil eſſe duxit, quia cerebro careret : quod torquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲν τῷ σώματι, κατὰ δὲ ψυχὴν ἀλογίστους. vel in quoſdã formoſulos & elegantiore cultũ

ado

adoleſcẽtes, cætera verò prorſus obtuſos nulliuſque frugis qui certè nihil aliud circumferunt, quàm quod dici ſolet, In aurea vagina gladium plumbeum, vnde conqueſtus eſt neſcio quis Græcorum his quidem verbis:

Πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενής,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται. id eſt,
Multis mortalium aſpectus liberalis:
Mens autem in ſe ignobilis deprehenditur.

Rectè admonuit Thales laborandum non eſſe in facie exornãda, ſed potiùs in actionibus & ſtudiis honeſtis pulchritudinem eſſe quærendam. Lubens apponerem exemplum Nirei ex Homero Iliad.γ. qui. *κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν*, eorum qui ad Ilium venerunt formoſiſſimus: ſed, vt ille ſubiicit, *ἀλαπαδνὸς ἔην* imbellis erat, & in cæteris inutilis: cuius ſemel dumtaxat Homerus meminit in nauium catalogo; vt perſpicuè oſtenderet eam corporis formãm ad res excellentes, & quæ laude dignæ ſunt minimè idoneam. Eſt itaque operæ pretium, iuxta Socratis præclarum monitum, quemque virtutis & honeſti ſtudioſum *τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν ἀσκῆσαι, τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχήν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν, εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνιστο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς.* id eſt: ſuam ipſius formam in ſpeculo debere conſpicere, vt ſi forma bona ſibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & faciat quæ forma digna ſunt: vt putet admodum abſurdum eſſe in pulchro corpore animum deformem continere: quòd ſi deformis ſit in iis quæ corporis ſunt, eo magis curandum ſibi nitendúmque, vt pulchritudinem animi conſequatur. Cæterùm Philoſophi permulti animæ ſedem in cerebro, tanquam in arce ſumma poſuere: vnde vecordes & inſipidi vulgò dicuntur cerebro vacui. Iuuenal. Satyr. 14.

Nireus formoſiſſimus.

Socratis dictum ſapiens.

Cùm facies peiora ſenex, vacuumque cerebro
Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?

Prouerb. Caput vacuum cerebro. Apologum ita ſcitè redditum huc apponam:

Mimi ingreſſa domum vulpes dum ſingula rerum
Viſendi ſtudio, ſcenæ inſtrumenta reuoluit,
Formoſi laruam ſimulacrum repperit oris:
Inque manu ſumens, animoque & lumine luſtrans,
O quàm inſigne caput, ſpecie quàm, dixit, honeſta,
Sed rationis inops, caſſoque informe cerebro.

Sor

Sordet honos formæ, niſi cui ſapientia iuncta eſt.

Fabrè.] Id eſt, affabrè, ingenioſè, artificio quodam ſingular δαιδαλέως.

O quale caput eſt, ſed cerebrum non habet.] ὢ καλὴ κεφαλὴ, ἀλλ' ἐγ κέφαλον οὐκ ἔχει. Græcè lepidiùs.

Diues indoctus.

EMBLEMA CLXXXIX.

Tranant aquas reſidens pretioſo in vellere Phryxus,
Et flauam impauidus per mare ſcandit ouem.
Et quid id eſt? vir ſenſu hebeti, ſed diuite gaza,
Coniugis aut ſerui quem regit arbitrium.

Hu

HVc pertinet Diogenis apophtegma, cùm diceret indoctũ diuitem, arietem eſſe in aureo vellere, & Socratis, qui eius generis homines aurea mancipia, & equos argento circũtectos appellabat. Hîc verò notãtur potiſſimùm locupletes illi, qui cùm ſint hebeti & obtuſo prorſus ingenio, dicuntur trahunturque pro vxorum arbitrio, vt eorum negotia è famulorũ ductu regulaque pendeant: nec ſecus ac infantes anniculi è nutricis amplexu, illi quid loquantur, quidque ſtatuant, non habent quòd illos animus & rationis copia deficiat. In quos hoc Palladæ torqueri ſolet: *Aries in aureo vellere.*

Πλοῦτον μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος,
Ὦ τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης.

Xenophontis locus 4. Comment. ſatis eſſe poteſt ad id Emblema illuſtrandum: nempè *ὅτι ἄνθρωποι δοῦλοι δι' ἄγνοιαν, κἂν πλουτῶσι*, quæ Socratis diſputatio eſt cum Euthydemo. Vt autem Phryxi fabulã attingã, ille nouercæ inſidias vnà cũ Helle ſorore fugiens viſus eſt per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autem ei nauẽ fuiſſe paratam fugienti, cuius inſigne aries erat. *Serui homines ob imperitiã.*

Pretioſo in vellere.] De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph. & Iuſtinus in Trogum lib. 42. Sunt qui aurei velleris pellem interpretentur fuiſſe librum quendã veterum more in pelle cõſcriptum, in quo auri conficiendi ſcientia traderetur: cuiuſmodi libros cùm Diocletianus ſumma diligentia perquiſiuiſſet apud Ægyptios (qui huius peritiſſimi cenſebantur) omnes flamma conſumpſiſſe fertur, ne diuitiis ita cõparatis Aegyptij Romanis inferre bellum auderent, atque ex eo tẽpore artẽ hanc publico Cæſaris edicto ſemper habitã fuiſſe flagitioſam. Sed dum alios Pleroſque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potiſſimùm, explicantque, vti iam admonui de arte, quam *χημείαν* Græci appellant. Alij verò malunt hoc intelligi magnam auri vim, quæ apud Colchos eſſet, à principibus quibuſdam viris cõgeſtam. At verò Colchica regio propter vicinitatem Caucaſi montis, auro abundabat, vel teſte Strabone, qui ſcribit multos fontes ex Caucaſo manare, ſcaturientes arena aurea, tam tenui, vt oculorum aciem effugiat, eamque colligi ab incolis, pellibus quibuſdam lanoſis in aquã iniectis. Hinc enim ſuſpicari poſſumus locum eſſe fabulæ datũ, pelles enim, ſubſidente in iis arena, ſpeciem aurei velleris pręſe ferunt. Locum Strabonis ex 10. lib. huc transferre non pigeat, *παρὰ τούτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάρρους, ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετρημέ-* *Aureum vellus.*

μέ

μένας, καὶ μάλλωταῖς δωρεαῖς ἀφ᾽ οὗ μεμυθεῦσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Meminit Corn. Tacit. 6. Annalium.

Senſu hebeti.] Qualis eſt ouis, animalis ſtolidi & inſipientis prorſus, vnde illud, προβατίου βίον ζῆν, & προβατονήθης. Pierius lib. 10.

Coniugis aut ſerui quem regit arbitrium.] Is aptè dicitur à Græcis γυναικοκρατούμενος, καὶ δουλοκρατούμενος.

In fidem vxoriam.

EMBLEMATA CXC.

Ecce puella, viro quæ dextrâ iungitur: ecce
Vt ſedet, vt catulus luſitat ante pedes.
Hæc fidei eſt ſpecies: Veneris quam ſi educat ardor,

Ma

Malorum in læua non malè ramus erit.
Poma etenim Veneris ſunt, ſic Scheneïda vicit
Hippomenes, petijt ſic Galatea virum.

DVo ſunt quæ matrimonio iunctis maximè cõueniunt, ídque ſtabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem ſymbolum, canis fidiſſimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugium, ſiquidẽ copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, fide conſtantiaq; fouetur imprimis atque conſeruatur. Porrò autem Veneri conſecrata, cui nimirum aureum Heſperidum fuit adiudicatum: & earum beneficio Atalãtam vicit Hippomenes, & Galatea ſuum amaſium malo petiit. Huc pertinet Epigramma Platonis ex Laërtio: Malum, Veneri ſacrum.

Τῷ μήλῳ βάλλω σε, σὺ δ' εἰ μὲν ἑχοῦσα φιλεῖς με, &c.
Malo ego te ferio; cape, ſi me diligis, illud.

Dextra iungitur.] Dextra, fidei ſymbolum, vti ſuperiùs explicuimus.

Catulus.] Canis, catellus, qui etiam fidei notam repræſentat. Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obſequium & fidem putat præſtandam iis qui rerum habenas in ciuitatibus tenent. Et in C. Mamilij numo, qui aliquando S.C. præfectus eſt limitibus metandis, eſt canis allatrans, qui notat fidem eſſe præſtandam ei qui eiuſmodi operæ pręficitur. Pierius in Cane, vel lib. 5. Canis, fidei nota.

In læua.] Parte ſiniſtra.

Sic Scheneïda vicit Hippomenes.] Atalanta Schenei filia ſuis procis certamen curſus proponebat, ea lege vt eum qui vinceretur confoderet. Hippomenes, qui eam deperibat, Veneris arte, curſum cum puella inſtituit, & primò in præcurrentem, pomum vnum aureum, deinde alterum, & tandem tertium iecit: quare capta pomorum tam rara pulchritudine, anteuerit curſum Hippomenes, & puellam vicit. Ouid. 10. Metamorph. Hippomenes vicit Atalãtam.

Petijt ſic Galatea virum.] Galatea Nympha marina Polyphemo adamata, de qua 13. Metamorph. Ouid. Sed hoc intelligerem potiùs de ea quam 3. Ecloga Maro celebrat: Galatea.

Malo me Galatea petit laſciua puella.

Lege Prouerb. Malis ferire.

Reuerentiam in matrimonio requiri.

EMBLEMA CXCI.

CVM furit in Venerem, pelagi ſe in littore ſiſtit
Vipera, & ab ſtomacho dira venena vomit:
Muraenamq́; ciens ingentia ſibila tollit,
At ſimul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux
Alternum debet coniugi & obſequium.

HOc innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia. Si enim eam obſeruent inſtinctu aliquo naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc eſſe deteriores. Baſilius Magnus in Hexaëmeron Oratione 7. ita fermè ex anguis & murænæ congreſſu, quales coniugum mores eſſe debeant, oſtendit. Vipera, infeſtiſſimũ animal eorum quæ ſerpunt, inquit, cum marina muræna cõgreditur, ſibiloq; ſe adeſſe ſignificans,

ſicans, ex profundo eam ad concubitum euocat: hæc autem morem gerit,& cum venenata beſtia copulatur. Quorſum hæc ſpectat oratio? vt intelligamus, ſi duris & feris moribus ſit vir, eum eſſe vxori ferendum, nec coniugium vlla ex cauſſa dirimendum. Obiurgator eſt, at vir: vinolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & moroſus, at iam membrum tuum eſt, atque omnium præſtantiſſimum. Audiat etiam vir monitionem, quæ ad ipſum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugij: tu animi inclementiam & inhumanitatem, coniugalem copulam reueritus, non depones? An aliam etiam nobis vtilitatem adfert viperæ exemplum, quòd adulterium quoddam eſt naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Diſcant igitur ij qui in aliena coniugia inuadunt, cuiuſmodi beſtiæ ſint ſimiles. Hæc ferè Baſil. Græca ſi quis malit, propter viri tanti auctoritatem huc placet adiicere, ἔχιδνα τὸ χαλεπώτατον τῶν ἑρπετῶν πρὸς γάμον ἀπαντᾷ τῆς θαλασσίας μυραίνης, καὶ συριγμῷ τὴν παρουσίαν σημήνασα, ἐκκαλεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν βυθῶν πρὸς γαμικὴν συμπλοκήν. ἡ δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται τῷ ἰοβόλῳ; τί βούλεταί μοι ὁ λόγος, ὅτι κἂν τραχὺς ᾖ κἂν ἄγριος τὸ ἦθος ὁ σύνοικος, ἀνάγκη φέρειν τὴν ὁμόζυγα, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως καταδέχεσθαι τὴν ἕνωσιν διασπᾶν. πλήκτης; ἀλλ' ἀνήρ. πάροινος; ἀλλ' ἡνωμένος κατὰ τὴν φύσιν. τραχὺς καὶ δυσάρεστος; ἀλλὰ μέλος ἤδη σόν, καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον, ἀκουέτω δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς προσηκούσης αὐτῷ παραινέσεως, ἡ ἔχιδνα τὸν ἰὸν ἐξεμεῖ αἰδουμένη τὸν γάμον. σὺ τὸ τῆς ψυχῆς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνθρωπον οὐκ ἀποτίθεσαι αἰδοῖ τῆς ἑνώσεως. ἢ τάχα τῆς ἐχίδνης ὑπόδειγμα καὶ ἑτέρως ἡμῖν χρησιμεύσει, ὅτι μοιχεία τις ἐστὶ τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή; διδαχθήτωσαν οὖν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύοντες γάμοις, ποταπῷ εἰσὶν ἑρπετῷ παραπλήσιοι. De matrimonij cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. inſtitut. 23.

Fons Emblematis.

Cùm furit in Venerem.] Dum coitum appetit.

Vipera.] A vi pariendo dicta, vt Græcis Echidna, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν ἄχρι θανάτου. Refert enim Herodotus in Thalia, quòd in concubitu mas in os fœminę caput inſerit: at illa poſt rem peractam illud præcidit, mox paritura diſrumpitur: nec niſi effractis lateribus erumpunt nati quos paritura eſt. Nã non oua, vt plerique ſerpentes, ſed catulos fermè viginti parere dicitur. Ergo nõ niſi parentum cęde fœtus in lucem prodeunt. Ferũt autem ita cauiſſe naturam, nę tam noxij animalis ſpecies ſupra modum augeſceret. Ait enim Solinus viperam inſanabili eſſe morſu, eiuſq; venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum eſt, ideóque magis noxium. Lege Plin. lib. 10. c. 62.

Viperæ partus & fœtus qualis.

Muranamq; cies.]De Muræna Plinius lib.9.quo nomine Lampetram intelligi pridem exiſtimaram,ſecutus quorundam opinionem:à qua me facilè reuocat Ioan. Frater vir exacti iudicij, amicus meus:ſiquidem Lampetra , muræna fluuiatilis appellatur, ſed propter ſimilitudinem quam habet cum Pliniana muræna,non quòd eadem ſpecie dici debeat:nemo enim vnquam in dubium reuocauit quin mas eſſet in Lampetrarum genere; & cum fœminis non difficiliùs & rariùs capi. Is verò captus, nunquam viſus eſt dentes habere extra os.Itaque id intelligendum de murænis carniuoris,præſertim cùm Plinius cap.29.lib. eiuſdem 9.tradat in murænis documentum ſæuitiæ Vediũ Pollionem Romanum inueniſſe,qui viuariis murænarum damnata mancipia immergeret, ac ſi ad id terrarum feræ non ſufficerent.Quod Lampetræ non poteſt accommodari. Cæterùm fabulam hanc,ſeu hiſtoriam mauis, de murænæ & ſerpentis concubitu,lepidè & copiosè retulit Oppianus 1.Halieuticôn , Ælian.1.de animalib.c.50.& 9. vlt. Verba hæc Pliniana è 32.c.2. Licinius Macer,murænas tantùm fœminei ſexus eſſe tradit , & concipere è ſerpentibus,ob id ſibilo à piſcatoribus tanquã ſerpentibus euocari & capi. Quam ipſe ſententiam refutarat antè lib.9.his verbis:Muræna quocunque tempore parit, cùm cæteri piſces ſtato tempore pariant. In ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentium impleri putat , Ariſtoteles Myrinum marem appellat qui generat : diſcrimen eſſe quòd Muræna varia & infirma ſit;Myrinus vnicolor & robuſtus, dentéſque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.]Imitatus eſt Iuuenal. illud è Satyr.14.

Maxima debetur puero reuerentia, ſi quid
Turpe paras.———

Coniux Alternum debet,&c.] Idipſum eſt quod ait D.Paulus: Vxori vir debitum reddat , & vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet , ſed vir:itémque vir ſui corporis poteſtatem non habet,ſed vxor.

In

In fœcunditatem ſibiipſi damnoſam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM *pueris lapides iacientibus, hoc me*
In triuio poſuit ruſtica cura nucem:
Quæ laceris ramis, perſtrictoq́ ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid ſterili poſſet contingere turpius? eheu,
Infelix, fructus in mea damna fero!

PRoſopopœia eſt nucis arboris, de pueris & viatoribus conquerentis, quòd vndique lapidibus obruatur, propter vberem ſuarum nucum prouentum: vnde colligit noxæ & diſpendio ſibi fertilitatem eſſe. Quod certè transfertur in parentes, qui liberos habent vſque adeò perditos & profligatos, vt damnum atrociſſimũ & infamiam iis arceſſant, à quibus ſunt mol-

liter educati. Tales ſunt quos vitæ improbitate, vel crimine aliquo inſignes cenſura corripit, aut coërcet magiſtratus, non ſine parentum dolore incredibili. Ea enim vox eſt ſub perſona matris apud Ouidium:

Molliùs educati liberi damnum parẽtibus arceſſunt.

Nunc vterus vitio eſt, quæ vult formoſa videri,
Raraq; in hoc æuo eſt quæ velit eſſe parens,
Certè ego ſi nunquam peperiſſem, tutior eſſem:
Iſta Clytemneſtra digna querela fuit.

Locus è Nuce Ouidiana.

Itémque:

Fructus obeſt, peperiſſe nocet, nocet eſſe feracem,
Quæq; fuit multis, hæc mihi præda malo.

Alciati Emblema tractum apparet è Græco Antipatri, aut, vt alij volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidij Elegia de Nuce videtur ſumpta, ſic enim habet Græcus:

Typus Emblematis.

Εἰνοδίην καρύην με παρερχομένοις ἐφύτευσαν
Παισὶ λιθοβλήτου παίγνιον εὐστοχίης.
Πάντας δ' ἀκρέμονάς τε καὶ εὐθαλέας ὀροδάμνους,
Κέκλασμαι, πυκιναῖς χέρμασι βαλλομένη.
Δένδρεσιν εὐκάρποις οὐδὲν πλέον, ἦ γὰρ ἔγωγε
Δυς δαίμων ἐπ' ἐμὴν ὕβριν ἐκαρποφόρουν.

Præter Alciati verſionem, hæc mihi quondam non pœnitenda occurrebat:

Quid me quiſque petit; cur in me deſtinat ictum?
Hei mihi, quòd fuerim tam propè iuncta viæ!
Sunt mihi rami omnes, ſunt & viridantia fracta
Germina, tam crebris obruta miſſilibus.
Quid mihi profuerit, quòd ſim fœcunda, paréntque?
Me miſeram! fructus in mea damna tuli.

Quædam huc commodè transferri poſſunt è Collectan. Stobæi Sermon. 74.

Ruſtica cura.] Ruſticus laborioſus, vt Horat. 2. Carm. dixit.
Iuuenumq; prodis publica cura.

Ardua.] Altiſſima, ingens.

Perſtricto libro.] Rupto & ſciſſo cortice. Librũ vſurpat in primaria ſignificatione. Vide Caſſiodorum lib. vndecimo, epiſt. 38. Variarum.

Fundis.] Inſtrumentis ad lapides eiaculandos.

Petor.] Dilapidor.

Amor filiorum.

EMBLEMA CXCIII.

ANTE diem vernam boreali cana palumbes
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, ſibi vellicat alas,
Queis nuda hiberno deficit ipſa gelu.
Ecquid Colchi putet, vel te Progne improba? mortem
Cùm volucris propriæ prolis amore ſubit?

HOc ſuſceptum eſt in quaſdam ferreas & abhorentes ab omni humanitate matres quæ fœtus enecant, aut etiam incuria perire ſinunt: quas certè tanti flagitij vel eò magis pudere deceret cùm quæ rationis expertia ſunt, id numquam admittant: certumque ſit ex iis aliqua, &, vt veriùs dixerim, præter admodum pauca, ferè omnia, tanta cura paruulos educare

Matrum quarundam in fœtus impietas.

& tutari, vt ſe non foueant accuratiùs. Nemo eſt profectò qui neſciat tantam non eſſe belluarum feritatem, vt quorundam hominum, qui ſua pignora relinquere non verentur, aut etiam perdere non exhorrent, quæ communis omnium parentis inſtinctus & pietas ſeruare iubet, iiſdémque curare quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt. Quibus itaque verbis; aut quibus, quæſo, diris deuouebimus eiuſmodi flagitium, non dicam parentum, ſed carnificum impiiſſimorum, qui naturæ ius vel etiam honeſti repagulum præcipuum diſſoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam infandum ſcelus, tantúmque flagitium, vt vitam innocentibus adimant, non dicam ignotis aut exteris, ſed iis qui quaſi ſui corporis membra ſint, imò reuera expreſiſſima, non muta aut adumbrata, vt ſic dixerim, ſimulacra? Id forte fit, vt famæ conſulatur, & ne ob hanc labem culpámque teterrimam apud eos, quibuſcum viuunt, ruborem contrahant. Sed tamen

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſſas.

Etenim quæ hæc vita eſſe poteſt, quæ aſſiduò ſibi malè conſcia nocte diéque ſuum portet in pectore teſtem? Tantùm verò abeſt vt immanitas ea in belluis deprehendatur; quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut eiectos, vberibus interdum aluerint, & pro viribus immunes à damno fecerint; cuius rei teſtes habemus hiſtorias tum Græcorum, tum Romanorum. Hic autem exemplum proponit palumbis, quæ ſæuiente frigore nidificans, & partum emittens, ſibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quo fit vt ipſa ſæpè mater gelu contabeſcat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatum mulieri excuſſerit, extremo ſupplicio puniendum. Quid igitur mulier, quæ audet partum elidere, quæ ſua ipſius viſcera (horrendum dictu factúque impium) euiſcerat? Succurrit ad hanc rem grauiſſimum Tertulliani teſtimonium: Cùm nobis homicidium ſemel interdictum ſit, etiam conceptum vtero, dum adhuc ſanguis in hominem delibatur, diſſoluere non licet. Homicidij feſtinatio eſt, prohiberi naſci: nec refert natam quis animam eripiat, an naſcentium diſturbet. Homo eſt & qui eſt futurus: & fructus hominis iam in ſemine eſt. Qua ratione mulier quædam Mileſia quòd medicamentis partum abegiſſet, damnata eſt capitis: quanquam enim eum qui nondum eſſet homo, expuliſſet, ſuſtulerat tamen ſpem parentis, memoriam nominis, ſubſidium generis, hæredem familiæ,

Palumbes ſe ad fouendos fœtus explumat.

Sulpicij Seueri locus.

Tertulliani locus.

liæ, deſignatúmque ciuem Reipub. vt Cicero in Cluentiana. Ouidius alicubi deteſtatur facinus idem matrum, quæ in ſuos fœtus ita crudeles ſunt, vt vel abortiuos, vel etiam recèns editos, vita priuent. Sic enim ait:

Quæ prima inſtituit teneros auellere fœtus,
Militia fuerat digna perire ſua.
Si mos antiquis placuiſſet matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitam creſcentibus vuis,
Pomáque crudelis vellis acerba manu?
Sponte fluent matura ſua: ſine creſcere nata:
Eſt pretium parua non leue vita moræ.
Veſtra quid effoditis ſubiectis viſcera talis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida diſperſam puerorum ſanguine culpam,
Atque ſua cæſum matre queruntur Itym.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iaſon
Figere ſollicita corpora veſtra manu?
Hæc neque in Armenijs tigres fecêre latebris,
Perdere nec fœtus auſa leæna ſuos.

Præclarus Ouidij locus in matres conſultò abortientes, aut fœtum enecantes.

Cæterùm ex Antipatri Græco tranſlatum eſt Alciati hoc hexaſtichon:

Typus Emblematis.

Χειμερίαις ἐιφάδεσσι παλυνομένα τιθὰς ὄρνις,
Τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
Μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ἄλεσεν. ἦ γὰρ ἔμεινεν
Αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
Πρόκνη καὶ μήδεια κατ᾽ ἄϊδος αἰδέσθητε
Μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Cæterùm quanta ſit, eáque naturalis in liberos στοργὴ parẽtum, doctè Xenophon diſputat. 2. Commentar. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας. Euripidis citatur illud.

Ἅπασιν ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα.
Cunctis hominibus liberi ſunt, anima.

Philoſtratus ſic: ζώοισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα: animalibus liberi ſunt, animæ inſtar. Is affectus à M. Tullio in epiſtolis ad Attic. nominatur ἡ στοργὴ φυσικὴ πρὸς τὰ τέκνα.

Ante diem vernam.] Palumbes poſt ſolſtitium parere Plinius docet lib. 10. cap. 35.

Boreali frigore.] Sæuiente Aquilone, qui frigidiſſimus eſt.

Colchi.] Ἀποστροφὴ ad Medeam, quæ liberos, quos ex Ia-

ſone ſuſceperat, interfecit, vt priùs annotauimus.

Progne.] Hęc Itym filium ex Tereo trucidauit, & patri comedendum appoſuit. De vtraque Iuuenal. Sat. 6.

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne. ———

Pietas filiorum in parentes.

EMBLEMA CXCIIII.

Per medios hoſteis patriæ cùm ferret ab igne
AEneas humeris dulce parentis onus:
Parcite, dicebat: vobis ſene adorea rapto
Nulla erit, erepto ſed patre ſumma mihi.

Hoc

HOc etiam extuli è Græco auctoris innominati, quod tale eſt: Ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, δοράτων μέσον ἥρπασεν ἥρως

Αἰνείας, ὅσιον παιδὶ βάρος πατέρα.
Ἔκλαγε δ᾽ ἀργείοις, μὴ ψαύετε, μικρὸν ἐς ἄρη
Κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα.

Typus Emblematis.

Sic conatus ſum aliquando reddere:

Suſtulit Aeneas Graium per tela, per ignes
Inualidi ſanctum quando parentis onus,
Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, ſublato gloria ſumma patre.

Cum quo Epigrammate non inuitus conferre velim lepidum Actij Sinceri, Itali Poëtæ reuera politi & elegãtis carmen, quod in gemmam ſcripſit è Sinueſſæ ruinis erutam: qua in gemma ſculptus Aeneas Anchiſen partem & Aſcanium humeris ſuſtollens conſpiciebatur. Id eſt eiuſmodi:

Epigramma Sannazarij.

Hæc mihi quæ roſeos iuſsit ſordere hyacinthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cuius in exiguo ductor ſtat Troicus vrbe,
Anchiſesque ſenex, Aſcaniusque puer.
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit ſemiſepulta ſolo.
Tu tamen obrueras, nec te Sinueſſa pudebat
Hoc decus, heu, terris occuluiſſe tuis!
Scilicet Aeneam, natumque patrémque gerentem,
Ignibus ereptos obrueresque Deos?
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit;
Nec te tam turpi dedecorare nota.
Et dubitem Belgaſque feros, rigidoſque Britannos
Hac comite ignotos & penetrare ſinus?
Hæc eſt Iliacos pietas ſpectanda per ignes,
Cùm verita eſt profugos lædere flamma Deos.

Aeneas potiſſimùm commendatur ob ſummam in patrem Anchiſen pietatem, Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cũctis aliis facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrẽ humeris è media flamma ſuſtulit. quod hoſtes Græci cùm vidiſſent, moti pietate tam inſigni, ei quod ſibi dari poſtulabat, conceſſêre, & abeundi quò vellet, facultatem non intercluſere, fatentes illi quidem hoſtilitatis remitti iura, & manſuetudinẽ eſſe adhibendã, aduerſus eos potiſſimùm qui ita verecundè ſe in Deos & parentes gerant. Refert Ælian. 3. ποικίλ. ἱστορ. Hoc certè monemur, quãta obſeruantia quantoq; amore debeamus afficere

Aeneæ pietas.

afficere parentes, à quibus ſecundùm Deum vſuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædam veræque imagines communis omnium parentis Dei; ἀγάλματα τοῦ πάντων πατρὸς Διὸς, teſte Proclo: dixitque Hierocles τοὺς γονέας εἶναι τοὺς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεούς; Stobæus retulit ſer. 77. neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis non malè quadrabit oraculum hoc loco, ſic enim 11. Leg. Cuius pater matérve, aut horum parentes ſenio confecti; quaſi theſaurus aliquis, domi iacent; is putet numquam aliud ſibi tale ſimulacrum vel magis efficax domi affuturũ; ſi rectè, vt decet, ab eo colatur.

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes.

Id eſt, πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶν τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύει ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant.

Pulcher Senecæ locus.

Hoc agite, optimi iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio: Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optãtes. Nec deſunt tam pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortentur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriam ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Æneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutumque geſtamen, grauem ſenio, per media hoſtiũ agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex non ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illum per ignes: & quid non pietas poteſt? Lege Val. Max. 5. cap. 4.

Per medios hoſteis.] per medias Græcorum militum copias.

Patriæ.] Ilij.

Ab igne.] Incendio, prouerbium ſapit, quo vſus Ariſtides in Appelle genethliaco: ἐκ μέσου, φασιν, πυρὸς τὸν ἄνδρα σώζειν: è medio, quod dicitur, incendio ſeruare virum, pro eo quod eſt, è maximo periculo liberare.

Dulce parentis onus.] Sic ferè Ouid. 2. Faſt.

Deque viri collo dulce pependit onus.

De Lucretia loquitur Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

Adorea, quid.

Adorea.] Gloria, victoria bellica. Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea.

Plinius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appel

appellabant, quia glorioſum eum putabant veteres, qui farris copia abundaret, vt tradit Feſt. Pompeius. Ammian. Marcell. 20 Laborum factorumque vehens adoreas celſas. Sidonius Appollinar. Epiſt. 7. Poſſet triumphalibus adoreis familiæ tuæ defatigari. Apuleius Aſini aurei 3. Iam & ipſe poſſum mihi primam iſtam virtutis adoream numerare, & 7. Vt, quod aiunt, domi foriſque fortibus factis adorea plenè gloriarer. Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet. Claudian. de laudib. Stiliconis in fine:

Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus.

Rapto, erepto.] Obſerua diſcrimen ſignificationis inter ſimplex & compoſitum, vt illud eſt in ſuperioribus:

Viris rapimur, piſcibus eripimur.

Mulie

Mulieris famam, non formam, vulgatam eſſe oportere.

EMBLEMA CXCV.

Alma Venus, quaenam hæc facies? quid denotat illa
Teſtudo, molli quam pede Diua premis?
Me ſic effinxit Phidias, ſexumque referri
Fœmineum noſtra iuſſit ab effigie:
Quodque manere domi, & tacitas decet eſſe puellas,
Suppoſuit pedibus talia ſigna meis.

Fons emblematis.

PLutarchi hæc ſunt ex eo quem De mulierum virtutibus libello ſcripſit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, οὐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν· ὁ μὲν γὰρ, ἧς ἂν ἐλάχιστος ᾖ παρὰ τοῖς ἐκτὸς

ἐκτὸς ψόγου πέρι ἢ ἐπαίνου λόγος, ἀρίστην ἀποφαίνεται. καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστον εἶναι καὶ ἀνένδοξον. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Longè aliter ego de mulierum virtute ſentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudandam eſſe mulierem vult, de qua vel minimus aut in bonam aut in malam partem rumor. Etenim cenſet optimè vt corpus, ita & famam ſapientis fœminæ domi eſſe incluſam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris non formam, ſed famam vult multis eſſe notam. Hæc Plutarch. Ariſtotel in Oeconomicis, nec veſtium elegantiam nitoremque, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris commendationem ait, quantum modeſtia valeat & probati mores. Hinc illud Propertij matronas veteres laudantis: Locus Ariſtotelis.

Non illis ſtudium vulgò conquirere amantes:
Illis ampla ſatis forma, pudicitia.

Aegyptiis mulieribus calceis vti non fuit patrij moris, quo domi ſe continere quodammodò cogerentur. Et Valerius Maximus teſtis eſt quoſdam ſuas vxores repudiaſſe, quòd cum aliis fuiſſent collocutæ. Itaque Phidias Elienſibus Venerem finxit, quæ pedibus teſtudinem premeret: idque innuebat matrem familias à domeſticis parietibus nuſquam oportere diſcedere, vtpotè cuius omne munus intra domeſticos parietes contineatur: eamque tacitam, vel certè pauciloquam eſſe debere. Quod rectè in Heraclidis admonuit Euripides:

Γυναικὶ γὰρ σιγή τε καὶ τὸ σωφρονεῖν
Κάλλιστον, εἴσω δ' ἥσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, & alij permulti qui de œconomia & officio matris, familiàs ſcripſerunt. Sed illud Propertij ſubinde occurrit:

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyſsis,
Et quæcumque viri fœmina limen amat.

Sic Maro 2. Georg. *Caſta pudicitiam ſeruat domus.* Olim putabant non ſatis dignum matris familiâs nomine, ſi in publico verſaretur: quamobrem Conſtantinus l. Nemo, Cod. de off. diuer. iud. vetuit ne materfamilias in publicũ protraheretur, nẽpe ob verecundiã ſexus, l. 2. §. 1. Cod. de his qui ven. ætat. imp. Sed & mulieres virorũ cœtibus immiſceri nõ cõuenit, ait Bonifacius. in c. mulieres, De iudiciis, in 6. Succurrit exemplũ nobile & graue imprimis

primis

primis Sulpitij Galli, qui vxorem dimiſit, quòd eam aperto capite foris verſatam cognouerat. Lex enim, inquit, tibi meos tantum pręfinit oculos, quibus formam tuam approbes. His decoris inſtrumenta compara, his eſto ſpecioſa, horum te certiori crede notitiæ. Vlterior tui conſpectus ſuperuacua irritatione accerſitus, in ſuſpicione & crimine ſubhæreat neceſſe eſt. Val. Max. lib. 6. cap. De ſeueritate. Quantum autem attinet ad mulieris ſilẽtium, Epicharmus aiebat ſermonis parcitatem in muliere probitatis eſſe argumentũ: Nicoſtratus, caſtitatis pignus: Democritus, ornamentum pulcherrimum. Illudque Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis,

Silentium mulierem decere.

γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt eſt apud Euripidem, quæ apud viros tacere non poſſunt, ſeſe dedecore aſpergunt. Silentium vxoris, ego neque ſuſpectum habeo, neque timeo (ait declam. 280. Quintilian.) decet hoc matronalem pudorem: & ſi ducta fuerit ad magiſtratum, hoc illam maximè facturam arbitror, vt taceat. Hoc etiam agalma Phidię eodem penè modo Emblemate lepido expreſſit Hadrian. Iunius, rariſſimum Galliæ Belgicæ decus:

Teſtudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obſtruendo dentium ſepto altera.
Nec vaga diſcurſet coniux, neu futilis eſto,
Ipſamque cura opum tuendarum addecet.

Columellæ locus.

Idem annotauit Pierius 28. lib. Hieroglyph. Multa ſunt apud Plutarch. libello De præceptis quibus coniuges inſtituuntur. Interea tamen non tranſiliam id Columellæ è procemio 12. De re ruſtica: Cùm & operam & diligentiam ea quæ propoſuimus deſiderarent, nec exigua cura foris acquirerẽtur, quę domi cuſtodiri oporteret, iure à natura cõparata eſt mulieris ad domeſticam diligentiam, viri autem ad exercitationem forenſem & extraneam. Itaque viro calores & frigora perpetienda: tum etiã itinera & labores, pacis ac belli, id eſt ruſticationis & militariũ ſtipendiorum, diſtribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilem, domeſtica negotia curanda tradidit. Et quoniam hunc ſexum cuſtodiæ & diligentiæ aſſignauerat, idcircò timidiorem reddidit quàm virilem. Nam metus plurimum confert ad diligentiam cuſtodiendi.

Teſtudo.

Teſtudo.] At tegendo, vel quòd teſta tecta ſit, ait Varro. Hanc *φερέοικον*, id eſt, domiportam appellat Heſiodus 2. *ἔργων*. Cicero. 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum:

Sanguine caſſa, domiporta, terrigena traditur,

Quadru

Quadrupes,tardigrada,agreſtis,humilis,aſpera,
Capite breui,ceruice anguina,aſpectu truci,
Euiſcerata,inanima,cum animali ſono.

Aenigma de teſtudine.

Et alius quiſpiam alludens ad noſtrum Emblema:

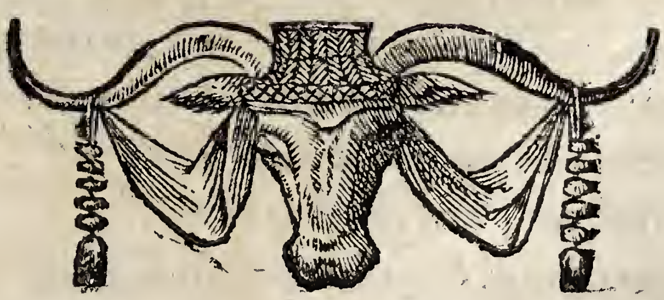
Tardigrada,herbigrada,domiporta,& ſanguine caſſa,
Sub pedibus Veneris Cous quam pixit Apelles.

Phidias.] A Plinio nominatur artifex nũquam ſatis laudatus, excellens ſtatuarius:cuius opera præſtantiſſima repete ex Plin. cap.8.lib.34.& cap.5.lib.36. Phidias.

Sexumq; referri fœmineum.] Venus pro vxore, amica, & matre familias alicubi reperitur. Virgil.3.Eclog.

Parta meæ Veneri ſunt munera.

Macrob.etiam Satur.1.pro generandi facultate accipit, vt apud Pompeium Feſtum, Cypris vel Cypria Venus, quia parientibus præſideat, quòd Græcè κύειν parere ſit. Venus, vocabulum polyſemũ.

In Pudoris ſtatuam.

EMBLEMA CXCVI.

PENELOPE *deſponſa ſequi cupiebat Vlyſſem,*
Ni ſecus Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten. manet anxia virgo,
Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo ſedens velat vultus, obnubit ocellos:
Iſta verecundi ſigna pudoris erant.
Queis ſibi prælatum Icarius cognouit Vlyſſem,
Hocq́ue pudori aram ſchemate conſtituit.

Fons Emblematis.

ID ſumptum eſt ex Pauſaniæ 3. qui Laconica inſcribitur, vbi agit de Pudoris ſimulacro, quod Icarij patris Penelopes donum fuiſſe ferunt: Græciq; hiſtoriam de hac re huiuſmodi conſcripſere.

ſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtrà contẽdiſſet, vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ perſuadere conatus eſt. cúmq; acriùs inſtaret, ne ſe deſereret, Vlyſſes iuſſit vt ea ſponte ſequeretur quem vellet, aut cum patre, ſi grauaretur, Lacedæmona rediret. Penelope obtecta facie, nihil quicquam reſpõdebat. Quare pater, intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumentum eo loco Pudoris ſimulacrum erexit, quod in Laconia ſpectabatur. Cuius meminit Gyraldus Syntagm. 1. hiſtoriæ Deorum. Id quidem arguit, mulierem debere magnam parentibus gratiam & pietatem, ſed maritum præ cæteris ſequi & obſeruare: quod & ſacræ literæ præcipiunt; ſiquidem homo relinquat patrẽ & matrem, & vxori adhæreat eſt neceſſe, ſintq; duo in carne vna. Videtúrque huc referendum quadam ex parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyſſem ſcribere fingitur his verbis:

Mulier parentibus virũ præferre debet.

Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit, & immenſas increpat vſque moras.
Increpet vſque licet, tua ſim, tua dicar oportet:
Penelope coniux ſemper Vlyßis ero.
Ille tamen pietate mea, precibúſque pudicis
Frangitur, & vires temperat ipſe ſuas.

Cui fortè diſſimile non eſt quod ſcripſit Euſtathius interpres Homeri: ἔχειν γυναῖκα λέγεται ὁ ἀνήρ, ἔχεσθαι δὲ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Sed huc maximè pertinent illa Quintil. declam. 259. Virgo ad patrem, nupta ad maritum pertinet. Eiuſdem ſtatuæ mentio eſt apud Lucianum in Imaginibus.

Ithacam.] Vlyſſis patriam, inſulam in mari Ionio, vnde ipſe Ithacus & Ithacenſis cognominatur à Poëtis. Ithaca.

Sparten.] Id eſt, Lacedæmonem, ex qua fuit Icarius pater Penelopes.

Virgo.] Penelope, quod vocabulum non ita ſtrictè accipitur, vt ſomniant plerique. Lege Vallam lib. 6. & apud Iuriſconſultos, virgo pro fœmina viri potẽte accipitur, vt l. Mulieris D. de verb. ſign.

Virgo pro muliere quauis.

Obnubit ocellos.] Hoc ſimpliciter referri poſſe videtur ad verecundiam pudicę mulieris, quæ recta viros non aſpiciat, ſed cùm loqui neceſſe habet, demittat: qualis apud poëtam Dido κατὰ τὸ πρέπον, lib. 1.

Tum breuiter Dido vultum demiſſa profatur.

Et in 3. de Andromache,

Deiecit vultum, & demiſſa voce locuta eſt.

Vnde dictum olim, pudorem in oculis eſſe, ait Ariſt. 2. De arte dicendi. Sed coniicio noſtrum hunc non temerè verbo obnubit, vſum fuiſſe, vt alluderet ad veterem nuptiarum ritum: dictæ enim nuptiæ ſunt à nuptu, hoc eſt opertione; nubere eſt velo tegere; mulier enim nupta, id eſt obuoluta, & tecta velamine ducebatur in viri domum. Sic Neptunus, ait Varro, dictus eſt quòd terras & mare obnubat, vt cœlum nubes. Id probant apud Feſtum Pomp. Cælius & Ciutius, quòd nubētis caput flammeo obuolueretur.

Hoc ſchemate.] Hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine, σχῆμα, παρὰ τοῦ ἔχειν, ἔσχημαι. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta ſignificat.

Nupta contagioſo.

EMBLEMA CXCVII.

Dii meliora pijs, Mezenti, cur age ſic me
Compellas? emptus quod tibi dote gener,

Gallica

Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit:
Hoc eſt quidnam aliud, dic mihi ſæue pater,
Corporaq́ corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferáque Etruſci facta nouare ducis?

COnqueritur hîc puella ingenua de patre perquàm difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter inquinato ac miſerè fœtenti, mentagra, morbo Gallico & alia ſimilis lue conſumpto. Quod facinus illi ſimillimum eſſe dicit, quod fuit olim ſollemne ac familiare μισανθρώπῳ Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorum & hominum contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate ſolebat viua corpora mortuis colligare, vt fœtore & intolerabili tabe ſenſim animã infeliciter exhalarent. Perinde ſeſe habent crudeles illi patres, qui ſuas filias egregia forma, integras, & bona valetudine, matrimonio (à quo diſſolui poſtea nefas) copulare non horrent hominibus lepra & podagrâ confectis, & ſæpiùs Neapolitana ſcabie corruptis, iis quidem viuis cadaueribus, qui mortuis eo quique peiores, quòd eorum fœtor & cruciatus ad vitæ vſque, & interdum etiam diuturnæ finem maneat: illorum verò celeriùs animum debilitando enecet. Eiuſmodi coniugium tam impar vt eruditè, ita & feſtiuè depinxit Eraſmus in Dialogo, cui titulus eſt ἄγαμος γάμος: ex quo placet huc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm nobilem puellam deſcribit. GA. Quid ego tibi depingam puellam non incognitam, quamquam plurimum gratiæ addidit ornatus natiuo decori? Mi Petroni, dixiſſes Deam quampiam eſſe: nihil illam non decebat. Interim nobis prodit beatus ille ſponſus, trunco naſo, alteram trahens tibiam, ſed minus feliciter quàm Suiſeri ſolent, manibus ſcabris, habitu graui, oculis languidis, capite obuincto: ſanies & è naribus & ex auribus fluebat. Alij digitos habent anulatos, ille etiam in femore geſtat anulos. PE. Quid parentibus accidit vt talem filiam tali portento committerent? GA. Neſcio, niſi quòd hodie pleriſque videtur adempta mens. PE. Fortaſſe prædiues eſt. GA. Eſt affatim, ſed ære alieno. PE. Si puella veneno ſuſtuliſſet ambos auos & auias, quod grauius ſupplicium de illa ſumi poterat? Si minxiſſet in patrios cineres, ſatis pœnarum datura fuerat tali monſtro vel oſculum dare coacta. Mihi ſanè factum hoc crudelius eſſe videtur, quàm ſi illam nudam obieciſſent Vrſis, aut Leonibus, aut Crocodilis,

Puellæ querela de patre inhumano.

Eraſmi locus è dialogo, cuius titulus, Cõiugium impar.

Nam aut feræ peperciſſent tam inſigni formæ, aut ſubita mors finiſſet cruciatum: mihi planè videtur hoc factum Mezētio dignum, qui *mortua*, vt inquit Maro,

8. Æneid. *——iungebat corpora viuis,*
Componens manibúſque manus, atque oribus ora.

Quamquam nec Mezentius, ni fallor, tam immanis erat, vt tam amabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cadauer eſt, cui non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Siquidem hoc ipſum quod ſpirat, merum venenum eſt: quod loquitur, eſt peſtis: quod contingit, mors eſt, hæc ille. Huc refer etiam Prouerbium, Malè coniugati.

Dij meliora pijs.] Optandi formula per apoſiopeſin, ſumptum id ex 3. Georg. Virgil.

Dij meliora pijs, erroremque hoſtibus illum,

Dij meliora. Græci ſic efferunt, ἔξω κακόν, Malum foras: &, ἀϛρήμει τὰ ἄφις, apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dij meliora: id enim ipſum agimus, ne quis poſthac eiuſmodi quicquam poſſit polliceri. Ouid. Epiſt. Helenes:

Dij melius: ſimilis non fuit ille tui.

Idem 15. Metamorph.

——procul, ô procul omnia, dixit,
Talia Dij pellant.

Et Epiſtola Laodameiæ Proteſilao:

Dij, precor, à nobis omen remouete ſiniſtrum.

Amorum 2. Eleg. 10. idem:

Hoſtibus eueniat vita ſeuera meis:
Hoſtibus eueniat vacuo dormire cubili.

Et 3. eiuſd. operis:

Eueniat noſtris hoſtibus ille pudor.

Tibullus 3.

Dij meliora ferant, nec ſint inſomnia vera.

Liuius lib. 9. Oratione Poſtumij (qui Conſul ſub iugum miſſus ad Caudinas furcas, diſſuadebat fœdus à ſe ictum cum Samnitibus) Quid tandem? ſi ſpopondiſſimus vrbem hanc relicturum populum Roman. ſi incēſurum, ſi ſub regibus futurum? Dij meliora. Quæ loquendi formula plena eſt affectus & energiæ, vt facilè apparet ex iis, quos modò citaui, locis.

Emptus quod tibi dote gener.] Emptus gener, vt apud Virgil. 1. Georg.

Téque ſibi generum Thetys emat omnibus vndis:

In quo alluſum ad matrimonij ſpeciem, quæ veteribus coëmptio

ptio dicebatur; de qua Cicero in Topic.& Seruius.Quintilian. declam.257. Securus ſis pater: petiti ſumus: empti ſumus.

Gallica quem ſcabies.] Morbus hic Neapoli allatus, nondum ſuum nomen vnicum eſt ſortitus: nominatur interdum Indicus, quandoque Gallicus, quandoque Neapolitana aut Hiſpanica ſcabies: ea eſt ſuperbiſſima, quæ nec lepræ, nec elephantiaſi, nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagræ cedat, ſi res veniat in certamen. Hanc luem ex Indis profectam tradunt auctores, cum qua in illa Hiſpanienſi India infantes naſcuntur. Alij aliò referunt: ſed certò conſtat in iſtas regiones inuectam non multo abhinc tempore; nimirum ignota fuit ante glorioſam, ſed parùm felicem expeditionem Neapolitanam ſub Carolo 8. Gallorum Rege. Morbus Neapolitanus, & lues Hiſpanica.

Mentagra.] Morbus eſt à mento ſic dictus. Nam à mento per faciem collum, pectus & manus, fœdo & inſolito quodam furfure dilatatur. Plinius cap.1.lib.26. Grauiſſimum, inquit, ex his lichenas appellauere Græco nomine, Latinè, quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primum laſciuia, vt eſt procax natura multorum in alienis miſeriis, mox & vſurpato vocabulo, mentagram occupantem in multis totos vbique vultus, oculis tantum immunibus, deſcendentem verò in colla pectúſque ac manus fœdo cutis furfure. Mentagra.

Etruſci Ducis.] Mezentij Regis Etruriæ, quæ regio eſt Italiæ mari Tyrrheno adiacens.

ARBORES.

Cupreſſus.

EMBLEMA CXCVIII.

INDICAT *effigies metæ, nomenque cupreſſi*
Tractandos parili conditione ſuos.

Aliud.

FVNESTA *eſt arbor, procerum monumenta Cupreſſus,*
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

Aliud.

PVLCRA *coma eſt, pulchro digeſtaque ordine frondes:*
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Ind

Indicat.] Multi Cypariſſum vocatam aiunt *διὰ τὸ κύειν καὶ φέρειν παρίσους κλάδους τε καὶ καρπούς*, à fructuum æqualitate, pariterque ramorum quos producit. Si quidem Cupreſſus ab radice ad ſummitatem recto ſtipite cõſurgit, ſuáque brachia omnia pari æqualitate in coni figuram ad faſtigium protẽdit. Hoc quidem admoneri poteſt Magiſtratus & Princeps, vt in Rep. & prouinciis ſibi ſubiectis æqualitatem ſeruẽt atque tueantur. Meminerit etiam optimus quiſque paterfamiliàs ſuorũ liberorum æquam habere procurationem, cùm ſint omnes æquè legitimi. quod tamen in pleriſque noſtræ Galliæ prouinciis iure patrio non obſeruari palàm eſt. Caſſius Dionyſ. lib. 11. c. 5. Cupreſſi duplex nomen habet: & Charites, hoc eſt Gratiæ appellantur ad delectationem: Cupreſſi verò, ſiue (vt Græci rectiùs appellant) Cypariſſi, quòd ferè pariles geſtent & producant tũ ramos, tum fructus. Ambroſius Serm. 4. in Pſal. 118. de Cupreſſo verba faciens: (quid enim me pudeat auctorem tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquam amittit viriditatem ſuam hyeme. Iuxta ver & æſtatem comã paſcit, nec diuerſo colore mutatur. Solam hanc arborem ventus ſuo numquam honore deſpoliat: ſola numquam vetere exuitur amictu, aut nouo flore veſcitur. Sic Apoſtolica quoque gratia neſcit defectum, ſed vetuſtate ſui floret. Cęterùm quòd hic ſcribit Alciatus de æqualitate, quæ patribus in liberos obſeruanda ſit, illuſtrari non minimum poſſunt his Ambroſij eiuſdem verbis in Hexaëm. lib. 5. c. 18. Quis docuit niſi homo, filios abdicari? quis reperit tam immitia patrum iura? quis inter naturæ fraternæ conſortia fratres impares fecit? Vnius diuitiis filij diuerſa ſorte ceduntur. Alius totius paternæ ſortis adeptione inundatur, alius opulẽtæ hæreditatis patriæ deplorat exhauſtã atq; inopem portionem. Nunquid natura diuiſit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad naſcendi atque viuendi poſſint habere ſubſtantiam. Iſta vos docent non diſcernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquaſtis. Etenim quibus dediſtis cõmuniter eſſe quod nati ſunt, non debetur his, vt id communiter habeant, quod à natura ſubſtituti ſunt inuidere, &c.

Cupreſſus vnde nominatus, & eius natura.

Locus D. Ambroſij.

Metæ.] Meta ſtrues in acutum tendens, Græcis *κῶνος*. Virg.

Metæ.

Hic viridem Æneas frondent ex ilice metam
Conſtituit.

Idem alibi, Aërias quercus, & coniferas cypariſſos appellat. Citat & iſtuc ex Ennio, Nonius:

Capitibus nutantes pinos, rectoſque Cupreſſos.

Cupreſſum autem à Cypariſſo puero nomen habuiſſe, eo quidem Telephi filio, ab Apolline adamato, & in arborem ſui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Cupreſſus adhibita funeribus.

Funeſta eſt.] Cupreſſus Diti ſacra, ideóque pro ſigno funebri ad domos poſita. Plin. lib. 16. cap. 33. Hæc enim procerum magnatúmque, ſicuti Apium plebeiorum, ſepulcris imponebatur, quòd putredinem auertere crederetur: quorum vtrumque ſimili propemodum folio, colore, odore, facultate naturáque ſit. Sunt autem qui ramos cupreſſinos ante defunctorum ædes poni ſolitos velint, ne quis per imprudentiam ingreſſurus pollueretur. In funeribus autem adhibebatur quòd ſemel exciſa nunquam renaſcatur: vel vt humanum corpus ab anima & animo iam relictum diutiùs ſeruaretur, atque incorruptum remaneret. Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor nares offenderet, interea dum vrerentur. Vide Cupreſſum Pierij, id eſt lib. 52.

Funeſta.] Funeribus deſtinata, vel pro mortis ſigno adhibita: Ideò enim Horatius Cupreſſos appellat funebres O de 5. Epod. vt Virgil. in 6. ferales. ſic enim ait:

——— cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales antè cupreſſos.

Idem 3. Æneid.

——— ſtant manibus aræ
Cæruleis mœſtæ vittis, atráque cupreſſo,
Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus.

Ouid. 3. Triſtium, Elegia 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſu Conuenit.

Claudian. 2. de Raptu Proſerp.

Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupreſſus.

Comere.] Ornare. hinc comptum dicimus ornatum.

Comere fronde.] Hoc μεταφορικῶς. Propriè Plautus: Dum poliuntur, dum comuntur, annus eſt. Claudian. in laude Serenæ

Non illo nitidos vnquam bellante capillos
Comere.

Leoſthenis in Atenienſes dictum.

Pulcra coma, &c.] Huc refer dictum Phocionis in Leoſthenem Oratorem multis & magnificis promiſſis Athenienſes ad bellum concitantem: eius enim orationem cupreſſis eſſe ſimilem aiebat, quæ cùm pulchrę ſint & proceræ, nullum tamen fructum referant. Dicitur autem in eos, qui cùm membris ſint elegantibus & apprimè comptis, nullius tamen frugis ſunt, neque ſuis alicui commodo eſſe poſſunt. Refer huc Adag. Cypariſſi fructus.

Quer

Quercus.

EMBLEMA CXCIX.

Grata Ioui eſt quercus,qui nos ſeruatque fouetque:
Seruanti ciuem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres,ſola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque ſic arbos officioſa Iouis.

Grata Ioui, &c.] Quercus Ioui ſacra, qui Deus habebatur Opt.Max.in ea enim reddebat oracula in Dodona ſylua. Virgilius 2.Georgic, Quercus ſacra Ioui.

memo

——— nemorúmque Ioui quæ maxima frondet
Eſculus; atque habitæ Graiis oracula quercus.

Claudian. de raptu.

Quercus amica Ioui.———

Huius autem glandibus priſci veſcebantur ante frumẽti vſum: fiebat etiam è fronde querna ciuica corona quam ciuis ciui, à quo ſeruatus eſſet in prœlio, tanquam vitæ teſtem, ſalutíſque perceptæ monimentum dabat. Fiebat etiam ex illice: quod genus ſuperiori non admodum diſſimile eſt. Gellius cap. 6. lib. 5. & plin. cap. 4. 16.

Seruanti ciuem.] Lucian. in primo.

Seruati ciuis referentem præmia quercum.

Glandes, veterùm cibi.

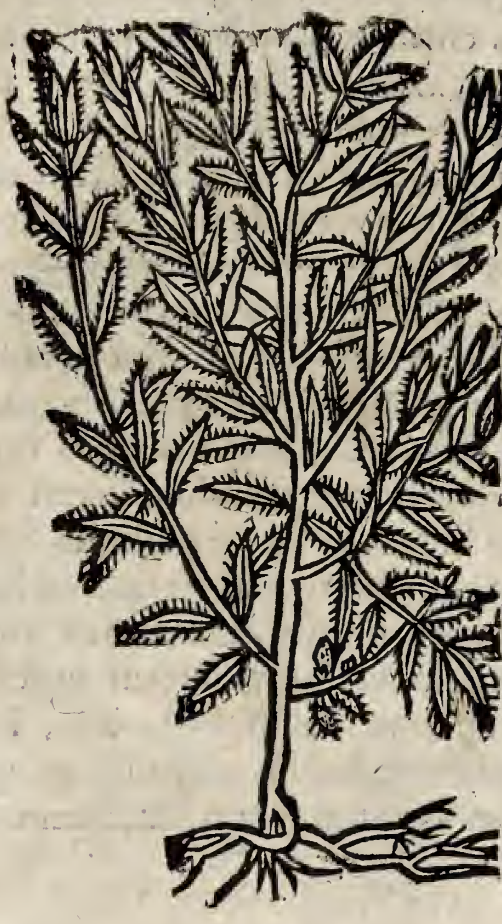
Glande aluit veteres.] Veteribus quernæ glandes victum præbuere: nunc verò arbor ipſa ſola vmbra prodeſt. quod conuerti poteſt ad veterem illam legem populo Iudaico à Moſe propoſitam, qua æterni patris filius & ſeruator noſter CHRISTVS expectabatur: cuius quidem ſpei fidem certiſſimam cùm nobis Chriſtianis dederit, poſſumus atque priſci illi ſubinde repetere, ἅλις δρυὸς, reperta tandem, vel potius cuique noſtrûm gratis conceſſa fruge omnium optima diuiniſſimâque, quam ab Euangelio decerpimus. In eam ſententiam luſi aliquando Epigrammate.

Glande patres aluit quercus, fagúſque vetuſtos:
Sed modò non cibus eſt, proficit vmbra tamen.
Glandibus antiquis tantùm fuit vſa vetuſtas
Frugibus inuentis vtimur, at quid id eſt?
Tradidit in ſacro quæcumque volumine Moſes,
Glans erat, & veterum pabula priſca patrum.
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et miſſa palea plurima grana dedit.
Vmbra licet nobis lex ſit vetus atque Propheta:
Sed noua lex CHRISTI *verior eſto cibus.*

Salix.

Salix.

EMBLEMA CC.

Quod frugiſperdam ſalicem vocitarit Homerus,
Clitorijs homines moribus adſimilat.

HOmerus Odyſſ. κ. ſalicem ὠλεσίκαρπον, vt etiam Theophraſtus 3. De plantis, cap. 2. & 2. cap. 13. De cauſſis, ὠλεσίκαρπογένος appellat, quòd ſemen ocyſſimè amittat, antequam omninò maturitatem ſentiat, vt enarrat Plin. 16. cap. 29. ideoque hydropotarum poteſt eſſe ſymbolum, quò referes illud: Aquam habens nihil boni parias. Sic autem Homerus, μακραί τ' αἴγειροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι. Retulit idem ex Homero Stobæus Serm. 100. ex Porphyrio, qui cum Plinio ſentit, ſalicis fructum cum vino propinatum, ſterilitatem inferre, genitale ſemen extinguere, ac libidinis impetum marcore afficere. Salix ſemẽ
Pierius Hieroglyph. 52. idem omninò, & alia quædam de ſalice amittit.
notauit; vt Ælianus de hiſt. animal. 4. cap. 22.

Clitio

Clitoriis moribus.] Qui vino non vtuntur. Plin. enim 31. cap. 2. Clitorium lacum Arcadiæ aquam tali virtute imbutam habere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aſpernentur. Ouid. 15. Metamorph.

Clitorio quicumque ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetque meris abſtemius vndis.

Clitorius lacus abſtemios reddit.

Itaque homines clitoriis moribus appellamus abſtemios. Memineram quidem, κλειτοριάζειν, obſcenum verbum, idem eſſe ac τὰ τῶν γυναικῶν αἰδοῖα ψηλαφίζεσθαι ἢ τούτων καθάπτεσθαι, muliebria contrectare. nam κλειτορὶς, vt traditur ab Heſychio, eſt τοῦ γυναικείου αἰδοίου ἡ ὑποδερμὶς (mendosè ὑποδορὶς, vt legitur in vulgatis Heſychij exemplaribus) καὶ νύμφη, καὶ μύρτον, καὶ κλειτορὶς, caruncula quædam muſculoſa in media parte τῶν αἰδοίων γυναικείων. Itaque qui immoderatius muliebria contrectant, dicuntur κλειτοριάζειν, nempe non tam ὀλιγόκαρποι, vt ſalaces, quàm τὸ σπέρμα διαφθείραντες, qui Venere licentiùs abutuntur, prouideque ad generandum inepti fiunt. Quem ego germanum puto huius diſtichi ſenſum: nõ vt accipit iactabundus neſcio quis & impudens plagiarius, qui bonam partem huius meæ commentationis ſibi ante annos aliquot audacter & impunè vindicaret. Is, vt ſibi videretur ingenioſior, κλειτοριάζειν verbum ad venerem maſculam retulit, Eraſmi auctoritate ductus: ſed in eo tamen dubius eſt Eraſmus, neque id perſpicuè aſſerit, vt qui dumtaxat ſuum coniectaneum afferat.

Abies.

EMBLEMA CC.

Apta fretis abies in montibus editur altis:
Eſt & in aduerſis maxima commoditas.

PLinius c.10.lib.16. In montibus editiſſimis naſcitur abies, ceu maria fugerit, quod hic transfertur in eos, qui vt ampliorem mercedem conſequãtur, pericula ſubire non refugiũt.

Abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga: Abies.

Fraxinus in ſyluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuiis, abies in montibus altis.

Idem 2. Æneid.

——etiam ardua palma
Naſcitur, & caſus abies viſura marinos.

Et Claudianus:

Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.

In aduerſis.] Locis contrariis: dum enim abiete fit nauis in aquis fluctuans, videtur locum habere ſibi contrarium. Sic Plinius; Abies nauigiis expetita, ſitus in excelſo montium, ceu maria

maria ſugerit, nec forma alia: materies verò præcipua trabibus, & plurimis vitæ operibus. Non piget Ambroſij ea de re huc ſententiam è 3. Hexaëmeron cap. 11. adiicere: Abies, inquit, non contenta terrenis radicibus atque aërio vertice, etiã caſus maritimos tuto ſubitura remigio: nec ſolùm ventis, ſed etiam fluctibus certatura proceſſit.

Picea.

EMBLEMA CCII.

At picea emittat nullos quòd ſtirpe ſtolones,
Illius eſt index, qui ſine prole perit.

Picea. PIcea, quæ nullos emittit è ſua ſtirpe ſtolones, hominem arguit, qui ſine liberis vitam agat. De hac arbore ſatis multa Plin. lib. 16. cap. 10.

Stolo. *Stolones.*] Stolo, virgulta eſt ex arborum radicibus, aut trunco producta.

Cotonea.

EMBLEMA CCIII.

P O M A nouis tribui debere Cydonia nuptis,
Dicitur antiquus conſtituiſſe Solon.
Grato ori & ſtomacho cum ſint, ut & halitus illis
Sit ſuauis, blandus manet & ore lepos.

PLutarchus in γαμικοῖς παραγγέλμασιν ita ſcribit: Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλον κυδώνιον κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν ἐνάρμοστον εἶναι πρώτην καὶ ἡδεῖαν: Solon iubebat ſponſam cum ſponſo concubituram, priùs edere malum cotoneum: innuens ea re, primam quæ ore & voce initur, gratiam concinnam debere eſſe & ſuauem. Idem in Problematis ferè tradit. De Cotoneis Plin. 15. c. 11. & 17. de eorũ ſapore & odore eiuſdem lib. c. 28.

Cotonea cur nouis nuptis ederentur.

Hedera.

Emblema CCIIII.

Haudquaquam areſcens hederæ eſt arbuſcula, Ciſſo
Quæ puero Bacchum dona dediſſe ferunt:
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt ſua tempora ſertis:
Palleſcunt ſtudijs, laus diuturna viret.

Baccho ſacra hedera.

PIndarus in Olympiis, Bacchum κισσοφόρον.i. hedereum, vel hederaceum aut hederigeram appellat, quòd ei hedera dicata ſit. Tradunt autem nonnulli Ciſſum adoleſcentem Liberi patris hiſtrionem ſaluatoremque fuiſſe: qui cum Deo præſente Thyaſos exerceret, in quendam terræ hiatum caſu lapſus interiit. Tellus autem cùm gratificari Baccho vellet, florem produxit adoleſcenti cognomine. Legitur quidem primo Epigrammatôn;

Ciſſus, hiſtrio Bacchi.

Κίσσῳ μὲν διόνυσος ἀγάλλεται, αἰγίδι δὲ ζεύς.

Bacchus amat hederas, & Iuppiter ægide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pauſanias κισσὸν διονύσιον Bacchum appellatum, quod in ea Atticæ regionis parte.i.Acharnis, primùm hedera viſa ſit: quo loco ſtatuæ etiam ſunt hedereæ. Sed & Homerus in hymnis κισσοκόμην διόνυσον.i.hedericomam vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone ſacra Liberi patris arcana tertio quoque anno celebrari ſolita. Liber autem cum Muſis & Apolline eſſe perhibebatur, idcircoque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata eſt ei hedera, quod vt ea ſemper viret, ſic ille ſemper iuuenis; vt diximus initio: quanquam plerique referant ad ea ſerta ſeu corollas, quas poſt expeditionem Indicam circumtuliſſe Bacchus dicitur, Plinio teſte lib. 16.c. 4. vnde & Dionyſiaca hedera dicta eſt, & Bacchica Ouid. Faſtor.6.

Bacche racemiferos hedera redimite capillos.

Idem alibi corymbiferũ eum nominat. Plutarchus tamen Sympoſiac.3.ſectione 2. Hederam dicit à Baccho ſumptam, non vt auxiliũ eſſet aduerſus ebrietatem, aut vt vino aduerſam, quippè qui Methymnæum, à methy, quod vinum ſonat, ſeſe appellari voluit: ſed vt vinoſi vino vero deſtituti, hordeaceo potu pro vino vtuntur, & è malis aut palmulis quædam ſibi vina conficiunt: ita qui hieme deſideraret coronam viteam, quòd tunc temporis vitem nudam vidit, & foliis carentem, ob ſimilitudinem quandam, hederam eſt amplexus. Non poſſum conniuentibus oculis ſubticere quod didici ex Poëtis Græcis, & eorundem ſcholiaſtis, nempè vates appellari δαφνηφάγοις, id eſt, lauriuoros, vel lauro veſcentes, aut laurum edentes: quò reſpexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit, — Locus Plutarchi.

——Laurumq; momordit.

Poëtis autem hederas decretas eſſe, cum Pierio, & aliis quibuſdam doctioribus crediderim, vt vnà cum lauro permiſcerentur, non tam vt perpetuus vtriuſque viror, qui diuturna eorũ ſcripta repræſentaret, in cauſſa fuit, quàm vt oſtenderetur eos, qui digni hederis euaſiſſent, laureamq; meruiſſent, & arte & ingenio excelluiſſe. Siquidem per laurum intelligebant inſitam quandam ingenij vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radiis vberem atque locupletem: per hederam verò artem & induſtriam peruigili labore partam. Huius quidem rei indicium eſt, quod hedera ſuapte natura ſit tam imbecilla, vt ſemper repere neceſſe haberet, niſi vel muro, vel plantæ, aut ſaxis hæreret, & pertinax conatu ſeſe attolleret, vt tandem paulatim irrepens victrix eua- — Poëtæ & vates δαφνηφάγοι. Digni hederis. Lauro, quid intelligebant veteres. Hedera quid.

dat. Eſt autem operæpretium, vtroque (arte ſcilicet & ingenio) ſi quis velit aliis antecellere; quandoquidem mediocribus eſſe Poëtis, non homines, non dij, non conceſſere columnæ, vt habet ille, Sed & iſtuc aduertendum,

——Ingenium cui ſit, cui mens diuinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis huius honorem.

Et, *——Ego quod ſtudium ſine diuite vena*
Nec rude quid poßit video ingenium, alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

Procax.] Donat. ad Hecyram Terent. procax petacem ſignificat, procari enim nihil aliud eſt quàm impudenter & importunè petere, ait Nonius. Hinc procacitas, ſeu procacia, vt in l. ſi traditio. C. de action. emp.

Hedera nigra.

Exterius viridis.] Intelligit hederam nigram quæ florem croceum habet, pulla folia, Id eſt hederæ nigræ folia parte altera vireſcunt, altera palleſcunt. Ne quid ad hæc requiras, conſule Plinium lib. 16. c. 34.

Hedera poëtis ſacra.

Hinc aptis.] Horatius 1. Carminum:

Me doctarum hederæ præmia frontium
Dijs miſcent ſuperis.

Idem in Epiſtol.

Prima feres, hederæ victricis præmia.—

Virgilius in Eclogis:

Paſtores hedera creſcentem ornate Poëtam.

Quod ridet in Satyrarum veſtibulo Perſius: ait enim,

Heliconidaſq; pallidamq; Pirenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ ſequaces.

Fama doctorum.

Palleſcunt vndique.] Sicuti errabunda tenaxque hedera ſenſim altum conſcendit, exteriùs vireſcens, in cæteris pallida, & aureos corymbos ex ſe producit: ita Poëta ſuis laboribus humo pedetentim ſeſe efferunt: & quamquam aſſiduo ſtudio pallidi ſint, fama tamen ex ſcriptis & ingenio concitata ſemper virent: quippè qui aureos eruditionis & doctrinæ fructus parturiant.

Ilex.

Ilex.

Emblema CCV.

Dvritie *nimia quòd ſeſe rumperet Ilex,*
Symbola ciuilis ſeditionis habet.

MVtuatus eſt huius diſtichi argumentum ex Ariſtot. Rhetoric.lib.3.Pericles, inquit ille, Bœotios ilicibus eſſe ſimiles dixit, vt enim ilices ſeſe viciſſim frangunt: ita Bœotios inter ſe prœliari. Græcè ita: καὶ εἰς Βοιωτοὺς, ὅτι ὁμοιοι τοῖς πρίνοις, τούτους γὰρ πρίνοις ὑπ' αὐτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς ἀλλήλους μαχομένους.

Seditioſi duræq; ceruicis homines, quos citiùs frangas quàm flectas aut corrigas, ſuo magno malo efficiunt quod ilex, cuius tanta durities eſt, vt nō niſi magna difficultate proſcindi queat, niſi etiam per ſe fatiſcat & diffindatur. Proterui enim, quibus ſeditio & turbatus Reipublicæ ſtatus cordi eſt, cùm nunquam poſſint cum aliis conuenire, ſæpenumero à reliquo ciuitatis corpore quaſi agmine facto, diſcedunt: & tandem cùm nonnihil diſſentiunt à ſua factione, facillimè corripiuntur, ſuorumq; flagitiorum pœnas luunt. Naturam huius arboris repete ex Plinij 16.c.8. Ilex, nota ſeditioſorum.

Malus Medica.

Emblema CCVI.

Avrea ſunt Veneris poma hæc: iucundus amaror
Indicat, eſt Græcis ſic γλυκυπίκρος amor.

Citrus, Amoris ſymbolum.

Medica malus, quæ & Citrus, & apud noſtros ob aliquam cum auro ſimilitudinem nomen reperit, non inconcinnè amoris poteſt eſſe nota. Eſt enim coloris aurei, dulcis quidem & auſteri nonnihil ſaporis habet, ſed amari corticis: ita turpis voluptas primo blandiens aſpectu, tota videtur aurea, ſed vbi guſtu dulce dedit, amarum ad ſatietatem vſque aggerit, quod γλυκυπικρου nomen indicat. Plato itaque, vt ſcribit Marſilius in Sympoſium, amorem rem amaram vocat, nec certè iniuria, quia moritur quiſquis amat. Hunc & Orpheus γλυκυπίκρον, id eſt, dulce amarum nominat, quippè cùm amor mors voluntaria ſit. Vt mors eſt, amara res eſt, vt voluntaria, dulcis. moritur autem quiſquis amat. Hæc Marſ. Ficinus.

Amor γλυκυπίκρος.

Iucundus amaror.] Paronomaſia elegans, quam lepidè vſurpauit aliquis è recentibus ita:

Non

Non amor antiquo fuerat, ſed amaror ab æuo
Dicendus, cùm ſit ſemper amarus amor.

γλυκυπίκρος amor] Sic Muſæus:

Ἤδη καὶ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.
Iam & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

Et apud Hephæſtionem Sappho ait:

Ἔρως γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον,
Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

Voluptas eadem ratione γλυκυθυμία dicitur. Huc Prouerbium, *Amaro dulce miſtum*. De amore qui γλυκυπίκρος appellatur Plutarchus 5. Sympoſ. Prouerb. 7.

Buxus.

EMBLEMA CCVII.

P E R P E T V O *viridis, criſpóque cacumine buxus,*
Vnde eſt diſparibus fiſtula facta modis,

Deliciis apta eſt teneris & amantibus arbor:
Pallor ineſt illi, pallet & omnis amans.

Amantiũ conditio per buxũ repræſentata.

BVxus quorundam amantium vitam &conditionem refert. Vt enim eſt fronde ſemper viridi & pallida, ex cuius etiam ligno fiſtulæ optimæ conficiuntur: ita interno quodam vigore & vernantis ętatis affectu viuunt quicumque ſe amori dedunt, pallorem tamen cõtrahunt, huic affectui peculiarem, quòd ſingulis penè momentis reformident, ne ſpe concepta cadant, vel turpem quam ſibi fingunt, repulſam patiantur. At quidem nihilominus, hilarem præ ſe, vultum ferunt, vt blandum & feſtiuum ſermonem, ſempérque aliquid cantuum, aut legunt taciti, aut meditantur ſtudio, vel etiam ſcribunt aut recitant ad pellendos ex animo mærores, aut exprimenda ea quæ ipſi concipiunt.

Criſpéque cacumine buxus.] Huic proximum illud Claudiani 2. de Raptu:

——— hîc denſo criſpata cacumine buxus.

Diſparibus fiſtula.] Virg. 2. Ecloga:

Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Fiſtula. —

Ouid. 8. Metamorph.

——— ſic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit auenis.

Idem loco alio de tibia buxea:

Longáque multifori delectat tibia buxi.

Deliciis teneris.] Amoribus blandis, & aliquando turpibus voluptatibus. Ouidius ſe tenerorum luſorem amorum vocat.

Paſtor ineſt illi.] Martial. 12. lib. 32.

Et non recenti pallidus magis buxo.

Amantes pallidi cur.

Pallet & omnis amans.] Cur amantes palleant, rationem aperit Ficin. Commenta. in Platonis Conuiuium. In Priapeiis,

Vuis aridior puella paſſis,
Buxo pallidior, nouáque cera.

Ouid. 2. Metamorph.

—— cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt, buxéque ſimillimus ora
Pallor obit. Et 4. Metamorph.

— ----oráque buxo
Pallidiora gerens exhorruit.

Idem in amatoriis:

Palleat

Palleat omnis amans: color hic eſt aptus amanti.

Catullus de amaſio quodam:

——*inaurata pallidior ſtatua.*

Horat.3.Carm. 10.

Nec tinctus viola pallor amantium.

D.Ambroſius lib.3.in Hexaëmeron cap.13.hæc de Buxo: Buxus elementorum apicibus vtilis exprimendis: leui materia vſum manus puerilis informat. vnde ait Scriptura: Scribe in buxo, ſimul vt admoneat te ipſa materia quæ ſemper viret, nec vnquã foliis exuitur ſuis; ne vnquam ſpei tuæ diſſimulatione nuderis, ſed ſemper tibi per fidem germinet ſpes ſalutis. Apuleius 1.De Aſino aur. Eúmque auidè eſitantem aſpiciens, aliquanto inferiore macie atque pallore buxeo deficientem video. Idem lib. 8. At ille modicum commoratus, refert ſeſe buxantique pallore trepidus, mira ſuper conſeruo ſuo renuntiat. Claudiani illud non eſt alienum à pallore amantum, qui de nuptiis Honorij & Margratus amantum pallor. Et Naſo 4. Metamorph. Locus D. Ambroſij.

----- *Palles: facit hunc amor ipſe colorem.*

EMBLEMA CCVIII.

C V R *properans foliis præmittis Amygdale flores?*
Odi papillos præcocis ingenij.

FLoret prima omnium Amygdala menſe Ianuario, Martis verò pomum maturat. Plin.25.cap.16. quod torquetur in illud ingeniorum velut præcox genus, quod non temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab.lib.1.cap.3. Sunt enim pueri, qui ſtatim primóque omnia diſcant, memoritérque teneant, qui tamen quanto ætate fiunt prouectiores, tanto minus complectuntur, ita vt ad ſolidam eruditionem vix aliquando perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus ſit ingenium tam præcox & præmaturum, aut inſanos fore, aut non diu victuros. Proinde Actius apud Gell.lib.13.cap. 2.ait, in iuuenibus ingeniis itidem ſibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipſa placet; ea enim demũ matureſcere (maturitas enim tempeſtiuam adfert ſuauitatem) reliqua ante tẽpus putreſcere. Id quidem obſeruatum maximè fuiſſe in Hermogene tradunt, cui vix dum pubeſcenti tam admirabilem ingenij & memoriæ vim fuiſſe dicunt, vt annos natus octodecim artem Rhetoricam conſcripſerit, quæ ab omnibus admodum

Pueri præcoci ingenio.

De Hermogene Rhetore mirum.

commendatur:quem etiam declamantem aliquando Muſonius Philoſophus grauiſſimus audire non refugit, quemadmodum nec Imperator. At cùm annum quartũ & viceſimum attigiſſet, mente lapſus dicitur,omniúmque penè rerũ oblitus nulla euidenti cauſſa.Præclara Lyſiæ vox oratoris,cũ diceret ſe nolle cõſcribere quæ feſtinatio præcipitaſſet, οὐ βούλομαι ἔγωγε συντάττειν ἐσπευσμένα, quod tortum apparet in eos qui nimiùm præcipitante ſtylo edunt, ſeu potiùs euomunt quæ nondum bellè concoxerunt. Non minùs lepidè Syneſius cùm diceret eos qui ſibi in ſtylo indulgerent,cæca & ſubuentanea parere : nec enim incubando fouere orationem eos quibus neceſſe eſt vomere:fieri namque ſtylum euanidum & ἐξίτηλον: qui non congrua temporis mora dictionem elimat:nam quod in fœtu immaturo ſolet accidere, abortit; eoque fieri ſolet, vt abortus eiuſmodi nihil pariat quod ſi vitale, integrum,diuturnum. Philoſtratus tradit in Sophiſtis, cùm M. Antoninus fama excitus Ariſtidis Smyrnæi, audire ipſum diſſerentem vellet, dixiſſe:Hodie proponito, & cras audito; neque enim ſumus è numero vomentium, ſed exacta cura elaborantium. id eſt, τήμερον πρόβαλε, καὶ αὔριον ἀκροῶ, οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. Huc ſpectant adagia, Ante barbam doces ſenes:&,Odi puerulos præcoci ſapientia. cuius poſtremi meminit Apul.2.orat.pro ſe,ſed aliò torquet.

Cur properans.]Properare aliud eſt quàm feſtinare,ait Nonius: qui enim vnum quodque maturè tranſigit,is properat:qui multa ſimul incipit, neque perficit, is feſtinat. Sic omnino Cato, oratione De ſuis virtutibus,&apud Gell.legimus,lib.16.cap.14.

Præcocis.] De huius vocabuli inflexione Gell. 10. cap.11.

Amy

Amygdalus.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

SENIOR at morus nunquam niſi frigore lapſo
Germinat: & ſapiens nomina falſa gerit.

MOrus quaſi μαῦρος quibuſdam dicitur, quòd nigra ſit: alij à mora, id eſt, tarditate deriuant, quòd arborum poſtrema floreat. Nonnulli κατ' ἀντίφρασιν, Morum quaſi μωρὸν appellatam exiſtimant, id eſt, ſtultam, cùm præ cæteris prudentiſſima eſſe videatur. Sic enim Plin. lib. 16. ca. 25. Nouiſſima, inquit, vrbanarum germinat, niſi exacto frigore, ob id dicta ſapientiſſima arborum: ſed cùm cœpit, in tantum vniuerſa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum ſtrepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentiæ gerit ſymbolum, ait Pierius lib. 52. quòd ne aëris iniuria lædatur, tempeſtiuam & commodam occaſionem præſtolari videatur. Nam vbi primùm leniores & mitiores aliquantùm auræ ſpirauere, erumpunt germina, & flores exſinuant magna interdum ſtrage ob temporis inconſtantiam. Ne autem pruina lædi poſſit, quem hoſtem ſibi pernicioſum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs lapſum fuerit,

Morus vnde dicta ſit.

Prudentia ſymbolis, morus.

rit,atque ad amœniſſima adulti veris tempora peruentum ſomnino ſit. Ita vir prudens grauiora negotia, & conſilia omnia conſultò prorogat:neque ante tempus ſeſe effert,ſed maturam occaſionem citra noxam & periculum expectat.Huc facit prouerbium.Maturior moro.

Laurus.

EMBLEMA. CCX.

PRAESCIA venturæ laurus fert ſigna ſalutis:
Subdita puluillo ſomnia vera facit.

APhthonius Rhetor Laurum vaticinij ſymbolum eſſe prodidit:iccircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & Apollini diuinationis Deo ſacrã putarunt. Si enim ſtrepitu quodam in igne crepuiſſet,felicitatem portendebat.Adhæc puluillo ſuppoſita dormientium,ſomniorum veritatem cõciliare putatur,vt libris magicis proditum accepimus.Et quidem olim in maleficiis amatoris incendi laurus,&aliqua religione in ignem coniici ſolebat,tanquam amantium querimonias repræſentãs. Laurus, vaticinij nota.

Adag.

Adag. Clamoſior lauro ardente: quod videtur ſignificaſſe his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni.* ſi verò tacita conflagraſſet, habebatur inauſpicatiſſimũ, vt ipſemet ait.

Et tacet extincto laurus aduſta foco.

δάφνη vnde dicta. Plerique hinc δάφνην dictam putant, à δα intenſiua particula & φωνέω, quod eſt cano & voco: quòd in igne ſonitum & crepitum edat: vt latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt ſignificatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucilio illud à Macrobio citatum libro ſexto Saturn. cap. 4.

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili ſonitu flamma crepitante crematur.

Præſcia venturæ.] Sic videtur legendum potius,

Præſcia venturi laurus, fert ſigna ſalutis:

Vt apud Claudian. 2. de raptu Proſerp.

— Venturi præſcia laurus.
Fluctuat. ——

Aliud.

Debetur Carlo ſuperatis laurea Pœnis:
Victrices ornent talia ſerta comas.

CAROLO V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs geſtabant. Plinius 15. cap. vlt. idemque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem eam ab imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptam Barbaroſſæ, ſuoque regi tandem reſtitutam à patribus non ita dudum accepimus, qua de victoria libri editi circumferuntur.

Pœnis.] Pœni fuere Carthaginienſes: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenſes, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit, vt ſcriptores quidam tradunt, quorum in numero eſt Pacchimerius: qui tamen erroris cõuincitur ab aliis quibuſdam ſtudioſis antiquitatum. Ea enim vrbs Ptolemæo eſt τύνητον: Straboni τύνις, vt Tunicenſe oppidum Plinio.

Pœni. Thuni.

Popu

Populus alba.

EMBLEMA CCXIII.

HERCVLEOS crines bicolor quòd populus ornet,
Temporis alternat noxque dieſque vices.

POpulum albam Herculi ſacram Plinius tradit c.1.lib.12.& lib.16.cap.23.Hæc quòd ſit folio ſemper tremulo,ſupernè candicanti,& inferiori parte viridi,temporis motum continuũ in diem clarum, & obſcuram noctem diſtributum repręſentat. Sic autem Plinius:Populus alia alba, alia nigra, alia quæ Libyca appellatur,minima folio,ac nigerrima,fungiſque enaſcentibus laudatiſſima.Alba folio bicolor,ſupernè cãdicans,inferiori parte viridi,Hãc albam populum Herculi indigeni ſacram, idẽ Plin. ſcribit, & Virgil.Ecloga 7. Populus alba. Herculi ſacra.

Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Iaccho.

Adhæc Lilius Gyraldus Syntagm.17. hiſt. Deorum,hos Virgiliana auctoritate reprehendit, qui tradunt eos ſola lauro coronari

nari ſolitos, qui ad aram maximam Herculi ſacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

----- Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitque comas, foliiſque innexa pependit.

Et paulò pòſt.

Populeis adſunt euincti tempora ramis.

Populus arbor, temporis ſymbolum.

Hoc quidem vidit diligentiſſimè Pierius lib. 52. qui populo arbore tempus ſignificari ait, quòd ſit bicoloribus foliis, quippè quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hæc habet populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitiũ circumaguntur, nec vllo argumento certiùs intelligitur ſidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt ſunt oleæ, ſalices, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera denſior atque coloratior habeatur. In populo verò alba præſertim, cãdor vna ex parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altêra porracei folij inſtar viridiſſimus. Eius arboris coronam geſtaſſe Herculem narrant, cùm ad inferos deſcendit, eamque partem quæ foris eſſet conſpicua, fuligine tetri chaûs obſcuratam, quæ condebatur interiùs, ſudore ablutam cãdidiorem euaſiſſe. Secus habet Pauſanias. Sed omnes haſce opiniones ſigillatim recenſere vt non eſt animus, ſic non video quàm ſit neceſſe.

FINIS.

NOTÆ

POSTERIORES AD ALCIATI EMBLEMATA.

PER CLAVDIVM MINOEM.

Δευτέραι φροντίδες.

Editio vltima.

IN VIRTVTE ET FORTVNA.

LVGDVNI,

APVD HÆREDES GVLIELMI ROVILLII.

M. D. C.

IN PRÆFATIONEM AD PEVTINGERVM.

EMblemata cudimus.] Elegans à fabris ἀλληγορία, ſignificatque ſe horis genialibus hæc lepida carmina conſcripſiſſe. Sunt autem ἐμβλήματα (id enim placet addere) ornamenta exemptilia quæ ad placitum vaſis argenteis aureiſque tolli, & reponi poſſunt, qualia ſunt ſigilla, rerúmque & floſculorum ſimulacra affabrè cǿlata vel depicta. Sic itaque accipitur id nominis à M. Cicerone primùm, deinde Vlpiano. Ex libris enim Iuriſconſultorum didicimus nihil aliud emblema eſſe, in l. cùm aurum 19. §. Idem Celſus: & l. Pediculis argenteis §. 1. Dig. de auro, argento, mundo, legatis. Ea vox cùm peregrina eſſet, & Romanis auribus non ſatis nota, Tiberio Cæſari minimè placuit, vt principi qui linguam patriam externæ præferret. Quamquam enim, ait Suetonius, Græco ſermone promptus eſſet, non eſt tamen niſi opportunè vſus, abſtinuit enim, ſed in Senatu maximè, adeò quidem vt monopolium nominaturus, veniam priùs poſtularit, quòd ſibi verbo peregrino vtendum eſſet; atque etiam in quodam decreto Patrum, cùm ἔμβλημα recitaretur, vocem commutandam cenſuerit, & pro peregrina Romanam requirendam, aut ſi non reperiretur, vel pluribus, & per ambitum verborum rem enunciandam. † Sed retinemus Emblematis vocabulum, vt vſu iam receptum, dignúmque Romana ciuitate; eſt enim venuſtum & elegans, imò ſignificantiſſimum, & ad hanc inuentionis materiam appoſitiſſimum.

Emblema quid.

* Idem Dion in epitome, fol. 80.

Ipſe dabo vati carthacea munera vates.

Velim hæc addi ad poſtremum præfationis ſcholion, in quo de muneribus, quæ commodè & decenter viris dignis offerri debeant: non enim cuilibet rectè & opportunè datur quidlibet. Sic Martialis in ſeptimo:

Diuitibus poteris Muſas, elegóſque ſonantes
Mittere: pauperibus munera pexa dato.

Itémque illud ex ſeptimo,

Muneribus cupiat ſi quis contendere tecum,

Audeat hic etiam, Caſtrice carminibus.

Et id quidem mihi reuocat in mentem diſtichon Latinum Laſcaris, doctiſſimi hominis, ad Iouianum Pontanum:

Verſiculos Pontane, tibi: ſic munera Baccho,
Libamus Bacchi: ſic Cereris Cereri.

AD EMBLEMA I.

DE anguis augurio Cornelius Tacitus libro vndecimo, ſic: Sedente Claudio Circenſibus ludis, cùm pueri nobiles equis ludicrum Troiæ inirent, intérque eos Britannicus, Imperatore genitus, & L. Domitius adoptione mox in imperium & cognomentum Neronis adſcitus, fauor plebis acrior in Domitium, loco preſagij acceptus eſt: vulgabatúrque aſſuiſſe infantię eius dracones in modum cuſtodum, fabuloſa & externis miraculis aſſimulata, nam ipſe haudquaquam ſui detractor, vnam omnino anguem in cubiculo viſam narrare ſolitus eſt. Virgilius non temerè ſcripſit anguem exiſſe è tumulo Anchiſis: veteres enim, vt eſt apud Plutarchum in Cleomene, ſerpentes tribuerũt heroibus: cuius rei rationem nõ vnam multi afferunt. Sic enim poëta lib. 5. quo loco Æneas patri iuſta facit:

Salue ſancte parens, iterum ſaluete recepti
Ne quicquam cineres, &c. Et deinde.
Dixerat hæc, adytis cùm lubricus anguis ab imis,
Septem ingens gyros, ſeptena volumina traxit,
Amplexus placide tumulum. Vide reliqua.

Pallas de capite orta Iouis.] Nolim mihi fore moleſtum lectorem ſi Iſacij Tzetzis rationes adiunxero: cuius hæc fermè ſententiæ ex iis commentariis quos ſtudioſè conſcripſit in Caſſandram Lycophronis: Tritonia Pallas dicta quod in Trito Lybiæ fluuio nata creditur: vel quod tertio menſis die orta: ideo enim tertia dies Mineruæ ſacra eſt Athenis: vel quod ἐκ τῆς τριτοῖς, id eſt, Iouis capite progenita τρίτω enim Bæotum lingua, caput nominatur, vel quod eadem cum Luna ſit, quæ apparet tertio quoque à coitu die vel quod eadem ſit cum anima, quæ tres partes habet ἐπιθυμίαν, θύμον, καὶ λογισμὸν: vel quod eadem cum prudentia ſit: aut ex Democriti ſententia, quod hæc tria præſtentur ab anima, bene conſulere, rectè iudicare, iuſtè agere, id eſt, εὐβουλεύειν, εὐκρίνειν, καὶ ἐμπράττειν.

Pallas Tritonia.

AD

AD EMBLEMA 2.

NAm vetus hoc Gallica linguâ ſonat.] Hîc de lingua vetere Gallica lubens aliquid diſquirerem, ſi aut eruditorum hominum non ſatis inter ſeſe conſentientium opiniones aliquid haberent firmamenti: aut niſi vetera certáque monimēta nos in hac rerum caligine & ignoratione deficerēt. Nihil enim ea de re certi poſſumus pronunciare, niſi primum conſtiterit non modò quæ lingua vetus, ſed etiam qui veteres, & quo ſeculo maximè ſint intelligendi. Alij enim fuere qui vixerūt antè tempora Iulij Cæſaris, qui primus de re Gallica ſcriptis aliquid mandauit; quique veterum Druidarum ætatibus & poſteà floruerunt: alij veteres Galli qui ſub Imperatoribus Romanis ſeruile aliquod paſſi iugum, alij qui ſub prioribus regibus, vt vetuſtiores prætermittam, Clodouæo primo, Carolo Magno & aliis: quibus temporibus credibile eſt non eandem fuiſſe Gallorum linguam vernaculam, qualis hodie celebratur. Qua in re perquirenda, mihi quidē certè videntur ocioſæ diſputationes quorūdam, qui vetuſtos Gallos lingua Græca vſos eſſe, vt penè familiari & domeſtica, contendere auſint. Alij ſunt in ea hęreſi vt putent linguam veterum Gallorum eandem fuiſſe quæ eſt hodie Suitenſium ſeu Heluetiorum: plerique etiam à Germanis volunt Francos oriundum, & linguam veterum Francorum eandem atque Germanorum quæ eſt hodie in vſu exiſtimant popularē fuiſſe. At qui volunt ingenioſiores videri Celtas illos veteres eodem modò loquutos aſſerunt, atque nunc Armoricos Britones: alij etiam, vt ſua cuiuſque eſt opinio, coniiciunt eam linguam, quæ nunc à Gallis Prouincialibus, vſurpatur, veterem extitiſſe. Sed neſcio quo modo, ſi ſit ſtandum ab vna ex his opinionibus quæ putatur ſimilior vero, nos commodè poſſimus extricare. Quis enim hac de re certi aliquid pronunciarit in tanta præſertim rerum omnium confuſione, populorum ac gentium migratione, multitudine coloniarum, principalium, rerúmque publicarum mutatione? Quis neſcit centum, aut eò minus annorum ſpatio linguas non ſecùs quàm res alias, vt variè traducuntur, aut vſurpantur, omninò vel non minima parte commutari? De lingua Latina exemplum inſigne proferrem in mediū, niſi putarē ſatis eſſe notum iis qui veteres libros euoluerunt, lōgè puriorem & delicatiorem fuiſſe ſeculo Varronis, Ciceronis, Auguſti, quàm fuerit ętate Catonis ſuperioris, & tē-

De vetere Gallica lingua opiniones variæ.

poribus primi belli Punici. Sed dico linguam Gallicam quæ erat in vſu temporibus Caroli Magni nobis hactenus inauditam planeque incognitam: deſunt enim vti iam dixi vetera monumenta quibus id probemus, etiamque adiicio eam quæ vulgaris erat aureo D. Lodoici principatu vſque adeo horridam & incultam fuiſſe, vt ſi cum noſtra hodierna conferatur nihilo plus vna altera differat quam hodie differt vulgaris Pariſinorum ſermo à Britonum oratione populari. De Gallorũ quidem vetere lingua corrupta conſtat, ſed vbinam Gallorum ſermo ſeruatus, & apud quos fuerit, nondum liquet. nam Galli ſermonem Gallicum dedidicerunt, cum non ſolùm Romanæ leges, ſed & legiones in Gallia conſtitutæ Gallos Romana vti lingua cogerent. vt facilè ſit intelligere à Romano foro ipſáque Romana militia Gallicam linguã à maioribus illis vſurpatam penè omninò fuiſſe abolitam. Sed vt vetera prætermittam, cui poteſt eſſe dubium, quin priſcum Gallorum idioma aut non parum fuerit immutatum, aut etiam adeo corruptum, vt primam ſui faciem amiſerit quo tempore Franci à Germania irrumpentes in Gallias tranſitum fecerunt, & à quibus non impetrabant ſedes, Gallos partim expuliſſe, partim etiam ſibi ſubieciſſe? At noſtra lingua, vt ſe hodie habet, quanquam locuples & abundans, habet tamen permultas voces quæ à Græcis deflexæ, non temerè videri poſſint, habet etiam non paucas Germanicas, & Latinas, ex quo tamen non ſequitur maiores noſtros promiſcuè vel Græcè vel Germanicè aut Latinè ſciſſe. Quid igitur hac in re ſtatuam nondum video, vt promptum mihi ſit quid habeam refellere, quid autem certius adducere, debeam nondum habeam. Vide quid apud Senec. conſol. ad Album cap. 8.

AD EMBLEMA. 4.

GAnymedei raptus figmentum non Iouis habere flagitium docui, ſed hiſtoriam à qua poſſint ad Dei cultum homines inflammari. Laudaui meos auctores, certè ἀξιοπίστους, Xenophontem nempe & Euſtathium Homericum interpretem. Sanè noſtri non temerè hieroglyphicum aquilæ D. Ioanni tribuere, vt eius in diuinis rebus acumen longè perſpicax & oculatum, vt ita dicam, oſtenderent. Vt enim aquila quaſi acula, ab

D. Ioanni aquilæ hieroglyphicum cur tributum.

ab acumine dicta eſt 3. & Homero teſte, *αἰετὸς ὀξύτατον δέρκεσθαι ὑπουρανίων πετεηνῶν*: ſic Diuus ille oculorum acie in altiſſimæ diuinitatis receſſum directa præ aliis omnibus *θεανθρώπου* arcana vidit, qua Ebionitarum nefandam hæreſim peſſundedit, & præpetibus pennis euolauit, déque ipſo rerum diuinarum nido pellucidas illas gemmas eſt mutuatus, quæ poſtea oculis hominum caligantibus, veram certámque claritatem afferant. Sed hîc me cohibeo, quod id eſſe videam Theologorum penſum. Hiſtoria Ganymedis recenſetur à Suida: ſed nihil ad noſtrum propoſitum ea narratio.

AD EMBLEMA. 5.

Serpens inter ſignificationes alias turpium voluptatum, & mollium illecebrarum notam eſſe dicimus aliunde. Interea, quandoquidem Alciatus noſter in mõſtro tam informi effigiando primùm hæſerit, vti rem nouam & inſolentem, planéque ſtupendam expreſſurus, neſcio an huc cõferre auſim Lybi- Loc⁹ Chry
cam illam fabulam, quam Chryſoſtomus Dion retulit oratio- ſoſtomi
ne 5. ſed cùm nihil ſit in narrando pericli, non patiar ſtudioſos Dionis de
ea defraudari. Ait igitur eſſe in Lybia ferarũ genus, ex promi- monſtro
ſcuo belluarum diuerſi generis coitu, ſæuum admodum & fe- quodam
rox circa Syrtes imprimis verſari. Monſtri faciem eſſe muliebri Lybiæ.
corpore certè formoſo, papillis tumentibus, toto pectore ac ceruice pulcherrima, cutis colore admodum nitido, reliquis partibus corporis horridis, & ſquammarum ſcabritie aſperis, infernè demum in longum anguem deſinentibus. Feras eſſe omnium velociſſimas ait, vt nemo ſit adeò alacer, qui earum inſultus effugerit. Animalia cætera quotquot nactæ fuerint, per vim aſſequuntur, tandémque opprimunt vnum hominem modò blanditiis adoriri, & præſtigiis implicare. Cætera Dion. At quia ſuperiore commentario conatus ſum inuentionem carminis Alciatini expiſcari, ſicuti feci paſſim, ex quodam auctore vetere, addo & hoc, apud Ælianum lib. 9. de Var. hiſt. antiquiſſimum quendam virum in Auſonia fuiſſe olim, nomine Marem, cuius anterior facies hominis eſſet, poſterior equi: Græcis eſt *ὑπομιγής*: cauſam autem naturæ duplices in id confert, quòd primus equum aſcenderit.

Sic olim Cecrops.] Tzezes in Caſſandram Lycophronis, Ce- Cecropa biformis.

cropem ait biformem nominatum, quòd ex draconis dentibus egreſſus ſit: vel quod duorum hominum magnitudinis eſſet: vel duarum linguarum peritus, Ægyptiacæ nimirum & Græcæ: aut, vt eſt in fabulis, quod ſuperiores hominis partes, inferiores autem draconis habuerit: quod quidem ἀλληγορικῶς Demoſthenes interpretatus dixit, illum robore ſimilem draconi fuiſſe, homini mente. Exiſtimat tamen idem Tzetzes eum optimum regem extitiſſe, quippe qui hominum ferocitatem omnem de medio ſuſtulerit: vel quòd primus mulieres, quæ more ferarum coibant promiſcuè, ad certa coniugia reuocarit, ſicque nefandos concubitus & belluinos aboleuit.

Pedit, eructauit.] Duo verba poſita κατ' ἀντίθεσιν: atqui anguem pedit homo, nouè & inſolenter dictum, ob monſtri quod proponit inſolentiam: ita hominem eructauit anguis, vt rem prodigioſam quoquo modo effingeret. Eructare, nihil aliud eſt quàm efferre & egerere: quo ſenſu, dixit Catullus:

Eructare.

In pede ſtans fixo carmina ructat hians.

Et Lucilius apud Horatium, ducentos verſus ſtans pede in vno ructabat.

Gigantes terra mater protulit.] Virgil. in Opuſculo de Ætna:

His natura ſua eſt aluo tenus, ima per orbes
Squammeus in tortos ſinuat veſtigia ſerpens.

Multa de Gigantum ortu & pugnis Diodorus libr. 4. & 5. Anguinei & anguipedes vocantur à Poëtis: quod mihi reuocat in memoriam veteres ſtatuas, quibus Gigantum formæ obtortis cruribus conſpiciebantur: quóſque Lampridius retulit in commodo: eum nempe quos obtortis cruribus eſſet vbicunque nactus, ſagittis ex libidine ſolitum configere, eóſque draconteos appellitare.

Gigantes anguipedes.

AD EMBLEMA 8.

HVius Emblematis character mihi videtur penè ſumptus à Suida, ex quo didicimus Hermas eſſe Mercurij quaſdam ſtatuas: quo loco adducit Meneclem quendam, ſiue Calliſtratem in opere de Athenienſibus, à varia porticu adúſque regiam ſtatuas eſſe, quæ Hermæ dicuntur: vnde locum id accepiſſe nominis ait, quia multæ ibi & à priuatis & à magiſtratibus dicatæ eſſent, ex quibus quidam Hermæ Hipparchei, ab

Emblematis fons.

Hermæ ſtatuæ.

Hip

Hipparcho Piſiſtrati dicebantur: fuiſſéque Hermas ſaxeas in ædium veſtibulis & in fanis. Addit deinde ἑρμαῖον, primitias eſſe ad ſtatuas Mercuriales,quæ in viis collocabantur à viatoribus: itémque aceruos lapidum Mercurio ſacros in obſcuris viis, quæque non ita cogniti eſſent peregrè euntibus.Interpres Homeri ἑρμαῖον vocat, lapidum congeriem ad Odyſſ. ϱ. vt λιθινὸν σωρόν Epigrammatarius: & ἑρμαῖον λόφον Heſychius. Is honos congeriei ſiue cumuli lapidum, virorum fortium tumulis ſolitus fuiſſe conferri,teſtis eſt Pauſannias.Strabo: παρὰ ὅλην δὲ τὴν ὁδὸν τὴν ἰδεῖν ἑκατέρωθεν πολλαχοῦ ὥσπερ ἑρμαίας πέτρον ἠλίβατον στρογγύλον. Reperio & huiuſmodi Hermas imponi ſolitas fuiſſe tumulis, ad propagandam defunctorum memoriam. M. Tullius 6.ad Atticum, Hermæ tui pentelici cum capitibus æneis,de quibus ſcripſiſti, iam nunc admodum delectant. Sed gymnaſiis ſolitas fuiſſe conſecrari Hermathenas,id eſt ſtatuas Mercurij & Mineruæ iunctas, idem alibi ſignificat Cicero: Quod ad me,inquit, de Hermathena ſcribis, per mihi gratum eſt, ornamentum Academiæ proprium meæ, quod & Hermes commune omnium,& Minerua ſingulare inſigne eius gymnaſij. Hermathenæ.

AD EMBLEMA II.

—Digitóque ſilentia ſignet,

ET ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.] Satis iam multa nos hactenus ea de re,ſed nondum tamen ſatis, ſi ſtudioſorum deſiderio volumus obſecundare. Addamus itaque nonnulla licet Harpocratis ſigillum in annulis ſolitum geſtari à quibuſdam ex veteribus,teſtes ſunt longè multi, ſuumque auctorem laudant Plinium:in cauſa autem fuiſſe putant, vti ſilentij fides indicaretur. Harpocratis ſigillus in annulis. Qua ratione Alexandrum Magnum exiſtimo cùm epiſtolam quandam matris Olympiadis, conuitiis plenam aduerſus Antipatri nomen, vnà cum Hepheſtione legeret, tractum è digito annulum, ori illius appreſſit tacitè quidem & amicè, ſed reipſa tamen ſilentium imperans. Quòd mihi vltrò reuocat in memoriam Titi Liuij imaginem à Patauinis ſupra Prætorij fores poſitam; habet enim ori appreſſum digitum: cuius geſtus cauſas multi multas afferunt, ſed qui ex T. Liuij imago.

aliis doctiores videri poſſunt, coniiciunt id ea confictum ratione, quòd is ſcribendo adeò multa ſit complexus, vt ſcriptoribus aliis ſilentium videatur indixiſſe. Sed id ego quidem malim ad ſingularem hominis tum ſapientiam, tum modeſtiam conuertere, vt qui multa ſcribendo, longè plura in hominum animos cogitanda infuderit, dếque Romana origine ea non minus prudenter, quàm ſcitè & verecundè tradiderit, quæ ſine fabularum permiſtione dici nequaquam poterant: vel quæ ſi litterarum monimentis credita extitiſſent, non parum de dignitate & admiratione huius imperij, déque nomine populi rerum Domini detraxiſſent. Attigimus nonnulla

Angerona.

de Angerona, cuius effigies ore fuit obſignato apud Romanos, vt ſilendum innueret, cuius tutela vrbs eſſet, quódque illi proprium nomen: ea nimirum ſuperſtitione capti, ne Dij tutelares ſacris quibuſdam auocarentur. Et ea certè cauſa necatum Valerium Soranum legimus, quòd arcanum iſtud fuiſſe propalare auſus. Nullus enim eſt in litteris adeò mediocriter verſatus, quin ſciat ex veterũ ſcriptis, Romanæ vrbis duo fuiſ-

Romæ vrbis nomina duo, immo verò tria Politian. 1. Epiſt. 2. de origine ciuit. Florentinæ.

ſe nomina, vnum apertum & vulgare Roma, à *ῥώμη*, puella Troiana, vel à fortitudine, aut etiam à Romo, quem Romulum poſtea dixerunt: alterum verò ignotum, ſacris abditum, vel pauciſſimis cognitum, id nomen fuiſſe Anthuſam didici. Plinius, ſic libro 3. capite 5. Cuius nomen alterum dicere arcanis ceremoniarum nefas habebatur. Iam verò quia Romani eſſent ſilentij tenaciſſimi, vtebantur prima huius verbi littera S, quæ tricliniorum foribus ſuperponi erat ſolita, nimirum vt conuiuis ſilentium indiceretur, & ne fidos inter amicos eſſet, qui dicta foràs eliminaret, vt Flaccus ad Torquatum cauet. Sed hæc hactenus.

AD EMBLEMA 12.

Cõſilium, res ſacra.

EX Platonis Theage citaui illud, Conſilium, rem eſſe ſacram, id eſt, *σύμβολον, ἱερὸν εἶναι χρῆμα*; cui conuenit quod affertur è Menandri *γνώμαις: ἱερὸν ἀληθῶς ἐστιν ἡ συμβουλία*. Reperitur & in Xenophonte, *ἡ λεγομένη ἱερὰ συμβουλή*.

Ad locupletandum verò pulcherrimum thema de vulgandis

dis principum arcanis ſuccurrunt ex Cornelio Tacito loci duo inſignes: primus eſt initio ferè Annalium, vbi de nouo Tiberij principatu agit, cuius tacito iuſſu cæſus eſt Poſthumius Agrippa centurionis cuiuſdam miniſterio. Nuncianti enim centurioni, vt mos militiæ, factum eſſe quod imperaſſet, neque imperaſſe ſeſe, & rationem facti reddendam apud ſenatum reſpõdit. Quod poſtquam Salluſtius Chriſpus particeps ſecretorum comperit, metuens ne reus ſubderetur, iuxta periculoſo, ficta ſeu vera promeret, monuit Liuiam, ne arcana domus, ne conſilia amicorum, miniſteria militum vulgarentur, neue Tiberius vim principatus reſolueret, cuncta ad ſenatum vocando: " eam conditionem eſſe imperandi, vt non aliter ratio conſtet, " quàm ſi vni reddantur. Sed & lib. 2. vb. de fictitio. Agrippa (is " erat Agrippæ ſeruus, Clemens nomine, qui Auguſti audita morte, ſeſe pro domino geſſit, varioque apud multos rumore ſparſo, Agrippæ nomen mentitus) is vinctus ad Tyberium domo trahitur: & percontanti Imperatori, commodo Agrippa factus eſſet? fertur reſpondiſſe: quomodo tu Cæſar. vt ederet ſocios, ſubigi non potuit: nec Tiberius de eo ſupplicium ſumere palam auſus, in ſecreta palatij parte iuſſit interfici, corpuſque clam auferri.

Arcana domus Imperatorij non detegẽda.

Tiberij cautus animus.

AD EMBLEMA 13.

SVeton. in Caligula: Quo magis nullius non boni exempli fautor videretur, mulieri libertinę octingẽta donauit, quod excruciata grauiſſimis tormentis de ſcelere patroni reticuiſſet. Quas ob res inter reliquos honores decretus eſt ei clypeus aureus, quem quotannis certo die collegia ſacerdotum in capitolium ferrent, Senatu proſequente, nobilibúſque pueris ac puellis, carmine modulato, laudes virtutum eius canentibus. Apud Ammianũ Marcellin. lib. 14. non tã nobilis, quàm cruenta narratur quæſtio de iis crudeliſſimè agitata, qui in Conſtantium nouas res moliri accuſabantur. Inter cæteros emicuit Euſebius quidam nobilis, qui ita euiſceratus eſt, vt cruciatibus membra deeſſent, implorans cælo iuſtitiam, toruum renidens fundato pectore, manſit immobilis: nec ſe incuſare, nec quenquam alium paſſus: & tandem nec confeſſus, nec confutatus, cum abiecto conſorte pœnali eſt morte multatus, ducebatur

Honos tributus libertinæ in tormẽtis fidę.

Euſebij cuiuſdam conſtans animus in tormentis.

intrepidus temporum iniquitati inſultans, imitatus Zenonem illum veterem Stoicum, qui vt mentiretur quædam, laceratus diutiùs, auulſam ſedibus linguam ſuam, cum cruento ſputamine in oculos interrogantis Cyprij regis impegit, hęc Ammiã. Cornelius verò tacitus lib. 15. Annal. quo loci de tormentis eorum agit, qui in Neronem putabantur coniuraſſe, de muliere quadam imperterriti & infracti animi ſic: Interim Nero recordatus Voluſij Proculi iudicio Epicharim attineri, ratuſque muliebre corpus impar dolori, tormentis dilacerati iubet. At illam non verba, non ignes, non ira eò acriùs torquentium ne à femina ſpernerentur, peruicere quin obiecta denegaret. Poſtero die cùm ad eoſdem cruciatus retraheretur, geſtamine ſellæ, nam diſſolutis membris nequibat inſiſtere, vinclo faſciæ, quam pectori detraxerat, in modum laquei ad arcum ſellæ reſtricto, indidit ceruicem, & corporis pondere conniſa, tenuem iam ſpiritum expreſſit. Clariore exemplo Libertina mulier in tanta neceſſitate alienos ac propè ignotos protegendo, cùm ingenui & viri & equites Rom. ſenatoreſque intacti tormentis cariſſima quæque ſuorum pignorum proderent.

Mulier infracti animi in tormentis.

AD EMBLEMA 14.

SAtis de Chimęra hucuſque, niſi me Lycophronis interpres vt aliquid adderẽ reuocaret. Ille itaque Pegaſum pro equo fabuloſo agnoſcit, totiuſque fabulæ ſeriem tractat eodem penè quo cœteri modò, ſed ſubdit ἀλληγορίαν τὴν τῆς φυσικῆς γνώσεως, quæ ad noſtrum hoc propoſitum nihil attinet. Adde etiã nunquam fuiſſe Pegaſum equum: quia nullus ſe vnquam vidiſſe alatum equum ſit teſtatus, at quia vir egregius Pegaſus nauim conſcendit, cuius alæ vela eſſent, locum factum eſſe fabulæ. Ad hæc Chimæram pro muliere ponit filiam Amiſodari, Lyciæ pręſidis, cuius fratres duo. Leo & Draco, qui cum Lycię ingreſſus occupaſſent, viatores, alioſque multos trucidaſſent. Quod autem concordes eſſent, & vnà in aliorum perniciem conſpirantes, tricipitem belluam illos plerique nominarunt: vt quia periti bello eſſent & inſigni corporis præditi robore, ignem expirantem dixerunt. Hos Bellerophon vicit, iniecto faucibus plumbo, id eſt ſeruitutis freno. In priori parte Leo pugnabat, Draco in poſteriore, at in medio Chimæra, eò quod eſſet infirmior: Alij ad hunc pene modum: Chimæram (vti colligitur

Pegaſus equo alato necꝰ quid

Bellerophon Chimeram vicit.

ligitur ex Homero) gentem fuiſſe bellicoſam, quam Leoni eſſe ſimilem dicebant. Hæ fuerunt Amazones, quæ à facie pugnabant valdè ſtrenuè & generosè, quas poëta cum Chimęra hoc eſt capra confert, quia per præcipitia incederent caprarum in modum, & in pręruptis locis habitarent.

AD EMBLEMA 15.

Templorum idcirco ponitur ante fores) Eruditè nõ minus quàm diligenter in ſuo copiæ cornu Pierius, leonis faciem illam quæ prima viſa eſt Ezechieli, initiandorum ſacrorum admonitionem nobis oblatam fuiſſe tradit: eamque à primis viſam, quod à vita principum ſoleat totius populi conſenſus legem ſibi ſtatuere. Ponuntur itaque ad valuas templorum, vel poſtibus ſuſtinendis, vel Hyperthyris, aliquando etiam pronaïs locorum, vt Deum venerari primò meminerimus. Addit etiam in pronao Taruiſinę cathedralis draconem alatum vnguibus leonum duorum comprimi: draconem retorto collo leonis pectus remordere: cuius emblematis eam eſſe ſententiam docet: prauam quidem cogitationem cor inceſſere: fortem animum eam protinus elidere: à læua leonem ſuo pectori ſubiicere apprehenſum leũculum: generoſum quippe animũ ſeipſum vincere.

Leonis imago in valuis templorum.

AD EMBLEMA 16.

INter legendum ſeſe obtulerunt exempla quædam illuſtria de credulitate, ex Ammiano Marcellino, primum quidem lib. 14. de Conſtantio ſic habet. Arelate hyemem agens Conſtantius poſt theatrales ludos atque Circenſes ambitioſo editos apparatu, ad diem v i. Id. Octob. qui imperij eius annum triceſimum terminabat, inſolentia pondera grauius librans, ſi quid dubium deſerebatur aut falſum, pro liquido accipiens & comperto, inter alia excarnificatum Geruntium Magnentianę comitem partis exulari mærore multauit. Vtque ægrum corpus quaſſari etiam leuibus ſolet offenſis, ita animus eius anguſtus & tener, quicquid increpuiſſet, ad ſalutis ſuæ diſpendiũ exiſtimans factum aut cogitatum, inſontium cędibus fecit vi-

Conſtantius credulus.

ctoriam

ctoriam luctuoſam, & cæt. Idem libro 30. vbi narrat quibus dolis interceptus & oppreſſus eſt Para rex Armeniorum Valentis iuſſu: qui quod accepiſſet eum ſibi infeſtum, maliſque artibus quibus facere & moliri, agenti in Armenia Traiano, remque militarem curanti arcanis litteris mandauit vt regem eum quoquo modo de medio tolleret. Itaque illecebroſis regem Param inſidiis primùm ambiit, ei Valentis litteras egregiæ in eum voluntatis teſtes oſtendit, modò ſeſe conuiuā ei præbuit, ad vltimum compoſita fraude ad prandium verecundius inuitauit. Qui nihil metuens mali, venit, conceſſoque loco honoratiore diſcubuit. Cumque apponerētur exquiſitæ cupediæ, & ædes pulſu neruorum, & articulato flatilique ſonitu reſultarēt, iam vino incaleſcente, ipſo conuiuij domino, per ſimulationē naturalis cuiuſdam vrgentis egreſſo, gladium diſtrictum intentans, toruo lumine ferociens quidam immittitur barbarus, aſper, ex his quos Supras appellant, confoſſurus iuuenem, ne exilire poſſet etiam tum præpeditum. Quo viſo regulus fortè prominens vltra torum, expedito dolo aſſurgens, vt vitā omni ratione defenderet, perforato pectore deformis procubuit victima, ictibus multiplicatis fędè conciſa. Hocque figmento nefariè decepta crudelitate inter epulas quæ reuerendæ ſunt vel in Euxino ponto, hoſpitali numine cōtuente, peregrinus cruor in ambitioſa toralia ſparſus, & ſpumas ſatietati ſuperfuit, conuiuarum horrore maximo diſperſorum. Libro verò vltimo, qui eſt 31. de Valente. Illud ferri non poterat, quod cum legibus lites omnes quæſtiones committere veteres vellet, deſtinatiſque velut lectis iudicibus negocia ſpectanda mandabat, nihil agi contra libidinem ſuam patiebatur. iniurioſus alias & iracundus, & criminantibus ſine differentia veri vel falſi facillimè patens, que vitiorum labes etiam in his priuatis quotidianiſque rationibus impendio eſt formidanda. Seneca epiſtola 3. non minus eſſe vitioſum credere omnibus, quàm nemini diſputat, eodem cum Heſiodi carmine ſenſu, *πίστιες καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας*. Si aliquem amicum putas eſſe, cui non tantùm habeas fidei, quàm tibi, vehementer erras, & veræ amicitiæ vim nondum tenes. Tu, omnia cum amico delibera, ſed de ipſo priùs. Poſt amicitiam credendum eſt, ante amicitiam iudicandum. Diu cogita an tibi in amicitiam aliquis recipiendus ſit: cùm fieri placuerit, toto illum admitte pectore: tamque audēter cum illo loquere, ac tecum. Quid eſt cur me coram illo non putem ſolum? Quidam quæ tantùm amicis committenda ſunt, obuiis

Para rex Armenius à Valente oppreſſus.

Valentis nimia credulitas.

Senecæ locus de credulitate.

ebuiis narratur,& in quaſlibet aures quicquid illos vrit, exonerant:quidam etiam rurſus chariſſimorum conſcientiam reformidant,& ſi poſſent,nec ſibi quidem credituri,interiùs premunt omne ſecretum,neutrum faciendum eſt. Vtrumque enim vitium eſt,& omnibus credere & nulli. Citatur de credulitate hoc Menandri

Ὁ προκαταγιγνώσκων δὲ πρὶν ἀκοῦσαι σαφῶς,
Αὐτὸς πονηρός ἐστι, πιστεύσας κακῶς.

Quicunque damnat,remque non planè audijt,
Eſt improbus vir,ideò quòd credit malè.

Item illud:

μὴ πάντα πειρῶ πᾶσι πιστεύειν ἀεί.

Credenda cunctis eſſe cuncta ne putes.

AD EMBLEMA 17.

NEſcio an commodè huc conferam verba Senecæ,quę mihi quidem certè videntur non aliena à Pythagoreis, de quibus in commentatione noſtra hactenus. Magnam vitæ partem elabi nihil agentibus: maiorem male agentibus: totam, aliud agentibus. Certè Annianus diſſertationum Epicteti libro, ſcitè eſt interpretatus his pene verbis, πῆ παρέβην, vbi omiſi adulationem: Quid reprehendi? num vt ingenuus? num vt generoſus? Si quid autem eiuſmodi deprehenderit, ſe ipſum increpat & obiurgat. Quid tua interfuit iſta loqui? An mentiri non licebat? Philoſophi enim aſſerunt, nihil prohibere quominus mendacium efferatur. Tu itaque ſi nihil cures aliud, niſi vt recte de rebus iudices, vbi manè ſurrexeris, ita tecum loquere: Quid mihi deeſt ad tollendas animi perturbationes, quid ad tranquilitatem animi obtinendam?

Quod didiciſſe gruum volitantum.] Quod de anſeribus, Marcellinus ſcribit, roſtra ſua lapillis occludere, Taurum mõtem aquilis abundantem, quas maximè timent, de gruibus malunt alij noſtrum non eſt de hac lite pronunciare, vt qui anſeres nunquam ad paſtionem duxerimus, neque gruum ordines ita curiosè inſpexerimus.

AD

AD EMBLEMA 19.

HVius Emblematis character ductus videtur ex mimis aliquot vetuſtis, in quibus eſt Mineruæ ſimulachrum cum ingenti vmbone ſub qua eſt Noctua. Sunt & alij, quidam mimi, in quibus expreſſum eſt Palladis galeatum caput, à cuius altera parte noctua innititur proſtrato carcheſio: iuxtà quadrigæ cum Victoria, laurea circunducta cum baccis.

Garrula quo cornix.] Reiecta eſt cornix à Pallade, ſicuti à Græcis accepimus, quod meditationum ſit infeſta peruigilio, & mentis agitationem interpellet ſua garrulitate, cuius ipſa ſignum gerit. Sic enim Græci κρώζειν dicunt de garrulis, vt cornicari Perſius in Satyris. Sed & reperio cornicem in Palladis manu apud Peloponneſios vſitatum Hieroglyphicum, longè ſecus quàm Athenis, vbi cornices ad arcem Palladis, non aduolabant: cuius rei cauſam non à fabulis, ſed ab ipſa natura repetit Lucretius.

AD EMBLEMA 20.

Telum, pro ſigno velocitatis.

TElum ſeu ſagittam pro ſigno velocitatis poni, non eſt recens itaque Armenij ſagittam tigrim vocant per quandam verbi tranſlationem, nam velociſſimum animal tigris, & fluuius rapidiſſimus nominis eiuſdem, qui ex Armenia defluit in Meſopotamiam.

Maturare.

De verbo, maturandi, quædam adduximus quantum quidē ad noſtras notas videbantur conducere. Obiter iſtuc ex dialogo de Oratorib. qui tribuitur Tacito: Maturare huius libri editionem feſtino, vt dimiſſa priore cura nouæ cogitationi toto incumbam pectore. quo ex loco conſtat, verbum maturare, non ſemper ita ſtricte ſumi, vt à Gellio, Macrobio, aliis. Sed de verbo ſatis, nunc exempla à nobis prętermiſſa, reſumamus. Tacitus in 2. hiſtoriar. vbi de Muciano agit, quem penè imperij ſocium habuit Veſpaſianus, maturitatem perbellè deſcribit, & quidem paucis: Mucianus cum expedita manu, non lento itinere, ne cont[a]ri videretur, neque tamen properans, gliſcere famam ipſo ſpatio ſinebat, gnarus modicas vires ſibi, & maiora

Maturitas Muciani.

iora credi de abſentibus. Idem hiſtoricus lib. 4. eiuſdem operis in duobus principibus confert cum maturitate, vel tardatione potius, celeritatem nimiam & præcipitem ad hunc modũ: Domitianus, Mucianuſque accingebãtur diſpari animo: ille ſpe ac iuuenta properus: hic moras nectens, queis flagrantem retineret, ne ferocia ætatis, & prauis impulſoribus ſi exercitum inuaſiſſet, paci bellóque malè conſuleret.

Cunctationis pulcer eſt apud Ammianum locus initio 16. vbi de Conſtantio: hinc & deinde nec itinera, nec flumina tranſire „ poſſe ſine inſidiis putans, erat prouidus & cunctator; quod præcipuum bonum in magnis ductoribus, opem ferre ſolet exercitibus & ſalutem. Sic idem lib. 29. de Theodoſia ſollerti duce ſub Valente Imp. Diutius agens, vt antiquus ille cunctator, pro negocio conſultabat, commentis potiùs & prudentia, quàm periculoſis congreſſibus, hoſtem pugnacem & impenetrabilem iactu telorum, ſi fors copiam dediſſet, oppreſſurus. Non mihi tempero quin exemplum nobile adiungam ex eodem hiſtorico, de duobus qui ſub Gratiano Cæſare ducibus meruerint, quos lubens ego confero cum Fabio Maximo, & Minutio, ſic itaque Ammian. 31. lib. Nannieno negocium dedit virtutis ſobriæ duci. Ei Mallobandem iunxit pari poteſtate collegam domeſticorum comitem, regémq; Francorum, virum bellicoſum & fortem. Nannieno igitur ſecum reputante fortunę caſus verſatiles, ideóque cunctandum eſſe cenſente, Mallobandes autem pugnandi cupiditate raptatus, vt conſueuerat ire in hoſtem, differendi impatiens angebatur.

Cunctatio. „ » »

AD EMBLEMA 22.

TYpus Emblematis huius mihi ductus videtur ex Atticis Pauſaniæ lib. 1. vbi memorat ſimulachrum Mineruæ fuiſſe olim Athenis talari veſte, cuius pectus obtegeret Meduſę caput eburneum, cum victoria cubitorum quatuor, & haſta in manu: ad pedes fuiſſe clypeum appoſitum; iuxtáque haſtam obuolutum draconem.

Emblematis typus.

Innuptas opus aſſeruare puellas.] Non eſt arx, neque poſſeſſio vlla quæ tam difficulter aſſeruetur, quam fœmina, ait Alexis Comicus:

Difficilis fœminæ cuſtodia.

Οὐκ ἐστὶν οὔτε τεῖχος, οὔτε χρήματα,
Οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή.

Tibullus eleganter huius cuſtodiæ difficultatem expreſſit.

Hæc fecere malas, hinc clauem ianua ſenſit,
Et cœpit cuſtos liminis eſſe canis:
Sed precium ſi grande feras, cuſtodia victa eſt,
Nec prohibent claues, & canis ipſe tacet.

Quod mihi reuocat in memoriam Apollodori lepidos ſenarios quibus ait occludi fores præpagulis, ſed nequaquam fabrum ianuam adeò clauſam ac munitam reddidiſſe, quin ad eam pateat aditus ſeli & adultero. Eius poëtæ hæc verba:

Καὶ κλείεθ' ἡ θύρα μοχλοῖς, ἀλλ' οὐδ' εἷς
Τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
Δι' ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

AD EMBLEMA 23.

De diis συνναοῖς, id eſt, eodem templo cultis.

His quæ dixi de Diis συνναοῖς, velim adiungi argutam ſanè & eruditam non minùs Ciceronis optationem ex 12. ad Attic. De Cæſare vicino ſcripſeram ad te, quia cognoueram ex tuis litteris: eum σύνναον Quirino mâlo, quàm Saluti. Tulliana hæc verba teneo, quibuſuis non facilia intellectu: ſententiã verò ænigmaticam interpretor. Optat itaque Cæſarem Iulium (qui extincto Pompeio Reip. veterem faciem immutarat) Quirini σύνναον, non tam vt eodem templo, iiſdémque aris colatur Cæſar, atque Quirinus, quàm vt ſimiliter pereat, déque medio tollatur Cæſar, quemadmodum olim Romulus ad capræ paludem aduocata concione. Virgilius Deos communes appellat eodem ſenſu, in vndecimo Æneidos:

In medioſq; focos, & Dijs communibus aras.

Exempla quædam attuli in ſuperioribus, quibus adiungo quod nunc mihi occurrit, apud Ægyrenſes Amorem atque fortunam eodem in delubro coli ſolitos, nempe ad eorum ſignificandam mutabilitatem. Scribit Heſiodus in Helicone idem fuiſſe templum Muſarum & Cupidinis, quod iis ſcilicet Amor comparetur. Et Phornutus ait Mercurium ducem Gratiarum cúmque iis adiungi, quod ratione quadam gratificari oportet, non temerè, & in primis merentibus & dignis, nam qui eſt indignus, ad retributionem pigrior eſt & negligens.

Olea Mineruæ ſacra.

Huic vſus olim debitus.] Palladi oleam eſſe dicatam ex veterum commentariis didici: eandem caſtrati ſacram, quæque humanis vſibus non pollueretur, imò quæ Deorum templis non accenderetur niſi conſultò. Inter Græcos auctores plerique aſſe-

uerant

uerant oliuam ab impudicis conſitam aut nõ creſcere, aut fructum non ferre, qua opinione imbuti, à caſtis tantùm & virginibus inſeri debere putant.

AD EMBLEMA 25.

NOſtro quòd abuſus munere.] Vini effecta quædam mala quidem adduximus, cum ſuperiore commentatione adiũgo. Menandri celebratur illud: ὁ πολὺς ἄκρατος μικρ' ἀναγκάζει φρονεῖν. Immoderatum metum nos parum ſapere cogit. Plato 2. legum, cenſet optimum fore, ſi quemadmodum Carthaginenſes olim, miles in caſtris nunquam vinum guſtet, ſed toto expeditionis tempore aquam bibat: ſeruis nunquam permittatur: magiſtratus abſtemij fiant, quandiu munere publico funguntur: iudices, iiſque qui rebus præſunt publicis, vinum omninò non attingant, quo tempore cauſis & negotiis vacant. Ex Eripho Comico citantur hæc, Quibus vinum prohibitum.

Λόγος γάρ ἐστ' ἀρχαῖος, οὐ κακῶς ἔχων.
Οἶνον λέγουσι τοὺς γέροντας, ὦ πάτερ,
Πείθειν χορεύειν οὐ θέλοντας.

Innuit, iuxta vetus verbum, certè verum, tantam eſſe vini vim vt ſenes vel nolentes ſaltare faciat.

Sumit cornua.] Cur Bacchus cornutus, déque primo vſu poculorum, qui è cornibus erant, quædam attigimus. Certè apud Xenophontem legimus Græcos non niſi corneis vſos poculis, & Nicandri interpretes non ignorarunt, cùm nondum apud gentes vaſa excogitata eſſent. Noſter hic ſuo more, ad mores & philoſophiam referre, quàm ad hiſtoriam maluit. Sumere verò cornua, pro inſolenter ſe gerere & arrogantem ſe præbere, præter alios Ammian. Marcellinus vſurpauit initio lib. 20. vbi de Lupicino, quem Iulianus miſerat ad Britannos tumultuantes: ſupercilia erigentem, vt cornua, inquit, &c. Corneis vſi poculis veteres. Sumere cornua.

Hinc ſapit hinc.] Apud Euripidem Bacchi verba ſunt interitum minitantis Pentheo, à quo ſe contemni ſenſerat: Agnoſce Dionyſum filium Iouis, qui ſi eius auctoritatem ſpectes, Deus eſt vehementiſſimus: idémque hominibus mitiſſimus: id eſt, γνώσεται δὲ τὸν Διὸς Διόνυσον, ὃς πέφυκεν ἐν τέλει θεὸς δεινότατος, ἀνθρώποισι δ' ἠπιώτατος. quod dictum eſt pro moribus vtentium; qui enim ſapiunt, eo moderatè vtuntur: qui ſecus, furorem Bacchi ſuo non leui malo experiuntur. Et id Modus vini, ciúſque

explicant duo verba, χάρμα καὶ ἄχθος, ex verſu Theocriti à nobis adducto: quorum prioris à Marone vis explicatur ad finem 1. Æneid. vbi dicitur, Lætitiæ Bacchus dator, vt Heſiod. 2. Operũ, δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος: Horatius. Ode 14. 2.

—— mero
Tinget pauimentum ſuperbo
Pontificum potiore cœnis.

Triſti autem homini & mæſto Plautus bibendum monet, vt bilem diluat, & M. Tullius 3. diſputatione Tuſc. calicem mulſi impigendum eſſe dicit neſcio cui, vt plorare deſinat. Hæc quidem de altero verbo, χάρμα: alterum verò ἄχθος nempe dicitur de anxietate animi déque mœſtitia, eſt enim compertũ eos qui meraco vtuntur, fieri melancholicos, & obliuioſos, atque interdum furioſos. Virgilius:

Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhœcúmque, Pholúmque
Et magno Hyleum Lapythis cratere minantem.

Mercurio non vino, ſed lacte ſacrificabatur.

Cæterum quòd vinum linguam impediat, balbutiémque inducat, Romæ olim Mercurio non vino, ſed lacte ſacrificabatur, quo volebant intelligere ipſam facundiã quaſi lacteam dulcedinem miniméque impeditam: quod ipſum vbiuis, ſed in vico quem ſobrium nuncupabant fieri ſolemne fuit.

Qui vino abſtinuerunt.

Sed nunc me doceas.] Permulti è veteribus vino in totum abſtinuerunt, ſed in primis Ægyptij ſacerdotes, qui iidem reges fuere. Reperio tamen vſos fuiſſe vino in deorum cæremoniis vt tradit Hecatæus, non rem quidem gratam Diis celeſtibus oblaturi, ſed gigantum cruorem, qui in Deos pugnaſſent propinaturi, ſibi enim perſuaſerant vitem ex fuſo in terram gigantum ſanguine primùm pullulaſſe, vnde & amentiam & furorẽ ineſſe vino credebant. Primus Pſammetichus Rex Ægyptius menſis vinum adhibuit, ſed certa menſura. Quo pertinet illud Heſiodi, τρὶς ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.

Tres miſcebis aquæ partes, ſit quarta Lyæi.

Tigrides cur Bacchi currui iunctæ.

Hac ego putem ratione Tigrides Bacchi currui iunctas à veteribus, vt indicarent moderatum vini vſum ferocientis animi ſæuitiam cohibere. Sic enim Zeno Citticus hilarior in conuiuio factus, quàm vt eius natura ferret, ſeuera illa quidem & philoſophica, eius rei cauſam quęrentibus dixit, Lupinum quãquam amarum, aqua tamen maceratum dulceſcere. Sed placet Eubuli comici legem conuiualem huc apponere: hìc loquitur Bacchus vt συμποσιάρχης:

Τρεῖς

Τρεῖς γὰρ μόνοις κρατῆρας ἐγκεραννύω
Τοῖς εὖ φρονοῦσι τὸν μὲν ὑγιείας ἕνα,
Ὃν πρῶτον ἐκπίνουσι, τὸν δὲ δεύτερον
Ἔρωτος, ἡδονῆς τε, τὸν τρίτον δ' ὕπνου.
Ὃν εἰσπιόντες οἱ σοφοὶ κεκλημένοι
Οἴκαδε βαδίζουσι· ὁ δὲ τέταρτος οὐκέτι
Ἡμέτερός ἐστ' ἀλλ' ὕβρεως, ὁ δὲ πέμπτος, βοῆς.
Ἕκτος δὲ μανίας ὥστε καὶ βάλλειν ποιεῖν.
Πολὺς γὰρ εἰς ἓν μικρὸν ἀγγεῖον χυθεὶς
Ὑποσκελίζει ῥᾷστα τοὺς πεπωκότας.
Tres ſolum ego calices viris ſapientibus
Propino, ſanitatis vnum quem ebibunt
Primum: eſt amoris & voluptatis dehinc:
At tertium ſomni, quem vt hauſerint viri
Nomen qui habent prudentum, in ædes illico
Suas redibunt: non enim quartus calix
Noſter, ſed eſt proteruis, clamoris eſt
Quintus: furoris ſextus & pugnas ciet.
In paruum enim vas quando largum infunditur
Supplantat ipſum ſæpe potorem merum.

Vltra alacer, ſed mox ebrius, inde furit.] Hiſtoriarum monimētis proditum accepimus Cleomenem Spartanum apud Scythas vino in inſaniam verſum, quòd cùm eis voluiſſet contendere largiore vini potione. Huc referrem prouerbium, Nemo cātat ſobrius, niſi eſſet omnium in ore, viníque eius tenerēt vel mediocriter eruditi. Certè vt quæ ſupra ſunt à me adnotata hoc qualicunque auctario locupletem, reperio Thracibus in more poſitam fuiſſe in conuiuiis præliari, ſéque inuicem vulneribus deformare, teſte Marcellino Ammiano. Quæ vero adduximus de Thrace Lycurgo lumen capient ab epigrammatario Græco anonymo: cuius hoc carmen, ex lib. 1. *ἀνθολογίας*.

Thracum mos barbarus.

Thrax Lycurgus vites ſecuit.

Τίς ποτ' ἀκηδέστως οἰνοτρόφων ὄμφακα Βάκχου
Ἀνὴρ ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν.
Χείλεα δὲ συφθεὶς, χαμάδις βάλεν, ὥς ἂν ὁδίταις
Εἴη νησομένοις ἡμιδαὲς σκύβαλον.
Εἴη οἱ Διόνυσος ἀνάρσιος οἷα Λυκούργῳ
Ὅττι μιν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνην.
Τοῦ δὲ γὰρ αὖ τάχα τις διὰ πώματος ἢ πρὸς ἀοιδὰς
Ἤλυθεν, ἢ γοερῶν κήδεος ἔσχε λύσιν.

Quærit poëta qua ratione quis adeò inconſideratè vnam vim altricem immaturam Bacchi ex vitis palmite abſciderit: labia

autem conſtrictus (ſic enim quæ ſunt immatura , ſunt eadem acerba proindeq; labra hebetant,& conſtringunt)humi proiecit,adeò vt eſſet viatoribus ſemicomeſtum putamen. Imprecatur itaq; illi Dionyſum hoſtem,ſicuti olim fuit Lycurgo , quod ipſam creſcentem extinxerit lætitiam : (is eſt Lycurgus Thrax, qui quod vites abſcindi curaſſet , dicitur à Baccho hoſtili odio perſecutus,vt eſt apud Higinum:) Nam hunc fortè per polum, aut ad cantum veniſſet, aut curæ luctuoſæ ſolutionem habuiſſet.Si quis carmine idem malit,huc appono:

Quis temerè hanc vnam tenero de corpore matris
Auſus væſana eſt diſſecuiſſe manu:
Semeſámque via media proiecit,acerbus
Quod triſti ſenſu ſtrinxerint ora ſapor?
Infeſtus ſit Bacchus ei,velut antè Lycurgo,
Vt qui naſcentem ſuſtulit Emphroſynem.
Hanc qui libaſſet quondam,vel ludere verſu,
Vel poterat cura ſoluere corda graui.

Cui poëtæ non bene ſano reſpondit vir multiſcius Pierius Valerianus,hoc limato hexaſticho:

Κεῖνος ἀριστεύσας καὶ οἰνοτρόφον ὄμφακα μισῶν,
Ὥς βάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις.
Χλήματά τ' ἐξέταμεν σὺν ὅλοις βλαστοῖς ἀπὸ ῥίζης,
Ὅς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην,
Τοῦδέ τις οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
Ἤλυθ' ἂν ἢ γ' αὐτοῦ τάχα λέληθε πρέπων.
Macte animis quiſquis vinum hoc immite peroſus,
Alliſit putri vile putamen humo,
Ramóſque & plantam totam ab radice recîdit,
Atque ita gliſcentem ſuſtulit Aphroſynem.
Namque aliquis poto hoc vino grauis iſſet ad arma,
Aut decoris poterat non meminiſſe ſui.

Huc pertinet hiſtoria quam Hyginus retulit de Icario à paſtoribus interfecto , qui vinum ſibi à Baccho datum cùm iiſdem dediſſet , eóque facti ebrij concidiſſent , & ſibi venenum propinatum fuiſſe putaſſent , eum fuſtibus interfecerunt. Reperio apud Tranquillum in Domitiano , edixiſſe Imperatorem ne quis in Italia nouellaret : quod enim ſummam quandam vini vbertatem, frumenti verò inopiam videret,exiſtimans nimio vinearum ſtudio arua negligi,cohibuit nimiam hominum circa vites vel curam,vel libidinem. Iuſſit etiam vineta in prouinciis ſuccidi , relicta ibi plurimum parte dimidia.Et hæc ferè ille.

ille. Sed Philoſtratus in Appollonij vita, cauſam eam diſertè tradit quam ſupra poſui, nimium eduli cauſſam eã fuiſſe quod in Aſia præcipue homines vino nimium indulgentes ſeditiones excitarent.

AD EMBLEMA 26.

DE Glauco quædam commentatus eſt ad Caſſandram Lycophronis Iſacius Grammaticus, iis omnino ſimilia quæ ſupra ſunt à nobis allata. Quia verò ad finem huius Emblematis ingenuè ſum faſſus hærere me in verbo Polydes, neſcio an mihi videor nactus huius ſcrupuli tollendi rationem, perlecto Iſaci commentario, quo loco ait Glauco vitam reſtitutam à Polyido vate (in cuius vocis locum, ſuffecit Polybidem Alciatus niſi me coniectura fallit). Glaucus, inquit ille, murem perſequens, cùm cecidiſſet in cadum melle plenum, exanimatus eſt. Huic vitam reſtitutam ferunt à vate quodam Polyido, Cerami filio, qui eum caſum antè prędixerat. Nam cùm Minos filium quæreret, accepit oraculum, id intellecturum ſe, & ei vitam ademptam reſtitutum iri ab eo qui diceret, cui ſimilis eſſet vacca Minois, quæ in agris paſcebatur. Dixit Polyidus illam ſimilem eſſe rubi fructui. Quo dato reſponſo, Minois vatẽ detinuit, & vbinam Glaucus eſſet coëgit dicere: ille vaticinandi arte dixit in cado ſuffocatum. Hoc itaque reperto mortuo, incluſus eſt Polyidus vnà cum Glauco, vt ei vitam reſtitueret. Cæterùm viſo dracone ad cadauer Glauci accedente, vitæ tædio Polyidus in eum irruit, vt ab eo interfici ſe pateretur, ſed contrà euenit, nam caſu illum percutiens exanimauit. Sed ſtatim draco alius acceſſit, & herbam quandam admouit draconi mortuo, cuius herbæ vi, illum excitauit. Id diligenter Polyidus obſeruauit, herbáque eadem arrepta & mortuo Glauco admota, illum viuis reſtituit. Idem narratur à Clearcho Solenſi Vitarum ſeptimo libro.

Glauco vita reſtituta à Polyido vate.

AD EMBLEMA 27.

C*Ontinet & cubitum.*] Cubitus hîc ingenioſè accipi non in ſignificatione primaria, pro cubito manus, ſed pro vlna, ſex

Cubitus pro menſura.

palmorum mẽſura, tum primùm animaduerti, cùm aliud agens incidi in Iulium Pollucem qui pro eodem accipi πῆχυν καὶ ὠλένην, i. cubitum & vlnam. Non patiar hîc de differentiis vlnarum; & cubitorũ apud auctores controuerſis aliquid commiſceri, ſed ad rem dico πῆχυν à ſimilitudine cubiti, cum ad rectos angulos brachium flectitur, accipi pro inſtrumẽto Architectorum, quòd ex regulis duabus ad angulum rectũ coagmentatis, conficitur, γνώμονα Græci nominant, vt Latini normam. Quam eſſe veriſſimam carminis Græci (ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω) & huius noſtri Emblematis ſententiam philologi omnes facilè indicabunt. Cæterùm qui cubitum duobus conſtare palmis dicunt, digitos omninò quatuor & viginti commemorant: dicunt enim cubiti ſpatium id eſſe quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum portenſum eſt, illud quidem ſeſquipedale. Pictores cubitum quartam corporis humani partem volunt eſſe. Didici etiam ab Architectis regium cubitum (id menſuræ nomen) maiorem communi tribus digitis.

γνώμον.

Ne malè quid facias.] Huc Menander facit,

Αἰσχρὸν δὲ μηδὲν πάρττε, μηδὲ μάνθανε. Idem,

Ἔργων πονηρῶν χεῖρ᾽ ἐλευθέραν ἔχε.

Ait nihil faciendum, nempe diſcendum quod turpe ſiet: neque occupandum manum in factis improbis.

AD EMBLEMA 28.

HIſtoriam de armis Achillis lubens è Quinto Calabro, qui paralipomena ſcripſit ad Homericam Iliada, mutuatus eſſem, niſi me aliò properantem breuitas reuocata eſſet. Sententiam verò Alciatini carminis cum hoc Menandri monoſticho comparo.

Omnia tẽpus aperit.

Ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν Χρόνος.

Tempus in lucem tandem veritatem trahit.

Viri excellentes nullo in honore quandiu vixerunt, habiti.

Sed occurrit interea Senecæ cordatus ſermo ex Epiſt. 80. Vbi de virtute, quæ ſuos honores ſuumque pretium non obtinet, niſi apud poſteros diſputat: Quandiu, inquit, videbatur, furere Democritus: vix recepit Socratem fama? Quandiu Catonem ciuitas ignorauit, reſpuit, nec intellexerit, niſi cùm perdidit. Rutilij innocentia ac virtus lateret, niſi accepiſſet iniuriã: dum violatur, effulſit. Numquid non ſorti ſuæ gratias agit, & exilium

lium ſuum complexus eſt? De his loquor, quos illuſtrauit fortuna, dum vexat. Quàm multorum profectus in notitiam euaſere poſt ipſos? quam multos fama non excepit, ſed eruit? Nulla " virtus latet, & latuiſſe non ipſius eſt damnum. veniet qui con- " ditam & ſeculi ſui malignitate compreſſam dies publicet, pau- " cis natus eſt qui populum ætatis ſuæ cogitat. Multa annorum millia, multa populorum ſuperuenient. Ad illa reſpice, etiam ſi omnibus tecum viuentibus ſilentium liuor indixerit, venient qui ſine offenſa, ſine gratia iudicent. Et hæc quidem Senecæ verba de veritate iniuria vel ignauia hominum quodam occluſa tempore, ſed tandem tamen ſuum decus obtinente. De iuſtitia verò numinis certiſſima initio lib. 1. in Rufinum Claudianus, quo loco prouidentiam diuinam fatetur ex eo quod tandem Rufinus ſceleris pœnas digniſſimas tuliſſet: Cic. pro Sextio: hunc ego nedum repudiarem? qui ita florens fuit, vt verear, ne quis me ſtudio gloriæ putet idcirco exiſſe, vt ita redirem, Vid. comment. Manutij fol. 139.b.

Abſtulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,
Abſoluitque Deos, iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror: tolluntur in altum
Vt lapſu grauiore ruant.

AD EMBLEMA 29.

EPigraphen huius Emblematis, etiam ferociſſimos domari, videtur mutuatus Alciatus è primo Annalium Cornelij Taciti, vbi facta Auguſti præclara paucis complectitur, déque mutatione Reipub. Rom. agit: poſito Trium-viri nomine, Conſulem ſe ferens: vbi militem donis, populum annona, cunctos ocij dulcedine pellexit: inſurgere paulatim, munia ſenatus, « magiſtratuum legum in ſe trahere, nullo aduerſante: cùm fero- « ciſſimi per acies, aut proſcriptione cecidiſſent. *Typus Emblematis.*

Iunxitque Leones.] Præter ea quæ de iunctis Leonibus adducta ſunt à nobis ſuperiore commentario, legimus apud Plutarchum hanc pompam non fuiſſe tum primùm ab Antonio vſurpatam: conſtat enim iam olim Annoni Duci Carthaginenſium malè ceſſiſſe, quod Leone pro iumento vſus fuerit ad ferendas ſarcinas, pulſúmque in exilium eo nomine, quia id tyrannidem portendere videretur. Quod obiter mihi reuocat in me- *Annon Leone vſus pro iumento.*

moriā hieroglyphicū EMOLLITAE FEROCIAE vbi Bacchus curru trahitur à tigridum pari: cuius animalis effigies indomitam & efferatam ſæuitiam arguit; ſed ad rem. In Antiochi mimo videre eſt Leonem ferè humi procumbentem, & ſuperuolantem noctuam: quo ſignificatur vires cedere ſapientiæ. Leo enim roboris habet hieroglyphicum: noctua verò Mineruæ. Referrem & Leones ſubiici magnæ Deæ vehiculo fuiſſe ſolitos, eóſque ſolis trahere currum, ſed hæc non ſunt huius claſſis. Certè in Fauſtinæ vetere mimo Cybele turrita ſellæ Leoninæ inſidet, quæ orbem intra manum & genu teneat, cum inſcriptione, MATRI MAGNAE. Reperio apud Herodianū in vita Seueri, Iulianum Elephantos quos habebat ad pompam inſtitutos, conatum aſſuefacere vt ſeſſorem paterentur: quod & ab aliis tentatum non rarò accepimus. Sed de Antonij Leonibus iam ſatis, ſi tamen admonuero id oſtentū à Cicerone ipſomet præuiſum, Epiſtolis ad Attic. Tu Antonij Leones pertimeſcas, caue: nihil eſt illo homine iucundius, &c.

Bacchi currus tractus à tigribus.

Leones magnæ Deæ currum vehentes.

AD EMBLEMA 30.

NOſcopulus περὶ σχεδῶν: πελαργὸς, ζῶον· ἀφ' οὗ ἀντιπελαργώσις, ἐπὶ τῶν ἐπισταμένων χάριν, ἐφ' ὧν εὖ ἔπαθον, καὶ ἀντιδιδόντων, διὰ τὴν τῶν πελαργῶν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν πατέρας, ὅτε γηράσκουσι, κηδεμονίαν καὶ ἀντίδοσιν τῆς γεννήσεως αὐτῶν καὶ ἀνατροφῆς.

AD EMBLEMA 31.

APud Ægyptios per ignem, & aquam, vt quæ continerentur turibulo & phiala, maculas, labéſue deterſas elutáſque optimè didicimus ſignificari. Apud quaſdam gētes ſuffitio erat in vſu, qua qui proſequebantur funus, quia polluti haberentur, aqua ſparſi ſolebant ignem ſupergredi, vt qui ſibi perſuaderent purgationem ita fieri. In aqua puritatem hanc intellexit Catullus, cum ait:

Aut quilibet qui puriter lauit dentes.

Puras atque habuiſſe manus,] Verba Iuſtiniani quæ integra reperiuntur in primo Codicis, titulo de mandatis principum, huc ad

Ignis & aqua in thuribulo & phiala.

adſcribam, digna quidem illa quæ litteris aureis paſſim conſignentur: Δεῖ τοίνυν σε καθαρῶς παραλαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ ὁσίως ἁπάσης χωρὶς, πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων καθαρὰς φυλάττειν θεῷ τε καὶ ἡμῖν καὶ τῷ νόμῳ τὰς χεῖρας, καὶ μηδενὸς ἅπτεσθαι κέρδους, μήτε μείζονος, μήτε ἐλάττονος, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι μόνοις τοῖς παρὰ τοῦ δημοσίου σοι χορηγουμένοις. καὶ διά τε σαυτοῦ διά τε τῶν περὶ σε καθαρὸν αὐτοῖς πανταχόθεν φυλάττειν τὸ δίκαιον. Oportet igitur te purè ſuſcipientem hoc adminiſtrationis munus, procul ab omni largitione, præ aliis omnibus mundas ſeruare Deo nobiſque & legi manus, nullúmque lucrum contingere, neque maius neque minus, neque captioſum quiddam contra ſubiectos facere negociando, ſed contentum eſſe ſolis à fiſco tibi miniſtratis, & tam per te, quàm per eos qui circa te ſunt, purum eis vndique ſeruare ius. Suetonius in Tito ait, Pontificatum maximum ideò ſe profeſſus accipere, vt puras ſeruaret manus, fidem præſtitit. καθαρᾶς χεῖρας.

AD EMBLEMA 32.

Bene nummati.] Horatius 1. epiſt.

At bene nummatum decorat ſuadela, Venuſque.

Cicero 2. in Rullum: non minus bene nummatus, quàm egregiè capillatus. Ammian. Marcellin. lib. 14. Si ad aliquem bene nummatum, tumentémque loculis honeſtus aduena ſalutatum introiris.

AD EMBLEMA 33.

ANtipatri extat epigramma certè nobile in Platonis, diuini hominis tumulum, cuius animam ad ſepulchrum è cœlo allapſam in ſpeciem aquilæ dicit:

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τίνος, εἰπὲ
    Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμι Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς Ὄλυμπον
    Εἰκὼν, σῶμα λέγει γηγενὲς Ἀτθὶς ἔχει.

Cur aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunquid ab aſtris
    Hîc habitare Deum fortè aliquem intuita es?

Imò

Imò anima extincti ſum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, ſed corpus terrigenum Attica habet.

AD EMBLEMA 34.

ET *nimium fœlix ſæpe timenda fuit.*] Alexidis hoc laudatur:
Κἂν εὐτυχῇ τις, ὡς ἔοικε, προσδοκᾷν
Ἀεί τι δεῖ, καὶ μή τι πιστεύειν τύχῃ.
Fortuna quamuis ſit tibi proſperrima
Semper aliquid timeto, diffidens ei.

Illicitis abſque tenere manus] Anacharſis Scytha eo geſtu repertus eſt apud Solonem dormiens, vt altera manu pudenda, altera os obſignaret, continentiæ & ſilentij ſigna exprimens. Duo enim ſunt in homine membra, quę non niſi admodum difficulter edomari poſſunt, lingua nempe & genitalia. Itaque quod Anacharſis toto ætatis ſuæ tempore bellum voluptatibus indixerit, ſtatuis eius inſcriptum fuiſſe legimus, γλώσσης καὶ γαστρὸς, καὶ αἰδοίων κρατεῖν. Quare cum ſacerdotes Ægyptij frænum libidinibus imponendum eſſe ſuaderent, viri genitale manu cohibitum & repreſſum pingebant. Referrem quæ de Alexãdri Macedonis continentia ab hiſtoricis memorantur, qui nuptam mulierem attingere, neque Darij filias captiuas videre ſuſtinuit ſed hæc ſunt in ore omnium.

Continentiæ geſtus.

Sic ſe continet à grauidis.] Huc pertinet egregium Ariſtotelis verbum ἀτιμαγελεῖ de tauro dictum, qui ſeorſum à vaccarum conſortio & grege paſcitur, id eſt, abarmentatur. Quæ laudatur hic continentia, fuit in Druſo, qui ſe vxori ſeruauit integrum, quandiu verſatus eſt in expeditione Germanica. Et Peſcenius Niger ignarus rei Venereæ fuiſſe dicitur, niſi quãtùm liberis procreandis impenderetur. Claudian. 2. de laudibus Stiliconis quo loci laudat pudicitiam Theodoſij:

Ἀτιμαγελεῖ.

Hinc fuit vt primos in coniuge diſceret ignes,
Ordirique virum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege thori caſto cum fœdere vellet.

AD EMBLEMA 35.

FLauius Vopiſcus in Saturnino de Gallia neſcio quid tale ſcripſit; Saturninus, ait ille, oriundus fuit Gallis ex gente

omnium

omnium inquietiſſimis & auida ſemper vel faciendi principis vel auxilij.

Obtrudere palpum] Grauiſſimam offenſam tulit Veſpaſianus, quod Neroni cantanti aut diſcederet aut obdormiſceret, vt eſt apud Sueton. in Veſpaſiano.

Regia quam morem.] Tacitus lib. 1. Hiſtoriarum, in oratione Galbæ Piſonem Licinianum adoptantis: Irrumpet adulatio blanditiæ peſſimum veri affectus venenum. Suadere principi quod oportet, multi laboris. Hæc ille. Marcellinus verò Ammianus paſſim de aſſentatoribus Conſtantij Imperatoris, Iuliani virtuti laudique detrahentibus, ſed maximè ad finem lib. 16. ita ſcribit: His tot ac talibus proſpero peractis euentu, in palatio Conſtantij quidam Iulianum culpantes, vt princeps ipſe delectaretur, Victorium ſiue Victorinum ideò nominabant, quod verecundè referens quoties imperaret, ſuperatos iudicabat ſæpe Germanos, Interque exaggerationem inanium laudum, oſtentationemque apertè lucuIentium, inflabant ex vſu Imperatorem ſuopte ingenio nimium, quicquid per omnem terræ ambitum agebatur, felicibus auſpiciis eius aſſignantes. Quocirca magniloquentia elatus adulatorum, tunc & deinde edictis propoſitis, arroganter ſatis multa mentiebatur; ſe ſolum cùm geſtis non affuiſſet, & dimicaſſe & viciſſe, & ſupplices reges gentium erexiſſe aliquoties ſcribens: & ſi, verbi gratia, eo agente tunc in Italia dux quidam egiſſet fortiter contra Perſas, & cæt.

Adulatio in aulis principum.

Adulatores Conſtantij.

AD EMBLEMA 36.

HVius Emblematis primarius typus mihi videtur, niſi coniectura fallor, petitus è Quintio auctore Græco, qui editum quendam locum & admodum aſperum, difficilémque aſſenſu tradit, cuius in ſummitate palma conſurgat, illicque virtus inſideat, nimirùm ex montis aſperitate varios & difficiles labores: ex palma verò temporis diuturnitatem intelligens. Nullus enim eſt qui virtutem aliquam poſſit aſſequi niſi multis laboribus diuque perpeſſis. At temporis diuturnitas nullo ſigno figurari melius poteſt, quàm id quod anni & menſis habetur ſymbolum. Huc facit illud Quintiliani: Deſinit in aduerſa niti qui peruenit ad ſummum, ſcandenti circa ima, labor eſt.

Emblematis prototypus.

Mentis

Patientiæ conſtātiæque præmium.

Mentis qui conſtantis erit.] Seneca 2. de ira: Mille ſunt in quibus pertinacia omne impedimentum tranſcendat, oſtenditque nihil eſſe difficile, cuius ſibi ipſa mens patientiam indixerit. Et deinde: Nos non aduocabimus patientiam, quas tantùm præmium expectat?

AD EMBLEMA 37.

Cornelius Tacitus extremo de moribus Germanorum Fennos ita deſcribit, Fennis mera feritas, fœda paupertas: non arma, non equi, non penates. Victui herba, veſtitui pelles, cubile humus. Sola in ſagittis ſpes, quas inopia ferri oſſibus aſperant. Idémque venatus viros pariter ac fœminas alit. Paſſim enim comitantur, partemque prædæ petunt. Nec aliud infantibus ferarum imbriumque ſuffugium, quàm vt in aliquo ramorum nexu contegantur. Huc redeunt iuuenes, hoc ſenum receptaculum. Id beatius arbitrantur, quàm ingemere agris, illaborare domibus, ſuas alienáſque fortunas ſpe metuque verſare. Securi aduerſus homines, ſecuri aduerſus Deos. Hæc Tacit. Quibus ex verbis facilè colligo ab Alciato ſumptum emblematis exemplar. Eadem penè deſcriptio exat accolarum ad Nilum apud Ammian. Marcell. lib. 14. non longè à principio.

Typus Emblematis.

Vſtus perpetuo gelu.] Locus Pompeij Feſti, vbi pruinam deriuat a perurendo, quia virgulta & fruges perurat, ſuppeditauit etiam mihi, curæ, verbum, quod à cor vrendo deflectunt, & illud Ennianum:

Vrere, verbum.

—— *Curamue leuaſſo,*

Quæ nunc te coquit. ——

Ammianus Marcellinus initio ferè libri 17. accipit vt hîc noſter: Et quoniam aëris vrente ſæuitia, cùm diſcriminibus vltimis laborabatur. At μεταφορικῶς ſæpe reperias, vt apud poëtam, alióſque non raro: qualia ſunt hæc.

——*Vritur infelix Dido, totaque vagatur*

Vrbe furens. ——— &, *Vrit atrox Iuno.*

Suetonius in Tiberio: Vrebant inſuper anxiam mentem varia vndique conuicia. Seneca epiſt. 3. Quidam obuiis narrans, & in quaſlibet aures, quicquid illos vrit, exonerant. Marcellinus libro 20. perfugæ vrebant Iuliani virtutes, quas

per

per ora gentium diuerſarum fama celebrior effundebat. Idem ad finem eiuſdem libri Super his vrebat eius anxiam mentem quod velut patefacta ianua diuitis domus, irritus propoſiti reuerteretur, loquitur de Conſtantio ab expeditione Perſica incaſſum reuertente. Lib.22.vbi de Iuliano bellum in Perſas meditante: vrebatur bellandi gemino deſiderio.

AD EMBLEMA 39.

Dextræ iũctæ pro cõcordia.

CVm iis quæ adduxi è Cornelio Tacito locis velim addi hæc ex eodem lib.2.hiſtor. Cēturionem Siſenem, dextras concordiæ inſignia, Syriaci exercitus nomine ad Prætorianos ferentem, variis artibus aggreſſus eſt. Dextras hîc pro quodam vſitato fidei ſymbolo depicto in auro, argentóue aut alio quouis metallo accipi non repugno, quo ſenſu hîc locus alius Taciti ſumitur libro hiſtoriarum primo, vbi de initio principatus Vitellij: Miſerat (ait) ciuitas Lingonum vetere inſtituto dona legionibus, dextras hoſpitij inſigne. In permultis veteribus numis duæ manus iunctę oſtenduntur, additis inſcriptiones, FIDES EXERCITVVM: nonnumquam etiam, FIDES ROMANORVM.

Fortaſſe huc pertinet illud Pythagoræ, Ne cuiuis dextram porrexeris, ne ſcilicet quempiam temere in interiorem noſtri amicitiam admittamus. Et verò poëta nullius antiquitatis ignarus, Ex dextra fidéſque, ait nimirum fœdus concordiam per dextram ſignificari. Viderat hoc longè antè Xenophon lib. 5. de inſtitutione Cyri. καὶ Ὑρκανίους, οἷς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμπεδώσω. Scholiaſtes Ariſtophanis hunc morem attigit, ἔθος ἐπὶ πίστει καὶ συνθήκαις βεβαίαις τὰς δεξιὰς διδόναι ἀλλήλους. Mos ille ſolemnis olim fuit apud Parthos, vt qui dextris complexis, tamquam diis præſentibus & arbitris, pacta ſancirent. Idem Medi obſeruerunt & Perſæ, qui dextræ fideique pignore confirmabant, ſi quid ratum eſſe vellent. Id vno verbo Græci eleganter dicunt, δεξιοῦσθαι.

AD EMBLEMA 41.

Imperatoris & militis munera.

DE conſilio deque viribus ad res maximas vnà gerendas coniunctis, adduxi nonnulla, ſed addo iſthæc ex declamatione Quintiliani 317. Inter præcipuas vires eſt, Imperatorem non pugnare aliquando. Sic extrahitur hoſtis: ſic impetus ſubitos partis aduerſæ mora frangit: ſic interclusos commeatibus, in deditionẽ venire, fame cogimus. Itaque herclè legimus militem robuſtum, legimus iuuenem: Imperatorem facimus ſenem. In illis enim vis corporum, & manus ſola ſpectatur: in his, conſilium, & ratio, quæ bona procedentis ætatis, in locum virium ſubeunt. Ipſum præterea nomen Imperatoris ſatis ſignificat, non exigere, manum ipſius. Imperator enim debet præcipere.

AD EMBLEMA 42.

Mare pro tumultu.

O*Ceanus quamuis.*] Obſeruaui non rarò apud auctores litteratos, vitæ huius noſtræ perturbationes, tumultus, clades, marinis fluctibus comparari, vt apud Græcos & Latinos ſæpe, in ſacris verò libris ſæpiſſimè. Sic poëta,

Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti.

Idem nubem belli dixit alio quodam loco. Si quis autem cauſſam requirat cur aqua pro vehementioribus ærumnis accipiatur, prompta ratio eſt, quia pericula, caſúſque reliqui corpus ſoleant ex una parte aliqua labefactare: ſed aqua vniuerſo ſtatim circunfuſa corpori, ipſum obruit, eíque ſeſe tuendi conſilium omne adimit.

AD EMBLEMA 43.

DE eo regum cõuentu quem attigi ſupra, exiſtit epigramma Iani Laſcaris quod ſeſe mihi alia atque alia lectitanti vltrò ſe obtulit.

Num

Num Martis caſtra, an Veneris tentoria fulgent
Argento atque auro? aſt ære micant proceres.
Et Marti grata & Veneri. Venus aurea: ferrum
Mors amat: in precio eſt tempore quódque ſuo.
Littora ad Oceani ſummi cum coniuge vterque
Conueniunt Reges, Regia tecta vides:
Conueniant alacres ad publica commoda: Turcs
Europæ excedent finibus atque Aſiæ.
Eximij Heroum, Ledæa vt ſydera nautæ,
Vos ſeruatores terra fretúmque colit.

AD EMBLEMA 44.

B*Onus Euentus.*] Legi de veteri numiſmate Imperatoris Titi, vbi quoddam ſimulachrũ fuit, BONI EVENTVS AVGVSTI, dextra paterã, ſiniſtra papauera tenens, vt apud Plin. Et in Seueri numo eadem boni Euentus ſpectatur effigies, figura ſtolata, ſtante, dextra pateram cum frugibus, ſiniſtra ſpicam & papauer tenente. — *Boni Euẽtus imago.*

Quid manibus mortis tela refracta geris?] Ammian. Marcell. libr. 31. quo loci de bello planè cruento & miſero aduerſus Germanos agit: Et cùm omnia cæſorum corporibus opplerentur, iacebant inter eos quidam ſemianimes ſpem vitæ inaniter vſurpando. Ita planè Tibullus: — *Spes etiam in moribundis.*

Iam mala finiſſem letho, ſed credula vitam
Spes fouet, & melius cras fore ſemper ait.

Apollodorus Comicus huc reſpexit, cùm ait non oportere animum abiicere eum cui aliquid aduerſi ceciderit, ſed ſemper exſpectandum eſſe melius.

Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τ' κακῶς πράσσοντα δεῖ,
Ἄνδρες, τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

AD EMBLEMA 45.

IN varij Caſſiodori formulis multa ſunt quibus hic locus cõmodè poteſt exornari. Alacriter, ait, incumbendum eſt inchoatis, cùm iam exſpectatur aliquid quo nos perfeciſſe gaudeamus, ſpes enim efficiendi laboris tædium adimit: magnumque illicitum & incitamentum, ſi nobis perſuadeamus id per- — *Incœpta cõſtanter perficienda.*

„ fectum iri quod percupimus.Idem 8. lib. Natura ipſa boni adhibita perſeuerantia prægliatur : qua minus eſt ſi quæ laude digna iudicantur incipiamus,quàm quod conſultò eſt incœptum perſequamur.

AD EMBLEMA 52.

De Actæone varia.

QVod narratur de Actæone in ceruum transformato, ſunt qui fabulam putant,plerique hiſtoriam malunt, auctore maximè Plinio,qui Actæonem & Cippum cornutos editos memorat. Quin & Maximius Tyrius à veris canibus Actæonem laceratum fuiſſe dicit apud Corinthios, huiuſque facinoris auctores Bacchiadas appellat. Ad quod apud Homerum legitur, Dianam per montium errantem iuga telis delectari, capras & ceruos fugaces venando perſequi, ſunt qui referant ad fabulam Actæonis : alij veterum ſicuti philoſophiam, ſagittas eas quæ ceruum aſſequuntur, ſolares radios indicare volunt ἱερογλυφικῶς,quorum nēpe radiorum re percuſſu, cornua ipſa pro conditione loci,vbi luna eſt, & apparent & obducuntur. Sed hoc in carmine Alciati illuſtrando, placet mythologia quam acceptam ferunt Anaximeni : nimirum quod Actæon periculis quæ multa venando pertulerat tandem expenſis, ætate iam affecta timidior factus,in ceruum dicatur mutatus, cúmque canes nihilo ſecius aleret,ſuum omne peculium abſumpſit, hincque à canibus laceratum.Sed de his plus ſatis. Maluit Alciatus, & quidem ingenioſè torquere in eos qui latrones furéſque recipiunt:aut etiam(vt verbis vtar Marcellini de deprauatis Romani populi moribus agentis lib. 14.)qui familiarium agmina, tanquam prædatorios globos poſt terga trahunt, ne Sannione quidem domi relicto,vt ait Comicus.

AD EMBLEMA 53.

Chamæleontem non ſolo veſci aëre.

QVæ de Chamæleonte adducta ſunt à nobis ex Plinio, non probantur omnibus, & iis quidem eruditis. Linguam enim hoc animal (inquiunt) ſeſquipalmum longam habet, quam porrò in inſecta, quibus maximè veſcitur, exerit ac vibrat:

vibrat: eiúſque mucore ſcarabeos, locuſtas, formicas, muſcas ad ſe adducit: fatentur tamen ad multos menſes famem tolerare.

AD EMBLEMA 54.

CVm epigrapha huius Emblematis conuenit illud Senecæ de beneficiis 4.c.27. Quomodo malè filiæ conſulit, qui illam contumelioſo & ſæpe repudiato collocauit: quomodo malus paterfamilias habebitur, qui negociorum geſtorum damnato patrimonij ſui curã mandauerit: quomodo dementiſſimè teſtabitur qui tutorem filio reliquerit pupillorum ſpoliatorem: ſic peſſimè beneficia dare dicetur quicunque ingratos elegit in quos peritura conferat. Non fidẽdũ ei qui fidem fregerit.

AD EMBLEMA 56.

PLerique *rotis fortunæ, &c.*] Extat exemplum longè pulcherrimum apud Ammianum, hiſtoriarũ lib.26. de Cilice quodam Procopio, qui vana quadam modus ambitione deſciuit ab Imperatore Valentiniano: imò verò imperium mercatus, imperatórque appellatus leni paucorum ſuſurro illectorum precio, deinde tumultuariis ſucclamationibus plebis, multos ad ſuam factionem cõcitauit, plurimas ſtrages edidit. Sed tandem victus poſt fædam ſuorum defectionem, captúſque Imperatori offertur reticens atque defixus: ſtatímque abſciſſa ceruice diſcordiarum ciuilium gliſcentes turbines ſepeliuit, ad veteris Perpennæ exemplum, qui poſt Sertorium inter epulas obtruncatum dominatione pauliſper potitus, è frutectis ſub quibus latebat extractus, oblatúſque Pompeio, eius iuſſu eſt interfectus. Miſerrimus Procopij Cilicis caſus.

Poſt magnam humani generis.] Seneca epiſt. 95. Multi inueniuntur qui ignem inferant vrbibus, qui inexpugnabilia ſeculis, & per aliquot ætates tuta proſternant, qui æquum arcibus aggerem attollant, & muros in miram altitudinem adductos arietibus ac machinis quaſſent. Multi ſunt qui ante ſe agant agmina, & tergis hoſtium graues inſtent, & ad mare magnum perfuſa cæde gentium veniant. Miſera principum quorundã ambitioſorum fortuna.

Sed hi quoque vt vincerent hoſtem, cupiditate victi ſunt. Nemo illis venientibus reſiſtit, ſed nec ipſi ambitioni crudelitatique reſtiterant. Tunc enim alios agere viſi ſunt, agebantur. Alexāder. Agebat infelicem Alexandrum furor aliena deuaſtandi, & ad Pompeius. ignota mittebat. Nec Cneo quidem Pōpeio extrema inire bella, aut domeſtica virtus, aut ratio ſuadebat, ſed inſanus amor falſæ magnitudinis, modò in Hiſpaniam & arma Sertoriana, modò ad colligendos piratas ac maria pacanda vadebat. Hæ prætexebantur cauſæ ad continuandam potentiam. Quid C. Cæſar. Cæſarem in ſua fata pariter ac publica immiſit? gloria, & am- Marius. bitio, & nullus ſupra cæteros eminendi modus. Quidni C. Marium ſemel conſulem (vnum enim conſulatum accepit, cæteros rapuit) cùm Teutonicos, Cimbróſque concederet, cùm Iugurtham per Africæ deſerta ſequeretur, tot pericula putas appetiſſe virtutis inſtinctu? Marius exercitum, Marium ducebat ambitio. Ideóq; cùm multis fuerunt mali, peſtiferam illam vim, qua pleriſque nocuerunt, ipſi quoque ſenſerunt. Et hæc quidem Seneca. Cæterùm nolim hoc loco prætermitti, Phaëtontem hîc ſcitè ab Alciato comparari cum ambitioſis & improuidis principibus, vt tacitè alluderet, meo quidem iudicio, ad Tiberij de Caligula dictum, quod enim ſagaciſſimus ſenex Tiberius naturam adoleſcentes Caij Caligulæ ſæuam atque probroſam nō poterat inhibere, aliquoties prædicabat exitio ſuo, omniúmque Caium viuere: & ſe natricem (ſerpentis id genus eſt) populo Rom. Phaëtontem orbi terrarum educare.

Cum Phaetonte principes ambitioſi cōparati.

AD EMBLEMA 58.

In eos qui ſupra vires quicquam audent.

EPigrapha hæc reſpicit ad illud Heſiodi ex 1. ἔργων:

Α᾿φρον δ᾿ οὐκ ἐθέλοι πρὸς κρέσσονας ἀντιφερίζειν
Νίκης δὲ στέρεται, πρός τ᾿ αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

Inſipientis ait eſſe cum potentioribus velle congredi; qui eum ita ſe gerit, longè abeſt à victoria, & adhæc damna patitur atrocia.

AD

AD EMBLEMA 59.

TO' *τολμᾶν ἀδύνατον, ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ* : Conari quod fieri non poteſt non pertinet ad ſapientem. Helenæ verba ſunt ad Menelaum apud Euripidem. Nullâ, ſapientiâ inquit, Seneca epiſtola vndecima, naturalia corporis aut animi ponuntur vitia: quicquid infixum & ingenitum eſt, leuiter arte non vincitur. Quædam nec diſciplina nec vſus vnquam excutit, ſed natura vim ſuam exercet, & illos vitij ſui etiam robuſtiſſimos admonet. Hæc vt dixi, nulla ſapientia abigit, alioqui haberet rerũ naturam ſub imperio ſui, ſi omnia eraderet vitia. Quæcunque attribuit conditio naſcendi, & corporis temperatura, cùm multùm ſe diúque animus compoſuerit, hærebunt. Nihil horum vitari poteſt non magis quàm accerſiti.

Vitia maturalia vix facilè tolli.

AD EMBLEMA 60.

QVo tempore vites &c.] Cum loco Horatiano ſupra citato à nobis, & Pliniano, coniungo illud Auſonij conſentaneum in Moſella,

------- Inde viator.
Riparum ſubiecta terens, hinc nauita labens.
Probra canunt ſeris cultoribus.

AD EMBLEMA 63.

QVa ſtimulante iras concipit.] De leonis iracundo animo terſi ſunt hi Lucretij verſus:

Leonis ira.

------- Calidi plus eſt illus quibus acria corda
Iracundáque mens facilè efferueſcit in ira,
Quo genere in primis vis eſt violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerunque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.

Horatius quo loco verba facit de excandeſcentia peritè dixit, Promethea inſani leonis vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.

Furias excitat indomitas.] Philæmon Comicus:

Μαινόμεθα πάντες ὁπόσαν ὀργιζόμεθα.
Τὸ γὰρ κατασχεῖν ἐστὶ τῆς ὀργῆς πόνος.

Et Cicero Tuſcul. 4. An quicquam eſt ſimilius inſaniæ quàm ira?quàm bene Ennius iram initium dixit inſaniæ. Et furiarum tædas ardentes dixit in Paradoxis aduerſus Clodium.

Ad emblema 66.

Aφεὶς τὰ φανερὰ, μὴ δίωκε τ' ἀφανῆ, vt è Menandro citatur.

Ad emblema 71.

Inuidi rebus à Iuliano geſtis impenſè detrahebãt apud Conſtantium.

AD finem huius placet addi exemplum inſigne inuidæ maledicentiæ ex Ammiano lib. 17. quo loco narrat quantum apud Conſtantium Auguſtum detraxerint aſſentatores rebus præclarè à Iuliano geſtis: Omnes qui plus poterant in palatio adulandi profeſſores rectè conſulta, proſperéque facta vertebant in riſum, talia ſine modo ſtrepentes inſulsè, in odium venit cum victoriis ſuis capella; non homo: vt hirſutum Iulianũ carpentes, eúmque talpam loquacem nominantes, & purpuratam ſimiam, & litterionem Græcum: & his congruentia plurima, atque vernacula principi reſonantes, audire hæc taliaq; geſtienti, virtutes eius obruere verbis impudentibus conabantur, vt ſegnem inceſſentes, & timidum, & vmbratilem, geſtaq; ſecus verbis comptioribus exornantem: quod non tunc primitùs accidit. Namque vt ſolet ampliſſima gloria obiecta eſſe ſemper „ inuidię, legimus in veteres quoque magnificos Duces vitia crimináque (etiamſi inueniri non poterant) finxiſſe malignitatem ſpectatiſſimis actibus eorum offenſam: vt Cimonem Milciadis filium inſimulatum inceſti, qui propè Eurymedonta Pamphylium flumen Perſarum populum deleuit innumerum, coëgitq; gentem inſolentia regis elatam, obſecrare ſuppliciter pacem: Æmilianum itidem Scipionẽ, vt ſomniculoſum, ęmulorum incuſari maleuolentia, cuius impenetrabili vigilantia obſtinatæ in perniciẽ Romæ duæ ſunt potentiſſimæ vrbes exciſæ. Necnõ etiam in Pompeium obtrectatores iniqui multa ſcrutãtes, cùm nihil vnde vituperari deberet, inueniretur, duo hæc obſeruauerũt ludibrioſa & irrita, quod genuino quodã more caput digito vno ſcalpebat: quódq; aliquãdiu tegẽdi vlceris cauſa deformis,

mis, faſciola candida crus colligabat: quorum alterum facti-tare vt diſſolutum: alterum vt nouarum rerum cupidum aſſe-rebant, nihil intereſſe oblatrantes argumento ſubfrigido, quàm partem corporis redimeret regiæ maieſtatis inſigni, in eum vi-rum, quo nec fortior, nec cautior quiſquam patriæ fuit, vt documenta præclara teſtantur.

AD EMBLEMA 72.

I*Ndex libidinis hircus.*] Hinc puto torquẽdum Ariſtotelis ver-bum τραγίζειν, quod nonnulli vertunt, hirquitalire, id eſt in morem hircorum ſalacium clunes mouere & laſciuire quan-quam ab hircino odore fæculento alij trahant. Non poſſum tranſilire quod retulit Pauſanias de ſimulachro Veneris hirco inſidentis. ad ſignificandam nimirum coitus inſanam petulan-tiam. Idem Atticis, narrat hiſtoriam de Satyris, eorúmque li-bidine valdè prodigioſam: quam ſe ait accepiſſe ab Euphemo Care. Is cùm nauigaret in Italiam vi ventorum pulſus ad exti-mum mare, quod nauigari non ſoleat, perlatus eſt. Inſulæ ibi multæ ſunt ac deſertę, quarum incolæ ſunt agreſtes homines. Eæ inſulę nominantur Satyrię, in quibus homines rubicundi, qui caudas in medio dorſo habeant, equinis non multò mino-res. Qui ſtatim vbi ſenſerunt nouos veniſſe hoſpites, ad naui-gium, quaſi facto impetu, accurrerunt, nullámque vocem edi-derunt, ſed mulieribus vnà aduectis manus iniecerunt. Nautę metu perculſi, barbaram mulierem in inſulam proiecerunt. Eam Satyri non ſolùm qua parte naturæ conſuetudo permit-tat, ſed & toto corpore libidinosè violarunt.

Hiſtoria prodigioſa de Satyris.

AD EMBLEMA 74.

V*Ir gregis eſt aries.*] Hanc loquendi formam vſurparunt au-ctores certè graues, vt miſſum faciam Ciceronem, qui Orationem in Piſonem, admiſſarium pro homine immoderatæ libidinis dixit. Papinianus enim de admiſſario Tauro,

-------*ſtabulíque maritus.*

Et Saluianus in 7. de Prouidentia: Hi verè vt emiſſarij equi,

non ad paucas tantùm, ſed penè ad omnes vernulas ſuas, id eſt ad greges proprios irruebant, & in morem eorum pecudum, qui mariti gregum appellantur, feruidæ libidinis de bacchatione graſſantes, in quancumque eos primam fœminam ardens impudicitiæ furor traxerat, irruebant.

AD EMBLEMA 76.

E*T rationem animi perdere quiſquis amat.*] Simile eſt iſtud Menandri:

Ἀλλ' ὅταν ἐρῶντα νοῦν ἔχειν τις ἀξιοῖ,
Παρὰ τινι τὸ ἀνόητον οὗτος ὄψεται.
Carere amantes mente ſi quis non putat,
Quos eſſe potius mentis expertes putet?

AD EMBLEMA 87.

Emblematis exemplar.

EX vno Pythagorico ſymbolo Emblemata duo finxit Alciatus: nam deſidere in modico, &, in chœnice figere ſedem, idem ſonat, ſed variè tamen accommodatur. Iam verò quædam licet paucula, ſunt hîc adiicienda, non indigna cognitu. Docemur eo ſymbolo non debere nos in vitæ noſtræ ſportulis ita ſpem collocare, vt ſede in eis ſtatuta totum ætatis tempus ociosè traducamus, ſed aliquam ineamus rationem, vt noſtra induſtria victum comparemus, neque ſemper ab aliorum ope pendeamus, vti ſupra ſatis. In diuinis autem literis modius hieroglyphicum eſt doctrinæ Iudaicæ, veritatis lumen ſub eo recondentes, ſicuti explicat Hilarius in Matthæum.

AD EMBLEMA 88.

Iugum, pro legum ſymbolo.

A*Rctati legibus.*] Cum ſuperioribus iſthæc adiungo: arctatos legibus pro iis qui legum nexibus, & quaſi iugo continẽtur. Nam & iugum, legum ſymbolum fuiſſe interpretes quidam rerum ſacrarum docent. Rectè apud Virgil. in 1. Æneid.

legéſque

----- legéſque viris, & mœnia ponet.

Qui enim legibus parent, ſimilitudine quadam colla ſubdere iugo videntur: vt ſubire iugum inferiores, qui potentiorum parent imperiis.

AD EMBLEMA 89.

V*Iris rapimur, piſcibus eripimur.*] Cornel. Tacitus 3. hiſt. dixit, Valenti mare tutius, quàm littera, aut vrbes.

AD EMBLEMA 91.

F*Oemina, iners animal.*] Menander ſic:

Γυνὴ τὸ σύνολον ἐστὶ δαπανηρὸν φύσει:
Mulier natura eſt omninò ſumptuoſa. Idem,
Γυνὴ πολυτελὴς ἐστ᾽ ὀχληρὸν, οὐδ᾽ ἐᾷ
Ζῆν τὸν λαβόντα ὡς βούλεται.

Res eſt per moleſta ſumptuoſa fœmina quæ non ſinit maritum arbitrio ſuo viuere. Huc ſpectat Heſiod. comparatio fucorum cum muliere, in Theogonia, quam lubens tranſilio, vt ad alia veniam.

AD EMBLEMA 92.

NOn eſt mihi dubium quin, cùm auctor hic ſuum carmen cuderet, vel memoriæ adiutus theſauro, egregiam Taciti deſcriptionem ſibi tanquam archetypum fingeret. Sic enim ille lib. 15. Annal. vbi de Neronis laſciuis ampliſſimè: Vatinius inter fœdiſſima eius aulæ oſtenta fuit, ſutrinæ tabernæ alumnus, corpore detorbo, facetiis ſcurrilibus: primo in contumelias aſſumptus: deinde optimi cuiuſque criminatione eoúſque valuit, vt gratia, pecunia, vi nocendi etiam malis præemineret. **Scurræ deſcriptio.**

AD EMBLEMA 95.

R*Abulam.*] Ranę vox, rauca, inquit Feſtus, parúmque liquida, proximè canum latratum ſonans: vnde cauſidicus pa- **Rabula quis & vnde.**

gnaciter loquens, rabuja. Noſtri vernacula lingua numquam niſi cõtumelioſè chicanos appellãt rabulas, forte à verbo Græco *νικάνειν*, corripere, offendere inuentum aliquod comparare ad decipiendum, malim tamen à voce *σικανοὶ*, Siculorum enim gens querula, & controuerſa natura.

AD EMBLEMA 98.

Globo cur fortuna inſidet.

SPheræ ſeu rotulæ fortuna inſidet ad eius inſtabilitatem ſignificandam. Et quidem quæ primum fortuna dicebatur, à vortendo digammi mox mutatione in F. literam affinem, fortuna vocitata eſt: cuius nimirum præcipua vis eſt ſumma imis commiſcere, rerúmque inducere mutationem.

Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta.

Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη.

Ars hominibus eſt infelicitatis portus nempe ſua cuique ars pro viatico eſt. Item illud,

Τύχη τέχνην ὤρθωσε, οὐ τέχνη τύχην.

AD EMBLEMA 100.

Quatuor temporum ſymbola.

TEmporum anni quatuor alia eſſe apud alios ſymbola nemo neſcit, vt veris, ciſta florum, quia vere cuncta floreſcunt. Ciſta vero ſpicis referta æſtatem refert, vt eſt apud Euſebium. Et copiæ cornu vuis & pomis plenum autumni eſt index: ſicuti menſa apud ignem parata hyemem ſignificat.

Aduenisse hyemem.] Apud Heſiodum cornix habetur pro hyemis hieroglyphico:

Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

Vere nouo.]Hirundines plures à mari conuolantes verni temporis indicium eſſe docent auctores. Sed ciconiam reperio etiam Veris eſſe notam. Ea enim adueniente hyeme migrat in regiones calidiores, vere nos inuiſit. Sed & nonnulli addidere in ætatis pictura, quia conſtat eſſe ex erraticis æſtatis. Adhæc Miluius eiuſdem tẽporis verni ponitur indicium, quia verno primùm tempore incipit apparere, certúmque ſit eius nuntium. Ei aui nomen *ἰκτινῳ* ab aduentu, quod magno ruſticorum & pauperum deſiderio exſpectatus accedat.

AD EMBLEMA 104.

F*Igit arundo.*] Pro ſagitta hîc arundo ſumitur: ob vſum enim quem ſagittis conficiendis præbent arundines hæ pro illis accipi palam eſt.

AD EMBLEMA 105.

DE Hercule ſcribitur ab Ouidio:

Quem non mille feræ, quem non Stheneleius hoſtis,
Non potuit Iuno vincere, vincit amor.

Scuticam tenet.] Scutica quid ſit, fortè non omnibus notum. σκῦτος pellis eſt, vnde ſcutica quia fiat è corio ſiue pelle: hinc ſcuta quia pellibus operta. Sed habeo penes me libellum membrana deſcriptum, in quo, præter alia quædam, commentarius eſt nunquam quod ſciam, editus in Satyras Perſij; ſcuticam ergo ſic definit innominatus ille: Scutica erat quædam corrigia, habens in ſummitate nodos quoſdam in modum fabæ: de qua Terentius: Hæc faba cudetur in me. hæc ille: huc ego prouerbium refero: Vnica ſcutica impellit omnes, Chiliad. 2. Cent. 10. Prouerb. 65. Scutica.

AD EMBLEMA 106.

APud Euripidem Hippolyto, nutrix Phædram heram alloquitur, eique amorem ſuadet, in quo ſi quid ſit vitij, culpam omnem in Venerem confert,

φοιτᾷ δ᾽ ἀν᾽ αἰθέρ᾽, ἔστι δ᾽ ἐν θαλασσίῳ
κλύδωνι Κύπρις, πάντα δ᾽ ἐκ ταύτης ἔφυ.

Viuit per æthera: eſtque in marino æſtu Venus: omnia verò ex eo nata ſunt.

Altera ſed manu flores gerit.] Τὸ ἄνθος, καὶ τὸ ῥόδον, promiſcuè poni, apud poëtas ſolemne eſt. Sed non eſt hîc prætermittendum lepidum Auſonij Epigramma: (quod iandiu tribui Virgilio cœptũ, inter eius appẽdices etiam nunc legitur) de Roſa: Roſa Veneri dicata.

Vidi Peſtano gaudere roſaria cultu
Exoriente nouo roſida Lucifero. deinde,
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris nam domina vna Venus.

Forſan

Forſan & vnus odor, ſed celſior ille per auras
Difflatur, ſpirat proximus iſte magis.
Communis Paphiæ Dea ſideris, & dea floris
Præcipit vnius muricis eſſe habitum.

Certè Philoſophi quidam odorem roſæ & colorem à Veneris ſtella proficiſci exiſtimarunt, quare poëta Venerem ſemper ore loqui roſeo dicit.

AD EMBLEMA. 107.

Amor omnium domitor.

ANacreon: Ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάστης,
Ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει.
Menander: Δέσποιν᾽, ἔρωτος οὐδὲν ἰσχύει πλέον.
Οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ κρατῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν
Ζεύς, ἀλλ᾽ ἐκείνῳ πάντ᾽ ἀναγκασθεὶς ποιεῖ.

Dicit nihil amore potentius, vt neque ipſe Iuppiter, qui in cœlo diis aliis imperet, ab amore coactus ei obſequatur. In Troadibus Euripidis Helena factum ſuum excuſans apud Menelaum maritum, confert omnem culpam in Venerem à qua coacta ſit, his verbis:

Τὸν θεὸν κόλαζε, καὶ Διὸς κρείσσων γενοῦ,
Ὃς τῶν μὲν ἄλλων δαιμόνων ἔχει κράτος
Κείνης δὲ δοῦλός ἐστι. id eſt:

Obiurga Deam: & fias Ioue potentior, qui aliis diis imperat, huius quidem (Veneris nempe) ſeruus eſt.

AD EMBLEMA 108.

ἀφροδίτη Venus vnde dicta.

QVia de turpis amoris quibuſdam affectis nonnihil attigi, iiſque maximè quibus eruditi plerique, & qui ſapientiam profitentur, argui nonnunquam ſolent, neſcio an huc rectè audeam coniicere τῆς ἀφροδίτης, id eſt veneris, ἔτυμον, quam παρὰ τὸ ἀφραίνειν à deſipiendo non ineptè quidam deflectunt. quod confirmat Euripides quo loco ait, τὰ μωρὰ πάντ᾽ ἐστ᾽ ἀφροδίτης βροτοῖς: hominum eſſe ſtultitias quæcunque veneris cauſa fiant. Et Cytheream, veneris nomen Grammatici deflectunt παρὰ κεύθειν τὸν ἔρωτα, τουτέστι κρύπτειν αἰσχρὰν μῖξιν: quia vt inquit Cicero 1. de Officiis, qui ad voluptatem corporis paulò ſunt propenſiores quamuis ea capiantur, occultant & diſſimulant tamen appetitum propter verecundiam.

AD

AD EMBLEMA. 112.

Q*Vi das tot noxia vulnera.*] Athenæus lib.13.cap.4.dipnoſop. enumerat bella propter mulieres excitata.

AD EMBLEMA. 113.

E*Ccur nudus agat?*] Nudus pingitur amor, quia hic affectus tegi & diſſimulari non poteſt: Ouid.in epiſtolis: Cur nudus amor.

Sed malè diſsimulo: quis enim cælauerit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo? &c.
Qua licet & poſſum, luctor cælare furorem:
Sed tamen apparet diſsimulatus amor.

Quo ſenſu dixit Antiphanes Comicus duo eſſe quę regi occultariue non poſſunt, amorem nempe & vinolentiam, quod ſi quis temerè neget, ſtatim arguitur mendacij. Et ea imprimis cauſa factum puto vt obiter dicam, qua Bacchus in ſtatuis omnibus pingatur nudus, ſicuti ſupra docuimus.

Flectere corda iecur.] Philoſophi libidinis vim & ſedem præcipuam in iecore putant contineri, quod Lactantius in Opificio Dei tradidit. Sic etiam Mathematum profeſſores cenſent à venere iecur ipſum regi: qua ratione ſedem amoris, poëtæ iecur agnoſcunt, Cupidinemque iecur ſagittis appetentem vlcerantemque ſuis queruntur carminibus. Iecur, ſedes libidinis.

Tænia cæco vtilis eſt.] Verrius Flaccus ſcribit tænias eſſe laneum honorati capitis ornamentum. Ennianum citatur illud: Tænia.

Volans de cælo cum corona & tæniis.

Iucundus labor eſt, laſciua per ocia.] Labor opponitur ocio: duoque hæc ſimul, eodemque tempore & eodem modo poſſunt in eodem hærere ſubiecto, vt loquuntur philoſophi vnde illa ſunt de amore vulgò etiam nota, ex ocio amorem naſci, ipſumque ocioſum eſſe: ſed amatores ipſos laborioſam & ærumnarum plenam vitam trahere. Vnde illa Ouidiana: Ocia ſi tollas, &c. Tam Venus ocia amat, quia facilè ſolet amor irrepere in malè feriatos & deſides animos, quique ferè nulli honeſto labori dant operam. At vbi ſunt amoris correpti vinctique laqueis, tum demum ſentiunt ſeſe laborioſam vitam agere. Ex quo hæc eiuſdem poetæ. Amor ex ocio, & idẽ laborem creare dicitur.

Militat

Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.

Item. — *Amor edit inertes,* &,

Militiæ ſpecies amor eſt, diſcedite ſegnes.

Glans pro mentula.

Cæterum quod primo commentario monui, glandem accipi pro mentula, obſcœno nempe ſignificato, confirmo Arcadum epitheto, qui βαλανοφάγοι dicti, ob luxus nimios & obſcœnam Venerem legibus vetitam. Et id quidem ſymbolum glandis in nigra clypei planicie mihi ſuggerit eiuſdem ſenſus hieroglyphicum. Veteres pingebant Venerem myrto coronatam. Myrtus pudendi muliebris ſignificatum habet. Iulius Pollux Onomaſtico carunculam eſſe dicit intra muliebre pudendum laſciuo quodam motu nonnunquam ſubſaltantem. Hinc iocus apud Ariſtophanem, vbi chorus ſenum ait, enſem poſthac ſe in myrti ramo geſtaturum. Qua de re fabula hæc à Græcis circunfertur: Faunus Hecaten filiam ſolicitauit ad ſtuprũ: quem cùm auerſaretur petulantem, ille virga myrtea fertur eam primum verberaſſe, deinde vini tormẽtum adhibuiſſe, mox in anguem conuerſam ſpiris totam implicuiſſe, atque ita pudicitiam virginis rapuiſſe. qua fabula virga myrtea, nequitiæ eſt imaginatio, vinum mentis hilaritas, at angues multiplices modi voluptatis repræſentant. Innuit hoc poëta,

——Quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti celant calles, & myrtea circum
Sylua tegit.

Puncta glans clypeo.] Etiam clypei nomen, latens & arcanum habet ſignificatum clypeum quidem à κλύειν, dici, volunt, quod cluere, i. morem gerere ſignificat: vel eo quod clepat, & celet totum corpus, vt notat Soſipater Chariſius: vel γλύπτειν, eo quòd imago & facies cuiuſque redderetur: quas tamen originationes aliqui trahunt ad obſcœnum ſenſum, de quo hîc aliquid apertè dicere me pudor vetat. Vide Godeſtat ad veget. fol. 129.

AD EMBLEMA 114.

APud Euripidem Iphigenia, verba Menelai Agamemnoni mores mutatos obiicientis ob imperium & honorem ei delatum.

Ἄνδρα οὐ χρεὼν
Τὸν ἀγαθὸν, πράσσοντα μεγάλα
Τοὺς τρόπους μεθις ἄναι.

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ καὶ βέβαιον ἄναι τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
Κὰὶ ὠφελεῖν μάλιστα δυνατὸς ἐστιν εὐτυχῶν.

Virum bonum non decet,auctum rebus proſperis mores commutare:ſed ſtabilem eſſe tunc amicis, cùm iuuare maximè poteſt,felix exiſtens.

Aeternæ tantum te cepit vrbis amor.]Epitheton id vrbis æternæ, mirum quàm ſæpe vſurpatur in hiſtoriis Marcellini, nam prætor locos à me in ſuperioribus adductos commentariis, placet & alios quoſdam ſublegere. Sic enim idem Ammian.lib.21. In locum Tertulij Maximum vrbi præfecit æternæ. Et 13. iiſdem diebus legatos ad ſe miſſos ab vrbe æterna. Item 25. Tyberis interſecans vrbem æternam.At 26.Aphronianus regens vrbem æternam.Initio 28. ſæuiens per vrbem æternam vrebat cuncta Bellona. Eodem:per hæc & alia quæ decolorabant ſpeciẽ vrbis æternæ,deinde poſt:Funera deplorauit vrbs æterna.Quod elogium certè magnificum ne cui videatur omnino ridiculum, huc confero nummum veterem, in quo Romæ ſimulachrũ eſt in ſede cum ancili,& inſcriptione,ROMAE AETERNITAS. Et quidem ipſum Romæ nomen, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ ſignificatione æternitatem interpretantur.Plutarc.libro de fortuna Romanorum,fortunam ait Tyberi traiecto,alis poſitis, exutis talaribus, abiecta inſtabili pila, ita Romam ingreſſam:quod iudicium eſſet eam ibi conſtanter permanſuram,neque in poſterum aliò non abuolaturam Teneo tamen memoria quid de ea vrbis æternitate iam olim ſenſere Octauius Auguſtus, qui, vt Plutarc. retulit apopthegmatis, cum obſeruaret Piſonem ita magnificè ædes excitantem, vt propter materiæ firmitatem quam adhibebat, videretur cum æternitate paciſci, aut ædificium nunquam interiturum cogitare, ſic dixit: Piſonem ita ædificare quaſi Roma foret æterna. Non repetam miſeram Romæ deflagrationem ſub Genſerico barbaro principe, quamque fædè attritum fuerit id imperium ſub Athalarico & Odoacre, id enim commodiùs ex Paulo Diacono & Oroſio mutuandum eſt.

Vrbs æterna, Roma.

AD EMBLEMA 115.

Sirenas ſemiuolucres appellat Lycophron in Caſſandra, alij ſemiferas vertunt,quo loco Iſacius meminit victorię Muſarum,

rum,

rum, quæ ſe alis Sirenum coronarunt. Putat tamen fuiſſe portentoſas, earumque fabulam trahit ad allegoriam, dicit enim nomine Sirenum τὰς ἡδονὰς intelligi: & ſcorta eas fuiſſe quæ lepôre ſuo nauigantes retinerent, tradit idem ex Plinio iuniore.

Sirenes quid.

Aſpectu.] Huc pertinent illa Hecubæ ad Menelaüm verba ex Euripide Troadib. quo loco ei ſuadet vt Helenã de medio tollat.

Ὁρῶν δὲ τήνδε, φεῦγε, μή σ' ἕλῃ πόθῳ
Αἱρεῖ γὰρ ὄμματα ἀνδρῶν, ἐξαιρεῖ πόλεις,
Πίμπρησι δ' οἴκους, ὧδ' ἔχει κηλήματα.

Cernere hanc fuge, ne te trahat ſui deſiderio: capit enim virorum oculos, ciuitates delet, accendit ædes, ſic enim habet mulcimenta.

AD EMBLEMA 116.

HVc pertinet illud Menandri.

Γέρων ἐραστής, ἐσχάτη κακὴ τύχη.
Senex amator ſummum eſt fortunæ malum.

AD EMBLEMA 117. In colores.

DE coloribus iterum quędam, ſed obiter, vt in mentem veniunt, placet addere, quo emblematis ratio omnis fiat illuſtrior, Plato itaque in Timæo dicit colorem, ſplendorem eſſe quendam defluentem ſigillatim de corporibus, & talibus quibuſdam partibus, quæ ſunt aptæ ad oculorum ſenſum. Colorum autem ſunt pene innumerabiles differentiæ, ſed de notioribus, iiſque maximè quas Alciatus hîc attingit, agimus: primumque de colore pullo, luctibus & funeribus accommodato, eum obſeruamus eſſe terræ colorem, quæ magna ſui parte pulla eſt: quodque mortuis iniiciatur, inſtituto maiorum, qui iuſta perſoluunt mortuis, induuntur pullis palliis, terræ nimirum colore: indeque nominantur plæriſque atrati pullati. Nam pullum ſæpenumero cum atro confunditur: ſic enim mors atra dicitur, eò quod cadauer extincto calore vitali, & exhauſtis ſpiritibus

Color pullus.

Cur pullæ veſtes in funeribus.

Mors atra cur.

ritibus atrum relinquitur. At differt ater à nigro, quoniam omnis ater niger eſt: at non omnis niger, ater eſt, ater enim horroris aliquid habet, eſtque viſu triſtis & iniucundus, proindéque lugentibus peculiaris, at niger non item: eſt enim nõnunquam lepidus & venuſtus. Ater à nigro differt.

Color Albus puriſſimus, quocirca pro ſincero capitur, cùm transfertur ad animum, cum eo confundunt Candidum: inde Candor animi pro ſimplicitate puritatéque non rarò accipitur. Itaque apud omnes ferè nationes mos inoleuit, vt ad Dei cultum indumentis Albis vt plurimum vtantur. Quo refero illud è Saty. 2. Perſij: Albus. Candidus.

— Negato
Iuppiter hæc illi quamuis te albata rogarit.

Et flamen Ioui ſacra faciens albatus erat, albóque pileo vtebatur. Magi etiam Perſæ putabant Deum non delectari niſi in albis veſtibus, fuit & Veſtalium ſuffibulum veſtimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum. Itémque ſerui accepta libertate albis veſtibus vſi memorantur, vti liquet ex Septimio Florente. Denique fuit iſte color modeſtiæ ſignum, vt purpura ambitionis, ſublimiſque animi & elati. Huic illud Alexandri de Antipatro, quem quidem ob modeſtiam commendabat: foris Albo pallio vtitur, inquit rex, intus autẽ totus purpureus, notabat ſimulatam hominis ambitioſi, & ſumma appetentis parſimoniam. Flamen Iouis albatus. Veſtales albatæ. Serui manumiſſi. Album & purpureũ quid.

Color viridis, herbarum color eſt, & auis pſittaci, & lapilli, quem ſmaragdum nominant, huic colori ſimilis eſt Praſinus, qui nomen Praſinæ factioni dedit. Appellatur hic color etiam cæruleus, vt à Græcis glaucus, vnde Pallas γλαυκῶπις, à veteribus Latinis cæſia, quaſi cælia, à colore cæli, ait Nigidius. Viridis. Praſina factio.

Flauum, alij venetum, vulgò blauum appellitant, colorem illum quidem à factione Circenſi nobilitatum. Quidam eundem eſſe ac cæruleum volunt, quem Græci κυάνιον, nonnulli Lazurion. ſed inter hos magnum diſcrimen. Flauiæ familiæ nomen dedit flaua cæſaries. Lucanus 10. belli Pharſalici, Flauus. Factio Veneta. Flauia familia.

— Tam flauos gerit altera crines
Vt nullas Cæſar Rhemî ſe dicat in aruis,
Tam rutilas vidiſſe comas.

Loquitur de Cleopatræ pediſſequis. Sic Iuuenal. 13. Saty.

Cærula quis ſtupuit Germani lumina, flauam
Cæſariem, & madido torquentem cornua cirro.

Achilles flaua coma, & Menelaus. Legi alicubi flauam Achillis comam, caloris & iracundiæ fuiſſe argumentum: quoniam ij ferè ſint ξανθόχολοι, id eſt, flaua bile laborantes, & ad iram propenſiores qui crines flauos habent. Sed tamen flauum fuiſſe Menelaum memorant, virum quidem mitem, proindéque mollem bellatorem.

Rubeus. Rubeus, ex animantium ſanguine, & quo lana inficitur, crocus, vnde coccineæ veſtes .i. purpureæ, veſtis autem rubicunda erat pugnæ aciéiue committendæ apud Romanos ſymbolum, vt Plutarc. teſtatur multis locis.

Cæruleus. De cæruleo nihil ampliùs, quàm à cælo denominari, noſtri colorem cæleſtem dicunt, non quod cœlum particeps ſit coloris alicuius, ſed qa ita nobis appareat. Proinde ſacerdotes Ægyptij Deum veſte indutum cærulea, quia præcipua eius in cœlo ſedes, effingebant. Non referam quæ notantur à Plutarcho de colore Iſidis & Tiphonis cæruleo, hæc enim ἀπροσδιόνυσα. Iſis & Tiphon cærulei. Hinc colorem cæruleum ἁλουργὸν à colore maris, ἀπὸ τῆς ἁλὸς, dici volunt, vt enim cœlum cæruleum, ſic mare cæruleum dicunt poëtæ. Cærulei coloris veſtis nominatur etiam cymatilis, quia nomen ab vndis trahit. Ouidius.

Hic vndas imitatur, habet quoque nomen ab vndis.

Cymatilis. Κῦμα enim fluctum ſonat. Apud Plautum veſtis cymatilis, eſt vndulata, nos camelotum vocamus,

Canus color iſque natiuus. Candido colori proximus eſt, quem canum nominant: qui color eſt albi nigriq; particeps. Græcis λευκόφαιος, qualis eſt capillorũ & barbæ in ſenibus, vnde canicies appellata. Is natiuus color eſt, vt qui non inficitur, ſed ex ipſa ouis lana ita capitur. Cinericius. Quia verò cineri penè ſimiles eſt, cinericius, inde veſtes cinericiæ, quales Franciſcanorum ſodalium, huic colori proximus Rufus. eſt rufus, quem penè refert giluus, ſeu heluus ſic nominatus, à vini genere quod colorẽ habet inter rufum albúmque, ruſſum barbari appellant, aut ruſſeum: alij ſaginatum quaſi ſanguinatũ, qui ſit cruentato ſimilis. Eſt & ille qui dicitur impluuiatus pullo ſimilis, ſic nominatus quaſi fumato ſtillicidio implutus. Impluuiatus. ſunt qui volunt ſuaſum eſſe, à ſtillicidio factum fumoſo in albo panno, & is color eſt peculiaris monachis, quos Minimos appellitant, Pariſini Bonos homines, eo fortaſſe ſenſu quo aurei homines ſeculi aurei ob morum vitæque ſimplicitatem, quam ipſi profitentur: veſtis enim natiui coloris miniméque infecti, vitę innocentis & ab omni alienæ luxu index eſt. Tum autem primùm cœpit hominum exundare luxuries, cùm natiuas lanas cœperunt ad cultum tingere.

Fuluus,

Fuluus,eſt color cœli & ſtellarum : qua ratione ſydera fulua dixit Tibullus. Sed hîc exiſtimo intelligi maximè Rauum colorem,qui obtuſus eſt quodammodo atque obſcuratus. Gellius cap.20. lib.2. ex Frontone docet fuluum videri de rufo atque viridi mixtum,& in aliis plus viroris, in aliis plus habere ruffi. Vide apud eundem reliqua. Fuluus.

Ianthinus qui & violaceus,ex quo Tirianthinus, è purpura factus & viola,vt nomen indicat, hinc veſtis Ianthina Martial. in 2.Coccina famoſæ donas & ianthina mœchæ, ſignificat veſtimenti genus infecti purpura violacea, quo de colore perdoctè Bayſius c.3.de re veſtiaria. Ianthinus.

Vt varia eſt natura coloribus in gignendis.] Vt ſunt colores in infinita penè varietate;ſic eorum nomina varia diuerſáque:ſicuti ab herbis ſeu floribus, hiacynthinus, violaceus,roſeus,papaueratus,malachinus:à plantis,phœniceus,buxeus, praſinus, à virentis porri folio:à locis,Tyrius,Puniceus,Indicus:ab animantibus,vt ceruinus,muſtellinus,colorinus, coracinus : ab aqua, aquilus,neque albus neque niger,ait Feſtus : Cæterum quia nihil abſque luce poſſumus intueri, variéque ipſa mutetur lux, non eſt mirum ſi cum luce varient ipſi colores. Ea de re nonnulla Cælius Rhodig.antiquar.lectio.17.lib.cap.7.

AD EMBLEMA 118.

SOcratis ſententiam de cornu Amaltheæ volo ita reſtitui τὸ γὰρ τῆς Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος τοιαύτης τινὸς ἀναφορᾶς ἠξίωσεν. Amaltheæ cornu explicans eò referri volebat, vt eſſet ſymbolum quo deſignaretur is qui minimè diſſolutus eſſet,ſed intentus operi,genus omne boni conſecuturum. Vocabulum enim Amaltheæ loco μὴ μάλθων, hoc eſt non diſſoluti poni: per cornu verò,bonis,&c.

AD EMBLEMA 119.

IN eos qui ſibiipſis violentas manus afferunt lõgè plura peti poſſunt ex refertiſſimo tum ſapiẽtum,tum hiſtoriæ ſcriptorũ

penu. ſed prætermiſſis aliis ferè omnibus ſuccurrit nobilis apud Hegeſippum diſputatio, quo loco Iudæi obſidione preſſi à Tito Veſpaſiano, extra omnem ſpem coniecti mucrones iamiam in ſe parant, alióſque ad ſimile adhortantur facinus. A qua ſententia eos conatur reuocare Ioſephus, multis iíſque validis rationibus. Quis enim, ait, animam ſuam nollit ex ipſo mortis corpore, ſi liceat, exſolui? At ſoluere non licet, niſi ei qui ligauerit. Iuncta eſt anima corpori, naturæ quodam quaſi vinculo. Quis naturæ auctor niſi præponens Deus? Ecquis hoc animæ & corporis contubernium à Deo informatum intercidere aut diſſociare audeat? Si quis ſeruus manibus ſuis impoſita vincula, ita volente & iubente Domino, non exſpectato eius arbitrio detraxerit, is damnabitur, vt qui Dominum iniuria certè graui affecerit. Nos verò Dei poſſeſſio ſumus, ipſique ſeruitium debemus: itaque vt ſerui exſpectemus imperia: vt vincti, nos in vinculis contineamus, vt fideles, depoſitum fide omni & religione aſſeruemus. Nõ eſt recuſandum vitæ iſtius munus quod à Deo nobis eſt permiſſum ac conceſſum, nec refugiendum iſtud profectò cæleſte ac diuinum naturæ donum. Species eſt contumeliæ, ſi quis aſpernetur ac reiiciat quod ab homine vel offertur, vel dono datur: quanta cura ſeruare debemus quod à Deo gratis accepimus? Eius enim munere ac dono viuimus & ſpiramus: ipſius ergo debet eſſe vt ſimus, quamdiu volet. Siquidem vtrumque ad ingratum hominem pertinet, & citiùs vita cedere quàm volet, & diutius velle vitam producere quàm volet qui vitæ auctor eſt. Optarunt permulti viri pij ex hoc corpore quaſi è quodam carcere & vinculis excedere: nullus tamen ex iis vnquam fuit qui ſibi necem inferret. Quod ſi quid eſt in morte lucri, furti eſt inſtar præripere quod exſpectatur.

Locus Hegeſippi. lib. 3. c. 17.

Ioſeph nobilis adhortatio ad Iudæos ne ſibi ipſis manus inferant.

Si viuere bonum eſt, ſacrilegium eſt, vitam amittere antequã repoſcatur. Si glorioſum eſt in bello, multò glorioſus eſt pro patria mortẽ oppetere. Malo hoſtium latrocinio perire, quàm meo. Latrocinium meum eſt ſi mihi manus intulero violentas: ſi hoſtes, beneficium erit. Vtque hanc mihi necem facilius perſuadentis, miniſtras veſtras manus pollicemini. Sed neque meo ipſius, neque veſtro ſcelere perire volo. Nonnulli ex vobis aſſerunt ſuaue eſſe pro libertate mori: ſed dico perinde eſſe ſuaue pro libertate viuere. Timidus eſt & qui mori detrectat cùm oportet, & qui mori cupit, cùm non oporteat. Nam quis neſcit eſſe muliebre ne moriare mori velle? Conſtat enim aliquando vſuueniſſe vt perculſę metu mulieres, cum ſibi aliquod immi

imminere periculum præſentirent, ſeſe de edito loco dediſſe prȩcipites. Reuera qui ſunt animi anguſti & puſilli, quidquid timendum putant, horrent, ipſumque mortis metum perferre non poſſunt: At vir fortis, qui non metuit ea quæ inſtant, quæque futura ſunt cogitat, non trepidat. Quid cauſæ eſt cur damnatur qui ſeipſum interfecerit? quia nihil eſt adeò alienum à naturæ legibus. Nullum eſt ex animalibus brutis quod nõ conſentiat inter ſe mutua quædam cõcordia. Naturæ lex omnibus inſita, vitã tutari, & à ſui abhorrere interitu admonet. Informẽ leti laqueũ homines inuenerũt, feræ quanquã immites neſciũt. Quod ſi quis dicat ferarum morſus pro armis eſſe, dentéſque vt gladios & ſicas videri: quis, inquam, aliquando vidit belluam vel adeò ferocem quæ membrum ſibi ſecuerit, ſéque vitæ muneribus priuarit? Nobis quid amicius vita, quid tam inimicum quàm mors? Denique qui vitam alterius ope conſilióve tutatus erit, defenſor eſt: qui vitam alteri tollere conatur, inſidiator eſt. Si ergo necem tam miſeram támque ab omni non dicam humanitate, ſed vniuerſa natura alienam cenſemus exſecrabilem, quid cauſæ eſt cur ipſi nobis inferre volumus? Iure inſectaremur eum gubernatorem, qui commiſſam ſibi nauem ſaxis illideret, vel eam quomodo ad naufragium faciendum perforaret: nos à Deo nobis noſtri corporis gubernationem ferro exſcindemus, & voluntario naufragio addicemus? Sed obiicitur mihi cita mors cùm peruenero in hoſtium manus, hoc ſi ita eſt futurum, quid faciam lucri, ſi quod ab hoſte metuo, hoc mihi ipſe inferam? fieri enim poteſt vt deſȩuiat hoſtilis ira. Id non aliter ſe habet ac ſi quis gubernator metu tempeſtatis, quam præuiderit, nauem fluctibus obruendam curet. An verò quod ſupplicia grauiora ſit exacturus hoſtis, ideò putatis anteuertendum: an quia fortis & intrepidi animi cenſetis argumentum mortem ſibi conſciſcere? Sed ita ſe gerere imbecillitatis potiùs habendum eſt ſuffugium, nõ trophæum virtutis. Sit igitur apud nos cõſtitutum, id neque eſſe fortitudinis, nec habere aliquod momentum vtilitatis. Quid enim adiungam, violare depoſiti religionem? Deus theſaurum dedit optimum, incluſum illud quidem in hoc fictili vaſe, ídque cuſtodiendum dedit pro arbitrio tempeſtiuè repetiturus. Nunquid in vtroque crimen, vel abiicere depoſitum non repoſcenti qui dederit, vel negare repoſcenti? Pœna infamiæ eſt ſi quis homini depoſitum non reddiderit: quanto magis violare Dei depoſitum? Anima in corpore depoſitum eſt, quam vt inutilem nobis remittimus, atque do-

mo pellimus, corpúſque ipſum ſui gratia ſpoliamus atque in terram reſoluimus. Cur hinc exeundi præceptum non exſpectamus? Miles non diſcedit à caſtris, niſi accepta teſſera: ſeruus imperio Domini retinetur: ſin aliter fecerint, alter deſertor, alter fugitiuus eſt. Qui ſeruus herum fugerit pœnę eſt obnoxius, quãquam improbum fugerit. Nos cum optimum omnium fugiemus, poſſumus non aſtringi impietatis flagitio? hęc ille longè præclarè & conditè, vt nihil apud Platonem vel ſapientes alios eruditiùs. Vide Lactant. lib. 3. c. 18. & 23. initio.

AD EMBLEMA 121.

A*Cutum omni acie hoc ſignum, &c.*] Mutationem repentè afferre occaſionem Menandri docet monoſtichon.

Τάχιστ' ὁ καιρὸς μεταφέρει τὰ πράγματα.

Cuncta domans.] Voluit exprimere Græcum epitheton, *πανδαμάτωρ ὁ καιρὸς*, rebus enim permultis cauſam & initium dat occaſio, vt etiam quæ potentem è paupere faciat, ait Menander,

Πολλῶν ὁ καιρὸς γίγνεται παραίτιος, Et,

Καιροῦ τυχὼν γὰρ πτωχὸς ἰσχύει μέγα.

Fortuna pilæ inſiſtens cum nouacula.

Imo & ſtrenuos facit qui non erant.

In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula.] Fuit & fortunæ ſimulachrum pilæ inſiſtens cum nouacula, cum nauali clauo, & copiæ cornu nouacula ſignificat felicitatis amputationem: pila eius volubilitatem, clauus, vitæ noſtræ curſum ſub eius ditione: cornu copiæ, bonorum largitionem.

Pergula.] Plin. 35. de Apelle: perfecta opera proponebat in pergula tranſeuntibus. Lactant. 1. c. 22. ex Lucio.

Pergula pictorum veri nihil, omnia ficta.

AD EMBLEMA 123.

Stratagema Megarenſium.

CVm hoc Antiochi ſtratagemate, coniungo hiſtoriam certè nobilem de Megarenſibus, qui afflicti ab Antipatro ad exitium vſque, iliéque vteretur Elephantis, excogitarunt porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in Elephantorum gregem immiſſos, quo facto Elephanti ſtatim in fugam coniecti

coniecti victoriam Megarenſibus reliquerunt. Et quidem nullum animal eſt æquè inuiſum Elephanto atque porcus, adeò vt eius præſentiam nullo perferri modo poſſit, atque cum primùm audit grunitum, fugam elephas arripiat. Cæterùm veteres in bellis multùm fuiſſe vſos Elephantis facilè eſt videre apud auctores rerum antiquarum. Ammianus Marcellin. lib. 19. Lux nobis aduenit mæſtiſſima, Perſarum manipulos formidatos oſtentans, adiectis Elephãtorum agminibus, quorum ſtridore, immanitatéque corporum nihil humanæ mentes terribilius cernunt: Idem eodem lib. Vbi de pompis funebribus filij Regis Chionitarum Grumbatis, in obſidione Amidæ vrbis baliſta perfoſſi: Occidentali portæ, inquit, oppoſiti ſunt Segeſtani, acerrimi omnium bellatores, cum quibus elata in arduum ſpecie Elephantorum agmina, rugoſis horrenda corporibus, leuiter incedebant armatis onuſta, vltra omnem diritatem tetri ſpectaculi formidanda. Idem lib. 25. vbi de Iuliani in Parthos expeditione: Poſt hos Elephantorum fulgentium formidandam ſpeciem & truculentos hiatus vix mentes pauidæ perferebant: ad quorum ſtridorem, odorémque & inſuetum aſpectum magis equi terrebantur: quibus inſidentes magiſtri, manubritas cultros dexteris manibus illigatos geſtabant, acceptæ apud Niſebin memores cladis, etſi ferociens animal vires exſuperaſſet regentis, ne reuerſum per ſuos, vt tunc acciderat, colliſam ſterneret plebem, vertebram quæ caput à ceruice diſterminat, ictu maximo terebrabant.

De Elephantis ex Ammiano.

Barrus.] Ammian. ſic lib. 16. Cornuti & Braccati vſu præliorum diuturno firmati excipiunt eos, iam geſturientes barritum ciere vel maximum: qui clamor ipſo feruore certaminum à tenui ſuſurro exoriens paulatimque adoleſcens, ritu extollitur fluctuum cautibus illiſorum. Idem lib. 26. de Procopio agẽs imperium fœdè ac miſerè mercato: pro terrifico fremitu, quem barbari dicunt barritum, nuncupatum imperatorem ſtipatúmque de more conſentientes in vnum, reduxerunt ad caſtra. Lib. vero 31. ſic: Et Romani quidem voce vndique Martia concinentes, à minore ſolita ad maiorem protolli, quam gentilitate appellant barritum, vires validas erigebant.

Barritus clamor quis.

AD EMBLEMA 124.

Τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον,
Καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ,

Fortunæ varietas.

Οὐδ᾽ ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
Ὃ περιέτρεψεν ἢ χρόνος τις ἢ φθόνος,
Ἐπὰν ἐπ᾽ ἄκρον τις τοῦ καλῶς πράττειν δράμῃ.

Ait Apollodorus Comicus. Sic verò Latinè,

Habent perampla dona fortunæ metum,
Periculoque non carent prælustria:
Nec vlla celſa tuta ſunt mortalibus,
Quæ euertere vel tempus ſolet
Felicitatis culmen vbi quis attigit.

Eodem ſpectant verba Hecubæ ad Vlyſſem ex Euripide.

Οὐ χρὴ τοὺς ἐντυχόντας, οὐ δοκεῖν πράξειν ἀεὶ
Κἀγὼ γὰρ ἦν ποτε, ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰμ᾽ ἔτι,
Τὸν πάντα δ᾽ ὄλβον, ἦμαρ ἕν μ᾽ ἀφείλετο.

Non decet felices exiſtimare ſe felices ſemper fore. Ego enim eram quondam, nunc non ſum amplius: cunctas ſed opes dies vnica mihi abſtulit. Citatur illud Menandri,

Ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι:
Quàm facilè cadunt qui ſecunda fortuna vtuntur.

AD EMBLEMA 126.

Equus in ingreſſu itineris ceſpitans.

Legi alicubi equum in ingreſſu itineris ceſpitantem, aut prioribus lapſum pedibus, pro inauſpicato ſigno à veteribus accipi ſolitum fuiſſe. Cùm enim Sulpicius Galba in prouinciam exiens, ad portam ipſam Canterium ſuum cecidiſſe animaduertiſſet: Rideo, inquit, Canterie, te iam lapſum eſſe, cùm tam longum iturus iter, vix ingreſſus laberis. Quæ hiſtoria prouerbio locum dedit, in eos qui animo deficiunt ipſo ſtatim negocij principio. Multæ ſunt eiuſdem argumenti apud M. Tullium hiſtoriæ libris de diuinatione.

AD EMBLEMA 127.

Locus Gregorij Turon. de locuſtis.

De locuſtarum depaſtione ferè quid ſimile narrat Gregorius Turonenſis hiſtoriæ Franciæ lib. 6. cap. 33. ſub regno Childeberti prouinciam Carpitaneam grauiter à locuſtis fuiſſe vaſtatam, vt non arbor, neque vitis, neque ſylua, aut frutex,

vel

vel quicquam viride remaneret quod non locuſtis euerteretur. Et cap. 44. locuſtæ de Campania prouincia, quam pet quinque corroſerant annos progreſſæ, quaſi publicum tenentes aggerem, ad aliam prouinciam huic vicinam ſe receperunt. Harum ſpatia extendebantur in centum quinquaginta millia longitudinis: latitudo verò in centum milibus terminabatur. Hæc ille.

Caſtra Xerxis.] De Xerxis exercitu, ſi mauis habere fidem Iſacio Tzetzi Lycophronis interpreti, hæc habe: Numerus exercitus Xerxis erat, quingentæ myriades: naues mille ducentæ & ſexaginta: quadringentis talentis opus erat exercitui ſingulis diebus.

AD EMBLEMA 128.

Aliena corradere, lucrum non eſt.

EPigrapha huius è Plauto petita, refert illud Menandri,

Κέρδη πονηρὰ ζημίαν ἀεὶ φέρει. & illud,

Τὰ δ' αἰσχρὰ κέρδη συμφορὰς πολλὰς ἔχει.

Quo ſenſu apte dixit Euripides, *τὰ εἰς ὃ ικοὺς ἀδίκως εἰσιόντα οὐκ ἔχειν σωτηρίαν.* Hoc malum eſſe maximum dicit Menander, quia qui aliena volunt vndique corradere, ſpe ſua excidunt, & ipſimet periclitantur: nam contrà quàm ſperabant, bonis aliorum ſua tandem adiiciunt, eáque admittunt. Comici hæc verba ſunt:

Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν,
Οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας,
Ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι.
Τὰ δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

Refert Corn. Tacitus 1. hiſtoriarum grande gaudium Romanos inuaſiſſe, quod ij tam pauperes forent quibus donaſſet Nero, quàm quibus abſtuliſſet. Sed audiamus longè graue & cordatum Plauti monitum. Sic enim Rudente:

O Gripe Gripe, in ætate hominum plurimæ
Fiunt tranſennæ vbi decipiuntur dolis.
Atque ædepol in eas plerumque eſca imponitur:
Quam ſiquis auidus poſcit eſcam auariter,
Decipitur in tranſenna auaritia ſua.
Ille qui conſultè, atque aſtutè cauet,
Diutinè ei vti benè licet partum benè.

Viſcera ab ore fluunt.] Notus eſt ex Syllana defenſione M. Cic.

locus, de iis qui tanto amore ſuas poſſeſſiones amplexi tenent, vt ab eis membra diuelli citius & diſtrahi poſſe videantur. Ammian. vero Marcellin. lib. 17. Dum nullus obſiſteret, &c. ex barbarorum viſceribus alimenta congeſta ſunt.

AD EMBLEMA 133.

CVm his quæ antea dicta ſunt ad tumulū Galeacij, déque inſcriptione illa magnifica, *Quis paruis magnum me ſuper impoſuit?* Velim annecti quæ mihi nunc occurrunt ex aliis certè non pœnitendis auctoribus. Sic igitur Horatius Epod. Oda. 9.

---- Affricano, cui ſemper Carthaginem
Virtus ſepulchrum condidit.

Velleius Paterculus de Carthagine: Eam vrbem inuiſam Romano nomini Pub. Scipio funditus ſuſtulit, fecitq; ſuæ virtutis monumētum. Sed interea dum hæc meditor, neſcio quo modo mihi præ cæteris placet Martialis ſanè argutum & lepidum de Pompeio & filiis cenotaphium:

Pompeios iuuenes Aſia, atque Europa, ſed ipſum
Terra tegit Libyes, ſi tamen vlla tegit.
Quid mirum toto ſi ſpargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Dion Nicæus in Adriano: poſtquam venit in Græciam ſpectauit myſteria, cúmque per Iudæam in Ægyptum veniſſet parentauit Pompeio, de quo hunc verſum fertur dixiſſe,

Τῷ ναοῖς βρίθοντι πόση σπάνις ἔπλετο τύμβου,
Oſſa viri magni tenui quàm clauſa ſepulchro.

AD EMBLEMA 135.

EVripid. Hercule furente:

Γενναίων ἀρεταὶ πόνων
Τοῖς θανοῦσιν ἄγαλμα.

Fortium laborum virtutes mortuis etiam decus exiſtunt.

Hic Graium murus.] Scribit Hyginus exclamaſſe Achillem cum bigis illigatum Hectorem raptaret: Troiam expugnaui. In apendicibus Virgilianis hoc legitur:

Defenſor

Defenſor patriæ, iuuenum fortiſsimus Hector,
Qui murus miſeris ciuibus alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis:
Occubuere ſimul ſpeſque decuſque Phrygum.

Scribit Ælian. duodecimo var. hiſt. Epaminondam, accepto mortifero vulnere in pugna Mantinenſi, delatum in caſtra iuſſiſſe acciri Daïphantum, vt eum ducem ſibi moribundo ſufficeret: quem cum in acie cecidiſſe retuliſſent, rurſum Iolaidem vocari imperaſſe, quem etiam interfectum cùm dicerent, nihil aliud habuiſſe, quàm vt ſuaderet pacem cum hoſtibus eſſe faciendam, nullo iam duce Thebanis ſuperſtite. In Euripidis Hecuba, ſic loquitur vmbra Polydori, ἐπεὶ δὲ τροίαθ' Ἕκτορός τ' ἀπόλλυτο ψυχὴ, πατρῴαθ' ἑστία κατεσκάφη: vbi Troia, & Hectoris animus periit, & patrij lares diruti ſunt.

AD EMBLEMA. 136.

QVæ de arcadibus adduximus lumen capient ex iis quæ apud Tzetzem legimus in Caſſadram. Ideo natos dici Arcadas ante Lunam, quia nutrirentur ante Lunæ coitum, coquendo glandes in igne. Vel προσέληνοι dicti, παρὰ τὸ προσελεῖν quod eſt afficere iniuria. Apud alios verò pro ſtultis habentur, quia putent ſe Luna priores eſſe. Sed ſic ſe habet ratio, Annum, menſes, æquinoctia, & his ſimilia omnia quæ ſunt artis Aſtrologicæ rex Arcadum, ſiue Atlas fuerit, ſiue Pœnus, à Luna ſupputans adinuenit, poſtea Thales.

Arcades cur dicti Luna antiquiores.

AD EMBLEMA 137.

DE cicadigeris Athenienſibus, deque Romanorum crepidis Lunatis ſuperiore cõmentario quæ dicenda videbantur, attulimus. Non erit autem alienum ab huius carminis argumento, de iure imaginum quædam ſubiicere, eſt enim res non indigna cognitu, neque certè iniucunda ſtudioſis. Fuerunt ergo imagines inſignium virorum ſimulchra ad oris ſimilitudinem: artificioſe ficta, coloribus & pigmentis adumbratum corpus referentia, eaque in domus parte aliqua celebriore poſita, ligneoque armario incluſa. Licuit autem non omnibus habere imagines, ſed iis tantum qui curules magiſtratus geſſiſſent eæque valebant ad memoriam poſteritatemque prodendam: & vt iis quaſi inſigniis nobiles ab ignobilibus diſtinguerentur.

Ius imaginum apud Romanos.

Vidi multa apud Ipſum 1. Electorũ cap. 29.

guerentur. M. Cicero oratione 2. contra Rullum. Eſt hoc in more poſitum Quirites, inſtitutoque maiorum, vt ii qui beneficio veſtro imagines familiæ ſuæ conſecuti ſunt, eam primam habeant concionem, quæ gratiam beneficij veſtri cum ſuorum laude coniungant. Item in Verrem actione poſtrema, Ob earũ rerũ laborem ac ſolicitudinem fructus illos datos, antiquiorẽ in ſenatu ſententiæ dicendæ locum, togam prætextam, ſellam curulem, ius imaginum ad memoriam poſteritatémque prodẽdam. Quod ideò dicitur à Cicerone, quia tunc ædilis erat, & quæſtura iam perfunctus, nempe ius hoc imaginum non tam nobilitatis & generis, quàm virtutis inſigne fuit, quanquam & generis etiam eſſet. Qui enim familiæ imagines & generi ſuo conſequebãtur, non dubium eſt quin & nobilitatem afferrent: at neſcit quid maius & excellentius fuit, poſſe vti imaginibus. In oratione verò Syllana ſic: Ipſe, ſi erit veſtro iudicio liberatus, quæ habet ornamenta, quæ ſolatia reliquę vitæ, quibus lætari & perfrui poſſit? Domus erit, credo, exornata: aperientur maiorum imagines, ipſe ornatum ac veſtitum recuperabit. Omnia iudices hæc amiſſa ſunt, omnia generis, nominis honoris inſignia atque ornamenta, vnius iudicij calamitate occiderũt. Hoc dicit Cicero, quia Publius Sylla conuictus ambitus cum P. Anthonio ius imaginum perdidit, non vt cenſeri deſineret inter nobiles, ſed vt eius mortui imago cũ maiorum imaginibus non portaretur, nec horum imaginibus eius ornaretur. Ad id oſtendendum multò apertius, adduco in medium Plinij & Polybij auctoritatem certè locupletem. Plinius enim cap. 2. lib 35. Apud maiores, imagines in atriis erant quæ ſpectarentur, non ſigna externorum artificum, nec æra, aut marmora. Expreſſi cera vultus ſingulis diſponebantur armariis, vt eſſent imagines quæ comitarentur gentilitia funera: ſemperque defuncto aliquo, totus aderat familiæ eius, qui vnquam fuerat populus: Polybius verò lib. 6. ſcribit Romanos feſtis diebus, apertis armariis imagines exornaſſe: cumque ex domeſticis mortuus eſſet aliquis, eas in funere extuliſſe, addito reliquo corporis trunco, vt magnitudine quamſimillimæ apparerent. Ius autem illud imaginum non ſic tranſibat ad poſteros, vt iis vti omnes & ſinguli poſſent: id enim vſurpabatur ab iis duntaxat, qui ſimile ius adepti erant. Aſſeruabantur autem domi, & in gentilitio funere efferebantur, ad exemplum rerum egregie geſtarum. Occurrit Valerj Maximi dictum præclarè, lib. 5. cap. 8. vbi de

Man

Manlio Torquato Iuriſc. agit: Videbat ſe in eo atrio conſediſſe, in quo illius Imperioſi Torquati ſeueritate conſpicua imago poſita erat: prudentiſſimoque viro ſuccurrebat effigies maiorum cum titulis ſuis, idcirco in prima ædium parte poni ſolere, vt eorum virtutes poſteri non ſolum legerent, ſed etiam imitarentur. M. Tullius Piſonem vellicat quod obrepſerit ad honores errore hominum, commendatione fumoſarum imaginum. fumoſas imagines appellat bene antiquas, quibus opponuntur ſubitæ imagines apud Plin. lib. 8. Epiſtol. pro recenti & nuper nata nobilitate, aut certè non diu durata. Et hæc quidem hactenus de imaginibus, quarum vſum fuiſſe tum primum antiquatum puto, cùm Imperatores in Chriſti familiam tranſierunt, relictis ſuperiorum temporum deliramentis, ob metum nempe ſuperſtitioſi cultus idolatriæ, quæ non minùs facilè inſinuari potuit ea imaginum approbatione, quàm olim Deorum & ſimulachrorum inducta perſuaſio. Loco itaque imaginum nobiles & generoſi vti cœperunt ſtemmatis gentilitiis, de quibus paſſim diximus.

AD EMBLEMA. 138.

QVam ſuggeret infans lac.] Hiſtoriam hãc bis reperi in Iſacij Tzetzis cõmentario ad Lycophronis Caſſandram, huic itaque refero acceptum Emblematis characterem: cuius ego quidem vim ac ſententiam longe antè perſpexeram, ſed auctorem tamen ſatis idoneum laudare nondum poteram. *Emblematis huius typus.*

AD EMBLEMA 142.

PLin. lib. 17. cap. 10. vbi agit de arboribus quæ auulſione naſcuntur: Omnia ea nõ ſtatim moris eſt in ſua locari, ſed prius nutrici dari, atque in ſeminariis adoleſcere, iterumque migrare. Qui tranſitus mirum in modum mitigat etiam ſylueſtres, ſiue arborum quoque, vt hominum natura, nouitatis ac peregrinationis auida eſt: ſiue diſcedentes virus relinquunt, manſueſcuntque in tractatu, ceu feræ, dum radici auellitur planta.

Tu

Tu procul à patria in precio.] Apud Euripidem Hercule furente,

——οὐκ ἔσθ᾽ ὅπη
ἐσθλόν τι δράσας, μάρτυρ᾽ ἂν λάβοις πάραν.

Non eſt vbi ſtrenuè quid agens teſtem habeas patriam. Verba ſunt Amphitrionis ad Lycum, quibus docet magnorum Herculis operum teſtes eſſe gentes exteras.

AD EMBLEMA 146.

Valétiniani auaritia nimia.

AD illuſtrandum hoc tyrannicæ rapacitatis argumentum pulcher ſeſe mihi locus offert ex Ammiano Marcellino, vbi ſæuitiam auaram Valentiniani exagitat. *Auiditas plus habēdi*, inquit, *ſine honeſti prauique differentia, & indagādi queſtus varios per alienæ vitæ naufragia, exundauit in hoc principe.* Flagrantius adoleſcens: quàm quidem prætendentes Imperatorem Aurelianum purgare tentabant, id affirmando, quod vt ille poſt Galenum, & lamentabiles Reipub. caſus exinanito ærario, torrentis ritu ferebatur in diuites: ita hic quoque poſt præcinctus Parthici clades magnitudine indigens impenſarum vt militi ſupplementa ſuppeterent, & impendium, crudelitati cupiditatem opes nimias congerendi miſcebat: diſſimulans ſcire quod ſunt aliqua quæ ferri non oporteat, etiamſi licet: Temiſtoclis illius diſſimilis, qui cùm poſt pugnam, agminaque deleta Perſarum, licenter obambulans armillas aureas vidiſſet humi proiectas, & torquem: Tolle, inquit, hæc (ad comitem quendam propè aſtantem) tu qui Themiſtocles non es: non quodlibet probans in duce magnanimo lucrum. Huius exempla continentiæ in Romanis exuberant ducibus: quibus omiſſis, quoniam non ſunt perfectæ virtutis indicia (nec enim aliena non rapere laudis eſt) vnum ex multis conſtans innocentiæ vulgi veteris ſpecimen ponam. Cùm proſcriptorum locupletes domos diripiendas Romanæ plebi Marius dediſſet & Cinna, vulgi rudes animi & humana ſoliti reſpectare, alienis laboribus pepercerunt: vt nullus egens reperiretur aut infimus, qui de ciuili luctu fructum contrectare pateretur ſibi conceſſum. Hactenus Ammian. Apud Caſſiodorum epiſtola eſt Theodorici Gothorum regis ad ſenatum vrb. Rom. qua Venantium laudat honore donatum Comitiuæ, moxque Præfectum prætorio, qui ſic principis fiſco conſuluit, vt nihil priuatis videretur offeciſſe.

Themiſtoclis anim⁹ moderatus.

Romani continuerũt manus à bonis proſcriptorũ, ciuilis belli tempore.

ſe. Senſimus auctas illationes, inquit, vos addita tributa neſcitis. Ita vtrumque magnæ fuit admirationis, quod fiſcus creſceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret.

AD EMBLEMA 148.

OCcurrunt inſignia exempla clementiæ apud Suetonium, quæ quia longè plura ſunt, hæc duntaxat ex Veſpaſiano: Offenſarum, inimicitiarumque minimè memor, executorue, Vitellij, hoſtis ſui filiam ſplendidiſſimè maritauit, dotauitque etiam & inſtruxit, &cæt. Non temerè quis inſons punitus reperitur, niſi abſente eo & ignaro, aut certè inuito atque decepto. Heluidium Priſcum, quamuis relegatum primò, deinde & interfici iuſſum, magni æſtimauit ſeruare quoquo modo miſſis qui percuſſores reuocarent: & ſeruaſſet: niſi iam periiſſe falſo nunciatum eſſet. Cæterùm neque cæde cuiuſquam vnquam lætatus, iuſtis ſuppliciis illacrymauit etiam, & ingemuit. Idem in Tito ſic: Pontificatum maximum ideò ſe profeſſus accipere, vt puras ſeruaret manus, fidem præſtitit: nec auctor poſthac cuiuſquam necis, nec conſcius, quamuis interdum vlciſcendi cauſa non deeſſet: ſed periturum ſe potiùs, quàm perditurum adiurans, &c. Ammianus verò Marcell. ad finem 21. lib. cum aliis comparans Imperatorem Conſtantium, ait immanitatem facilè ſuperaſſe Caligulæ, Domitiani, Commodi & id vnum egiſſe maximè, vt quanquam ſæuiſſimus eſſet, iuſtus tamen vellet & clemens æſtimari, quique ex minimis cauſis malorum congeries excitabat, diſſimilia Marci illius, principis verecundi, qui cùm ad Imperiale culmen in Syria Caſſus ſurrexiſſet, epiſtolarum faſcem ab eo ad conſcios miſſum perlatore capto ſibi oblatum, illico ſignatum exuri præcepit, agens adhuc in Illyrico, ne inſidiatoribus cognitis inuitus habere quoſdam poſſet offenſos. Vtque rectè quidam ſentientes arbitrantur, virtutis erat potius iudicium magnæ, imperio eundem comitantium ſine cruore ceſſiſſe, quàm vindicaſſe tam inclementer: vt Tullius quoque docet, crudelitatis increpans Cæſarem in quadam ad Nepotem epiſtola. Neque enim quicquam aliud eſt felicitas, inquit, niſi honeſtarum rerum proſperitas. Vel vt alio modo definiam: Felicitas eſt fortuna, adiutrix conſiliorum bonorum: quibus qui non vtitur, felix nullo pacto eſſe poteſt.

Veſpaſiani cleuicus animus, & Titi filij.

Felicitas quid.

Ergo

Ergo in perditis, impiiſque conſiliis quibus Cæſar vſus erat nulla potuit eſſe felicitas: feliciorque meo iudicio Camillus exulans, quàm temporibus iiſdem Manlius, etiamſi, id quod cupierat, regnare potuiſſe. Id Epheſius quoque Heraclitus aſſerens monet, & ab inertibus & ignauis, euentus variante fortuna, ſuperatos aliquoties viros fuiſſe præſtantes, illud verò eminere inter præcipuas laudes, cùm poteſtas in gradu, velut ſub iugum miſſa nocendi, ſæuiendique cupiditate & iraſcendi, in arce victoris animi trophæum erexit glorioſum hactenus Ammian. Addam etiam ex eiuſdem 30. lib. vituperationem ſanè acerrimã Valentiniani Imperatoris: Nonnunquam etiam clementiæ ſpeciem præ ſe tulit, cùm eſſet in acerbitatem naturæ calore propẽſior, oblitus profectò quod regenti imperium omnia nimia, velut prærupti ſcopuli, ſunt demittenda. Nec enim vſque reperitur miti coërctione contentus, ſed aliquoties quæſtiones multiplicari iuſſiſſe cruentas, poſt interrogationes funeſtas nonnullis aduſque diſcrimina vitæ vexatis. Et ita erat effuſior ad nocendum, vt nullum aliquando damnatorum capitis eriperet morte ſubſcriptionis elogio leui, cùm id etiam principes interdum fecerint ſæuiſſimi. Atqui potuit exẽpla multa contueri maiorum & imitari peregrina, atque interna humanitatis & pietatis, quas ſapientes conſanguineas virtutes eſſe definiũt: è quibus hæc poni ſufficiet. Artaxerxes Perſarum ille rex potẽtiſſimus, quem Machrochira membri vnius longitudo commemorauit, ſuppliciorum varietates, quas natio ſemper cruda exercuit, leuitate genuina caſtigans, tiaras ad vicem capitum quibuſdam noxiis amputabat: & ne ſecaret aures more regio pro delictis, ex galeris fila pendentia præcidebat: quæ temperantia morum ita tolerabilem cum fecit & verecundum, vt adnitentibus cunctis multos & mirabiles actus impleret Græcis ſcriptoribus celebratos. Præneſtino Prætore, qui bello quodam Samnitico properare iuſſus ad præſidium venerat, ſegnius, ad crimen diluendum exhibito, Papirius Curſor ea tempeſtate dictator, ſecurem per lictorem expediri, homineque abiecta ſe purgandi fiducia ſtupefacto, viſum propè fruticem iuſſit abſcidi: hocque ioci genere caſtigatum eum abſoluit, non ideo contemptus, vt ad reſiſtendum aptus Alexandro magno, ſi calcaſſet Italiam æſtimatus. Hæc forſitan Valentinianus ignorans, minimeque reputans affficti ſolatia ſtatus ſemper eſſe lenitudinem principum, pœnas per ignes augebat & gladios: quod vltimum in aduerſis rebus remedium pieta-

Valẽtiniani trucul ẽtia.

Artaxerxis anim⁹ moderatus.

pietas reperit maiorum, vt Iſocratis memorat pulchritudo: cuius vox eſt perpetua docentis, ignoſci debere interdum armis ſuperato rectori, quàm iuſtum quid ſit ignoranti, vnde motum exiſtimo Tullium præclarè pronunciaſſe, cùm defenderet Oppium: Etenim multum poſſe ad ſalutem alterius, honori multis: „ parum potuiſſe ad exilium, probro nemini fuit. Et hæc ille ha- „ ctenus, tantò quidem libentius in eo ſermone certè præclaro „ exſpatiatus, quàm ægrè commemoraret multorum principum Romanorum nimiam ſæuitiam ad ſua vſque tempora impunè graſſantem. Quia verò de conuitiis & probris in principes nõnihil diximus in prima noſtra commentatione, placet attexere nonnulla ex Tacito quæ ad id faciant, ſic enim ille oratione Cremutij Cordi apud Imperatorem Tiberium accuſati, quod editis Annalibus, laudatóque M. Bruto, C. Caſſium vltimũ Romanorum dixiſſet. Marci Ciceronis libro, inquit ille, quo Catonem cœlo æquauit, quid aliud dictator Cæſar quàm reſcripta oratione, velut apud iudices, reſpondit? Antonij epiſtolæ, Bruti conciones, falſa quidem in Auguſtum probra, ſed multa cum acerbitate habent: Carmina Bibaculi & Catulli referta cõtumeliis Cæſarum leguntur, ſed ipſe D. Iulius, ipſe D. Auguſtus & tulere iſta, & reliquere, haud facilè dixerim moderatione „ magis, an ſapientia, namque ſpreta exoleſcunt: ſi iraſcare, agni- „ ta videntur.

Locus Taciti de Tiberio conuitia non curante.

Nos multa ex Seneca tranſilienda ducimus, tot enim penè ſententiæ & decreta leguntur apud eundem, quot verba. Satis habemus hunc commentarium claudere oraculo Imperiali. Nihil tam peculiare eſſe Imperatoriæ maieſtati, quàm humanitatem, per quam ſolum Dei ſeruatur imitatio, l. Imperialis, Cod. de Nuptiis. Nec arbitror aliam fuiſſe mentem Seueri, qui numo quodam ſuo ſimulachrum mulieris leoni exporrecto inſidentis, altera manu haſtam terræ affixam tenentis, altera fulmen abiicientis, oſtentauit vt clementiam inſinuaret, nam & eius id inſcriptio declarat, INDVLGENTIA AVG. IN. CAR.

Seueri numus.

AD EMBLEMA 150.

SVppetunt exempla quam multa de pilei vſu & geſtatione, & huc quidem pertinent numi veteres quamplurimi in

Pileus in numis. quibus eſt pileus cum inſcriptione, LIBERTAS, vt in numis Tiberij, eſt enim effigies hominis dextera pileum tenentis, læua expanſa, cum inſcriptione, LIBERTAS AVGVSTA: lõgum eſſet & alia eiuſdem generis numiſmata percurrere. In Ser. Galbæ numo ſimulachrum eſt cum iaculo & pileo, inſcriptio verò, LIBERTAS PVBLICA. Caſtores etiam Dioſcuros fuiſſe pileatos legimus, quo habitu fuiſſe Lacones eos volunt, hi enim pileio inſtituto pugnabant pileati, vt animum in barbaros & tyrannos indomitum ſignificatione libertatis oſtenderent. Eadem fortè cauſa Græci illi qui noſtrorum patrum temporibus tyrannidem Turcicam fugientes in Italiam ſe receperunt, ingenuam ſuam libertatem & priſcam nobilitatem pilei ſui geſtatione profeſſi ſunt. Quid enim memorem pilei celebrem lauream iamdiu in ſcholis non temerè vſurpatam.

Dioſcuri pileati.

AD EMBLEMA 153.

De iis qui ſæuiunt in homines mortuos.

IN eos qui ſæuiunt in humana cadauera locus eſt Platonis longè pulcherrimus 5. de Repub. *ἀνελεύθερον δὲ οὐ δοκεῖ καὶ φιλοχρήματον, νεκρὸν συλᾶν, καὶ γυναικείας καὶ σμικρᾶς διανοίας, τὸ πολέμιον νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος ἀποπταμένου τοῦ ἐχθροῦ, λεληπότος δὲ ᾧ ἐπολέμει, ἢ ἴει τι διάφορον δρᾶν τοῖς † τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι, τοῦ βάλλοντος οὐκ ἁπτόμεναι, οὐδὲ σμικρόν, ἔφη ἐατέον ἄρα τὰς νεκροσυλίας, καὶ τὰς τῶν ἀναιρέσεων διακωλύσεις.* Nónne videtur illiberale, & animi planè ſordidi, muliebris ac puſilli, cadauer ſpoliare, & mortui corpus hoſtem putare, cùm hoſtis ipſe abierit eo relicto quo pugnabat? Quid putas eos qui ita ſe gerunt differre à canibus in iactos lapides ſæuientibus, eo qui iecerit prætermiſſo? Nihil differunt profectò. Itaque ab eiuſmodi prædatione abſtinendum eſt, obſunt enim victoriæ. Cui quodammodo congruit quod in formula quadam Comitiuæ priuatorum non minus argutè, quàm piè inculcat Caſſiodorus lib. 6. variorum: Defunctorum ſacram quietem æquabilia iura tuæ conſcientiæ commiſerunt ne quis veſtita marmoribus ſepulchra nudaret, ne quis columnarum decorem irreligioſa temeritate præſumeret: ne quis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci flamma conſumptos, ſcelerata perſcrutatione detegeret, ne corpus

* Οὕτως.

Locus Caſſiodori.

corpus quod ſemel reliquerat moleſtias mundanas, humanas iterum pateretur inſidias. Nam & ſi cadauera furta non ſentiũt, ab omni pietate alienus eſſe dignoſcitur, qui aliquid mortuis abrogaſſe monſtratur.

Sic caſſi luce leonis.] Si quem præſtantem dignitate & opibus hominem aduerſa fortuna præcipitem dederit, in hunc paſſim omnes inſiliunt, quem nimirum non iam tunc mordere poſſe putant, quo pertinet iactatum vulgò, ligna quiuis colligit abſciſſo arbore, id eſt, δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

AD EMBLEMA 156.

D*Elphineſq; tui.*] Pro amoris nota hîc delphinem poni admonui, ſupra dico adhæc à veteribus quibuſdam delphinem Cupidini iunctum, pro amoris firmitate ἱερογλυφικῶς exprimi ſolitum.

AD EMBLEMA 157.

CVm annotationes haſce meas in Alciatum relegerẽ, méq; multa tranſmiſiſſe non tam dolerem, quàm nonnulla alia prætermiſſa conquererer, caſu incidit in manus meas Iulij Scaligeri, acuti philoſophi oratio in Eraſmum, qua eum acutè trãsfixit, vt hominem qui Ciceronis luminibus voluerit obſtruere, quò ſua vnius ſcripta legerentur. Certè video à Ciceronianis omnibus, qui paulò antè noſtram ætatem non parua ſui laude Tullianam eloquentiam æmulati ſunt, non alia cauſa vnum Ciceronem in Latinæ linguæ Capitolium inducere, conatos eſſe quàm vt Eraſmianum inde terminum eiicerent. Et is poteſt videri fons ipſiſſimus Alciatini Emblematis, niſi me mea coniectura fallit.

AD EMBLEMA 159.

Verè amãs ſemper amat.

EXemploq; monet, &c.] Euripid. appoſitè Troadib. ait eum non rectè amantis cenſeri nomine qui non ſemper amet.

Οὐκ ἔστ' ἐραστὴς, ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.

Sed quia epigramma Græcum Antipatri de amica loquitur, quam nos vxorem poſſumus intelligere, lubens hîc adiungi velim Menandri ſententiam, qua vbi matrimonij incommoda enumerauit, commoda etiam ſubiungit, ſed iis maximè verbis.

Ατύχοῦντι συμπαρέμεινεν, ἀποτανόντα δὲ
Ἔθαψε, περιέστειλεν οἰκείως.

In rebus aduerſis comes eſt, mortuum verò ſepelit.

AD EMBLEMA 162.

AD locupletandam huius Emblematis commentationem, multa ſunt apud Senecam de beneficiis paſſim, ſed in primis c. 3. libri prioris. Cum hoc coniunge nobilem Lactantij diſputationem, de vero cultu, cap. vndecimo. ſingula enim exſcribere non vacat.

AD EMBLEMA 163.

MAtulæ.] Et matula Iuuenali, toulla, σκαφίον, Græcis: Feſto verò & Varroni, matellio.

Muſcę improbitas.

Muſcas pellere.] Inter Deorum prælia Homerus pertinacem muſcæ improbitatem propoſuit, vbi ferox hoſtis inſultat hoſti, neque quietem dat vllam, donec vulnus inflixerit. Sic enim.

Καὶ οἱ μύης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν,
Ἥτε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο
Ἰσχανάᾳ δακέειν.

Cynicorũ impudentia.

Huc conferrem aliquid non inuitus de ſecta Cynicorum, quorum impudentia non toleranda mandata eſt omnium ſcriptis. „ Malim ex eo Emblematis argumento elicere id quod legitur „ apud Plinium iuniorem, Recta ingenia debilitari verecundiâ, peruerſa confirmari audaciâ. etenim vſuuenire ſolet vt quo quis imperitior eſt, ſit eò iactantior & ſui confidentior. Meritò igitur viro forti eſt odioſa muſca, & ſapienti atque prouido temeritas.

temeritas. Qua ratione Hercules de ſuo ſacello muſcas dicitur abegiſſe.

Operoſis flabris.]Flabellum, muſcarium dicitur Martiali, quo muſcæ abiguntur, μυοσόβη, Græcè.

AD EMBLEMA 164.

CVm iis quæ de cane diximus, iungenda hæc ex Suetonij Veſpaſiano: Demetrium Cynicum in itinere obuium ſibi poſt dominationem, ac neque aſſurgere, neque ſalutare ſe dignantem, oblatrantem etiam neſcio quid, ſatis habuit, canem appellare.

AD EMBLEMA 165.

Q*Varum vna metallo, altera terrea.*] Duplex hominum ſors & conditio, diuitum nempe & pauperum totidem expreſſa ſymbolis quò ferè pertinet illud Auſonij.

Fercula gemmatis cùm poneret horrida vaſis,
Et miſceret opes, pauperiemq; ſimul.

AD EMBLEMA 166.

I*Nfido mari.*]Infidum mare, ἀνέγγυος θάλασσα, in Græco epigramm. I. cum qua nulla ſpõſio aut fides poteſt intercedere.

AD EMBLEMA 170.

V*El poſt mortem formidoloſi.*]Suetonius: Tiberij morte ita lætatus eſt populus, vt ad primum nuncium diſcurrẽtes pars Tiberium in Tyberim clamitaret: pars terram matrẽ Deóſque manes orarent, ne mortuo ſedem vllam, niſi inter impios darent, &c. Cùm ſenatuſconſultum actum eſſet, vt pœna damnatorum in decimum ſemper diem differretur, fortè accidit, vt quorundam ſupplicij dies is eſſet, quo nunciatum de Tiberio erat. Hos implorantes hominum fidem, quia abſente adhuc Caio, nemo extabat qui adiri interpellarique poſſet, cuſtodies

Iudicium de tyrãnis poſt mortem.

ne quid aduerſus conſtitutum facerent,ſtrangulauerunt, abiecerúntque in Gemonias. Creuit igitur inuidia: quaſi etiam poſt mortem, tyranni ſæuitia permanente.

AD EMBLEMA 171.

D*Vm reſidet Cyclops.*] Fuſiſſimè hanc hiſtoriam narrat Iſacius Tzetzes in Lycophronẽ, quam ne huc traducam, me prolixitas reuocat.

Poſtremúmque Vtin viſcera noſtra ferent.] Non parui beneficij loco habitum, vt qui prior interficeretur: exemplum apud Corn. Tacitum primo hiſtoriarum, vbi Othonis facta crudelia percenſet. Titus Vinius, inquit, ad hoc tantùm maiori fratri prælatus eſt, vt prior occideretur.

AD EMBLEMA 172.

Doloſi dolo capti.

A*Liis qui fata parabat ipſe periit.*] Corn. Tacitus 6. Annal. vbi de multis ob amicitiam initã cum Seiano periclitantibus, iuſtèque damnatis: quò lætus acceptum, ſua exempla in conſultores recidiſſe. Seneca Epiſt. 95. Ideóque cùm multis fuerunt mali (loquitur de Alexandro. Cn. Pompeio, C. Mario) peſtiferã illi vim, qua pleriq; nocuerant, ipſi quoque ſentiant. Claudian.

Quàm bene diſpoſitum terris, vt dignus iniqui:
Conſilij fructus primis auctoribus inſtet.

Chori verba ſunt apud Euripid. de lyco interfecto ab Hercule.

--- ἀντάποινα δ᾽ ἐκείνων
Τόλμα, διδούς γε τῶν δεδραμένων δίκην.

Talionem perſoluens ſuſtine, dans pœnam ob patrata ſcelera.

AD EMBLEMA 173.

IN nefarios belli cõſultores & publicos regnorum incendiarios hoc eſſe tortum diximus. Ad id Ciceronianum illud pertinet in Lælio: Improbis eſt pœna ſtatuenda: nec minor ij qui ſecuti erũt alterũ, quàm iis qui ipſi fuerint impietatis duces.

Lituo.] Horat. de bello ciuili:

------ iam litui ſtrepunt.

Am

Ammian. Marcell. 31. libro: Cúmque arma ex latere omni concuterentur, & tela lituóſque Bellona luctuoſos inflaret.

AD EMBLEMA 174.

ARripit vt lapidem catulus.] Fons emblematis è Pacuuio ſicuti à Nonio Marcello citatur: Nam canis quando eſt percuſſa lapide, non tam illum appetit qui ſe icit, quàm illum eum ipſum lapidem quo ea ipſa icta eſt, petit. Comparatio eadem eſt apud Platonem de Republ. 5. quo loco in eos agit qui ſæuiunt in humana cadauera: ἢ οἴει τι διάφορον δρᾷν τοὺς οὕτως ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι τοῦ βάλλοντος οὐκ ἁπτόμεναι. Non differre dicit eos à canibus, qui ſæuiunt in iactos lapides, eum verò qui iecerit prætermittere.

Mutua damna facit.] Reprehenditur Alciatus ineptæ latinitatis è quodam, qui ſe ſuo iudicio, pro docto venditat, quod damnum facere non dicamus. Sed imperitus nugator non legerat hunc M. Tullij locum 5. act. in Verrem. Quid ſi docebo, iudices, eos qui quadraginta millia modium lucri faciunt, damnum facturos fuiſſe, ſi tua iniquitas ſit, vt ex cohorte Recuperatores non intercederent? Id dictum paſſiue nō actiue.

AD EMBLEMA 175.

REctè monuit Menander:

Vlciſcere hoſtes, ſed abſque tuo damno.

Ἐχθροὺς ἀμύνου μὴ ἐπὶ τῇ σαυτοῦ βλάβῃ.

AD EMBLEMA 178.

EXpace vbertas.] Inſcriptio conſentit cum hoc Euripidis, Supplicibus (vbi pacis commoda multa percenſentur à præcone. Theſeum mouente, ne bellum moueat in Thebanos.) Pacis commenda.

Ὅσῳ τε πολέμου κρεῖσσον εἰρήνη βροτοῖς,
Ἣ πρῶτα μὲν μούσαισι προσφιλεστάτη,

Ποινᾶισι δ' ἐχθρὰ, τέπεται δ' εὐπαιδίᾳ,
Χαίρει δὲ πλούτῳ ταῦτ' ἀφέντες οἱ κακοὶ
Πολέμοις ἀναιρούμεσθα, καὶ τὸν ἥσσονα
Δουλούμεθ' ἄνδρες, ἄνδρα καὶ πόλις πόλιν.

Quanto bello potior pax hominum generi? primum quidem ea Muſis gratiſſima: cruciatibus inimica: delectatur felice ſobole, ad hæc diuitiis abundat. Hæc tamen nos improbi contemnimus, belláque vltrò ſuſcipimus, & minus fortem ſubigimus viri virum, & ciuitas ciuitatem. Citantur & iſti Menandri ſenarij:

Εἰρήνη γεωργὸν κᾂν πέτραις τρέφει καλῶς,
Πόλεμος δὲ κᾂν πεδίῳ κακῶς ἔφυ.
Alit colonum pax vel in ſaxis bene:
At bellum in ipſo noxium campo quoque.

Lætus erit Cereri.] Huc quodammodo refertur quod quidam Alcyonem pro iuſtitij forenſis hieroglyphico ponunt. Qua ratione à Plauto dicitur, Alcyones eſſe iuxta forum: id enim commodi intelligitur de intermiſſis fori procellis & turbinibus: quò alluſit Horatius, cùm dicit, ſe merſari ciuilibus vndis: ita dies alcyoniæ nominantur in quibus fora conticeſcunt.

AD EMBLEMA 180.

An Galli veteres Græcæ linguæ periti.

SVperior ille locus quem adduximus ex Luciano de Hercule philoſopho Gallo, rerum Græcarum perito, non eſt alienus ab eo quod legitur apud auctores haud quaquam aſpernandos, nempe Gallos fuiſſe *φιλέλληνας*, hoc eſt, vt ego interpretor, Græcæ non modò linguæ, ſed & doctrinæ peritos: idque primùm ex C. Cæſare confirmant priuatim publicéque Græcis literis vſos olim Gallos: & in caſtris Heluetiorum tabulas repertas Græcis elementis conſcriptas. Maſſilienſes quidem loquutos Græcè, Strabo Geographus primi nominis teſtatur, quo tempore incorrupta eſſet minimé que confuſa Phocenſium colonia. Nec verò prætermittunt Druidas illos veteres religionis Gallicæ antiſtites quos iiſdem fuiſſe diſciplinis imbutos atque ſophos Græciæ, memorant. Imò etiam coniecturis quibuſdam non inanibus aſſeuerant diſciplinam Semnotheorum, Druidarum, Bardorum, Saronidarum, vetuſtiſſimorum in Gallia doctrinæ omnis liberalis profeſſorum multis ante ſeculis apud Gallos floruiſſe, quàm Cadmus è Phœnicia veniſſet

niſſet in Græciam; quam ad rem probandam citant Ariſtotelem in Magico, qui ait philoſophiam à Celtarum Semnotheis duxiſſe initium, & Galliam fuiſſe magiſtram Græciæ. Longum eſſet percenſere quàm doctis & eloquentiſſimis hominibus iam olim Gallia multiſque ſeculis abundarit: hoc vnum adiicio nullum numen maiore quondam religione cultum apud Gallos, quam Pitho fuerit quæ Suada ſiue Suadela eſt Romanis, illa vna non temerè dicta Ennio flexanima, id eſt ψυχάγωγος. Colligimus etiam ex vetuſtioribus litterarum monimentis, priſcos Gallos doctrinæ & facundiæ gloria fuiſſe inſignes, eos inquam qui floruere temporibus priorum Galliæ principum, Samothis, Magi, Saronis, Bardi, Longonis, Celtis, Herculis, Galatis, Albonij, Lugdi, Belgij: ij enim memorantur inter eos qui legibus & moribus populum Gallicum excoluerunt. Et id quidem de Gallorum veterum cultu & diſciplina eò eſt ignotius, quò à paucioribus traditum fuit, quia vel nihil aut parum admodũ poſteris reliquerunt maiores illi Galli, aut quia ſuam doctrinam non ſcriptis, ſed per manus conſultò tradi voluerunt.

AD EMBLEMA 193.

Aquila in ſtemmate.

G*Entiles clypeos ſunt qui in Iouis alite.*] Vt Pertinax, Antoninus Pius, Iuſtinianæa familia, Herculiani iuniores, qui ſub magiſtro militum Præſentiali militabant, Herculiani ſeniores id eſt Illyricæ legio, & Iouiani, alia legio: & quibus hæc ſub Maximiano, illa ſub Diocletiano meruit, aliique multi.

Sunt quibus aut ſerpens.] De quo ſymbolo ſatis primo diximus Emblemate.

Leo in ſtemmate.

Aut Leo.] In Antonini nimo facies Leonis horridè iubata conſpicitur in morem hiſtricis concitatæ. Traianus verò fortitudinem ita voluit exprimi, vt claua Leonino capiti inſideret. Quò etiam ſpectat imago fortitudinis in C. Publicij nimo. Leo enim cernitur ſuffocatus claua à pedibus ſtrata, pharetra cum ſagittis antepoſita. Nota eſt hiſtoria Lyſimachi, qui coniectus ab Alexandro in clauſtrum ferocientis Leonis, belluam quanquam maximè terrificam ſtrangulauit; quæ res admirationi fuit ipſi Alexandro, deditque anſam pictoribus id in clypeis & tabulis exprimendi. Prætermitto alia multa quæ

Symbola debent apta rebus eſſe.

paſſim leguntur apud auctores.

Dira ſed hæc vatum fugiant.] Signa hæc ἄφωνα, ſymbola, notę rerum hieroglyphica debent hominum moribus, quibus tribuuntur, aut etiam rebus, quarum cauſa pinguntur, vel finguntur, conuenire. Quæ enim mitia ſunt & quieta non debent terrificis & truculentis ſpeciebus repræsentari. Et quidem rectè colligit Ælian. lib. 12. & 14. hiſtor. variæ nullum neque pictorem aut ſtatuarium auſum fuiſſe Muſas iouis filias efformare falſis & alienis imaginibus: neque opificem fuiſſe repertum hactenus adeò rationis expertem qui eas armatas expreſſerit. Nempe veteres illi ſcitè voluerunt oſtendere vitam eam quæ ſtudiis liberalibus impenditur facilem, pacatam, & alienam ab omni Martis ſtrepitu eſſe debere. Sic poëtis, quorum omnis vita eſt in ocio litterario, rectè tribuitur olor pro ſymbolo: Sed hęc ſatis.

Vſus imaginum.

Ceras.] De veterum imaginibus cereis: hæc addi placet; quanquam ſupra memini me ea de re nonnihil adnotaſſe. Vſus imaginum nobilitatis inſigne fuit: quo honore donabantur olim qui aliquo geſto magiſtratu, ſuam virtutem Reipubl. probaſſent: quod quidem ius non ita tranſibat ad poſteros, vt eo ipſi poſſent vti: nec qui familię ſuę imaginem inſeruerat, aliud efficiebat, quàm vt in ſuo funere & ſuorum gentilium ſua imago efferretur: quemadmodum hodie apud nos conſuetudo inualuit inſignia militaria præferendi, feretròque & ſepulchris affigendi, ſed eorum imprimis qui aut nobilitate donati, aut ſplẽdore generis, aut munere aliquo inſignes extiterunt. Eiuſmodi autem veterum imagines cera, aut ære, ſeu etiam ligno, ſaxóue efformabantur. Prudentius in Symmachum lib. 1. ad eum morem alluſit:

Quamuis illuſtres meritis, & ſanguine clari
Præmia virtutum titulis & honoribus aucti
Ardua retulerint, faſtorúmque, arce potiti
Annales proprio ſignarint nomine chartas,
Atque inter veteres cera numerentur & ære.

Appianus lib. 2. bell. ciuil. Vbi agit de funere Iulij Cæſaris, ait à Marco Antonio quaſi lymphato veſtem à pectore abſciſſam, eáque accinctum, manuum dexteritate lectum ſub tẽtorio poſuiſſe, Et deinde: Sic furente turba, cum ad manus ſe accingeret, quendam ex caſtris lecto imaginem eius extuliſſe cera fabricatam. Hic mos de cereis imaginibus in pompa funebri latis, pridem exoleuit apud eos qui nomen Chriſtianæ religioni

de

dederunt ob aliquam non ferendam ſuperſtitionis & idolomaniæ opinionem: inque eius locum ordinis ornamenta reſtituta.

AD EMBLEMA 185.

QVanquam ſatis multa de ſeminatis à Cadmo dẽtibus adduxerim, vt nihil ſit quod ſtudioſos remorari poſſe videatur, quia tamen iam ab inſtituta hac commentatione mihi propoſuerim nullam illuſtrandi Alciati materiam prætermittere, adiicio híc quod apud Iſacium legi, ad hunc fermè ſenſum: Cadmus cùm draconem Martis interfeciſſet, aquam ad filiam portantes, euulſos illius dentes ſeminauit: ex quibus procreati ſunt armati viri: & à quibus aiunt Thebanos ſuum genus duxiſſe, quæ tamen fabuloſa eſſe conſtant. Palæphatus Stoicus (frigidè quidem ſed tamen allegoricè) tradit Cadmum è Phœnicia venientem, dentes Elephantum habuiſſe, quibus humo mandatis, ſuppetias illi aduerſus fratrem tulerunt. Sed Androtion hiſtoricus ſcribit, Cadmum cum quibuſdam Palantibus veniſſe Thebas. Exiſtimat tamen idem Iſacius, draconem illum prædonem fuiſſe, vel præfectum quandam, inſidiatumque ſacra facienti Cadmo, & aliquot ex ſuis ſociis ſuſtuliſſe: Deinde Cadmum inſtructis militum ordinibus eundem draconem & draconis ſocios interfeciſſe: quos dentes nominat, eo quod mordaces eſſent: ex iis autem multos fudit, alios ſibi affinitate iunxit. Hæc ille. Cornelius Tacitus, vti alio loco admonuimus, lib. vndecimo annalium meminit Cadmi vt literarum inuentoris apud Græcos.

Mythologia de ſeminatis à Cadmo dẽtibus.

AD EMBLEMA 187.

Q*Vid Delphica littera poßit.*] Philæmon Comicus ait hanc ſententiam non temere laudem habuiſſe, in Delphis maximam.

Τὸ γνῶθι σαυτὸν, οὐ μάτην ἐστ᾽ ἴσθ᾽ ὅτι
Τὸ ῥῆμα τοῦτο δόξαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.

Laurea.] Martialis in 8.

Non minor iſta tuæ laurea pacis erit.

Item ſeptimo libro:

—*inuidet*

——inuidet hoſti
Roma ſuo, veniat laurea multa licet.

In ſecundo verò,

Quæ datur ex Dacis laurea tota tua eſt.

AD EMBLEMA. 188.

Locus mordax Ciceronis in P. Clodium.

CIcero in Oratione, quæ non extat, in Clodium & Curionem credo poſtquam tibi ſpeculum allatum eſt, longè te à pulcris abeſſe ſenſiſti. Iocatur Tullius in Clodij formam, & ad cognomen familiæ Pulchrorum alludit. Eos proditum eſt fuiſſe prudentes, ſobrios, continentes, modeſtos, reique publicæ ſuo tempore perſtudioſos, à quibus longè aberat Clodius. Sed quia de forma corporis nonnulla attulimus, huc conferre placet dictum Iuliani Imperatoris, quod vt memorabile laudatur à Marcellino lib. 25. hiſtoriarum: Turpe eſſe ſapienti cum habeat animum, captare laudes ex corpore.

AD EMBLEMA. 189.

Locus Taciti de Phryxi ariete.

PHryxi meminit Annal. 6. Tacitus, Parthi ferunt ſe Theſſalis ortos, qua tempeſtate Iaſon poſt auectam Medeam, genitóſque ex ea labores inanem mox regiam Æte, vacuóſque Colchos repetunt. Multáque de nomine eius, & oraculum Phryxi celebrant. Nec quiſquam ariete ſacrificauerit, credito veniſſe Phryxũ: ſiue id animal ſeu nauis inſigne fuit. Fabulam de Phryxo déque Helle copioſè narrat Iſacius Tzetzes in Lycophronem.

AD EMBLEMA. 189.

Iulius Silanus, aurea pecus.

CVm Diogenis apophtegma, de quo ante, conſentit illud C. Cęſaris, quod à Corn. Tacito memoratur lib. 13. Annal. Iulium Silanum auream pecudem appellabat C. Cæſar ob ſegnitiem, vel vęcordiam potius. Certè ouis in hieroglyphicis tum felicitatem, tum ſtultitiam arguit; felicitatem quidem ex oue portendi Etruſca diſciplina olim docuit. Maro diuitias oſtentans ſuas ait.

Mille

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.
idemque felicitatem aurei ſeculi ſub Auguſto reuiuiſcentis attingens:

Ipſe ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti &c.

At de ſtultitia hæc pauca: Accius in ſomniis poſuit ouilem fœtum in Tarquinium Superbum concitatum, tanto impetu irruentem vt regem ſolo proſterneret: quod Brutum indicabat, quem rex ille hebetem, & quaſi pecudem exiſtimabat. Fabius etiam Maximus, cùm prima ætate communi hominum iudicio putaretur hebetior, Ouiculæ cognomine appellatus eſt.

Coniugis quem regit arbitrium.] Philæmon Comicus rectiſſimè ſcripſit vxoris probæ partes eſſe, vt ſe non ſuperiorem marito putet, ſed dicto audientem, adiungit enim magnum eſſe malum ſi mulier viro dominetur eumque ſuperet. Ita ille. Mulieris probæ partes,

Ἀγαθῆς γυναικός ἐστιν, ὦ Νικοστράτη,
Μὴ κρείττον' εἶναι τἀνδρὸς, ἀλλ' ὑπήκοον.
Γυνὴ δὲ νικῶσ' ἄνδρα κακὸν ἐστιν μέγα.

AD EMBLEMA 193.

CIc. 2. de Oratore: Feræ partus ſuos diligunt, & nos in liberos noſtros vti debemus indulgentia. Item 5. Tuſcul. Beſtiæ pro ſuo partu ita propugnant, vt vulnera excipiant, nullos impetus, nullos caſus reformident. Is vehementiſſimus in filios amor, potiſſimum in Pelecano, aue Ægyptia, celebratur, quæ ſe neci potius dedere ſoleat, quàm paruuli capiantur. Ea igitur viatores fallit, eoſque tranſuerſos ſeducit: femora etiam vellicat vt excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquandiu. Imò in ardentem ignem ſe coniicit, ſeque torreri citiùs in rapida flamma ſuſtinet, quàm vt ſuos fœtus ſe ſuperſtite ſibi abripi patiatur. In Pandectis iuris ciuilis animaduertimus id eſſe verum quod natura omnium parens ſingulis noſtrum animis inſeuit, pro affectu parentes magis torqueri in perſona liberorum, l. 8. Quod metus cauſa. Ad id nobile eſt Arſinoes exemplum, quæ à Ptolemeo fratre inſidiis & fraude decepta, cùm eſſet conſpicata immiſſos percuſſores in filios impuberes, complexa eos ad ſe fugientes, ea parte qua vulnera filiis intendebantur diu corpus ſuum cædẽdum oppoſuit, multiſque ita vulneribus acceptis, eorum ſaluti conſulere non potuit, ſed vna cum iis eſt miſer

φιλοστοργία. Pelicani auis pietas in ſuos. Arſinoes mira in liberos pietas.

miſerrimè confoſſa. Legimus in expeditione Cyri minoris apud Xenophontem lib.4.à puero quodam, Dracontio nomine, per imprudentiam puerum interemptum fuiſſe, quamobrem in exilium pulſus quanquam puer & imprudens. Sed iudices non tam quidem iniuriam, quæ non poteſt eſſe ſine animo nocendi, quàm parentum incuriam in filio vindicauerunt.

AD EMBLEMA 194.

Exemplum pietatis filij in patrem.

SVb Vitellij nefarij hominis principatu mirũ dictu accidit, & non poſtremæ pietatis exemplum. Iulius Manſuetus ex Hiſpania rapaci legioni additus, impuberem filium domi liquerat. Is mox adultus inter Septimanos à Galba conſcriptus, oblatum forte patrem vulnere ſtratum, dum ſemianimem ſcrutatur, agnitus, agnoſcenſque, & exſanguem amplexus, voce flebili precabatur piatos patris manes, neuè ſe vt parricidam aduerſarentur: publicum id facinus: & vnum militem, quotam ciuilium armorum partem: ſimul attollere corpus, aperire humum, ſupremum erga parentem officio fungi: Aduertere proximi, deinde plures, hinc per omnem aciem miraculum, & queſtus, & ſæuiſſimi belli exſecratio. Hæc Tacit.lib.3.hiſtoriar.

Quo loco dixi parentes eſſe nobis debere inſtar Dei quaſdam viuas imagines addi hoc è Græco monoſticho velim,

θεοὶ μέγιστοι τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς.

Parentes ſunt inſtar deorum certè maximorum apud prudentes.

Adorea] Marcellin.lib.25. hiſtoriar. Catilina claras gloriarum adoreas ſempiternis maculis obumbrauit.

AD EMBLEMA 195.

Pudicę mulieris officium.

PLutarchus in præceptis cõnubialibus, ait, mulieres à Luna oportere diuerſas eſſe, quæ quo à Sole ſpectatur remotior, eò apparet eſſe clarior: eadem cum Sole, nullum habere videtur lumen. Nam vxor modeſta & ſapiens præſente tantùm viro à cæteris conſpici, eodem abſente, domi ſe debet continere. Porrò didicimus ex veterum hiſtoriis mulieres olim, teſtu-

dineas

dineas imagines geſtare ſolitas, quas veneri conſecrarent. Apud Ægyptios tanta fuit pudicitiæ muliebris cura, vt patrio inſtituto calceorum vſus eſſet interdictus muliebris, ne tam ſæpe palam conſpicerentur, ſed tanquam teſtitudines in ſua coclea manere cogerentur. Ex quo intelligimus non poſtremam, fuiſſe matronarum laudem ſi domo non niſi neceſſario excederent, operaque muliebria tractarent. Legi epitaphium quoddam vetus pudicæ cuiuſdam matronæ, Rom. quod ita ſe habet:

Aegyptiæ mulieres.

Pudicę matronæ epitaphium.

Hoſpes quod dico, paulum eſt, aſta, ac pellege.
Heic eſt ſepulchrum haud pulchrum pulchræ fœminæ,
Nomen parentes nominarunt Claudiam,
Souom mareitom corde dilexit ſouo.
Gnatos douos creauit, horunc' alterum
In terra linquit, alium ſub terra locat:
Sermone lepido, tum autem inceſſu commodo:
Domum ſeruauit, lanam fecit, dixi, abei.

Quæ poſtrema verba mihi in memoriam reuocant veterum morem, quo nouam nuptam in pelle lanata iubebant conſidere: quo geſtu polliceri videbantur marito ſe adductas ad præſtandam lanificii operam. Sed & hodie in pleriſque locis Italiæ poſtero die quàm mulier eſt ingreſſa mariti domum, illi è geniali thoro prodeunti manè propinqui obuiam veniunt, eique offerunt fuſum, colum, lanam, acum, forficem, omneque vas domeſticum vt cuique promptum eſt, quò admoneatur officij mulieris, ſeque non ad delicias, ſed ad ea curanda quæ domi neceſſaria ſunt & accommoda vocari ſtatim intelligat.

Veterum ritus.

Auſon. Parentalib. in Æmilia Ærnia matre.

De Lucretia Ouid. 2. Faſtor.

Morigere vxoris virtus cui contigit omnis:
Fama pudicitiæ, lanificæque manus,
Coniugiique fides, &c.

Item in Veria Liceria.

Huius ſi probitas, ſi forma & fama, fideſque.
Morigere vxoris, lanificaque manus.

AD EMBLEMA 196.

V*Elat vultus.*] huc pertinet nummus vetuſtus in cuius inſcriptione legitur, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. cuius in altera parte dea ſedet velo faciem operta, indice digito dextrę admoto ad iugulum, cuius inſcriptio PVDICITIA.

In

In alio quodam Herenniæ ſigillum muliebre ſedens cum conto in læuam vlnam iacente, dextra velum obducit ante faciem: huius inſcriptio, PVDICITIA AVG. Præclarè Septimius Florens qui non ſolum velum virginum & mulierum, armaturam pudoris appellat, verecundiæ vallum: ſexus fœminei murum, qui nec ſuos emittat oculos, nec admittat alienos, verum etiam modum præſcribit ad quem veli huius forma produci debeat. Sic enim ille: Quantùm reſoluti crines occupare poſſunt, tanta eſt velaminis regio, vt ceruices quoque ambiantur, & quæ ſequuntur. Adducit exemplum Arabię fœminarum quæ non caput, ſed faciem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo liberato, contentæ ſint dimidiam frui lucem, quàm totam faciem proſtituere, mauult enim fœmina videre quàm videri.

Velum virginum, pudoris armatura.

AD EMBLEMA 197.

AD huius Emblematis ſententiam puto ſpectare illud Senecæ ex 4. de beneficiis cap. 27. Malè conſulit ille filiæ, qui illam contumelioſo, & ſæpe repudiato collocauit.

AD EMBLEMA 198.

In arbores.

F*Vneſta eſt arbor.*] Reperio etiam pinum & myrtum pro mortis ſymbolis accipi ſolitas à veteribus, pinus, quia ſemel exciſa numquam reuiuiſcit, aut etiam repullulaſcit. Myrtus etiam funeſta, cuius foliis Thebani vtebantur ad tumulum Iolay herois maximi, vt ſcribunt ſcholiaſtæ Græci.

AD EMBLEMA 199.

Pinus & myrtus, pro mortis ſymbolis.

S*Eruati ciuem.*] Corn. Tacit. 12. Annal. M. Oſtorius ſeruati ciuis decus meruit. Et in 15. Si ſingulis manipularibus præcipua ſeruati ciuis corona Imperatoria manu tribueretur, quod illud, & quantùm decus, vbi par eorum numerus adipiſceretur, qui attuliſſent ſalutem, & qui accepiſſent? Sed quia fortè nota omnibus

omnibus non ſunt quæ & quanta tribui ſolita eſſent iis qui ciuicam meruiſſent, adiicere placet. Ea primùm corona vtebantur in ſpectaculis: induenti aſſurgi etiam à Senatu moris erat, & ſenatui proximus erat aſſignatus locus. Ipſi munerum vacatio, patriq; & auo paterno dabatur, quod filium Reip. ſalutarem genuiſſent. At ne temerè daretur leges latæ ſunt arctiores, nēpe vt ciuis qui ſeruatus eſſet, ſeruatum ſe eſſe fateretur: teſtes enim adhiberi nihil proderat; neque ſi aliquem alium, quàm Romanum ciuem ſeruaſſet, quamuis Regem. Ciuica donati qui.

Is igitur honos quia in maximis eſſet, eum affectarunt Principes Romani, non probi modo, ſed & ſcelerati, adeóque ſuis numiſmatis exprimi curarunt. Vt enim de iis taceam quibus merito is tributus honos fuit, in Cai Caligulę numo ciuica cum glandibus ſpectatur, cum literis his S.P.Q.R. P P. OB CIVES SERVATOS Numus verò Galbæ Imperatoris ciuicam habet cum inſcriptione S.P.Q.R. OB C.S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literæ, S.P.Q.R. OB CIV. SER. In numo aureo & aliis quibuſdam ciuica etiam Neroni ex S.C. dedicata.

AD EMBLEMA 204.

ERrabunda, procax.] Ideóque Plutarchus amorē hederæ confert: *δεινὸς ἐστιν ὁ ἔρως, ὥσπερ ὁ κιττὸς, αὐτὸν ἐκ πάσης ἀναδῆσαι προφάσεως.* Ea eſt amoris vis, vt non ſecùs atque hedera, valeat ſe applicare, arrepta omni occaſione. Amor hederæ comparatus.

AD EMBLEMA 208.

DE Hermogene, cuius antè memini, hoc iactatum olim *ἐν παισὶ γέρων, καὶ ἐν γέρουσι παῖς*: quo elogio ſunt qui laudatum adoleſcentis ingenium putent, ſunt etiam qui non probatum omninò ſuſpicentur: & quidem, vt eſt apud Menandrum, Hermogenis elogium.

Ὁ παρ᾽ ἡλικίαν νοῦς, μῖσος ἐξεργάζεται,

Mens præcox odioſa.

AD EMBLEMA 211.

Tunetum vrbs.

QVia fortè Tunetum, de qua nonnihil iam antè diximus, vel vt alij nominant Tunitium, digna monimentis litterarum ciuitas eſt, addo quæ ſequuntur in ſtudioſorum gratiam. Tunetum itaque Scipionis ætate tumulus erat editior, vnde ille ſpectauit Carthaginenſes ad claſſem Romanam exurendam accinctos. Poſt exciſam Carthaginem, eam incoluerunt pulſi à Romanis patriáque carere coacti: quam ob cauſam amplificata illa fuit adeò vt noua Carthago diceretur. Apuleius eam nominat Auguſtam ampliſſimam & honorificentiſſimam. In ea fuere viri literatiſſimi, & gymnaſium celebre, in quo profitetur ſe contendiſſe diuus Auguſtinus. Aberat olim à Carthagine duodecim fermè paſſuum milibus. Locus tum arte, tum natura ſuaptè tutus & qui à Carthagine conſpici, & præbere conſpectum tum ad vrbem, tum ad circunfuſum mare vrbi poſſet.

GRÆCO

GRÆCORVM EPIGRAMMATVM, SENTENTIARVM, VERSVVM HEmiſtichiorum quæ paſſim occurrunt in iis ad Alciati Emblemata commentariis, EXPLICATIO AD VERBVM.

EPIGRAMMA D. GVLONII, LINGVÆ GRÆCÆ REGII Profeſſoris, ad verbum ferè.

NOVEM *annos magni Iouis fuit Minos auditor*
Gnoſſi rex, vt Homerus ait;
A quo prudentiam edoctus, & valdè prudens conſilium
Subiectis ſanctas Cretenſibus ſanxit leges.
Hunc verò noſtrum Minoem Muſæ educarunt, & eædem
Dederunt ei ſacrum ramum edere,
Atque potare fontis Heliconÿ diuinam aquam,
Qua ſatiatus ſortem diuinam retulit.
Ideoq; ſiue oratorum enthymemata declarat,
Aureo ex ore latices limpidi manant:
Seu veterum monumenta ſonat virorum [i. hiſtorias enarrat veteres]
Non iuuenilis, ſed mens ſenilis ſapit:
Siue explanat occultorum ænigmata verborum,
Vates veritatis Oedipum ſuperat.
Emiſſa ſcripta in hæc Alciati artificioſa Emblemata
Intrepidè meum teſtantur ſermonem [i. fatentur eſſe vera quæ dico.]

Ad Embl. 23.

Εἰπέ τι σοι, ξυνὸν, καὶ Παλλάδι, &c.

Dic, quid tibi commune [eſt] cum Pallade? nam ei iacula,
Et bella, tibi verò placent compotationes.
Ne temerè ô hoſpes de Dÿs talia ſcruteris,
Sed ſcito quibus [ego nominibus] ſimilis Deæ huic ſim.
Etenim mihi bellorum amica [eſt] gloria: hoc ſcit omnis mihi
Orientalis domitus Indus ab Oceano.
Ac certè hominum genus donis ornauimus, illa quidem oliuâ,
Ego autem dulcibus racemis vitis.
Quinetiam nec mater [mea] propter me dolores partus perpeſſa eſt:
Sed ſolui ego quidem femur paternum, illa verò caput.

Ad Embl. 24.

Παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, &c.

Palladis ego planta, Bromij cur me affligitis rami?
Tollite racemos: virgo ego non ſum ebria.

Ad Embl. 25. in ſtatuam Bacchi.

Αἱ Νύμφαι τ̓ Βάκχον, &c.
Nymphæ Bacchum, cùm ex igni proſilijt infans,
Abluerunt, in cinere nuper volutatum.
Ideò cum Nymphis Bromius ſuauis ſi verò ipſum prohibeas
Miſceri, capies ignem vtique ardentem.

Ad idem Embl.

Οὐ γὰρ οἶνος, &c. Non enim vinum hoc, neque Bacchus facit, ſed immoderatus potus, & vltrà quàm decet, & ſatis eſt. Cæterùm ſi quis immoderatè bibat, hilarior quidem & iucundior fieri ſolet.

Ad idem Embl.

Βάκχου μέτρον ἄριστον, &c.
Vini menſura optima quæ non nimia, neque minima:
Eſt enim vel doloris cauſſa, vel inſaniæ.
Gaudet admixtus tribus Nymphis quartus ipſe,
Tunc enim thalamis [i. iugalibus amoribus] promptiſſimus.
At ſi multus ſpiret, euertet quidem amores,
Mergeturq; ſomno vicino morti.

Ad Embl. 27.

Η Νέμεσις προλέγει, &c.
Nemeſis præmonet & cubito & freno,
Neque immoderatum quid agendum, neque effrenatè loquendum,

Ἡ Νέμεσις πῆχυν, &c.
Nemeſis [ego] cubitum contineo: cuius [rei] cauſſa? dices:
Omnibus mandatum annuncio, nihil præter modum agendum.

Ad Embl. 28.

Ἀσπὶδ᾽ Ἀχιλλῆος, &c.
Clypeum, qui Hectoris ſanguinem biberat
Laërtiades, Græcorum obtinuit iniquo iudicio:
Naufrago [Vlyſſi] autem mare detraxit, & ad tumulum
Aiacis natantem deiecit, non ad Ithacam.

Καλὰ Ποσειδάων, &c.
Rectè Neptunus iudicium tulit melius quàm Minerua,
Et iudicium Græcorum odioſum [iniquum] oſtendit mare.
Scutum in littoribus clamat, & monumentum agitat
Ipſum te vocans [ô Aiax] dignum ſcuto bellatorem,
Exſurge ô fili Telamonis, habes ſcutum Aeacidæ.

Ad

Ad Embl.

Ὄρνι Διὸς κρονίδαο,&c.

Auis Iouis Saturnij, nunciá quam ob cauſſam ſtas
Ferox, ſuper magni tumulo Ariſtomenis?
Nuncio hominibus, quòd quantùm hic præſtantiſsima
Volucrum ſum, tantùm hic ſemideorum [fuit.]
Pauidæ quidem pauidis aſsidebunt columbæ,
Nos autem interritis viris delectamur.

Ζεὺς κρονίδης,&c.

Iupiter Saturnius fecit iuſtius & melius
Virorum Heroum, diuinum genus, qui apellantur
Semidei. ——

Ad Embl. 42.

Οὐδ' ἢν Ὠκεανὸς,&c.

Non ſi Oceanus omnem inundationem excitarit,
Romæ vel tantillum labefactabit robur, donec manebit
Cæſaris dextra ad imperandum ſtrenua.
Sic & ſacræ Iouis quercus firmiter radicibus
Stant, ex foliis autem ea quæ ſunt arida decutiunt venti.

Ad Embl. 48.

Ἁ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων,&c.

Illa ego miſera Virtus huic aſsideo
Aiacis tumulo, dilaceratis crinibus
Animum dolore magno ſaucia; quod Græcis
Fallaciarum machinatrix fraus, res præſtantior me iudicata eſt.

Ad Embl. 51

Σῆμα τόδε Ἀρχιλόχου,&c.

Sepulchrum hoc Archilochi littoreum, qui quondam amaram
Muſam ſerpentina primus tinxit bile.
Qui cruentauit Helicona manſuetum. nouit [id] Lycambes
Lugens trium nexus filiarum.
Senſim verò tranſi, viator, ne fortè huius
Moueris tumulo fucos inſidentes.

Ad Embl. 54.

Ἀιαν ὅλην νήσους,&c.

Terram omnem inſuláſque peruolitans, tu hirundo,
Medeæ in picta tabula pullos alis.
Speras autem pullis implumibus fidem tuis hanc ſeruaturam
Colchidem, quæ neque propriis pepercit liberis?

Ad Embl.64.

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων,&c.

Lupum proprijs vberibus nutrio inuita,
Sed[ad id]me cogit paſtoris imprudentia:
Qui vbi creuerit ex me, contra me rurſum fera erit:
Gratia mutare naturam non poteſt.

Ad Embl.66.

Τῶν ἀμηχάνων,&c.

Impoſſibilium cupido multos fecit re præſente fruſtrari.

Ad Embl.67.

Ὁ τύμβος οὗτος,&c.

Sepulchrum hoc non habet intus mortuum,
Mortuus hic extra non habet tumulum,
Sed ipſe ſui mortuus eſt & tumulus.

Ad Embl.70.

Τί σοι θέλεις ποιήσω,&c.

Quid tibi vis, faciam
Quid tibi, loquax hirundo?
Pennas tuas leues
Vis abreptas forfice reſecem?
Aut potius internam hanc
Linguam, vt Tereus
Ille, demetam?
Quid mihi gratos ſomnos
Matutinis vocibus
Eripuiſti Bathyllum?

Ad Embl.71.

Ὁ φθόνος ἐστὶ,&c.

Inuidia eſt malum habet autem aliquid boni in ſe:
Tabeſacit enim inuidorum oculos & cor.

Ad Embl.76.

Τὴν Κίρκην οὐ φημὶ,&c.

Circen non dico, vt dixit Homerus,
Pro viris feciſſe aut ſues, aut lupos.
Ad ipſam diuertentes, meretrix cùm eſſet vafra,
Hamo ineſcatos pauperrimos effecit.
Et humanam vbi prædata eſſet rationem,
Dein[fecit]vt nihil haberent amplius.
Alebat intus habens inſtar animalium expertium rationis,
Prudens autem cùm eſſet Vlyſſes iuuentutem vitans,
Non[iam]Mercurij[quàm]naturæ propriæ donum, rationem
Habebat, incantationis remedium contrarium.

Ad Embl. 85.

Πολλὰς μυριάδας, &c.

Multas myriadas computat Artemidorus,
Et nihil impendens viuit vitam mulorum,
Qui ſæpe auri pretioſum onus habentes,
Multum ſuper dorſo fenum edunt ſolum.

Ad Embl. 89.

Φῶρες ὅτ᾽ εἰνάλιοι, &c.

Fures quando marini Tyrrhenum prope vorticem,
Citharœdum de naui poſuerunt gurgite mergendum,
Statim eum cum cithara arguta ſuſcepit delphin
Seſſorem: ex profundo autem enatauit emergens,
Vſque ad Iſthmum appulit Corinthium. certè mare
Piſces hominibus tum habuit æquiores.

Ad Embl. 89.

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ, &c.

Quiſquis ambitioſum & auarum ingenium habet,
Nihil ſapit iuſtè neque vult,
Difficiliſque amicis eſt toti ciuitati.

Ad Emble. 94.

Παμφάγος ἑρπυστὴς, &c.

Omniuorus, repenſque per ædes heluo mus
Oſtreum conſpicatus labris patens,
Barba madida ſpurcam momordit carnem,
Statim verò teſtacea crepuit domus,
Aptata [i. clauſa] cruciatibus: at mus in clauſtris ineuitabilibus
Captus, ſui interfectorem tumulum contraxit.

Ad Embl. 103.

Ἴκαρε, κηρὸς μὲν, &c.

Icare, cera quidem te perdidit, nunc verò te cera
Reuocat in formam rurſum ſtatuarius.
Sed agendum, ne pennas tolle per aerem, ne lauacrum
Ex aere cadens, Icarium facias.

Ad Embl. 104.

Ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα, &c.

Qui priùs ego & ſturnum & rapacem arcens
A ſemine altiuolantem & Biſtoniam gruem,
E corio fundæ tortilia brachia intendens
Alcimenes [ego] volucrum arcebam procul multitudinem,
Et me quædam vulneratrix iuxta talos dipſas vipera
Cuti [meæ] è mandibulis amaram immittens bilem,

Sole [me]priuarit [i.me interfecit] ecce vt æthera ſpectans
Pedibus non videbam malum obuolutum [i.proximum.]

Ad Embl. 105.

Ἀυγάζω τὸν ἄφυκτον, &c.

Contemplor ineuitabilem in ſigillo celato Amorem,
Manibus leoninum qui moderetur robur.
Qui hac quidem manu flagellum ad ceruicem,illa verò frenos
Dirigit:multa autem circumfloret gratia.
Horreſco homicidam,nam qui etiam feram domet
Atrocem,neque imbecillibus ignoſcet hominibus.

Ad Embl. 106.

Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο, &c.

Nudus Amor ob id ridet & placidus eſt,
Quia non habet arcum neque ignita tela,
Haud ſanè fruſtrà manibus tenet delphinum florem,
Hac enim terræ,illa verò mari imperat.

Ad Embl. 107.

Ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν, &c.

Alatus alatum intuitus perfringit fulmen,
Oſtendens quòd fortior ignis fulmine ſit Amor.

Ad Embl. 108.

Ἡ πρὶν ἀμαλθάκτοισι, &c.

Qui priùs duris in præcordiis iucundam in pubertate
Oeſtriferæ Paphiæ legem recuſaui,
Membriuoris telis imperuius qui priùs eram amoribus
Collum tibi inclino,ô Venus [ego] ſemicanus,
Suſcipe me lætabunda,ſapientem quia Pallada vincis
Nunc magis,quàm olim pomo ex Heſperidum.

Ad Embl. 109.

Ποῦ σοι τόξον, &c.

Vbi tibi arcus ille reflexus,vbi à te
Transfixæ medium in cor ſagittæ?
Vbi pennæ?vlli fax triſtis?ad quid tres
Coronas manibus tenes,in capite aliam fers?
Non [ego ſum natus] à vulgari,hoſpes,Cypride,neque à terra
Sum maternali genitus voluptate:
Sed ego in puris hominum mentibus ignem accendo
Honeſtæ doctrinæ,mentem verò in cælum induco:
Ex virtutibus autem coronas quatuor necto,quarum ab vnaquaque
Eáſque ferens,primâ quæ eſt ſapientiæ coronor.

Ad Embl. 110.

Πτανῷ πτανὸν ἔρωτα,&c.

Pennato pennatum Amorem contrarium finxit Amori
Nemeſis,arcu arcum vlciſcens.
Vt quæ mala fecit,patiatur:audax verò qui priùs (&) intrepidus
Lacrymat,amara vbi ſenſit tela.
In imum ter ſinum conſpuit.quàm valde mirum,
Accendet quis igni ignem,attigit Amorem Amor.

Ad Embl. III.

Τὸ βρέφος ἑρμώνακτα,&c.

Recens natum Hermonactem occidiſtis,apes,
(Ah canes)reptilem,fauos inquirentem
Sæpe ex veſtris punctum perimitis ah ah
Aculeis,quæ ſerpentum latibula ſpernitis
Dic Lyſicidæ & Amyntori [parentibus tuis]neque apes
Laudare debes,etenim illis amarum ineſt mel.

Ad idem Embl.

Κοῦρον ἀποπλακίην,&c.

Puerum aberrantem[&] adhuc lactantem Hermonactem
Ah,infantem,vt iniuſtæ percuſsiſtis, ô bouigenæ [apes]
Ignorabat miſer ad vos,ſicuti ad apes
Cùm veniſſet:vos autem viperis eratis peiores.
Próque comeſtione [mellis]impreſsiſtis rubros aculeos,
O [vos] diræ,dulci aduerſariæ eſtis gratiæ [i. non minus amaræ quam mel dulce eſt.]

Ad Embl. III.

Τὸν κλέπταν ποτ᾽ ἔρωτα,&c.

Furem olim Cupidinem noxia punxit Apis
Fauos ex aluearibus prædantem, extremos autem manuum
Digitos omnes confixit:at ille dolebat,manibúſque tumebat,
Et terram percutiens exiliit,atque Veneri
Oſtendit dolorem, & queſtus eſt quòd tam exilis
Beſtiola [cùm]eſſet apis tanta vulnera infligeret.
Mater verò ridens: Quid,inquit,an non tu ſimilis es apibus,
Et cùm tam paruus ſis,tamen vulnera tanta facis?

Ad idem Emble.

Ἔρως ποτ᾽ ἐν ῥόδοισι,&c.

Amor aliquando in roſis
Iacentem apem
Non vidit,& vulneratus eſt:
Inque digitis morſus
Manus,eiulauit.
Perii & morior.
Serpens me percuſsit
Alatus,quem vocant
Apem ruſtici:
Illa autem dixit,ſi aculeus

* Hi tres verſus debent legi pag. præcedenti ante Perij.

** Currens itaque & volitans* [*tam*] *lædit apicula,*
** Ad pulcram Venerem,* *Quantum putas dolent,*
** Pery, mater, inquit.* *Amor, quos tu feris?*

Ad idem Embl.

Σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας, &c. ſimul autem excuſſit dentes calcitrans pede terram.

Ad Embl. 113.

Δεινὸς ἔρως, δεινὸς, &c.

Sæuus Amor, ſæuus, quid verò amplius? ſi rurſus dixerò,
Et rurſum, plorans ſæpe, ſæuus Amor.
At enim puer hic ridet, & ſæpe vituperatus
Gaudet, ſi autem dixero contumelias, inde inſultat.
Mirum autem mihi, quomodo vtique, è glauco vbi apparuiſti
Fluctu, ex humido, Cypri, tu ignem peperiſti.

Ad Emblem. 115.

Ἁ Κύπρις μούσαισι, &c.

Venus Muſis [*hic ait*] *ô puellulæ Venerem*
Honorate, aut Amorem in vos armabo.
At Muſæ ad Cyprim: Marti ſtulta hæc blateramenta [*i. iaciantur*
Martem, qui ſæpe ab Amore correptus eſt:] [*hæc in*
In nos autem non volat iſte hic puerulus.

Ad Embl. 113.

Τίς πόθεν ὁ πλάστης, &c.

Quis vnde plaſtes? Syconius. nomen verò quod?
Lyſippus. tu verò quis? Occaſio omnia domans.
Cur verò ſummis pedum vnguib. incedis? ſemper rotor quid verò alas
Pedibus habes biformes? volito leuis.
Manu dextra quid fers nouaculam? hominibus documentum,
Quòd acie omni acutior ſum.
Coma verò quid verſus faciem? vt præueniente capiar.
Per Iouem, poſteriores partes [*capitis*] *ad quid caluæ ſunt?*
Nam ſemel pennis currentem me pedibus
Nullus deinceps expetens prehendet à tergo.
Talem me artifex effinxit veſtri gratia,
O hoſpes, & in veſtibulis poſuit adhortamentum.

Ad idem Embl.

Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν, &c. Cùm autem videam hanc nunc eſſe occaſionem, quæ ſi recta conſilia caperetis, ſimul & ſalutem & libertatem poſſit comparare, non modo vobis, ſed & aliis omnibus Græcis: ſin erraueritis deceptiue fueritis, non facilè eandem occaſionem recuperari: exiſtimaui quam de his haberem

berem ſententiam, in medium eſſe proferendam.

Ad Embl. 125.

Λέων μάχην ἔστησε, &c.

Leo pugnam aliquando inſtituit in aprum,
Vultures autem ex alto loco obſeruabant certam [vt pabulum eum qui
vinceretur facerent ſtatim [ſibi]
Amicos autem cùm vidiſſent [eos eſſe factos] exciderunt ſpe.

Ad Embl. 128.

Βοὸς φαγὼν, &c.

Bouis puer cùm ediſſet die feſto viſcera,
Hei mei, gemebat, quia inteſtina mater emittot
Illa autem ridens, ne time, fili, inquit,
Tuorum enim nihil, at vomis alienum.

Ad Embl. 129.

Αἱ τρίοσαι ποτὲ, &c.

Tres quondam puellæ vnà ludebant
Sorte, quæ prima itura eſſet ad inferos.
Et tres quidem è manibus emiſerunt talum: venit autem ex omnibus
Ad vnam: ridebat autem ſortem debitam.
E tecto verò inopinatus lubrico lapſu ruit caſus,
Infortunata in Orcum deſcendit, vt erat ſortita.
Non fallax [eſt] ſors cui malum [imminet:] ad bonum autem
Neque preces mortalibus [ſunt] peritæ iaculandi, neque manus.

Ad Embl. 130.

Καὶ γὰρ τελιταὶ, &c.

Etenim Litæ [i. Preces] ſunt Iouis filiæ magni,
Claudæque rugoſæque ſtrabæque oculis,
Hæ & poſt Noxam currant euntes:
Noxa verò robuſtáque & pedibus integris: ideò omnes
Longè præcurrit, anteuertit autem omnem per terram
Lædens homines: hæque medentur tandem
Qui certè venerabitur filias Iouis propiùs accedentes,
Hunc valde iuuant, & exaudiunt precantem:
Qui autem abnegarit & proterue recuſarit,
Præcantur quidem hæ Iouem Saturnium euntes,
Hunc vt Noxa ſimul ſequatur, quò læſus luat.

Ad Embl. 133.

Ἀντὶ τάφοιο λιθοῖο, &c.

Pro ſepulcro lapideo pone Græciam, pone adhæc
Haſtas barbarici ſymbola naufragij:
Et tumuli [in] apice circumſcribe Perſicum Martem,

Et

Et Xerxem: in illis humo conde Themiſtoclem,
Columna verò Salamis ſuperimponatur, geſta referens
Hæc mea: quid verò paruis magnum imponitis?

Ad Embl. 135.

Ψύχει καὶ πέτρην, &c.

Cauat & petram longum tempus, neque ferro
Parcit, ſed vnà omnia perdit conſumptione.
Sic etiam Laertæ tumulus, qui prope litus
Pauiulum abeſt, frigidis liquitur à pluuijs:
Nomen quidem herois ſemper florens: non enim carmina
Obſcurare æuum, etiamſi velit poteſt.

Ad Embl. 137.

Ὤλεσα καὶ νεμέας, &c.

Peremi Nemeæ feram terribilem, peremi & Hydram,
Et taurum, apri circumcuſsi maxillam.
Cingulum detraxi, pullum equinum Diomedis ſuſtuli,
Aurea mala poſtquam fregi Geryonem cepi.
Augeam noui [i. repurgaui] cerua non effugit: interfeci aues
[Stimphalidas]
Cerberum extraxi, ipſe Olympum habeo.

Ad Embl. 151.

Τὸν βίον, ἡράκλειτε, &c.

Vitam, Heraclite multò plus quàm cùm viueres
Defle, nunc enim vita eſt miſerabilior.
Vitam nunc ride Democrite, plus quàm antea,
Nunc enim vita eſt omnium maiore riſu digna.
In vos autem & ego contemplans, interea cogito
Quomodo ſimul tecum lugeam, quando vnà tecum rideam.

Ad Embl. 153.

Ἄλλοι δὲ περίδραμον, &c.

——— alij autem accurrerunt filij Achiuorum,
Qui & admirati ſunt ſtaturam & formam ſpectabilem
Hectoris: neque ei quis ſine vulnere ſtetit.

Ad Embl. 159.

Αὔην με πλατάνιστον, &c.

Aridam me platanum irrepens tegit
Vitis, externa autem circumuireſcens coma.
Quæ priùs meis virentibus alens ramis
Racemos, hac ipſa eram non minus frondoſa.
Talem quidem certè poſthac conſtituat [ſibi] quiſque amicam,
Quæ rependere mortuo norit ſola.

Ad

Ad Embl. 160.

Τυφλὸς ἀλητεύων, &c.

Cæcus errans claudum pede ſuſtulit
Oculis alienis mutuum accipiens:
Ambo quidem imperfecti ad vnius naturam aptati ſunt,
Defectum inuicem retribuentes [i. accommodantes, ſeu præbentes operas mutuas.]

Ad idem Embl.

Ἄμφω μὲν πηροὶ, &c.

Ambo quidem mutili & errones, ſed alter quidem oculis,
Alter verò ingreſſu: alterius autem alter ſubminiſtratio [erat] i. alter alteri ſeruiebat.
Cæcus enim claudi ſuper humerale onus tollens
Viam alienis oculis, ſummis pedibus ibat.
Vna verò viriſque ſufficiebat natura: in vnoquoque enim
Defectum inuicem ad totum mutuata eſt.

Ad idem.

Τυφλὸς ἄπους, &c.

Cæcus pedibúſque mancus erant ſibi inuicem miniſtrantes:
Cæcus per viã deducebatur [à claudo] dorſo ferebatur pedibus mancus.

Ad Embl. 161.

Εἰν ἑνὶ κινδύνους, &c.

Vnis pericula duo effugi [ego] Mirtilus armis,
Vnum quidem fortiſsimè dimicando, alterum verò natando.
Argeſtes [ventus] quando ſubiit nauis carinam, clypeum habui
Seruatus deſtinatum aquis & pugnæ.

Ad Embl. 165.

Πῆμα κακὸς γείτων, &c.

Detrimentum [eſt] malus vicinus, quantùm bonus eſt magnum commodum:
Neque bos perierit, niſi vicinus malus adſit.

Ad Embl. 166.

Κύματα καὶ τρηχὺς, &c.

Fluctus & aſpera tempeſtas ad terram traxerunt
Delphinem, externæ commune ſpectaculum fortunæ.
Sed in terra miſericordiæ locus [repertus eſt] nam videntes.
Statim ad tumulum me coronarunt pij [viri:]
Nunc verò quod [me] genuit mare perdidit. quæ tandem ponto,
Fides, qui neque propriis parcit alumnis!

Ad Embl. 167.

Πικρὴν ἀλλήλοις,&c.

Acerbam inter ſe Hector gratiam atque ſcutifer
Aiax ex bello pignus dederunt amicitiæ.
Hector enim cingulum cùm accepiſſet,enſemque viciſsim dediſſet,
Hanc quidem gratiam,donum experti ſunt in morte.
Gladius interfecit Aiacem inſania correptum, & rurſum cingulum
Traxit Priamiden bigis raptatum.
Sic ab hoſtibus mortem vltro afferentia mittuntur dona,
[Quæ] ſub gratiæ prætextu fatalem mortem contineant.

Ad idem.

Ἕκτωρ Αἴαντι,&c.

Hector Aiaci enſem obtulit:Hectori autem Aiax
Cingulum,ambobus donum (fuit) vna mors.

Ad Embl. 172.

Ἐν ποτὲ παμφαίνοντι,&c.

Aliquando conſpicuo in æthere nigrior ſe vibrans
Scorpium è terra vidit exilientem coruus.
Quem correpturus irruit,at ille [ſcorpius] eius qui irruiſſet ad ſolum,
Non tardus multùm aculeata pedem percuſsit ſagitta.
Et vita eum priuauit,ecce quantùm [quiſque] fecerit in alium,
Ex illo miſer ipſe accepit necem.

Ad Embl. 176.

Οὐκέτι πυργωθεὶς, &c.

Non iam turritus,phalangibus pugnans in certamine
Indomitus irruit candentes habens dentes elephas:
Sed metu contrahens humilem ceruicem ad lora ſubiugia
Currum trahit Cæſaris diuini.
Nouit autem pacis etiam fera gratiam, inſtrumentis deiectis
Martis,æquitatis viciſsim vehit patrem.

Ad Embl. 179.

Ἀτθὶ κόρα, &c.

O Attica decenti forma,cantu nutrita [cur] vocalis vocalem diripiés
Cicadam,pennatis in prædam fers pullis?
Garrulam garrula,& volucrem plumis prædita,
Hoſpitam hoſpita,vernam verna?
Non cita conflicteris:non enim fas,neque iuſtum [eſt]
Perdere canoros canoro ore [i.vt animalia canora deglutiant & abſumant ea quæ ſunt ore vocali & canoro.]

Ad Embl. 181.

Ῥίζῃ μὲν μέλαν, &c.

Radix quidem nigra erat: lacti ſimilis flos:
Moly autem ipſum vocant Dij. difficile verò [eſt] effodere
Viris mortalibus: Dij autem omnia poſſunt.

Ad Embl. 184.

Εὔνομον ὦ πολλον, &c.

Eunomum, ô Apollo, tu quidem noſti me, quando vincebam
Patria Locrenſis ego interrogantibus autem dicam.
Aeolium in cithara modum reſonabam: at in medio
Cantus, mihi chordam plectrum ſuſpendit [i. fregit]
Et mihi ſonum verum [i. paratum] quando occaſio poſtulabat,
Ad aures numerorum non verè reddebat.
Atque [tunc] quædam vltrò citharæ ad cubitum [ſiue, iugum] exurgens
Cicada complebat veram harmoniam.
Neruos enim pulſabam, quando ſeptimæ curam haberem
Chordæ, huius voce vtebamur.
Ad meum enim cantum meridiana è montibus cantatrix
Illum paſtoricium ſonum accommodauit.
Et quidem cum ſonaret, vnà tum inanimatis neruis
Mutato ſimul congruebat ſono.
Huius rei cauſſa congruam habeo gratiam: ſic autem formata [i. ex-
Aere, noſtra ſedet ſuper cithara. (preſſa cicada]

Ad Embl. 192.

Εἰνοδίω καρύω, &c.

Viæ iunctam nucem me prætereuntibus ſeuerunt
Pueris ludibrium, lapidum iaculatricis peritiæ [qua nempe petitur ſcopus id enim ſonat εὐστοχία]
Omnes autem ramos & virentes ſurculos
Fracta ſum, crebris lapidibus dum petor.
Plantarum frugiferarum nihilo melior eſt condicio: nam ego quidem
Miſera, in mei noxam, fructum retuli.

Ad Embl. 193.

Κρυμερίαις νιφάδεσσι, &c.

Hibernis niuibus conſperſa, citur auis,
Pullis cubitorias circumfundit plumas,
Donec ipſam aerium frigus peremerit, ſiquidem permanſit
Aeris reluctatrix cæleſtium imbrium.
Procne & Medea, cum pudore pudeat vos,
Matres, auium affectus addiſcentes.

Ad

Ad Embl. 194.

Ἐκ πυρὸς ἰλιακῦ, &c.

Ex incendio Iliaco, telorum per medium eripuit heros
Æneas pium filio pondus, patrem.
Acclamabat autem Argius ne tangite, exiguum ad Martem
Lucrum ſenex. at [mihi] ferenti, magnum.

AD calcem huius Commentarij, admonitum eſſe volui philologum me de induſtria priore illa editione, quam tamquam fetum abortiuum parturieram ſuperioribus anteactis annis, tranſiliiſſe vnum Emblema, cuius argumentum mihi diſpliceret, ipſáque ſententia: tum quod mihi non faceret ad ſtomachum, tum etiam quia non videbatur caſtis auribus committenda, cenſebatur indigna quæ mea explicatione illuſtraretur. Ne tamen ſtudioſos omninò defraudem qui me vrgent & certè cogunt, vt ſi nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, ſaltem ipſum fontem detegam Emblematis, id quidem certè ea velim cautione factum, ne quis offendatur. Epigrapha ſeu titulus carminis ſic habet, *Aduerſus naturam peccantes*: carmen verò ita.

Turpe quidem dictu, ſed & eſt res improba factu,
Excipiat ſi quis chœnice ventris onus.
Menſuram legiſque modum hoc excedere ſanctæ eſt,
Quale ſit inceſto pollui adulterio.

Video alluſum fuiſſe ad Pythagoræ dictum, audio id torqueri in nefandum aliquod flagitium, idque comparatione oſtendi, ſed hæc ſatis. Cæterum id apparet eſſe tractum ex Heliodori 5. De inſomniis eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, ἑάλω ἀδελφῇ ἑαυτῦ μιγνύμενος· μέτρον γὰρ ἡ χοίνιξ, τὸ δὲ μέτρον, νόμῳ ἔοικε. τρόπον οὖν τίνα παρενόμει, παρὰ τὰ νενομισμένα κοινῇ τοῖς ἕλλησι πράττων. Hæc Latinè ita ſonant: Quiſpiam ſibi viſus eſt in chœnicem aluū exonerare, cōuictus de eo quòd cùm ſorore cubitaſſet, damnatus eſt: menſura enim eſt chœnix: at quidem menſura legi ſimilis eſt, quodam itaque modo legem tranſgreſſus erat, qui nimirum admiſiſſet aliquid præter leges toti Græciæ communes.

FINIS.

AD ALCIATI EMBLEMATA LAVDATIO, VICE præfationis ad Emblematum explanationem:

Habita Lutetiæ in regia Burgundionum ſchola, 9. Kalend. Maias, 1576.

ETSI, AVDITORES optimi, non eſt meæ conſuetudinis, quo tempore ad aliquem egregium ſcriptorem explicandum aggredior, initio meæ profeſſionis tam anxiè rationem reddere, cur hunc potius quàm illum ſumam in manus; propterea quòd ſtudioſis omnibus meam induſtriam & conſilium in officio meo perſoluendo, réque literaria iuuanda probatum iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & acuto, ſed recenti nimis fortaſſe, vt mihi obiicitur, cauſſa proponenda eſt, cur hunc enarrandum publicè, meíſque commentariis illuſtrandum inſtituerim, ne quid à me temerè & inconſultò factum eſſe videatur. Sunt enim nonnulli, non quidem mali & improbi, neque alieni à literarum meliorum vſu & dignitate, qui dicant me non facere ſatis conſtanter, qui neſcio quo animo intermiſſis antiquis auctoribus, & iis à quibus ſolida puráque doctrina petitur, mutato priore conſilio; ad recentiorem iſtum diuertam: ac ſi priſci illi ſapientes, & iam longa ſeculorum diuturnitate probati mihi non ſatis arriderent. Ergo, Auditores, de me nihil poſſum excellens aut magnificum polliceri: ſed auſim tamen dicere me non ita eſſe plumbeum, vt pulchram & vtilem veterem hominum doctrinam tam parui faciam, qui nullis vnquam laboribus & vigiliis peperci, vt ex eorum quaſi pomœriis & fertilibus agris, ſtudiorum aliquem fructum tandem aliquando demererem. Quia tamen ab ineunte ætate

cognitionem rerum & antiquitatis (nedum verborum floſculos, in quibus alij permulti ætatem exigunt) mihi primùm comparandam eſſe duxi, operæpretium me facturum putaui, ſi per varias melioris notæ ſcriptorum areas, libero & quieto animo exſpatiarer: nullóque auctore inſalutato, qui aliquid ſelectioris doctrinæ habere videretur, copiam quandam vberem rerum, quæ cognitione digniſſimæ ſunt, mihi compararem,& è meliorum maximéque locupletum, primæque dignitatis hominum Græcorum & Latinorum fontibus meos hortos irrigarem. In quo negotio conficiendo nunquam in animum induxi meum, vt veteres potiùs quàm vetera conſectarer, atque ita quorundam religioni me addicerem, vt nullo iudicio in cuiuſdam magiſtri verba iurarem. Et multis tamen quoſdam delibandos, non omninò deuorandos eſſe iudicaui, & ex iis ea ſublegenda vidi, quæ ad ſtudiorum liberiorem progreſſum facerent: non modò vt qui lacunas ædium complent, quibus vnum ſtudium eſt vt ea quæ ſunt hiulca obturent, ſed vt locupletes lautíque homines, qui cùm habeant quod eſt ſatis, & quibus vita ipſa carere tam facilè non poteſt, abundant etiam innumerabili eáque varia rerum copia, quippè qui ex magno aceruo quidpiam ſumere putent eſſe multò iucundius. Quod cùm dicere apud vos inſtituo, ſcio certè quàm facilius ſit ea de re initium præfandi reperire quàm exitum: tamen ne videamur in immenſum tela iaculari, & de rebus quæ ad inſtitutum hoc noſtrum ſtudium non pertineant, longum & odioſum procemium texere, meam omnem orationem in duo capita conferam: quorum primo, de Alciato quæ dicenda hoc tempore arbitror: altero verò de meoipſius ſtudio atque conſilio pauca dicturus, quæſo diligenter attendite.

STATIM vbi primùm ex pueris exceſſit Andreas Alciatus, atque eas diſciplinas cœpit imbibere, quibus tenella ætas ad humanitatem ſolet informari, ad ius ciuile animum applicauit, primùm quidem Mediolani (nam ibi natus eſt loco nobili,& celebri vrbe & copioſa, doctíſque hominibus affluenti) naturæ bonitate celeriter omnibus antecellere ingenij gloria viſus eſt. Erat Italia his temporibus plena liberalium artium, in qua nempè ſtudia omnia, quibus ingenij cultus capitur, mirificè tum colebantur.Itaque cùm Alciati iam fama in aperto eſſet, ad quamcunque ſe Academiam nobilem conferre vellet, ſic eius aduentus celebrabatur, vt famam ingenij expectatio hominis, expectationem ipſius aduentus admiratióque

que ſuperaret. Quapropter hunc magna laude & ſumma omnium oblectatione apud ſe doctorem habuere Bononienſes, Ferrarienſes Ticinij, eumque ampliſſimis præmiis donauerunt: & omnes quotquot in Europa de ingeniis aliquid iudicare poterant, cognitione atque hoſpitio dignum exiſtimarunt. Hac tanta nominis celebritate cùm eſſet etiam exteris notus, patriam primùm ſibi chariſſimam armis & factionibus oppreſſam ad tempus deſerere cogitauit, & Auenione moras trahere maluit: quo loco profitendi munus ſibi demandatum, ſtipendio ſexcentorum ornatus, magna ſua laude ſuſtinuit. Deinde à Biturigum magiſtratibus accitus, ipſo etiam Rege Chriſtianiſſimo procurante, ſecundo quàm eò venerat anno, duplicatum habuit honorarium, & mille ducẽtis eſt donatus. Fuit illis temporibus iucundus Antonio à Prato Galliarum Nomophylaci, Ioanni Seluæ principi Senatus ampliſſimo, multíſque legationibus in primis illuſtri ac nobili: cultus tum à Budæo, tum ab Eraſmo, quorum alterum rariſſimum Franciæ lumen non iniuriâ poſſumus appellare; alterum, literatorum huius temporis in Germania primum: adamatus à Bembo, Cardinale doctrinę laude commendatiſſimo: cultus denique ab omnibus iis qui virtutem & literarum gloriam adamabant: quos omnes, quamdiu vixit, deuinctos ſibi conſuetudine tenuit. Sed confecto tam longo itinere, à ſuo tandem Principe reuocatus (ferè fit enim vt ipſa virtus in proprio & natali ſolo non niſi ſerò admodum cognita, ad extremum excipiatur, excepta reficiatur, refecta præmiis exornetur) à ſuo, inquam, Principe in patriam reuocatus, poſt ancipites varióſque caſus & labores nomine publico exantlatos, in ordinem Senatorum honorificè cooptatus eſt, quam acceſſionem, vt ipſe affirmabat, ne quidẽ cogitans, honore omni maximo dignus, impetrauit. Eam verò præſtantis ingenij & eruditionis famam permultùm auxit libris editis, quibus & ſuæ ætatis hominibus & poſteris conſulere ſibi propoſuerat. Et quidem intelligebat eos qui verè docti eſſent, non ſolùm cùm viui ſunt ac præſentes, ſtudioſos diſcendi erudire atque docere, ſed hoc idem etiam poſt mortem monumentis literarum aſſequi. In quo ſuam fidem & ſtudium tam mirificè probauit, vt nullus hodie ſit eleganti & polita cognitione tinctus, quin huius ingenium ſuſcipiat. Neque profectò hac parte video, quàm ſit æquum opinionem ſequi vel Marci Antonij Oratoris, aut Caij Lucilij,

tametſi doctus & vrbanus à M. Tullio nominetur: Alter enim cur ſuas orationes edi nollet, probabilem rationem reddere ſolitus, id à ſe ita fieri dicebat, vt ſi fortaſſe quædam minimè aliis placerent, inficiari poſſet: alter verò, quæ ſcriberet, neque à doctis, neque ab imperitis legi velle: quod illi melius quàm ſe, hi autem nihil intelligerent. At quia fronte aliquis noſtrum artifici huic tam laborioſo ſuccenſere auſit, quis candido animo ſcripta non exceperit, quæ & doctis iucunda, & indoctis profutura ſunt? Neque enim exiſtimandum nobis eſt veriora illa & ſimpliciora cenſenda, quæ viua voce dicuntur, quæque ſimulari, fingíque poſſunt, quàm quæ omnium ſubiecta oculis, quaſi ad publicum quoddam examen proponuntur. Et hæc quidem, Auditores humaniſſ. neceſſariò primùm dicenda videbantur, ne quis fortè putaret, me illotis, quod dicitur, manibus aggredi auctorem velle tam lepidum tamque terſum & egregiè doctum, eúmque ſtudioſis adoleſcentibus proponere, niſi iuſtam aut certè probabilem conſilij mei rationem primùm redderem. Occurrunt enim viri non imperiti quidem & ignari rerum, ſatíſne conſtanter facere videar, qui relictis, aut certè ſepoſitis iis auctoribus, qui priſco & meliore ſeculo floruerunt, vnum è recentioribus aſſumam potiùs, & ad eum explanandum aggrediar, cùm alios pœnè innumerabiles, eóſque maximè quos poſteritas communi conſenſu approbauit, explicare hoc tempore, pro mea conſuetudine & ex officio, debeam. Ego verò, AVDIT. non ſum is, qui veteres, vti iam dixi potiùs quàm vetera eáque præclara vnquam probarim: ac ſi antiquam & recoctam doctrinã, temporum ratione citiùs, quàm dignitate & vſu æſtimarem. Quis enim tam alienus eſt à recta ratione & iudicio, qui hominum ætatibus, non autem ſuo pretio aliquid æſtimandum, magníque ducendum putet? Sed eò prolapſa eſt hominum inuidentia & cæca opinio, vt noua penè omnia, quamquam ſapientum iudicio præſtantiſſima, non modò faſtidiant, ſed etiam apertè damnent. quod idem ſuo ſeculo non temerè videtur ille conqueſtus:

Eſſe quid hoc dicam (inquit) *viuis quòd fama negatur,*
Et ſua quò rarus ſecula Lector amat?
Hi ſunt inuidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

Quæ

Quæ quamquam nos interdum moueant, retinenda tamen eſt cum rectè ſentientibus perpetua conſenſio, vt numquam iniquis imperitorum quorundam opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel Pacuuium Virgilio, quis Lucano Andronicum Liuium, quis M. Tullij orationibus omni dicendi lepore ac copia tinctis forenſes & horridas actiones M. Catonis ſenioris anteponat? Equidem ſcio quàm non facilè ſe nouitas apud quoſdam inſinuet, vt honorificum aliquem locum obtineat: adeò

---- nos noſtraque liuidus odit,
---- & niſi quæ terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit:

Non quòd rectius in ea re iudicium adhibeat, neque quòd eo modo literarum dignitatem augeri velit, ſed quia non niſi ęgrè patiatur ſe vltimo haberi loco, ſi res in certamen veniat: & induſtriam excitare ſe nihiló plus poſſe ſperet. At id quàm ab æquo & bono, quàm à recta ratione alienum!

Si enim tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tereretq; viritim publicus vſus?

Quàm multi multa poſſint obiicere, vltrò mihi in mentem venit: ex iis enim moroſi quidam & tetrici caſtigatores, quæcunque ſe vetuſtate commendant, ea penè ſola & in primis omni honore habenda putant, nouis auctoritatem omnem fidémque detrahunt. In quo vt ſibi mirè placent, ita Plautinam cautionē in pergulis, in conuiuiis, in balneis, peneque dixerim medio ipſo foro perſonant:

Qui vtuntur, inquiunt illi, *vino vetere, ſapientes puto,*
Et qui libenter veteres ſpectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cùm vobis placent,
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multò ſunt nequiores quàm numi noui.

Agnoſco inquam ego Comici verba, teneo mentem, ni fallor: non tamen boni illi viri mihi vnquam perſuaſerint id in omne ſcripti genus eſſe torquendum, quod de ſolis fabulis Poëta ille perſpicuè & apertè pronunciauit. Quibus nimium ſeueris iudicibus vt non minus grauem quàm argutum opponam teſtem, Lyricorum Principem Pindarum, quæſo, audiant: αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Vinum vetus laudandum eſſe vult: at etiam recentiorem flores hymnorum ſuam etiam laudem mereri grauiter ac verè teſtatur. Ita quidem do-

ctrinam veterem ac eruditam nullus non laudat: quis tamen floridas, vt ita dicam, recentium quorundam hominum ſcriptiones, & quaſi tenellas nouáſque Muſarum corollas labore ac ſtudio concinnatas non aliquo putabit honore dignas, non etiam debita ſua laude ornandas exiſtimabit? Vultis itaque vno verbo dicam quid ſentio, Auditores, non poſſum faciliùs quàm Plinij iunioris arguta ſanè & opportuna ſententia: Sum ex iis qui mirer antiquos, inquit ille, non tamen ita vt ingenia noſtrorum temporum deſpiciam: neque enim in gignendis optimis laſſa eſt & quaſi effeta natura. Sit ergo recens Alciatus, dum tamen antiquam eius doctrinam eſſe conſtet. Quid enim excellentem illam, & eruditorum omnium calculis probatam prudentium Iuris, quid eloquentiam, qua aliis præſtitit, in medium adducam? Sic enim iam olim non temerè didicimus hanc pulcherrimam Iuris dicendi facultatem reuera πολυμαθίαν eſſe, & multiplicem atque vberem rerum optimarum penéque innumerabilium cognitionem, veram profectò & in actione poſitam, non vmbratilem quandam & in puluere latentem decertationem, ſed in omnium oculis ac luce poſitam ſapientiam. Quid loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, deque literariis monumentis ab eo æditis, quę omnia non augeri verbis, nedum illuſtrari poſſe certò ſcio? Quanquam enim quidam è veteribus eleganter & acutè dixerit, facillimum eſſe laudare ſolem, cùm vbique præſtò & ſemper eſſe poſſint laudationum argumenta penè innumerabilia: Ita cùm difficile non ſit hominem commendare, in quo tot egregiæ animi dotes eluceant: mihi tamen verendum eſt, ne quis obiiciat illud olim à Phauorino nobili philoſopho vſurpatum, Vituperari ſatius eſſe, quàm remiſſè laudari. Adde quòd ſi mihi aliquando ſtatuendum eſſet, vt Alciatum quadam inſigni meritáque laudatione exornarem, putarem equidem non alio eloquendi genere mihi opus eſſe, quàm eo quo celebritatem nominis Alciatus eſt conſecutus: vt qui olim ad laudandum commodè Pindarum, non alia quàm Pindari lyra ſibi opus eſſe cenſebat. Quamobrem ſi certò teneam, numquam, aut raro admodum, parem gloriam eſſe in dicente vel ſcribente, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: tamen rei difficultate nullo modò deterritus, non poſſum quin pro ingenij mei tenuitate Alciatum commendem: quod ipſum tamen cùm pro tantilla mea facultate vix conſequor, vt certè cuperem, huius meæ vocis teſtes aduocabo potentiſſimas & nobiliſſimas in Europa gentes, à qui

à quibus raram & exactam Doctoris huius ornatiſſimi eruditionem probatam fuiſſe à patribus accepimus. Primùm, teſtis eſt Italia, bonorum ingeniorum parens, quæ hunc Ferrariæ, Bononiæ, Ticini, ſumma omnium admiratione de ſuggeſtu fulminantem, ius ciuile magno applauſu pariqúe auditorum concurſu & frequentia docentem audiuit. Teſtis Gallia, quæ eum Biturigibus per quinquennium aluit regiis allectum ſtipendiis. Teſtis Germania, quæ præ cæteris ſemper induſtrios & ſollertes homines habuit: quorum opera factum, vt literarum cultus & exercitatio, pridem extincta Gothorum incurſionibus, cœperit hac tandem mundi ſenectute reuiuiſcere. Teſtes exteræ nationes omnes, in quibus tamen eſt aliqua humanitas atque inſtitutio liberalis: quæ omnes vno ore, vnóque conſenſu Alciatum excipiunt: ambabus, quod aiunt, vlnis amplexantur, adamant, exornant. Et certè ea fuit egregij hominis ſuadela, vt etiam populos immanitate barbaros, multitudine innumerabiles, ſic etiam exteros abſentes demulſerit, vt mirer hoc penè vno Italo iuris ſtudium fuiſſe diuinitùs excitatum. Quæ cùm dico, non eſt quod veſtrum quiſpiam expectet à me, vt nobiles huius noſtræ ætatis Iuris doctores inter ſe conferam: neque enim id meum eſt: & quamquam mihi permiſſum ac conceſſum eſſe videretur, tamen ſcio in primis id & permoleſtum & odioſum iis, qui ſeſe poſtponi aliis non tam facilè ferunt, quique vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt. in quo ſi putarem eos ne verbo quidem mihi fore moleſtos, tamen vt verè & ingenuè fatear,

---Non meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.

Sed quid immoror in iis quæ omnibus eruditis hominibus probata eſſe confido? Enimuerò, Auditores, non eſt mihi animus calculum adiicere meum ad eas diſputationes, quas magna ſua laude ſcripſit Alciatus ad Ius illuſtrandum: de Emblematum libello nunc temporis habeo dicere: de eo inquam libello, qui, vt vident omnes, perexiguus eſt, ſi molem ſcripti conſideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, ſi pretiũ, ſi dignitatem, ſi officinam rerum omnium ſelectiſſimarum, quæque ſtudio & cognitione omninò dignæ ſunt, egregiè inſtructam: ſi, vt vno dicam verbo, bonorum mare aduertamus. Auſim equidem affirmare, nihil omninò eſſe quod philologi alioqui moroſi in eo deſiderẽt: ſunt enim non pauci, qui lõgio-

res verborum ambitus, qui prodigioſas, vt ſic dicam, foliorum & paginarum amplitudines, qui prolixã in doctrina farraginem non temerè faſtidiunt. Quis enim tam patienti animo eam librorum molem euoluerit? an tantum nobis relictum eſt temporis, an otij, an vitæ denique: quam tamen breuiſſimam eſſe datam nemo non conqueritur, vt ad alia etiam præclara, & in quibus plus vtilitatis eſſe intelligimus, non primo quoque tempore properemus? Rectè Callimachus ille Grammaticus, & iure quidem dicebat, magnum eſſe malum: vt intelligamus homines inſigni reuera magnoque damno mulctari, quibus libri tam multi atque ampli euoluendi proponuntur. At vt permulti ſunt qui prolixitatem auerſentur, ſic profectò alij quidam nominari hoc loco poſſunt non illiterati, nõ inertes, neque poſtremo in numero ponendi, qui ſimilitudinem, ſatietatis matrem, vt cramben bis malè recoctam planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admodum ferunt ſibi quaſi onus quoddam grauiſſimum impoſitum humeris, vt è multis multa cõquirant, & non niſi labore indefeſſo moleſtóque ſtudia perſequãtur? Sunt etiam permulti auctores qui manibus teruntur, in quibus ſingulis non niſi fortaſſe ſingulas virtutes reperire eſt: adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus abſolutum perfectumque numeris reperiri à nobis poteſt. Scio alios quoſdam doctos & vtiles eſſe libros, è quibus res memoria dignas exprimimus: alios qui verborum puritatem & elegantiam doceant: alios denique qui nonnunquam vtile dulci permiſceant. Nihil dico de iis qui nihil niſi ſpinas habẽt, aut iis qui propter obſcurum dicendi genus, aut inſperſas opiniones erroneas pium & cordatum Lectorem ſæpenumerò à legendo reuocant. Quis verò in hac Emblematum officina, & quaſi locuplete rerum optimarum penu breuitatem nõ laudetur? quis varietatem rerum iucundiſſimam, & exactam pulcramque copiam non amplexetur? quis multiplicem vnius libelluli theſaurum exigua mole comprehenſum, non putabit excolendum, & nocturna diurnaque manu verſandum? Vt enim de prima illa virtute, qua breuis eſt, primo loco: certè Homerus ingeniorũ vertex, quos egregios & ſapiẽtes viros effingit, eoſdẽ etiã in dicendo parcos eſſe dicit: quantúmque mea mens diuturna lectione repetere poteſt, & veterem hiſtoriam recordatur, non ægrè reperio, quamdiu manſerunt incorrupti hominum mores, ſermonem fuiſſe parciſſimum & breuiſſimum. Quod iis perſpicere facillimum erit, qui priorum temporum auctores cum iis

qui

qui poſteri ſucceſſerunt, vnà conferre volent: vt Orpheum, Linum, & alios cum Homero, cum Heſiodo: Socratem, Platonem cum Chryſippo: cum Galeno Hippocratem. Veterum enim ſapientum fuere ſententiæ perbreues, quaſi decreta quædam & placita, vt illa celebrata omnibus Pythagoræ ſymbola. Socratis, & aliorum quorundam ſapienter & argutè, doctè grauitérque reſponſa, quæ hodie circumferuntur, quibus quid eruditius, neruoſius, quid admirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Athenienſium, Lycurgi Spartanorum: nihil de duodecim Tabulis, quibus mira breuitate contractis tam diu Romani vſi ſunt, vt non videam quid amplius poſteris acceſſerit, cum Philoſophia primùm loquax eſſe cœpit: vt ad rem Poëtæ illud hoc loco exclamare lubent,

--- laudato ingentia rura, Exiguum colito. ---

Prætermiſeram Epictetum, in quem permulta confertur laus, quòd duobus verbis ἀνέχου καὶ ἀπέχου vniuerſam Philoſophiam complexus eſt. Quod tamen ita nolim ſeuerè accipi, vt omnino exulare velim dicendi copiam, non vtilem modò, ſed etiam neceſſariam: at vt veſtrum quiſque intelligat Alciatum ſua illa breuitate concinnum & gratum omnibus non iniuria videri. Iam verò quis breuem illam & argutam priſcæ doctrinæ ſyluam non pluris habendam dicet, quàm immanes ſcriptorum quorundam paginas, quæ mihi perinde videntur ac cibi neſcio qui, ex quibus alimenti minimum, reliquiarum multò plus, vt in cochleis & teſtudinum genere capitur? Sed pergamus quæſo ad varietatem illam qua ſe commendat, qua in deliciis habetur, qua ſtudioſos paſcit animos, qua eruditam cogitationem ſuſpenſam tenet. Quod cùm meditor vnà mecum, exiſtimo eos ineptos eſſe minimé que diligentes, qui ſemper idem aut legunt, idémque ſemper canunt, neque varietate rerum, quam nobis natura ipſa commendauit, ingenium perpoliunt. Quid enim morer Senecæ acuti hominis, vitæ tamen inſtituto planè Stoici, monitum conſiliúmque grauiſſimum, quo non obſcurè variam lectionem, vt alienam à ſtudiis inſectatur? Reuera hic magni nominis Philoſophus non ſine iudicio videtur ſuam ea de re ſententiam dixiſſe: ſed nos naturæ certiſſimum quoddam præſcriptum ſequimur, eique paremus: quo nomine nullus eſt, opinor, qui nobis moleſtus eſſe debeat. Nam quocumque oculorum aciem flectamus, quamcumque in partem ſeſe mens humana recipiat, multiplex & varium non tam numero, quàm infinitate diſtinctum deprehendemus. Planta-

rum enim, florum', herbarum magna eáque admirabilis eſt in omni genere varietas: tam diuerſa animalium facies, ea colorum certè innumerabilium diſtinctio. Imò verò terram ipſam videmus hac parte montibus eminentem, illa lacunoſam, fontium quadam perennitate, fluminum, lacuum, vaſtóque Oceano irriguam, & certè à terra ſecretam, vt ipſa ſui maximũ omnibus vbique ſpectaculum præbere videatur. Cuius naturæ tam ſapientis & prouidæ ſollertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmulati ſunt, iis præcipuè rebus quæ literarum monumentis continentur. Etenim rectiſſimè putarunt ingenium humanum non eſſe ita ſterile & infecundum, & quaſi cancellis circumcluſum, vt ſua vi non continere poſſet ea omnia, quæ abundans & opulenta natura educere voluiſſet. Ne tamen vos morer pluribus, Auditores, ſi conferre libeat hunc tantillum libellum cum aliis longè plurimis: & ſi maturè iudicium adhibere par ſit: quis non capietur admiratione vbi obſeruauerit, in eo vno innumerabiles opes contineri, quæ non niſi magna difficultate ſummóque ſtudio in permultis aliis commodè obſeruari poſſint? Vt enim id aliqua parte reuocem quaſi ad calculos, in Alciato puram, terſam, & antiquam dictionem nullus, vt opinor, deſiderabit: acumen logicum non abeſt à præclara illa fabrica & inuentione rerum tam multarum: non iudicium & ordo, quo res tam variȩ colligerentur: non hiſtoria rerum permultarum: non philoſophia morum & naturæ, quæ tota in omnibus Emblematis occupatur: vt quẽadmodum in Homero pleríque veterum dixerunt eſſe diſciplinarum omnium officinam quandam locupletem: ita in Alciatum liberrimè concurrunt, quæ hominis eruditi & ingenioſi laudatam aliquam ideam poſſint effingere. Quæ certè omnia non ideò à me dicuntur, vt aliquis veſtrùm putet me tam libera & aperta laudatione meos qualeſcumque in hunc auctorem labores venditare cupere: quòd profectò quàm alienum ſit à meo ſenſu, facilè quiuis intelliget, ſi verecundum animum meum, ſi meæ vitæ rationem, ſi minimum penéque nullum ſtudiorum progreſſum viderit. Neque verò is ſum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem rarámque doctrinam cum mea tenuitate conferre audeam: Ille enim vir πολυΐστωρ καὶ πολυμαθὴς iocando liberè relaxandóque animum, Emblemata omni ſale & lepore Attico tincta effudit: nos induſtria, ſtudio, cogitatione, ſenſu denique omni nullum non lapidem mouemus, vt ſi pro dignitate non poſſumus ad vmbilicum perducere quæ cogitamus, ſaltem tamen admiratione quadam rapti, coniecta-

nea

nea noſtra qualiacumque potiùs, quàm ſeriæ doctrinæ fructum aliquem proponamus. Ille, vti ſe res offerebat (quando maximè à Iuris profeſſione honeſtam & liberam ceſſationem impetrabat) in medio ſuo otio negotium literarium conſectatus, rem quidem pulcherrimam, dignámque omni regio apparatu, eruditorum hominum oculis ſpectandam propoſuit: ego verò, vt libelli huius guſtum aliquem meo arbitratu perciperem, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua, quod certè audeo dicere, diligentia & voluptate animi deuoraui, eámque continuam operam in perquirendo fixi atque locaui, vt qui Siſyphus verſat ſaxum, ſudans nitendo, ſed neſcio tamen an hilum profecerim. Et hæc mea certè mens, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, vt cùm ea de re apud vos tam liberè verba faciam, poſſim adoleſcentiæ lapſum deprecari. Fateor enim neſcio quo ætatis feruore ante annos ſeptem contuliſſe & ſublegiſſe me in libelli quandam formam aliquas minutias; quas cùm amicis aliquot meis oſtendiſſem, mihi auctores fuerunt, vt de iis edendis tum primùm cogitarẽ, & in publicam edi lucem paterer. Id certè, ne quid ego diſſimulem, mihi tum valde placuit, vt qui meorum ſtudiorum aliquod vel minimum ſpecimen non ægrè ferrem ſtudioſis eſſe conſecratum: ad eámque rem citiùs quàm licebat, neque tam maturè, vt oportebat, ad Chriſtophorum Plantinum, ciuem Antuerpienſem, Regium Typographum, ſcripſerunt amici meo nomine, vt quemadmodum is ipſe mihi coram pro ſua facilitate primùm hîc Lutetiæ pollicitus erat: deinde per literas idem non inuitus confirmarat, libellus prælo committeretur: quod tamen, vbi exemplar ad eum miſiſſem, penè omninò *αὐτόγραφον*, & reuera *κακόγραφον*, diuturna & moleſta negotiorum mole auocatus, tam citò præſtare non potuit, vt ipſe conſtituerat. Sed ea tandem edita ſcholia, immatura penè omninò, neque digna ſatis quæ hoc tempore, tam eruditis hominibus abundanti, lucem ferrent: tamen excepta cum applauſu à ſtudioſis, mihi animos admouerunt, vt quæ inculta parúmque terſa eſſe ſcirem, ſumpto quodam ocio libero corrigerem. Meæ itaque partes ſunt, vt cùm mihi tam gratos eruditorum hominum animos expertus ſim, qui pro eo labore, alioqui tenui, gratias mihi non ſemel habuerunt de caſtiganda illa editione cogitem: tum vt reſpondeam hominum de me bene meritorum expectationi, tum vt adoleſcentum ſtudia quacumque tandem ratione iuuare pergam. Quod negocium citiùs confeciſſem, & alacri ſtudio maturaſſem

turaſſem

turaſſem, niſi profeſſionis meæ continua cura & laborioſa contentio, in qua ceſſatori eſſe non licet, me penè omninò à ſubſeciuis ſtudiis abſtraxiſſet: niſi inquam me toto iam ſexennio inexercuiſſet. Neque verò tam facile eſt ei qui noſtræ huius profeſſionis munus ſuſtineat, animum ad res tam varias & multiplices applicare: quem certè magnum & arduum laborem ſi qui tam facilem eſſe putant, vehementer admodum errant. Nullius enim planè animus eſt vel adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid eſt quod facere debemus ex officio, qui non modò agendo, verùm etiam cogitando poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tanto honore quo maximè artes aluntur, tam pauci reperti ſunt hactenus, qui in hac profitenti laborioſa contentione pro dignitate verſati ſint? Nõ eſt longè repetenda ratio: ſunt enim omittendæ voluptates, prætermittenda ſtudia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, confabulationes omnium penè familiarium deſerendæ. Quæ res vt plurimùm ardua & difficilis, in hoc genere homines à labore honeſtóque conatu ſtudiorum humanitatis auocat, & interdum omninò abſtrahit. Non longè abiero, dicámque hoc tempore quod tacitus nullo modo prætermittere poſſum: noſtra hæc profeſſio longè grauior eſt, magíſque ſeria, quàm ſuſpicari vnquam aut percipere poſſunt qui dolium hoc numquam volutarunt. Nulla ſiquidem ars eſt digna hominis liberaliter educati ſtudio, cuius non aliqua cognitione oporteat tinctum eum eſſe, qui minus hoc aliqua laude & hominum approbatione ſuſtinere meditetur. In quo ego docendi munere obeundo quantò magis in dies prouehor, tãtò etiam magis intelligo quàm abſim à perfectione ſummorũ operum, huiúſque profeſſionis dignitate: vt quanquam videar pleriſque nunc extra laboris aleam poſitus aliqua mea induſtria & exercitatione, imò verò hominũ eruditorũ approbatione, tamẽ haud dubiè fateri cogar, me fundamẽta quæ cogito, nondũ bene iecíſſe. Et hæc quidem quanquã veriſſima eſſe conſtet, ſcio tamen quàm imperitis & parũ cautis adoleſcentibus arrideant potius exoterica potiùs quàm acroamatica: quàm placeant, non ſolertes & induſtrij, non laborioſi & ingenuoſi doctores, ſed clamoſi quidam & importuni ardeliones, vt etiam fumorum venditores, qui audacia quadam impudenti & intolerabili, iuuentutem ſibi deuinciunt, eóque nomine literarum gloriam inſigni quodam faſtu complere non vtentur. Quid enim nos, nos inquam laborioſi & induſtrij, non vbicum-

que

que fæci ſcholaſticæ probamur? quia faſtum omnem præcludimus: quia malumus ſtudere vtilitati audiẽtium quàm voluntati: non pendemus ab aura populari: huic multorum capitum belluæ non obſequimur, & hinc illæ lacrymæ, Auditores, vt nemini mirum ſit, cùm etiam Iupiter ipſe, vt eſt in adagio vetere, ne quidem placere omnibus poſſit. Sed vna tamen optimè factorum cõſcientia, & doctorum quorumdam hominum de noſtris ſtudiis grauiſſimo iudicio ſuſtentamur atque animum colligimus: quamquam nihil ſit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominum qui euentu metiuntur omnia, fortunam incuſare velim. Licet enim minimè gloriari poſſim, vt ille *Cui mille Siculis errabant in montibus agnæ*: neque cantare audeam quæ:

----ſolitus ſi quando armenta vocaret
Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho.

Tamen mea ipſe ſorte contentus, ſi fas eſt, ſi licet, Auditores, dicam ingenuè:

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi
Cùm placidum ventus ſtaret mare, namque ego Daphnim
Cantando metuam, ſi numquam fallit imago.

Sed iam nimis multa de me: in qua nimirum commemoratione vereor ne quis exiſtimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs vendere. quod ſi facio, mei planè ſum immemor, vt qui naſutis hominibus me ridendum propinem. At ne patiar vos hinc ſatiatos diſcedere, néve aberrem à ſcopo, quem mihi primùm propoſueram, vtque vno quaſi faſce complectar quæ hactenus à me dicta ſunt, quæſo, ſtudioſi Adoleſcentes (vos enim iam alloquor, in quorum gratiam noſtri hi labores inſtituti ſunt) quæſo inquam, noſtri huius auctoris antiquam doctrinam diligenter obſeruemus & exoſculemur: peritiam iuris admiremur: eloquentiam conſectemur, ſuccinctum dicendi genus eodem cum doctis hominibus conſenſu approbemus: varietatẽ certè grauiſſimam iucundiſſimámq; veneremur: cuius ſingulas eáſque admirabiles virtutes ſi penitus intuemur, theſaurum habemus nullo auro nullíſque gemmis conferendum: multóque magis admirabilem, ſi eius vnius ſelectiſſimas doctrinæ gemmas cum aliorum vel certè permultorum floſculis comparemus. In quo Emblematum libello mea qualicumque commentatione illuſtrando, non puto me omninò malè bonas horas colocaſſe: quamquam id dictum nolim, vt cornicibus, quod aiunt, confingam oculos, aut me apud vos efferã impenſiùs, quod neque veſtra de me expectatio, neque meus pudor

quàm

quam putaretur. Sed hoc vnum contendo: excuſetur quæſo (id enim mihi non ſemel deprecandum) excuſetur inquam nimius adoleſcentiæ meæ feruor, qui libellum quaſi è nido implumem vt ita loquar, & vt immaturum fœtum emitti permiſerim: excuſetur denique nimia fortaſſe tarditas, quæ effecit vt nondum ſatis mihi facere potuerim, neque ſupremam admouere manum in eo diligenter emendando, eò quòd continuum mearũ prælectionum penſum ab eo quod tandiu mihi propoſueram, me diutius auocarit. Sic enim mihi firmo quodam animi propoſitò ſtatui, vt quandiu mihi liberè ac quietè verſari hac in Academia licuerit, efficiam vt qui eruditis hominibus rationem mei otij conſtare velim. Quid enim verear apud vos meas hic fateri delicias? ADOLESCENTES optimi.

Muſæ noſter amor Permeſſides.

In quarum ſtadio quamquam moleſto & ærumnarum pleno, honeſto tamen & laudabili, ſic me contineo, ſingulari Dei beneficio, vt nullus vnquam fuerit adoleſcẽs, qui me toto iam ſexennio profitentem de ſuggeſtu audierit, cui tamen modeſtia commendata ſit, cui honeſti cultus, cui denique humanitatis litteræ, qui idem mihi ex animo non fuerit obſecutus. Nihil moror aliorum ſtudia & labores certè multos ſollicitudinum plenos, per me licet, oblectentur alij cœcis quibuſdam cupiditatibus: alij fori iurgia conſectentur: hi rei militari, aut mercaturæ faciundæ totos ſeſe dedant: alij lucris inhient, & optima ſacerdotia vel prece vel pretio, ſi poſſint, aucupari non deſinant:

Me verò primùm dulces ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra fero ardenti perculſus amore,
Accipiant, cœlique vias & ſidera monſtrent.

DIXI.

EMBLEMATVM INDEX IN LOCOS COMMVNES AD STVDIOSORVM COMMODITATEM DIGEſTORUM.

Numerus ad Emblematis cuiuſque refertur ordinem.

INſignia ducatus Mediolanenſis. *Emblema.* 1
Mediolanum. 2
Numquam procraſtinandũ. 3

DEVS ſiue RELIGIO.

In Deo lætandum. 4
Sapientia humana ſtultitia eſt, Apud Deum. 5
Ficta Religio. 6
Non tibi, ſed religioni. 7
Quà dij vocant eundem. 8

VIRTVTES.

FIDES.

Fidei ſymbolum. 9
Fœdera. 10
Silentium. 11
Non vulganda conſilia. 12
Ne quæſtioni quidem cedendum. 13

PRVDENTIA.

Conſilio & virtute Chimęram ſuperari, hoc eſt, fortiores & deceptores. 14
Vigilantia & cuſtodia. 15
Νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα, &c. 16
Πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; 17
Prudentes. 18
Prudens magis quã loquax. 19
Maturandum. 20
In deprehenſum. 21
Cuſtodiendas virgines. 22
Vino prudentiam augeri. 23
Prudentes vino abſtinent. 24
In ſtatuam Bacchi. 25
Gramen. 26

IVSTITIA.

Nec verbo, nec facto quemquam lædendum. 27
Tandem, tandem iuſtitia obtinet. 28
Etiam ferociſſimos domari. 29
Gratiam referendam. 30
Abſtinentia à muneribus capiundis. 31
Bonis à diuitibus nihil timendum. 32

FORTITVDO.

Signa fortium. 33
Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 34
In adulari neſcientem. 35
Obdurãdum aduerſus vrgentia. 36
Omnia mea mecum porto. 37

CONCORDIA.

Concordiæ ſymbolum. 38
Concordia. 39
Concordia inſuperabilis. 40
Vnum nihil, duos plurimùm poſſe. 41
Firmiſſima conuelli non poſſe. 42

SPES.

Spes proxima. 43
In ſimulacrum Spei. 44
In dies meliora. 45
Illicitum nihil ſperandum. 46
Pudicitia. 47

VITIA.

PERFIDIA.

In victoriam dolo partam. 48
In fraudulentos. 49
Dolus in ſuos. 50
Maledicentia. 51
In receptatores ſicariorum. 52
In adulatores. 53
Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi non oportere, 54

STVLTITIA.

Temeritas. 55
In temerarios. 56
Furor & rabies. 57
In eos qui ſupra vires quidquã audent. 58
Impoſſibile. 59
Cuculi. 60
Veſpertilio. 61
Aliud. 62
Ira. 63
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat. 64
Fatuitas. 65
Obliuio, paupertatis parens. 66

SVPERBIA.

Superbia. 67
Impudentia. 68
φιλαυτία. 69
Garrulitas. 70
Inuidia. 71

LVXVRIA.

Luxuria. 72
Luxurioſorum opes. 73
Tumulus meretricis. 74
In amatores meretricum. 75
Cauendum à meretricibus. 76
Amuletum Veneris. 79
Inuiolabiles telo Cupidinis. 78
Laſciuia 79

DESIDIA.

Deſidia. 80
Deſidiam abiiciendam. 81
In facilè à virtute deſciſcentes. 82
Ignaui. 83

AVARITIA.

Auaritia. 84
In auaros. 85
In aulicos. 86
In ſordidos. 87
In diuites publico malo. 88
In auaros vel quibus melior conditio ab extraneis offertur. 89

GVLA.

Gula. 90
Ocni effigies. 91
In paraſitos. 92
Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere. 93
Captiuus ob gulam. 94
In garrulum & guloſum. 95
Doctorum agnomina. 96

NATVRA.

Natura. 97
Ars naturam adiuuans. 98
In iuuentam. 99
In quatuor anni tempora. 100

ASTROLOGIA.

Scyphus Neſtoris. 101
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 102.
In Aſtrologos. 103
Qui alta contemplantur, cadere. 104

AMOR.

Potentiſſimus affectus, amor. 105.

Po-

Potentia Amoris. 106
Vis amoris. 107
In ſtudioſum captũ amore. 108
Ἀντέρως, i. amor virtutis. 109
Ἀντέρως, amor virtutis alium Cupidinem ſuperans. 110
Dulcia quandoque amara fieri. 111
Ferè ſimile ex Theocrito. 112
In ſtatuam Amoris. 113
In obliuionem patriæ. 114
Sirenes. 115
Senex puellam amans. 116
In colores. 117

FORTVNA.

Virtuti fortuna comes. 118
Fortuna virtutem ſuperãs. 119
Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur. 120
In Occaſionem. 121
In ſubitum terrorem. 122
In illaudata laudantes. 123
In momentaneã felicitatẽ. 124
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 125
Bonis auſpiciis incipiendũ. 126
Nihil reliqui. 127
Malè parta, malè dilabuntur. 128
Semper præſto eſſe infortunia. 129
Remedia in arduo, mala in prono eſſe. 130

HONOR.

Ex arduis perpetuũ nomẽ. 131
Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri. 132
Tumulus Io. Galeacij. 133
Optimus ciuis. 134
Strenuorum immortale nomẽ. 135
Nobiles & generoſi. 136
Duodecim certamina Herculis. 137
In nothos. 138
Imparilitas. 139
In deſciſcentes. 140
Æmulatio impar. 141
Albutij ad Alciatum, &c. 142

PRINCEPS.

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans. 143
In ſenatum boni principis. 144
Conſiliarij principum. 145
Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum. 146
Quod nõ capit CHRISTVS, rapit fiſcus. 147
Principis clementia. 148

RESPVBLICA.

Salus publica. 149
Reſpublica liberata. 150

VITA.

In vitam humanam. 151
Ære quandoque ſalutem redimendam. 152

MORS.

Cum laruis non luctandũ. 153
De morte & amore. 154
In formoſam fato præreptam. 155
In mortem præproperam. 156
Terminus. 157
Opulenti hæredicas. 158

AMICITIA.

Amicitia etiam poſt mortem durans. 159
Mutuum auxilium. 160
Auxiliũ nunquã deficiẽs. 161
Gratiæ. 162

HOSTILITAS.

In detractores. 163

Inanis impetus. 164
Aliquid mali propter vicinum malum. 165
In eum qui truculentia ſuorũ perierit. 166
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 167
A minimis quoq; timẽdũ. 168
Obnoxia infirmitas. 169
Vel poſt mortem formidoloſi. 170

VINDICTA.

Iuſta vindicta. 171
Iuſta vltio. 172
Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe. 173
Alius peccat, alius plectitur. 174
Inſani gladius. 175

PAX.

Pax. 176
Ex bello pax. 177
Ex pace vbertus. 178

SCIENTIA.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe. 179
Eloquentia Fortitudine præſtantior. 180
Facundia difficilis. 181
Antiquiſſima quæque cõmentitia. 182
Inſignia poëtarum. 183
Muſicam Diis curæ eſſe. 184
Litera occidit, ſpiritus viuificat. 185
Dicta ſeptem ſapientum. 186

IGNORANTIA.

Submouendam ignorantiam. 187
Mentem non formã plus pollere. 188
Diues indoctus. 189

MATRIMONIVM.

In fidem vxoriam. 190
Reuerentiam in matrimonio requiri. 191
In fecunditatem ſibi ipſi damnoſam. 192
Amor filiorum. 193
Pietas filiorum in parentes. 194
Mulieris famam, non formam vulgatam eſſe oportere. 195
In Pudoris ſtatuam. 196
Nupta contagioſo. 197

ARBORES.

Cupreſſus. 198
Quercus. 199
Salix. 200
Abies. 201
Picea. 202
Cotonea. 203
Hedera. 204
Ilex. 205
Malus medica. 206
Buxus. 207
Amygdalus. 208
Morus. 209
Laurus. 210
Populus alba. 211

FINIS INDICIS EMBLEMATVM.

INDEX RERVM ET VERBORVM QVÆ HIS COMMENTARIIS continentur.

*Quæ his notis,***,ſunt inſignita,ex præfatione excerpta ſunt.*

Abdomen. 331
Abies apta fretis. 687
Abſtemius. 111
Abſtinentia. 145.157.à muneribus capiundis. 146
Abſtinentiæ officia. 157
Acheloi cornu. 427
Achillis ſcutum ad ſepulchrũ Aiacis delatum. 133
de Achillis armis contentio. 134
Achillis arma malè Vlyſſi adiudicata. 599
Achilles vt tractarit Hectoris cadauer. 541
Achillis ſepulchrum. 481
Achiui. 589
Actæon in ceruum mutatus. 214
Actæones venatores. ibid.
Adonis ab apro interemptus. 288
Adonis lactucæ foliis occultat'.287
Adorea,quid. 668
Aduerſas res ſtatim accedere, tardè recedere. 467
Adulator vt Chamæleon. 218
Adulatorum mores. 218. & ſeq.
Ægyptiorum ἱερογλυφικά. 3.22
Ægyptij quid per leonem deſignabant.79.81.quid per ſequentẽ. 22
Ællo harpyia. 151
Æluri feminæ fallacitas. 294
Æneæ pietas. 667
Ænigmatum lex. 5.68
Ænigma de teſtudine. 673
Æſchylus bibax. 109
Æſculapius cur Deus habitus. 529
ſub forma ſerpentis cultus. ibid.
Ætates tres. 651
Æthiops non albeſcit. 235
Æthiopem dealbare. ibid.
Affectus moderandi, 222
Affectus ſedati in iudicibus. 516
A fronte & à tergo. 93
Agamemnon. 202
ambitioſus. 226
eius clypei ſymbolum. 229
Agathocles peripateticus arrogans. 264
Agentes & conſentientes pari pœna puniendi. 593
Ageſilai cordatum conſilium. 61
Aglaia. 562
Aiacis & Vlyſſis contentio. 133
Aiacis inſania. 599
Aiacis tumulus. 201
Aiax qualis apud Homerum. 414
Aiax ſe interfecit. 599
Alauda in gramine nidificat, 126
Alboris ſignificationes. 421
Albutius iuriſconſultus. 508
Albutij ad Alciatum. ibid.
Alcæa cauda leonis. 245
Alce fera ſeptentrionalis. 30
Alciati ſymbolum.424.Epigrammæ in detractorem. 505
in pædotribas. 564
Alciati laus in aliena patria. 509
eius Emblemata philologis omnibus probata. 15
Alciatæ gentis inſignia. 30
Alciatus ius ciuile profeſſus in Gallia 19.quid reſponderit,ſciſcitantibus qua methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum. 88
Alcibiades aſſentator. 218
Alcimenes auceps. 366
Alcyonis ſolertia.610. in nidificando. ibid.
Aleæ ludo vita hominis cõparata. (464
Aleuadæ Theſſali. 160.
Alexand. Magno acceptum Emble-

ma.31.pellæus iuuenis. 24
eius præclarus ortus. ibid.
mater Olympias. 22
filius Iouis Ammonis. ibid.
eius apophthegma. 31
ſumma celeritas in bellis. ibid.
Piratæ ad Alex.reſponſum. 172
inſatiabilis. 226
Iræ deditus: nã ira percitus amicum interfecit. 244
Alius peccat, alius plectitur. 595
Amabiles poſt mortem. 583
Amaltheæ cornu. 425
hiſtoria. 427
quid per Amaltheæ cornu intelligendum. 425
Amantes buxo ſimiles. 696
Amantes cur palleant. ibid.
Amaranthus. 483
tumulis appoſitus. 482
Amaſidis fatum. 173
Amator, vt aries, ſtolidũ animal. 278
Amatores meretricum. 280
Amatores nullum periculum detrectant. 290
Ambages. 141
Amens. 66
Amicorum duo genera. 405
Amici qui diligendi. 554
Amici veri typus. 559
Ἀμνηστίας lex. 480
Amor effectus potentiſſimus. 368
Amor in gemma ſculptus. 369
Amor leonum domitor. ibid.
Amor nudus, ridens, nullis armis inſtructus. 372
Amori fax tributa. 373. & 382
Amoris potentia. 372
Amoris vis. 374
Amor πανδαμάτωρ, omnia domat. 373
fulmine ſuperior. 375
Amor ignis. 374
Amore captus ſtudioſus. 377
Amore non capi Muſas quid. 413
Amor ſine arcu & telis. 380
Amores duo. 381
Amor duplex q̃d aliis ſignificet. 382
Amoris honeſti agalma. 381
Amoris cæleſtis effecta. ibid.
Amor turpis vt pellatur. 384
Amoris natura. 390
Amoris mel & fel. ibid.
Amor γλυκύπικρος. ibid.
Amoris ſtatua. 395
Amor aliger. 376
Amor cur nudus. 398
puer ibid. inconſtans. 399
pharetratus & ſagitifer. 400. alatus. 401 pennatus. ibid. cęcus. 402
τυφλὸς καὶ τυφλοποιός. ibid.
& 396 igneus. 403
Amoris ſcutũ & ſymbolum. 395. 694
Amorem tribus rebus induci. 411
Amoris vulnera ex oculis. ibid.
ad Amorem inflammant verba & cantus. 412
Amoris antidotum. 413
Amor caſtus & pudicus. 56
Amor laqueos vndique tendit. 104
Amor ſui, peſſimus. 260
in Amãdo delectus & cõſiliũ. 282
in Amorem turpem, amuletum ſiue remedium efficax. 291
Amor vt inhiberi & ſopiri poſſit. 291
quomodo ab amore ſuperetur. 384
ab amore turpi quomodo cauendum. 281
plus amore quàm vi effici. 376
Amphisbænæ ſerpentes. 25
Amuletum in obtrectationem. 568
Amygdalus. 699
ἀναισθησία & ſenſuũ vacuitas. (256
Anas prodit anates. 208. &c.
Anchora quid. 512
Anchora delphino iuncta. ibid.
Anchora Thalaſſiarchi Gallici. ib.
ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 156
Angerona ſilentii Dea. 66
Angli diuinatoris vana prædictio. 363
Anguilla lubrica. 103
Anguillas qui dicantur captare. 320
in aqua turbidã piſcari. ibid.
Anguis quid ſignificabat. 23

ſinuo

ſinuoſus. 24
Anguis Ambroſian9 Mediolani. 530
Animalium genera. 343
quorundam ſolertia. 126
Animi contemplatio quæ. 36
Animi amor Diis gratus. ibid.
Animi puritas Deo gratiſſima. 38
Animus an in cerebro, an in corde. 343
Animus ab externis minimè pendens. 168
Animus vt auriga. 222
Animi ſedes. 343
Anni quatuor tempora. 351
Ἀντέρως, amor virtutis. 381
Anteuorta & poſtuorta. 93
Ἀντιάνειρα, virago. 73
Antiochi Soteris in Galatas ſtratagema. 442
Ἀντιπελαργία. 144
Antiquiſſima quęq; cõmentitia. 625
M. Antonij facinus. 138
Antonius tyrannus & peſtis ſuę patriæ. 139
Aper Erymantheus. 494
Apes citius pungunt nefanda pollutos libidine. 391
Apicius guloſus. 326
Apollo & Bacchus cur iiſdem aris iuncti. 349
Apum natura. 526
Aqua. 629
Aquæ vitreæ. 320
Aqualis & malluuium. 146
Aquilæ cognomẽ habuit Pyrrh9. 155
Aquila; auium regina & Iouis miniſtra. 38
Aquila in nubibus. 502
fortitudinis nota. 553
pro ſtemmate Imperatoris. ibid.
inſigne Romanorum. 154
Aquilæ omen. 155
præſtantia. ibid.
Aquilæ ſacræ aues quibus. ibid.
Aquilæ & ſcarabei diſſidium. 599
Aquilino naſo homines. 155
Arabum aſſentatio. 218
Arbor, quid. 627
Arbuſtum vnum non alit duos erithacos. 332
Arcades lunam primi obſeruarunt. 486
Archilochus poeta maledicus. 211
Arcula Gratiarum inanis. 562
Ardea. 307
Ardeliones. 306
Ardelionum ſtudia taxantur. ibid. & 307
Ardeola ſtellaris. ibid.
Ariadne à Theſeo relicta, à Baccho rapta. 117
Aries vir gregis. 280
Aries in aureo vellere. 655
Arion citharœdus à delphino ſeruatus. 323
Ariſtides iuſtus. 230
Ariſtippi cautio. 536
Ariſtomenes Meſſenius. 153
Ariſtotelis φιλαυτία. 265
ingratus in Platonem. 247
Arrogantes. 264
Ars naturam adiuuans. 344
Ars ſua cuique pro viatico. 345
Aruum genitale. 288
Aſini encomium per Cornelium Agrippam. 50
Aſinus portans myſteria. 48
Aſinus quid in Hieroglyph. 50
Aſſentationis malum. 263
Aſtrologi iudiciarij. 366
in Aſtrologos. 361
Aſtrologorum error & cæcitas. 362
Aſtydamas, hiſtrio. 264
de Ara & Litis, Pontici Heraclidis allegoria. 468
Ate Homerica. 467
Athenarum laus. 43
Athenæ doctæ. 42
Athenæ ſub Mineruæ tutela. 97
Athenæ vnde nominatæ. 96
Athenienſes ἀντίχθονες. 485
Athenienſium inſigne, cicada. ibid.
bella periculoſa. 607
Athei. 41
Ἀθέων hominum vituperatio. ibid.

Atyla. 459
Auaritia ſummum malum. 324
Auaritiæ quanta pernicies. 323
Auarus Tantalus. 311
Auari conditio. 310
Auari aſino comparati. 313
in Auaros. 312.& 322
Auarorum principũ commẽtũ. 524
Audentes quid ſupra vires. 231
Augiæ purgatio. 495
Auguſtinus Niphus ſenex philoſophus, amore captus. 378
Auguſti Cæſaris dictum. 101
Auguſti mater Actia qd ſomniarit. 24
Auium induſtria naturalis. 125
Aulicorum ſeruitus miſerrima. 316
Aurata, piſcis. 582
Auxilium mutuum. 555
Auxilium nunquam deficiens. 558

B

de Bacchi ortu fabula ad qd. 120
Bacchi ſtatua. 115
Bacchi nuda ſimulachra cur. 119. & 120
Bacchi nutrices Nymphæ. 120
Bacchi mater Semele. 110
Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. 110. cur eadẽ ara locẽtur. 109
Bacchus pater vnde dictus. 110
Bacchus Bromius dictus. 114
Bacchus cur iuuenis. 117
cur ei adiunctum tympanum ibid.
nudus, cornutus, rubeus, igneus. 118.& 119
Bacchus inſutus femori patris quid. 120
Bacchus Liber pater. 116
Bacchus Lyæus. 169
Bacchus κισσοφόρος. 690
Bacchus Nymphis temperãdus. 120
Bacchylides lyricus. 605
Baculus, quid. 427
Barbam vellere. 541
Barrus & barrire. 445
Bartholomæus Anulus vir eruditus pictæ poëſeos auctor. 640
Batriades Callimachus. 318
Bella principum Chriſtianorũ quàm peruerſa. 451
Bellaria. 165
Bellerophon. 76
vnde dictus. 77
Belli comes feſtinatio. 31
Belli Troiani augurium. 471
Bellorum ſuaſores. 593
ex Bello pax. 604
Bellum ciuile. 176
nihil exitioſius. 451
Bellũ non facilè ſuſcipiendum. 606
quando bellum ſuſcipiendũ. 608
in Bellis ſuſcipiendis quanta debeat eſſe cautio. 606
Beneuolentia ciuium, firmiſſima cuſtodia. 60.& 61
Biantis apophthegma. 168
Bias. 645
Bilem euomere. 565
Bilis duplex. 245
Bis dat, qui citò dat. 563
Bis pueri, ſenes. 415
Biturigum inſigne veruex. 27.28.29
in Biturigum Academia profeſſus eſt Alciatus. 29
Biturix Galliæ ciuitas. ibid.
Bonieuentus ſimulachrum. 194
Boni piiq́ue Imperatores. 528
Bonis auſpiciis incipiendum. 453
Bos animal ad laborem natum. 425
Botrus, βότρυς. 115
Βουκέρως καὶ δικέρως Bacchus. 118
Boues Lucæ. 444
Bromius Bacchus. 114
M. Bruti numiſma. 531
Brutus & Caſſius. 428
Brutus ſeipſum occidit. 429
Buſtum. 154
Buxus. 695
Byrthus, giluus. 422

C

Cachinus. 534
Cadmi hiſtoria. 639
Cadmus dentes draconis vt ſeminarit. ibid.
Caduceus. 425
Caduceus Mercurij. 426
Caduceo implicati ſerpentes. ibid.

Cæcus

Cæcus claudum humeris geſtat. 555
Cæcitatis animi maxima. 262
Cæſaris interfectores. 428
Cæſar occiſus à Bruto. ibid.
Cæſar imitatus Alexandrum. 31
Cæſar occiſus in ſenatu. 138. & 139
Cæſaris Borgiæ inſolentia. 198
Καιρὸς recaluaſter. 438
Calaïs & Zetes Argonautæ. 150
Calchas augur præſtantiſſimus. 471
Callimachus poëta. 318
Cancri fluuiales. 330
Canis quid in Hieroglyph. 569
Canis, fidei nota. 657
Canis ad Lunam allatrans. 567
Canis orbē Lunę cōſpiciens q̃d. 568
Canis, pro inuido. 569
Capra lupi catulum lactans. 246
Capra meretricem ſignificat. 281
Capra Scyria. 503
Captatores ſæpe ipſi capiuntur. 591
Caput egregium, ſed cerebrum non habens. 653
Cardam⁹ noxius vicinis herbis. 572
Carneadis apophthegma. 161
Caroli Burgundiæ ducis fatum. 227
Caroli Qu. Imp. ſymbolum, VLTERIVS. 196
Carolus Magnus vt factus Auguſtus. 172
Carpere facilius quàm imitari. 567
Caruaialus in Eraſmum. 549
Caſſus lumine. 589
Caſtor & Pollux. 189
Caſtor & Pollux q̃d allegoricè. 188
Caſtor ſiue fiber ſibi teſtes abſcindit. 535
Caſtoris ſeu fibri ſolertia. ibid.
Catonis pertinax animus improbatur. 331
Cauea, quid. 600
Cauſſa occulta. 200
Cauſſæ rerum multæ hominibus incognitæ. 584
Cecrops διφυὴς cur dicta. 40
biformis. ibid.
Cecrops idolatriæ inuentor. 42
Cecrops rex Atticæ. ibid.
Celæno harpya. 151
Celeritas nimia fugienda. 99
Celeritatis & diligentiæ laus. 32
Centauri, qui. 520
Cerberus triceps. 496
Cerua aëripes. 495
Ceuere, verbum obſcenum. 308
Chærephon appellatus Veſpertilio & Noctua, cur. 238
Chamæleon. 217. & 2
Chamæleontis natura. ibid.
Charites vnde dictæ. 61
nudæ virgines, iūctæ pedibus habent alata talaria: vnam duæ aliæ conſpiciunt. ibid.
cur filiæ Iouis & Eurynomes ibid.
Chilon. 443. & 644
Chimæra victa à Bellerophonte. 77
Chimæra quale mōſtrū & q̃d. ibid.
Chimæra cur triformis. ibid.
Chiron Centaurus, Achillis inſtitutor. 519
Chironis natura ferina, quid. ibid.
Chœnici non inſidēdum, quid. 299
Chonrardus Peutinger Auguſtanus, eiúſque laus. 16
Chriſtianorum princ:pū rixis auctū eſt Turcicum imperium. 451
Cicada nobilitatis Athenienſium inſigne. 485
Cicada garrula. 566
Cicadam ala corripere. ibid.
Cicero ab amicis ad ſecundas nuptias ſollicitatus, philoſophiæ & amori ſimul operam ſe dare non poſſe dixit. 378
Cicero ſua emendare veritus nō eſt * 12. ſi qui dies ad ruſticandum darentur, ad eorum numerū accōmodabat quæ ſcribebat. * 45
Cicero à M. Antonio interfectus. 137. & 138.
Princeps eloquentiæ. 139
φίλαυτος. 265
Ciceronis verſus à multis reprehēſus. 621
Ciceronis infelix contentio in Antonium. 431
Ciceronis diſſimulatio poſt ciuile

bellum Pompeianũ laudatur. 430
Ciconiæ nidus. 142. pietas. ibid.
effigies in ſceptris. 144
Circe venefica & meretrix. 284
Circe filia Solis. 286
eius fabulæ quid ſignif. ibid.
Ciſſus, hiſtrio Bacchi. 690
Ciuili bello nihil exitioſus. 451
Claſſicum belli. 594
Clauum clauo pellere. 385
Clementia vera principis virtus. 163
Cleobulus. 644
Cleomenis verba grauiſſima. 429
Clitoriis moribus homines. 686
Clitorius lac⁹ abſtemios reddit. ibi.
Clypeus Myrtili. 559
Clytũ interfecit Alexãder iratus. 244
κ. κκυξ, cuculus. 227
Color viridis. 122
albus. 219
Color niger, albus, viridis, flauus, rubeus, purpureus, cæruleus, &c. 220. & 419. &c.
in colores. 419
Colorum ſignificationes. 418
Coloribus exprimũtur affectus animi. ibid.
Columba ſignum timidorum. 154
Commentaria in Alciati Emblemata ſcribendi, quod fuerit inſtitutum & conſilium Minoi. * & ** &c.
Comparatio Reip. cum naui ventis agitata. 188
Compedes aureæ aulicorum. 315
Concordia vnde dicta. 60
Concordiæ vis. 177
Concordiæ ſymbolum. 271
Concordia per lyram deſignabatur. 61
Concordiam vt ſuaſit Heraclitus. 86
Concordiam ciuium, principes curare debent. 171
Concordia inſuperabilis. 177
Conſcientiæ malæ tormenta. 357
Conſilia non vulganda. 68
cur occultanda in belis. ibid.
Conſilij & fortitudinis vis. 75
Conſilij ſui conſcium nolebat eſſe aliquem Metellus. 69
Conſilio & virtute ſuperari fortiores & deceptores. 75
Conſilium viribus coniunctum. 181
Conſultor, res ſacra. 69
Cor ne edito. 271
Corinthij χοινικομέτραι. 300
Cornicum concordia. 171
Cornicum & vlularum diſſidium. 98
Cornicis vox, cras, cras. 193
Cornix quid. 173
Cornix inauſpicata. 276
Cornua Amaltheæ. 425
Cornua audaciam ſignificant. 118
Cornutus Bacchus. ibid.
Corona ciuica. 684
de coronis quæ ſtatuis deorum appendebantur. 53
Coruus à ſcorpione ictus. 590
Cotonea iuſſa comedi, à Solone, nouis nuptis. 989
Credulitas fugienda. 83
Crepido. 276
Cuculi. 236. & 237
Cuculi nomen quibus tribuendum. 236
Cucurbita quid allegoricè. 447
Cucurbita audacior ad pini ramos. ibid.
Cui non credendum. 222
Culina parua duobus ganeonibus non ſufficit. 332
Culpa reiecta in inſontes. 605
Cupido cur Veneri adiungatur. 391
Cupidinis fax. 373
Cupidines duo, & totidem Veneres. 381. vide Amor.
Cupreſſus vnde nominatus. 681
Cupreſſus ſymbolum funerum. 682
eius natura. 681
Curculio. 326
Curia. 507
Cyclops quid Seruio. 588
quid Heraclidi. ibid.
Cycnus Phœbo ſacer. 632
quid ſignificet. ibid.

de Cycno ante mortem canēte Platonis locus. ibid.
qui negent cycnum ante mortē canere. ibid.
Cyni regis hiſtoria. 633
ad Cynoſarges quid. 499
Cypria Venus. 288

D

DAedalus faber ingenioſiſſimus. 71
Damnum præferendum turpi lucro 443
ex Damno alterius, alterius vtilitas. 450
Δάφνη vnde dicta 702
Defraudare genium. 314
Dei arcana non opus eſt ſcrutari 361
Dei oculum nemo fallit. 146
in Deo lætandum. 33
Delphinus anchoræ alligatus. 512
hominū amaſi⁹ φιλάνθρωπος. 512. & 547.
in mari abſorptus quid. 573
Demarati ſapiens reſponſum 64
Democritus riſor humanæ ſtultitię. 533. 534
Deprehenſus interceptus eſt. 102
Deſcriptio improborum quorumdā tenuis fortunæ hominum. 581
Deſidere. 297
Deſidere in modio. ibid.
Deſidiam abiiciendam. 299
Deſperantis opinio quæ. 429
Deſpondere animum. 200
Deucalion ſeruatus gruū beneficio. 90
De⁹ omnia vel tectiſſima nouit. 129
Dextra fidei ſymbolum. 57. & 175
Dextram iungere. ibid.
Dialecticæ ſymbolum ſerpētes. 427
Dicta ſeptem ſapientum. 642
Digni hederis. 691
Dij meliora. 678
Dij qua vocant eundum. 52
qui Dij veteribus habiti. 108
Dij multi iſdem aris poſiti. 109
Diligentia omnia perfici. 32
Diomedes. 183
Diomedes victus. 496
Diomedis & Vlyſſis effigies iunctę, quid. 181
Dione Veneris mater. 381
Dionyſius nepos & guloſus. 325 320
Dipſas ſerpens. 367
Diſcordia Dea. 174
Diſſidium aquilæ & ſcarabei. 579
luporum & bouium. 584
Diues indoctus. 654
Diues, aut iniquus, aut iniqui hæres. 461
Diuites publico malo. 319
Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item. 580
Diuinatoris Angli vana prædictio. 363
Doctorum virorum diſſidia. 614
Doctorum agnomina. 338
certamen. 640
fama. 692
Doctos doctis obloqui nefas. 613
Dolus an virtus quis in hoſte requirat. 443
Dolus in ſuos. 208
Dolus malus, quid. 206
Dona hoſtium, non dona. 575
Draco, quid. 629
vnde dictus. 105. & 639
Draco peruigil. 105
Dracones & Vlulæ Palladi conſecrātur. 106
Dulcia quandoque amara fieri. 389
Δύσκολα τὰ καλά. 471

E

ECheneis. 303
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 575
Eido:hera, filia Protei. 628
Εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ. 182
Elementa quatuor, totidem Deorū nominibus intellecta. 34
Elephanti, Lucæ boues dicti. 444
Elephanti ad vſum bellorum. 601
Elephantus in triumpho. 602
Elephas pictus in trophæo ab Antiocho. 443
Eloquentia fortitudine præſtan-

tior. 619
Epidius. 190.192
Emblema quid & vnde dicatur. 13.14
quid differat à gnome, parabola, & ænigmate. ibid.
ἔμβλημα poteſt eſſe ἄφωνον. 14
Emblemata cur inuenta. ibid.
Emblemata quamquam varia, tamē ad tres ordines reuocari poſſunt. ibid.
Emblemata qui ſcripſerint. ** 3
Emblematon Alciati laus. * 14
Emblematon dignitas. * 15
Emblematum quorumdam primi interpretes. * 15
in Emblematis quid requiratur. 14
Eniti. 21
Epaminondæ laus. 64
Ephyre. 278
Epicharm⁹ poeta & philoſophus. 84
Epictetus. 156.158
eius doctrina & lucerna. ibid.
Epicurei, vitæ futurę cōtēptores. 40
Epidaurius ſerpens. 23
Epigramma Augeriani de amore. 375.& 398. Sannazarij. 667
Epiſcopi duo munera & officia. 78
Equi ſolis. 228
Equitandi peritia qua ratione in principibus eſſet debet. 160
Equus neſcit adulari. 163
Eraſmi Terminus. 549
Eraſmi reſponſio ad Caruaialum. ibid.
Erithacus auis. 333
Errores eorum qui literas addiſcunt (88
Eruca. 274.
Eſſæi Iudæi. 295
Euentus bonus. 194
Eunomi Locrenſis & Ariſtonis certamen. 635
Euphroſyne. 562
Eurynome, mater Gratiarum. 563
Excurſus in fœderum & fidei violatores principes. 443
Excurſus in miſeram adoleſcentum feliciſſimi ingenij cōditionē. 434
Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute. 504

F

FAb. Max corona ciuica donatus 124.& 125
cunctator appellatus. 126
Fab. Quintil. ſua ipſe correxit errata. ** 4
Facem accenſam tegere quid. 297
Facundia difficilis. 623
Fama doctorum. 692
Fama numquam intermoritura. 481
Fatiſcere. 199. Fatuitas. 249
Fatum memorabile. 591
Fauces. 24
Felices qui. 37
Felicitas momentanea. 446
Femina, iners animal. 193
Ferociſſimos etiam domari. 137
Ferocitatis ſigna. 229
Fibri ſolertia. 535
an Fiber ſibi teſtes exſcindat, controuerſum. 536
Ficedula. 333
Fidendum quatenus vel diffidendum. 84
Fides non habenda ei qui fidē violarit. 221
Fides vxoria. 656
Fides in dextris 55. Fides quid. 56
Fidei ancipitis homines. 241
Fidei fallacis homines vt retinendi. 163
Fidei ſymbolum dextra. 57.& 175
Fidiculæ vel fides. 73
Fidij ſimulacrum. 56
Fidius qui & Piſtius Deus. ibid.
Firmiſſima conuelli non poſſe. 184
Fiſcus quid. 523
Fiſcus rapit, quod Chriſtus nō capit.
Flagriferi. 565. (524
Flauus color quorum ſit. 421
Fœdera. 58
Forfex. 331
Forma nihil, ſi ſola forma eſt. 652
Forma defloreſcit ſenectute. 278
Formoſa fato prærepta. 544
Fortis non eſt qui ſe necat. 429

Fortium ſymbolum. 153
Fortuna comes Virtuti. 424
Fortuna cur inſideat orbi. 347
Fortuna momentanea. 425
Fortuna virtutem ſuperans. 428
Fortunæ deſcriptio. 344
imago. 346
rota. 225
Fraudulenti. 204
Frigilla. 351
Fruendum præſentibus. 252
Fugax tandem deprehenſus. 102
Fulica piſcis. 582
Fulmen aligerum. 376
Fuluio male ceſſit ob detectũ principis arcanum. 69
in Furaces & raptores. 461
Furor & rabies. 229
in Futurorum coniectores. 358

G

Galatæ qui. 444
Galatę vt victi ab Antiocho. 443
Galatea. 657
Galea in vſum aluearis. 105
Galeatij tumulus & geſta. 476
Galli veteres, ſapientiæ Græcæ periti. 620
Gallica ſcabies. 679
Gallica lingua vetus. 29
Gallus Hercules philoſophus, linguę Græcæ peritus. 620
Gallus cur ſacris turrib. ſtatuatur. 79
Gallus vigilantiæ ſymbolum. 78 & 79.
Ganeones & decoctores. 332
Γάννυσθαι μήδεσι, quid. 38
Ganymedes cur raptus à Ioue. 36
Ganymedis fabula variè accepta. ib.
Ganymedis nomen vnde. 38
quid per Ganymedem intelligamus. 36
Garrire. 210
Garrulitas. 267
Garruli odioſa opportunitas. 268
in Garrulum & Guloſum. 336
Γαστρόπληξ. 331
Γαστρίμαργοι. 337
Generoſi & nobiles qui. 484
Germanię ſeptem Primates ſeu Electores. 172
Germanorum Principum victoriæ de Turcis. 185
Geryon vnde dictus. 178
cur triceps & tricorpor. ibid.
Geryon tricorpor ſuperatus. 496
Geſtus boni viri æquè magnã vim habet oratio. 86
Gigantes qui, & vnde dicti. 43
Gladiatorum prima inſtitutio. 420
Glandes, veterum cibi. 684
Glaucus Deus factus comeſo gramine. 126
Γλαὺξ ἵπτατο. 96
Gloriã nullã ſine labore parari. 471
Γλωσσογάστωρ. 337
Γλυκύπικρος Amor. 390. & 694
Gnoſſia ſeu Gnoſſis Ariadne. 117
Gnoſſus. 71
Γνῶθι σεαυτὸν. 649
Gorgoneum Meduſæ caput. 547
Gorgonis caput in clypeo. 105
Græci Tantalidæ. 600
Gramen tutelæ, præſidij & ſalutis ſymbolum. 124
Gramen cur Saturno & Marti ſacrum. 127
in gramine nidificat alauda. 126
Graminea corona quæ & obſidionalis. ibid.
Gratia referenda. 142. 563
Gratiæ earúmque deſcriptio. 560
cur Veneri iunctæ. 561
Gratiarum arcula inanis. 562
Grex ſimus. 282
Grus cum lapillo depictus prudentiæ ſymbolum. 90
Gruum ſagacitas. ib.
Gruum beneficio Deucalion ſeruatus. ibi.
Gula. 325
Gula in ſeruitutem pertrahit. 335
Guloſi inſigniores. 326
ob gulam capti. 334
Guloſorum imago. 325

H

Halcyon, vide Alcyon.
Hannibal. 126

Halieutica lyræ forma. 61
Harmonia vnde dicta. 62
Harmonia in repub. ibid.
Harpa. 506
Harpocrates ſilentij Deus. 65
Harpocrates Serapidi præpoſitus. 67
Harpocratem reddere&facere quid. 66
Harpya, quid. 150
Harpyiæ quot&vnde dictæ. ibid.
cur plumis præditæ & volucres. ibid.
cur tres. 151
nomina Harpyiarum quem ſenſum habeant. ibid.
Haſtę, gladij quid. 640
Hector ab Achille cæſus. 539
Hectoris & Aiacis fœdus. 579
Hedera, quid. 691
Hedera nigra. 692
Hedera Baccho ſacra&poetis. 693 & 692
Hedui& Auguſtodunenſes, olim Romanorum fratres appellati. 29
Heduorum ſchema. 82
Henricus ſeptimus, Anglię rex. 263
Heraclitus defleuit populi ſtultitiã. 533 534.
Heraclitus concordiam vt ſuaſerit. 86
Herculis labores. 491
Hercules vt vicit Geryonem. 497
Hercules maximus animo & corpore. 232
Hercules nothus. 497. 498
Herculis Ogmij ſtatua. 617. 618
Hercules vir Gallus. 493
quid Hercules ille Gallicus. 493. & 618
Hercules apud Gallos, orationi & eloquentiæ numen. 620
Herculem Pigmæi adoriuntur. 232.
Hercules multi, 491
Hereditas opulenti. 551
Hermæ Mercurij figuræ. 52
Heſiodus Aſcræus. 193
Hieroglyphica Ægyptiorum. 322
Hieronymus Paduanus, vir eruditˀ, amore captus. 377
Hipocomon. 163
Hippocrates ſua emendare nõ erubuit. **4
Hippomenes vicit Atalantam. 657
Hircus libidinis ſymbolum. 342
Hirundo 351
Hirundo, quid. 269
Hirundo carniuora. 615
Hirundo nidificans ad ſtatuam Medeæ. 220
Hirundinem ſub eodẽ tecto non habeas. 268
Hiſtoriarum ſcriptores rapſodi. 625
Hodius & Hegemonius cur dictus Mercurius. 51
Homerus Mæonius cur. 38
taciturnos, prudentes facit. 64
Hominis deſcriptio, eiúſque natura triplex. 342
Hominis partes duæ. ibid.
Homines vincti auribus. 620
Homines συνδυαστικοι cur appellati. 556
Homines ſoli minimè viuere poſſũt 557
Homines impuri & ſordidi. 317
Hominum lapſus triplex. 89
Homo, Dei imago. 41
Homo qua maximè re à mutis animalibus differt. ibid.
Honoris imago. 55
ex Honoris & Reuerentiæ cõiugio Maieſtas nata. 57
Honos. 56
Honos, Deus. ibid.
Horatij ſcholiaſtæ, Acrõ & Porphyrio. **4
Hoſtia ſuccedanea. 600
Hoſtium dona, non dona, ſed noxæ potius. 576
Hugo Capenus. 172
Humi ſerpere. 502
Humum pedibus quatere. 393
Hunniadis ducis fortiſſimi, apud Turcas terrificum nomen. 184
Hunnorum deſcriptio, 168
Hydra Lernæa. 494
Hydra ſophiſtica, ibid.

I

IAnus biceps & cur. 93
Ianus idem qui Noeus. ibid.
Iaſon Pagaſæus. 292
Ibis auis. 317
Icari fabula. 361
Ἰχναίν Nemeſis. 132
Ἱερογλυφικὰ Ægyptiorum. 3.22
Ignaui. 304
Ignaui & otioſi à ciuitatib. eiecti. 300
Ignorantia δυσπέλαστον κακόν. 264
Ignorantia ſubmouenda. 646
Ignorantiæ cauſſæ primariæ. 648
Ilex, nota ſeditioſorum. 693
Imperatores ipſique principes ſæpe honeſto vtile præferunt. 443
Imperatoriæ virtutes. 31
Imperiti φίλαυτοι, 261
Impoſſibile. 224
Impotentum hominũ affectus. 695
Improbi nõ flectũtur obſequiis. 246
Impudentia. 258
Inceſtus. 200
Inconſtantes. 302
Indigena. 488
In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt. 447
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat. 246
In eum qui truculentia ſuorum perierit. 573
Inferiæ. 420
Infirmitas obnoxia periculis. 581
Infortunia ſemper præſto. 463
Ingenij leuitas. 648
Ingeniorum inæqualitas. 501
Ingrati. 247
Ingratitudo ſummum vitium. ibid.
Innocentia mẽtis Deo gratiſſima. 38
Inſaniæ pœna in eũ lapſa vnde manauit. 198
Inſigne Biturigum veruex. 27
Inſigne Eduorum ſus. ibid.
Inſigne Mediolani. ibid.
Inſignia Ducatus Mediol. 20, & 21
Inſignia varia quid notent. 631
Inſignia gentilitia. 24
Inſignia poetarum, cycnus. 631
Inueſtis. 144
Inuidia. 270
eius effecta, & adiuncta. 271
Inuidia literatorum. 640
Inuidi maledicentia. 272
pallor. ibid.
Inuolucres. 611
Ioachimus Bellaius. 543
Ioan. Hunniades. 584
Ioan Marius Belga. 543
Iocus intempeſtiuus. 54
Iphicrates. 74
Ira. 243
Ira cohibenda. 244
Ira percitus Alexander amicum interfecit. 244
Irati deſcriptio. ibi.
Iſis Dea. 50
Iſocratis in compoſitione nimia diligentia. * 12
Ithaca. 675
Iudæorum ritus in manibus abluẽdis. 146
Iudices abſtineant à muneribus. 516
Iudices cur ſedent. 515
Iudicis æquiſſimi ſymbolum. 146
officium. ibid.
virtutes. 147
Iudicium in ratione. 130
Iugum, quid. 141
Iulij Cæſaris celeritas. 31
clementia. 528
triumphus. 602
Iupiter quid. 37
Iupiter, Piſtius, Sanctus, Sagus. 56
cur Ammon ab arena dictus. 25
Saturnius. 153
Iuriſperiti veteres artem ſuam vulgatam eſſe noluerunt. 34
Ius dicere. 147
Iuſti qui. 276
Iuſtitia tandem obtinet. 133
Iuſtitia in voluntate. 130
Iuſtitia premitur, nõ opprimitur. 134
Iuſtitiæ imago. 513. 514
Iuſtitiæ nomine quid Plato intelligat. 276
Iynx, qui & motacilla, 290

Labra

L

LAbra vnde dicta. 66
Labyrinth⁹ Minotauri. 68. & 69
Lacedęmoniorũ bella inteſtina. 607
Lactucæ folia. 287
vis. ibid.
Lactucarum vſus. 288
Lais formoſiſſima. 277
Laidis meretricis ſepulcrum. ibid.
Lanugo. 117
Lapides inſulæ Cycladicæ integri natant. 177
Lapis in Hieroglyphicis, quid. 257
Lapis, paupertatis ſymbolum. 435
Laurus. 325
cum Laruis non luctandum. 539
Laſciuia. 294
Latex. 47
Latrones magni à laqueo immunes 320
in Laudantes illaudata. 442
Laurus & hedera poëtis tribuendæ. 691
Laurus vaticiniis apta. 701
Laurus victoriæ ſignum. ibid.
Lauro quid intelligebãt veteres. 691
Leæna meretricem ſignificat. 278
Leęnę meretricis patiẽtia in tormẽtis. 72
Legum inuentio ad Deos relata. 265
Legum latores primi. ibid.
Lembus. 61
Lentigo. 207
Leodegarius Agathocroni⁹, vir pius & doctus. *14
Leo quid. 79. 81. 141. & 629
Leo cuſtodię ſymbolum & vigilantiæ. 79
terroris ſymbolum. 230
Leo flagellãs cauda catulos, q̃d. 243
Leo Nemę⁹ ab Herculę occiſus 621
eius cædes, quid. 494
Leones, qui. 369
Leones amore furere. ibid.
Leonis imago ad ſacra clauſtra cur. 79
Leonis irati ſigna. 243
Leonini pedes. 648
Leoſtenis in Athenienſes dictũ. 682
Lex cur primùm lata. 321
Lex ἀμνηςίας. 480
Lex in mente. 130
Libellio. 379
Liberales quàm illiberales artes ſequi ſatius. 344
Liberi, pignora. 144
Liberi molliùs educati damnum parentibus arceſſunt. 662
Liberorum amor. 663
Libidinis ſymbola. 273
Libidine nefãda pollutos, ab apibus citius pungi. 391
Libidinoſi Satyri. 273
Lien quid, & eius officium. 521
Lignipedes. 422
Lingua effrenata ſtultitię ſymbolũ. 64
Litæ Homericæ. 467
claudæ & luſcæ cur. 468
Litera occidit, ſpiritus viuificat. 638
ex Literarum ſtudiis immortalitas. 474
Lituus 594
Locuſtæ in Inſubriam lapſæ. 457
Loquaciores qui. 268
Lotus & lotophagi quid. 407
Lucæ boues, elephanti. 444
Lucifer è cælo deturbatus. 466
Lucro turpi damnum pręferendũ. 443
Lunulę in calceis Romanorum 486
Lupata. 163
Lupi ceruarij obliuio. 251
Luſcinia. 269
Luxuria. 175
Luxurioſorum opes. 275
Lydi mollitie inſignes. 391
Lydius infans Amor. ibid.
Lyra ſeu teſtudo. 61
Lyræ inuentio. ibid.
Lyra quid in Hieroglyphicis. 59
Lyſandri aſtus. 448
Lyſippus ſtatuarius. 430

M

MAcciauelus Italus. 519
Magni cognomen quibus tributum.

butum. 5:0
Mæander. 340
Maieſtas ex Honoris & Reuerentiæ coniugio. 57
Maledicentia. 211
Malignitatis notæ quibuſdam animalibus. 205
Malluuium. 146
Malè parta, malè dilabuntur. 460
Mala vel non vocata veniunt. 464
Mala in equis accedere, pedibus verò & lento gradu recedere. 467
Mala nomina 240
Malum Veneri ſacrum. 657
Malus medica. 694
Mancipare. 250
Manus oculata quid. 84
Manus abluere quid olim. 146
Marci Bruti mors. 429
Marcot. 266
Maris pericula. 574
Matrimonio reuerentia requiritur. 658
Matrum quarundam in fetus impietas. 663
in Matres conſultò aborientes aut fetum enecantes. ibid. &c.
Matronarum ornatus nimius. 293
Matronæ Rom. vinum non attingebant. 113
Matulæ. 565
Maturandum, & maturicas quę virtus. 99.101.102
Maximinus Iunior. 24
Medea Colchica. 221
μηδὲν ἄγαν, celebrata ſententia. *12
μηδὲν ἀναβαλλόμενος. 31
Medicata. 538
Mediolanenſis ducatus inſignia. 27. & 28
Mediolanum vt extructum & à quibus, & vnde nominatum. 28
Megabizus reprehēſus à Zeuxide. 64
Melanthius poeta, eiuſque votū. 326
Membrana. 585
Menelai breuiloquentia & oratio cordata. 64
Mentagra. 672
Mentē, nō formam plus pollere. 652
in Mente lex. 130
Mercurij caduceus. 426
efficacia. 52
Mercurius interpres Deorum, ſermonis Deus. 51
viatorum numen. 51. & 52
ideò Hodius & Hegemonius dictus. 51
Mercurij imago. 347
Mercurij in manibus quid lyra ſtatueretur. 61
Mercurij inuentum lyra. ibid.
Mercurius geminus, eiúſque ſimulacrum. 182
Mercurij deſcriptio. 344
Mercurius qualiter effictus. 346
Meretricis tumulus. 277
Meretricum amatores. 279
à Meretricibus cauendum. 283
Mergus, piſcis. 582
Meſſalina libidinoſiſſima. 294
Metelli Macedonici ſapiēs dictū. 69
Mezentius crudeliſſ. 677
Michaelus Imperator. 227
ſuamet ſpōte throno imperiali ceſſit. 537
Miluus. 506
Mineides. 239
Minerua armifera. 96
virgo. 106
Minerua cur armata è Iouis cerebro proſiliit. 26.67
Minerua & Pallas vnde dicūtur. 26
Minerua inuita nil ſuſcipiendum. 52
Mineruæ cur ſacra Noctua. 95.96. & 97
Mineruæ Deæ panoplia. 105
Mineruæ rami implacati viri. 113
Mineruæ cur ſacra olea. 111
Mineruæ ſtatuæ draco cur appoſitus. 104 1105
à Minimis quoque timendum. 578
Minois conſilium in his commentariis. *15
Minotaurus. 71
Minotauri effigies ſignis militarib. 68

Mode

Modeſtia decet vel maximè fortunatos. 464
Moly herba quid deſignet data Mercurio. 623
Monſtra hominum, ſycophantæ. 77
Monſtri deſcriptio prodigioſa. 40
Morbus Neapolitanus & lues Hiſpanica. 679
Mores vel animum mutare difficile. 234
Morus. 700
Mors nemini parcit nec vitatur. 278 & 548
Mors & Amor mutant tela. 542
Mortis tela fracta. 192
oſtea. 543
in Mortem præproperam. 546
poſt Mortem formidoloſi. 583
Mortuis non maledicendum. 540
Motacilla quæ auis. 291
Motacilla à Venere Iaſoni tradita. 290
ex Motacilla fieri amuletum ad Venerem inhibendam. ibid.
Mulctrale. 504
Mulier parẽti virũ pręferre dẽt. 675
Mulier, illicium. 410
Mulieris famam non formam vulgatam eſſe debere. 670
Mulieres ſuffitu vtentes. 294
Mulieres ſuperbæ. 254
Mulierum mollities in cultu. 293
Mullus. 506
Mundus muliebris. 328
Munera opportunè perſonis vt mittenda. 19
Munera nõ debẽt capi à Iudicib. 516
Mus albus. 293
Muris ſalacitas. ibid.
Muſcas pellere. 566
Muſca quid allegoricè. ibid.
Muſca etiam ſplenem habet & formicabilem. 578
Muſcus Arabicus. 294
Muſæ Sirenas explumant. 412
Muſarum volucres. 616
Muſicam Diis curæ eſſe. 634
Muſicæ magna vis. 636
Muſimones. 645
Muſtelæ occurſus. 455
Myrtili clypeus. 359
Myſteria vnde appellata. 50

N

Naiades aquarum Deæ. 403
Narce herba. 260
Narciſſi metamorphoſis. ibid.
Natura. 341
Naturam ducem optimam ſequendam. 52
Nemeſis ſeu Rhamnuſa Dea vltionis. 129. 131
eius imago. ibid.
Nemeſis in imaginatione. 130
Neſtor eloqués eiuſque oratio qualis. 64
eius ſapientia. 354
Neſtoris crater. ibid.
Nicæi colloquij tempus. 187
Nigroris ſymbolum. 419
Nil eſt quod reprehendi non poſſit. 568
Nihil procraſtinandum. 30
Nihil tam durum quod frangi non poſſit. 138
Nihil reliqui. 456
Niobe. 256
eius fabula metamorphoſis & ſepulchrum. 254
Nireus formoſiſſimus. 653
νῆφε καὶ μίμνησ' ἀπιστεῖν. 82
Nobilitatis armorum iactator Otho. 250
in Nobilitatem ementitam. 487
Noctuæ, prudentiæ ſymbolum. 96
cur Athenarum ſymbolum. ibid.
Mineruæ cur ſacra, reiecta cornice. 97
Noctua tumulo. 416
Nola ſeu tintinabulum. 81
Non es Deus aſelle, ſed Deũ fers. 49
Noſſe ſeipſum quã vim habeat. 649
Nothi & ſpurij quidã celebres. 498
Noui doctores reprehenſi. 261
Noxia. 597
Nullus eſt paruus hoſtis. 579
Null⁹ è maledictis famã captat. 614

de Numine bene ſentiendum. 254
Nupta contagioſo. 976

O

OBliti ſui & ſuorum. 405
Obliuio, paupertatis parẽs. 251
Obſcura obſcuris deſcripta. 41
Obſidionalis corona. 125
Obſtruere luminibus, quid. 149
Occaſio calua à tergo. 438
volatica. ibid.
Occaſionis vis. 437
nouaculæ. 438
Oceanus pater quid allegoricè. 186
Ocni effigies. 327
Ocni funiculum torquere. 328
ὄκνος καὶ ὀκνηρός, quid. ibid.
Oculata manus. 82.84
Oculi ad amorem conciliandum illices. 412
Oculo vti lippo. 507
Oculus in Hieroglyph. quid. 518
Ocypere Harpyia. 151
Oedipi vita & fatum. 647
Oenocrates. 606
οἶνος vnde dicatur. 118
Olea quid, Mineruæ ſacra. 111
Olla ænea quid. 527
Olla terrea quid. ibid.
Ollæ amicitia. 227
Omnia mea mecum porto. 167
Onocratalus. 326
quid referat. 337
ὄνος ἄγων μυστήρια. 50
Opulenti hæreditas. 551
Ornatus matronarum nimius. 293
Oſcen. 193
Oſſea tela mortis. 543
Otho ab Otide. 249
Otis auis. 250
ὦτοι qui. 249
Otium fugiendum virginibus. 105
Otus fatuus. 250
Ouidius in Ibin. 318
οὔτις. 589

P

ex PAce vbertas. 609
Pacis redemptæ ſigna. 605
Pædagogi miſeri. 434
Pagaſa & Pagaſæus Iaſon. 292
Paleutrio. 210
παλευτρια. ibid.
Palla. 192
cur Palladis ſimulacrum draconẽ premeret. 104
Palladi conſecrantur dracones & vlulæ. 106
cur Pallas cum Marte diſſideat. 34
quære reliqua in Minerua.
Pallium. 105
Pallor inuidi. 272
Palma. 165
Palmæ natura. ibid.
victoriæ ſignum. ibid.
vnde prouerb. Palmam ferre. ibi.
Palmula. 320
Palpum obtrudere. 162
Palumbes ſe ad fouendos fœtus explumat. 664
Pan ſeu Faunus. 440
Pan, Deus. 342
homo. ibid.
Pan dux Bacchi, & eius inuentum. 440
Panici tumultus ac terrores. 441
Pandoræ pyxis. 193
in Paraſitos. 330
Paraſiti licentia nimia. 331
Parentibus quantum debeamus. 142
Parentibus damnum arceſſunt molliùs educati liberi. 662
in Pariſienſi Academia multæ ſcholæ. 435
Parma, quid. 18
παρτῖνος vnde. 106
Paſſeris pullos deglutiit ſerpens ante bellum Troianum. 471
Paſtoris eccleſiaſtici duo munera. 78
Patientia. 157
Patientia quorumdam in tormentis. 72.& 73
Patientia quid doceat. 157.& 166
Patres, Senatores. 126
Patriæ obliuio. 404
Patria eſt, vbicumque eſt bene 405
Patroclus occiſus, eiuſq; exuuiæ. 551
Patroclus quid allegoricè. ibid.

Pauli Iouij Dialogus de ſymbolis armorum & amoris. 424
Paupertas vbique tuta. 168
Paupertas grauiſſimum onus. 433
Paupertatem obeſſe ingenioſis ibid.
Pauſanias inſolés rebus ſecũdis. 447
Pax. 601
Pedere &eructare obſcena verba. 42
Pegaſus equus alatus. 76
Pegaſus quid allegoricè. 77
πειθὼ. 562
Pellæus Alexander. 23
Pellex. 207
πέμματα bellaria. 165
Penelope ſequi Vlyſſem maluit, quã patrem. 675
Peniculus vel penicillus. 192
Penus. 335
Peplum. 45. 47
Peregrinatio confert ad amorem declinandum. 413
Periander. 644
Periculoſa tépora qñ maximè. 616
cur Perſica arbor Iſidi cõſecrata. 510
Perſicum pomum in Perſide virulétum. ibid.
eſt nota eius qui in alio cælo ſit melior. ibid.
Peſtis patriæ. 140
Petaſus quid. 18
Phaeton decidens è plauſtro paterno. 225
Phalanx. 71
φαντασία phantaſia. 266
Phariſæi. 47
Phidias ſtatuarius. 104. & 673
φιλαυτία morbus maxim⁹. 262
& quanta inde pernicies. ibid.
quæ ſequãtur φιλαυτίαν. 263
Philippus Macedo ex inſolenti moderatus. 447
eius ſcrinium. ibid.
Philipides comicus. 69
φιλομειδὴς Venus. 394
Philomela vt mutata in auem. 269
Philoſophia vetus qualis. 35. & 36
Philoſophia Epicteti duobus comprehenſa verbis. 156
Philoſophi. 40
Philoſophi veteres quæ mõſtra. ibi.
eorum nugacitas. ibid.
Philoſophi cæci. 240
φίλαυτοι. 265
Philoſophorum cum poëtis cõparatio. 35
Philoxenus guloſus. 325
Phineus ab Harpyiis infeſtatus. 150
Phœbus Delphicus. 637
Phryxi aureum vellus. 655
Picea. 688
nullos ſtolones emittit. ibid.
Picus in auem mutatus. 285
Pietas in parentes. 142. & 666
Pietas ciconiæ. 142
Pignora cariſſima, liberi. 144 145
Pilatus Iudex iniquiſſimus. 147
Pileus, libertatis inſigne. 532
Pindarus imitationi inacceſſus. 502
Pipinus vt creatus rex Francorum. 172
Piſcari in aqua turbida. 320
Piſcis allegoricè mollitiem & voluptatem ſignat. 411
Πίστιϛ καὶ πιστὸς. 56
Pittacus. 644
Πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, &c. 87
Platonis modeſtia. 265
Plebis cõcordia principi neceſſaria. 171
Pleiades. 355
Poculum aureum. 46
Pœni. 126. & 702
Poëſis tota ænigmatis plena. 34
Poëtę quem ad finem figmentis vſi ſunt. ibid.
Poëtę & vates δαφνηφάγοι. 691
an Poëtę philoſophis poſteriores. 35
Poëtæ nomine, re philoſophi. ibid.
Poëtæ ſe vulgo facilius accommodant. ibid.
Poëtarum inſignia. 631
Poëtas quid ſpernunt, imperiti & ἄμουσοι. 35. 36
Poëtica figmenta tribus explicari modis. 34

Poëtica eadem ac philoſophia. 36
Poëticæ laus & vis. 35
Poëticæ allegoriæ ratio. 34
Pollux & Caſtor. 189
Polybides vnde dictus Glaucus. 127
Polyphemus. 587
ab Vlyſſe excæcatus. 588
Poma Heſperidum. 496
Popilius Lænas Ciceronis occiſor. 138
Popularis rebellio vnde ſæpe. 161
Populus lenitate retinendus. ibid.
Popularis conſenſus, regum ſtabilitas. 171
Populi conſenſu Reges primi. ibid.
Populus alba, arbor, ſymbolum téporis. 704
Porci natura. 195
Porphyrionis auis natura mira. 199
Præcidere. 193
Præpes auis. 360
Præſtigium amoris præſtigio non pellitur. 290
Praxiteles. 116
Princeps ignarus, iniquo equiſoni comparatus. 161
Princeps iuſtus ex philoſophia. 173
Principem decet clementia. 163
Principes fatui & temerarij. 225
ab aſſentatoribus perditi. 162
Principia optima quid præſtét. 454
Principis incolumitas ſubditorum, procuratio. 511
Principis boni ſenatus. 513
Principis clementia. 527
Principis boni ſignum. 522
Principis optimi officium. 610
Principis optima cuſtodia quæ. 61
Principum ludus periculoſus. 607
Principum conſiliarij quales. 518
Principum præfecti ac miniſtri. 49
Principum quorundam rapinæ. 320
Proboſcis ſeu promuſcis. 445
Prodiga mulier. 328
Prodigi. 216
Proditorum mores & fraudes. 208
Proditores ancipitis fidei. 241
Prognes fabula. 666
Prometheus. 356
Promethei fatum. ibid.
quid per Prometheum Caucaſo alligatum. 357
Proprietates occultæ. 584
Proteus, materia informis. 629
Proteus Buſiris. 630
Proteus multiformis. 625
Protogenis nimium ſtudium. 12
Prudens magis quàm loquax. 95
Prudentes pauciloqui. 64
Prudentes vino abſtinent. 112
Prudentiæ nota. 93. & 94
Prudentis officium. 93
Pſeudochriſtiani. 47
Pſeudoſophi. 46
Pudicitia. 199
Pudoris ſtatua. 673
Puellarum mors præpropera. 545
Puellę quærela de patre inhumano. 677
Pulegium ſobrietatis nota. 86
Puræ manus. 147
Purpura vnde. 47
Purpureus color, ſymbolum verecundiæ. 422
Puſio. 371
Pygmæi qui. 232
Pygmæi Herculé adoriuntur. ibid.
Pyrrhus Epirota. 252
Pyrrhus, Aquila dictus. 155
Pyrrhus comparatus inepto luſori. 252
Pythagoras. 91
Pythagoræ aurea carmina. 89
ſymbola. 301
Pythagoreorum ſilentium. 64

Q.

QVædam nulla arte corrigi poſſunt. 235
Quæ ſequantur φιλαυτίαν. 263
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 317
Quercus annoſa ventis non excutitur. 186
Quercus quid in Hieroglyphicis. ibid.

Quercus grata & ſacra Ioui. 683
vetus veterum cibus. ibid.
Quæſtioni ne quidé cedendum. 72
Qui aliis malum fabricat, ſibi arceſſit. 588
Qui alta contemplantur cadere. 365
Quid viuendo cogitandum, 549
Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris. 387

R

RAbula. 337
Rapto & fraude viuentes. 461
in Ratione iudicium. 130
à Rebus minimis parum lucri. 333
Reges primi, populorum conſenſu. 172
Regis optimi typus. 93
Regna magna, magna latrocinia. 172
Regum in ſceptris ciconiæ effigies & cur. 144
Reip. cum lyra comparatio. 59
Reip. Romanę concordia. 83
Religio homini propria. 44
Religio falſa & ficta. 45. & 46
Religionis expertes philoſophi. 40
in Religione ſummũ hominis bonum. 41
Religionem cum ſapientia coniungendam. 44
Religioni debetur honos. 49
Reſpub. Chriſtiana cum naui comparatur. 188
Ramnuſia vindex. 191
Rhea vitam præfert. 34
Remedia in arduo, mala in prono. 468
Remedium efficax in amorem. 291
Rhemnius Palæmon. 300
Remora ſeu Echeneis quid. 101. & 303
Rex ſeu Princeps iuſtus ex conſenſu populi. 172
aut Regem aut fatuum naſci. 227
Rhœteum. 482
Rixæ & contentiones à ſtudioſis alienæ. 614
Roma ſuis ipſa viribus ruit. 176
Roma, terra Martia. ibid.
Roma vrbs per excellentiam. 405
æterna. 406
Romam ſemper duraturam credebant veteres. 406
Romanæ vrbis elogia. ibid.
Romanæ mulieres in luctu quo habitu vſæ. 420
Romanorum in calceis lunulæ. 486
Romanorum bellorum breuis catalogus. 607
Romulus vino ſemper vſus parciſſimo. 113
Roſcius adhuc infans ſerpentis amplexu circumplicatus. 23
Ruboris nota. 422

S

SAbini præfigurarunt ſacroſanctã τριάδα. 56
Sacerdotes honore afficiendi. 48
Sacrum carmen precationis. 454
Salix frugiperda. 685
Salus publica. 529
Salus ære redimenda. 535
Sanctus Fidius & Semipater. 56
Sanna. 94
Sapiens an amatorius ſit. 378
diteſcere poteſt ſi velit. 425
Sapientes pauciloqui. 96
ſeptem Sapientes Græciæ qui. 643
Sapientum ſeptem Græciæ auctoritas. ibid.
Sapientia humana cur ſtultitia dicatur. 39. & 44
ad Sapientiam primus gradus. 651
Sapientiæ imago, Vlyſſes. 410
Sarda piſcis. 582
Sardi. 645
Sargus piſcis. 506
Sargus quid. 281
vi decipiatur. 280
caprarum amaſius. 281
Sartaginum pernicies paraſiti. 331
Sati dentes, quid. 639
Saturnus. 34
mentem diuinam præfert. ibid.
Satyrus ſeu Faunus. 273
Satyri libidinoſi. ibid.
Scarabeus aquilam quærit. 579

Sceptrum

Sceptrũ regni Hieroglyphicum. 173
Sciluri factum. 177
Scipionis cordata vox. 161
Scriptor maledicus 211
Scriptores rapſodi taxantur. 625
Scurra Philippi Macedonis. 218
Scurræ deſcriptio. 331
Scutica. 371
Scutum 105
Scylla quid 258. & 285. biformis. ib.
Scylla in monſtrum marinum mutata. 258
Scyllæ duæ. 259
Sedere 47
 quid habeat myſterij. 515
 cur Iudices ſedeant. ib.
Sedere in dolio vel modio. 190. & (193. & 298
Semidei, qui. 154.
Senatores, patres. 126
Senectus eloquentior. 620
Senenſes bello Italico, &c. 241
Senes bis pueri. 415
Senes procul à voluptatibus corporis. 416
Senex puellam amans. 415
Senex Acheronticus. 543
Senum amor vehemens. 416
Serapidis ſimulacro præpoſitus Harpocrates. 66
Sermo vnde dicatur. 639
Serpés ſeu draco in ſaxũ mutatꝰ 473
Serpens cultus olim quid. 530
Salutis ſymbolum. ibid.
quid per Serpentem Ægyptij deſignabant. 22
quid per Serpentem qui caudam mordicus teneat. ibid.
Serpentes quoſdam ore parere. 25
Serpentes, dialecticæ ſymbolũ. 427
Serta. 52
Serui homines ob imperitiam. 655
Seruitia. 532
Seruius Grammaticus nõ omnibus ſatisfecit ſuis in Virgilium commentariis. 26
Seuerus Imp. 23
Sicariorum receptatores. 213
à Signatis cauendum, prouerb. 205
Silentium, eius vis, &c. 63. & 64
 commendatiſſimum. 62
Silentium mulierem decere. 672
Simonidis cordatum reſpõſum. 358
Simplicitas puerilis Deo grata. 38
Simus grex. 282
Sirenes quæ, & quid iis ſignificetur. 408. 409
Sirenas à Muſis explumari, quid 412
Sirenum trium nomina vnde impoſita. ibid.
Siſtrum Iſidis ſacris adhibitum. 119
Sobrietas animi robur. 84
Sobrietatis præceptum & laus. 85
Societas cum quibus ſit ineũda 576
Socrates ſapientiſſimus. 264
 eius modeſtia. 263
 eius dictum ſapiens. 653
Solis equi. 228
Solimanus Turcus. 185
Solon. 645
Solonis lex de nõ admittendis neutris in ſeditione. 241
Sonipes. 163
Sophiſtæ. 264
Sophocles, ſenex amaſius. 417
Spartani Muſis cur ante bella ſacrificarent. 475
Spectare ſidera, quid. 191
Speculum Veneri dicare. 279
Spei effecta & deſcriptio. 191
Spes Dea, eiuſque ſimulacrum. ibid.
Spes viridi veſte induta. 192
Spes vigilantium ſomnium. 194
Spes & Nemeſis eodem in altari 197
σπουδεβραδέως, Auguſti Cæſaris dictum. 101
Sphingis deſcriptio. 684
in Sphinge virginis facies. ibid.
Sphingis plumæ. ibid.
Sphinx ignorationis ſymbolum. ib.
Splen quid. 521
Splen ſeu lien vbi augetur, tabida alia membra facit. 522
Spuere in ſinum. 388
Statua Eunomi. 635
Stellio. 204
è Stellionibus malum medicamentum fieri. ibid.
Stellionatus crimen. 205

Stemma quid. 24
Stemmata gentilitia. ibid.
Stragula. 169
Studia nuſquam nõ opportuna. 559
Studioſus amore captus. 377
Studioſos amore non capi. 414
Studioſi deterrentur laborum difficultatibus. 165
Stulti principes. 225
Stimphalides aues. 495
Styx. 464
Suada ſiue Suadela quæ & Thalia. 562
Superbia. 254.648
Succedanea hoſtia. 600
Suï & ſuorum obliti. 405
Sycophantæ, hominum mõſtra. 77
σύμβουλος ἱερὸν χρῆμα. 69
σύν τε δύ' ἐρχομένω. 182
de Symbolis & notis earúmque vſu. 1
Symbola ἄφωνα. 86

T

Tantalus vnde dictus. 311
auari imago. ibid.
Tarditas nimia vitanda. 99
Taurus patientiſſimum & abſtinentiſſimum animal. 157
Tauri ſymbolum. ibid.
Tauri ſymbolo quid ſignificetur. 158
cum Tauro lucta. 495
Techna. 71
Telum velocitatis nota. 101
Temeritas. 225
in Temerarios. ibid.
Tempeſtiua. 352
Temperantiæ ſymbola. 113
Temporum viciſſitudo. 351
Tereus, Thraciæ rex. 379
Terminus Deus. 548
& Terminus Eraſmi ſymbolum 549
Terminus mors. ibid.
Terrifici poſt mortem. 584
Terror ſubitus. 440
Terroris ſymbolum, leo. 230
Teſtamentorum captatores vultures dicti. 552
Teſtudo. 672
φερέοικος, domiporta ib.
de Teſtudine ænigma. 673
Thales. 645
Thales irriſus ab ancilla. 366
Thalia quæ & Suada ſiue Suadela. 562
à Thebanis quomodo iuſtitia repræſentata. 513
Thecla D. Pauli diſcipula martyr. 29
Therſites Homericus. 64
Therſitis oratio qualis. ibid.
Thetis. 483
Thraſybuli factum prudens. 480
Thraſybulus tyrannorum expulſor. ibid.
Thraſyla⁹ inſan⁹ vt ad ſe redierit. 265
Timendum à minimis. 578
Tiberius Cæſar. 24. 69
Titanes. 512
Torrens quid. 572
Torulus quid. 46
Traiani dictum. 522
Trames. 54
Τριὰς ſancta Sabinis præfigurata. 50
Tritogenia dicta Pallas. 105
Triton Deus marinus, Neptuni tubicen. 474
Tritonij imagines. ibid.
Troiani belli augurium. 471
Trophæum vnde. 445
Tubicen in bello captus cur ſe excuſarit. 592
M. Tullij laus. 140
Tumulus. 53
Tumulus meretricis. 277
Turcarum exercitus ad Viennã Auſtraſiæ fuſus. 185
Turdus. 367
Turpia verba decet rem turpem. 24
Tympanũ cur adiunctũ Baccho. 117
luxuriæ inſtrumentum. ibid.
Tyrannus quis. 172
Tyranni Thryſi clades & mors inſignis. 172. & 173
Tyranni opulentia, paupertas ſubditorum. 521

V

Vafer. 44
ad Valetudinem duo conducẽtia. 348
Vaticiniũ Tireſiæ de Narciſſo. 260
Vellus aureum. 655
Venandi ſtudium multos opibus ſpoliauit. 215
Venatores, Actæones. 314
Venatores otioſi. 215
Veneres duæ. 381
Veneri poma conſecrata. 657
Veneri ſpeculum dicare. 279
Veneris amuletum. 287
Venus vocabulum polyſemum. 673
Venus vulgaris. 383
Venus cur amori iuncta. 391
amica riſus. 394
nata mari. ibid.
Phidiæ teſtudinem premens. 670
Veneficia & incantationes nihil poſſunt. 284
Vento viuere, prouerb. 219
Verba inflammant ad amorem. 412.
Veritas, mater fidei. 56
Veritas Dea quomodo picta. 57
nuda cur. ibid.
Veritas, & ius, premitur, non opprimitur. 134
Veritatis magna vis. ibid.
Verſipelles. 241
Veſpæ Archilochi tumulo. 211
Veſpæ pro apibus abuſiuè. 526
Veſpæ obtrectatores. 212
Veſpaſiani aſtus & auaritia. 525
Veſpertilio. 238
Veſpertilio qui vocatus. ibid.
Veſpertilionis deſcriptio. 240
Veſpertilionis nomen in quos quadret. ibid.
Veterum induſtria. 215
Viatorum numen Mercurius. 51
Viatores homines hac in via. 54
Vicinus malus. 570
Vicini boni ſumma cõmoditas. 571
Victoria dolo parta. 201
Victus ratio moderata, quid conferat, 288
Vindicta iuſta. 587
Vini incommoda. 116
vſus. 118. & 119
Vini diluendi prima inſtitutio. 120
Vini modice ſumpti vtilitas. 118
Vini temperans Romulus. 113
Vino prudentia augetur. 108
eius vires. 109
Vino prudentes abſtinent. 152
Vino ſapientiam obumbrari. ibid.
quomodo vtendum. 122.7
Vino vſi apud Locros, niſi medico iubente, morte affecti. 113
Vinum acuit ingenium. 112
Vinum non attingebant Romanæ matronæ. 113
quibus vinum interdicebatur. ib.
Vinum inſanire facit ſanos. 127
Vinum cur οἶνος Græcè. 118
Vinum quatenus Plato laudet. 109
Violaceus color. 423
Viperæ partus & fetus qualis. 659
Viperæ cum murena cõgreſſus. 660
Virago, ἀντιάνειρα. 73
Vir gregis. 280
Virgines cuſtodiendas. 104
Virginum cuſtodia. 106
Virgo, pro muliere quauis. 673
Viror, ſpei nota. 421
Virtus ad Aiacis tumulum deflens. 201
Virtus difficulter paratur. 471
Virtus ſolis prouida verbis. 428
Virtus, verba & voces. 432
à Virtute facile deſciſcere. 302
Virtutem vitia imitantur. 46
Virtutem lugere quid. 202
Virtuti fortuna comes. 424
Virtutis efficacia. 429
Virtutes quatuor amoris honeſti obiecta. 381.382
Viſcera diuitiæ. 462
Viſus, amoris initium. 411
Vita humana peregrinatio. 54
Vita humana miſerrima. 533
aleæ comparata. 464
Vitæ humanæ lapſus in tribus. 87.88 89

Vites vlmis adiunctæ. 554
Vitia potius quàm virtutes obſeruari. 339
quæ Vitia maximè pernicioſa. 47
Vltio iuſta. 590
Vlulæ & Dracones Palladi conſecrantur. 106
Vlularum & cornicum diſſidiũ. 98
Vlyſſes. 183
Vlyſſes quid. 284
Vlyſſes Polyphemum Cyclopem vt exæcauit. 588
moly herbam accepit à Mercurio. 623
cum Aiace contendit de armis Achillis. 134
reſtitit poculis Circæ. 284. & 285
ſapientiæ imago. 410
Vlyſſis oratio vehemens. 64
aſtus. 588
Vlyſſis & Diomedis effigies iunctæ quid. 181
Vlyſſis ſocij, qui. 284
à Circe in belluas transformati. 283
vngaria occupata à Turcis. 185
vnum nihil, duos plurimum poſſe. 180
vnus vir, nullus vir. 182
in voluntate iuſtitia. 130
voluptas corporis. 648
Voluptas, malorum eſca. 281
ad voluptatem tres illecebræ. 411
Vpupa. 269
in Vpupam Tereus transformatus. ibid.
vrceolus & malluuium in tumulo Iudicis, quid. 145
vrceus. 147
vrere. 169
vrſa maior & minor. 355
Vtis οὖτις. 589
vultures qui. 552
vxoria fides. 660

X

Xerxes. 459

Z

Zelotipus. 206
Zenalis. 183
Zeno ſenex inter pocula taciturnus. 65
Zenonis naufragium. 559
Zethes & Calais Argonautæ. 150
ad quid relata nomina. 151
Zibellus. 294
Ziſca ſeu Ziſcas, Boemus. 585

FINIS.

INTER
SPINA
COLLEGIVM · GRA